NEDERLANDSCH-INDISCH

PLAKAATBOEK,

1602—1811,

DOOR

Mr. J. A. VAN DER CHIJS.

NEGENDE DEEL.

NIEUWE STATUTEN VAN BATAVIA.

Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen met medewerking van de Nederlandsch-Indische Regering.



BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ.

's HAGE
M. NIJHOFF.

1891.

NIEUWE
STATUTEN VAN BATAVIA.

INHOUD.

NIEUWE
STATUTEN VAN BATAVIA.

Nadat de Gouverneur-Generaal, A. van Diemen, op den 8sten Julij 1642 aan de op zijnen last zamengestelde Statuten van Batavia kracht van wet had verleend, dacht in Indië, voor zoo verre blijkt, gedurende ruim 70 jaren niemand aan eene aanvulling of omwerking van dien arbeid, hoezeer de behoefte daaraan niet zelden gebleken moet zijn.

Uit Nederland kwam de hiertoe noodige stoot en wel bij de missive van Heeren XVIInen van 9 Julij 1715, waarin dezen o. a. schreven: »ondertusschen ordonneeren wy, dat »UE. de Statuten van Batavia door een bequaam persoon, »soo veel der zoude mogen syn geëmaneert tot deese tegen»woordige tyd toe, in goede ordre en onder haare behoorlyke »tituls laaten redigeren en uytschryven en ons een exemplaar »of twee daarvan toekomen, om by ons nagesien en vervol»gens geresolveert te werden, of deselve hier te lande of wel »op Batavia sullen laaten drukken".

Deze brief moet uiterlijk in het voorjaar van 1716 te Batavia ontvangen zijn, maar toch duurde het tot den 3den November van dat jaar, alvorens de Gouverneur-Generaal, van Swoll, in Rade van Indië voorstelde Mr Willem van Egten (of Echten) en Mr Abraham Alewijn, leden in den achtbaren Raad van justitie des kasteels Batavia, te belasten met het door Heeren XVIInen verlangde werk.

Bij missive van 30 November 1716 gaf de Indische Regering van deze opdracht kennis aan het Opperbestuur, daarbij voegende: »men sal nae het absolveeren van dat werk niet ver-

»suymen Uw Ho. Agtb. eenige afschriften daer van te laten »toekomen, nevens onse gedagten over het drucken van dat »werck, alleen omme Uw Ed. Ho. Agtb. tot narigt te konnen »dienen; en soude voorsz. commissie al vroeger syn aengelegt, »indien niet den E. Alewyn tot nogh toe met den dienst van »advocaet fiscael van India ware geoccupeert geweest en syn »E. sigh daertoe nae het afleggen van dat ampt eerst ten »regten sal konnen appliceren".

Aan de heeren van Egten en Alewijn wenken of voorschriften te geven nopens de wijze, waarop zij hunne taak moesten opvatten, zulks kwam de Indische Regering overbodig voor; maar toch bleek eerlang eenige voorlichting noodig te zijn. Want in de vergadering der Hooge Regering van 22 April 1717 werden goedgekeurd de antwoorden, door den Gouverneur-Generaal ontworpen op vragen van de gecommitteerden met betrekking tot hunnen arbeid. Hoe die vragen en antwoorden luidden, blijkt niet.

Deze antwoorden bevredigden de gecommitteerden niet geheel, weshalven zij zich in Junij 1717 op nieuw met een »opstel ofte geschrift" tot den Gouverneur-Generaal wendden, waarop, in gevolge besluit der Hooge Regering van den 25sten dier maand, hun is te kennen gegeven, dat zij bepalingen van personelen of temporelen aard in de door hen te redigeren Statuten niet behoefden op te nemen, met aanbeveling echter »om van alle sodanige te houden een kort, doch compleet »register, dewyl dat met weynig moeyte sal konnen geschieden »en daar aff in der tyd omtrent diergelyke gevallen ligt en »nut sal konnen werden getrocken".

Eerst zeven à acht maanden na hunne benoeming kwamen alzoo de gecommitteerden met eene kwestie voor den dag, welke reeds in de eerste week na hunne benoeming opgelost had moeten zijn en eigenlijk geene kwestie was. Voor hunnen ijver pleit zulks niet, evenmin als voor hun doorzicht. Waarschijnlijk was 't hun slechts te doen om tijd te winnen en den schijn aan te nemen, alsof zij werkelijk hunne taak ter harte namen.

Of het door de Regering verlangde »compleete register" tot stand is gekomen, wordt niet vermeld; ook niet, in hoe verre van Egten en Alewijn overigens aan hunne opdragt hebben voldaan. Waarschijnlijk hebben zij de zaak niet veel verder dan tot eenige voorbereidende resultaten gebragt. En zulks is te meer waarschijnlijk wegens den geringen ernst, waarmede de Indische Regering zelve de revisie der Statuten toenmaals opvatte, zooals blijkt uit hare resolutiën van 24 December 1720, waarbij zij o. a. gelastte zekere regeling van de erfenissen ab intestato bij Chinezen ([1]) niet — zooals men zoude verwachten, — in de nieuwe Statuten op te nemen en te verwerken, maar eenvoudig die regeling, volgens gewoonte, achter de Statuten van v. Diemen te voegen.

Van Egten leed dan ook in December 1720 aan eene »quynende" ziekte, waaraan hij nog ruim drie jaren zoude lijden, en Alewijn kon zijn advocaat-fiscaalschap niet kwijt raken. — De laatste stierf op den 4den October 1721 en de eerste vermoedelijk in 1723.

Zij werden als reviseurs der Statuten niet vervangen en met hun dood nam tevens de eerste periode der herziening van de Bataviasche Statuten een einde.

Ruim 30 jaren later, in 1752, bragt de Gouverneur-Generaal, Mossel, — naar het schijnt, proprio motu, — de zaak weder op het tapijt en wel in de vergadering van de Hooge Regering, gehouden op den 28sten April van dat jaar.

In deze vergadering werd »op de propositie van den heere Gouverneur Generaal verstaan de Statuten deser stad, welkers effenstellinge, ingevolge d'ordre der Edele Hoog Achtb. heeren Majores by derselver generale missive van den 9en July anno 1715, by de resolutien deser regeering van den 3en November 1716 en 6 December 1718 ([2]) aan expresse gecommitteerdens

([1]) Plakaatboek IV, 149.

([2]) In de resolutiën van laatstgemelden datum is niets omtrent de Statuten te vinden.

uyt den Raad van justitie deses casteels is opgedragen, dog niet of maar voor een kleyn gedeelte ter uytvoer gebragt, te laten revideeren en amplieeren met alle de statutaire wetten en bevelen, zedert d'eerste te samen stelling in anno 1642 gemaakt en by placcaten, ordonnantien, advertissementen, resolutien ofte andere papieren te vinden, en deselve alle in goede ordre en onder behoorlyke tituls te doen redigeeren, mitsgaders daar toe te committeeren:

de secretaris van gemelde Rade, Jacob van der Sleyden,
de secretaris van Scheepenen, Pieter Greving, en
de geheymschryver van den heere Gouverneur Generaal, Christiaan Lodewyk Senff,

ten eynde, nadat van alle fauten gezuyvert en effen gestelt zullen wesen, aan dese Regeering ter resumtie en correctie of alteratie gepresenteerd en, nadat daar omtrent het nodige zal verrigt wesen, in druk uytgegeven te werden, ter narigt van een iegelyk".

Bij haren brief van 30 December 1752 gaf de Indische Regering hiervan kennis aan Heeren XVII[nen], onder bijvoeging, dat »de vorige justitieele commissien in 't riet gelopen waren, »hetwelk men van dese niet verwagt, als zyndė reeds wer- »kelyk aan de gang".

In antwoord hierop schreven Heeren XVII[nen] by hunne missive van 10 October 1754: »UE. hebben wel gedaan die zaak [het effenstellen der Statuten] weder by der hand te doen neemen en dezelve tot deze tegenwoordigen tyd toe in ordre te doen brengen, hetwelk gedaan zynde, zullen UE. ter voldoening aan de ordres, by onse missive van 9 July 1715 vervat, ons een exemplaar of twee daar van moeten overzenden om, by ons nagesien zynde, vervolgens geresolveert te werden, of wy dezelve hier te lande of te Batavia sullen laten drukken. Dog, nadien hetzelve zoude strekken ten nutte van 't gemeen en in die Statuten vele zaken voorkomen, als instructien, formulieren, etc., die het gemeen niet concerneeren, zoo verwagten wy, dat de gecommitteerdens tot die zake, en ook UEd[e] by resumtie, daar op het vereyschte reguard zullen neemen".

Voorloopig behoefde de Indische Regering aan dien last niet te voldoen. Want het »aan den gang zyn", waarvan zij in in haren brief van 30 December 1752 melding had gemaakt, moest cum grano salis worden opgevat. Eerst 14 jaren later was de redactie der nieuwe Statuten zoo verre gevorderd, dat deze door de Hooge Regering in behandeling kon worden genomen.

Nadat van der Sleyden, Greving en Senff ongeveer 29 maanden op hunne wijze »aan den gang" waren geweest en niets van zich lieten hooren, vond de Gouverneur-Generaal, Mossel, noodig te onderzoeken, hoe 't met de zaak stond.

Die stand bleek allertreurigst te zijn. Onder elkaar hadden de drie gecommitteerden hunne taak verdeeld, zoodanig, dat van der Sleyden uit de resolutiën van de Hooge Regering zoude colligeren de statutaire orders van 1642 t/m 1679, Greving die van 1680 t/m 1716 en Senff die van 1717 »tot »dat deze commissie zoude zyn geabsolveert".

Van der Sleyden berigtte onder dagteekening van 14 Februarij 1754, dat hij »tot zyn sensibel leedwezen daar mede tot nog toe niet verder heeft kunnen voortspoeden dan tot den jare 1658, vermits de continueele bezigheden zyner waarlyk ombragieuse bediening hem weynig, ja genoegsaam in het geheel geenen tyd overlaten om by dage daartoe te kunnen vaceeren en hy het ongeluk heeft van sedert 3 à 4 jaren herwaarts zodanig zwak van gezigt te zyn geworden, dat het leesen en schryven by het kaars ligt hem ten uytersten moeyelyk vald en op den duur ondoenelyk is".

Senff deelde den 12den Julij 1754 mede, dat hij »met dat »werk wel een begin gemaakt, maar egter nog weynig off »niets uytgevoerd" had. Eene borstkwaal belette hem »eenige »dagen agter een, veel min des avonds, styf door te sitten »onder de grootste incommoditeyt van benaauwtheden". Ook was hij genoodzaakt geweest de weinige vrije uren, welke hem overschoten, »ten dienste van andere menschen te be»steeden om daar uyt een eerlyk middel van bestaan te »vinden, hetgeen ik in den dienst van de E. Compe nog

»maar althoos zeer sober en van my selven in 't geheel niet »gehad heb".

Greving had zijne taak tot het jaar 1694 afgewerkt, maar schreef ook, dat hij »over dag weynig tyd over heeft om »aan dat werk te gaan, mitsgaders daarenboven ondervind, »dat zyn gezigt door het menigvuldig schryven by de kaars, »zeedert desselvs tedere jeugt aff, zodanig is verswakt, dat »hy nu 't sedert ruym twee jaren niet meer in staat is »geweest om by avond te kunnen leesen of schryven".

Van der Sleyden en Senff verzochten »instantelyk" van de hun opgedragen commissie ontheven te worden, aan welk verzoek de Hooge Regering den 20sten Augustus 1754 gehoor gaf.

Greving bleef met zijne taak belast, omdat hij »door zyne »g'adhibeerde yver met synen tax, by partage van dat werk »onder hun gemaakt, het meeste gevordert" was.

Hem werden toegevoegd:

Mr Willem Arnold Alting, koopman en geheimschrijver van den Gouverneur-Generaal;

Pieter Haksteen, koopman en secretaris van Schepenen; en

Mr Maurits Theodorus Hilgers, koopman;

aan welke vernieuwde commissie »ernstig" werd aanbevolen »sig met yver, applicatie en voortvarentheid in die commissie »te quyten, ten eynde dat nuttig en zo zeer nootsakelyk werk »eenmaal g'absolveert werde".

De eerste, die aan deze tweede commissie ontviel, was het eenige van de oorspronkelijke commissie overgebleven lid, Pieter Greving, in wiens plaats op 30 Julij 1756 benoemd werd Michiel Romp, Bailluw van Batavia.

In December van hetzelfde jaar kreeg Alting zijn ontslag om vervangen te worden door Willem Fockens, opperkoopman en geheimschrijver van den Gouverneur-Generaal, die op zijne beurt den 5den Junij 1761 vervangen werd door Jacobus Johannes Craan, opperkoopman en gewezen eersten gezworen klerk ter generale secretarie.

Romp, Hilgers en Haksteen werden in 1761, 1762 en 1763 extra-ordinaire leden in den Raad van Indië en als leden der

commissie tot herziening der Statuten niet vervangen, zoodat ten slotte Craan alleen overbleef.

Het behoeft geen betoog, dat eene commissie, wier leden telkens veranderen, weinig tot stand kan brengen, vooral wanneer de taak dier commissie is het zamenstellen van een wetboek, — iets, dat zooveel mogelijk het werk van één man behoort te zijn.

In Craan had eindelijk, na jaren lang sukkelen, de Indische Regering de persoon gevonden, die het beoogde doel zoude bereiken. Wel had hij »eene swakke constitutie", ten gevolge waarvan hij »de laborieuse en moeyelyke dienst van eersten »geworen clercq ter generale secretary", welke hij »gedurende »een geruymen tyd van meer dan 9 jaren met veel accura»tesse en yver hadde waargenomen", niet langer kon verrigten, maar hij behoefde geene andere betrekking te vervullen en kon al zijnen tijd en alle zijne krachten wijden aan de herziening der Bataviasche statuten.

Bij zijne benoeming in Junij 1761 schijnt de Indische Regering begrepen te hebben, dat eerst toen de zaak ernst begon te worden. Want te gelijk met de opdragt »het verder helpen »effenstellen en absolveeren der Statuten" gelaste de Regering hem »alvorens aan deese regeering te suppediteeren een distinct »en naauwkeurig berigt van de by haar successive g'ema»neerde placcaten, ordonnantien en verdere statutaire ordres, »welke hy vermeenen zal nog van dienst en gebruyk te zyn, »en welke niet, ten eynde vervolgens mede aan deeze tafel »geresumeert en in nadere deliberatie genomen te werden, »om dus eens in een geschikte ordre gecolligeert te krygen »de sodanige, die van applicatie zyn en in vigeur konnen »blyven".

Nadat men Craan gedurende een paar jaren rustig had laten voortwerken, dreigde hem en zijnen »voor een goed »gedeelte bereeds g'effectueerden" arbeid een groot gevaar. Want opgezweept door de »zoo nadrukkelyke recommandatien »der Heeren Meesteren tegen alle onnodige dienaren", gaf de Gouverneur-Generaal, van der Parra, in de zitting der Hooge

Regering op 12 September 1763 in overweging, »of men den »opperkoopman, Craan, met zyn werk zoude laten voortgaan »en hem uyt dien hoofde als werkelyk geëmployeerd aan»merken, dan wel die commissie intrekken en hem, als buiten »functie zynde, emploiabel verklaren tot eenig open vallend »opperkoopmans-ambt".

Gelukkig waren de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, naar het schijnt, eenparig van oordeel, »dat het jammer zoude »weezen een werk als het vervolg der Bataviasche Statuten, »waaraan zoo lang gearbeid is en waarvan een ieder zo veel »nut trekken kan, te staken, nu het byna voltooid is".

Aan Craan werd daarom gelast zijne commissie »binnen »den tyd van nog een jaar, van heeden af te rekenen, ten »eynde te brengen", zullende hij inmiddels beschouwd worden als een opperkoopman »buiten employ".

Als een trouw en naauwgezet ambtenaar diende Craan op den bepaalden tijd (10 September 1764) in een »alphabetisch »recueil van alle vigeerende placcaaten, ordonnancien, regle»menten en verdere permanente ordres, met aanteekening van »de periode, die men door uytlaatingen of byvoegingen zoude »dienen te rectificeren", loopende tot ult° Augustus 1764.

Eindelijk, na ongeveer 47 jaren, — ruim 122 jaren na de vaststelling van de oude statuten, — was alzoo de Regering in het bezit van een stuk, dat als basis kon dienen voor verdere overleggingen. Maar nog zoude het twee jaren duren, voor dat zij was, waar zij wezen moest.

Zij zelve maakte dan ook al zeer weinig spoed met de afdoening dezer zaak. Want, in plaats van het op 10 September 1764 door Craan ingediende recueil ter tafel te brengen in de vergadering van den 11den September daaraanvolgende, wachtte de Gouverneur-Generaal, van der Parra, daarmede ruim twee maanden en wel tot de vergadering van den 26sten November, om daarin ter zake niets anders mede te deelen, dan »dat dit recueil, naar het aangeteekende by de resolutie »van den 5en Juny 1761, in volle vergadering zoude moeten »gevisiteerd worden, doch dat het jugement over diergelyke

»zaaken, waar van het ondersoek niet zonder consuleering »van de menigvuldige pagieren zoude kunnen geschieden, »best voegde aan eene commissie van één of twee leden »deezer tafel, die bevorens tot het colligeren van dezelfde »Statuten waren geëmployeert".

Naar aanleiding hiervan werd het uitbrengen van een praeadvies over Craan's recueil opgedragen aan de buitengewone leden in den Raad van Indië, Haksteen en Alting.

Haksteen werd den 5den Februarij 1765 benoemd tot Gouverneur en Directeur ter kuste Koromandel, waarom zijn collega, de Raad-extra-ordinair, Taillefert, den 12den Februarij daaraanvolgende verzocht werd met Alting het bewuste praeadvies uit te brengen.

»Met groote tusschenposingen van tyd, namentlyk van 3, »4 of 7 dagen en altemets ook wel van twee en drie weeken" onderzochten Taillefert en Alting het product van Craan's arbeid, doch waren desniettemin op den 29sten Augustus 1765 met een »zeer volumineus" rapport ter zake gereed, waaromtrent in de resolutiën der Hooge Regering van 3 September 1765 is aangeteekend, dat »het met de daar toe gehorende »bylagen onder de Heeren Leden" zoude »rond gaan".

Doordien het concept van Craan slechts voor een klein gedeelte bewaard is gebleven en in het rapport van Taillefert en Alting telkens naar dat concept verwezen wordt, is bedoeld rapport op vele plaatsen onverstaanbaar geworden. Zoowel daarom, als om zijn grooten omvang is het ongeschikt om hier te worden ingelascht. Voldoende zij daaruit aan te teekenen, dat de stellers »onmogelyk" tijd konden vinden om het concept »tegens alle d'origineele stukken te confronteren", weshalve zij »meesttyds op de trouw en accuratesse van »d'excerpateurs, die zy geen reden gevonden hebben in 't minste »te verdenken, ten vollen gerust" hadden. Zij vonden Craan's arbeid »wel waard om als een nut en geriefelyk samenstel »van wetten en permanente beveelen van allerley aard, dese »stad, mitsgaders de politie en justitie van deselve, ja zelfs »den dienst en de huyshouding van de Compe concerneerende,

»in wesen te blyven", maar om »daaraan de gedaante van »een wel geschikt stads wetboek dan wel versameling der »Statuten of plaatselyke wetten, reglementen en ordonnantien »te geven" moest die arbeid »noodsakelyk in een andere »vorm werden vergoten". Zij gaven dien vorm aan, welke in de nieuwe Statuten bewaard is gebleven. Overigens waren zij van oordeel, dat, in gevolge het voorgeschrevene bij de missive van Heeren XVII^{nen} van 10 October 1754 (wat aan Craan niet schijnt medegedeeld te zijn), »een groot gedeelte »van het recueil zal moeten uytvallen".

»Den draad of de [alphabetische] schikking der collectie" van Craan volgende, stelden zij allerlei wijzigingen, verschikkingen, enz. voor, te veel om hier op te sommen. Ook vulden zij die »collectie" aan met alles, wat tusschen ult° Augustus 1764 en 29 Augustus 1765 ter zake dienstig was bepaald.

Het rapport van Taillefert en Alting bleef van 3 September 1765 tot Maart 1766 »onder de Heeren rond gaan", waarna de rapporteurs den 20sten Maart 1766, overeenkomstig hun aanbod, verzocht werden Craan's arbeid »te verschikken met »aan 't hoofd van 't werk te laten komen een placaat, by »wege van introductie, zoo als by de eerste Statuten gevonden »word, en vervolgens verdeeld in zoodanige hoofddeelen, als »door haar Ed^{s} [Taillefert en Alting] opgegeven werden en »meerendeels uyt de oude Statuten overgenomen zyn; met »byvoeging van zodanige, nadere, statutaire wetten, als voor »de voltooying van 't gansche werk zedert Augustus 1765 »genomen zyn of nog mogten genomen worden, onder dank»betuyging voor Haar Ed^{s} tot dus verre genomen moeytens »ten aanzien van dit zeer uytgebreyde, ten hoogsten nuttig »werk".

»Vervolgens tot byzonderheden komende", vond de Indische Regering op gemelden 20sten Maart 1766 goed, »alles te am»plecteeren, wat meermelde gecommitteerde Heeren by 't rap»port proponeren, in zoo verre hier na niet anders blyken »zal, omdat — schoon ook al in 't een of ander geval door »verschikkingen en veranderingen van de oude Statuten afge-

»weken werd, — 'er tog de nadere goedkeuring der Heeren »Meesteren op moet verzogt worden of door de veranderde »tyden en omstandigheden zulke van zelfs sprekende verschik- »kingen zyn, dat 'er geen bedenkingen tegen vallen kunnen, »gelyk Hunne Edele Hoog Agtb. uyt het gedagte rapport zelve »zullen gelieven te ontwaren, dan wel de goede intentien vol- »leedig zullen ontdekken uyt het samenstel, dat meermelde »Haar Ed[s] staan by een te brengen, geconfronteerd zynde »tegen het oude samenstel der statutaire ordres".

Overigens nam de Hooge Regering naar aanleiding van het rapport de beschikkingen, welke onder 20 en 21 Maart 1766 zijn medegedeeld ([1]).

Vijf maanden later waren Taillefert en Alting, die niet zoo treuzelden als velen hunner voorgangers, met hunne nieuwe taak gereed, waarna zij op 4 September 1766 het navolgende rapport aan de Regering aanboden

»By Uw Hoog Edelens g'eerd besluyt van den 20[en] Maart deses jaars aan de ondergetekendens opgelegt zynde de door den opperkoopman, Craan, by een gebragte versameling der plaatselyke wetten, instellingen en gebruyken, zo by placaten, ordonnantien, reglementen en resolutien, als andere documenten vervat, in zodanige ordre te brengen, als vereischt wierd om daar aan het gedaante van statuten of een plaatselyk wetboek te geven, met byvoeging van zodanige nadere statutaire wetten, als zedert Augustus anno 1765 beraamd zyn of nog beraamd mogten werden, hebben w'eindelyk d'eere U Hoog Edelens een ontwerp van dat werk, met kantteekeningen en een alphabetisch register voorsien, hier nevens eerbiediglyk aan te bieden en teffens verslag te doen van onse verrigtingen daar omtrend; in de eerste plaatse aanhalende, dat, schoon Uw Hoog Edelens voorschreven resolutie en die van den 21[en] derselve maand geene uytdrukkelyke vermelding maken van de door ons, op het einde van ons vorig verslag-schrift van den 29[en] Augustus des voorleden jaars versogte qualificatie

([1]) Plakaatboek VIII, bladz. 104—123.

om zodanige repetitien ofte andere gebreken in styl of schikking, als onse opmerking, by het nalesen van het voorschreven recueil, mogten ontslipt wesen, op de best voegelykste wyse te mogen verhelpen, w'ons des niet te min verbeelden, uyt de generale amplectatie onser voorstellen, voor zo verre by de gehoudene besoigne van ons eerste rapport niet anders komt te blyken, te mogen afneemen, dat zulks met hare g'eerde intentie over een komt en als iets, dat, om zo te zeggen, van selfs sprak, aangemerkt is, waar op wy dan ook zyn te werk gegaan, zonder nodig t'oordeelen alle de byzonderheden van dien in desen van stuk tot stuk op te tellen, meenende genoeg te wezen de zulke bekent te stellen, die van eenig byzonder gewigt of speculatie zyn, of wel als veranderingen in het eerste plan kunnen aangemerkt werden, als daar zyn:

dat w'in stede van de twee afzonderlyke hoofddeelen van *officieren van justitie in 't gemeen* en *geweldigers en dienders of kaffers* te maken de stoffe, die deselve moesten behelsen, onder eenen titul van *officieren van justitie, nevens hunne onderhorige geregts dienaars* verhandelt hebben, also verscheide wetten en beveelen, betrekking tot beide hebbende, niet wel, zonder in onnutte herhalingen in zoo een uytgebreid werk te vervallen of verlamming en duysterheid te verwekken, konden gesplist werden;

in plaats van de geprojecteerde tituls van *tuyn-, boom-, bosch- en straat schendery* en *diefstal en fraudatien* genomen *tuyn-, boom- en bosch schendery, nevens straat schendery, diefstal en fraudatien*, om dat de nauwe connexie, welke straat schendery met diefstal heeft, zulks natuurlyker deed voorkomen;

in stede van de rubricq van *'t lazarus huys*, tot meerder duydelykheid gesteld: *melaatschen en 't lazarus huys*, vermits onder deselve ook gesproken werd van de leprosen, die in dat godshuys niet komen, maar buyten het selve afgezondert leven.

Mits de groote extensie van het hoofdeel van *Heemraden en derselver bediendens*, hebben wy daar van afgescheiden

en onder een aparte titul van *keuren aangaande rytuygen, paarden en wes meer* verhandelt al, het geene deselve concerneert en niet enkeld en alleen tot de pragt betrekking heeft.

Gelyk w'ook onder den titul van *gesworene makelaars* hebben gebragt d'instructie voor de zodanige van den 12en Augustus 1746, die den Edele Craan schynt te hebben overgeslagen, vermits 'er thans wel een makelaar, maar geene die functie werkelyk waarneemende is; dog wy, als naar ons begryp wel overlegt, naar de omstandigheden, die men toen beleefde, en de grondreguls, welke te dier tyden in 't oog gehouden wierden, niet hebben durven uytlaten of 'er in vervolg, door verandering van tyden en concepten, weder een gevonden mogte werden.

Onder het hoofddeel van den *godsdienst en kerkelyke zaken*, § 7, hebben wy de vryheid gebruykt, op Uw Hoog Edelens approbatie, van het placaat van den 27en May anno 1664, dicteerende, dat d'overheden van Portugeese of zodanige andere vreemde schepen, die niet zorge dragen, dat, buyten speciale licentie deser regeering, geene Roomse geestelyken aan land komen, dan wel maar van boord gaan of zig op de rhede met ingesetenen van dese plaats bemoeyen, deselve doopen of in eeniger manier tot hunne religie tragten over te brengen, *hun schepen en ingeladene goederen zullen verbeuren*, in zo verre af te wyken van in stede deeser onderstreepte woorden te stellen: *op eene boete van vyf hondert ryksdr, t'elken reise te verbeuren ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, voor d'eene en de diacony armen voor de andere helfte*, alzo zulks, zo wy meenen, beter, zonder bedugting voor gevolgen, kan in 't werk gesteld worden en poenaliteiten te stellen, die men tog beschroomt zou wesen uyt te voeren, zelden van andere uytwerking is, als dat zy d'achtbaarheid en het ontzag van en voor den wetgever krenken en in 't voetzand helpen.

Omtrend het 14de articul van *secretarissen, eerste en geswore clercquen van justitie*, zynde ook het 14de van secre-

tarissen by 't recueil, hebben wy vermeend Uw Hoog Edelens in bedenking te moeten geven, of het niet goed soude wesen in stede van de woorden maandelyks *of wel wanneer tot een tamelyke som zal zyn g'accresseert*, waar door aan de secretarissen de begroting of beslissing, wat een tamelyke som zy, schynt overgelaten te zyn, positif te bepalen het montant, dat telkens zal moeten overgebragt werden, van de boetens van default, comparuit en verstek, nevens de gelden, wegens condemnatien en confiscatien ten behoeve van de Comp[e] ingekomen, en de verbeurde amenden van appel, reformatien, enz., of wel de tyd, wanneer den overbreng zal moeten gevolg neemen.

Voorts hebben w'op Uw Hoog Edelens goedkeuring by het 14[de] articul van *commissarissen van huwelykse en kleine gerigts zaken* gevoegt, dat »geene Protestanten zullen mogen »trouwen met Roomsch-gezinden, buyten uytdrukkelyke bewil»liging van de hoge overigheid ofte den regter", alsoo wy daar omtrend niets by de oude statuten bepaald gevonden hebben en men ten minsten dient verdagt te zyn op middelen om zorge te dragen, dat de kinderen in de Gereformeerde of zodanige andere Protestantsche godsdienst werden opgebragt, als waar van vader of moeder hebben belydenis gedaan.

De clausulen van: *haar Hoog Mogende regt* naar vermogen *te helpen maintineeren*, by den eed voor commissarissen voormeld en van niet alleen deses stads, maar ook *deses ryks welvaren* allesints te helpen *bevorderen*, verbeelden w'ons in 't geheel niet te pas te komen omtrend een collegie, dat, geene crimineele jurisdictie hebbende, volgens § 2 van sententien en executien, zynde het 79[ste] van justitie by 't recueil, niet eens by hare vonnissen de woorden: »doende regt uyt »den naam en van wegen haar Hoog Mogende", mag laten invloeyen en welkers jurisdictie zig niet over zaken boven de tagtig ryksd[s] uitstrekt.

By de sestigste § van *notarissen* by 't recueil werd gezegt, dat, om versekert te zyn, dat *al het geene* onder dat hoofdeel *gestatueerd is*, werd nagekomen, d'instrumenten der notarissen

alle maanden door commissarissen uyt den Raad van justitie zullen werden gevisiteerd en g'examineerd, in substantie overeenkomende met de in margine geciteerde, genomen resolutie in Rade van Indie op den 28en Maart 1730, oversulks wy het selve letterlyk hebben overgenomen; dan, dewyl zodanig een onbepaald examen onmogelyk als ter loops kan geschieden of in zoo korten tyd, als gemelde commissarissen daar aan besteden, en d'ordre of qualificatie ten dien eynde, zodanig blyvende, zoude kunnen occasie geven om de gantsche prothocollen der notarissen van vooren te doorsnuffelen en dus als in de geheimen van de gantsche stad te baden, waar toe zig niet alleen de gemelde commissarissen, maar ook den haar assisteerende secretaris of gesworen clercq zouden kunnen geregtigt oordeelen, waar van men nu en dan wel heeft hooren mompelen, zo hebben w'ons verpligt g'agt Uw Hoog Edelens in bedenking te geven, of dat articul niet in deser voegen zoude kunnen vergoten werden:

»En, om versekert te wesen, dat alle actens behoorlyk »genummert en, zo wel door de notarissen en getuygen, als »door de comparanten ondertekent zyn, en het reglement op »het klein zegul in opsigte derselve behoorlyk in agt genomen »zy, zullen d'instrumenten der notarissen alle maanden door »commissarissen uyt den Raad van justitie deses casteels »gevisiteerd en g'examineerd worden, by welke visitatie en »examinatie zy dierhalven niet verder visie of lecture van de »testamenten en andere actens zullen neemen, als ten dien »einde vereischt werd, en wel zorge dragen, dat zulks door »den haar assisteerende secretaris of gesworen clercq mede »niet geschiede. En, ingevalle te dier occasie misslagen, slor»digheeden of overtredingen mogten werden ontdekt en d'eerste »niet onmiddelyk kunnen werden geremedieert, zullen com»missarissen daar van schriftelyk verslag doen aan den Raad, »ten einde daar omtrend te doen 't geen den aard en het »gewigt derselve mogte vereisschen".

Voorts hebben wy, in hope van welduyding, by de 20ste paragraaph van *jurisdictie der respective collegien van justitie,*

getrokken uyt de resolutie, genomen in Rade van India op den 29en Augustus 1746 en dicteerende: »delicten, die op »particuliere schepen gedurende de reise voorvallen, zullen »op 't eerst ontmoet werdende Compagnies schip werden »afgedaan naar den articul-brief", gevoegt dese ampliatie: *dog geene Compagnies schepen ontmoetende, door de justitieele raden der comptoiren, daar z'eerst aankomen, of wel door Schepenen deser stad, zo zy hier het eerste arriveeren en de misdryven van zodanigen aard niet zyn, dat, uyt hoofde van § 7, voor den Raad van justitie deses casteels gehooren.*

Gelyk ook by het 9de articul van *manier van procedeeren*, volgens het welke vrye lieden, die zig aan lyfstraffelyke misdaden hebben schuldig gemaakt, domesticq of zonder kettingslag of bannissement gecorrigeert werdende, voor het opvangloon in de ketting moeten geklonken werden, het volgende: *of zo het Europeese burgers mogten wezen, zo lang in heehtenis werden gehouden; en, als het Compe dienaren zyn, zullen zy daar voor op hunne soldye reekening belast werden.*

By articul 9 van *confiscatie, boetens en breuken*, komende in 't recueil onder deselve titul en paragraaph, staat, overeenkomstig met Uw Hoog Edelens resolutie van den 27en September 1697, dat het aangehaalde Japans staafkoper by de Compe zal aangenomen werden tegens een en twintig ryksds de pikol; en onder het hoofddeel van de *vrye en verboden vaart en handel*, § 14, zynde ook het 14de articul van handel by 't recueil, staat, volgens placaat van den 21en Maart 1746, dat het accidenteel aangebragt werdende staafkoper met de jonken van Nimpho of elders zal betaald werden tegens dertig ryksds de pikol, d'onkosten van den invoer voor den aanbrenger blyvende, die in verre na zo hoog niet kunnen loopen, dat hy, na aftrek van dien, maar 21 ryksds zoude overhouden, 't welk w'alleen aanhalen tot Uw Hoog Edelens speculatie, of deselve somwylen uit dien hoofde ook nodig mogten oordeelen d'eerstgemelde prys zo verre te verhogen of de laaste te verlagen, dat op een uytquamen.

Het 13de articul van handel by 't recueil, mede getrokken

uyt het placaat van den 21en Maart 1746, sprekende van de opengestelde vaart van en naar Borneo, hebben w'also zedert, namentlyk in den jare 1747, een comptoir te Banjermassing is opgerigt, voor vervallen aangemerkt en daar na het 10de, by ons het 12de articul, ten opsigte van den aanbreng van peper van daar herwaarts, verschikt.

By het 41ste articul, betreffende de volumineuse bestelgoederen, die, volgens Uw Hoog Edelens besluyt van den 21en Maart laast verweken, door de schepen, uyt Europa komende, nog op Bantam, nog onderwegen afgescheept of afgegeven mogen werden, hebben wy om allen twyfel weg te neemen, welke als volumineus behooren of kunnen aangemerkt werden of niet, best geagt te stellen: »die zo zwaar of volumineus zyn, »dat niet door een enkeld man, zonder ongemak, kunnen ge»dragen werden", als er gene betere bepaling op wetende.

De 44ste § van het selfde hoofddeel zoude, om woordelyk over een te stemmen met het 8ste van schepen van de Compe by 't recueil, getrokken uyt het placaat van den 11en July anno 1680, moeten behelsen, dat, indien de particuliere goederen, buyten ordre of consent in de schepen van de Compe ingeladen, waar van in de voorgaande paragraaph gewag gemaakt is, zouden mogen aangaan en ingenomen wesen by een officier van 't selve schip of iemand anders, daar mede overvarende, hy *gestraft zal werden met de dood, ten minsten van openbare geesseling, naar exigentie van zaken*; dog, dewyl dat placaat, in zo verre men weet of nagaan kan, in dit opsigt nimmer ter uytvoer gebragt en het schier niet te denken is, dat ooyt d'intentie zoude geweest zyn zo een wreede straffe wesentlyk in train te brengen, hebben wy in dies stede eenlyk gesteld, *dat zulks* dan te strenger *zal moeten werden gestraft*, niet kunnende zien, van wat nut het zyn kan straffen te stellen, die zo weinig evenredigheid met de misdaad hebben, dat geen Christelyke regter in de wereld deselve met een gerust gemoed zoude kunnen appliceeren, en dewelke een ieder dierhalven voor 's hands weet maar bullebakken te zyn.

Omtrend § 1, van *speceryen en amfioen in 't bysonder*, overeenkomstig met het 1ste articul van 't recueil en g'excerpeerd uyt de placaten en resolutien, in margine van 't selve genoteerd, de straffe des doods gesteld zynde op allen handel, zo wel in olieteiten van speceryen, als de speceryen selfs, en den regter by het volgende articul, getrokken uyt Uw Hoog Edelens resolutie van den 22en December 1716, gequalificeert zynde omtrend zeer geringe partyties van eenige weinige ponden geslokene speceryen eenige mitigatie te mogen gebruyken, zonder van d'olien te spreeken, waar omtrend deselve nog meer eigenschap zoude hebben, zo agten wy van onsen pligt Uw Hoog Edelens in bedenking te geven, of het niet best zoude wesen van beide de quantiteiten te bepalen, die als een gering partytje zullen mogen werden aangezien, namentlyk van op zyn meest vyf ℔ speceryen en twintig oncen oliteyten van ieder zoort, dan wel meer of minder, zo als U Hoog Edelens zullen gelieven goed te vinden.

In de eerste § der rubricq van *hoerery en overspel* hebben wy de hier onder gesublinieerde woorden, op Uw Hoog Edelens approbatie, tot meerder klaarheid bygevoegt.

»Die een eerbare vrouw tot ontugt aansoekt of schandelyk»heden voorlegt, *zodanig dat daar van in regten kan werden »overtuigt*, zal arbitralyk, naar gelegentheyd van zaken en »personen, gestraft werden, *moetende alle vrye vrouwen voor »eerbaar werden gehouden, waar van het tegendeel niet komt »te blyken*";

en § 8 bygevoegt: *»gelyk ook met geesseling en kettingslag »voor al haar leven zullen werden gestraft alle slavinnen, die »hares lyfheers of lyfvrouws zoon tot ontugt zullen verleid »hebben, wanneer d'ouders daar over klagtig vallen en recht »begeeren*", nadien diergelyke gevallen, zoo wy verstaan hebben, alhier te meermalen zyn g'exsteerd, tot groot hartzeer der ouders omtrend kinderen, die nog in verre na geene jaren van manbaarheid hadden bereikt.

Belangende *Weesmeesteren* vermeenen wy, dat de boetens van non-comparitie, articul 88 by 't recueil en articul 90 by

de in concept gebragte nieuwe statuten, als maar ¼, ½ en 1 ryksd[r] belopende, wat laag zyn gesteld en wel zodanige verhoging zouden kunnen lyden om brutale lieden de pas te snyden zig door een gantsch collegie te laten nalopen en het selve zo goed koop te tergen door haar niet te woord te willen staan, als by ondervolgende opstel van dat articul te zien is.

»Die om eenige zaken voor Weesmeesteren ontboden werd, »zal gehouden wesen te compareeren ten dage, hem by den »bode geprefigeert, ten ware den dienst van de Comp[e] zulks »niet toeliet, dan wel hy of zy eenige andere wettige ver- »schooning hadde, waar van z'als dan met decentie den bode »kennisse zullen hebben te geven, ten ware zy goedvonden »in persoon of by een briefje haar excuus by den heer pre- »sident te komen maken, en zulks op verbeurte:

»voor d'eerste reise van een halve ryksd[r] of vier en twintig »stuyvers,

»voor de tweede twee guldens of een halve gecartelde »ducaton, en

»voor de derde vier guldens of een heele gecartelde ducaton, »waar van de executie by de bode van de weeskamer, op »last van den heer president, gedaan zal werden; en zal »zodanige, ongehoorsame non-comparant voor de vierde reise »by den regter gecorrigeert werden naar gelegentheid van »zaken".

Voorts neemen wy de vryheyd Uw Hoog Edelens eerbiedig in consideratie te geven, of de 94[ste] §, dicteerende, dat geene collegien, buyten de weeskamer of Boedelmeesteren, geregtigt zyn om te fungeeren als testamentaire executeurs of redderaars van nalatenschappen en voogden over minderjarige, ja, selfs niet tot executeurs over begravenissen, tot meerder duydelykheid en om alle disputen tusschen het eerstgemelde collegie en de bank-courant in der tyd voor te komen, niet zoude dienen te werden g'amplieerd met de volgende periode: »on- »vermindert nogthans d'employabiliteit van de bank-courant tot »het aanvaarden, beheeren en redden van boedels, als ook

»tot de bestelling der lykstatien, niet in qualiteit van executeurs van d'overledene testateur of testatrice, maar *als generale of speciale gemagtigden van den in leven zynde eenigste en universeele meerderjarige erfgenaam, wanneer die NB. teffens tot executeur aangesteld en afwesig is*", ofte zodanig, als Uw Hoog Edelens mogten gelieven goed te vinden, om allen twyfel nopens de meening der wet in gevallen, daar in niet byzonder aangehaald, weg te neemen.

Het 95ste articul, aldus luydende: »de collegien van justitie »respective moeten by voorkomende testamenten nauw regard »slaan, wat lieden, namentlyk van wat conditie en suffisantie, »tot curatoren, executeurs of codicillaire gemagtigdens over »de boedels, waar uyt de weeskamer en curator ad lites »gesecludeert zyn, werden gesteld, om, by aldien eenige »gefundeerde bedenkingen daar omtrend mogten hebben, zoo»danige boedels aan de weeskamer of curator ad lites te doen »overgeven of opdragen ter administratie", komt ons zo heilsaam voor, dat wy niet kunnen nalaten te proponeeren en, tot een duydelyke blyk, dat de intentie is, dat zulks op alle comptoiren, daar collegien van justitie zyn, zonder onderscheid zal plaats hebben, by te voegen: »waar toe de justitieele »raden der buyten comptoiren mede g'authoriseert werden by »desen, mits zulks egter niet doende, dan wanneer zy het »selve in gemoede ten nutte en voordeele der erfgenamen of »belanghebbende personen zullen nodig oordeelen".

Onder *erven, huysen, landeryen, enz.*, werd by articul 1 gesteld, dat de geene, die aan de grote rivier en de Krokot boomen hebben, die op 1 roede na aan de rivier staan, deselve moeten afkappen (en gevolgelyk, die meer dan 1 roede binnenwaarts staan, mogen laten blyven); en § 2, dat d'eigenaars van andere landen, daar de boomen zo na aan de rivier staan, dat gevaar lopen daar in te storten, deselve mede sullen hebben om te hakken en ter plaatse, daar nog geen zware boomen geplant zyn, deselve niet mogen zetten als op den afstand van 4 *roeden* van de rivier, welke onderscheid ons te groot voorkomt om by deese ongemerkt gepasseerd te werden.

Het termyn van veertien dagen, articul 12 van *den curator ad lites*, gesteld op het verleenen van arrest op boedels van 's Comp^{s} dienaren, hebben w'in dies stede, op Uw Hoog Edelens g'eerde goedkeure, gesteld: *een vierendeel jaars, ingaande van den dag, dat zy zulks zouden hebben kunnen doen.*

By articul 12 van *'t salaris*, werd den bediendens van 't soldy comptoir voor een copia testament in 't geheel toegelegt agtien stuyvers, daar d'eerste clercq van Weesmeesteren, vide § 4, twintig stuyvers voor ieder vel, van vier en twintig reguls op ieder zyde, werd toegelegt, waar mede wy vermeenen, dat de soldybediendens, naar billykheid, egaal konden gesteld werden, om niet verder te bewaarheden de spreuke: dat de paarden, welke de meeste haver verdienen, die somtyds het minste krygen.

§ 14 van *ziekenhuysen*, behelsende, dat, indien iemand in kranksinnigheid of ylhoofdigheid hem selve ofte andere quam te kort te doen, den geenen, wiens post het was daar tegens te waken, gestraft zal werden, even als of hy zulks selfs gedaan hadde, hebben wy, in hope van welduyding, tot een noodsakelyke tempering g'amplieert met dese woorden: *ten ware hy eenige verschooning konde inbrengen van zodanigen aard en gewigt, dat men oordeelde hem uyt dien hoofde met een mindere correctie te moeten vrylaten.*

En by de 15de, vervattende, dat de zieken-oppassers egter niet vermogen zullen zodanige luyden te binden of aan het bed of de slaapplaats vast te maken, ten zy met kennisse of toestemming van de regenten, op privatie van hun dienst en arbitrale correctie, daar en boven gevoegt de woorden: *of als 'er perikul in 't vertoeven is, van den binnen regent alleen.*

Ten opsigte van de *stads doctoren en chirurgyns* is ons voorgekomen, dat het bepaalde loon van den stads chirurgyn by § 6 voor de commissie en visitatie van dooden ter requisitie van de justitie, ten laste van den doodslager of moordenaar, op een halve ryksd^{r} voor yder persoon wat gering is en, met Uw Hoog Edelens goedvinden, wel op het

dubbelt of een ryksd^r^ zoude kunnen gesteld werden, zynde aan den stads doctor, § 18, wel een en een halve ryksd^r^ toegelegt.

Onder de *keuren op 't beestiaal* hebben wy, met opsigt tot § 5, getrokken uyt de placaaten van den 17^en^ April anno 1730 en 13^en^ December 1754, gevonden en gelaten de volgende periode: »dog zullen daar en tegen de geene, welke »ongemerkte of ongesjapte buffels, reeds voor lange ingekogt, »op hunne zuykermolens hebben, het zy eigenaars of huurders, »gepermitteerd wesen om, tot hun eigen gemak en meerder »gerustheid, een ieder zyne buffels met een byzonder brand»yzer, naar zyne keuze, op de heup te mogen merken, etc.", schoon wy zulks maar op dien tyd toepasselyk agten, also het niet waarschynelyk is, dat 'er nog, twaalf jaren na het laaste placaat, ongemerkte buffels, voor lange ingekogt, op de zuykermolens, in vilipendentie van het selve, zouden te vinden wesen, of ten minsten de contraventeurs niet schynen te meriteeren, dat men zig daar aan stoore; en, in allen gevalle, indien het Uw Hoog Edelens welbehaagen zy te permitteeren, dat er altoos op de zuykermolens buffels, met een byzonder brandyzer gemerkt, zyn mogen, tog in die periode eenige verandering nodig is.

Ook vereischt de § 9 van *'t heeren logement, herbergen en kroegen*, getrokken uyt de ordonnantie van den 5^en^ October anno 1755, en contineerende: »dat alle mattroosen, soldaten »of waarden en andere van diergelyke conditie, die men »bevind eenig gevegt aan te zien, zonder zyn best te doen »de vegters te scheiden, *in de ketting zullen werden geslagen »voor den tyd van ten minsten twaalf maanden of langer, naar »gelegentheid van zaken, zonder eenig figuur van proces*", naar onse gedagten, om tastbare redenen, deze verandering en verzagting: *»als het Chineesen of inlanders zyn, in de ketting »zullen werden geslagen om aan de gemeene werken t'arbeiden; »en Christenen zynde, ten eilande Edam werden gebannen »om voor de kost en klederen in de lynbaan dienst te doen »of zig selfs t'erneeren, naar goeddunken van den regter, en*

»*sulks voor den tyd van ten minsten* 6 *maanden of langer,* »*naar gelegentheyd der zaken*", dewelke w'oversulks, op Uw Hoog Edelens approbatie, daar inne gemaakt hebben.

Nog hebben w'onder het hoofddeel van *lyfeigenen* by de 85ste en 86ste §, sprekende van de successie ab intestato van vry gemaakten, bygevoegt de woorden: *dat mede vrye lieden zyn*, also het ligtelyk konde gebeuren, dat zodanige vry gemaakten wettige descendenten of magen nalieten, die nog in slavernye waren, en het d'intentie van de wet zekerlyk niet is, dat de zulke zouden erven en dus de helfte der nalatenschap eigentlyk komen ten behoeve van hunnen lyfheer, geene betrekking tot den vry gemaakten gehad hebbende, die volgens § 66, zo wel den eigendom harer middelen, als persoonen toekomt.

By het placaat, tot introductie van dit werk dienende, hebben wy het oude zo na mogelyk gevolgt, alleen met additie, *dat dese nieuwe statuten ook zullen moeten dienen ter narigt en opvolging van en voor de gezamentlyke justicieren en officieren op alle de buyten comptoiren van Nederlands India, zo verre aldaar toepasselyk zyn en de gesteldheid der plaatsen, nevens ons reytsgebied, op deselve toelaat*, en de laaste periode in zo verre g'amplieerd, als wy nodig g'oordeelt hebben ter bereiking van het bedoelde oogmerk, dat dit werk niet weder in veragtering gerake.

Dit alles geschied zynde met geen ander oogmerk dan de betrachting onser pligt, naar het denkbeeld, dat wy daar van hebben gevormt, verhopen wy, dat Uw Hoog Edelens zig met onse pogingen om, zo veel mogelyk, in dese, onse commissie genoegen te geven, zullen gelieven voldaan te houden, als met diepe eerbied verblyvende,

Hoog Edele Groot Achtbare heeren!

Uwer Hoog Edelens onderdanige en
zeer gehoorsame dienaren,
(Was geteekend): LOUIS TAILLEFERT,
W. A. ALTING.

BATAVIA, den 4en September 1766".

Ditmaal was de Indische Regering buitengewoon vlug met het behandelen van bovenstaand rapport, want reeds op 9 September 1766 vond zij goed »om de door haar Edelens ten regte gedaane verschikkingen en gegronde aanmerkingen tot het maken van nog eenige veranderingen ten vollen t'approberen en effect te doen sorteren, mitsgaders nopens het gene, weswegens haar Edelens almede substitutien nodig oordeelen, dog onder het doen van tweeledige of ook onbepaalde voorstellen de nadere dispositie dezer regering verzoeken, mits dezen te statueeren:

dat, wanneer de onder de respective secretarissen van justitie vergadert wordende gelden wegens boetens van default, comparuit en verstek, condemnatien en confiscatien ten behoeven van de Comp^e^ en de verbeurde amenden van revisie, appel, reformatie, enz. geklommen zyn tot een bedragen van een duyzend ryxdaalders, dezelve zigh als dan of zonder langer uytstel aan den heer Directeur Generaal addresseren moeten om zodanig een montant in 's Comp^s^ cassa over te brengen;

dat het aangehaald wordende Japans staafkoper by de Comp^e^ zal aangenomen worden tegen dertig ryxd^s^ het picol en dus met alteratie van het geresolveerde op den 2^en^ September 1697, toen de prys op 21 rd^s^ gesteld wierd;

dat den regter nopens de bepaalde straffe des doods wegens den verboden handel in speceryen, amfioen en specery-olien mitigatie zal mogen gebruyken, wanneer het geslokene minder mogte bedragen als vyf ponden speceryen of amfioen en geen twintig oncen specery-olien vervatte:

dat niet alleen de eygenaars van landeryen, aan een der revieren in de omme- en boven-landén van Batavia palende, geen boomen te na aan derzelver oevers mogen planten of wel dezelve, daar een zwaare afwatering en persing is, waar door de boorden veel last tot afvallen lyden, gelyk voornamelyk in de bovenlanden, gerekend 3 à 4 uuren en verder buyten dese stad, niet nader als op den afstand van 2 roeden zullen

mogen zetten en, binnen de voorsz. kreyts, niet nader als op een distantie van 1 roede; en

dat, wyl 'er geen toereykend middel te bepalen zy tot het voldoend onderkennen der buffels, met betrekking tot haren laatsten eygenaar, dit dus, zonder verdere bemoeyenisse, maar te laten by 't placcaat van 13 December 1754".

Bij missive van 21 October 1766 zond de Indische Regering al, wat op de nieuwe Bataviasche Statuten betrekking had, naar Nederland, met het verzoek, dat, »indien UWel »Edele Hoog Agtb. [scil. de Heeren XVII^{nen}] mogte komen »goed te vinden dat na veel moeite eindelyk tot perfectie »gebragt, nuttig werk daar te lande [scil. in Nederland] onder »de drukpersse te brengen, ons alsdan daarvan een paar »hondert exemplaaren mogen werden toegesonden, so ten »dienste deser hooftplaats, als de respective buiten comp»toiren".

Die exemplaren zijn nimmer in Indië ontvangen. Want, hoewel Heeren XVII^{nen} in hunne missive van 28 September 1768 schreven: »wy zullen niet nalaaten de statutaire wetten »soo draa doenlyk te examineren en bedanken inmiddels den »heer Alting voor den arbeyd, die zyn Ed^{e}, neevens den heer »Taillefert, tot dat nuttig werk wel heeft willen besteeden", bleef de goedkeuring der Nieuwe Statuten door het Opperbestuur achterwege.

't Is, alsof een fatum op dien arbeid rustte. Eerst deed Indië ter zake haren pligt niet, ten gevolge waarvan de zaak doodbloedde; en later, toen Indië deed, wat het doen kon, bedierf Nederland door hare inertie op nieuw alles.

Intusschen zijn de Nieuwe Bataviasche Statuten door regtbanken en anderen gedurende bijna eene eeuw als rigtsnoer gebruikt, al bezaten deze geene kracht van wet; — voorzeker het meest afdoende bewijs, dat zij in eene werkelijke behoefte voorzagen.

Welke de reden is geweest, waarom de goedkeuring van het Opperbestuur op de concept-statuten nimmer is verkregen, heb ik niet mogen ontdekken.

Petrus Albertus van der Parra, Gouverneur Generaal, en de Raden wegens den staat der Vereenigde Nederlanden en haare algemeene Oostindische Comp^e in India, allen den geenen, die dezen zullen zien ofte hooren lezen, salut, doen te weeten:

dat deze regeering, in aanmerking genomen hebbende, hoe veele loffelyke placcaten en ordonnantien, by dezelve, als den souverain en de Comp^e hier te lande onmiddelyk verbeeldende, successivelyk g'emaneert, niet, gelyk het behoort, geobserveert werden, vermits dezelve, by de placcaatboeken wyd en syd verspreid en breedvoerig g'extendeert, mitsgaders daar en boven maar gedeeltelyk ter drukperse gebragt zynde, niet slegts moeyelyk om op te slaan en na te lezen, maar zelfs met er tyd by de gemeente bezwaarlyk te bekomen zyn en mitsdien niet wel van ieder een geweeten kunnen worden, met oogmerk om daar inne eens voor al naar behooren te voorsien, al in 't midden der voorige eeuw is verdagt geweest alle de voorsz. placcaaten ende ordonnantien te doen opzoeken, resumeeren en by een vergaderen en de substantie daar uyt in goede ordre, elk onder zynen behoorlyken titul, te doen stellen, mitsgaders, zoo uyt de gemeene vaderlandsche, als geschreevene keyzerlyke regten, daar by voegen, expungeeren ofte veranderen het geene tot welstand van de maatschappy en bloey dezer colonie bevonden zoude werden te behooren; ende het voorz. werk in den jaare 1642 volbragt, mitsgaders ten hoogsten dienstig voor den welstand dezer landen geoordeelt en overzulks, na goed overleg en rypheid van raade, geresolveert is het zelve te approbeeren, mitsgaders teffens, om voor te komen, dat niet indertyd door de placcaaten, ordonnantien, etc., die in den aanstaande zouden werden uytgegeven, wederom eenige verwarring veroorzaakt werde, meede nodigt geagt en

dierhalven gelast en bevolen is, dat den zakelyken inhoud van alle placcaaten, keuren ofte statuten, hoe ook genaamt, die in 't toekomende gemaakt ende gepubliceert zouden worden, by die van den Raad van justitie dezes casteels ofte den geenen, die daer toe speciaal mogte werden gelast, insgelyks in dat tractaat, onder bequaame tituls, zouden werden ingeschreeven ende gevoegt;

dat, onaangezien de voorsz. pryselyke voorzorge, de ongeleegentheden, die men tragte te weeren, zig al vroeg g'openbaard hebbende, d'Edele Hoog Agtbare heeren, gedeputeerde Bewindhebberen ter vergadering van 17^{nen}, de generaale Nederlandsche Comp^e representeerende, dierhalven reets by generaale missive van den 9^{en} Juli 1715 hebben gelieven ordre te stellen, dat het wetboek van het koningryk Jaccatra, bekend onder den naam van statuten van Batavia, zoude werden effen gesteld;

dat zulks daar op by de resolutien deezer regeering van den 3^{en} November 1716 en 6 November 1718 (1) is opgedragen aan gecommitteerdens uyt den Raad van justitie voormeld, dog door dezelve niet of slegts voor een kleyn gedeelte ter uytvoering gebragt en zodanig onvoltooyt blyven leggen tot den jaare 1752, zedert welken tyd daar aan door verscheide gequalificeerde perzoonen, daar toe by deeze regeering successive benoemd, is gewerkt, tot dat het zelve eindelyk anno 1764 by den opperkoopman, Jacobus Johannes Craan, geabsolveert en door ons aan expresse gecommitteerdens uyt onze vergadering ter hand gesteld om te visiteeren en t'examineeren, mitsgaders omtrend hunne bevinding te dienen van berigt, 't welk vervolgens in Augustus 1765 geschied zynde, *zoo is 't*, dat wy, na gehoudene beradinge over dat commissoriaal rapport in 't voorjaar 1766 en aandagtige overweeging van de aanmerkingen en voorstellen, zo by het zelve, als het alphabetisch recueil van de gemelde Craan vervat, hebben goedgevonden het voorsz. wetboek zodaanig te vervormen, amplieeren en altereeren, als de veranderde gesteldheid van tyden en zaken, nevens het verschil

(1) Deze datum is fout, aangezien geene resolutiën van de Indische Regering van 6 November 1718 bestaan.

tusschen de oude en eenige nieuwe plaatselyke wetten en gewoontens quamen te vereisschen; 't welk almede ten effecte gebragt zynde, hebben wy goedgevonden 't zelve nieuwe samenstel, na erlangde goedkeuringe onser superieuren in Nederland, die onlangs by generaale missive van den ...... ontvangen is, met onse authoriteit te bekragtigen, zo als bekragtigd werd by dezen, om onmiddelyk, in steede van de voorsz. oude, gebrekkelyk gewordene collectie der statuten, niet alleen alhier in train gebragt te worden, maar ook te strekken ter narigt en opvolging van en voor de gezamentlyke justicieren en officieren op alle de buyten comptoiren van Nederlands India, in zo verre aldaar toepasselyk zyn en de gesteldheid der plaatsen, nevens ons regtsgebied op dezelve, toelaat; willende en begeerende wel expresselyk, dat 't gemeld nieuw plaatselyk wetboek in zo verre alomme van kragt en waarde zal werden gehouden, mitsgaders alle de wetten, keuren, ordonnantien en wesmeer, daarinne begreepen, zoo in regten, als daar buyten, zullen geallueert en daar op by den regteren geweezen zal werden indiervoegen, als off ieder punct van dien op nieuw by een byzonder placcaat gestatueert ende gepromulgeert ware; ontbieden daar omme ende beveelen den achtbaren Raad van justitie dezes casteels, zo wel als den geregte dezer stad, mitsgaders de respective justitieele raaden op alle onderhoorige comptoiren van Nederlandsch Indie, deze geamplieerde en verbeeterde statuten van Batavia, mitsgaders alle articulen, daarinne vervat, voor zoo veel tot deze laaste betrekkelyk en aldaar uytvoerlyk zyn, nevens al 't geen in maniere voorsz. naderhand daar nog bygevoegd zal werden, punctueelyk te onderhouden en doen onderhouden niet tegenstaande eenige vroegere placcaten, statuten, keuren ofte usantien, dezelve eenigsints contrarieerende, die wy voor zo verre gederogeerd hebben en derogeeren mits deezen, blyvende voor het overige wel uytdrukkelyk en om goede redenen aan ons privatief gereserveert de interpretatie en de verklaring van de duysterheeden, die in het selve ofte eenig poinct van dien zoude mogen gevonden worden, mitsgaders het altereeren ende amplieeren van dien, zo

verre zulks in 't toekomende bevonden mogte werden te behooren.

Wel verstaande nogtans, dat alle wetten, placcaaten, ordonnantien en beveelen omtrend zaken, by de statuten onaangeroerd, niet voor g'abrogeert zullen gehouden werden, maar integendeel, voor zo verre tegens derzelver inhoude niet stryden, in volle kragt en waarde blyven.

Ende, opdat dit nuttig werk niet weder in veragtering geraken en dus onze goede intentie andermaal te leur gesteld werde, zullen de secretarissen van den Raad van justitie dezes casteels en Scheepenen dezer stad, sub poene van privatie ofte afzetting van hun ampt, jaarlyks, onder ultimo December, ider separatelyk de nodige additien uyt hoofde van nadere placcaaten, billetten, advertissementen of resolutien en wat dies meer zy, onder tituls, in het voorz. nieuwe wetboek, naar den letter derzelve, kort en duydelyk hebben te ontwerpen en dezelve ten overstaan van gecommitteerdens uyt de eerstgemelde regtbank te resumeeren en confronteeren, ter ontwaaring, of daar by niets overgeslagen zy en om deselve op een volkomen eguale voet, zoo van woorden en zaken, als schikking, agter ieder hoofddeel te doen inschryven; en, zulks gedaan zynde, daar van een notul te maken om, nevens copia van de voorsz. byvoegingen, in Raade van Indie overgebragt te werden, ter onzer secretarye te blyven berusten en by het orgineel, aldaar zynde, mede te werden ingeschreeven.

Actum te Batavia in 't casteel den ....

GODSDIENST EN KERKELYKE ZAAKEN.

1. Binnen deze stad en dies jurisdictie zullen geen andere godsdiensten ofte religien geoeffend, veel min geleerd ofte voortgeplant werden, 't zy in 't heymelyk of openbaar, als de Protestantse Christelyke religien, gelyk die in de publicque kerken van de Vereenigde Nederlanden geleerd worden; en, zo wie bevonden zal worden eenige byzondere byeenkomsten ofte conventiculen gemaakt ofte gehouden te hebben, het zy Christen.

heyden ofte Moor, zal, boven verbeurte van alle zyne goederen, in de ketting geklonken, uyt den lande gebannen ofte wel aan lyf ofte leeven gestraft worden, na gelegentheid van zaaken (Oude statuten [1]).

2. De broederen van de Augsburgse confessie zullen den dienst niet anders doen en verrigten dan op de wyse, zo als in de zeeven vereenigde provintien gebruykelyk is, en zig voorts stiptelyk houden aan de haar in 't byzonder voorgeschreevene en hier na te vindene bepaalingen (Resolutie primo November 1743 en resolutie XVII^nen 3 April 1742).

3. Niemand mag op Zon-, feest- en bededagen eenige winkels openen, handel, handwerk ofte eenige neeringen doen, veel min onder de predicatie tappen ofte gelagen zetten, op ses ryxd^s boete en drie ryksd^s voor ieder gast, die ten voorsz. tyde in een taverne ofte kroegen gevonden zal worden, ten behoeven van den officier, die de calange doet (Oude statuten).

4. Geduurende de godsdienst in de Hollandsche Gereformeerde kerk mag niemand de zogenaamde twee kerkstraatjes en in de hospitaals kerk door het hospitaals straatje met eenig rytuig ryden, op verbeurte van 25 rd^s voor ieder keer, dat een waagen binnen dien tyd zal gereeden hebben, ten behoeve der diacony armen, zullende de eygenaars der rytuigen voor hunne koetsiers moeten instaan (Advertentie 19 Juny 1761).

5. Ten opsigte der kerkelyke zaaken in 't algemeen zal in stipte observantie blyven de kerkelyke ordonnantie van den 7^en December 1643, item de daar toe betrekkelyke instructien van heeren gedeputeerde Bewindhebberen ter vergadering van 17^nen, de generaale Comp^e representeerde, voor de predikanten en ziekentroosters van den 12^en October 1657, haar Edele Hoog

[1] Deze en alle volgende citaten staan in de afschriften der Statuten in margine, doch zijn hier, om plaats te winnen, achter het betrokken artikel gevoegd. — Vermits het origineele exemplaar dezer Statuten niet meer voorhanden is, komen vermoedelijk fouten, door afschrijvers gemaakt, in de bedoelde citaten voor, hetgeen o. a. daaruit kan afgeleid worden, dat verscheiden citaten niet kloppen met de resolutiën der Indische Regering, enz. Ter ontdekking, zooveel mogelijk, van die fouten zijn drie afschriften van de Statuten onderling gecollationeerd, maar met weinig succes.

Agtbare resolutie van den 3en April 1742, nevens de successive besluiten dezer regeering, in zo verre de eerste niet is ofte werd g'altereerd by haare resolutie van den 17en November 1750, ten welken eynde eene collectie derselve, ter narigt van alle de geenen, die zulks eenigsints mogte aangaan, in den jaare 1766 ter drukpersse is gebragt en de nodige exemplaren aan den Eerwaarden kerken raad en die het verder amptshalven aangaat, afgegeven zyn.

6. Roomsche geestelyken, met Portugeesche of andere vreemde schepen alhier ter rheede arriveerende, mogen niet zonder speciale licentie dezer regeering aan land komen ofte haar van boord van haar schip begeeven, veel min haar op de rheede met ingezetenen van deze plaatze bemoeyen, dezelve doopen ofte in eeniger manieren tot haare religie tragten over te brengen, op poene van aan den lyve ofte anderzints gestraft te zullen worden, na exigentie van zaaken; invoegen de officieren van de justitie expresselyk gerecommandeert worden tegens de oeffening van de Roomsche godsdienst, zo in particuliere huyzen, als anderzints, nauwkeurig te vigileeren (Placaat 27 May 1664 en resolutie 26 April 1763).

7. De overheeden van zodanige scheepen, als in de even voorgaande paragraaph voormeld, zyn gehouden zelfs zorge te dragen, dat aan die ordre voldaan werde, op een boete van 500 rds, telken ryze te verbeuren ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, voor de eene en de diacony armen voor de andere helfte (Placaat 27 May 1664).

8. En ten einde de voorsz. geestelyken en scheeps overheeden hier van geen ignorantie zoude kunnen pretendeeren, zal 't van 't departement der sabandhaars weezen, by aankomst van zodaanige scheepen, zig terstond aan boord van de zelve te begeeven en, zo wel de overheeden, als de Roomsche geestelyke, welke zig daar op mogten komen te bevinden, van dit verbod en de gestatueerde straffe nauwkeurig te informeeren (Placaat 27 May 1664).

9. Dog jonken van China, Cochim China, Tonequin, Cambodia en Siam zig verstoutende Roomsche geestelyken alhier

aan te brengen, zullen de anachodas of schippers verbeuren 300 rd^{s} ten behoeve van de armen (Resolutie 10 May 1712 en 13 May 1754).

10. En, in zo verre iemand onzer ingesetenen bevonden zal worden zodanige perzoonen gehuysvest of tot de oeffening harer dwaal-leer gelegentheid gegeven te hebben, denzelve zal almede rigoureuselyk gestraft werden, na geleegentheid van zaaken.

11. Geene perzoonen, niet voor onchristenen bekend staande, mogen haare inboorlingen of de kinderen hunner lyfeigenen laaten besnyden naar de Joodsche of Mahometaansche leere, op poene van confiscatie van alle zulke slaven ten behoeve van de Comp^{e} en een boete van 500 rd^{s} daar en boven ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, waar toe den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander almeede geauthoriseert is (Resolutie 13 December 1754).

12. Tot beter verstand van de eerste paragraaph van dit hoofdeel dient, dat ook de Mahometanen en Chineesen nergens onder het regtsgebied van de Comp^{e}, waar 't ook zoude moogen weezen, eenige tempels mogen opregten, dan wel binnen deze stad off dies voorsteden eenige openbaare off heymelyke godsdienstige byeenkomsten houden, op straffe, dat de priester off de geene, die aldaar in de exercitie van die religie geattrappeert werd, zonder eenige simulatie in de ketting zal werden geklonken, om zodaanig aan de gemeene werken te arbeyden tot nader ordre (Resolutie 7 Maart 1651).

DE RAAD VAN JUSTITIE DES CASTEELS.

1. Deezen Raade zal blyven bestaan uyt een president, agt ordinaire en twee extra-ordinaire leeden, alle dienaaren van de Comp^{e}, als ook gesterkt en voorzien weezen met een advocaat en een water fiscaal, die beide in civiele zaaken een concludeerende stem zullen hebben, dog niet present mogen weezen, wanneer over het crimineele gebesoigneerd wordt (Oude statuten, resolutie 21 December 1666, 29 Juny en 2 July 1731, item besluit XVII^{nen} 30 Augustus 1732 en de presente usantie).

2. Ingevalle den president niet bekleed is met het caracter van een Raad van India, zo zal zyn Edele by deze regeering wel sessie gegeven werden na de jongste Raad extra-ordinair, dog geen stem hebben of gebruykt werden tot de behandeling van zaaken, eenlyk de politie en regeering off directie van 's Comp^s^ belangen concerneerende (Besluit XVII^nen^ 1 November 1709, 14 September 1731 en 30 Augustus 1732, resolutie 29 Juny en 2 July 1731 en 18 December 1750).

3. Onder welke zaaken zelfs begrepen is de aanstelling van Schepenen, schoon het administreeren der justitie hun hoofdwerk is, en het begeven van alle andere ampten, die de meeste relatie tot het werk der justitie hebben, invoegen zyn Edele ook tot het teekenen der resolutien deezer regeering niet zal werden geadmitteerd, dan alleen in zoo verre dezelve komen te vervatten poincten, de justitie concerneerende, als mogende daar inne niet alleen zyn sentiment en advys geeven, maar ook concludeeren.

4. Onder de justitieele zaken, in Rade van India voorkomende, zal notoir ook moeten verstaan werden, zoo wel de approbatie of disapprobatie der doodvonnissen van Scheepenen, als die van alle crimineele vonnissen van Java's Oostkust en Bantam of andere comptoiren, ten dien eynde overgezonden wordende; en zal overzulks de vota van den president van den Raad van justitie dien aangaande altoos ingenoomen werden, behoudens egter aan zyn Edele de faculteit om, wanneer de zaaken daar na geconstitueerd bevind, dat in der tyd, 't zy door appel off andersints, voor den Raad van justitie ter decisie zouden kunnen komen, zig van het geeven van zyn advis te excuseeren (Resolutie 18 December 1750).

5. By provisioneel ontslag, absentie off ongeleegentheid van den president zal den oudsten Raad desselvs plaats en ampt moeten bekleeden en waarnemen, uytgezegt het compareeren in Rade van Indie (Besluit XVII^nen^ 1 November 1709 en resolutie 8 Juny 1753).

6. Dog by het afsterven van den president zal het gemelde oudste of eerste lid van den Raad van justitie pro interim en

tot zoo lange die vacante plaats weder met een ander zal weezen gesuppleert, wel in Rade van India verscheynen en aldaar sessie hebben na of immediaat agter den jongsten extra-ordinairen Raad, egter aldaar geen stem hebben, maer eenelyk hooren en zien, mitsgaders zaken, die de justitie raaken, aldaar voorvallende, daar van kennisse geven aan de verdere leeden van den Raad van justitie; en, by aldien aldaar mogt werden geoordeelt de zaken van die natuur of aangeleegentheid te zyn om diesweegen iets in Raade van India te proponeeren of remonstreeren, zal voormelde oudsten Raad, benevens twee meede leeden van voormelde Raad van justitie, uyt den haren daer toe moeten gecommitteerd werden en van hare verrigting en het voorgevallene in Raade van India aan voormelden Raad van justitie rapport doen (Besluit XVIInen 1 November 1709).

7. De leeden moeten in het geheel twaalf jaaren fungeeren, zo in qualiteyt van ordinair, als extra-ordinair lid, eer geregtigt zyn een hooger ampt, buyten 't praesidie, te ambieeren of na eenige promotie in het politicque te aspireeren, dog kunnen na verloop van vyff jaaren hunne demissie obtineeren naar Nederland, behoudens qualiteit en gagie (Resolutie 4 July 1724, besluit XVIInen 16 October 1724 en resolutie 31 July 1753).

8. By aldien het quam te gebeuren, dat den Raad door sterfte of andere toevallen zodanig vermindert en zwak wierdt, dat de justitie daar door zou werden veragterd en de zaaken niet na behooren konden werden geëxpedieert, zo zullen president en raden dierwegens de nodige remonstrantien moeten doen aan deeze regeering, welke als dan de vacante plaatsen met bequame subjecten uyt de eerste gequalificeerdens intusschen en tot zo lange dezelve ten dienste van de justitie zullen benodigt wezen, zal vervullen (Resolutie 4 July 1724).

9. De even gemelde g'assumeerde leeden zullen in de exercitie van dat ampt den rang hebben boven de officiers der justitie, dog daar buyten niet anders als na de qualiteiten en bedieningen, welke zy in Comps dienst bekleeden (Resolutie 10 December 1726).

10. De presidenten of voorzitters hebben de authoriteyt

het collegie, als 't hem goed dunkt, te doen byeenkomen, zoo wel extra-ordinair, als ordinair, in vergadering zyne propositie te doen, de advisen te colligeeren en met de meeste stemmen te concludeeren, de appoinctementen te pronuncieeren of te doen pronuncieeren, silentie te imponeeren en de vergadering te eyndigen, in alle 't welke de leeden, mitsgaders de suppoosten van 't collegie, gehouden zullen weezen haar Edelens te gehoorzaamen en behoorlyk te respecteeren (Oude statuten).

11. Egter zullen zy niet mogen hebben een dubbelde stem, wanneer de stemmen aan weeder zyde egual staan, maar by zodanige gelegentheid zal ter eerster instantie ofte in rauwactie, by eguaale discrepeerende stemmen, de questieuse zaak werden gedecideert ten voordeele van den reus ofte verweerder; en wederom, wanneer de zaak in de tweede of verdere instantien by provocatie is gedevolveert, als dan zal, by gelyke verschillende stemmen, de zaak in questie gedecideert werden pro sententia of ten voordeele van den gedaagde in cas de appel ofte revisie (Resolutie 8 February 1709).

12. En mogen dezelve, also min als de leeden, ingevalle absent zyn, met briefjes of anderzints voteeren, onvermindert de oude wet, dat in de crimineele zaaken niet minder mogen besoigneeren als met zeven en in 't civile met vyff stemmen (Oude statuten, besluit XVII^nen^ 24 July 1716).

13. In deeze rechtbank zullen, even als in alle andere, te gelyk niet mogen dienen vader en zoon, broeders, item schoonvader en schoonzoon (Besluit XVII^nen^ 1 November 1709).

14. Geene regters off hunne suppoosten zullen mogen wezen pagters off meedestanders, nog ook borgen off contra borgen derzelve (Oude statuten).

15. Insgelyks mogen zy geene giften, gaven of geschenken aanneemen van iemand, die voor haar collegie proces heeft off apparent hebben zal, op verbeurte van hun ampt en arbitrale correctie daar en boven; ten welken einde dezelve, de officieren van justitie daar onder begreepen, 's jaarlyks zig by solemneele eede dieswegens zullen moeten purgeeren (Oude

statuten, besluit XVII^{nen} 16 April 1657, resolutie 30 May 1658 en 30 May 1670).

16. Ook zullen zy aan parthyen, die voor haar eenig proces hebben off apparent staan te krygen, in hunne zaaken geen advys of raad geeven, meede op poene voorsz. (Oude statuten).

17. Op welke poenaliteit hen teffens, zoo wel als de secretarissen, verboden werd 't openbaren der secreeten hunner vergadering, aan wie 't ook zou mogen wezen (Oude statuten).

18. Gelyk de officieren van justitie, iemand op uytdrukkelyke last van de hooge regeering actioneerende, niet zullen vermogen zig over diergelyke verzoeken, als van in submissie ontfangen te werden of composibel verklaring, te declareeren, ten zy alvoorens het goedvinden van deze regeering daar over ingenomen te hebben; zal ook den regter de zulke niet in submissie mogen ontfangen off zulke zaak composibel verklaaren, ten zy daar van een extract resolutie geproduceerd werde (Resolutie 13 Augustus 1764).

19. Het groote en kleene zegul van den Raad, zynde het beeld van de geregtigheid, staande in een casteel en hebbende een zwaard en balance in de handen, met dit opschrift: zegul van den Raad van justitie des casteels Batavia, zal den president in zyne bewaring hebben, om daar mede te doen bezegelen alle brieven en provisien van justitie, die in denzelven Rade zullen g'expedieert werden; en zal den Raad voor het gebruyk van het groot zegul mogen nemen tien ryxd^{s} (Oude statuten, resolutie 5 February 1732).

20. Onder voorsz. brieven werden egter niet verstaan beneficien van inventaris, requesten civile tot relevantie van contracten, substantieele en extra judicieele beswaarnissen, mandamenten van cessie, respect, inductie en diergelyke, als zullende alle dezelve alleen verzogt, verleent en gedepecheerd werden by deze regeering, als representeerende de hooge overheid dezer landen (Oude statuten).

21. Daar en tegen zal den voorsz. Raad mogen decerneeren en verleenen requeste civile omme gereleveerd te zyn

van eenige fauten, omissien en verzuymenissen, in judicieele actens en beswaarnissen geschied, item verloop en verstek van peremptoire dilayen, fataliteiten en andere diergelyke (Oude statuten).

22. Den Raad van justitie zal voorts in gevallen, zulx onvermydelyk vereysschende, den fiscaal moeten munieeren met een byzondere qualificatie tot het nazien van alle papieren van gegyzeldens off crimineele gevangens, om daar van gebruyk te maken; en zal zulx niet in generaale termen mogen laten verzoeken, nog accordeeren (Resolutie 25 January 1757).

23. En gelyk den Raad van justitie in het decideeren en afdoen van zaken en processen, voor derzelver regtbank hangende, voornamentlyk die het welvaaren van de Compe concerneeren, haar zullen hebben te reguleeren naar het geene daaromtrent ter plaatse, daar 't behoord, gestatueerd is, zo zullen zy ook verpligt zyn aan deze regeering, des gerequireerd werdende, van hare gewysdens te geven reeden en reekenschap (Resolutie 28 May 1669, besluit XVIInen 25 Augustus 1670 en 12 May 1671).

24. En om in zaken van eenig gevolg of belang geen misslag te begaan zullen de schriftelyke, zoo civile, als crimineele proceduuren, in staate van wyzen gebragt zynde, alvoorens daar inne tot examinatie en decisie te komen, gesteld werden in handen van een of twee van de raaden als rapporteur of rapporteurs, om 't huys by zig zelven te leezen en in den Raad de geleegentheid van dien te rapporteeren (Instructie XVIInen 26 April 1650).

25. Voorts zal den Raad van justitie geene haarer meede leeden in zyn perzoon of de exercitie van zyn ampt mogen belemmeren, als over zaken, waarin den fiscaal tegens zodaanige lid of leeden zoude moeten ageeren en waar van gemelden Raad als dan verpligt zal wezen terstond aan deeze regeering kennisse te geven (Resolutie 5 February 1760 en besluit XVIInen 24 September 1761).

26. De advyzen der leeden zullen, na behooren, secreet moeten blyven en die geene, welke om het groot gewigt der

zaake ter hunner decharge in der tyd in geschrifte werden overgegeven, bewaart werden in de secreete kas, ten eynde dezelve niet bekend worden als aan die geenen, voor de welke ze, des noods, niet gesecreteerd mogen werden (Dito).

27. Om de afgelegentheid der executie plaats van deezen Raade van Comp^s^ boeyen en het gevaar, dat in het overbrengen der delinquanten zomtyds zoude kunnen resideeren, zal dat transport op geen vast uur geschieden, maar zodanig, als den heer Gouverneur Generaal dierweegens met den president van haar Agtbare goedvinden zal (Resolutie 25 July 1749).

28. Behalven den secretaris en twee geswooren clercquen mogen er ter secretary van deezen Raade niet meer als thien scribenten, die van de Comp^e^ gagie winnen, bescheyden zyn (Resolutie 16 Augustus 1757).

29. Den Raad van justitie zal ten minsten een maal 's jaars, behalven de justitieele rollen, direct aan de heeren Meesters in het vaderland moeten oversenden een sommier berigt off rapport, by forma van een brieff, houdende een succinct relaas van de voornaamste voorvallen en behandeling van zaaken in dien Raad, welke brief, zo wel als alle andere geschriften, die de Raad van justitie aan de Edele Hoog Agtbare heeren 17^nen^ zal komen in te rigten, voor de afzending aan deeze regeering moet werden gecommuniceert, onvermindert het regt van daar in te schryven 't geen zy voor den dienst der maatschappy noodig oordeeld (Besluit XVII^nen^ 1 November 1709, 1 Augustus 1712, 15 July 1718 en 28 September 1741).

30. Laastelyk zullen de president en raaden van justitie by haar lieder introductie den volgenden eed doen, te weeten:

Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, mynen souverain, zyne Doorlugtige Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder, capitein generaal en admiraal der Vereenigde Nederlanden, de heeren Bewindhebberen der g'octroyeerde Oostindische Comp^e^, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van India over derzelver staat in deezer landen, gehouw en getrouw te weezen;

dit ampt van raad van justitie opregtelyk te bedienen; haar Hoog Mogende regt naar behooren getrouwelyk voor te staan; de secreeten deezer kamer aan niemand te openbaren; van niemand, die voor gemelde Raade processe heeft ofte apparent hebben zal, eenige giften of geschenken te ontfangen, directelyk, nog indirectelyk; deses ryks en stads welvaaren te helpen bevorderen, mitsgaders goed, kort regt en justitie aan een ieder, zonder oogluyking, haat ofte gunst te administeeren, gelyk een vroom en opregt regter toestaat en betaamd, alles agter volgende den generaalen articul brieff, de ordres en instructien deezer landen.

Zoo waarlyk moet my God Almachtig helpen.

SCHEEPENEN.

1. Dit collegie, bestaande uyt een president, lid deeser regeering zynde, een vice president en vier leeden uyt de burgers, met nog drie leeden uyt 's Comp[s] dienaaren, zal jaarlyks voor den 30[en] May, dag van Batavia's verovering, een nominatie van een dubbeld getal der bequaamste en eerlykste ingezetenen formeeren, om daar uyt by deeze regeering, indien men mogte goedvinden eenige derzelve te ontslaan, in steede van de gedimitteerdens, andere te eligeeren (Oude statuten, resolutie 29 May 1690 en de presente usantie).

2. En, ingevalle een of meer uyt dat collegie binnen 's jaars quamen te overlyden, te vertrekken ofte anderzints hun ontslag te erlangen, zoo zal by deese regeering uyt de laatst ingediende nominatie andere in hunne plaatsen gesurrogeert werden (Dito).

3. In 't nomineeren der burger leeden der respective collegien, item der burger hoofd officieren, behoeven haar Eerwaardens niet te ontzien de geene, die bevoorens Scheepenen zyn geweest (Resolutie 5 Juny 1705).

4. In 't zitten zal by Scheepenen deze ordre werden gehouden, dat namentlyk altyd na een Comp[s] dienaar een burger zal komen, excepto in de twee laaste stoelen, als welke

door de twee jongste leeden uyt de burgery zullen g'occupeert worden (Oude statuten).

5. En schoon den Baljuw, zoo wel als den Drossaard, in dit collegie sessie en in alle civile zaken, mitsgaders ook by de nominatie van president en leeden van dit en de mindere collegien, enz., een concludeerende stem hebbende, den rang voor de vice preses en de leeden competeerd en behoud, zo zal nogthans, by indispositie of absentie van den heer president, de maneance van de justitie op de geregts plaats en gevolgelyk ook het geven en doen executeeren van de daar toe nodige beveelen weezen van het departement van den vice preses (Oude statuten, resolutie 30 May 1658 en 22 May 1725).

6. Des niet tegenstaande zal het rapport, dat van de volbragte executie collegialiter aan den heer Gouverneur Generaal werd gedaan, moeten geschieden door den Baljuw (Resolutie 22 May 1725).

7. Het gestatueerde onder den Raad van justitie in de 11de, 12de, 13de, 14de, 15de, 16de en 17de paragraaf is ook op deze regtbank toepasselyk en zal overzulx by dezelve mede stiptelyk in agt genomen worden.

8. Scheepenen zullen, behalven de administratie der justitie, in zo verre haare jurisdictie zig uytstrekt, ook ten overstaan van den Baljuw mogen maken keuren en ordonnantien aangaande de straaten, bruggen, timmeragien en andere zaaken, deze stad en derzelver burgers concerneerende, onder dien verstande nogthans, dat zy geene van dien zullen mogen doen afkondigen als met voorkennisse en approbatie deezer regeering (Oude statuten).

9. Scheepenen incumbeerd ook de aanbesteeding van de uytmoddering der stads gragten onder toezigt van den rooymeester, onvermindert hunne pligt om door commissarissen, ieder in zyn wyk, etc., ten minsten eens 's maands, inzonderheyd by laag water, inspectie te doen neemen van en nauwe toezigt houden op der aanneemeren verrigtingen en wel speciaal, dat de uytmoddering ook geschiede aan de vleugels van bruggen en de hoeken van gragten, zoo meede, dat door de aanneemers

de beschoeyingen van de burgwallen van gras en andere ruigte zuyver gehouden werden; zullende voorts ider Scheepen commissaris van 't een en ander telkens aan den heer president van dat collegie behoorlyk rapport moeten doen, ten einde geen van de aannemers, dan die aan zyne gehoudenisse voldoet, betaaling geniete, terwyl by het contrarie zulks blyft ten pericule van den Scheepen commissaris, in wiens wyk de negligentie bespeurd werd (Resolutie 1 November 1763).

10. Het stads zegul, zynde een azuur zwaard in een orange veld, steekende de punt opwaarts door een donker groene laurier krans, zal den heer president onder zyn Edeles bewaringe hebben, ten eynde daar meede alle brieven en provisien van justitie te zegelen, genietende voor ieder zegul 39 stuyvers (Oude statuten).

11. Om de geregts-zaken niet te veragteren zullen Scheepenen gehouden wezen, als 't werk zulx vereyscht, drie maalen des weeks, te weeten: 's Maandags, Woensdags en Vrydags voor den middag van 7 tot 11 uuren, te regt te zitten; en, die buyten voorweeten van den heer president uyt de vergadering blyven off merkelyk te laat komen, zullen 20 stuyvers verbeuren (Oude statuten).

12. Alle transporten en hypothecatien van onroerende goederen, vrybrieven, enz. zullen onder het zegul van twee gecommitteerde Scheepenen g'expedieert werden, genietende ieder daar voor 20 stuivers, mits in opzigte der vrybrieven in 't oog houdende 't dierwegens gestatueerde onder lyfeygenen en van geene suykermoolens, araks branderyen, kalk- off steen bakkeryen koop off andere eygendoms brieven verleenende, tenzy haer Eerwaardens alvoorens gebleeken is het daar toe verkreegen schriftelyke consent dezer regeering (Oude statuten, resolutie 28 July 1696 en 18 January 1715).

13. By verkoop van een araks brandery zal, in de voldoening van 's Heeren geregtigheid, voor de gereedschappen gesteld werden een bedraagen van rd[s] 2000, waarvan geene geregtigheid zal behoeven betaald te werden (Placaat 6 April 1752).

14. En om in de bereekening van 's Heeren geregtigheid van de brood-bakkeryen, zuyker molens en araks-branderyen een vaste en eguale voet te houden zal altoos een derde van 't geene, waar voor de bakkeryen met slaven, gereedschappen en wes meer werden verkogt, voor dezelve afgetrokken werden, mitsgaders van het rendement van een zuykermolen of araks brandery by verkoop twee duyzend rd[s] voor de gereedschappen en 't verder toebehoren (Placaat 6 April 1752).

15. Ook moet, niet alleen van de interdictie tegens het repareeren der gebouwen en opstallen, 't naast aan de stads Ooster buyten barm staande, maar ook van alle andere huys- en veld-dienstbaarheeden, op huysen, erven en gronden off landeryen reeds leggende, ten tyde, dat dezelve door verkoop off versterff aan een nieuwen eygenaar overgaan, van wat natuur die ook mogen wezen, by de koop- en andere eygendoms-brieven uytdrukkelyke en speciaale aanwyzing werden gedaan, in steede van daar by alleen te laaten influeeren de generaale clausule, dat den kooper zal moeten gedogen de servituten, reeds op de verkogte of te verkopen huys, erff of grond leggende off die namaals daar op nog mogten gelegd werden, zonder aanhaaling, waar in de eerste bestaan (Resolutie 6 April 1752).

16. Inselver voegen moet ook by de voorsz eygendoms-brieven van vaste goederen, buyten de stad gelegen, wel expresselyk werden bekend gesteld, dat de kooper gehouden zal weezen de weegen voor deszelfs land of erf, zoo wel als de bruggen daar ter plaatse, te maaken en in een behoorlyke staat van gebruik te onderhouden (Resolutie 11 December 1752).

17. Ten belange der hypothecatie boven gemeld mogen Schepenen geen kennisse nemen van geleende penningen tot hooger renten als drie quart rd[s] pro cento 's maands (Placaat 15 November 1695).

18. En om de ingezeetenen, zoo omtrent het koopen van vaste goederen, als 't uytzetten van geld op dezelve, alle mogelyke securiteit te procureeren, zoo zal by alle voorvallende hypothecatien den secretaris zulks niet alleen in dorso der origineele koop- off andere brieven van eygendom, maar ook in

't prothocol der eygendoms brieven ter zyde moeten noteeren, met aanwyzing van den datum en folio, waarop de verband brieff in 't prothocol der Scheepen kennissen geregisteerd staat (Resolutie 23 Maart 1708).

19. Gelyk ook weder by het afbetalen en royeeren van eenige schuld brieven de secretaris zulx meede telkens, niet alleen op de voorsz. actens in 't prothocol der Scheepen kennissen, maar ook in 't prothocol der koop- en andere transport brieven, mitsgaders op die koopbrieven zelfs, de voorsz. ontlasting zal moeten aanteekenen (Resolutie 23 Maart 1708).

20. Voorts zal den secretaris, by opdragt off overschryving van eenige vaste goederen, de koop- of andere eygendoms brieven aan gecommitteerde Scheepenen niet mogen overgeven om geteekend en bezeegeld te werden, voor en al eer hy in dorso, niet alleen de betaaling des Heeren geregtigheyd genoteerd, maar ook buyten dien daar op gesteld en onderteekend zal hebben, dat hy, weegens dien verkoop ofte andere overschryving, de behoorlyke notitie geschreeven en onderteekend heeft op de voorige koop- off transport brieven zelfs, met aanwyzing van de datums en folios der nieuwe koop- off transport brieven (Dito).

21. Uyt dien hoofde zullen gecommitteerde Scheepenen geene koop- of andere eygendoms brieven mogen onderteekenen off bezegelen, voor en all eer dezelve notitie in dorso derselve gesteld en door den secretaris onderteekend zal zyn; en zal ook deze notitie gedaan moeten werden in dorso der Scheepen kennissen, te weeten, dat het verband ook op de laaste koopbrief aangeteekend is, eer dat gecommitteerde Scheepenen dezelve zullen vermogen te onderteekenen en te bezegelen (Dito).

22. Den secretaris zal daar en boven gehouden weezen, tot gerustheyd der geene, die geneegen zyn eenige vaste goederen te koopen off haare gelden op hypotheecq van dezelve uyt te zetten, op haare begeerte en zonder de luyden nodeloos op te houden of langer, als 't nodig is, te laaten naloopen, niet alleen by de prothocollen na te zien, off dezelve niet reeds beswaart of aan andere verkogt en getransporteerd mogten

zyn; en, des gerequireerd werdende, daar van een schriftelyk blyk, met zyn gewoone handteekening bekragtigt, te geven, maar ook te vergoeden de schade, die door deszelvs verkeerd berigt in deezen, mitsgaders ook in cas van onwilligheid ofte versuymenisse, 't zy in het nazien der prothocollen of omtrend de voorschreve geordonneerde notitien, mitsgaders ook in het al te laat off wel incompleet opmaken der registers op de prothocollen in der tyd mogten veroorzaakt werden, mits hy voor elk jaars prothocol, dat nagezien werd, en ook voor ieder briefje, dat daar van komt af te geven, 12 stuivers van de requiranten zal mogen genieten (Dito).

23. Dierhalven zal men in de registers der koop- en transport brieven niet alleen brengen de naamen der verkoopers, qualitate qua, die als secretarissen, vendumeesters, voogden, erfgenaamen, executeurs of andere gemagtigdens eenige opdragt doen, maar ook de naamen der principaale eigenaars zelve, welker goederen de voormelde perzoonen in haar gemelde qualiteyt mogten komen te transporteeren, 't welk ook, in cas van hypothecatie komende voor te vallen, mede zodanig in het register van dat prothocol geobserveerd zal moeten werden, wel lettende, dat ook de namen, die abusivelyk met diverse letters begonnen werden, als C en S voor K en Z, ook onder alle die letters geregistreerd werden (Dito).

24. Ter voorkoming van alle erreuren en confusien zullen de maandelykse commissarissen, niet alleen van alle opdragten, die geduurende hunne maand voorvallen, maar ook van de gehouden vendutien, gevallene defaults, enz., pertinente en correcte aanteekening of contra-rollen houden en deselve vervolgens ten einde van de maand teegens het prothocol en de aanteekeningen van den secretaris confronteeren (Raad van justitie 26 Augustus 1672 en 15 May 1673).

25. Den heer president en de agt leeden zullen 's jaars genieten ieder een eere gift van veertig rd^s^ en de burger leeden daar en boven alle zes maanden tagtig rd^s^ ieder, welke hun uyt 's Comp^s^ cassa zal werden betaald (Oude statuten, resolutie 16 Augustus 1757).

26. Behalven den secretaris en geswore clerk, mogen er ter secretary van Scheepenen niet meer als tien scribenten, die van de Compe gagie winnen, bescheyden zyn (Resolutie 16 Augustus 1757).

27. Scheepenen zullen by haar verkiezing in handen van den heer Gouverneur Generaal den volgenden eed doen.

Wy belooven en zweeren den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtige Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal der Vereenigde Nederlanden, de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raden van India, gehouw en getrouw te weezen; dit ampt van Scheepenen opregtelyk te bedienen; haar Hoog Mogende regt naar vermogen te helpen mainctineeren; van niemand, die voor den geregte processe heeft ofte apparent hebben zal, eenige giften off geschenken te ontfangen, directelyk, nog indirectelyk; de secreeten deezer kamer aan niemand te openbaaren; dezes ryks en stads welvaren te helpen bevorderen, mitsgaders goed, kort regt en justitie aan ieder, zonder oogluiking, haat ofte gunste te administreeren, gelyk vroome en opregte regters toestaat en betaamd.

Zo waarlyk helpe ons God Almagtig (Oude statuten).

OFFICIEREN VAN JUSTITIE IN 'T GEMEEN, NEVENS HUNNE ONDERHORIGE GEREGTS DIENAARS.

1. De respective officieren van justitie in 't generaal zullen, wanneer iemand in flagranti delicto by hen g'attrappeerd werd of anders in zaaken, die geen uitstel lyden, ongeagt het gestatueerde omtrend ieders regtsgebied, gehouden zyn den een des anders ampt en officie, in faveur van de justitie, by provisie waar te nemen en den delinquant vervolgens aan den officier, onder wien dezelve eygentlyk gehoort, over te leveren (Oude statuten).

2. De beyde fiscaals zullen, wanneer hen eenige delicten en transgressien in de zaken van negotie, soldy, equipagie, for-

tificatie, gebouwen, ongelden en wes meer te vooren komen, gehouden zyn de daar toe gehorende boeken, reekeningen en verdere papieren te visiteeren en te examineeren en, des noods, de vereyschte hulpe daar toe te verzoeken, om dus te konnen weeten, hoedanig 't met de zaak naar waarheyd gelegen is en in hoe verre dezelve bewezen zal konnen werden, mitsgaders ook tegen welke perzonen haar lieden uyt dien hoofde eenige actie mogte competeeren, ten eynde vervolgens den schuldige voor den regter te kunnen calangeeren (Instructie XVII^nen 30 Maart 1688, resolutie 6 Juny 1690).

3. Uit dien hoofde zullen zy, met voorkennisse van den heer Gouverneur Generaal, acces hebben tot de brieven, boeken en verdere papieren, zoo wel ter generaale secretary, als op de verdere schryfcomptoiren (Dito).

4. Zonder dat daarom met het institueeren harer actien tegen zodanige, waar teegen zy deselve vermeenen te hebben, zullen behoeven te wagten na eenige ordre van de hooge regeering, zynde integendeel, uyt kragte van hun ampt, gehouden dezelve voor den regter te institueeren (Dito).

5. De officieren van justitie in 't generaal zullen geene precedente informatien mogen nemen buyten voorkennisse van den regter, excepto omtrend zodanige zaaken, als van weegen de hooge overigheyd mogten werden g'ordonneerd, 't zy door de hooge regeering nopens zaken, die geen uytstel lyden kunnen, off door den heer Gouverneur Generaal alleen (als representeerende dezelve) met betrekking tot gevallen, die haast vereysschen; en heeft deese regeering, den heer Gouverneur Generaal in gelyker voegen in de voormelde graaden, ook de faculteyt om, by wigtige redenen, den officier te interdiceeren het neemen van precedente informatien, waar van dan zyn Edelheyd ter naaste byeenkomst de regeering zal kennisse geeven (Resolutie 21 Maart 1766).

6. Den advocaat of water fiscaal, iemand van 's Comp^s dienaaren komende te calangeeren en tegens dezelve een eysch willende doen van amende eeniger gage, vergoeding van schade aan de Edele Comp^e, suspens off deportement, zal gehouden wezen daar van kennisse te geeven aan den heer Directeur

Generaal, ten eynde zyn Edele zoude kunnen bezorgen, dat aan den gecalangeerden, staande 't proces, geene verstrekkingen werden gedaan van gagie (Resolutie 5 May 1694).

7. Den advocaat fiscaal van India, water fiscaal en Baljuw zullen eenlyk staan onder den president en Raad van justitie en niemand, ten reguarde van de exercitie harer ampten, hebben te kennen als dezelve, behalven den laast gemelden, namentlyk de Baljuw, die, zo wel als den Drossaart der Bataviasche ommelanden, ook onder den president van Scheepenen sorteerd, van wien gezamentlyk off wel van de voornoemde presidenten in 't particulier, na gelegentheid, zy dienvolgende alle ordres zullen moeten ontfangen en hunne rapporten daar aan overbrengen (Besluit XVII^{nen} 1 November 1709).

8. Dog in extra-ordinaire voorvallen en waar periculum in mora mogte zyn, zal de hooge regeering gezamentlyk of wel den heer Gouverneur Generaal in 't particulier vermogen voornoemde officieren respective te gelasten en injungeeren het exploicteeren van arresten op personen of goederen, mits dat daar van binnen 24 uuren communicatie en kennisse gegeven werde aan den president van den Raad van justitie; gelyk meede voornoemde officieren van justitie, ten spoedigste doenlyk, haar respective exploicten en wedervaren in cas voorsz. aan gedagte president zullen hebben te relateeren, die als dan het zelve in Rade van justitie ter deliberatie zal hebben voor te brengen, om daar op naar bevinding van zaken gedisponeerd te worden (Dito).

9. In zo verre den advocaat fiscaal of ander officier van justitie in 't een off ander geval vermeende reeden te hebben van niet te kunnen fungeeren, zal hy zig eerst moeten addresseeren aan den Raad van justitie ofte Scheepenen en kennisse geeven, waarom hy denkt g'execuseert te moeten werden, wanneer den regter zig vervolgens zal hebben te addresseeren aan deese regeering, ten eynde door dezelve een ander werde gecommitteerd om in plaatse van den g'excuseerden pro interim te fungeeren, als dependeerende de excusatie en surrogatie van deze regeering, met advies en, des doenelyk,

met overeenstemming van den Raad van justitie, wanneer het een zaak is, die voor haar dienen moet (Besluit XVIIⁿᵉⁿ 3 September 1733).

10. Niet tegenstaande de gemaakte bepalingen omtrent het regtsgebied der respective officieren van justitie zullen dezelve niet verstaan worden hen lieden in 't minste te verhinderen om ter aller plaatse acte van devoir te toonen, als zynde wel expresselyk gestatueert, dat, indien in presentie of nabyheyd van een der officieren of zelfs ook van hunne bediendens eenig delict mogte werden geperpetreerd, den aanwezende ten eersten zal mogen en moeten ageeren, schoon de zaak ten vervolge zal moeten overgaan aan den officier, onder wiens regts-dwang dezelve gehoord.

11. Daar onder zyn nogtans niet begreepen, maar integendeel wel expresselyk van uytgezondert, de aanhaalinge van geslookene off contrabande goederen, waar in de officier, die de calange gedaan heeft, ten uyt-einde der zaake zal blyven fungeeren voor den competenten regter, die zodaanigen officier zyn aandeel in 't agterhaalde, na de ordres en placcaten, zal toewyzen.

12. Zoo wel den Baljuw, als Drossaard, mogen over elkanders onderhoorige in corporeele delicten jurisdictie oeffenen; dog in pecunieele moet den een des anders subject overleeveren.

13. Maar misdaden of breuken, geperpetreerd werdende op plaatsen, waar uyt eenig conflict van jurisdictie zou konnen ontstaan, zal dien officier in de calange geprefereerd weezen, die de misdadigers off een derzelver 't eerst aangesprooken ofte in hegtenis bekomen zal hebben.

14. En zullen alle de respective officieren in alle zaken, daar het van nooden zal weezen, gehouden zyn malkanderen ten dienste van de justitie de hand te bieden en te assisteeren, op privatie van hun ampt.

15. Gelyk niemand onder onse jurisdictie een ander zal vermogen te apprehendeeren als alleen de advocaat en water fiscaal, mitsgaders den Baljuw en Drossaart, zullen ook dezen aan de andere kant niet vermogen iemand, in hegtenis gezet

zynde, hoe verkeerdelyk hy ook geapprehendeert mogte zyn, onder handtasting, borgtogt off anderzints te largeeren, als met consent van den regter (Oude statuten, resolutie 25 April 1701).

16. Inselver voegen vermogen zy over geene boete of breuke, excedeerende de waarde van zes rd[s], met de delinquanten composeeren, ten waere den regter, om importante reedenen, op versoek van parthyen 't zelve kwam te accordeeren (Instructie XVII[nen] 26 April 1650).

17. Dog iemand zig feytelyk teegens den officieren van justitie stellende, zullen zy de zodaanige met geweld tot obedientie mogen brengen; en, ingevalle in de exercitie van hun ampt iemand quam te quetsen of dood te slaan, zullen dezelve, nog hunne dienaars, dierweegens geensints calangeabel zyn (Oude statuten).

18. Egter mogen de officieren der justitie hunne caffers of inlandse dienders buyten hunne tegenwoordigheid of die harer substituiten tot geene exploicten gebruyken, invoegen zy ook moeten zorge dragen, dat voorsz. caffers, 't zy by dag of by nagt, geene vrye ingeseetenen off vreemdelingen en inzonderheid geene Europeesen aantasten, vatten off gevangen zetten, veel min iemand vergen om de huizen of wooningen, daar ze in woonen, zo ze gesloten mogten wezen, te openen of, open zynde, daar in te gaan in weerwil des geenen, die in 't huys woond of het gezag heeft; jaa, daar bereeds binnen wezende gekomen, moeten zy, op 't bevel des geene, die in 't huys woond, ten eersten naar buyten gaan, zonder eenige tegenstand off tegenspraak (Resolutie 6 May 1670 en 5 December 1707).

19. Maar, by aldien 't mogte gebeuren, dat gemelde caffers iemand op heeter daad betrapten off door andere luyden aangeweezen wierd, die een ander gedood, gequetst off eenig ander kennelyk of naamwaardig misdryff gepleegt hadde, in zulken gevalle zullen zy zodaanigen misdadiger vryelyk en ombeschroomt moogen aantasten en in verzeekering brengen, mits daar van op stonds den officier kennis geevende (Resolutie 6 May 1670).

20. Wanneer ook de officier off zyn substituit, met de caffers uytweezende en eenige misdadigers op het spoor krygende, om dezelve beter te agterhalen, hier off daar ter zyden moesten afgaan, zoo zullen als dan en voor zo lang dat duurt, de kaffers gereekend werden, alsofze onder 't ooge haarer meesters waren en haar ampt en meesters last vryelyk en onbeschroomt mogen in het werk stellen (Dito).

21. Voorts zullen de caffers alleen mogen gaan om g'aufugeerde lyfeigenen op te zoeken en op te vatten, als ook wanneer de officier door iemand verzogt word om zyne slaven na het gevangenhuys te brengen, om daar door de zelven, ten overstaan van den officier off zyn substituit, altyd nogthans met kennis van den officier, gestraft te werden na vereisch van zaaken (Dito).

22. In zulke gevallen dan, als gezegt is, en andere van diergelyke natuur zullen de caffers alleen mogen gebruykt worden en in geen andere.

23. Dog buyten publicque moorden of andere schielyke misdaden van belang zullen in 't geheel geen substituiten, veel min caffers ofte inlandse dienaars der officieren van justitie in de respective campongs off quartieren der inlanderen mogen komen, zonder voorkennis van den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander off van hare meesters, die daar van dan ook, 't zy voor het zenden van gemelde substituiten, de tyd zulx toelatende, dan wel naderhand, zoo spoedig mogelyk, kennisse zal moeten geven aan den heer Gouverneur Generaal (Resolutie 5 December 1707 en 6 April 1762).

24. Insgelyks zullen de officieren van de justitie de zuyker molens, zo veel mogelyk, vry laaten van de lastige en voor haar zelfs gevaarlyke visitatien door geweldigers en caffers, waar van de laatsten daartoe nimmer alleen mogen g'employeerd werden (Resolutie ultimo December 1750 en 6 April 1762).

25. Nogthans is onder dat verbod niet begreepen de gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander ofte desselfs swarte dienaars, nog ook inlandse militairen, die

den heer Gouverneur Generaal nodig mogte oordeelen op een exploict off in commando uyt te zenden na de zuyker molens, die suspect zyn weg geloopene slaven en ander quaad volk op en aan te houden (Dito).

26. Voorts zullen de officieren van justitie, iemand crimineelyk accuseerende, van de preuven en bewyzen alvorens wel voorzien moeten wezen en dezelve vervolgens by eysch, antwoord, replicq en duplicq, zonder meer, voldingen, ten eynde parthyen door lange twyffelagtige proceduren geen schade off oneer lyden (Oude statuten).

27. Intusschen zal 't den geenen, die door haar over eenig delict ofte misdaad aangesproken word, vry staan, of door hem zelven, of door een procureur, zyne zaaken te verantwoorden, mits dat op alle termynen, 't zy dat in hegtenis zy off niet, zelvs in perzoon mede compareere (Oude statuten).

28. De actie off calange, uyt verboden handel spruytende en dus ook tegens de aanbrengers van ongepermitteerde goederen uyt Nederland, zal, zo wel voor den Baljuw en Landdrost, als voor de fiscaals open staan, om, by preventie, wanneer de zaken haar eerst aangebragt werden off andersints ter kennisse komen, tegens de schuldige, zoo wel 's Comp^s dienaaren, als burgers, te mogen procedeeren en de confiscatie en de boete, daar op staande, genieten (Resolutie 24 February 1666 en 7 Juny 1751).

29. Wyders zullen de officieren van justitie op de geprefigeerde regt-dagen, ieder by zyn collegie, item wanneer commissarissen in hunne zaken tot enquesten en informatien vaceeren, moeten present zyn (Oude statuten).

30. Om welke reedenen zy ook gehouden zullen weezen de secreeten des kamers aan niemand te reveleeren (Dito).

31. En zullen van alle zaken, die zy voor het geregt hangende hebben, ordentelyk register houden, om 't zelve ten allen tyde, des gerequireerd werdende, den heer Gouverneur Generaal off het collegie, daar zy by gehooren, te kunnen vertoonen (Dito).

32. Zy blyven gehouden te sustineeren alle zaken, arme

en miserabele perzoonen aangaande, zonder daar voor eenig loon te vorderen, veel min te ontfangen (Dito).

33. Wyders zullen zy haar met partyen, daar zulx nodig zal weezen, mogen voegen met zodanigen gevolg, als onder den titul van advocaten en procureurs, § 40, te zien is (Dito).

34. Van het confineeren van lieden alleen op suspicie, datse met lazerny off andere afschuwelyke ziektens besmet zyn, zullen de officieren van justitie ten eersten kennisse moeten geven aan den heer president van 't collegie, waar onder zy sorteeren, op poene, dat andersints off by gebreeke van dien ten haare lasten zullen komen alle de kosten, welke de zodanige, na drie dagen zittens in de boeyen, hebben verteerd (Raad van justitie 17 Juny 1682).

35. Voorts moogen de officieren van justitie deze en geene vile perzoonen, welke over het fraudeeren der thollen, vuistslagen en diergelyke misdryven in bepaalde, geringe, pecunieele amende vervallen en onvermogens, dan wel onder zulk een pretext weygerig zyn dezelve te voldoen, afstraffen met een domesticque correctie, mits daar omtrent gematigd te werk gaande en de straffe egualiseerende met de misdaad (Resolutie 5 Augustus 1729).

36. De heeren presidenten der beide collegien van justitie zullen nu en dan, op onverwagte tyden, twee hunner leeden moeten committeeren om de zo genaamde blokken off tronken, zo wel van den advocaat fiscaal, als van den Baljuw en Drossaard, te visiteeren, te weeten, dat van den eerst gemelden officier door twee leeden uyt den Raad van justitie en dat van de twee andere officieren door gecommitteerde Scheepenen, ten eynde, by ontdekking van een onbehoorlyke, langduurige off oneygene gevangenhouding van deze off geene ingezeetenen, daar teegens, te kunnen voorzien (Resolutie 29 Maart 1737).

37. Wyders werden de officieren van justitie wel expresselyk geinterdiceert, by 't doen van justitieele commissien ter zee, zo wel in het heen gaan, als te rug komen, een vlag te voeren (Resolutie 10 January 1730).

38. Den advocaat en water fiscaal, item den Drossaard,

zullen ieder twee en den Baljuw een Europeese substituit of geweldiger mogen hebben (Oude statuten, resolutie 19 Augustus 1672, 23 January 1682, 24 Juny 1732 en reglement 31 July 1753).

39. Geen Chineesen of andere inlandse natien, alhier woonende, gelyk ook geene vreemdelingen, van wat natie ofte conditie dezelve mogten wezen, zullen, deze plaats met haare vaartuigen frequenteerende en van buyten inkomende, een kris ofte eenig ander geweer, hoedanig 't zelve ook zy, by hun mogen dragen (Placaat 31 May 1697, 29 Juny 1739 en 17 October 1752).

40. Daar en boven zal een iegelyk van haar, na het luyden van de klok van 9 uuren, van de straaten zig hebben te absenteeren en des nagts in haar logys ofte vaartuygen verblyven, op poene, dat, ter contrarie doende en by nagt zonder wettige oorzaak met geweer off ook zonder geweer, van geen brandend ligt voorzien, op straat bevonden werdende, voor de eerste maal 't geweer, 't welk by zodanig een gevonden werd, zal verbeuren en bovendien voor den tyd van 3 maanden in de ketting geklonken en, voor de tweede reys, buyten voorz., ook nog swaarder aan den lyve gestraft werden, na bevinding van zaken; zullende de geene, die by dag zonder wettige oorzaak van te willen gaan na thuynen off landeryen, geleegen buyten den omtrek van 's Comp[s] buyten forten en wagten te deezer plaatse, werwaarts het ten opzigte, zo van het wild gedierte, als anders, niet veylig zy zig zonder geweer te begeeven, met geweer bevonden werd, het zelve voor de eerste maal verbeuren en voor de tweede reys arbitralyk aan den lyve gestraft werden (Dito).

41. Boven dien zullen de capiteins der inlandse natien buyten deze stad, niet alleen alle inlanders die na 9 uuren zonder brandend ligt, byzonder met eenig geweer, haar campongs willen passeeren off wel daar omtrend op 's Heeren weegen bevonden werden, 't zy met goedheyd of met geweld moeten opvatten en aanhouden, om den volgenden dag aan den Landdrost te werden overgegeven, maar ook, wanneer zy kondschap

van sodanige parthyen komen te erlangen, zullen zy deselve buyten haare campongs te keer gaan en apprehendeeren off wel, in cas van resistentie, zonder scrupule onder de voet stooten, mits daar van den volgenden morgen kennis geevende aan den Landdrost (Dito).

42. Welk verbod van 't dragen van krissen off eenig ander geweer verstaan moet werden binnen de stad en desselvs cingels en voorsteeden, tot zoo verre, dat, wanneer iemand van buyten in de stad off wel uyt de stad na buyten met geweer genoodzaakt werd te gaan, als dan binnen de stad, desselvs cingels en voorsteeden zyn zydgeweer off kris, 't zy aan een stok ofte piek gebonden over de schouder zal moeten dragen (Dito).

43. Dog werden van deze ordre uytgesondert de capitains, luytenants en verdere hooffofficieren, tot vaandrigs toe, nevens de oudste sergeant van ieder comp^e^ en die het wyders om goede reeden off inzigten meede byzonderlyk mogte toegestaan werden, zonder dat zulx by anderen tot eenige consequentie zal mogen getrokken werden, om daar meede tot aan en in de stad te mogen komen; en zullen deze uytgezonderde een byzonder teeken, te weeten: een langwerpig stukje pergament, met het wapen van Batavia daar op gedrukt en beschreeven met de naam van den perzoon, mitsgaders by den secretaris van de hooge regeering onderteekend, werden gegeeven, dewelke zy by hun moeten dragen, om 't zelve op 't in- en uyt gaan der stads poorten te vertoonen en also onverhindert te passeeren en repasseeren (Dito).

44. Tot 't dragen van zodanige geweer zyn ook gequalificeert alle inlandsche natien, 't zy Mahometanen off heydenen, dewelke men nodig mogte agten, 't zy als loon trekkende dienaaren off vrywillige soldaaten, ten dienste van de Comp^e^ aan te nemen ofte te gebruyken, namentlyk voor zo lang zy in die dienst continueeren, met deze verstande nogtans, dat de zulke haar krissen off ordinair zydgeweer aan een leere riem ofte porte épée boven haar opperkleed zullen moeten dragen, zo wel op haar bescheiden post, als in 't gaan

na zodaanige quartier, als waar na toe zy mogten uytgezonden werden, invoegen zy daarmeede ook tot in de stad zullen mogen komen; en werd de observantie van dit een en ander de sabandhaars en gecommitteerde tot den inlander, zoo verre tot hunne dienst relatie heeft, meede aanbevoolen (Oude statuten).

45. En werden de vendumeesters, de curator ad lites en de respective secretarissen der collegien van justitie, item die van Weesmeesteren en alle, die verder g'authoriseert zyn tot het houden van publicque vendutien, geinterdiceert het verkopen van canon, van wat caliber of specie 't zelve mogte zyn, zonder alvoorens daar van een notitie geformeert en aan den heer Directeur Generaal gepresenteerd te hebben, ter examinatie, off 't zelve de Comp^e ook te staade zoude kunnen komen; op poene, dat al 't canon, dat contrarie deese ordre mogte werden verkogt, voor de Comp^e zal geconfisqueerd werden, onvermindert de betaling van dies rendement uyt de privé beurs der vendumeesters of andere venduhouders, boven gemeld, aan de geenen, voor wiens reekening het zelve mogte zyn verkogt (Resolutie 17 December 1762).

46. Daar en boven werden de officieren van justitie, de sabandhaars en boomwagters gelast exact te vigileeren en te laaten vigileeren, dat geen ander dan Comp^s geschut of hand- en schiet geweer de boom passeere, nog in of uytgevoerd werde buyten schriftelyke permissie van den heer Gouverneur Generaal en al, wat particulieren toebehoord, zonder zodaanige licentie in- of uytgevoerd werdende, aan te houden en daar van ten eersten kennisse te geeven aan welmelde zyn Edelheyd, op poene van correctie (Resolutie 23 Augustus 1763).

47. Geen vreemde Europeesen, Chineesen of inlanders, 't zy officieren of andere, zullen eenig geschut, grooter dan roers off musquetten, en ook hier van alsoo min als van buskruyt of andere ammunitie van oorlog, eenige naamwaardige quantiteit elders aan de wal, 't zy binnen de stad of ten platten landen, onder zig mogen hebben, bergen of houden, direct of indirect, het een en ander op poene van confiscatie van zoodanig, buyten expresse concessie gegooten, aangemaakt, verkogt of aan

land onder zig gehad hebbend geschut, enz. en een boete van de viervoudige waarde, beide te verdeelen ten behoeven van de Compagnie voor een derde, de officier, die de calange zal doen, voor een derde en den aanbrenger voor de resteerende derde, mitsgaders, ingevalle het zelve dienen kan tot styving der vyanden van den staat of de Comp^e, met straffe aan lyf of leeven daar en boven, naar exigentie van zaken (Plakaat 26 May 1752).

48. De sabandhaars zullen geene geweeren op de passen van de vertrekkende particuliere scheepen of vaartuigen bekend stellen sonder speciaale permissie van den heer Gouverneur Generaal, onder welke geweeren egter niet begreepen zullen weezen de zodanige, die tot defensie van het schip off vaartuyg, waar voor de pas gevraagd werd, baarblykelyk noodsakelyk vereyscht worden (Resolutie 29 December 1758).

49. Voorts zullen, zo wel den advocaat fiscaal, Baljuw en Drossaard, als den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, diaconen moeten adsisteeren om deeze en geene perzoonen van geringe qualiteyt, waarmeede zy noodzakelyk spreeken moeten, dog die, schoon daar toe by tyds en minnelyk verzogt zynde, zonder wettig excus refuseeren te compareeren, daar toe te noodzaaken, mits egter, in zo verre betreft de geenen, die in de omme- of boven landen wonen, zorge dragende, dat 't oproepen van zulke ver aff woonende menschen zoo veel gemenageerd werd, als buyten prejuditie van 't intrest der diacony geschieden kan (Resolutie 17 July 1750).

50. De respective officieren der justitie moeten alle geinfecteerde, mismaakte en afschuwelyke menschen, die voor het gezigt van zwangere vrouwen off om andere reedenen in de gemeente schadelyk mogten geoordeelt werden en zig niet ontzien om langs de straaten en huysen te gaan bedelen, zo wel als alle andere publicque bedelaars doen opvatten en, na genomen inspectie, des noods na het lazarus huys off 't ambagts quartier overbrengen, naar dat, na gedane visitatie der lighamelyke constitutie, ten eersten daar van behoorlyk rapport aan den heer Gouverneur Generaal zal gedaan en door zyn

Edelheid de nodige ordre gesteld wezen, om alzo de straaten van de stad daar van te suyveren (Placaat 15 January 1682 en 9 February 1753).

51. Dit zal in de voorsteeden, langs de cingels en verder buyten de stad in eygen maniere plaats hebben.

52. De officieren van justitie zullen steeds attent moeten wezen, dat geene bouticques off kramen opgeregt of, voor lange opgeregt zynde, verder uytgezet worden op de weg van 't Molenvliet en andere dergelyke smalle weegen (Resolutie 6 December 1751).

53. Zullen ook moeten bezorgen, dat alle wegen en toegangen van bruggen en straaten, zoo buyten, als binnen de stad, werden zuyver gehouden van alle belemmeringen (Resolutie 18 December 1716).

54. Zullende gevolgelyk ook niemand toegelaten worden losse, vervoerbaare kraampjes te stellen binnen de paalen van 's Heeren wegen of daar zy eenigsints zouden kunnen belemmeren het vry gebruyk derzelve, item der bruggen, voor allerhande rytuygen en voetgangers (Dito).

55. Derzelver inlandsche dienders off caffers, bestaande in:
14 van den advocaat fiscaal,
18 » » baljuw,
12 » » water fiscaal,
26 » » landrost,
zullen door gemelde officieren respective van spys en drank, zoo wel als van kleeding, voor niet moeten verzorgt worden (Resolutie 21 December 1666, 15 February 1692 en 5 May 1747).

56. De tweede substituit van den advocaat fiscaal en de hem toegevoegde agt caffers moeten op het pleyn voor de werf, tegen de oude muur van het vierkant, woonen, waar teegen over een halve galg en eenige geessel paalen gesteld zyn om parate executie te houden tegen die geene, die eenige dieveryen of straat schenderyen aldaar ter plaatse mogte komen te pleegen en die zig by die gelegentheyd tegen hem, substituit, of de patrouilles uyt de militie met geweld komt te

opposeeren of deselve feytelyk te attacqueeren, ten eersten te apprehendeeren om aan lyf of leeven gestraft te worden, naar bevinding van zaken: zullende dierhalven voorsz. substituit met zyne kaffers aldaar de wagt moeten waarneemen en dien oird van quaad geboefte zuyver houden, mitsgaders het vegten, smyten, enz. verhinderen en weeren (Placaat 23 January 1682 en resolutie 21 Maart 1766).

57. En, ingevalle eenige te saam gerotte vagebonden zo kragtig op hem mogten aandringen, dat hy, nog zyne caffers, in staat waren dezelve zonder quetsen te apprehendeeren, zoo word den gemelden substituit, even en inzelver voegen als de patrouilles uyt de militie, volkomen gequalificeert te doen, dat nodig zal bevonden werden, ja, zelfs om de belhamels onder de voet te stooten (Dito).

58. De substituiten zullen van ieder perzoon, die zy in de boeyen mogte brengen, genieten 39 stuivers (Oude statuten).

59. Andersints zullen zy niet, veel min de caffers, iets vermogen te eysschen of ontvangen voor 't in- of uytlaaten der gevangenen, op poene, indien bevonden werd by de substituiten off caffers, contrarie deezen, den gevangenen voor 't in- of uitlaaten het alderminste g'eyscht of afgeperst te wezen, dat deselve daar over, na exigentie van zaken, zwaarlyk zullen werden gecorrigeert (Raad van justitie 14 Maart 1674).

60. Den advocaat fiscaal, baljuw en water fiscaal zullen, by het aanvaarden hunner respective bedieningen, den volgenden eed doen, namentlyk:

Ik beloove en sweere den staat der Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de g'octroyeerde Oostindische Compagnie, mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw te weezen, haar Hoog Mogendes regt, mitsgaders dat van de Edele Comp[e], getrouwelyk voor te staan en naar myn uyterste vermogen helpen bewaaren;

dat ik insgelyks, na myn uytterste vermogen en beste verstand, zal helpen bevorderen, dat goede en opregte justitie aan alle en een iegelyk, die zulx verzoeken, g'administreerd werde, zonder oogluyking, haat of gunst van iemand;

dat ik alle zaken opregtelyk en ter goeder trouwe, na myn beste wetenschap en kennisse, den regter te kennen geven, mitsgaders in dezelve handelen en procedeeren zal, zo als in conscientie en naar regten zal bevinden te behoren;

dat ik niemand eenige concussie, extorsie, overlast of geweld doen żal, nogte gedoogen, dat by myne dienaars gedaan werde;

dat ik over geene delicten met iemand composeeren of verdragen zal, ten waare met kennisse van den regter of over kleene breuken, van welke zulx by de statuten toegelaten is;

dat ik de secreeten des kamers aan niemand openbaaren zal en dat ik my voorts generaalyk in dit, myn ampt dragen zal, als een goed en opregt officier van de justitie toestaat en betaamt.

Zo waarlyk helpe my God Almachtig (Resolutie 21 December 1666).

61. Den Drossaart zal insgelyks, voor het aanvaarden van zyn ampt, den onderstaanden eed doen.

Ik beloove en sweere den staat der Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtige Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de geoctroyeerde Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en Raaden van Indie gehouw en getrouw te weezen, het ampt van Drost ten platten lande van Batavia opregtelyk te bedienen en na myn uytterste vermogen te bevorderen, dat dezelve landen en ingeseetenen van niemand, by nagte, nog by dage, overlast ofte geweld geschieden, en inzonderheyd, dat het zelve niet geschiede door myne suppoosten ofte dienaars.

dat ik alle zaken, myn ampt rakende, den regter naar myn beste kennisse en weetenschap voordragen en te kennen geeven, mitsgaders in dezelve procederen en handelen zal, zoo

als naar goede conscientie en na myn instructie bevinden zal te behooren;

dat ik met niemand over eenige delicten composeeren zal, als met kennisse en toestaan van den Edele geregte ofte in kleyne zaken, in welke zulx toegelaten is;

dat ik, voor 't generaal, my in voorsz. ampt dragen zal, als een vroom en opregt officier en landdrost toestaat en betaamd;

Zo waarlyk helpe my God Almachtig (Ordonnancie 24 February 1651.)

62. Eyndelyk werd hier onder geinsereerd den eed voor de substituiten der officieren van justitie of geweldigers.

Ik beloove en zweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtige Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitein generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de g'octroyeerde Oost-indische Comp^e^, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw te weezen, den president en raaden van justitie, ook Scheepenen, alle eere, respect en onderdaanigheid te bewyzen, niemand eenige extorsie, overlast ofte geweld te doen, met niemand over eenige delicten, die tot myne kennisse gekomen zullen wezen, te composeeren, nogte dezelve te verswygen, om wat oorzaak zulx ook zoude mogen weezen, maar alles opregtelyk den officier te kennen geven, en voorts generaalyk my in dit ampt te dragen, als een eerlyk man en vroom dienaar van de justitie toestaat en betaamd.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

ADVOCAAT FISCAAL.

1. De advocaat fiscaal van Indie is gehouden waar te nemen alle zaken, de regten, hoogheid en heerlykheid van den Nederlandschen staat in deeze landen rakende, gaande zyne jurisdictie over alle Comp^s^ dienaaren in 't gemeen, zoo wel binnen, als buyten deze stad woonagtig, uytgezondert alleen de zodaanige, waaromtrend expressis verbis in dezen anders

is gestatueerd (Oude statuten, ordonnancie 24 February 1651).

2. In gemengde zaken, wanneer namentlyk tussen Comp[s] dienaaren en burgers gedelinqueerd werd, zal den gene dierwegens actie competeeren, die de delinquanten 't eerst en by preventie in hegtenis neemt of over de begaane misdaad aanspreeken zal, invoegen dat, zoo den Baljuw off Drossaard in gemengde zaken voor den advocaat fiscaal den misdadigers attrappeert, den zelven, zoo wel die in 's Comp[s] dienst zyn, als de vrylieden, zal vermogen te calangeeren, en zo vice versa, dog in beide gevallen niet als voor den Raad van justitie dezes casteels (Ordonnancie 24 February 1651).

3. Wanneer egter een burger met een Comp[s] dienaar komt te delinqueeren en den eersten alleen zoude moeten geactioneerd en teregt gesteld worden, zal zulx dan moeten geschieden voor Scheepenen, indien den Baljuw off Drossaard den zelven mogten geapprehendeert hebben by preventie, die in zodaanigen geval zal plaats hebben en behouden (Resolutie 19 January 1714).

4. Maar, by aldien den advocaat fiscaal en Baljuw of Drossaard te gelyk mogten komen omme iemand te apprehendeeren over eenige gemengde zaaken, zo zal altyd den fiscaal de preferentie hebben, in welke geleegentheyd de Baljuw of Drossaard ook gehouden is den fiscaals, des noods, te adsisteeren (Oude statuten).

5. By aldien de advocaat fiscaal van eenige ongepermitteerde particulieren handel op de rheede of daar buyten kennisse bequam, in diervoegen, dat zyn pligt meede brengt daar na allesints navorsing te doen, zal denzelven, na dat de gewoonlyke visite gedaan zal weezen, niet te min moogen en ook schuldig weezen te vigileeren en daar op onderzoek te doen en, by agterhaaling, zyn regt daar op te vervolgen.

WATER FISCAAL.

1. De jurisdictie van den water fiscaal strekt zig uyt over

alle de eylanden, in 't gezigt van deeze hoofdplaats leggende, als:

om de West:

de Kuyper, Onrust, Purmerend, Hoorn, Rotterdam, Schiedam, Amsterdam, Middelburg en het Duyfjes eyland; en

om de Oost:

Vader Smith, Leiden, Enkhuisen, Alkmaar en Edam; voorts op de scheepen, die ter Bataviasche rheede leggen en zig binnen de voorsz. eilanden bevinden mogten, en alwat buyten de boom, tussen de Oost en West wal of wel eygentlyk op het water en de rivier, mogte voorvallen (Resolutie 21 December 1666 en 22 October 1669, instructie XVII^nen 30 Maart 1680, resolutie 6 Juny 1690, 22 November 1748 en 9 Augustus 1765).

2. Dus is daar onder niet begrepen het land ter weeder zyde van de gemelde rivier, schoon met een doorgraving doorsneeden, alwaar, zo wel als elders omtrend deze stad en binnen deselve, het regtsgebied is opgedragen aan den Landdrost en Baljuw (Dito).

3. Dus zal dien officier gehouden wezen alle de geene, die haar binnen de voorsz. bepalingen ergens in vergrypen en buyten deselve niet, aan te spreeken of te apprehendeeren, na geleegentheid van zaaken en perzoonen, om tegens zulke zyn ampt en pligt te betragten voor den agtbaaren Raad van justitie dezes casteels (Dito).

4. Ook zal hy naarstig onderzoek moeten doen omtrend alle de geene, die met de scheepen van hier vertrekken naar Nederland en andere afgeleegene plaatsen of wel die van daar komen, datze geen ongepermitteerde goederen off koopmanschappen weg- of aanvoeren of zig anderzints te buyten gaan, waaromme ook nauw reguard moet nemen en scherp toesien op de scheepen geduurende derzelver lading en ontlading.

5. Als meede, dat ook de meerdere en mindere officieren der schepen en alle, die daar op bescheiden zyn, zonder onderscheid, van dezelve zig niet absenteeren zonder wettig verlof.

6. Insgelyks vermag hy alle de geene, die, op de scheepen

bescheyden zynde, haar buiten consent van boord absenteeren en aan land onthouden of haar elders in te buyten gaan, vryelyk laaten opvatten en voor de justitie te regt stellen (Resolutie 23 Juny 1702).

7. Op de aankomende scheepen van andere quartieren en de vertrekkende retourschepen moet hy de visite doen, tot voorkoming van alle ongepermitteerde handelingen.

8. Tot meerder weiring van den ongeoorloofden particulieren handel zal den water fiscaal, behalven de plaatsing van twee zyner inlandse dienaaren op de volladene retour scheepen, ten eynde te beletten, dat de overschietende ruimte tussen deks niet met particuliere goederen aangevuld werden, en behalven de ordinaire visitatie, nog moeten bezorgen, dat een van zyne twee geweldigers, zo wel by dag, als by nagt, op de rheede blyve, ten minsten wanneer maar eenige scheepen, 't zy naar Nederland of na de Indische comptoiren, in lading leggen, en dat denzelven nu en dan eens de ronde doen om te zien, wat er omgaat (Resolutie 24 Juny 1732).

9. En, om te beletten, dat met 's Comp^s vaartuygen, waar mede derzelver koopmanschappen na boord, ter belading der schepen, werden vervoerd, niets onbehoorlyks gedaan werde, zal den water fiscaal zyne bediendens moeten laaten oppassen by den afscheep van zuyker en diergelyke pond goederen aan de pakhuyzen, zonder dat zy die vaartuygen, wanneer reeds op de weg of tot aan de mond van de rivier gevordert zyn, tot het doen van de visitatie zullen mogen doen aanleggen, ter voorkoming van ongelukken (Resolutie 10 Juny 1755).

10. Ingevalle die geene, welke aan boord of op Onrust bescheiden zyn, zig hier aan land mogten komen te buyten te gaan, zal den water fiscaal dezelve over haar misdryf mogen aanspreeken, by aldien zulx door den advocaat fiscaal niet alvorens gedaan zy; dog, te gelyk daar toe komende, zal den advocaat fiscaal voorgaan.

11. Voorts zal gemelde water fiscaal tot alles verpligt en geregtigt weezen binnen zyne jurisdictie en ter regtbanke,

beide vooren aangeweezen, 't geene een officier van de justitie toestaat en betaamt.

12. Dog alle andere zaken buyten de zoo even uytgedrukte limieten staan onder den advocaat fiscaal van Indie.

13. Gevolgelyk zal zig den water fiscaal niet hebben te bemoeyen met eenige zaken van buyten comptoiren, vlooten of byzondere scheepen, herwaards overkomende, in zo verre de delicten op de laaste niet binnen zyne articul 1 bepaalde jurisdictie zyn geperpetreerd.

BALJUW.

1. Onder de jurisdictie van den Baljuw staat de stadt, zo als met haare muuren beslooten is, mitsgaders de Zuyder voorstad, zoo als gelimiteerd en afgeslooten is met de groote rivier (Oude statuten, ordonnancie 17 September 1660).

2. Binnen dezelve zal hy alle burgeren en verdere ingeseetenen, geene Comp[s] dienaaren zynde, die iets misdreeven hebben, vermogen te vangen, spannen, bekeuren en tegens deselve behoorlyke justitie administreeren (Dito).

3. In gemengde zaaken, namentlyk tussen dienaaren en burgers, zal moeten gehandelt worden, zoo als onder den titul van de advocaat fiscaal te zien is, gelyk in het hoofdeel van officieren van justitie in 't gemeen is verhandeld, 't geene die officieren verder aangaat (Oude statuten, ordonnancie 24 February 1651)

LAND-DROST.

1. Het officie van den Drossaard dezer stads ommelanden brengt mede te bezorgen, dat de goede ingezeetenen de landen en thuynen in gerustheyd en buyten overlast bezitten en dat de Heere weegen, by nagt, zo wel als by dage, veylig en vry mogen werden gebruykt binnen de limiten en buyten de stad Batavia, de Zuyder voorstad onder dezelve niet begreepen (Instructie 24 February 1651).

2. De limiten van Batavia of 't koningryk Jaccatra zyn van ouds verstaan te strekken aan de Oost zyde tot aan de paalen van het koningryk van Cheribon, aan de West zyde tot die van Bantam en aan de Zuyd landwaarts over het gebergte tot aan de Zuyd zee (Dito).

3. Dien officier zal binnen de voorsz. limiten voor alle misdaden en delicten ook vermogen alle actien van hooge en laage jurisdictie te exerceeren.

4. Wel verstaande deze uytzondering, dat het onderzoek naar alle crimineelen delicten, op de landen, geleegen boven de posten Mr Cornelis, Anke en de Qual, nevens de rivier Maronde en het land Tana-abang, voorvallende, schoon die onder hem gehooren, egter in den aanvang, even als de opvatting en dadelyke verzeekering off het vangen en spannen der delinquanten zal geschieden door den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, die daar van ten eersten aan den heere Gouverneur Generaal zal moeten kennisse geeven en vervolgens de delinquanten, met het geene tot verificatie van de misdaad mogte weesen in handen gekomen, vervolgens zullen moeten g'extradeert worden aan voormelden Landdrost, ter afdoening en te regt stelling voor het Eerwaarde collegie van Scheepenen.

5. Zullende dien officier niet vermogen zyne bediendens buyten de voorsz. limiten te laten fungeeren (Dito).

6. In gemengde, civile zaaken, namentlyk in geschillen tussen een inlander in de campongs of wyken onder den gecommitteerde tot de zaaken van den inlander en een alhier niet thuyshoorende Chinees ofte zodanige Chineesen off inlanders onder den anderen, zal den Drossaard in de calange off straffe gepreferereerd zyn, om 't different na regt en billykheyd af te doen.

7. Wel verstaande, ingevalle den aanklager en den beschuldigde of aangeklaagde onder zyne regts dwang en niet onder die van den Baljuw gehooren, alzoo in zulken gevalle eerstgemelde officier, gelyk anders de laatste, de actie competeert; en de geene, die in een der campongs gehoort, op het requisit van een der gedagte officiers, nadat daar van door hem aan den gecommitteerde zal weezen kennisse gegeven, zullen moeten

werden g'extradeert, maar, gelyk van ouds, niet door dienaars van justitie uyt de campongs zullen mogen werden gehaald.

8. Den Drost, by nagt en op andere tyden eenige mattroosen, soldaaten of andere dienaars zonder licentie buyten vindende, moet dezelve aanhouden en des daags daaraan den advocaat fiscaal overleeveren, om daar mede gehandelt te werden naar gelegentheyd van zaaken (Instructie en commissie 24 February 1651).

9. Alle executien van vonnissen van den Edele geregte, die ten platten lande moeten geschieden, zullen ook door den voorsz. Drost in het werk gesteld en uytgevoerd moeten worden (Dito).

10. En zal den meergemelde Drost, ten dienste van zyne officie, den nood zulx vereysschende, adsistentie van krygsmagt verzoeken, die hem de officieren van de stads poorten of van de buyten posten gehouden zullen syn te laten volgen, invoegen daar toe ook gehouden zyn de commandanten der inlandsche campongs of quartieren (Placaat 17 Augustus 1713).

11. Mits, dat den Drossaard voor al zorge drage, dat de goede ingezeetenen door dezelve niet verongelykt werden.

12. Den Drossaard zal zyne wooning moeten hebben op een bequaame plaats, buyten de muuren van de stad, om by nagt en ontyde, als het komt te vereysschen, altyd gereed en vaardig te zyn (Resolutie 1 Oçtober 1669).

SECRETARISSEN, EERSTE EN GESWOOREN KLERKEN DER COLLEGIEN VAN JUSTITIE.

1. Het officie van de secretarissen der beyde eerste collegien van justitie brengt meede alle zaaken, voor dezelve vallende, punctueelyk te enrolleeren en daar in te stellen alle verleend werdende brieven, instrumenten en acten, waar omme ook voor haar aanneeming weegens haare sufficantie zullen werden g'examineerd en gehouden zyn cautie te stellen ter somma van vier duysent rds, ten behoeve van de geene, die door de

quaade bedieninge hunnes ampts schade mogten leyden (Oude statuten, resolutie 22 December 1682).

2. Om de geregts zaken niet te embrouilleeren zullen de gemelde secretarissen twee onderscheidene rollen houden, een tot de civile en een tot de crimineele processen, gelyk ook twee distincte sententie boeken en verder deze verzameling der statuten en andere permanente wetten steeds effen houden, zo als by het aan den hoofde deezes gesteld placaat omstandig te zien is (Dito).

3. Daar en boven zullen de voorsz. secretarissen moeten houden een blaffert of aanteekening van dagelyksche of domesticque reglementen van 't collegie, zo voor de procureurs in het bedienen van hare processen, als andere observantien en huysselyke dispositien, raakende de geregts banken (Resolutie 2 September 1680).

4. De secretarissen (dan wel by ziekte of wettige absentie, derzelver plaats-bekleeders) zullen altoos (namentlyk een half of quartier uur voor den aangezegden tyd) naar het goedvinden der heeren presidenten (of voorzittende leeden) in de raadkamer moeten weezen, om dezelve te adverteeren van 't geene er te doen zal zyn, en hunne beveelen diensweegen ontfangen (Dito).

5. Zullen voorts gehouden zyn alle requesten, in judicio g'exhibeert, zoo haast als daar op gedisponeerd is, te apostilleeren en te teekenen (Dito).

6. Wanneer eenige processen in vergadering gevisiteerd worden, zal den secretaris naarstig toeluysteren en de advysen op een billetje noteeren, om daar uyt de appoinctementen en sententien te formeeren, teffens notitie houdende, welke raaden ofte Scheepenen present zyn ofte niet (Dito).

7. Om parthyen niet te veragteren zullen de secretarissen gehouden weezen, des verzogt zynde, binnen den tyd van twee dagen dezelve hare appoinctementen ofte andere acten te leeveren, op poene van alle de schade en intrest, die parthyen daar by zouden mogen lyden, te vergoeden en daar en boven arbitralyk gecorrigeert te werden (Dito).

8. De secretarissen zullen de officieren van justitie, zoo in

hare processen en informatien, als anders, om niet dienen, ten waare parthyen advers gecondemneerd wierden in de kosten (Dito).

9. 's Compˢ dienaaren in geldboeten of verbeuring van maandgelden gecondemneerd en niet in staat zynde dezelve in contanten te voldoen, sal den secretaris van den Raad van justitie zulx om de twee of drie maanden, by een geteekende notitie, moeten opgeven aan 't opperhoofd van 't generaale soldy comptoir, ten eynde dezen de gecondemneerdens zonder uytstel op reekening kan doen belasten, den secretaris weegens den ontfangst van de gedagte notitie, ter zyner decharge, behoorlyk quitantie verleenende (Instructie 22 September 1665, vergeleeken met de resolutien primo Juny 1688 en 21 Augustus 1692, item 't presente gebruyk).

10. Inselver voegen zal ook moeten gehandelt worden, wanneer eenige dienaaren gedeporteerd of gesuspendeert worden (Dito).

11. By het fourneeren van processen zal den secretaris of zyn geswooren klerk present zyn, ten einde by parthyen of haar procureurs geen quaade practycquen daar inne gepleegt worden (Dito).

12. Den secretaris zal alle processen in zyne bewaaring hebben en zorge dragen, dat dezelve van alle hare stukken en munimenten, volgens den inventaris, wel geinstitueerd zyn, ten eynde te aller tyd, als den president deselve zal eysschen om te resumeeren, gevonden mogen werden, op arbitrale correctie (Dito).

13. De restanten van insolvente boedels en andere gelden zullen door den secretaris van Scheepenen aan Diaconen werden afgegeven, behoudens het regt der wettige erfgenaamen, dan wel g'interesseerdens, die zig tot gemelde penningen in der tyd mogten komen op te doen, ende zulks na voor afgaande qualificatie dezer regeering (Resolutie 8 Juny 1759).

14. Alle default en comparuit gelden, mitsgaders die wegens condemnatien en confiscatien ten behoeven van de Compᵉ komen, gelyk ook de ykgelden en verdere inkomsten van dien

aard, zullen, nevens de boeten van reauditie, appel, reformatie, revisie en verstek, telkens, wanneer dezelve tot eene somma van 1000 rds zullen zyn geaccresseert, door den secretaris in 's Comps cassa overgebragt werden, op ordonnantie van den heer Directeur Generaal, aan wien denzelven jaarlyks de daar van te houdene cassa reekening ter confrontatie zal moeten presenteeren (Instructie 22 September 1665, vergeleeken met de resolutien primo Juny 1688 en 21 Augustus 1692, item 't presente gebruyk).

15. Het zelve zal den secretaris van Scheepenen met opzigte tot de by hem alleen ontfangen werdende 's Heeren geregtigheid moeten observeeren, met dit onderscheid nogtans, dat hy dezelve zal moeten verantwoorden, niet in 's Comps cassa, maar aan den ontvanger generaal der domainen (Dito).

16. Dog, om verseekert te weezen, dat de waagen in dit stuk in 't regte spoor loopt, zullen de ordonnantien, waar op de betaaling van alle de in de twee even voorgaande paragraphen vermelde inkomsten geschied, alvorens men dezelven ter onderteekening by den heer Directeur Generaal zal mogen brengen, telkens door gecommitteerdens van den Raad van justitie of Scheepenen teegens de civile en crimineele rollen, item de prothocollen der koop- en andere eygendoms brieven, mitsgaders de aanteekening van den yk, enz., moeten geconfronteerd en voor dies deugdelykheid geteekend werden (Resolutie 8 November 1695).

17. Waar en boven de secretaris van Scheepenen jaarlyks voor het volle collegie zal moeten reekening doen van de door hem ten behoeven der stads lasten ontfangene en daar voor weder uytgegevene penningen; en zal de gemelde reekening vervolgens by deese regeering ter resumptie en dispositie, des noods, moeten overgebragt werden (Resolutie 16 Augustus 1672 en 21 Maart 1766).

18. Voor het namptissement der boeten van reauditie, appel, reformatie en revisie, als deselve den secretaris behandigt worden, zal hy zyn cassa moeten debiteeren aan den impetrant.

19. Als de impetrant triumpheert en de boete geresti-

tueerd werd, zal den secretaris zyn cassa ontlasten per de impetrant.

20. Maar als de genamptiseerde boeten geconfisqueert worden, zal hy de impetrant aan de raadkamer debiteeren.

21. De secretaris zal de raadkamer aan zyn cassa moeten debiteeren voor alle 't geene hy door bekomene last voor de raadkamer uytschieten zal, met specificatie, uyt welkers kragt, waar voor en aan wien de betaling geschied is.

22. Alle twee of drie maanden zal den secretaris aan de fiscaals en andere officieren uytkeeren de penningen, die hen wegens de in contant ontfangen boeten en confiscatien zal competeeren, het aandeel van de Compe vervolgens zodaanig verantwoordende, als in dezen gestatueerd is.

23. En om de distributie van confiscatien en boetens, uyt twyfelagtige sententien voort spruytende, niet te doen afhangen van de arbitrage en eigenwillige explicatie van den secretaris, zullen de reekeningen of verdeelingen derzelve niet mogen voltrokken off geëxpedieert werden, als na datse in raade, dan wel door den heer president van of commissarissen uyt deselve nagezien en der sententien conform bevonden zullen zyn (Resolutie 21 November 1719).

24. Op dat een iegelyk behoorlyk geriefd mag werden, zal ieder secretaris voorzien wezen van ten minsten een geswooren klerk, dewelke alle dagen, des morgens van zeeven tot elf en des namiddags van twee tot vyff uuren, hem ter secretary moet laten vinden omme den gaande en komende man expeditie en bescheid te geeven, zonder dat dezelve ofte de secretarissen eenige extra judicieele actens zullen mogen maken of voor hun laaten passeeren (Resolutie 24 November 1654).

25. Dog geene acten en instrumenten, ter secretary verleeden, zullen by den secretaris of den geswooren klerk geteekent ofte uytgegeven worden, ten zy de persoonen, die dezelve gepasseerd ofte verleeden hebben, voor hem, mitsgaders de genomineerde getuigen, in perzoon gecompareerd zyn en den inhoude derzelver duydelyk verklaard hebben en dat de minuten of prothocollen daar van by de comparanten en de getuygen, mitsga-

ders hem, als secretaris of geswooren klerk, gesubscribeert en onderteekend zyn (Oude statuten).

26. De secretarissen zullen zig niet mogen bemoeyen met eenige andere publicque vendutien, als die van 's Heeren weegen uyt kragte van verkreegene executie gedaan worden (Dito).

27. De beyde secretarissen voormeld, item die van Wees- en Boedelmeesteren, zullen, zo wel als den vendumeester, curator ad lites en den boekhouder van de bank van leening, van de door hun gehouden werdende vendutien pertinent boek moeten houden.

28. Van het rendement van alle losse en meubilaire goederen (excepto alleen die aan insolvente boedels gehooren), welke door de voornoemde secretarissen zoo wel als by de stads vendumeesters en den curator ad lites publicq werden gevenduceert, zal ten behoeve der diacony armen dezer steede werden gedetraheert een per mille en door de voormelde venduhouders respective 's jaarlyks aan diaconen verantwoord (Resolutie 22 February 1745).

29. Nogtans werd haar, namentlyk niet alleen de respective secretarissen, maar ook alle de geene, die, na 't voorwaards vermelde, tot het houden van vendutien zyn g'authoriseert, item hunne respective afslagers, wel expresselyk verboden, op verbeurte van hun ampt, eenige goederen op de vendutien, by een ieder van hen gehouden werdende, te mynen, directelyk off indirectelyk, zonder dat zy daarom in gebreeke zullen mogen blyven hun uyterste devoir te doen, dat dezelve ten meesten voordeele van den eygenaar werden verkogt (Oude statuten, onder: sententien en executien).

30. Wyders werd ook aan alle dezelve met betrekking tot de kopers der goederen, zo losse, als vaste, verleend het voorregt van parate executie tot ses maanden toe, gereekend van den dag der gehoudene vendutie, te weten naar voor afgegaane insinuatie en renovatie door den deurwaarder of bode, mitsgaders een dagement voor de regtbank, daar het zal behooren, ten overvloede, om de executie te zien decerneeren, hebbende zy daar en boven op de gemeynde goederen zodanig

regt van preferentie, als onder desolate boedels, etc. gestatueerd is (Resolutie 27 July 1677 en 14 July 1761).

31. Dog zy zullen, zoo wel als alle die geene, welke almede tot het houden van publicque verkoopingen zyn geauthoriseerd, geene vreemde Europeesen op haare vendutien vermogen te admitteeren tot het mynen of aanslaan van eenige goederen, maar, zulx geschiedende, het gemeynde wederom moeten doen ophangen en aan andere ingezetenen verkopen (Resolutie 20 April 1714).

32. Het gestatueerde onder den titul van deurwaarders en stads boden wegens de door hen gestelde borgtogten, te weeten: hoe lange die na derzelver overlyden moet geconsidereert worden stand te grypen, met het geene daar toe relatie heeft, is ook in syn geheel en ten vollen applicabel op de borgtogten des respective secretarissen (Resolutie 8 November 1695).

33. De secretarissen en geswooren klerken der beyde collegien van justitie zullen, op het aanvangen van hunne bedieningen, den onderschreeven eed doen.

Eed voor de secretarissen.

Ik beloove en zweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, mynen souverain, zyne Doorluchtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de geoctroyeerde Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw te weezen; in dit ampt van secretaris my opregtelyk te quyten; de secreten des kamers aan niemand te openbaaren; den regter en de parthyen vroomelyk te dienen; geen attestatien, obligatien, brieven van verband ofte eenige andere acten ofte munimenten te zullen authentiseeren, veel min uytgeeven, ten zy de luiden, die dezelve gepasseert en verleeden hebben, in persoon voor my en de getuygen, in dezelve genoemd, gecompareerd zyn en den inhoude derzelver duydelyk verklaard hebben, mitsgaders de minuten ofte prothocollen daar van by de com-

paranten en getuygen, mitsgaders my, als secretaris, gesubscribeert en onderteekend zyn; en voorts de ordonnantie, op dit ampt beraamd, punctueelyk te onderhouden; dit zal ik niet nalaaten om eenige gunst, haat, profyt ofte schade.

Zo waarlijk moet my God Almagtig helpen.

Eed voor de gezworen klerken.

Ik beloove en zweere den staat der Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Comp^e en weegens den zelven de hooge regeering deezer landen gehouw en getrouw te weezen; dit ampt van gesworen klerk opregtelyk te bedienen; de secreten van deze kamer aan niemand te openbaaren; den heer president en de leeden van dit collegie te respecteeren en gehoorzaamen, als meede de beveelen van den secretaris in 't uytvoeren van desen dienst vlytig te agtervolgen; een iegelyk, welke myne dienst in de voorsz. functie nodig zullen hebben, vromelyk en na vermogen promptelyk te bedienen en te helpen; en voorts my in alles te gedragen, als een naarstig en getrouw geswooren klerk toestaat en betaamt.

Zo waarlyk moet my God Almagtig helpen (Resolutie van Schepenen 16 November 1684).

DEURWAARDERS, STADS OF GEREGTS BODEN EN GESWOOREN TOLKEN.

1. De kamers van justitie hebben elk twee gezwoorene dienaars, waar van, om onderscheid te maken, die van den Raad van justitie deurwaarders en die van Scheepenen stads of geregts-boden genaamt werden (Oude statuten).

2. By vacature van den dienst van deurwaarder zal den Raad van justitie uyt de sollicitanten de bekwaamste aan deze regeering voordragen, dog egter niet bevoegt zyn die,

welke door haar zyn aangesteld, op eygen gezag te demitteeren (Resolutie 18 July 1732).

3. Van het departement dezer officieren zal zyn alle dagingen, besettingen ofte arresten, executien en andere exploicten te doen (Oude statuten).

4. Versogt ofte gelast wordende eenig exploict ofte citatie te doen, zullen zy dezelve moeten doen in conformité van 't verzoek ofte van de bekomene last, altyd met beleefdheid, zoo veel mogelyk zal weezen, in 't openbaar en aan de persoonen zelfs of aan haar huysvrouwen, by aldien getrouwt zyn, of anders aan iemand van hun familie, dan wel aan de weederzeydsche naaste geburen; en zullen onmiddelyk aanteekenen het geene haar, zo van de gedaagdens, als andere, ten antwoord gegeven wordt, omme den geenen, die het behoort, daar van deugdelyk relaas te doen (Dito).

5. Dezelven werd by deezen uytdrukkelyk verboden hun voortaan te laaten gebruyken tot aanspreekers of lykdienaars en om zig met andere vendutien te bemoeyen als met de executien, die van 's Heeren weegen gedaan worden, op privatie van hun ampt (Dito).

6. De eerste deurwaarder moet by zyn aanneeming borg stellen voor 2000 rd^s^ en de tweede voor 1000 rd^s^, dog de eerste bode van Scheepenen, zoo wel als de tweede, voor 2000 rd^s^, ieder ten behoeven der geenen, die by haar fauten, gebreeken ofte omissiën schade zoude mogen lyden (Resolutie 16 April 1748, 3 February 1730 en 2 November 1736).

7. Dog by afsterven off verwisseling der deurwaarders ofte bodens zullen de borgen, die zy lieden voor haare getrouwigheid hebben gesteld, mitsgaders de reëele hypothecatien van vaste goederen ofte verbanden van capitalen, die zy in plaats van borgtogt zouden mogen gepasseert hebben, niet langer als zes maanden na derzelver overlyden, vertrek off aftreeding verbonden blyven, mits dat, den voorsz. tyd van zes maanden geëxpireerd zynde, de voorsz. borgen voor haar zelven of wel de afgegane deurwaarders en bodens of derzelver weduwen en erfgenaamen ten belange van voorsz. hypothecatien of opigno-

ratien gehouden zullen zyn van den regter, waar onder zy lieden resorteeren, te versoeken drie edictatie citatien van 14 dagen tot 14 dagen, met affictie van biljetten in de Nederduitsche en Chineesche taalen, ten eynde een ieder, die iets van gemelde deurwaarders of bodens te pretendeeren mogte hebben, zig zoude kunnen aangeven of, by non-openbaaring, als dan tegen alle een eeuwig stilswygen en silentium door den regter te werden verleend tot volkomen ontslaging der voorsz. borgen, hypothequen of andere opignoratien, in plaats van borgtogt gedaan zynde, onvermindert de personeele actien tegens de deurwaarders en bodens, mitsgaders hare weduwen en erfgenamen voor den tyd van nog een jaar na het verloop van de voorsz. zes maanden, waar na zy hun voor haar eyge persoonen meede aan den regter zullen vermogen te addresseeren om, op even zodanige wyze, als hier vooren ten reguarde van hunne borgen is gezegt, buyten verdere aanspraaken en aanmaaning gesteld te worden (Resolutie 8 November 1695).

8. En op dat in 't exerceeren van hun ampt van ieder een erkend mogen werden, zoo zullen dezelven, wanneer eenig exploict doen, haar executoir stokken in de hand en haare respective schilden op de linker borst (te weeten: de deurwaarders het wapen van den Raed en de bodens dat van de stad) hebben, op privatie van hun officie (Oude statuten).

9. De deurwaarders en bodens werden expresselyk verboden eenig geld te eysschen of te nemen van de gene, die zy lieden dagvaarden, executeeren, etc., uitgezondert voor de copyen, dezelve ter hand gesteld, op poene van suspensie ofte privatie van hun officie en daar en boven arbitrale correctie, naar geleegentheid van zaaken (Dito).

10. De deurwaarders en stads boden zullen de respective officieren van justitie in zaaken, hun ampt raakende, om niet dienen, uytgezondert wanneer parthyen advers gecondemneerd worden in de kosten (Dito).

11. Zullen ook gehouden weezen de crimineele executien respective honorabelyk te adsisteeren (Dito).

12. Zullen geene arresten doen als met expres voorgaande consent van die daar toe bevoegt zyn, gelyk ook niet zullen vermogen eenige huyszoeking te doen, veel min iemand te apprehendeeren ofte in hegtenisse te stellen, om wat oorsaak 't zelve ook zoude mogen weezen (Dito).

13. De deurwaarders en stads bodens zullen zig te vreeden houden met zodanigen salaris, als hen wegens haare vacatien onder 't articul van salaris zyn toegelegt, op arbitrale correctie, zo bevonden werden iemand meer g'eyscht ofte afgevordert te hebben (Dito).

14. Zullen hun salaris, aan 's Comp^s dienaren verdient, het welk uit derzelver gagie betaald moet werden, na den uyteynde van 't proces met behoorlyke specificatie aan den secretaris opgeven, om daar het behoort, opgebragt te werden, op verstek van 't zelve (Dito).

15. De deurwaarders en stads bodens zullen op hunne authorisatie den volgenden eed doen.

Eed voor den deurwaarder.

Ik beloove en zweere, dat ik den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Compagnie, den heer Gouverneur Generaal en Raden van India, mitsgaders den agtbaaren Raad van justitie des casteels Batavia gehouw en getrouw zal zyn; dat ik alle citatien en provisien van justitie, by gemelden raad, fiscaal ofte eenige parthyen my ter hand gesteld, in alle neerstigheyd en trouwe zal doen en behandigen den geenen, aan dewelken die zullen geaddresseert werden; dat ik den genen, die my de voorgenoemde citatien ofte acte gegeven ofte gelast zal hebben te doen en bestellen, van myne verrigtinge en wedervaren relaas en trouwelyk rapport zal doen, zodanig, als van de gedaagde gepresenteerd ofte geantwoord zy; dat ik voorts dit ampt van deurwaarder opregtelyk, met alle vlyt, punctueelyk zal bedienen, nakomen en agtervolgen

in conformité van myne instructie en de ordonnantien, daar op beraamd.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

Eed voor den stads bode.

Ik belove ende zweere, dat ik den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de Oostindische Compe, den heer Gouverneur Generaal en Raden van India gehouw en getrouw zal weezen; Scheepenen en den Baljuw alle eer en behoorlyk respect bewyzen; alle citatien en provisien van justitie, my by Scheepenen, den Baljuw of eenige andere parthyen ter hand gesteld, in alle vlyt en trouwe doen en behandigen den geene, aan dewelke die zullen geaddresseert worden; den geenen, die my de voorgemelde citatien ofte acten gelast of gegeven zal hebben, van myne verrigtingen en wedervaren relaas en getrouwelyk rapport doen en my voorts in dit ampt van stads bode opregtelyk gedragen zal uytwyzens de ordonnantie, daar op beraamd.

Zo waarlyk moet my God Almagtig helpen (Dito).

16. Tot het vertolken van 't geene parthyen, geene andere als inlandsche taalen magtig zynde, mogten willen voordragen, zal den Raad van justitie ook nog een beëedigde tolk hebben, die, by absentie off indispositie van de deurwaarders, in judicieele exploicten en citatien even als deze laaste zal gebruykt werden (Resolutie 4 May 1717).

17. Ten welken eynde denzelven by zyn aanstelling borg zal moeten stellen ter somma van duisend ryxds en den volgenden eed doen.

Ik beloove en zweere, dat ik den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne Doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Compe, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden

van India gehouw en getrouw zal weezen en dat ik ook den president en raade van justitie behoorlyk eer en respect bewysen zal; en voorts, dat ik my in myne vertolking omtrent alles zal gedragen met alle getrouwigheyd, zonder het minste te openbaaren, dat van enige secretesse weezen zal; en even zodanig belove ik my ook yverig en getrouw te zullen gedragen, zoo in de uytvoeringe, als te doene rapporten, 't zy by monde ofte geschrifte, omtrent alle zaken van citatien, provisien en andere exploicten en executien, die my van weegen den Raad door den president ofte de respective fiscaals, als ook door byzondere perzoonen off parthyen, by absentie van de deurwaarders, zullen werden aanbevoolen.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

CIPIERS.

1. Hun pligt zal voornamentlyk weezen opzigt op de gevangenen en gevangenissen te hebben (Oude statuten).

2. Zullen op 't aanvaarden van hunne bedieningen, in handen van den president van den Raad ofte Scheepenen respective, den eed van getrouwigheyd doen, mitsgaders borge stellen, ieder ter somma van 500 rd^{s}, omme daar aan te verhaalen de schade, die iemand door haar versuymenissen mogte komen te lyden (Resolutie 8 October 1700).

3. Zullen meede gehouden wezen altyd pertinente registers te houden van hunne gevangens, by naam en toenaam, mitsgaders wanneer, by wien en om wat zaaken in hegtenisse gesteld zyn (Dito).

4. Zullen altyd wel letten, dat geene gevangens komen los te raken ofte uyt te breeken, waarom zy schuldig zyn dikwyls zorgvuldige onderzoekinge te doen en voornamentlyk toe te zien, dat niemand naar 't avondmaal eenig vuur, ligt, geweer ofte andere instrumenten by hem hebbe, met welke eenige effractie zou konnen doen, verdagt zynde, dat, wanneer deze of geene gevangen of gegyzelde komt te ontsnappen op een wyze, dat de onmogelykheid om het zelve te beletten of daar tegens

te voorzien niet klaarlyk betoogt kan werden, de cipier onmiddelyk van zyn dienst zal worden afgezet, met uytdrukkelyke reserve van zodaanige actie, als de daar door beschadigde persoon of persoonen dientweegen tot schadeloosstelling teegens denzelven zouden kunnen institueeren, zelvs boven de borgtogt (Dito).

5. Tot welken eynde ook niemand by eenige crimineele gevangens mogen inlaten als met expres consent van de officiers der justitie, die 't concerneert, in welken gevallen zy almeede moeten letten, dat de gevangens geene instrumenten toegebragt worden, met dewelke schade doen konnen (Dito).

6. De gevangenen, die op den hals zitten off over eenig capitaal delict in hegtenissese gebragt zyn, zullen zy geduurig in de boeyens houden, ten ware by den Raad, Scheepenen off een der officieren van justitie, met voorkennisse van den regter, anders gelast wierde; alles op poene, zo eenig gevangen door verzuym ofte schuld van de cipier ofte van haare sluyters, voor welke zy schuldig zyn te verandwoorden, quame uyt te breken en los te geraken, dat zy daar voor redevabel en naar gelegentheid van zaken aan den lyve ofte andersints strafbaar zullen zyn (Dito).

7. De cipiers, zo van 's Comp^s, als de burger boeyen, mogen beyde voor sluytgeld van ieder perzoon voor in- en uytsluyten een halve rd^r eens vorderen (Resolutie 31 July 1753).

8. De cipier van 's Comp^s boeyen zal, boven de ordinaire verstrekking van ryst en zout, drie stuyvers kostgeld 's daags toegelegt werden voor de Europeese, mixtise en inlandse gevangens, die in 's Comp^s dienst zyn, waar voor hy dezelve van goede gekookte spys, na geleegentheid van tyd, verzorgen moet (Resolutie 22 May 1736 en 22 November 1748).

9. De cipiers der beyde boeyens zullen voor ieder gyzelaar ses stuyvers en voor ieder gevangen of slaaff vier stuyvers 's daags mogen opbrengen, moetende nogthans dat van de gyzelaars op vier stuyvers vermindert werden, als zy ses maanden gezeeten hebben en zulx door den impetrant van gyzeling verzogt werd (Resolutie 18 July en 1 Augustus 1741).

10. Dog voor slaven zullen de cipiers niet meer als negenthien stuyvers sluytgeld mogen vorderen (Resolutie van Schepenen 16 Juny 1645 en het presente gebruyk).

11. De gevangen, die boven het voorenstaande tot hun eygene kosten teeren wilde, zullen zy ten pryse, als volgt, moeten voorsien van goede spys en drank, namentlyk : de geene, die over crimineele, blykende delicten gezet zyn ofte wegens schuld zyn uytgewonnen, tot een agtste rd^r 's daags; de geene, die by den officier op presumtie crimineelyk word aangesprooken ofte by iemand anders wegens civile actie rauwelyks in verzeekering gesteld zyn, tot een quart rd^s en voor gequalificeerde persoonen tot een halve rd^r, welk kostgeld by de gevangenen betaald zal werden, zonder dat daaromme eenige regtspleeging zal behoeven te houden, alzoo hen weegens hunne gepermitteerde kost- en sluytgeld parate executie vergund word (Oude statuten).

12. Egter zal die van de burger boeyen dezelve, in zo verre betreft die geene, op wiens verzoek de gyzeling gedecerneerd is, maandelyks moeten vorderen, blyvende andersints, by gebreeke van dien, t'zynen eygen risico en laste, zonder boven die maand eenige preferentie te mogen pretendeeren ofte ook, by afweesen van de gyzelaars, ten laste van Scheepenen ietwes te eysschen (Resolutie van Schepenen 15 September 1673).

13. Insgelyks zal denzelven niets ten laste van het lazarus huys mogen opbrengen voor 't sluyten en ontsluyten der besmette menschen, die daar ter visite gebragt werden (Resolutie 6 Augustus 1709).

14. De cipier van 's Comp^s boeyen zal agt en die der burger boeyen 4 huurlingen dagelyx ten dienste der boeyen mogen opbrengen (Resolutie 23 February en 13 Augustus 1751).

15. De cipiers zullen aan de gevangens geen wyn ofte sterke drank verkopen, nogte gedoogen, dat dezelve by iemand anders verkogt werden, ten waare aan gequalificeerde perzoonen en dat soberlyk, maar moeten bequaam en geschikt huyshouden en wel toe zien, dat in de gevankenisse geen oneer gepleegd, gedobbeld, dronkenschap ofte eenige questieuse tydkortinge geëxcerceerd worden; moeten ook de gevangen-

huysen alle dagen doen uytveegen ende behoorlyk reynigen, op dat de gevangens door stank, vuiligheid en ongemak geen dubbele miserie lyden (Oude statuten).

16. Wanneer eenig particulier persoon iemand in hegtenisse brenge, zyn de cipiers gehouden denzelven cautie voor de kosten af te vorderen, ten waare zy met hem te vreden waren (Dito).

17. Zullen voorts hun sluyt- en kostgeld van 's Comp^s dienaaren, 't welk uyt derzelver gagie moet betaald werden, binnen een maand, na dat de gevangens gelargeert zyn, de secretaris specificq opgeeven om, na gedaane taxatie, ten comptoire, daar 't behoord, opgebragt te werden, op pene van daar van andersints verstooken te zullen wezen (Dito).

18. De cipiers zullen, alzoo min als de substituiten off kaffers van de officieren respective, iets vermogen te eysschen of te ontfangen voor 't in- off uytlaaten der gevangenen, als alleen 't geen haar voor sluyt-geld toekomt, op poene van daar over na exigentie van zaken zwaarlyk gecorrigeerd te zullen worden (Resolutie van Schepenen 14 Maart 1674).

19. De rekening van den cipier der burger boeyen zal 's jaarlyks opgemaakt, door den heer president of wel, na zyn Edelens goedvinden, door gecommitteerde Scheepenen geresumeerd en g'examineerd werden, ofze behoorlyk opgesteld is, en, ingevalle van neen, na behooren getaxeerd, 't geene de daar by te voegene verklaaring van den secretaris van Scheepenen zal moeten uytwyzen, eer de ordonnantie tot betaaling uyt 's Comp^s cassa zal verleend werden (Resolutie 21 Augustus 1692 en het presente gebruyk).

Eed voor de cipiers.

Ik beloove en zweere den staat der Vereenigde Nederlanden, myne souverainen, zyne Doorlugtige Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Compagnie, den Gouverneur Generaal en de

Raaden van India, mitsgaders den Raad van justitie en Scheepenen deezer steede gehouw en getrouw te weesen; geene gevangens eenige extorsie, geweld ofte overlast te doen, maar my in alle zaken, deezen dienst concerneerende, te dragen, als een eerlyk man en vroom dienaar van de justitie toestaat en betaamt.

Zo waarlyk helpe my God Almachtig.

COMMISSARISSEN VAN HUWELIJKSE EN KLEYNE GEREGTS ZAKEN.

Tot voorkominge van abuyzen en ongeregeldheden in het huwelyken der Christenen zullen, gelyk thans in gebruyk is, jaarlyks, na de verkiezing van Scheepenen, by deselve in dubbelen getalle voorgesteld en by den Gouverneur Generaal en de Raden van India verkoozen werden een Comp[s] dienaar als praesident, een burger als vice praeses, neevens een Comp[s] dienaar en twee burgers tot commissarissen van huwelykse zaaken, welke ter harer bediening zullen hebben, niet alleen een secretaris, die den eed by den aanvang zynes ampts aflegt by Scheepenen, maar ook een bode, welke borg moet stellen voor 500 rd[s] en, des noods, 't collegie van Scheepenen ten dienste staan (Oude statuten, resolutie 5 Juny 1730, 18 April 1719 en 11 Augustus 1733).

2. Zullen de geene, die hun in den egten staat willen begeeven, voor gemelde commissarissen, die tot dien eynde alle weeken ten zeekeren gestelde tyde en plaatse vergadering houden, moeten compareeren, geadsisteerd met een of twee goede perzoonen van haar naaste maagschap ofte bekenden, als zy geen magen hebben, en voorsien met een certificaat van de Weeskamer, ten blyke, dat beide niets met haar Eerwaardens uytstaande hebben; dan wel, ingevalle de bruydegom of bruyd een pupil van dezelve is, met een permissie brief van haar Eerwaardens, versoekende, dat hun gegunt mag werden drie Sondaagse geboden (Dito).

3. Wanneer eenige perzoonen ten fine voorsz. voor com-

missarissen compareeren, zullen zy dezelve ernstelyk examineeren en afvragen, of zy met haare eygen vrye, onbedwongene wille, zonder eenig bedrog of simulatie aldaar gekomen zyn omme, na voorgaande geboden, hen in den egten staat te begeeven; off zy vrye perzoonen zyn; off met niemand trouwbeloften ofte andere hebben uytstaande; hoe oud zy van jaren zyn; of zy ouders in 't leven hebben ofte niet; of zy den anderen niet zodanig bestaan in den bloede ofte maagschap, dat daar door 't huwelyk na de wet Gods zoude mogen belet worden; op alle welke vragen de comparanten, mitsgaders hunne getuygen, gehouden zullen zyn ongeveynsdelyk te antwoorden by waare woorden ofte by eede, indien commissarissen zulx, om zonderlinge reedenen, geraden vinden (Dito).

4. En, by zo verre commissarissen geene wettige impedimenten vinden, zullen de comparanten hunne geboden geaccordeert werden, omme afgekondigt te werden, daar 't behoord, te weeten: voor de Nederlanders in de Nederlandsche en voor de andere natien in de Maleydse ofte Portugeese kerk, ten eynde, zoo iemand eenige wettige reedenen mogte hebben, waar om dezelve persoonen niet behoorden of vermogten met den anderen in den egten staat te treeden, zy 't zelve commissarissen mogen aanbrengen dan wel zig direct addresseeren by den regter, eer het huwelyk gesolemniseert werd; en zal telken reyze by de voorsz. proclamatien gevoegd worden, dat het is het eerste, tweede of derde gebod (Resolutie 19 Juny 1665).

5. En alzoo, volgens de Goddelyke, natuurlyke en beschreevene regten, tusschen den geenen, die den anderen in bloede of maagschap binnen zeekere graaden bestaan, verboden is huwelyk te contracteeren en dat wel eenige verscheydentheid en duysterheyd in de bereekeningen derzelver graaden, byzonder van zeyd-maagschap, bevonden werd, zoo is 't, dat den Gouverneur Generaal en de Raden van India de verboden graden byzonder verklaard en uytgedrukt hebben, als volgt (Dito).

6. Eerstelyk: zoo zullen niet mogen trouwen de adscendenten met haar descendenten, te weeten: ouders met haare kinderen, opwaarts en nederwaarts in infinitum (Dito).

7. Insgelyks niet broeders met hunne zusters, 't zy van het heele of halve bedde (Dito).

8. Ten derde: zullen niet toegelaaten worden ooms met hunne nigten, dat is met haar broeders of zusters kinderen ofte kinds kinderen; nogte insgelyks de moeyen met haare neeven, dat is met haar broeders ofte zusters zoonen, de kindskinderen ofte verdere descendenten, beide in infinitum, als oomen ofte moeyen ten respecte van haar voorschreeven nigten en neeven in plaatse van haare ouders worden gehouden (Dito).

9. En alzo den band des huwelyks zodanigen gemeenschap meede brengt, dat man en vrouw maar één zy, zoo is insgelyks verboden, dat de man met geene bloedverwanten ofte magen van zyne overleedene huysvrouwe, nog de vrouwe met geene bloedverwanten ofte magen van haar overleeden man, denzelven man en vrouwe binnen voorsz. uytgedrukte graden bestaande, zullen trouwen (Dito).

10. Namentlyk een man zal niet mogen trouwen met zyne schoondogter, dat is met de naer gelate weduwe van zyn zoon, nogte met de weduwe van zyn zoons ofte dogters zoonen en zoo voorts nederwaards, ofte met de weduwe eeniger syner descendenten, gelyk ook geene vrouwe trouwen mag met haar schoonzoon, dat is met den man van haar overleedene dogter, nog met de man van haar zoons ofte dogters-dogter en alzoo vervolgende met geen man, die met eenige harer descendenten gehuwd is geweest (Dito).

11. Insgelyks zal niemand mogen trouwen met zyn stiefdogter, dat is met de voordogter van zyn overleedene huysvrouwe, nogte met zyn stiefzoon, dat is met de voorzoon van haar overleedene man, nogte met eenige descendenten derzelver (Dito).

12. Geen man zal mogen trouwen met de naargelatene weduwe van zyn overleedene broeder, nog geen vrouwe met de man van haar overleedene zuster; daar en boven zullen niet mogen trouwen de man met de weduwe van zyn broeders of zusters zoon, nogte met de weduwe van eenige zyner broeders of zusters descendenten, gelyk ook geen vrouwe met

de nagelaten man van haare nigten, dat is met de weduwenaar van haar broeders ofte zusters, nogte met de man van eenige haarer broeders ofte zusters kindskinderen en descendenten; dog een weduwenaar ofte weduwe is niet verboden te trouwen met de geene, die zyn ofte haar overleeden bedgenoot in affiniteit ofte zwagerschap bestaan hebben (Dito).

13. En, zoo iemand bevonden zal worden binnen voorsz. verboden graden van maagschap ofte affiniteit trouwbelofte aangegaan te hebben, zal dezelve voor nul en van geender waarde gehouden en zodanige perzoonen daar en boven aan den lyve ofte leeven gestraft worden, zoo als by de beschreeven regten daar van gestatueerd is (Dito).

14. Voorts zullen geen Christenen moogen trouwen met onchristenen, heydenen, Jooden ofte Mahometanen, nog ook Protestanten met Roomsgezinde, buyten uytdrukkelyke bewilliging der hooge overigheid ofte den regter (Dito).

15. Insgelyks mogen commissarissen geene lyfeygenen met vrye mans of vrouwen tot de inschryving der huwelyxe geboden admitteeren, ten zy haar quaame te blyken, dat zy albereeds kind of kinderen by malkanderen hadden geteeld en gemunieerd waaren met een uytdrukkelyke bewilliging van den lyfheer of de lyfvrouwe, de naast bestaande van de vrye vrouw of man, zonder dewelke zulx, schoon zy kinderen te samen ook hebben, niet zal mogen geschieden (Resolutie 19 Juny 1665).

16. Ook mogen luyden, die met lazerny besmet zyn, niet met malkanderen trouwen, niet tegenstaande wat trouwbelofte zy lieden ook aangegaan of reeds kinderen by malkanderen geprocreëert mogte hebben, na dat een van beide de ziekte overgekoomen zy; maar, als beyde parthyen zulks begeeren, wel, wanneer zy, voor dat een van beide besmet geweest zyn, te zamen formeele trouwbeloften aangegaan en daar op, insgelyks voor de besmetting, kind of kinderen verwekt hebben, onvermindert de separatie van tafel, bed en samenwooning, het zy voor of na dat een van beyde die ziekte overgekomen mogte zyn (Resolutie 7 January 1687).

17. Commissarissen zullen geen minderjarige perzoonen, te weeten: jongmans beneeden haar een en twintig jaaren en jonge dogters beneden de agtien jaaren, buyten toestemminge der ouders, dat is vader en moeder, grootvader ofte grootmoeder ofte eenige der selver in dese landen in 't leeven hebbende, toestaan te trouwen, ten zy hun bevorens van derzelver consent en bewilliging consteerde ofte, geene derzelve in leeven hebbende, dan met consent van hunne voogden of voogdessen (Oude statuten).

18. Maar, eenig jongman ofte jonge dogter, boven de voorsz. 21 ofte 18 jaaren respective oud weesende, geboden verzoekende zonder bescheyd van hunne ouders consent, zullen commissarissen, al eer zy hun dezelve inwilligen, derzelver ouderen voor hun ontbieden om in 't verzogte huwelyk te consenteeren ofte reedenen geven van het contrarie; en zoo dezelve, drie maal geciteerd zynde, niet compareeren, zullen commissarissen zodanige continuatie houden voor derzelver consent en de geboden toestaan (Dito).

19. Maar, by aldien de ouders compareeren en eenige reedenen allegueren, waarom in 't verzogte huwelyk niet willen consenteeren, zullen commissarissen, daarinne zwarigheid vindende en dezelve tot bewilliginge niet kunnende induceeren, met den regter communiceeren en overleggen, of de g'allegueerde reedenen aangenomen behoorden te worden ofte niet, waar op met bescheydenheyd gelet en de ouders altyd, zoo veel doenlyk, behoorlyke reverentie toegedragen zal werden (Dito).

20. Maar, ingevalle de ouders van zodanige jonge lieden binnen de jurisdictie dezer steede niet woonagtig zyn en hun elders onder 's Comp^s^ gebied onthouden, zullen commissarissen by letteren requisitoriaal aan den regter ofte overheyd ter plaatse van haar verblyf versoeken dezelve voor hun te ontbieden en af te vragen, of zy in 't verzogte huwelyk willen consenteeren ofte niet en wat reedenen ter contrarie zy hebben, mitsgaders daar van acte doen maken en hun collegie by de eerste geleegentheid over te zenden, omme

daar op, gelyk voorsz., gedisponeerd te werden na behoren (Dito).

21. Werdende alle regters en overheeden, onder dezen staat sorteerende, mits deesen gelast, zoodanige requisitie van commissarissen behoorlyk te voldoen en daar van acte over te zenden (Dito).

22. Dog, by aldien eenige jonge luiden beneeden de bepaalden ouderdom zyn en, ouders in Europa hebbende, verzogten te trouwen, zal onderscheid gemaakt worden, of deselve binnen de Vereenigde Nederlanden woonagtig en eersame luyden zyn ofte niet; want,. indien dezelve elders woonagtig en viele luyden zyn, zal by commissarissen derzelver verzoek geaccordeert werden, ten waare eenige merkelyke redenen ter contrarie hadden (Dito).

23. Maar, zo dezelve in het vaderland woonagtig en luyden van eere zyn, zal gelet worden, hoedanig die geene, die zyn geboden verzoekt, van dezelve gescheyden zyn en met wat postuur hem in huwelyk wil begeeven; want, zoo teegen dank ofte wille van hunne ouders herwaards zyn gekomen ofte met een ongelyk postuure, zwarttinne, oneerbare ofte andere viele persoon in den egt wilden treeden, zal zulks by commissarissen niet als om wigtige redenen toegestaan worden (Dito).

24. Voor al zullen commissarissen reguard nemen, dat geen onbekende ofte vreemdelingen tot het huwelyk werde geadmitteerd, dan mits blykende, zo veel doenlyk is, by attestatie ofte anders, dat het vrye en ongehuwde perzoonen zyn, die met niemand eenige beloften van huwelyk uytstaande hebben (Dito).

25. Om de eerbaarheids wille, mitsgaders tot vermeydinge van alle onbehoorlyke vermenginge, zal geen weduwe toegestaan worden te trouwen, voor dat haar man drie volle maanden overleeden zal wezen en zy verzeekert is van dezelve niet bevrugt te zyn (Dito).

26. Zoo zullen ook 's Comp[s] dienaaren geen geboden vergunt worden, dan mits vertoonende schriftelyke acte van consent van den heer Gouverneur Generaal; dog zal op zodanige acte van

consent niet verder gelet worden, als voor zo veel den dienst van de Comp^{e} belangt, maar zullen commissarissen wegens de verdere empechementen, hier vooren gestatueerd, des niet te min hun gewoonlyke examen doen en dienvolgende de geboden accordeeren ofte ontseggen, zoo als na reeden en uytwyzens dezer ordonnantie bevinden zullen te behooren (Dito).

27. De kinderen van 't wees- en armhuys zullen ook niet geadmitteerd worden om te trouwen als met consent van broederen, diaconen, gelyk boven van ouders en magen gezegt is (Dito).

28. Die om eenige zaaken voor commissarissen geroepen word, zal gehouden weezen te compareeren, op de verbeurte van twee rd^{s} voor de eerste, drie voor de tweede en ses rd^{s} voor de derde reyse; en, zoo ten vierde maale geciteerd zynde, egter niet verschynt, zal bovendien by den regter gestraft worden naar geleegenheid van zaken (Dito).

29. Wanneer over trouwbeloften, beslapinge ofte diergelyke zaken questie zal weesen, zullen gemelde commissarissen daar van, nogte van geen andere, als hier boven gemeld, kennisse neemen, maar deselve renvoyeeren voor den regter (Dito).

30. Die om eenige reedenen by commissarissen inschryvinge der geboden ontsegt wordt en zig daar over gegraveert vind, zal dezelve by den regter mogen verzoeken, mits namptiseerende de somma van drie rd^{s}, te verbeuren, ingevalle 't geappoincteerde van commissarissen werd geconformeerd (Dito).

31. Al 't geene voor commissarissen passeert, zal by derzelver secretaris ofte clercq, die by hun zal zitten, aangeteekend en geregistreerd worden, genietende daar voor van yder paar, die hunne geboden op 't stadhuys bewilligt ofte ingeschreeven worden, een halve ducaton (Dito).

32. Alle hooge gequalificeerdens, afdalende tot opperkooplieden in en buyten emplooy inclusive, zullen van commissarissen kunnen obtineeren de aanteekening der huwelyksche geboden buyten het stadhuys, mits in dat geval betalende 30 rd^{s} voor boete en gelyke dertig rd^{s} voor leges van commissarissen; gelyk ook kooplieden en die daar meede gelykstandig zyn sestig rd^{s}

voor boete en 30 rd[s] voor vacatie geld, mitsgaders de onderkooplieden en alle andere persoonen, zoo wel uyt de dienaeren, als uyt de burgers, 60 rd[s] voor boete en 60 rd[s] voor leges ofte 60, 90, 120 rd[s] in 't geheel; zullende de boetens komen ten behoeve van 't fonds der stads werken en den secretaris van de voorsz. bepaalde leges genieten een sesde part van 't geheel (Resolutie 17 July 1744, 17 Maart 1752 en 5 Maart 1756).

33. Voorts moeten ook voor dit collegie ter eerster instantie dienen alle geregts zaaken die tot de judicature van Scheepenen behooren en niet meer dan tagtig rd[s] bedragen, gelyk ook alle civile actien van injurien, kyvagie, vegten, quetsingen en diergelyke, excepto nogtans zaaken van arrest, interdictie van possessie, etc., die, hoewel minder als de voorsz. somma bedragen, ter eerster instantië voor Scheepenen zullen werden gebragt (Ordonnancie 3 Juny 1656 en 19 December 1684).

34. De citatien en dagementen, mitsgaders het profyt en boete, gelyk mede de boeten van defaulten der parthyen, zullen alles op de manier en wyze als by Scheepenen moeten geschieden.

35. De zaken, die ter judicature van commissarissen staan, sullen ter rolle van Scheepenen niet worden geventileerd, op poene van roya en tien ryxd[s] boete voor de procureur, die dezelve gepresenteerd heeft, ten behoeve van 't collegie.

36. Procureurs en solliciteurs mogen alle zaaken bedienen, die van parthyen litiganten voor dit collegie gebragt werden, zonder onderscheid, indien parthyen niet genegen mogten zyn te compareeren; en zy zyn wyders gepermitteerd agter het appoinctement definitief of by aparte declaratien, opgemaakt en geresumeerd door de secretaris, mitsgaders gemodereert en getaxeerd door twee commissarissen, naar usantie te mogen declareeren zodanig vast en gelimiteerd salaris, als waar van te zyner plaatse zal werden gewag gemaakt (Resolutie 25 September 1753).

37. De procureurs en solliciteurs zullen de clausule van provisie tot namptissement in haere conclusien, daar zulx gefundeert is, hebben te insereeren, op verbeurte van drie rd[s] telkens,

waarop de gedaagdens dan ook gehouden zyn terstond te antwoorden, zonder daar op dag of dilay te mogen verzoeken, op poene, dat teegens hun anders verleend zal worden default en, uyt kragte van dien, op de verzogte provisie gedisponeert na behooren.

38. Commissarissen zullen tusschen parthyen mogen decerneeren provisie van namptissement, daer zulx naar practycque gefundeert is, gelyk ook definitive condemnatie en absolutie.

39. Na het decerneeren der provisie van namptissement mogen commissarissen niemand toelaten met eenige proceduren ten principalen voort te vaaren, eer dat 't zelve namptissememt voldaan zy.

40. De dagvaarding om op de verzogte provisie van namptissement te antwoorden zal drie dagen te vooren moeten geschieden, met byvoeging der copy van zodanige stukken, waar op den eysscher zig fundeert; of, by gebreeke van dien, zal aan den gedaagde alleen verleend werden dag ten naasten.

41. En zullen commissarissen op alle liquide handschriften en obligatien decerneeren provisie van namptissement, ten waare iemand solutie of compensatie allegueerde en dezelve klaarlyk bewees off wel met zodaanige onvolkomen preuve, die de zake illiquide of duyster maakte, als wanneer zonder decerneeren van provisie ten principalen zal voortgevaren werden.

42. Commissarissen zullen by arrest wyzen in zaken, niet excedeerende de somma van 25 rd[s].

43. Dog de vonnissen van commissarissen in zaken van 50 rd[s] en daar beneden zyn executabel onder cautie en zullen geen appel, maar alleenlyk reformatie subject zyn, dewelke by Scheepenen verzogt en geprosequeert zal moeten werden binnen ses maanden na de pronunciatie van het vonnis en langer niet, ook niet by weege van relief.

44. Zynde alle dit bovenstaande te verstaan, ten waare de vonnissen bovengemeld inhielden eenige sequele van infamie ofte andere merkelyke prejuditie.

45. De appellanten en reformanten zullen by het indienen van den eysch in cas d'appel of reformatie onder den secre-

taris van den judex ad quem moeten consigneeren een somma van tien rd^s voor de boete van fol appel of folle reformatie, die haar by truimphe zal gerestitueerd werden.

46. Niemand zal in reformatie van commissarissen voor Scheepenen geadmitteerd mogen werden eenige nieuwe middelen te allegueeren of documenten te produceeren, anders dan ter eerster instantie overgelegt zyn, excepto alleenlyk by weege van relief, het welk egter niet anders zal mogen verleend worden dan ten dage dienende en na voorgaande inspectie der stukken en bevinding, dat die ter zaake relevant zyn.

47. Commissarissen zullen niet toelaten, dat parthyen in liquide zaaken schriftuuren overleggen, maar haar intentie en defensie mondeling voórstellen, waar uyt de secretaris als dan een beknopte conlusie in de roll zal stellen, met een korte notitie van 't geen parthyen mogten allegueeren, daar benevens parthyen daar toe houdende, dat zy de provisien van namptissement, daar die stand grypen, mede verzoeken.

48. De secretaris zal by de citatie briefjes moeten gewag maaken, dat parthy mede op het hooren van verzoek tot provisie gedagvaard werd.

49. Ook zal de secretaris geen zodanige citatie-briefjes laten afgaan, ten zy daar nevens gevoegd zy de copy van de stukken, daar toe dienende, waarom ook de bode zulke citatien niet zal vermogen te doen, op verbeurte, zoo wel voor de secretaris, als voor de bode, van $^{1}/_{2}$ ryxd^r.

50. En werden alle reekeningen van verschot en salaris, die de secretaris en bode tot laste van de voor dit collegie postuleerende procureurs en solliciteurs zullen hebben opgemaakt, na dat dezelve behoorlyk nagezien, getaxeerd en geapprobeerd zullen weezen door commissarissen van de maand, even als andere declaratien van onkosten en verdiend salaris by gemelde procureurs en solliciteurs, na gedane insinuatie, sommatie en renovatie executabel verklaard, zonder dat daar omtrent eenige verdere proceduren by dit collegie zal mogen g'admitteerd werden (Resolutie 22 February 1763).

51. Commissarissen zullen parthyen in illiquide zaaken, eer

zy teegen malkanderen procedeeren, met alle bedenkelyke middelen tot accoord tragten te induceeren of wel om haar tot arbiters of goede mannen in haar zaken te eligeeren.

52. Maar, ingevalle parthyen daar in niet condescendeeren, zullen commissarissen haar toe laaten voort te procedeeren, zonder egter te admitteeren grooter schriftuur in dezen te leveren dan van 25 articulen, yder articul ten hoogsten vier bequaame reegels beslaande, excepto in materie van reekeningen, bestaande in verscheide posten, waarop dan met moderatie zal moeten gelet worden.

53. Parthyen zullen geen langer termyn verleend werden als van 8 dagen tot 8 dagen, die ook maar eens zal geprolongeert worden, uytgenomen het termyn van productie, 't welk genomen zal mogen werden op 2, 3 à 4 weeken, na de importantie en 't vereysch der zaken.

54. Parthyen zullen te gelyker tyd ter weder zyden haare attestatien en bewysstukken moeten overleeveren en niemand zal in den termyn van productie eenige copia van zyn weder parthye's overgelegde documenten mogen ligten, om dan daar tegens weder andere ter contrarie in te leveren.

55. Na welke overleevering parthyen teffens met malkanderen zullen moeten renuncieeren van verdere productie, eer eenige copyen mogen wisselen.

56. Van deze renunciatie zal geen relief toegestaan mogen werden om weder nieuwe productie te doen, ten waare bleek, dat den producent dezelve niet eêr had konnen bekomen en dat ook dezelve ter materie relevant bevonden wierden.

57. Waarop hy dan ook zal moeten betaalen de boete van ses rd^s voor de armen.

58. En, zo by geschrifte geprocedeert wierde, moeten parthyen by haaren inventaris aanwyzen, tot welke articulen van haar schriftuur zy 't een of andere document overleveren.

59. Op het termyn der renunciatie van productie zullen parthyen voor dit collegie onmiddelyk hinc-inde moeten reprocheeren en solveeren, zoo zy des te raade werden, zonder

dat hen daar toe, veel min om te dienen van inventaris van stukken, een nieuw termyn zal mogen vergund worden.

60. Indien iemand bevonden wordt eenige documenten overgelevert te hebben, die ter zaake gantschelyk niet dienen, maar alleen om den regter te confundeeren en parthy advers te fatigueeren, of dat imand in zyn schriftuur uit malitie eenige onwaarheden bekend had gesteld, zoo zullen commissarissen denzelven daar over naar exigentie van zaaken militeeren en corrigeeren, als 't behoord.

61. Commissarissen, die geen Comp[s] dienaaren zyn, zullen tot een recognitie jaarlyks uyt Comp[s] cassa genieten een hondert rd[s] ider (Resolutie 17 Augustus 1757).

Eed voor commissarissen van huwelykse en kleyne geregts zaaken.

Wy beloven en zweeren den staat der Vereenigde Nederlanden, onzen souverain, zyne Doorlugtige Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Comp[e], mitsgaders de Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw te weezen; dit ampt van commissaris geregtelyk te bedienen; van niemand, die voor ons collegie eenig proces heeft of apparent hebben zal, eenige geschenken te ontfangen, direct nogte indirect; de secreeten der kamer aan niemand te openbaaren; mitsgaders goed en kort regt aan een ieder, zonder oogluiking, haat ofte gunst te administreeren en deses stads welvaaren alzints te helpen bevorderen; dat wy ook, ten reguarde van de huwelykse zaaken, geene huwelykse geboden aan iemand zullen verleenen, als die wy, na voorgaande scherpe examinatie en onderzoek, in conformiteit van de ordonnantie, ons ten dien eynde voorgesteld, bevinden zullen daar toe en buyten wettig empechement te weesen.

En dat wy ons voorts in dit commissarisschap onpartydig, bescheyden en na onse beste wetenschap en verstand zullen

dragen, gelyk als in 't een en ander vroome en opregte regters en commissarissen in zodanige bediening toestaat en betaamd. Zo waarlyk helpe ons God Almagtig.

ADVOCATEN, PROCUREURS EN SOLLICITEURS.

1. Ider, die in regten iets te doen heeft, zal een procureur ofte advocaat tot zyne adsistentie gebruyken; en is den advocaaten toegelaaten, om de minste kosten, als procureurs in regten te mogen dienen; zulks, dat ieder vry staat tot het beleid van zyn proces een procureur alleen ofte wel een advocaat als procureur alleen ofte een procureur en advocaat te gelyk te gebruyken (Oude statuten).

2. Ook mogen zy als solliciteurs, op solliciteurs gewoon salaris, postuleeren voor het collegie van commissarissen der kleene geregts zaaken dezer steede (Resolutie 25 September 1755).

3. De advocaaten en procureurs zullen gehouden wezen op haare admissie, mitsgaders alle jaaren, ter eerster byeenkomst van den Raad van justitie (als wanneer ook telkens continuatie van haar ampt zullen moeten verzoeken), aan handen van den heer president van gemelden rade den geprefigeerden eed te doen (Oude statuten).

4. Zy zullen niet vermogen voor iemand, die zelfs niet tegenwoordig is, in regten te occupeeren, zonder te hebben eene tot de zaak, die dienen zal, relative, speciale procuratie, op poene van te verbeuren vyf en twintig rd[s] voor de armen; en zullen de voorsz. procuratien voor secretaris, eersten en gesworen klerk, dan wel voor notaris en getuygen gepasseerd moeten zyn, ten ware in kleyne zaken partyen, om kosten te eviteeren, in judicio compareerende, verklaarden zodaanigen procureur over hunne zaken gesteld te hebben, het welke by den secretaris besyden de presentatie ter rolle aangeteekend en voor een formeele procuratie zal gehouden worden (Blaffert Raad van justitie 9 September 1761 en 25 July 1726).

5. Ook zullen zy voor niemand eenig schuld kennissen doen of eed mogen aanbieden, ten zy daar toe specialyk gelast

zyn, op poene niet alleen, dat voor deselve, indien hunne meesters zulks niet gestaden, zullen moeten instaan, maar ook vervallen in dezelve boete van vyff en twintig rd[s] voor den armen (Blaffert Raad van justitie 9 September 1761 en 25 July 1726).

6. En, zal een schriftelyk bewys moeten hebben, dat zy daer toe gequalificeert zyn, in beide gevallen ter zelver tyd of uyterlyk ter naastvolgende sessie in juducio moeten geëxhibeert en ter rolle genoteerd werden.

7. De advocaten en procureurs zullen vryheid hebben om van de geene, die hen aanspreeken om hunne zaaken in regten te bedienen, wanneer er gegronde bedenking is, of zodaanige clienten wel in staat zyn om de proces kosten te kunnen betalen, te vorderen cautie voor deselve en, by weigering of manquement, de zodaanige mogen afwyzen.

8. De postuleerende advocaten en procureurs zyn gehouden, voor 't aangaan van de rolle, zig voor de raadkamer te laten vinden, 't zy dat parthyen ter rolle hebben of niet, en aldaar zo lang te verblyven, tot de rolle afgelopen is, op poene van voor de eerste reyse vyf en twintig rd[s] te verbeuren voor de kamer, voor de tweede reyse voor ses weeken gesuspendeert en voor de derde reyse geheel van de bank ontzegt te werden; en daer en boven, zo eenige zaken om hare absentie uytgesteld mogten werden, van te moeten vergoeden de schade, die haar meesters daar door mogten lyden, ten waare om wettige oorzaken, die zy den heer president tydelyk te kennen moeten geven, by den regter g'excuseert konden worden (Blaffert Raad van justitie 25 April 1736).

9. Op deselfde poenaliteiten zullen zy hen, zoo in haare pleydoyen, als anders, jegens den regter reverentelyk en modest gedragen (Oude statuten).

10. Insgelyks zullen de geene, die eenige zaken voor commissarissen van den Raad van justitie hebben, buyten speciaal consent niet moeten verzuymen ter waarneeming van dezelve op 't stadhuys te compareeren, onder wat pretext het ook zoude mogen weezen, als alleen in geval van reëele indispositie,

op verbeurte van 25 rd^s ten profyte van de kamer (Blaffert Raad van justitie 20 Maart 1749).

11. Alle eerste citatien, welke tot introductie van processen dienen, zullen zy drie volle dagen en de verdere twee volle dagen voor de sessie van den regter ter secretary moeten leveren, op deselve citatien behoorlyk noteerende de woonplaatsen der gedaagden, dan wel de namen der advocaten of procureurs, die in de zaken dienen (Blaffert Raad van justitie 23 April 1738).

12. De citatien van parthyen tot het doen van recollement moeten 's daags bevoorens ter secretary gesuppediteerd werden, ten eynde de perzoonen tydig konnen geciteerd worden, wanneer dan ook de geciteerde gehouden zyn te compareeren, op de verbeurte van het default geld, daartoe staande, waar van de secretaris behoorlyke rolle zal moeten houden (Blaffert van Schepenen 6 December 1666).

13. Zullen zig, aleer voor den regter compareeren, behoorlyk van hunne saaken doen informeeren en alle gereede documenten, daar toe dienende, voor de hand hebben, op poene van in de gedaane kosten en schade, die parthyen, by manquement van dien, mogte lyden, gecondemneert te worden (Oude statuten).

14. Voor al zullen zy wel letten op het neemen van haare conclusien en met wat middelen dezelve kunnen worden gefundeert (Dito).

15. Zullen geen vitieuse en gebrekkig geschreevene, doorgehaalde, bekladde en haveloose schriftuuren mogen exhibeeren, op verbeurte niet alleen van vyf en twintig rd^s telken reyse, ten behoeve van de kamer, maar ook van 't salaris, dat zy andersints aan zodaanige schriftuuren zouden verdiend hebben (Blaffert Raad van justitie 30 January 1753).

16 Als hunne parthyen afgeroepen zyn, zullen de advocaten en procureurs haare termynen met korte woorden houden en zulks zonder injurieuse woorden te gebruyken, op suspentie van hun ampt, staande de procureurs met ongedekte hoofden, schoon de regters de hoed op 't hoofd mogten hebben, in

welken gevalle het egter de advocaten vry staat zig meede te dekken (Dito).

17. En zullen ook den een in des anders woorden niet vallen, maar elkanderen vreedsaam uythooren, op poene van een rd^s voor de eerste reyse, dubbeld voor de tweede en suspentie van haar ampt, tot discretie van den regter, voor de derde reyse (Dito).

18. Alle by den regter ingedient werdende schriftuuren zullen door den concipient, zo wel als door den advocaat of procureur, die den indiender daar van is, altoos behoorlyk onderteekend moeten werden, ten ware dezen laatste dies inhoude wilde nemen voor zyne reekening en verantwoording, als of zelvs de insteller waare (Blaffert Raad van justitie 7 April 1756).

19. Als de zaaken gevordert zyn tot het opmaken van inventaris, zullen zy gehouden zyn dezelve binnen 14 dagen ter secretary over te geven, op poene van vyf en twintig rd^s te zullen verbeuren (Resolutie van Schepenen 15 April 1671).

20. In de loopende processen zullen zy gehouden zyn op elken termyn de laaste retroacta te vertoonen en de notulen te bewaren, om ten uyteynde van den processe, nevens den inventaris, by de verdere documenten te werden overgelegd, op verbeurte van 5 rd^s voor de eerste maal, 10 rd^s voor de tweede maal en arbitrale correctie voor de derde maal (Resolutie van Schepenen 15 May 1673).

21. Wanneer parthyen dag genomen hebben om te dienen van inventaris en daar van in gebreeke blyven, zullen zy als dan dit termyn binnen agt dagen daar aan moeten voldoen; dog, dan ook manqueerende, zal den advocaat of procureur, by wien het verzuym is gepleegt, verbeuren een rd^r voor 't lazarus huys en, 8 dagen daar na nog met zyn inventaris niet gereed zynde, twee rd^s ten profyte als boven, mitsgaders den inventaris ten zynen koste ter secretary door den gesworen clercq opgemaakt worden, aan wien den verzuymer gehouden zal zyn alle de notulen, tot den processe behoorende en bevoorens by hem geligt, binnen twee maal vier en twintig uuren te

doen behandigen, op poene van 3 rd[s] ten profyte als vooren, en dat als dan de manqueerende notulen tot zynen kosten zullen werden uytgetrokken (Blaffert Raad van justitie 26 May 1691).

22. De advocaten en procureurs, welkers termynen staande op poene van verstek, in het verstek komen te consenteeren, salvo purge, zullen verbeuren een rd[r] en boven dien geen salaris genieten, voor dat het termyn voldaan is, in welk verstek zy geconsenteerd hebben (Blaffert Raad van justitie 28 July 1702).

23. Wanneer by parthyen recollement verzogt werd, zullen de advocaten en procuceurs als dan hebben te specificeeren haare stukken, op de welke zy recollement verzoeken (Blaffert Raad van justitie 16 Juny 1674).

24. Wanneer eenige zaken, nadat geantwoord of voor voldongen gehouden is, tot het indienen van eenige nadere schriftuure ofte 't doen van nieuwe productien in relief opgebragt werden, zal de wederparthy meede geadmitteerd werden zyne nadere schriftuuren in te dienen, dan wel zyne nieuwe bewyzen over te leggen, zonder gehouden te zyn daar toe eenig verzoek van relief te moeten doen (Blaffert Raad van justitie 9 Maart 1740).

25. Voor ieder attestatie, interrogatoriën of contra interrogatorien, dewelke in het termineeren van de processen zullen werden bevonden ter zaake t'eenemaal niet dienende te zyn, zal den advocaat of procureur, die dezelve geproduceert heeft, moeten betaalen een boete van een nieuwe, gecartelde ducaton off vier guldens (Blaffert Raad van justitie 19 January 1715).

26. Wanneer een advocaat of procureur, die de zaak ter rolle hadde behooren te brengen, dezelve egter niet gepresenteerd en dus den gestelde termyn heeft laten expireeren, zal hy verbeuren een boete van twee nieuwe, gecartelde ducatons of agt guldens voor ieder regtdag, die hy zodanig vrugteloos zal hebben laten verloopen, ten faveure van de kamer (Blaffert Raad van justitie 9 Juny 1714 en Resolutie 20 Maart 1766).

27. De advocaten of procureurs, een interlocutoire sententie, in 't door haar bedient proces geveld, niet willende houden

voor voldaan, zullen tegens de acte van voldoening eenelyk mogen overleveren een secreet debat, zonder meer (Blaffert Raad van justitie 9 Maart 1740).

28. Die eenige gedaane presentatie, 't zy voor het geheel, dan wel ten deele, voor hunne meesters koomen te accepteeren, dan wel te refuseeren, zullen insgelyks gehouden zyn die acceptatie, dan wel dat refus, by de conclusie van 't schriftuur, waar by zy deselve komen te doen, met aanwysing der articulen, daar van meldende, meede te repeteeren, op poene, dat, by 't contrarie van dien, op alle zoodanige acceptatien of refusen geen reguard zal werden geslagen en dat den advocaat of procureur, die zulx versuymt, telken reyse vervallen zal in een boete van 10 rd^s ten behoeven van de kamer (Blaffert Raad van justitie 14 Juny 1758).

29. De advocaten, procureurs ofte parthyen mogen na het pronuncieeren van de appoinctementen ofte vonnissen niet dingen off nakrakeelen, op verbeurte van twee ryxd^s (Dito).

30. Zy zullen de secreeten van haare zaaken aan parthyen advers niet openbaaren, veel min dezelve in 't maken van haare schriftuuren ofte anders behulpsaam weezen, op privatie van haar ampt en infamie (Resolutie 20 Maart 1766).

31. Zullen hen voor al wagten eenige overeenkomsten met haare meesters te maken om eenige portie, part ofte deel in de zaaken te hebben of met dezelve op eenige andere wyze te contracteeren, van haar te indemneeren ofte kosteloos en schadeloos te houden ofte daar voor eenige somma van penningen te stipuleeren, op verbeurte van hun officie en arbitrale correctie (Oude statuten).

32. Ook zullen zy geene zaaken aannemen, onder conditie van geen gelde te ontvangen, dan in cas het proces gewonnen werd, op suspensie tot discretie van den regter (Dito).

33. Zullen voort geen meer parthyen aannemen, dan zy bequamelyk kunnen expedieeren zonder derzelver regt te veragteren (Dito).

34. Ten welken einde gehouden zullen wezen de presidenten van de respective collegien altyd, des gevraagd zynde,

opregtelyk te verklaren, wat en hoe veel zaaken onder handen hebben (Dito).

35. Zullen hun ook voor al wagten met onnodige dilayen de processen te traineeren en de parthyen op kosten te jaagen, op poene van deselve te vergoeden en daar en boven met suspensie of privatie van officie gestraft te worden (Dito).

36. Zullen gehouden wezen, wanneer over haare abuyzen ofte functie gesuspendeert werden en op dat de zaken daar door geen veragtering leiden, dadelyk een ander met behoorlyke instructie in hunne plaatsen te substitueeren, op privatie van hun offitie, zoo zulks voor den eersten regtsdag niet doen (Dito).

37. En, by geschrifte procedeerende, hunne schriftuuren kort te maken, zonder onnodige allegatien ofte rediten te gebruyken, veel min iets te allegueeren, dat niet bewysen kunnen, ofte roemen op bewyzen, die zy niet magtig zyn, omme den regter te abuseeren, op verbeurte van ses rd[s], behalven arbitrale correctie (Dito).

38. Maar die bevonden zal worden in syn schriftuuren, tegens wie het zoude mogen wezen, geswyge tegens iemand van het lichaam der hooge overigheid ofte andere aanzienlyke standsperzoonen, eenige calumnien, dan wel traductien, hatelyke beschuldigingen ofte injurieuse faiten, ter materie niet noodzaakelyk dienende, gesteld te hebben, zal werden geconstringeert de voorsz. injurieuse en laesive expressien op de publieke rolle te royeeren en door te haalen, mitsgaders boven dien voor de eerste reys voor ses maanden van hun ampt gesuspendeert en voor de tweede reyse voor altoos daar van afgezet, mitsgaders, zoo de practizyns, als derzelver principalen, welke de schriftuuren mogten geteekend hebben, in een boete van twee ho ndert rd[s] ten voordeele van de kamer gemulcteerd en, behalven dat, arbitralyk gecorrigeerd werden (Blaffert Raad van justitie 15 February 1736).

39. Van gelyken zal de geenen, die bevonden word eenige malitie gepleegt ofte merkelyke negligentie gecommitteerd te hebben, waar meede het proces veragtert ofte parthyen in hare geregtigheden worden verkort, gehouden weezen alle de kosten

en intressen, daar op gevallen en verlopen, te vergoeden, mitsgaders daar en boven met suspensie of by privatie van officie, naar geleegentheid van zaken, gestraft worden (Dito).

40. In zaaken, daar den officier gevoegd is, zullen de advocaten en procureurs niet vermogen te dienen van eenige schrifturen, stukken of munimenten, voor en al eer hy daar af visie gehad en, ten blyke van dien, deselve zal geteekend hebben (Dito).

41. De jongste practizyn onder de advocaten en procureurs zal diaconen voor niet moeten bedienen, ten waare den regter in 't een off ander singulier geval, uyt hoofde van 't gewigt en de neteligheid der zaken of het groot belang der diacony, mogte goedvinden daar toe een ander practizyn van meerder kennis of ervaarendheid, buyten consequentie voor andere gemeene zaaken, speciaalyk te benoemen (Resolutie 20 May 1746 en 20 Maart 1766).

42. Alle onkost reekeningen van verdiend salaris en verschoten penningen zullen door de maandelyksche commissarissen getaxeerd worden (Blaffert Raad van justitie 27 October 1668 en 24 September 1760, resolutie 22 February 1763).

43. Ten dien eynde moeten de advocaten en procureurs, zoo wel als de sollicitеurs, die hare kosten willen getaxeerd hebben, wanneer commissarissen om taxatie te doen zullen zitten, met haar geligte copyen verschynen en bewys van haar uytgeschoten penningen brengen, op poene, dat anders die posten van verschoote penningen of geligte copyen door gemelde commissarissen zullen worden geroyeert; zullende daar na zodanige declaratien van kosten en verdiend salaris, die door gedagte commissarissen zyn geapprobeerd, naar gedane insinuatie, sommatie en renovatie executabel weezen, zonder dat daar omtrend eenige verdere of andere proceduuren zullen werden geadmitteerd, invoegen dit ook op deselfde manier plaats zal hebben ten opzigte der reekeningen van verschot en salaris, die de secretarissen, gezwoore klerken en andere suppoosten van de justitie ten lasten van de respective practisyns of solliciteurs zullen hebben (Dito).

44. De advocaten en procureurs, die eenige zaaken voor

Weesmeesteren, den curator ad lites, de secretarissen en alle andere testamentaire executeurs en codicillaire gemagtigdens komen waar te nemen, zullen, by aldien de boedels, waar over de proceduuren ontstaan zyn, na dato wierden bevonden insolvent te weesen, met hare getaxeerde onkosten werden geprefereerd en dezelve als geregtelyke kosten aangemerkt (Blaffert Raad van justitie 3 January 1750).

45. De advocaten en procureurs zullen haar salaris en verschote penningen binnen 's jaars, na de sententie gepronuncieerd ofte de zaken interrupt gelopen is, moeten invorderen, op poene, dat, de voorsz. tyd verstreeken zynde, daar op geen regt zal gedaan worden (Dito).

46. Zullen ook gehouden zyn voor het salaris der secretarissen in te staan, ten ware in zaken, daarinne zy parthyen gratis dienen (Dito).

47. De practisyns, die voor het uyteynde van een proces door verschot in verlegentheid om contanten raaken, zullen, wanneer hunne clienten genegen zyn hen eenig geld ter te gemoedkoming van dezelve aan hun voor af te verstrekken, 't zelve mogen ontfangen, dog als dan verpligt weezen om voor zodanige penningen te geven een behoorlyk handschrift of recepisse, aanwyzende in mindering der kosten van welk geding zy het zelve genoten hebben, mits zorge dragende in zodanigen geval niet meer te verzoeken of aan te neemen, als zy weezentlyk reeds in verschot zyn, mitsgaders calculatief of ten minsten gereekend verdiend hebben (Dito).

48. Zoo als z'ook, na het uyteynde der processen, niemand meer mogen afeysschen, als hen toegezegt is, onder wat pretext zulks ook zoude mogen weezen, op privatie van hun ampt en arbitrale correctie daar en boven (Dito).

49. Hun is ook mede verboden, onder voorwendsel, dat van hun salaris nog niet voldaan zyn, eenige schriftuuren ofte documenten van parthyen onder zig te houden, maar moeten dezelve, des versogt, getrouwelyk overleeveren en de voldoening van hun salaris zoeken, daar en zoo 't behoord (Dito).

50. Zullen gehouden wezen, zo wanneer over eenige mesusen

ofte fauten in een geldboete gecondemneert worden, dezelve te betalen promptelyk en voor dat om eenige andere zaken binnen te staan werden geadmitteerd (Dito).

51. Zullen voor hunne vacatien en moeyten genieten, het geene onder het hoofdeel van salaris bepaald is (Dito).

Eed voor de advocaten en procureurs.

Ik belove en zweere den staat der Vereenigde Nederlanden, mynen souverain, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, als Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oost-indische Comp[e], den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van India, mitsgaders deeze stad gehouw en getrouw te weezen.

In geene zaken te dienen, die ik zal weeten onregtvaardig te zyn, 't zy dat my zulks blyke in 't begin van 't proces ofte daar na.

De respective collegien van justitie alhier alle eere en reverentie te bewyzen: geen beding ofte compositie te maken van eenig deel ofte part in de zaken te hebben; voor al my te wagten eenige onnoodige dilayen te zoeken, waar door de zaken veragterd mogen werden; en niemand meer af te eysschen, als den tax van salaris, ons voorgesteld, toelaat en meede brengt.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

NOTARISSEN.

1. Tot meerder gerief van de ingezeetenen en vreemdelingen zyn tot het maaken van solemneele instrumenten en publicque acten vyff notarissen g'authoriseert, dewelke zullen moeten wezen vrome en eerlyke mannen, kennisse hebbende van de wetten, costumen en statuten van den lande, zoo veel tot voorsz. ampt nodig zy, waaromme ook, in zo verre niet reeds by den hove van Holland geadmitteerd zyn, voor haare admissie wegens hunne bequaamheyd g'examineert zullen werden en

goede, deugdelyke cautie moeten stellen ter somma van duyzend rd^s, ten behoeven van de geene, die by hunne fauten of versuymenisse schade zoude mogen lyden (Oude statuten, resolutie 13 May 1718 en 23 December 1756).

2. Van de voorsz. vyff notarissen zullen er vier moeten woonen in de stad, namentlyk: twee aan de West zyde en twee aan de Oost zyde van de groote rivier, mitsgaders de vyfde buyten de stad, 't zy in de Zuyder voorstad dan wel op eene der gragten buyten de Rotterdammer poort, benoorden de Jassenbrug (Resolutie 16 February en 17 Juny 1751).

3. De notarissen zullen moeten houden een goed en pertinent register en prothocolle van alle contracten, testamenten en andere acten, die zy passeeren en ontfangen zullen, en dezelve registreeren na de ordre des tyds, dat zy die ontvangen zullen hebben en gepasseert; en, in 't einde van elk contract, testament of andere acten 't voorzeyde register moeten teekenen en het zelve wel bewaren, om daar toe recours te kunnen neemen, wanneer dat van noode zal zyn, op poene van gepriveert te wezen van hun ampt en verklaard inhabiel om 't officie immermeer te exerceeren en boven dien arbitralyk gecorrigeert te worden (Resolutie 2 November 1668).

4. Welk prothocol zy altyd gehouden zullen weezen, ingevallen zulks by den raad ofte geregte gelast word, te exhibeeren, omme by deselve gevisiteerd te worden (Oude statuten).

5. Zullen altyd ieder een ten dienste staan, zo wel arme als ryke, al waar 't ook gratis ofte om Godes wille (Dito).

6. Zullen haar voor al wagten, dat om gunst, vriendschap, giften ofte gaven haar niet laten beweegen eenige valsche, ongeoorloofde ofte by regten verbodene instrumenten te maken (Dito).

7. Mogen in geen uyterste wille iets ten voordeele of profyt van hen, dan wel derzelver huysvrouwen, kinderen ofte andere persoonen, hen in bloedverwant of maagschap bestaande, inlasschen, maar moeten de persoonen, die geneegen mogten weezen hen of de hunne te beneficeeren, tot een ander notaris overwyzen, op poene van nulliteit van 't geene hen ofte de

hunne zal wezen besproken en arbitrale correctie daar en boven (Dito).

8. Mogen geen actens of andere instrumenten passeeren van persoonen, hen onbekend, ten zy, dat de klerken, in de voorsz. obligatien of andere actens als getuygen gesteld, voormelde lieden als van eere en waardig van geloof bekend zyn en zy dezelve persoonen als de zodaanigen voor de notarissen affirmeeren (Resolutie 2 November 1668, 16 December 1756 en 24 Augustus 1762).

9. En tot deezen eynde zullen de notarissen gehouden wezen 't zelve te verklaaren in haer instrument, zeggende in de tegenwoordigheid van zulke getuygen, die g'affirmeert hebben, etc. (Dito).

10. Wyders moeten zy in haar lieder instrumenten schryven de plaatze van het domicilie ofte de woonstede van de persoonen, die eenige acte voor haar passeeren, alles op poene van arbitralyk gecorrigeert te worden (Dito).

11. En, wanneer er onbekende persoonen voor haar mogten komen te compareeren, g'assisteerd met twee getuygen, zullen de getuygen ook als dan aan hem, notaris, of ten minsten aan derzelver clercquen moeten bekend zyn, 't welke meede in de voorsz. instrumenten zal moeten werden g'insereerd, op de boete van 50 rd^s^, de helft voor de diaconie armen en de andere helfte voor de kamer van den Raad van justitie of Scheepenen, by welk van beide deze collegien 't verzuym mogte werden ontdekt (Resolutie 24 Augustus 1762).

12. Egter zullen zodanige onbekende personen, inlanders, Europeesche vreemdelingen, ter zee trafiqueerende Mooren, dan wel handelaars in slaven zynde, mitsgaders uyt hoofde van het geene hier onder met relatie tot diergelyke lieden gestatueerd is, voor de notaris met een briefje van den gecommitteerde over de zaken van den inlander of de sabandhaars, na de gespecificeerde onderscheidene gevallen compareerende, geene bekende getuygen behoeven mede te brengen, maar zullen de notarissen de voorschreeven briefjes, mits behoorlyk door den gecommitteerde of sabandhaar onder-

teekend zynde, moeten accrediteeren (Resolutie 5 October 1762).

13. Wel verstaande, dat onder de Europeesche vreemdelingen niet begrepen zyn burgers van eenig buyten comptoir of andere ingesetenen, onder het gebied van de Nederlandsche Comp^e woonagtig en hier tot voortzetting van hunnen handel ofte om andere redenen aankomende, en dat dus geene van beiden zig met een permissie briefje van den sabandhaar off gecommitteerde over de zaken van den inlander zal behoeven te munieeren (Resolutie 29 January 1765).

14. By het hooren op interrogatoria moeten zy de responsiven der geinterrogeerde naast ieder articul in continentie opschryven, vervolgens de g'interrogeerde voorleezen en dan door dezelve doen onderteekenen, op eene gelyke poene, te verbeuren als vooren (Resolutie 24 Augustus 1762).

15. En, wanneer er gevallen exteeren, dat de notarissen niet gevoegelyk in continentie de responsiven van de deposanten naast ieder articul kunnen schryven, voornamentlyk als zodaanige interrogatoria aan meer als een persoon moeten werden voorgehouden, zoo zullen zy als dan de voorsz. responsiven wel op een klad mogen schryven, mits dat de g'interrogeerde dat klad en ook de notaris komen te onderteekenen en dat het zelve voorts aan de minuut g'annexeerd en in 't prothocol zodanig geinsereerd worde, zonder daar voor of voor dies afschrift hun salaris te mogen vermeerderen of de kosten van 't expedieeren der interrogatoria te vergrooten (Dito).

16. Geene instrumenten, inzonderheyd testamenten en andere gewigtige acten, van lieden, die geene andere dan de Maleydsche of Portugeesche taalen verstaan, mogen gepasseerd worden voor notarissen, die de voorsz. Maleydsche en Portugeesche taal niet kundig zyn (Resolutie 25 October 1675).

17. Dierhalven zullen de collegien van justitie in agt moeten nemen, dat geene notarissen eenige instrumenten passeeren voor persoonen, die geene taalen spreeken, welke zy zelve verstaan en waar omtrend zy dus op de vertolking van andere moeten te werk gaan (Resolutie 16 February 1680).

18. De notarissen, wanneer geroepen werden om eenig testament of codicil te maaken, zullen van den testateur, die eenig legaat begeert te maken aan armen van steeden ofte plaatsen, distinctelyk moeten afvragen, wat armen hy eygentlyk meent, ten eynde zulx in de uytterste wille specificq uyt te drukken (Placaat 6 December 1657).

19. Wanneer eenig Comp[s] dienaar by uyterste wille begeerde te disponeeren van zyne verdiende gage, in 't vaderland uyt te keeren, zullen zy gehouden zyn in dezelve te insereeren, dat de testateur versoekt, dat de heeren Bewindhebberen ter kamer, daar de gagie te goed is ofte betaald moet worden, haar gelieven te dragen als executeurs en haare legatarissen en erfgenaamen te betaalen, op poene, dat, die voorsz. clausul omitteerd, verbeuren zal voor de eerste maal 25, de tweede maal 50 en voor de derde maal 100 rd[s] ten behoeven der armen en boven dien arbitralyk gecorrigeerd worden (Oude statuten).

20. De notarissen zyn ook gehouden de geene, die by testament, codicil ofte andere acte van uyterste wille eenig ander collegie dan dat van Wees- of Boedelmeesteren willen benoemen tot executeurs of redderaars hunner boedels en voogden over minderjarigen, dan wel executeurs hunner begraffenissen willen aanstellen, gelyk ook de zulke, welke hen een beslooten testament ter superscriptie inhandigen, te waarschouwen, dat een ieder wel vryheid heeft om particuliere perzoonen daar toe te benoemen, maar geene collegien, behalven de Weeskamer of Boedelmeesteren, welke wet zy, notarissen, ook zullen moeten in 't oog houden by 't passeeren van actens, concerneerende nuncupative testamenten (Resolutie 27 February 1766).

21. De seclusie van de Weeskamer, Boedelmeesteren of den curator ad lites mogen zy in de testamenten niet laten influeeren dan alleenlyk, wanneer het de testateur of testatrice, na alvoorens volkomene kennis en onderrigting van 't effect derzelver uytsluyting bekomen te hebben, haar lieden zulks hebben geordonneerd (Resolutie 3 May 1686 en 5 September 1747).

22. En zullen haar wyders nimmer mogen aanmaatigen

eenige temporeele exclusie van de Weeskamer of curator ad lites te stellen in haar testamenten, al werd haar zulks door den testateur of testatrice geordonneerd, als zynde een zaak, die niet anders als confusie verwekt en waar door Weesmeesteren of den curator ad lites maar zouden kunnen ingewikkeld worden in veel verantwoordingen, ten minsten g'obrueert met veele boedels, die, de gestelde curatoren verwaarloost hebbende, haar Eerwaardens, wanneer haar lieden de moeyten niet lusteden, op den hals zouden werpen (Dito).

23. Alles op poene, dat de testateuren, die haare dispositien tegens dit bevel zullen laten schryven, of wel de langstleevende der conthoralen, in wiens faveur zulx zoude mogen geschied zyn, haar zullen moeten getroosten, dat haare boedels, in cas van zodanige temeraire of wel temporeele uytsluytinge, by de Weeskamer of curator ad lites nimmer meer zullen behoeven aangenomen ofte gade geslagen, maar voor altyd geabandoneert te werden (Dito).

24. Van welke poenaliteiten de notarissen de testateurs telkens duidelyk zullen moeten preadverteeren en onderrigten en daar van uytdrukkelyk mentie in de testamenten maaken (Dito).

25. Intusschen werd den Raad van justitie, zoo wel als Scheepenen, gelast en aanbevoolen, by voorkomende testamenten en andere uyterste willen nauwkeurig te letten op de conditie en suffisance der geener, welke tot curators over de boedels successive werden gesteld, met magt en authoriteit om, ingevalle zy daar omtrend gefundeerde bedenkingen mogten dragen, zodaanige boedels aan de Weeskamer of curator ad lites te mogen doen overgeven of opdragen (Placaat 16 February 1680).

26. Voorts werden de notarissen ook, op poene van duyzent rd[s], ten behoeve der stads werken te verbeuren, verboden testamenten, dan wel eenige andere uyterste wille te passeeren, waar in den testateur voornemens is een fidei commissaire dispositie van vaste goederen te laten influeeren ten voordeele van inlanders, 't zy Maleyers, Chieeesen of Moren, Javaanen, Balyers of andere, onchristen onderdaanen en verdere inlandsche ingezeetenen dezer colonie, waar onder ook verstaan en begree-

pen worden alle persoonen, zonder onderscheid, geen onderdanen van de maatschappy zynde, item de vry gegevene slaven (Placaat 29 May 1705 en 27 September 1757, resolutie 2 Maart 1761).

27. Zullende egter een ieder gepermitteerd wezen zyne vaste goederen van huyzen, erven en landeryen onverkogt te laten tot de mondige jaaren van desselvs erfgenaam of erfgenaamen, het zy om de bladeren of vrugten daar af door de voogden tot sustens der erfgenamen te werden verstrekt of gebruykt, of wel door de weduwe van den testateur tot haar dood of hertrouwen getrokken en genoten (Dito).

28. Zullen voorts, ten reguarde van Comp^s Europeese dienaaren en burgers, geen fidei commis in eenig testament mogen laten influeeren, dan met deese by gevoegde clausule, dat zodaanige fidei commis geenzints zal mogen verhinderen den verkoop der vaste goederen, wanneer de verwagting van dat fidei commis zou mogen zien op luiden, die in 't vaderland zyn, en dat den daar meede bezwaarden erfgenaam of vroegere fidei commissarissen derwaards zouden willen vertrekken, maar dat deselve in zodanigen geval verkogt zullen moeten worden en de penningen per wissel overgemaakt aan zodaanige weeskamer in 't vaderland, als onder welkers district zodanigen gefavoriseerden persoon mogt woonen of wel daar na toe vertrekken, om daar mede aldaar te konnen handelen als na regten (Dito).

29. Voorts werden de notarissen gelast om alle de testateuren en testatricen, dewelke in 't maken van haare uyterste willen hare ouders of kinderen institueeren in de legitime portie, by haar begroot werdende ofte by den universeelen erfgenaam als nog te begrooten, met verbod aan zodanige ad- of descendenten om te mogen vorderen staat en inventaris, met duydelyke en positive termen te waarschouwen, dat een diergelyk verbod niet bestendig kan weezen na haar dood; en, wanneer eenige testateurs of testatricen even wel zodanigen verbod in haare testamentaire dispositien geinsereert willen hebben, dat zy, notarissen, als dan van hun gegevene onderrigtingen dien aangaande mentie zullen moeten maaken in de respective testamenten, die zy, invoegen voorsz., op de expresse

begeerte van de testateurs of testatricen zullen moeten passeeren, op de verbeurde van 50 ryksd[s] tot een boete ten voordeele der armen voor ieder testament, 't welke zy met zodanige clausule van verbod zullen komen te passeeren, zonder byvoeging van de expressie van haare onderrigtingen aan de testateuren (Resolutie 29 Juny 1762).

30 Insgelyks moeten de notarissen in 't passeeren van uyterste willen zig zorgvuldig wagten van alle andere periodes, tegens de wetten strydende; en de testateurs, wanneer zy iets diergelyks begeeren, van de onbestaanbaarheid van dien onderrigten (Resolutie 7 February 1764).

31 En, dewyl alle testamenten, die, 't zy in 't geheel of ten deele, door den dood der testateuren geconfirmeerd zyn, aan de Weeskamer, als het Christenen, en aan Boedelmeesteren, wanneer het onchristenen, zoo ook aan het opperhoofd van het generaale soldy comptoir, als het Comp[s] dienaaren zyn, moeten werden gesuppediteerd, om aldaar geregistreerd te werden, zoo zal den notaris, die het zelve gemaakt ofte geopend of die om eenige andere reeden in 't sterfhuys geroepen mogte weezen, de executeurs van het testament van deze ordre moeten verwittigen, ten einde daar aan voldaan werde (Resolutie 31 July 1681).

32. De notarissen zullen niet bevoegd zyn om andere transporten te passeeren als alleen van zodanige slaven of lyfeygenen, waar van des comparants eygendom by notarieele of secretarieele actens of, by ontstentenis van dien, door onderhandsche, aannemelyke bewyzen van geloofwaardige ingezeetenen, dan wel door twee valable getuygen g'affirmeerd werd, zonder dat de lyfeygenen zullen moeten compareeren of hun iets zal behoeven afgevraagt te werden (Resolutie 29 January 1765).

33. Dog, wat belangt de slaven, die van buyten werden ingevoert en waar van voor de eerste keer een transport g'eyscht werd, daar van zullen de notarissen geen transport mogen passeeren, ten zy na vertoning van 't licentie briefje van den sabandhaar, by den invoer verleend, en 't welke by 't prothocol moet werden ingebonden (Dito).

34. Wel verstaande, dat ze ook geene transporten mogen

maken van slaven, 't zy Christenen of onchristenen, voor handelaars, die van de Oost aankomen, op uytlandse overdragten, dan die alvorens aan den sabandhaar vertoond of door den selven onderteekend zyn, op poene van vyf en twintig rd[s] boete ten behoeve der armen, voor elken reyse, wanneer de notarissen deze ordre mogten komen te overtreeden (Resolutie 7 January 1727, 24 Augustus 1762 en 29 January 1765).

35. En om voor te komen, dat voorsz. ordre niet illusoir werde gemaakt by de gemelde slaven handelaars door den eersten verkoop te doen met onderhandsche transporten, werden de notarissen ook geinterdiceert op zodanige onderhandsche transporten van aangebragte slaven naderhand overdragt te doen, ten ware dezelve onderteekend waren door den sabandaar (Resolutie 16 December 1729).

36. Dog het passeeren van actens of transporten van geroofde en voor slaven verklaarde, inlandsche onderdanen van Spanjen, tegens welkers koop off verkoop onder het hoofd-deel van slaven de nodige voorziening gedaan is, off slaaff gemaakte Christenen werd haar in 't geheel verboden (Placaat 16 Juny 1762).

37. Transporten van lyfeygenen, die aan eenige vertrekkende vreemdelingen verkogt werden, 't zy ten tyde van haar vertrek of wel terwyl dezelve alhier nog resideeren, mogen zy niet passeeren dan na gedaane communicatie aan den licentmeester, om daar door te kunnen vernemen en verzekert te zyn, of het weesentlyk lyfeigenen zyn en den geene toebehooren, die haar willen verkopen (Resolutie 11 July 1687).

38. Welke licentmeester dan ook ten dien eynde de hoofden of capitains van die zelfde natie, 't zy Maleyers, Baliers, Javanen, Macassaaren of andere, waar onder die verkopers en slaven sorteeren, daar over eerst zal moeten hooren, eer dat het transport gepasseerd zal mogen werden (Dito).

39. Geene vrye of emancipatie brieven van lyfeygenen, 't zy slaven of slavinnen, zullen door notarissen of andere particuliere en publycque persoonen, wie het ook weesen mogte, notarieel of onderhands mogen verleend en gepasseert

werden, op poene, dat zodanige verleende vrybrieven voor kragteloos en van onwaarde zullen werden gehouden en verklaard en daar en boven de passeerders of onderteekenaars van al zulke vrybrieven des weegens verbeuren zullen een boete van zes rd^{s} ten behoeven der armen voor de eerste reis en dubbeld of verdere correctie, indien het meermaal mogte geschieden (Placaat 15 January 1682).

40. Maar alle actens van deezen aard zullen voor gecommitteerde Schepenen gepasseerd moeten werden; en zal hen door Scheepenen evengemeld altyd moeten afgevraagd en by de acte uytgedrukt worden, of de vrygeeving geschied om niet dan wel door vrykooping (Resolutie 29 January 1765).

41. Dog het zal den notarissen vry staan actens van acquit of betaaling te passeeren, waar by de lyfheeren verklaaren voor de lyfswaarde van eenig slaaf of slavin voldaan te weezen en dezelve ten dage, by de acte te bepalen, voor gecommitteerdens ('t zy ten kosten van den lyfheer of g'emancipeerde, na dat bedongen zal weezen) te zullen emancipeeren (Dito).

42. Insgelyks werd haar verboden contracten of andere stukken ter sake van eenige aanneeminge of werving van volk voor en ten diensten van vreemde natien te passeeren, op poene van vyftig rd^{s} boete ten profyte van 't lazarus huys (Placaat 8 May 1705).

43. Obligatien ten lasten van Javaanen der Bataviase beneeden- of boven landen mogen zy niet passeeren dan na voorgaande kennis van den gecommitteerde tot de zaken van den inlander (Resolutie 2 February 1706 en 24 Augustus 1762).

44. Insgelyks mogen zy geene actens passeeren voor eenige Europeese vreemdelingen, nog ter zee traffiqueerende Mooren buyten voorkennisse van den sabandhaar, op poene, zo in dit, als het even voorgaande geval, van 25 rd^{s} boete voor ieder acte, ten behoeve van den armen (Resolutie 1 Juny 1706 en 24 Augustus 1762).

45. Actens van adoptie zullen zy niet mogen passeeren, als van persoonen, van welkers vrye geboorte zy volkomen verseekert zyn of haar by acte van Scheepenen mogten komen

te blyken; moeten verder, by het verleenen van diergelyke actens den adoptant of de getuygen distinctelyk afvraagen, van wat religie de ouders van 't geadopteerd werdend kind, mitsgaders den adoptant of getuygen zyn, en daar van by die actens aanteekening doen, op dat de predikanten by den doop daar van kennisse krygen (Resolutie 10 December 1757 en 31 December 1754).

46. Moogen voorts geene actens van cessie of transport, dan wel onder wat naam zulx ook mogte worden gepractiseert, behelsende den afstand of koop van het regt op de gepermitteerde kisten, die aan de repatrieerende persoonen zyn toegestaan, maaken ofte passeeren, op poene van dadelyk, niet alleen uyt hun ampt gedimoveert, maar boven dien door den fiscaal als een contraventeur dier ordre gecalangeert, mitsgaders arbitralyk gestraft te werden (Resolutie 26 Augustus 1757).

47. Mogen ook geen transport maken van soldy reekeningen, by eenige Comp[s] dienaaren verdiend, ten zy hun blyke, dat den transportant daar toe expres consent verleend zy (Oude statuten).

48. Moeten by alle instrumenten en actens, waar by aan iemand eenige vaste goederen worden vermaakt of geschonken, laten influeeren, dat dezelve uiterlyk binnen ses maanden na den dood van den testateur of donateur op de naam van den possesseur zullen moeten overgeschreeven worden (Placaat 2 Maart 1761 en besoigne 27 September 1765).

49. Zy zullen ook by alle mutueele testamenten moeten stellen, dat de vrouw, langstlevende zynde, dan wel de testamentaire executeurs zullen moeten zorgen, dat de vaste goederen, die by overlyden des mans op haar vervallen, binnen den voorsz. tyd van ses maanden op haar naam werden overgeschreeven, op de poene, daar op gesteld; gelyk mede, dat, wanneer een vrouw, met huwelyksche voorwaarden getrouwt, vaste goederen, die op haaren eygen naam staan, aan haar man vermaakt, deze deselve insgelyx en op deselve poenaliteit binnen dien tyd op syn eygen naam zal moeten overschryven (Dito).

50. Ten welken einde van vaste goederen geene koopcedullen,

nog ook geene donatien inter vivos, voor haar gepasseert zynde, mogen uytgeven, voor dat zy deselve aan Schepenen zullen hebben vertoond en daar van notitie doen houden, tot agterhaling der geener, die de vereyschte opdragt daar van binnen den bepaalden tyd niet zullen hebben gedaan (Dito en Placaat 28 July 1695).

51. Zullen voorts geen actens van scheyding of deeling mogen maken wegens eenige vaste of onroerende goederen, maar moeten de luyden daar mede renvoyeeren aan Schepenen, alles op de verbeurte van twintig rd^s ten behoeven der armen (Dito).

52. Onder welke poenaliteit zy ook geene verpandingen zullen mogen passeeren van eenige vaste goederen en nog veel minder van de koopbrieven of andere bescheiden van dien (Dito).

53. Scheid-brieven van Chineezen mogen zy niet passeeren als na vertooning van schriftelyk consent der officieren dier natie en het oordeel van den regter, op verbeurte van hun ampt of wel zodanige andere en zwaardere straffe, als na gelegentheid van zaken zal werden bevonden te behooren (Advertentie 31 Maart 1717).

54. Corporeele beleeningen of verpandingen tot slaverny of dienstbaarheid voor zeeker getal van jaren op de lighamen der menschen mogen niet geschieden, op poene van nulliteit (Resolutie 8 November 1715).

55. Contracten of obligatien wegens uytgezette gelden op leverantie van zuyker passeerende, zullen zy sig hebben te reguleeren na het geene over die materie gestatueerd is onder de titul van geld leeningen, op verbeurte van 20 rd^s telkens, ten behoeve der armen (Placaat 15 November 1697).

56. By het passeeren van contracten of brieven van bodemary mag geen intrest op de bodemary bedongen of dezelve verder g'extendeert werden dan over het capitaal, dat in effecte op bodemary zal weesen uytgeschoten, indien de betaalingen daar af op den geprefigeerden tyd niet mogten volgen (Resolutie 30 Augustus 1697).

57. Insgelyks zullen de notarissen behoorlyk in agt moeten

nemen, dat by de procuratien, die verleend worden ter ontfangst van verdiende maandgelden in Nederland, de clausule van substitutie niet g'omitteerd, maar deselve daar by telkens geinsereerd werde, op dat, iemand uytlandig zynde of om wettige redenen verhindert wordende zig zelfs in persoon ten dien eynde aan de kamer te addresseeren, uyt kragte der Indische procuratien zyn zaak aan een ander kan en mag demanderen (Resolutie 2 July 1762).

58. By alle publicque papieren en documenten zullen de notarissen en die geene, welke tot het passeeren derzelve gewettigt zyn, geen gewag mogen maken van rd[s] van 60 ligte stuyvers, maar alleen van rd[s] van 48 zwaare stuyvers (Resolutie 30 October 1753).

59. Geene acten of instrumenten zullen by de notarissen geteekend ofte uytgegeven werden, ten zy de perzoonen, die dezelve gepasseert ofte verleend hebben, voor hun en de genomineerde getuygen in perzoon gecompareerd zyn, den inhoud der zelve duydelyk verklaard hebben, mitsgaders de minuten en prothocollen daar van by de comparanten en getuigen, nevens hun, als notarissen, onderteekend zyn (Oude statuten).

60. En om verzeekert te weezen, dat alle actens behoorlyk genommert en zo wel door de notarissen en getuygen, als door de comparanten onderteekend zyn en het reglement op 't kleyn zegul in opzigte derzelve behoorlyk in agt genomen zy, zullen de instrumenten der notarissen alle maanden door commissarissen uyt den Raad van justitie dezes casteels gevisiteerd en geëxamineert worden (Resolutie 28 Maart 1730 en 24 Augustus 1762).

61. En, ingevalle te dier occagie misslagen, slordigheeden of overtreedingen mogten worden ontdekt en de eerste niet onmiddelyk kunnen werden geremedieert, zullen commissarissen daar van schriftelyk verslag aan den Raad geven, ten eynde daar omtrend te doen 't geene den aard en het gewigt derzelve mogte vereysschen.

62. By welke visitatie en examinatie zy derhalven niet verder visitatie of lecture van de testamenten of andere actens zullen nemen, als ten dien eynde vereyscht werd, en wel

zorge dragen, dat zulks door den hen assisteerende secretaris of gesworen klerk niet geschiede; terwyl alle in dezen vermelde ordres aan de notarissen 's jaarlyks door den Raad van justitie op zeekere, by haar agtbaren te bepaalene tyd zullen moeten werden voorgehouden om zig daar na stiptelyk te reguleeren (Resolutie 28 Maart 1730 en 24 Augustus 1762).

63. Aan geene vreemden mogen zy copien geven van de instrumenten, by haar gemaakt, ten waare notoirlyk bleek, dat de geene, die dezelve begeerde, merkelyk daar aan geleegen ware om hem daar van in regten te bedienen (Oude statuten).

64. Zullende by het afgeven van extracten uyt eenige actens altoos het hoofd van de acte zelfs by het extract moeten insereeren, gelyk ook de eerste woorden van de volgende periode, op dat men altoos zal kunnen ontwaaren, wat 't voor een instrument is, 't welk g'exhibeert werd, zonder dat zulx op het credit van de notaris zal behoeven aangenomen te werden, en men ook weete, dat 't extract niet is gemutileerd, mitsgaders dat de periode, waar van extract word afgegeven, g'eyndigt is en 't overige van de acte andere zaaken contineert (Resolutie 24 Augustus 1762).

65. De minuten van alle actens, welke voor haar successivelyk gepasseert worden, zullen zy op heele vellen coucheren en, na derzelver nommer, onder behoorlyke registers moeten doen inbinden, zonder dat daar van, 't zy by vertrek, versterf of anderzins, iets of 't minste door haar ofte haare erfgenamen in eeniger manieren zal mogen vervreemd werden (Resolutie 20 October 1695 en 8 December 1729, vergeleeken met het presente gebruyk).

66. En om ten dien eynde daar omtrend gerust te weezen, zal den secretaris van Scheepenen, dan wel zodanige andere bediende, als deze regeering 't opzigt over de prothocollen der notarissen in der tyd zal komen op te dragen, moeten bezorgen, dat, by overlyden of afgaan van een notaris, de voor denzelven gepasseerde instrumenten immediatelyk op het stadhuys onder zyne bewaring getransporteerd en gedeponeerd werden, met qualificatie om copias van de voorsz. actens aan de geenen,

die daar by weezentlyk belang mogten hebben en deselve op eene wettige wyze zullen komen te requireeren, onder zyne signature te mogen verleenen, mits genietende 't zelve salaris, als aan de notarissen, onder den titul van salaris, is geaccordeert (Dito).

67. Geene extra judicicieele actens of instrumenten zullen voor de secretarissen off geswooren klerken van de respective collegien van justitie mogen gemaakt off gepasseerd worden, als zynde de notarissen daar toe eenelyk gequalificeerd, alzo wel als tot het passeeren van insinuatien en interrogatorien, dewelke ook alleen voor haar en getuygen en anders voor niemand zullen mogen werden beantwoord, ten zy deselve gedaan werden ter requisitie van een der officieren van justitie, in welk cas gepasseert en beantwoord moeten werden ter secretary van de collegien van justitie respective (Resolutie 24 November 1654 en 5 October 1762).

68. Daar en tegen zullen geene notarissen het officie van procureur mogen bedienen en geen procureurs het ampt van notaris (Resolutie 14 October 1650).

69. Schoon het hen egter, zo wel als de gesworе klerken van den Raad van justitie en Scheepenen, gepermitteerd is te mogen passeeren procuratien ad lites op advocaten of procureurs om, uyt kragte van dien, te ageeren voor beide de regtbanken (Resolutie 5 October 1762).

70. De instrumenten, welke relatie hebben tot de amphioen societeyt en voor haaren boekhouder, ten overstaan van getuigen, zyn gepasseerd, zullen van deselfde kragt en waarde zyn, als of voor een notaris of ander beamptschryver gepasseert waren (Octrooy 30 November 1745 en 20 Augustus 1753).

71. Zy mogen ook, behoudens de bediening van die functie, in geene collegien gebruykt worden, maar alleen in de burger schuttery (Resolutie 6 Juny 1682).

72. En zullen te vreeden moeten zyn met de tax van salaris, die haar onder dien titul toegelegt is.

74. De jongste notaris zal diaconen in alle zaaken, de armen eenigsints aangaande, pro Deo of voor niet moeten dienen (Resolutie 20 May 1746).

74. Eyndelyk zullen drie van hunne klerken, te weeten: behalven den eersten, nog twee klerken, by den Raad van justitie moeten werden gebragt onder den eed, ten eynde altoos als getuygen te werden g'adhibeert by het passeeren van diergelyke actens van comparanten, welke of hunne geadsisteerde getuigen de notarissen zelfs niet bekend zyn (Resolutie 24 Augustus en 5 October 1762).

Eed voor de notarissen.

Ik belove en zweere, dat ik dit ampt in alle vlytigheyd en getrouwigheyd bedienen zal; dat ik in 't zelve geen valscheid pleegen, nogte eenige ongeoorloofde en verbodene instrumenten voor iemand, van wat qualiteit hy ook mogte weezen maken zal; dat ik geene attestatien, obligatien, brieven van verbanden ofte eenige andere acten ofte munimenten authentiseeren, veel min uytgeeven zal, ten zy de luiden, die dezelve gepasseert ofte verleden hebben, in perzoon voor my en de getuygen, in dezelve gemeld, gecompareerd zyn en den inhoude derzelver duydelyk verklaard hebben, mitsgaders de minuten en prothocollen daar van by de comparanten en getuygen, mitsgaders my, als notaris, gesubscribeert en onderteekend zyn; dat ik het secreet van het geene er voor my gepasseert word, niet divulgeeren ofte openbaaren zal.

Dat ik my voorts in alles dragen zal, als een vlytig, vroom, eerlyk en getrouw notaris toestaat, zonder het zelve na te laten om eenige giften of gaven, geld, goed, haat ofte nydt ofte eenig ding ter wereld.

Zo waarlyk moet my God Almagtig helpen (Oude statuten).

Eed voor de klerken der notarissen.

Wy belooven en zweeren, dat, zo lange wy den dienst van klerken, zoo ten comptoire van desen notaris, als by dewelke wy in vervolg van tyd die dienst mogten komen waar te nemen, over gene attestatien, obligatien, brieven van verband ofte

eenige andere actens ofte munimenten, hoe genaamd, die voor hun gepasseert mogten worden, als getuygen zullen staan, ten zy dat den persoon of persoonen, die eenige der voorsz. actens begeeren te passeeren, by ons of den notaris voor zodaanig perzoon of persoonen waarlyk bekend zyn, als zy zig komen te noemen; dan wel, ingevalle zy by ons of den notaris niet bekend mogte zyn, dat als dan ten minsten de geene, die zy als getuygen komen meede te brengen, by ons off den notaris voor zodaanig perzoon, als zy zig komen te noemen en die ter goeder naam en faam staan, zullen bekend wezen; en voorts ons verder, als eerlyke en vroome mannen betaamd, in voorschreeven dienst te zullen dragen.

Zo waarlyk helpe ons God Almagtig (Resolutie 24 Augustus 1762).

JURISDICTIE DER RESPECTIVE COLLEGIEN VAN JUSTITIE TE BATAVIA.

1. Alle civile en crimineele regts zaaken, burgers ofte vreemdelingen raakende, zullen ter eerster instantie voor Scheepens bank komen en afgedaan werden; en daar en tegen die, welke Comp[s] dienaaren concerneeren, voor den Raad van justitie (Oude statuten).

2. Dog in gemengde zaken tusschen een burger ofte vreemdeling en een Comp[s] dienaar zal den eysscher des verweerders regtbank volgen, te weeten; een Comp[s] dienaar, actie op een burger of vreemdeling hebbende, zal denzelven moeten betrekken voor Scheepenen, als zyne competente regter; en daar en teegen een burger of vreemdeling, teegens een Comp[s] dienaar willende ageeren, zal zulx moeten doen voor den Raad van justitie (Dito).

3. Maar, ingevalle iemand van eene schuld twee of meer schuldenaars heeft, waar van den eenen burger of vreemdeling en den anderen in den dienst van de Comp[e] is, en hy deselve gezamentlyk wil convenieeren, zal den Raad van justitie daar van de judicature hebben (Dito).

4. Vreemdelingen nogtans onder den anderen verschil hebbende, zal 't haar vry staan zig ter decisie van 't zelve te addresseeren of by Scheepenen of ter eerster instantie voor den Raad van justitie (Dito).

5. En wanneer tussen burgers of andere in- of opgezeetenen en Comp^s dienaaren gedelinqueert werd, zal den officier, dewelke by preventie de delinquanten eerst in arrest of hegtenis heeft gesteld ofte op het delict begonnen informatien in te winnen, dezelve, zoo wel Comp^s dienaaren, als burgers, in- of opgezeetenen voornoemd, en zo vice versa, calangeeren en te regt stellen voor gemelde Raade van justitie (Oude statuten).

6. De calange wegens aangehaalde speceryen, amphioen, thin, peper, Japans staafkoper en andere contrabande whaaren, waar in de Comp^e privative negotieerd, moet in allen gevalle geschieden voor den Raad van justitie deses casteels (Resolutie 31 October 1730).

7. Insgelyks zullen in rauwactie voor gemelde Raade komen alle verdere zaken, 's lands vryheyd, hoogheyd, heerlykheyd, regten, domainen en finantien toucheerende, als meede alle zaken van admiraliteit, piraatschap en andere, de zeevaart raakende, enz., item alle zaken van materien possessoir, met 't geene daar van dependeert, gelyk ook alle zaken van arrest, interdictie, etc. (Dito).

8. Weduwen, weezen en andere miserabele persoonen zullen ook ter eerster instantie hunne zaken voor deezen Rade mogen brengen, wel te verstaan wanneer aan zoodanige zaken of actien niet gekomen zyn by transport of cessie van andere, diergelyke previlegien niet hebbende (Dito).

9. Desgelyks zullen parthyen voor deesen Raad mogen komen uyt kragte van obligatien, inhoudende prorogatien van jurisdictie, te weeten; den debiteur, een inwoonder van Batavia zynde of andere, met zyne parthyen onder geen eenen dagelyksen regter sorteerende, want, die elders onder eenen regtbank behooren, zullen malkanderen uyt kragte van gemelde, diergelyke obligatien alhier mogen betrekken, ten ware den debiteur in

dezelve hem met uytgedrukte woorden deezen Raade gesubmitteerd hadde (Dito).

10. De Raad van justitie zal ook kennisse mogen nemen van zaken, in welken by den lagen regter regt gewygert ofte gedilayeerd werd, by wegen van evocatie, gelyk ook van alle zaaken in materie van reductie van uytspraaken van arbiters of goede mannen.

11. Daar en tegen hebben Scheepenen, zoo wel als den Raad van justitie, het regt om over valsche munters te vonnissen (Resolutie 11 April 1690).

12. Voorts werd, tot nader verstand van 't hier voorwaards genoteerde met opzigte tot de jurisdictie, gestatueerd, dat alle persoonen, buyten den dienst en gagie van de Comp^e^ zynde, zonder onderscheyd, zullen behooren tot de judicature van den burgerlyken regter ofte Schepenen deser stad, onaangezien iemand de Comp^e^ bevorens gediend had; alleen uytgesondert zodanige gequalificeerde persoonen, tot opperkooplieden en daar boven of daar mede gelyk staande, die, met genoegen dezer regeering, hun ontslag en vrydom verzogt en bekomen zullen hebben, welke by continuatie als dienaaren, zo in haaren rang als andersints, geconsidereert en aangezien moeten werden (Resolutie 24 January 1716 en 18 December 1750).

13. Wel verstaande nogthans, dat mede onder den Raad van justitie blyven sorteeren alle opperkooplieden, die niet gedeporteerd, nog formeel uyt den dienst van de Comp^e^ gesteld ofte gedimoveert, maar eenlyk van deze of geene commissie of bediening, schoon ook met eenig ongenoegen of by weege van correctie, met stilstand van gagie ontslagen werden; en in zelver voegen ook alle derzelver lyfeygenen (Dito).

14. Dog alle andere persoonen, dewelke buyten qualiteyt en gagie uit hunne ampten, om deese of geene misdryven, schoon ook politicquelyk, werden gedimoveert, gehooren onder den burgerlyken regtbank van die tyd af aan, dat dezelve dus buyten den dienst zyn gesteld; en dat voor al in zaken, die geen de minste betrekking tot die voorige dienst hebben, onvermindert haar subjectie onder de judicature van den Raad

van justitie nopens het geene zy wegens hare voorige diensten te verantwoorden hebben (Resolutie 17 September 1748).

15 Onder de judicature van 't collegie van Scheepenen gehooren ook alle publicque godshuyzen, zo binnen, als buyten deeze stad staande, ook derzelver binnen regenten en regentinnen, de bodens van Scheepenen, Heemraden, commissarissen van huwelykse en kleyne geregts zaken en Boedelmeesteren, de cipier van de burger boeyen, de substituiten en caffers of geregtsdienaars van de Baljuw en Drossaart, alle de stads bediendens, als stads doctoren, stads chirurgyn, apothecar, opziender van de ryst- en vischmarkt, mitsgaders van het bestiaal, vroedvrouwen, prauwvoerders en derzelver hoofden en alle diergelyke (Resolutie 27 January 1739 en 20 October 1747).

16. En zullen alle stads diensten waargenomen worden door burgers; dog, als deeze regeering daar van, om zonderlinge reedenen, mogte dispenseeren, zullen de geene, die nog werkelyk 's Comp^s dienaaren zyn, onder den Raad van justitie blyven; maar, in officio pecceerende, nevens andere burgers, voor Scheepenen calangeabel zyn (Dito).

17. Wyders zullen onder de jurisdictie van den Raad van justitie sorteeren de secretarissen van Scheepenen, Weesmeesteren, Heemraaden, commissarissen van de bank en bank van leening, die van huwelykse en kleyne geregts zaaken en van Boedelmeesteren; en zal in alle andere gevallen, 't zy van collegien, officien off regentschappen, een iegelyk gehoren onder zynen dagelyksen regter, hy zy 's Comp^s dienaar of burger, zonder eenige verandering (Dito).

18. Inzelver voegen zullen de leeraren, zoo wel als alle andere bediendens van de Lutherse kerk, in zo verre niet te gelyk in dienst en gagie van de Comp^e zyn of in 't vervolg komen mogten, gehooren tot de judicature van Scheepenen dezer steede (Resolutie 21 May 1748).

19. Dog, schoon den Balliuw, zo wel als den Drossaard, buyten officie, actueel als burgers geconsidereert werden, zullen zy egter niet voor Scheepenen, maar voor den Raad convenibel weezen, ten waare zig in particuliere zaken, hunne officie niet

rakende, gewilligh 't vonnis van Scheepenen wilden submitteeren (Oude statuten en resolutie 20 July 1756).

20. Delicten, op particuliere scheepen en vaartuygen geduurende de reyse voorvallende, zullen op 't eerst ontmoet werdende Comp^s schip werden afgedaan naar den articul brief; dog, geene Comp^s scheepen ontmoetende, door de justitieele raaden der comptoiren, daar z'eerst aankomen, of wel voor Scheepenen dezer stad, zo zy hier het eerste arriveeren en de misdryven van sodanigen aard niet zyn, dat, uyt hoofde van § 7, voor den Raad van justitie dezes casteels behooren (Resolutie 23 Augustus 1746).

21. Geene burgers zullen voor den Raad van justitie mogen gedagvaard werden om getuygenis der waarheyd te geven, schoon de zaak, in welke de getuygenis verzogt werd, by gemelden Raade litispendent is; en, wanneer van een of meer burgers, benevens 's Comp^s dienaars, te samen in een en dezelfde zaak getuygenis gerequireerd werd, zal ieder daar toe voor zyn competenten regter, te weten: de Comp^s dienaars voor den Raad van justitie en de burgers voor Scheepenen moeten gedagvaart en gecondemneert werden (Blaffert Raad van justitie 9 Augustus 1670).

MANIER VAN PROCEDEEREN VOOR DE RESPECTIVE REGTBANKEN EN COMMISSARISSEN UIT DEN RAAD VAN JUSTITIE DEZES CASTEELS.

1. Imand, crimineelyk aangesprooken weezende, zal vermogen zyne zaken door een procureur te verantwoorden, mits nogthans, dat, neffens den procureur, den principaal zelfs, 't zy die in apprehensie zy ofte niet, telkens, ten dage dienende, zynen perzoon in regten zal moeten presenteeren.

2. Den accusateur of aanklager zal met alle preuven en bewyzen, behoorlyk g'instrueerd, moeten verscheinen en zyne zaken by eysch, antwoord, replicq en duplicq voortzetten, ten eynde door lange, duystere en twyffelagtige proceduuren den verweerder niet in aanzien, eere en middelen schade lyde ofte in penible hegtenisse kome te vergaan.

3. Den aanlegger, by gebrek van klaar bewys ofte bekentenisse van den geaccuseerden, zal tot supplement van preuve niet vermogen te eysschen torture, als op aandringende en onfeilbaare presumptien, in welke gevalle hem zulx by den regter, na geleegentheyd van zaken, toegestaan ofte afgeslagen zal worden.

4. De manier van pynigen zal aan den regter staan, 't zy om die lang, kort, ligt of zwaar te maken, naar zyn goed dunken; en zal de torture altyd moeten geschieden ten byweezen van den officier en ten overstaan van ten minsten twee gecommitteerde regters met den secretaris, die alles distinctelyk aanteekenen zal.

5. Het tortureeren zal niet meer als eens mogen geschieden, ten ware op nieuwe indicien, in welken gevalle zulx als dan van den regter de novo verzogt moet worden.

6. De straffe van de wip en 't houte paard moeten geexcuseert en daar en teegen, in steede van 't houte paard, omtrent de matroosen een ander en ligter straffe g'oeffend werden; gelyk ook, in plaats van de wip, omtrend de militairen de spits roede moet gebruikt werden; en zal de oeffening van de laastgemelde straffe, tot conservatie van de agting der Europeanen onder den inlander, volbragt worden ter plaatse, daar 't den heer Gouverneur Generaal zal gelieven goed te vinden en door zo veel andere militairen, als volgens sententie zal werden vereyscht, en zulks in het byweezen van den fiscaal, verzeld van de gecommitteerdens en den secretaris van den Raad van justitie, zonder de delincquanten daar benevens in de ketting te condemneeren, alzo zulx omtrend Europeanen in 't geheel moet na gelaten en dezelve daar en tegen, naar mate van de misdaad, tot andere straffen, 't zy van bannissement, dan wel anderzints, verwezen werden; met dezen verstande nogtans, dat, in cas van exilie of relegatie, de tyd vermeerdert zal werden, naar mate dat de straffe door 't ontslag of de verligting der afgeschafte ketting vermindert werde (Resolutie 4 January 1706 en 28 September 1762).

7. By 't condemneeren van delincquanten ter verzending

naar Nederland zal by de sententie moeten g'influeerd werden de clausule: voor de kost dienst te doen; dog by een bannissement na een der Indische gewesten mag de plaats by het vonnis niet bepaald, maar moet zulx gedefereerd werden aan het goedvinden deezer regeering (Resolutie 14 September 1731 en 9 July 1734).

8. Transgresseurs en delincquanten zullen, voor zo verre de justitie zulx kan lyden, alhier te lande ter correctie moeten werden aangehouden, 't zy dat deselve na de eene of de andere plaats werden gerelegeert of zo het delict, by haar begaan, anders of verders zal komen te vereysschen (Resolutie XVII^nen 3 September 1676).

9. En zal voor 't opvatten van vrye lieden in 't gemeen, die zig aan lyfstraffelyke delicten hebben schuldig gemaakt, wel ten laste van de Comp^e werden betaald dezelfde praemie en in deselfde proportie, naar mate van de afgeleegentheyd der plaatsen, als voor de lyfeygenen onder den titul van slaven is gesteld, dog zodaanige vrye lieden, alleen domesticquelyk of zonder ketting slag en bannissement werdende gecorrigeert en dus na de straffe op vrye voeten zullende komen, geen Europeesen zynde, moeten voor het betaalde opvangloon in de ketting geklonken werden, tot zoo lange zy selven ofte hunne vrienden of andere de voor hun betaalde penningen restitueeren; of, zo het Europeese burgers mogte wezen, zo lang in hegtenisse gehouden; en, als het Comp^s dienaaren zyn, zullen zy daar voor op hunne soldy reekening belast worden (Resolutie 1 November 1763).

10. Andere delincquanten, door Scheepenen voor een zeekeren tyt tot de ketting gecondemneerd en aan den tyd hunner condemnatie voldaan, dog weezentlyk geen 't minste vermogen hebbende om de kosten en misen der justitie, waar in deselve boven des verweesen zyn, op te brengen, zullen, als het onderdaanen van de Comp^e zyn, door haar Eerwaardens op vrye voeten mogen gesteld en haar die kosten quyt gescholden worden (Resolutie 4 September 1731).

11. Maar Oostersche natien, daar onder begreepen Javanen

en Maleyers, geene inwoonderen van het koningryk Jacatra zynde, welke tot de ketting verweezen zyn, zullen, onaangezien den tyd van hun lieder bannissement g'eyndigt mogte zyn, in 't geheel niet uyt de ketting mogen gelargeert worden, ten zy alvorens daar toe consent van dese regeering erlangd zy, om alzoo uyt de hoedanigheid van haar misdaad eerst te examineeren, off hun verblyff en libere conversatie aan deezen oird wel raadzaam en integendeel haare verzending van hier niet veel dienstiger zou mogen zyn (Resolutie 25 May 1690).

12. 's Lands overheid, de leeden van den Raad van justitie en Scheepenen, mitsgaders ook de respective officieren van justitie zal niemand voor 't regt betrekken, ten zy met speciaal consent, gelyk ook niemand zyne ouders, nogte zyne geweezene lyfheeren ofte lyffvrouwen, op 25 rd^s^ boete (Oude statuten).

13. Inzelver voegen mogen de predikanten ook niet betrokken worden door lieden van minder rang, als zy zyn, dan na 't obtineeren van veniam agendi (Besluit XVII^nen^ 18 Augustus 1729).

14. Egter is dit in opzigte van een officier der justitie, die ex officio ageerd, met deze limitatie te verstaan, dat denzelven geen veniam agendi behoeft te verzoeken, zelfs tegens een lid der hooge regeering, wanneer namentlyk in zyne functie ofte andersints mogte hebben begaan faiten of zaken, die g'oordeeld werden absolut crimineel te zyn, en hy, officier, die actie enthameerd op speciale last en authorisatie van deze regeering of van 't collegie, waar onder hy in de tweede plaats sorteerd (Besluit XVII^nen^ 17 September 1737).

15. En, op dat den geene, die gedagvaard word, ten gestelden dage gereed mag komen, zal den deurwaarder ofte bode, nevens de dagvaardinge, den zelven behandigen ofte ten zynen residentie plaatse laten de conclusie, die den eysscher voorneemens is tegens den gedaagde te neemen, by een procureur onderteekend, mitsgaders, ingevalle tot eenige provisie stond te werden gecontenteerd, ten zynen redelyken kosten presenteeren copia authenticq van de brieven van verband, obligatien, accoorden ofte andere

instrumenten, daar op den eysscher, ten dage dienende, namptissement ofte condemnatie verzoeken zal (Oude statuten).

16. Den anlegger, ten gestelden dage niet compareerende, zal den gedaagde, op zyn verzoek, van de instantie geabsolveert en den aanlegger in de kosten gecondemneerd worden, welke kosten hy ook betalen zal, al eer van nieuws weder weegens dezelve zaken gehoord werden zal (Dito).

17. Maar, indien den gedaagde ten gestelden dage niet compareerd, zal tegens hem verleend worden het eerste default en uyt kragte van dien verstek van alle declinatoire exceptien, mitsgaders een andere dagvaardinge; en, zoo hy, andermaal geciteerd zynde, niet verscheynt, zal het tweede default jegens hem verleend werden en een derde dagvaardinge; en, by aldien hy, als dan gedagvaard zynde om te kennen ofte ontkennen zyne obligatie, constitutie, schuld ofte andere brieven ofte instrumenten van verband en om op het versoek van namptissement te antwoorden, mede niet compareerd, zal tegens hem verleend worden het derde default en, uyt kragte van dien, de voorsz. brieven gehouden worden voor bekend en de gedaagde gecondemneerd de geyschte penningen te namptiseeren in handen van den aanlegger, onder cautie de restituendo ofte by faute van dien, onder den secretaris, mitsgaders verleend een vierde dagvaardinge ex super abundanti om den aanlegger zyn intendit te zien overleggen en sententie te aanhooren (Dito).

18. En, aangezien de provisien van namptissement dikmaals zeer tot verkorting der processen strekken, zoo zullen in alle conclusien, daar zulx gefundeert is, altyd gevoegd werden de clausule van provisie tot namptissement, op verbeurte van drie rd^s, zo menigmaal men daar van in gebreeke zal blyven, waar op de gedaagdens dan ook gehouden zullen wesen terstond te antwoorden, zonder daar op dag of dilay te mogen verzoeken, op poene, dat dies aangaande tegens hen verleend zal worden default en, uit kragte van dien, op de verzogte provisie gedisponeerd, naar dat de regters zullen bevinden te behooren (Ordonnancie 3 Juny 1656).

19. Egter zal door den regter geen provisie van namptis-

sement mogen verleend worden anders dan op liquide instrumenten, te weeten: Scheepenen kennissen, obligatien, bodemary brieven, zoo notarieel, als secretarieel, item onderhandse schuld bekentenissen, in zoo verre by den debiteur werden geagnosceert, dog geensints op dubieuse schulden of wanneer parthyen in feiten contrarie zyn, dan wel dat tegens den eysscher militeerd eenige presumptie van bedrog (Resolutie 14 May 1728).

20. Dog op private verbandschriften, schuldkennissen en verdere documenten der Chineesen en inlanders, zoo Mahometanen, als heydenen, mag geen regt gedaan werden, maar wel, zoo de zodaanige voor notaris off secretaris en getuygen gepasseerd zyn (Resolutie 29 May 1690).

21. Ingevalle den gedaagde verders op de vierde citatie niet compareerd, zal den eysscher overleggen zyn intendit met de verificatien, daar toe dienende, om daar op regt gedaan te werden; en, indien den eysscher zynen eysch den regter ten genoegen bewyst, zoo zal die hem by den regter toegewezen werden met de kosten, daaromme gedaan (Oude statuten).

22. En by aldien des eysschers intendit niet ten vollen beweezen kan werden, zo zal den regter letten, of die zaak van dien aard zy, dat den eysscher tot het doen van den eed zou mogen g'admitteerd werden, waar in principalyk reguard genomen zal worden op de qualiteit van den persoon, nature van de zaken en diergelyke; en zal den regter, alvoorens den eysscher zynen eed af te nemen, den gedaagde condemneeren als boven (Dito).

23. Maar by zo verre den regter bevind, dat den eysscher zyn intendit niet behoorlyk beweezen hadde en dat de zake niet gedisponeerd was om hem tot den eed te ontfangen, zoo zal den defaillant geobsolveerd worden van den eysch en niet te min gecondemneert in de kosten (Dito).

24. Indien den gedaagde compareerd op de tweede off derde dagvaardinge, zoo zal hy gehoord werden, mits refundeerende de kosten, by den eysscher gedaan; maar ten vierde dagvaardinge eerst compareerende, zal hy niet ontfangen worden iets te zeggen, ten ware tegens de voorsz. dagvaardinge zelfs (Dito).

25. En zal al het vorenstaande met relatie tot de dagvaarding alleen geobserveerd werden, wanneer den gedaagde een eerlyk Nederlander ofte ander Europees is; maar in zaken tusschen Chineesen ofte andere onchristene natien ofte daar den gedaagde een Chinees, Moor ofte ander viel of gering perzoon is, zal denzelven, na dat driemaal, gelyk voorsz., gedagvaard zynde, niet gecompareerd zal weezen, voor de vierde maal geciteerd worden, op poene van gyzeling; en, als dan mede niet compareerende, metterdaad in de gyzelkamer gebragt en aldaar zoolang gehouden worden, tot het proces zal zyn getermineert ofte hy gesteld zal hebben deugdelyke cautie van te regt te zullen staan, als mede voor 't gewysde (Dito).

26. Op dat parthyen te beter mogen geconstringeert worden ten gestelden dage te compareeren, zoo is op elk default, dat tegen iemand gegeven zal werden, een geldboete gestatueerd, te weeten: voor 't eerste default een quart, voor het tweede een halve rd^r, voor 't derde een rd^r en voor 't vierde drie ryksd^s; en wanneer den aanlegger, niet gecompareerd zynde, comparuit jegens hem verleend word, zal dezelven voor zyn default meede een rd^r moeten geven (Dito).

27. Om egter ligtvaardige en onberadene processen, was 't mogelyk, te prevenieeren, zal den geene, die na de litis contestatie definitivelyk gecondemneerd of zyn eysch ontzegd werd, daar en boven betaalen aan den secretaris van 't collegie, daar de sententie geveld werd, den 25^en penning van 't geene g'eyscht zal weezen, mits dat dezelve poene niet excedere de somma van 25 rd^s (Ordonnancie 3 Juny 1656).

28. Parthyen zullen in foro niet mogen g'admitteerd werden, voor datze de gewoonelyke default en andere gelden in handen van den secretaris betaald hebben (Resolutie van Scheepenen 7 February 1664).

29. Als iemand gedagvaard is om executie te zien decerneeren op een verjaart vonnis, willige condemnatie, uytspraake van goede mannen, transactien en zo voorts en niet compareerd, zal, uyt kragte van 't eerste default, gecondemneert en de executie gedecerneerd werden (Oude statuten).

30. Desgelyks, zoo iemand geciteerd werd om getuygenis der waarheyd te geven, zal, uyt kragte van het eerste default, gecondemneert worden getuygenis der waarheyd te geven tot zyne kosten, op poene van gyzeling (Dito).

31. Parthyen ten gestelden dage compareerende, zal den aanlegger zynen eysch doen en provisie van namptissement verzoeken, zoo het hem goed dunkt (Dito).

32. En zoo den gedaagde eenige exceptien vermeend te hebben, zal dezelve, ten dage dienende van antwoord, alle teffens en op eenmaal moeten proponeeren en des niet te min ten principalen antwoorden, uytgezondert in exceptien declinatoir, litis pendentie en litis finitie, daar onder begreepen transactie en uytsprake van arbiters van regten, waar van by publicque instrumenten ofte eygenhand van parthyen blyke, welke hy zal mogen proponeeren en daar by blyven persisteeren (Dito).

33. De respective hooge en lage collegien van justitie zullen parthyen in illiquide zaaken off die zoodanig voorkomen, eer zy tegen elkanderen procedeeren, met alle bedenkelyke middelen tot vergelyk tragten te induceeren of wel om haar tot arbiters ofte goede mannen in haare zaken te eligeeren, 't welk voor al in zaken van gering belang of omslag behoord plaats te hebben.

34. Alle reekeningen van verschot en salaris, die de secretarissen, deurwaarders ofte bodens tot laste van postuleerende advocaaten en procureurs en solliciteurs zullen hebben opgemaakt, na dat dezelve behoorlyk nagezien, getaxeerd en g'approbeerd zullen weezen door commissarissen van de maand, zyn, na gedane insinuatie, sommatie en renovatie, executabel, zonder dat er eenige verdere proceduren zullen mogen g'admitteerd werden.

35. Alle de geene, die eenige pretensie meenen te hebben en te konnen verifieeren op en ten laste der nalatenschappen van eenige Comp[s] dienaaren, alhier of elders overleeden, zullen deselve ter generaale soldy comptoir aan den curator ad lites ten spoedigsten moeten aangeven en bekend maken; ook, zo het nodig zy, haar actie in regten institueeren en zulks, voor dat hunne reecqueningen ten gemelde comptoire

geliquideert en afgeslooten werden, op dat de geene, die daar in komt te manqueeren en zulx te versuymen, van zyn regt en pretentie, immers hier in India, voor altyd zal zyn en blyven versteeken, zonder dat haar eenige arresten zullen mogen werden verleend na het verloop van de voorsz. vastgestelden tyd (Advertissement 1 September 1701).

36. Ingevalle iemand, onder het ressort dezer hoofdplaats gehorende, eenige pretensie, het zy uyt hoofde van geleverde goederen, gepresteerde diensten, dan wel uyt boek- of andere gemaakte schulden, hoe ook genaamt, op iemand, die nog in leeven is, mogte hebben, denzelven zal gehouden en verpligt weezen die pretensie als dan binnen den tyd van een jaar, na dat de leverantie van het goed geschied, de dienst gepresteerd en de schuld gemaakt zy, op te geven en daar van de voldoeninge te vorderen van zodanige, nog in leven zynde persoonen: en, zoo hy die pretensie mogte hebben op de zulke, die reeds overleeden zyn, dan zal hy zulx moeten doen binnen den tyd van drie maanden na derzelver overlyden, het zy by Weesmeesteren of andere collegien, dan wel de testamentaire executeuren, curatoren, enz., onder welker administratie en beheering derzelver boedels en nalatenschappen zyn komen te vervallen, zonder daar meede langer te tardeeren en te wagten ofte de reekeningen, waar uyt de pretensie of schuld is spruytende, onder wat pretext het ook mogte weezen, te laten voortlopen, op poene in beide gevallen, dat, wie in deezen in gebreeken zal blyven, van zyn regt, actie en pretensie zal zyn en blyven verstooken, wanneer van zodaanige opgave en aanmaning tot betaaling geen voldoend bewys kan werden bygebragt (Placaat 20 July 1762).

37. En op dat deeze ordre punctueelyk werde agtervolgt, zoo werden de beide collegien van justitie g'interdiceert om op zulke pretensien en reekeningen, die na verloop van boven gemelden tyd op levende ofte op boedels en nalatenschappen van overleedene persoonen te voorschyn werden gebragt, regt te doen, by aldien niet tegelyk gedoceerd en den regter ten genoegen aangetoond werd, dat de voorsz. perzoonen ofte de

collegien, executeurs, administrateurs, enz. van derzelver boedels en nalatenschappen binnen den voorsz. bepaalden tyd aangesprooken zyn geworden en de betaling egter niet gevolgt mogte weesen.

38. Die uyt hoofde of in maniere voorsz. iets te pretendeeren hebben op persoonen, dewelke van hier na een der buyten comptoiren en vice versa van daar na deze hoofdplaats, dan wel van het een naar het ander comptoir of van hier en elders naar Nederland staan te vertrekken, zullen hunne actien en pretensien moeten institueeren voor hun vertrek, op poene van anders het selve subject te zullen weezen, dat omtrend de nalatige in de voorige paragraphen gestatueerd is, ten zy op een satisfactoire wyze konden aantoonen, dat by het depart van zodaanige persoonen, op wie z'eenige actie hebben, hunne pretensie hebben gemoveerd, dog geene betaaling kunnen erlangen of niet present geweest zyn ter plaatze, van waar zy vertrokken waren, nog er gemagtigdens gehad te hebben, die voor zyne belangen hadden kunnen zorgen.

39. Imand, die kortelyks of eygentlyk binnen den omtrek van drie jaaren van het eene ofte ander Indisch buyten comptoir te dezer hoofdplaats is overgekomen, verzoek doende aan zyne competenten regter om citatie by edictie jegens alle en een iegelyk, die t'zynen laste eenige actien off pretensien vermeenen mogte te hebben, ten eynde die ten zekeren, te prefigeeren dage ter rolle te institueeren, op poene van een eeuwig stilswygen, zal zulx niet g'accordeerd mogen werden, als onder expresse stipulatie, dat deselve ter plaatse, alwaar den impetrant laatst heeft gedomicilieerd, zoo wel als hier, in loco behoorlyk gepubliceerd en g'affigeert zullen moeten worden (Blaffert Raad van justitie 21 September 1757).

40. Den gedaagde zal op de provisie van namptissement en op 't kennen ofte ontkennen van obligatien ofte andere instrumenten terstond gehouden weezen te antwoorden, zonder eenig dilay te mogen verzoeken, op poene, dat de voorsz. brieven gehouden zullen worden voor bekend en op de verzogte provisie gedisponeert, naar dat den regter bevinden zal te behooren (Oude statuten).

41. Ten principaalen zal de gedaagde, zo hy zulx verzoekt, tyd van agt, veerthien ofte meerdere dagen gegeven werden, naar dat den Raad ofte Scheepenen zullen vinden te behooren om zyn antwoord by monde te doen ofte schriftelyk over te leggen, welken tyd parthyen hinc-inde meede gegeven zal worden om te repliceeren en te dupliceeren, alles peremptoir en op verstek (Dito).

42. De zaken, in maniere als voorsz., by eysch, antwoord, replicq en duplicq voldongen zynde, zullen, zo dezelve niet consisteeren in faiten, waar op eenige enquesten van noden zyn, parthyen dadelyk of op den naasten regtdag haar voorsz. schriftuuren ofte dingtalen, mitsgaders stukken en documenten overleggen, onder behoorlyke inventaris, by hunne procureurs respective geteekend, en daar op regt verzoeken, zonder van eenige verdere triplicq ofte anders te mogen dienen, ten ware om goede reedenen zulx by den regter geconsenteert wierd (Dito).

43. Maar in zaken, bestaande in faiten, zal parthyen zeekeren redelyken tyd geprefigeerd worden omme haar getuigen voor commissarissen gehoord en beëedigt te worden (Dito).

44. Egter moeten by alle dagvaardingen tot het geven van getuygenis der waarheyd in materie civil door de practisyns teffens in judicio g'exhibeert werden de interrogatorien off insinuatien, waar op de requiranten van meening zyn de gerequireerde te doen horen, op poene, dat, by mancquement van dien, alle zulke parthyen ten koste van gedaagde's practizyn ter rolle zullen wërden geroyeerd (Resolutie 5 October 1762).

45. En zal de gene, die zyne getuigen wil doen hooren, gehouden wezen zyne parthyen 's daags te voren geregtelyk te insinueeren ende aan deselve doen ter hand stellen de articulen, daar op de getuygen g'examineerd ofte gerecolleerd zullen worden, om by parthyen, zoo 't hun goed dunkt, daar jegens contra interrogatoria gemaakt en overgegeven te werden, welke de gecommitteerdens ook gehouden zullen wezen te ontvangen en de getuygen daar op meede te examineeren; zullende geen regt gedaan werden op eenige attestatien ofte

getuygenissen, op zoodaanige wyze niet gerecolleert zynde, ten ware de getuygen absent ofte overleden waren (Dito).

46. En wat de getuygenissen van Mooren en heydenen betreft, wanneer die gegeven zyn door eerlyke luiden, ter goeder naam en faam staande, en dat over zaaken en questien, ontstaan tusschen Christenen en Christenen en niet tussen Christenen en Mooren of heydenen, aan dezelve kan en moet geloof gegeven werden, behoudens nogtans, dat parthyen daar teegens haare reproches mogen inbrengen, niet ten opzigte dat het syn Moren en heydenen, maar voor zo veel 't menschen syn en dierhalven onderworpen aan haar menschelyke passien, zugt off aversie tot off van de perzoon ofte perzoonen, voor off tegens dewelke de getuygenissen leggen, 't welk aan 't nauwkeurig ondersoek en bescheydenheid van den regter moet werden gedefereerd gelaten, voor al, wanneer daar neffens concurreeren inditien, presumptien off andere adminiculen, strekkende, off tot corroboratie, off tot verswakking van sodanige getuygenissen (Besluit XVIInen 19 December 1691).

47. Dog omtrend zaaken, die in faiten bestaan en door Chineesen, Moorse of andere heydense getuygen beweesen moeten werden, zal den regter alvoorens van de hoofden dier natie moeten innemen het nodige berigt over de hoedanigheid der perzonen, welke tot getuygen geproduceert zyn, om alzo te konnen weten, hoe verre dezelve geloof verdienen of wel andersints verworpen dienen te werden (Placaat 29 May 1690).

48. De getuygen gelyk voorsz. gehoord en den gestelden tyd verstreeken zynde, zullen parthyen opening van de enqueste verzoeken en van dezelve, mitsgaders van de verdere stukken en munimenten copia ligten, zonder dat van nooden weezen zal expres van verdere productie te renuncieren ofte daar toe de zaaken te presenteeren, waarna parthyen van agt tot agt dagen zullen schryven by reprochen en salvatien, meede peremptoir en op verstek, ten ware by den regter om redenen langer tyd vergund wierdt (Oude statuten).

49. En zullen de procureurs of andere practizyns alle de voorsz. termynen gehouden zyn waar te neemen, zonder dat

men hen ofte hunne meesters daar toe zal behoeven te dagvaarden, invoegen de presentatien op zyn tyd ter rolle moeten gebragt werden, met expressie van de namen en toenamen van parthyen, de qualiteit, waar in zy procedeeren, te weeten: als eysscher, gedaagde, requirant, etc., ook waar toe de zaake dient, als om eysch te doen, te antwoorden, te repliceeren en dupliceeren, verzoeken of presentatie te doen, etc., op poene, dat anders de presentatie ter rolle zal werden geroyeert (Dito).

50. De procureurs zullen ook geene zaaken mogen laten doorlopen zonder termyn te houden, ten ware by gemeen accoord van partyen de zaake in staate gesteld ofte wel middeler tyd afgemaakt wierd, het welk als dan zodaanig ter rolle, op de verklaaringe van de procureurs, aangeteekend zal worden (Dito).

51. Den geenen, die dag heeft om te antwoorden, repliceeren, dupliceeren, etc., zal tegen den gestelden dage ofte eerder, zoo gereed is, moeten presenteeren, ten fine daar toe dag genomen is; en zoo denzelven daar van in gebreken blyft, zal zyn parthy, dien gestelden dag verstreeken zynde, mogen presenteeren om 't profyt van 't verstek te verzoeken (Dito).

52. En, indien den geenen, jegens dewelke gepresenteerd is, dan nog gereed komt, zal op de voorsz. presentatie vermogen te doen 't geen, waar toe dag genomen was (Dito).

53. Maar ten dage dienende, egter in gebreeke blyvende, zal met er daad versteeken worden van 't geene, daar toe dag genomen was (Dito).

54. Wanneer by den eysscher voor replicq gepersisteerd word, zal den gedaagde geen dag om te dupliceeren vergunt worden, maar zal terstond moeten dupliceeren ofte voor duplicq persisteeren, dan wel daar van versteeken zyn (Dito).

55. In een zaak zo verre geprocedeert zynde, dat er van verdere productien is gerenuncieert en de een of de andere parthy des niet tegenstaande van die renunciatie verzoekende gereleverd te zyn, zoo zal het zelve niet mogen werden toegestaan, dan mits, boven de onkosten van 't retardement van 't proces, ses rd^{s} betaalende; en zoo verre in deselve zaak

ten tweede maal relief verzogt wierde, zal, bevorens 't zelve toe te staan, 12 rd^s moeten betaald werden, alles ten voordeele van den armen, te betaalen by de procureurs van den requirant van relief, ten waare hy konde doen blyken, dat niet hy, maar zyn meester de oorzaak is, dat de stukken, tot welkers exhibitie relief werd verzogt, niet voor de renunciatie zyn g'exhibeert; en zullen zy altyd, als relief verzoeken, met hunne in te dienen stukken gereed moeten komen (Resolutie van Schepenen 8 January 1681).

56. Op de geschillen, die tusschen deeze en geene onder de Amboineesen over eenige costumes, welke by haar uyt kragte van zeekere oude Amboneese wetten in gebruik zyn, dog geen gemeenschap hebben met onse wetten, zal by de collegien van justitie geen regt mogen gedaan werden, maar dezelve zullen werden gelaten aan der parthyen eyge, vrye en onbedwonge wille, om ze onder haar te observeeren dan niet (Resolutie 22 Juny 1676).

57. Voor 't overige zullen in de administratie van de justitie, in zo verre in deeze niet ter contrarie gestatueerd is, preciselyk moeten gevolgd worden de gedrukte ordonnantien van de heeren Staaten van Holland en Westfriesland, zoo op het stuk van de justitie binnen de steeden en ten platten lande, als andersints, de dato 1 April 1580; item de verklaring van gemelde heeren Staaten op de ordonnantie van de successie van 13 May 1594, immers voor zoo veel zulks, naar de geleegentheid van deeze landen, kan plaats vinden; en in zaken, daar de voorsz. ordonnantien en verklaaringen niets bysonders statueeren, zullen geobserveerd en gevolgt werden de gemeene, civile regten, zoo als die in de Vereenigde Nederlanden werden gepractiseerd (Besluit XVII^nen 4 Maart 1621 en resolutie 13 Juny 1625).

58. Voor de maandelykse commissarissen uyt den Raad van justitie dezes casteels zullen konnen onderzogt en afgehandelt worden alle zaken van 50 rd^s off daar beneeden, 't zy de gemelde somma in geld of goederen werde geyscht (Resolutie 3 December 1669).

59. Insgelyks zullen alle civile zaken, actien en injurien, kyvagie, vegten, quetsen en diergelyke, als parthyen daar over den anderen in regten willen betrekken, niet ten eersten voor den Raad, maar voor commissarissen komen, ten ware parthyen waren personen van eenige distinctie en qualiteit en daar inne meerder dan 50 rd[s] tot een profitabele amende gevoeglyk kan werden geëyscht, mitsgaders een volleedig ordinaire proces hoog nodig mogte weezen (Blaffert Raad van justitie 20 Juny 1759),

60. Maar zaaken van arrest, interdictie, possessie en diergelyke zullen ten eersten voor den vollen Rade moeten gebragt werden, al waren zy van minder bedragen, als gezegt is.

61. Voor gemelde commissarissen zullen de strydende parthyen alleen vermogen tot hun behulp te gebruyken de daar toe by den Raad van justitie g'admitteerde solliciteurs, die egter niet meer zullen genieten als het halve salaris, aan de procureurs geaccordeert (Resolutie 20 Augustus en 25 September 1753, item 't presente gebruyk).

62. De citatien en dagementen zullen van parthyen voor commissarissen geschieden door den ordinairen deurwaarder van den Raad op dezelve wyze en maniere, invoegen ook de boete van defaulten, enz., die parthyen zullen verbeuren.

63. Gemelde commissarissen zullen tusschen parthyen, voor haar contendeerende, mogen decerneeren provisie van namptissement, daar zulks naar practycq gefundeert is, definitive condemnatie of absolutie, zo als na genoomen genoegsaame kennisse van zaken zullen bevinden te behooren.

64. In zaaken, die twyffelagtig zyn, zullen commissarissen parthyen moeten tragten te disponeeren tot vrywillige submissie off verblyf, met renunciatie van reductie ofte andere provocatie, om by haar als goede mannen afgedaan en uytgesprooken te worden; zullende de vonnissen, by commissarissen geweezen, zoo interlocutoir, als definitief, op dezelvde wyze ter executie gesteld werden, als die by den vollen Raad geweezen zyn.

65. Maar die hem by eenig definitief vonnis van commissarissen bezwaard vinden, zal daar van binnen agt dagen

reauditie mogen verzoeken voor het volle collegie van den Raad, mits consigneerende onder den secretaris de somma van ses rd[s], die hem zullen werden gerestitueerd, zoo het vonnis, daar hy reauditie van verzogt heeft, gealtereerd werdt.

66. De zaken, die, tot de judicature van commissarissen staande, voor den Raad zullen werden gebragt, zullen van de rolle geroyeert en doorgehaald werden en de procureur, die dezelve gepresenteerd heeft, gecondemneert in een boete van ses rd[s] ten profyte van de raadkamer.

67. Ondertusschen, dat in materie van het geven van getuygenis der waarheid, van het recolleeren van dien en het hooren op contra vragen voor commissarissen zal mogen werden geprocedeert by maar een enkele citatie en, voor profyt van het eerste default, verzogt condemnatie tegens den defaillant, tot het doen waar toe hy gedagvaart is, ten zynen koste, op poene van gyzeling, mitsgaders de executie in deezen, even als in alle andere materien van feyten, tien dagen na obtenue van gemelde condemnatie te beginnen by behoorlyke interpellatie en renovatie, waar na by request van den vollen Raad tegens de onwillige zal mogen werden verzogt 't houden van gyzeling (Blaffert Raad van justitie 29 April 1761).

ARRESTEN, DAN WEL BEZETTEN OF HAND OPLEGGEN.

1. De geene, die iemands persoon ofte goederen wil arresteeren, zal zulx moeten doen door den deurwaarder ofte bode, naar geleegentheid van den geene, op wiens persoon ofte goederen het arrest gedaan zal worden, en dat met voorgaande kennisse en consent van den president van den Rade ofte geregte ofte van de respective officieren (Oude statuten).

2. De ingezetenen van Batavia, het zy burgers ofte andere, die binnen de jurisdictie van dien gehuyst, gehoft ofte fixe domicilie houdende zyn, zullen in geenerhande zaken in hun perzoon ofte goederen g'arresteerd mogen werden, ten waare by merkelyke suspicien de fuga ofte dat anders hunne goederen zogten te verduysteren, vervoeren ofte in fraudem creditorum

te veralieneeren, ofte dat, in reguard van eenige goederen, dien arrestant zoude moge hebben regt, het zy van leguaal en stilzwygende ofte expres speciaal hypotheecq (Dito).

3. Desgelyks zullen ook de Comp[s] dienaaren in persoon niet arrestabel weezen, nogte ook hunne wapenen ofte iets, dat tot hunne dienst behoord, mitsgaders hunne verdiende en te verdiene maandgelden niet verder als voor de helfte (Dito).

4. Die onder de gehoorzaamheyd van den Nederlandschen staat in India elders onder eenen dagelyksen regter woonagtig, dog beide toevallig of temporeel alhier tegenwoordig syn, zullen den anderen alhier niet mogen arresteeren, ten ware om schulden, alhier gemaakt, ofte die anders voor den Raad alhier geëyscht mogen worden (Dito).

5. Maar zullen alle vreemdelingen, zo in hun perzoon, als in haar goederen, gearresteerd mogen werden, uytgesondert die in ambassade ofte publicque commissiën gekomen zyn (Dito).

6. Die iemands perzoon ofte goederen wil arresteeren, zal dezelve met een of ter zelver tyd schriftelyke reedenen van arrest moeten leveren, by hem ofte zynen practizyn onderteekend, ten ware de haastigheid des eysschers zulks niet toeliet, en hem jegens den naastvolgende regtdage doen dagvaarden en de zaken ter rolle presenteeren en, ten dage dienende, zyn arrest beklagen en eysch doen ofte, by non-comparitie van den g'arresteerden, default verzoeken, alles op poene, dat anders 't arrest gehouden zal werden desert (Dito).

7. De gearresteerde ofte opposant van arrest, niet woonende hier ter steede, zal in regten niet gehoord worden, voor en al eer hy, onvermindert zodanige exceptien, als jegens het arrest mogte willen proponeeren, alhier domicilium citandi et executandi gekozen zal hebben, indien den arrestant zulks verzoekt (Dito).

8. Alle arresten op perzoonen ofte goederen zullen ten verzoeke van de g'arresteerdens ofte eygenaars zonder verdere kennisse van zaken afgedaan worden, onder cautie van 't gewysde, ten ware in questie van eygendom ofte speciaal hypotheecq of dat imand g'arresteerd ware om eenig gewysde te voldoen (Dito).

9. Die van iemand geregtelyk g'arresteerd is, zal gehouden weesen het arrest te obedieeren en op alle termynen, beneffens zyn procureur, in perzoon te compareeren of, zo hy alhier zyn vaste domicilie heeft, een behoorlyk geauthoriseert practizyn zynentwegen te zenden (Dito).

10. Wanneer met reeden gevreest werde, dat den g'arresteerde het arrest violeeren en doorgaan mogte, zal den arrestant vermogen den zodanigen borgen af te eysschen en, by weygering ofte manquement van dien, tegens denzelven gyzeling ofte apprehensie te verzoeken (Dito).

11. Die geconvenieerd zal weezen arrest gevioleert te hebben, zal vyftig rd^s voor den officier verbeuren (Dito).

12. En, zo de geene, onder wien eenige goederen, koopmanschappen, brieven ofte andere meubelen gearresteerd zyn, 't arrest quamen te violeeren, zullen zy, boven de voorsz. boete van vyftig rd^s, ook gehouden weezen het gewysde te voldoen, even als off zy cautionarissen waren geworden en aangenoomen hadden de zaake te defendeeren voor den geene, jegens welken 't arrest gedaan is (Dito).

13. Ten ware zodanige perzoon als nog binnen zekeren tyd de voorsz. gearresteerde goederen wiste te exhibeeren en by den regter daar toe geadmitteerd wierd (Dito).

14. En in zoo verre zodanigen violateur voor 't gewysde niet sufficant geagt mogte werden, zal boven dien, met kennisse van den regter, in besloten gyzeling mogen werden gehouden (Dito).

15. Eenig gedeelte van een schip of jonk g'arresteerd werdende en dat gedeelte meer als een vierde bedragende, zal het zelve schip of jonk niet mogen varen, ten ware met sufficante cautie voor het gewysde ofte dat 't schip ofte jonk voor dato van 't arrest bevragt en geladen mogte weezen en daar van by publicque acte bleek, want in zoodanige gevallen alleen cautie voor de waarde van 't schip, by aldien het mogte komen te blyven, zal worden gesteld (Dito).

16. Dog wanneer iemand op de Chineese jonken de daar in geladene goederen, equipagie en al, wat tot dezelve behoort, dan wel op de annachodas of schippers dier vaartuygen eenige

actie off pretensie meent te hebben, zal hy dezelve moeten institueeren voor den eersten Juny (Resolutie 11 April 1758).

17. Waar onder egter niet begreepen zyn huyshuur of diergelyke schulden en zaken, waar over niet wel eerder hadde kunnen aangesprooken werden, en dat den impetrant off eysscher den regter ten genoegen konde aantoonen van zyne actie of pretensie bevoorens aan den nachoda ofte de g'interesseerdens in de jonk of eenige derzelve kennisse gegeven te hebben, dan wel de actie ofte pretensie van zodanigen aard was, dat dezelve eerst na dato hadde kunnen opgebragt werden, als mogende de respective collegien van justitie niet anders dan in de voorsz. uytgedrukte gevallen, na expiratie van de maand May, tot het depart der jonken toe, arresten verleenen off wettigen, onvermindert een ieders regt, dat voor het vervolg blyft in volle kragt en waarde.

18. Voorts zullen geene arresten mogen werden aangeteekend op maandgelden, besproken aan vrouwen, welkers mans in dienst van de Comp[e] zyn (Besluit XVII[nen] 12 May 1672).

19. In cas van onwilligheid off onvermogen omtrend de geordonneerde borgstelling door executeurs of boedel redderaars van overleedene Comp[s] dienaaren, die eenige administratie of verantwoording van penningen ofte goederen van de Comp[e] hebben gehad, zal den advocaat fiscaal van India of den fiscaal van de plaatze, daar 't voorvalt, 's Comp[s] weegen arrest moeten verzoeken en zulks ook by den regter werden gelegt op zodaanige somma uyt de gelden van den boedel van den overleedene, als de ordre dicteert (Advertissement 31 December 1750).

20. Op suyker molens, gereedschappen, riet off andere dingen, tot maken van suyker benodigt, mag geen arrest verleend, maar wel op de reeds gemalen zuyker; wel verstaande, dat egter de zuykermolens het riet, de maal gereedschappen en dies toebehooren zullen mogen gehypothequeert ofte verpand en ook per executie verkogt werden, invoegen breeder in 't vervolg ter zyner plaatse gestatueerd is (Placaat 29 January 1751).

21. Op gelden, dan wel goud of zilver, in de bank courant,

ofte op penningen, in Comp[s] cassa berustende, zal geen arrest of hand oplegging mogen geschieden, alzö min als op de actien in de amphioen societeit (Ordonancie 2 Juny 1752 en 30 November 1745).

CONFISCATIE, BOETENS EN BREUKEN.

1. De goederen en gagie van de geene, die verlopen, haren dienst verlaten ofte ter dood gecondemneert werden, zullen maar voor de eene helfte geconfisqueerd mogen worden, terwyl de anderen helfte komt aan des delinquants huysvrouw, kinderen off erfgenamen; dog in enorme en schreeuwende delicten, gelyk landverraad, crimen laesae majestatis en andere feiten van die natuur, zal de geheele confiscatie plaats hebben (Resolutie Hoogmogende 3 November 1617 en resolutie 14 April 1722).

2. Alle goederen, die by de daartoe gequalificeerde perzoonen aangehaald werden en die zy meenen confiscabel te syn, zullen op stonds, ten overstaan van justitieele gecommitteerdens, door den secretaris geinventariseert en hem in bewaring gelaten werden, tot dat daar op definitivelyk zal wezen gedisponeert; dog eetbare en een spoedig bederf onderhevig zynde waren zullen ten eersten moeten verkogt en met de daar uit profluëerende penningen in voegen als even gehandelt werden (Instructie 22 September 1665, vergeleeken met de resolutiën van den 1[en] Juny 1688 en 21[en] Augustus 1692, item 't presente gebruyk).

3. En als de goederen voorsz. confiscabel verklaard worden, zal de secretaris dezelve dadelyk in vereyster forme, ten overstaan als voren, voor contant verkopen en zyn cassa voor 't procedido derzelver, de onkosten alvorens afgetrokken zynde, belasten aan de geene, tot welkers profyt die geconfisqueerd zyn.

4. Dog, zo die goederen by provisie aangehaalt zyn en daar op niet met den eersten gedisponeerd kan werden, zal de secretaris dezelve in syn boek inschryven onder de naam van gesequestreerde goederen aangaande N. N., onder specificatie,

waar in dezelve bestaan, debiteerende dezelve provisioneelyk aan reekening van taxatie voor zodanige somma, als dezelve geschat zyn.

5. By den regter daar op gedisponeerd zynde, 't zy dezelve vry of schuldig werden gekend, zullen de goederen weder per reekening van taxatie gecrediteerd worden en, vry zynde, aan de eygenaars, na aftrek der onkosten, ter hand gesteld, waar van de secretaris in 't afschryven van gemelde partyen in zyn boek zal verklaring doen.

6. Dog deselve confiscabel verklaart zynde, zal alles dadelyk als vooren verkogt en het procedido by den secretaris gevordert en volgens sententie tot laste van zyn cassa, als by § 3 is gezegd, te boekgesteld en ingeschreven moeten werden.

7. Ook zal den secretaris meede onder zyne bewaring houden alle verdere gesequestreerde of genamptiseerde goederen, penningen, etc. van particulieren, mitsgaders dezelve, in voegen als vooren van de reekeninge van taxatie by § 4 en 5 gezegt is, inboeken en afschryven.

8. Van gelyken zal den secretaris onder zyn opzigt moeten neemen alle goederen, die uyt kragte van geweezene sententie executabel zyn, en dezelve met de eerste gelegentheid, als vooren van de geconfisqueerde goederen, § 3, is verklaard, verkopen, mitsgaders de penningen daar van binnen den bepaalden tyd na den verkoop ontfangen en aan den wettigen eygenaar uytreyken, trekkende alvorens daar aff eerst de geregtelyke onkosten en debiteerende op den verkoop zyn cassa voor 't procedido der verkogte goederen aan den executant of die daar toe geregtigt verklaart zal wezen; en, als den secretaris de penningen uitschiet, zal hy zyn cassa ontlasten per degene, die dezelve toegeweezen zullen zyn.

9. Amphioen en Japans staafkoper zullen altyd in Compˢ pakhuysen werden opgeslagen en voor het Japans staafkoper, waar af alhier geen publicque verkooping mag geschieden, zal de aanhaalders, na de confiscatie en daar op te vallene verdeling, goed gedaan werden den gestelden prys tegens dertig

ryksd[s] het pikol van 125 ℔, maar voor de amphioen, zodanig als onder 't hoofdeel van speceryen en amphioen gestatueerd is; dog alle verdere, door de officieren der justitie ofte de bediendens van de boom aangehaalde goederen, 't zy kleederen of andere waren, zullen naar 't stadhuys gebragt werden om aldaar door de justitie verkogt te werden; zullende egter de Comp[e] de vryheyd behouden om van alle zodaanige goederen onder taxatie te behouden en na haar te neemen, 't geen haar van nut off dienst zoude kunnen zyn (Resolutie 2 September 1697).

10, En zal wyders den secretaris van alle aangehaalde en binnen 's Comp[s] pakhuyzen opgeslagene goederen, 't zy dezelve publicq verkogt of by de Comp[e] aangenomen zyn, voor zyn salaris uit het procedido genieten 3 ten hondert en de deurwaarde ½ perc[to], mitsgaders de suppoosten in 's Comp[s] pakhuyzen 1½ perc[to], zynde te samen 5 prc[to] (Resolutie 2 September 1697).

11. De ontfanger generaal en licentmeesters zullen de calange mogen doen over alle verbode en geslookene waaren, dewelke door haare suppoosten ontdekt of aangehaalt, mitsgaders bevonden werden te behoren aan burgers of vrye ingezeetenen en hier aankomende vreemde negotianten, wegens dewelke gevolgelyk alleen tot confiscatie van zodanige verbode ofte geslookene goederen behoeft geprocedeert te werden; dog ten belange van verbooden ofte particuliere wharen, die zodaanig zullen aangehaald en bevonden werden te komen uyt Comp[s] scheepen ofte uyt andere oorsaaken te concerneeren hare dienaaren, tegens dewelke, boven de confiscatie van zodanige aangehaalde goederen, ook geconcludeert zoude moeten werden tot verdere straffe, zoo van deportement, als anders, 't welke boven 't officie van de ontfanger en licentmeester is, dan zal in zodaanigen gevalle, en niet anders, den advocaat fiscaal zig nevens haar moeten voegen en die confiscatie van het aangehaalde voor de eene helft moeten komen ten behoeve van den ontfanger of licentmeester en zyne suppoosten en de andere helft tusschen de Comp[e] en den officier verdeeld werden (Resolutie 12 July 1667 en 22 January 1697).

12. Anderzints zal in zaken van geslokene en aan de boom aangehaalde goederen, waar op door den ontfanger of licentmeester confiscatie is verkregen, het zelve verdeeld werden:

$^1/_2$ voor de Compagnie,

$^1/_2$ » den ontfanger of licentmeester en zyne suppoosten (Resolutie 12 July 1667).

13. En in zaken, waar op de pagters en officieren wegens de contraventien en mesusen, omtrent de pagten vallende, condemnatie obtineeren:

$^1/_2$ voor de officieren,

$^1/_2$ » den pagter;

excepto omtrent zodanige poincten, als by de aparte conditien der pagten anders staat uytgedrukt.

14. Dog alle andere confiscatien zullen, deductis deducendis, verdeelt moeten werden tusschen de Comp^e^, als heer, voor de eene en den officier, die de calange heeft gedaan, voor de andere helfte, uitgenomen in zaaken en gevallen, waar inne den officier speciaal werd uitgesloten en de confiscatien alleen aan de Comp^e^ komen te vallen ofte andersints contrarie by deeze is gestatueerd, mits dat den officier de aanbrengers zelfs contenteere en onvermindert het gebruyk, dat alle kleene boetens den officier in 't geheel werden toegevoegt, 't geene ook somtyds kan geschieden omtrend eenige grootere boeten en ook confiscatien, wel verstaande in extra-ordinaire zaken, daar den regter zulx equitabel mogte bevinden, om daar door te gemoet te komen en te compenseeren den arbeyd der officieren in zodanigen zaak (Besluit XVIIsen 9 May 1669, resolutie 28 Juny 1700 en 2 July 1722).

15. Maar de frauden, die by den fiscaal van de een off andere plaats, veld, leegers of vloten ontdekt en dewelke ongedecideert herwaards overgesonden, mitsgaders alhier door den advocaat fiscaal van India g'institueerd, vervolgt off voldongen werden, zal den laastgemelde van zyne portie, zo wel in het geconfisqueerde, als de daar op te vallene boete, de helfte moeten uytkeeren aan den anderen fiscaal.

16. Wel verstaande, dat, al eer eenige amende, confiscatie, etc. verdeelt of goed gedaan werde, alvoorens daar van eerst

moet afgetrokken worden 't geen de Comp[e] door voorsz. abuyzen, frauden, etc. is verkort en daar na de geregtelyke onkosten.

SENTENTIEN EN EXECUTIEN.

1. Alle definitive sententien off vonnissen zullen inhouden condemnatie of absolutie, in het geheel ofte ten deele, van 't geene, waarom questie geweest of gelitescontesteerd zal zyn, en wyders condemnatie ofte compensatie van kosten (Oude statuten).

2. En zal den regter gehouden zyn, na dat de zaken in staat van wyzen gebragt zullen wesen, dezelve by de eerste geleegentheid te decideeren en sententie te pronuntieeren, by dewelke, in zo verre dezelve door den Raad van justitie of Scheepenen geveld zyn, zullen moeten geinsereert werden de woorden: *doende regt uyt de naam en van weegen de Hoog-mogende heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden*, zonder dat zulx by een minder regtbank, geen regts-gebied in 't crimineel hebbende, zal mogen geschieden (Besluit XVII[nen] 15 September 1730, resolutie 6 July 1731 en 29 November 1746).

3. Alle dispositiven ofte appoinctementen, tusschen parthyen te geeven, zullen by den secretaris ter rolle geteekend en daar uyt opgeleesen worden: maar de sententien of vonnissen zullen behoorlyk g'extendeert en in 't sententie boek geregistreert moeten worden, alvorens dezelve te pronuncieeren (Dito).

4. De vonnissen van Scheepenen zullen executabel weezen den tyd van een jaar en de sententien van den Raad van justitie den tyd van drie jaaren, te weeten jeegens den principaalen gecondemneerd, maar na de expiratie van den voorsz. tyd respective ofte den gecondemneerde overleden zynde, voor dat de vonnissen ter volkomene executie zyn gesteld, zal den triumphant den gecondemneerde of de erfgenamen van den gecondemneerde op nieuws moeten citeeren om executie op de condemnatie te zien decerneeren (Dito).

5. Alle vonnissen, interlocutoire ofte definitive, daar by iemand gecondemneerd is eenige penningen te betalen ofte namptiseeren, zullen na tien dagen, zoo verre daar van niet

is geappelleert, worden g'executeerd, in maniere als volgt (Dito).

6. De deurwaarder ofte bode zal zig met de sententie om te executeeren, hem ter hand gesteld, laaten vinden aan den persoon ofte woonplaats van den gecondemneerden en den zelven sommeeren binnen 24 uuren te betaalen (Dito).

7. De voorsz. 24 uuren verstreeken zynde, zonder dat de betaalinge gevolg genomen heeft, zal den deurwaarder ofte bode andermaal voldoeninge van de voorsz. sententien verzoeken (Dito).

8. En blyft hy als dan nog in gebreeke, zal den deurwaarder ofte bode, met communicatie van den officier, ten overstaan van den secretaris en twee getuygen, in bewaarder hand nemen zoo veel meubels en havelyke goederen, als hem genoeg dunken zal om de condemnatie te voldoen en dat onder behoorlyke inventaris, by den secretaris, twee getuygen en hem, executeur, geteekend, ten waare den gecondemneerden eenige meubelen ofte immeubele goederen aanweeze, aan dewelke hy begeerde de executie gedaan te hebben (Dito).

9. Welke goederen, by aldien den gecondemneerde dezelve ondertusschen niet komt te redimeeren, den tyd van drie dagen verstreeken zynde, na voorgaande affictie van billetten en bekken slag, in 't openbaar door den voorsz. executeur, ten overstaan van den secretaris en twee getuygen, aan de meest biedende zullen werden verkogt (Dito).

10. Maar, zo de betaalinge, uyt de penningen van de meubele goederen van den gecondemneerden geprocedeert, niet konde werden gedaan, zal den voorsz. executeur in arrest stellen, eerst de eygene onroerende goederen van den gecondemneerden, daar na de chynsgoederen en erfpagten en vervolgens successivelyk al zulke inschulden, als den gecondemneerden heeft, en dezelve na verloop van drie weeken, na alvoorens met het aanplakken van biljetten en 't omslaan van het bekken daar van publicatie te hebben gedaan, ten overstaan van den officier en twee gecommitteerde raaden ofte Schepenen in 't openbaar verkopen voor gereed geld; met dien verstande nogthans, dat, wanneer eenige huyzen, landen ofte andere goederen verkogt

werden voor verlopene kustingen, als dan zoo veel gereede penningen bedongen zullen worden, als verlopen zyn, en de rest op zulke dagen, als de resteerende kustingen zullen verscheynen, ten ware parthyen accordeerden (Dito).

11. En zullen den koper by den regter respective brieven van decreet gegeven worden (Dito).

12. Alle de goederen, meubelen, inmeubelen en crediten des gecondemneerdens in de jurisdictie van Batavia verkogt zynde, zonder dat het provenu ter voldoening van 't vonnis toereykende bevonden was, en den gecondemneerden buyten de voorsz. jurisdictie nog andere goederen hebbende, zal by letteren requisitoir aan den regter, daar die uytlandige goederen geleegen zyn, verzogt worden omme daar aan by executie en verkopinge 't verder agterwezen te verhalen met de kosten, daar omme gedaan, op welke requisitie alle regters, onder den Nederlandschen staat sorteerende, gehouden zyn executie te doen (Dito).

13. En in zo verre alle des gecondemneerdens goederen tot voldoeninge van 't agterweesen niet strekken konden, zal den gecondemneerden, geen Comp^s dienaar zynde, verzeekert en in de gevankenisse gesteld en gehouden worden, op zodanige kosten, als onder den titul van cipiers gestatueerd is, zonder meer, ter tyd toe hy den triumphant zal hebben voldaan ofte gecontenteerd (Dito).

14. Ter beteugeling van de nu en dan begaane excessen in 't gyzelen en lang gegyzeld houden van schuldenaars is gestatueert, dat een schuldenaar, na ses jaaren gegyzeld te zyn geweest, de vryheyd zal hebben om zig, ter obtenue van largatie, te addresseeren aan den regtbank, op welker gezag hy gegyzelt is, met recommandatie aan de collegien van justitie om de validiteit der reedenen, welke zodanige schuldenaars ter betoging van hun onvermogen allegeeren, te onderzoeken, de crediteuren desweegens te hooren en, na vergelyking van weederzydse argumenten, zodanig te disponeeren, als zy met de billykheid best over een komende zullen vinden (Resolutie 24 Juny 1763).

15. Sententien of vonnissen in reëele actien, waar by den aanlegger eenige huyzen, landen ofte goederen toegeweesen zyn, zullen geëxecuteerd worden invoegen hierna volgende (Dito).

16. De gecondemneerde en de occupateur van de toegeweezene goederen zullen insgelyks na thien dagen na 't pronuncieeren van de sententie by de deurwaarder ofte stads bode gesommeert worden haar handen af te trekken van de toegeweesene goederen en den triumphant daar meede te laten geworden; en, by zo verre zy het zelve binnen voorsz. drie dagen niet doen, zal daar na den gecondemneerden ofte occupateur door den officier respective met ter daad daar uyt en den triumphant daar in gesteld worden (Dito).

17. Sententien, waar by iemand gecondemneerd is reekening, bewys en reliqua te doen ofte eenig ander factum te presteeren, zullen, meede naar voorgaande sommatie, g'executeerd worden, als volgt: de gecondemneerde zal gegyzeld worden in 't stads logement, op poene van tien rd[s] te betaalen, zoo hy ten gestelden dage aldaar niet compareerd, waar en boven hy, in dat geval en wanneer daar, by den deurwaarder ofte bode gezogt zynde, niet gevonden word, voorts geapprehendeert en invoegen als by § 13 in hegtenis zal gezet worden (Dito).

18. Dog, by zo verre hy in gyzelinge in het stads logement gecompareerd en veertien dagen aldaar geweest zynde, van zyne diligentie om aan de sententie te voldoen geen bewys, ten genoegen van den regter, geeft, zal hy, in maniere als boven, meede in apprehentië en hegtenisse gezet worden (Dito).

19. En ingevalle den gecondemneerde, een maand in hegtenisse geweest zynde, aan de condemnatie nog niet kan voldoen, zal den triumphant aan de Raad ofte geregte mogen verzoeken, dat het feyt of 't werk, in de condemnatie begreepen, getaxeert en tot een pecunieele somma geredigeert werde, waar toe aan den geapprehendeerde, behoorlyke declaratie overgelevert zynde, den tyd van 14 dagen gegunt zal werden omme daar jegens te debatteeren, waar na den triumphant, hebbende geobtineerd de taxatie van den regter, de voldoening

van deese somma by executie op des gecondemneerdens goederen zal mogen vervolgen, indiervoegen, als hier vooren gestatueerd is, blyvende de gecondemneerde even wel in hegtenisse, tot dat de executie gedaan en den triumphant voldaan zal zyn (Dito).

20. Wel verstaande, dat, by zo verre 't feyt, waarinne iemand gecondemneerd is, bequamelyk by een derde g'effectueerd kan worden, het in zulken gevalle ter keuse van den triumphant zal staan, of by gyzelinge, gelyk voorsz., te procedeeren, ofte in plaatse van dien, den gecondemneerden na sommatie en renovatie in gebreke blyvende, van den regter te verzoeken, dat iemand gecommitteerd worde omme 't zelve ten kosten van den gecondemneerde te doen, mits den triumphant by provisie dezelve kosten verschietende, omme die by executie weder te verhalen (Dito).

21. En by aldien iemand niet in zyne prive naam, maar als voogd, curateur, administrateur ofte in diergelyke qualiteit gecondemneert word eenige penningen te betaalen, zoo zal teegens den zelven mede geprocedeert werden tot executie by sommatie, renovatie en gyzeling, tot dat hy aangeweezen zal hebben eenige goederen van den geene, daar hy de administratie van heeft, omme daar aan de executie te doen, ofte vertoond, dat er niets ten beste is, en zulx by reekening ofte anderzins tot discretie van den regter (Dito).

22. By zo verre den deurwaarder ofte bode van iemand eenige resistentie quam te ontmoeten of dat hy vreese van resistentie mogte hebben, zullen zy zulx den officieren respective te kennen geven, die haar in zulken cas, 't zy in persoon of door hunne dienaars, gehouden zullen weezen te adsisteeren (Dito).

23. De penningen, van g'executeerde goederen geprocedeert, zullen door den deurwaarder en bode respective ingemaant en door den secretaris binnen den tyd van vier maanden, precies na de vendutie, aan den geene, die het behoort, overhandigt worden (Salaris lyst van 3 May 1763).

24. Wel verstaande, dat, wanneer eenige landen, huyzen,

scheepen ofte andere goederen voor verscheenen kustingen ofte payen verkogt worden, als dan by den secretaris den kopers haare gestipuleerde termyn gegeeven zal worden (Dito).

25. De collegien van justitie, eenige letteren requisitoriaal na buyten comptoiren willende afsenden, moeten deselve onder cachet volant aan de regeering presenteeren om dus, met de nodige ordres en aanschryvens g'appuyeert, by eerst voorkomende geleegentheid met 's Comp^s papieren afgezonden te werden (Resolutie 13 September 1746).

APPEL, REFORMATIE EN REVISIE.

1. Die hem by eenig civiel vonnis van Scheepenen bezwaard vind, zal daar van binnen tien dagen na de pronunciatie ofte dat zulks tot zyne kennisse gekomen zal weezen, mogen appelleeren aan den Raad van justitie dezes casteels ofte binnen een jaar in reformatie komen, mits namptiseerende onder den secretaris van gemelden Raad de somma van 25 rd^s tot een boete, te verbeuren, indien namaals het vonnis geapprobeert werd (Oude statuten).

2. Scheepenen zullen nogthans in alle zaken van vyftig rd^s en daar beneden wyzen by arrest, zonder dat zulks provocabel zal zyn; en in zaaken van tagtigh rd^s en daar beneden zullen haar Eerwaardens vonnissen het regt van executie hebben onder cautie, mitsgaders daar van geen appel, maar alleen reformatie vergunt mogen werden (Ordonnantie 19 December 1684).

3. Dit alles egter met dien verstande, by aldien de voorsz. vonnissen, zoo wel in het eerste, als laatste geval, geen sequeele van infamie of andere merkelyke prejuditie komen in te houden.

4. Scheepenen zullen, gelyk tot nog toe, van hunne crimineele vonnissen, geweezen in zaken en gevallen, waarin extraordinair en op confessie of volkomen equivalente bewyzen geprocedeert is, alleen aan deze regeering, als den representativen souverain, rekenschap en verantwoording schuldig zyn, by de welke alleen reparatie mag gezogt werden van de bezwaar-

nissen, die eenige gevangene, buyten figuur van een ordinair proces gecondemneerd, vermeenen mogten te kunnen inbrengen, als zynde alle crimineele processen, voor dien regtbank extra-ordinair gevoerd, niet appellabel voor den agtbaren Raad van justitie dezes casteels.

5. Overzulks zal gemelde Rade niemand van eenige, 't zy interlocutoire of definitive sententien, in appel of reformatie mogen ontfangen, nog zulke afgedaane processen opeysschen om te ondersoeken of na te gaan, of de zaak niet geconstitueerd ware om de gecondemneerdens in een ordinair geding te ontfangen, dan wel, of er weezentlyk extra-ordinair en op bekentenis of op gelyk wigtige bewyzen geprocedeert zy, maar de sorge daaromtrend aan deeze regeering overlaten.

6. Dog van interlocutoire vonnissen mag, voor zo verre ten definitiven niet reparabel zyn, in 't geheel niet geappelleerd, nog voor dies voldoening in de zaak ten principaalen voort geprocedeert werden (Resolutie 14 May 1728).

7. Van sententien, by den Raad van justitie dezes casteels gewezen, zal geen appel off reformatie worden verleend, maar, zoo iemand erreur wilde proponeeren en revisie verzoeken, zal hy zulx mogen doen en vervolgen binnen den tyd van twee jaaren, ingevalle het gewysde boven de rd^s een hondert loopt of infamie of andere prejuditie meede brengt, mits consigneerende onder den secretaris van den Raad de somma van tagtigh rd^s (Resolutie 19 Maart 1669).

8. Maar van sententien, gegeven in materie possessoir, zal geen propositie van erreur toegelaten worden, maar zullen parthyen hun regt mogen vervolgen in het petitoir, indien het hun goed dunkt.

9. Relief van omissie van productie eeniger stukken in den processe ter eerste instantie zal by den regter om geene redenen mogen en by deze regeering mede niet toegestaan of vergunt werden, zelfs niet, wanneer de bewyzen in het proces ter voorgaande instantie zyn geciteerd en voor de revisie ingewonnen, mitsgaders dus alleen door den practizyn verzuimt over te leggen, maar zal in dat geval de bezwaarde parthy zig

mogen addresseeren aan deeze regeering ten fine van annulatie der proceduren om in zodanige zaak rauwlyks te procedeeren (Resolutie 24 January 1698).

10. Revisie moet by den Raad van justitie werden verzogt en, verleent zynde, parthyen daar uyt gedagvaart, wanneer dan by den impetrant van revisie eysch gedaan en daar tegens by den gedaagde g'excipieerd of geantwoord werd na syn welgevallen; en, ingevalle van exceptie of andere incidenten, op de voorsz. revisie vallende, werd daar in by den zelven Raad alleen en met seclusie van alle andere gejugeert, zo als zy bevinden te behooren; en, in cas de revisie daar door niet werd geperimeert, naderhand de zake op de revisie zelfs voldongen en in staat van wyzen gebragt zynde, moet door die in revisie is ontfangen, adjuncten tot de voorsz. revisie verzogt werden by de hooge regeering, die, behalven off benevens het collegie van den president en raaden van justitie, alleenlyk zoo veel adjuncten verkiezen, als daar raaden, die over de voorsz. sententien, waar van revisie verzogt wordt, gezeten hebben en dan nog in leven zullen weezen, onaangezien er als dan meerder raden over zodanige sententie zoude mogen zitten als adjunct reviseurs (Resolutie 8 February 1709).

11. En zal de absentie van eenige leeden uyt den Raad van justitie, 't zy deselve by 't vellen der sententie, waar van revisie werd verzogt, present geweest zyn of niet, den voortgang der revisie niet kunnen of mogen beletten, ten welken eynde de Raad van justitie teffens gequalificeert werd, ingevalle van absentie van een of meer van de raden, die over de sententie gezeten hebben, als dan ook een of meerder van de jongste adjunct reviseuren te excuseeren (Resolutie 13 Juny en 22 December 1730).

12. En zullen de gemelde adjuncten, by den voorsz. Rade gecompareerd zynde, zweeren, dat hen jegens den gemelden Raad reverentelyk dragen zullen, mitsgaders dat zy in den processen geen advis ofte consultatien gegeven hebben en dat zy hunne opinien sinceerlyk en opregtelyk zullen geven, zoo als zy in hunne conscientien en goede justitie zullen bevinden

te behooren, zonder gunste, faveur, haat ofte simulatie, en dat zy secreet zullen houden 't geen zy, geduurende de visitatie van dien, zullen hooren en zien (Oude statuten).

VAN DE VRYE EN VERBOODE VAART EN HANDEL.

1. Niemand, van wat qualiteyt hy zy, van de minsten tot den meesten, het zy hy zig in den dienst van de Comp^e^ bevind of daar buyten, zal vermoogen in eenige verbooden handel eenigsints, schoon maar indirectelyk, te participeeren, geld daar toe te geeven of in eeniger maniere deselve te ondersteunen, op poene van daar over te werden gecalangeert en gestraft naar bevinding van zaaken en volgens het geene daar teegens hier onder specialiter gestatueert is en na deze nog mogte gestatueert werden, zullende een yder voor zyne huysvrouw en familie, in zo verre onder zyne curateele staan, moeten respondeeren (Oude statuten).

2. Om allen ongeoorloofden handel, zo veel mogelyk, te beletten zullen de fiscaals, by arrivement van eenige scheepen, haar exactelyk hebben te informeeren, zo by de officieren, als 't gemeene volk, of in dezelve, het zy ter plaatse, daar zy haare laadinge hebben ontfangen, of onderweegen, ook eenige goederen, waaren of koopmanschappen, buyten die van de Comp^e^ en de gepermitteerde aan de scheepelingen, zyn gelaaden of overgenoomen, om, in cas van ja, tot confiscatie van die waaren en straffen tegen de overtreeders van de placcaaten na alle rigeur te procedeeren (Reglement XVII^nen^ 16 October 1676 en placaat 11 July 1680).

3. Behalven amphioen, mogen ook niet uyt Europa particulier met 's Comp^s^ scheepen aangebragt werden yser, loot, quik en andere mineraalen of volumineuse goederen, op poene van confiscatie ten behoeve van de Comp^e^ en den officier, die de calange doet, om à uso verdeelt te werden (Placaat 23 December 1737, item resolutie XVII^nen^ 3 April 1742, vergeleeken met de consideratiën van d'heer van Imhoff, 11de hoofddeel, IV^de^ hoofdstuk, § 9, ook placaat 4 September 1761).

4. Insgelyks is den uytvoer van ongemunt goud van deze hoofdplaats naar elders verbooden, op poene van confiscatie, waar van of van dies waarde de helft, zonder forma van proces, zal komen aan de Comp[e] en de andere helft ten voordeele van den aanhaaler (Advertissement 31 May 1763 en 13 Maart 1764).

5. Aan geene ministers van de Comp[e], 't zy hooge of laage, die in 't land vaaren, zal iets het allerminste, buyten de bepaalde kisten en bagagie by 't advertissement van den 18[en] Juny anno 1743, de brief der vergadering van 17[nen] van den 22[en] October 1750 en de resolutie dezer regeering van den 3[en] July 1759, nog ook eenige andere of meerdere koopmanschappen of gepermitteerde lasten, als by de herdrukte collectie der reglementen, resolutien en advertissementen te sien, in 's Comp[s] scheepen moogen laaden of inneemen, uytgesondert provisien, die dat in der waarheyd zyn, maar niet ten verkoop werden meede genomen en dien volgende niet onder de gepermitteerde lasten gehooren.

6. Maar in de voorsz. gepermitteerde kisten zullen, zo wel het volk, als de officieren, in 't land vaarende, moogen bergen, wat zy willen, zonder daar voor aan de fiscaals, 't zy op Batavia of op de buyten comptoiren of aan den boom of elders, iets te contribueeren, mits dezelve wel zorge dragen daar in geen peeper, koper, thin en andere contrabande waaren, voor al ook geen speceryen of amphioen af te pakken en, ten eynde daar van verseekert te zyn, ook visitatie zullen moeten gedoogen, op poene van dadelyke confiscatie; dog buyten deze verboodene articulen zullen zy daar in moogen bergen, wat zy willen, zoo wel van hier gaande, als herwaarts te rug komende zonder iets daar voor te betaalen (Advertissement 18 Juny 1743, besluit XVII[nen] 22 October 1755 en resolutie 3 July 1759).

7. En al, wat in de kisten, aan uytkoomende dienaaren volgens de reglementen, gearresteerd ter vergadering van Seventhienen den 3[en] October 1713 en 24[en] Augustus 1752, gepermitteerd, buyten kleederen en andere benodigtheden op de reyse, goud en silver draad, goude en silvere galonnen,

knoopen, galanterien, etc. gevonden mogte werden, zal almeede voor de Comp^{e} geconfisqueerd werden, gelyk ook al het geene zy aan bier, wyn en verdere provisien meerder mogten uytbrengen, als de reglementen dicteeren.

8. Alle handel van hier op Nederland is geheel en al verbooden, op poene van confiscatie ipso jure, niet alleen van het onwettig meede gevoerde, maar ook van de gepermitteerde bagagie en te goed hebbende maandgelden van den overtreeder, welke daar en boven met suspens of cassatie en inhabiliteyt zal werden gestraft, na bevinding van zaaken (Artikelbrief, articul 64).

9. Den thee handel tusschen Batavia en Nederland is met zeekere, daar toe telkens expres te ordonneeren scheepen opengezet en aan ieder onderdaan van den Nederlandsche staat in dese gewesten toegestaan om thee op vragt met de gemelde scheepen te moogen overvoeren en verzenden, op zodanige voet, als 's jaarlyks by een biljet tot narigt van die het aangaat zal werden genotificeert (Advertissement 8 Juny 1743).

10. Daar en boven werd aan ider een gepermitteerd om, onder betaaling van een perc^{to} voor vragt, uyt Indien naar Nederland te moogen overbrengen allerhande diamanten en edel gesteentens, onder addresse van de Comp^{e}, zullende dezelve in presentie van de verzenders aan de eene en van de opperkooplieden deezes casteels aan de andere zyde gepriseerd en vervolgens, met het zegel van de versenders en van de Comp^{e} gecachetteerd, overgezonden werden, om by aanbreng in Nederland aan de houders der cognoscementen aldaar overhandigt te werden (Advertissement 7 July 1761).

11. Ook is verbooden allen handel en vervoer van deze hoofdplaats naar eenige andere plaatsen in Indien van peper, tin en Japans koper, buyten speciaale permissie dezer regeering, waar van altoos zal moeten consteeren, ende zulks op poene van confiscatie en verbeurte van viermaal dies waarde, te verdeelen à uso (Placaat 21 Maart 1746).

12. Inselvervoegen is en blyft verbooden allen handel in peper op Mallabaar en in peper en thin op Borneo, Bantam,

Palembang, Banca, Bliton en de daar onder leggende eylanden, op poene, niet alleen van confiscatie der geslokene peper en thin, maar zelfs van 't vaartuig met dies verdere inlading, en arbitraire correctie, na bevinding van zaaken (Dito).

13. De thin, welke particulieren, op de gepermitteerde plaatsen vaarende, inkoopen en bekomen, moet aan de Comp^e^ geleevert werden, 't zy tot Malacca, schoon en wel gesuyvert, ten pryse van 45 tot 48 rydxd^s^ de bhaar van drie pikols, naar dat dezelve beeter en minder in soort valt, dan wel alhier, al meede schoon en wel gesuyvert, tot 17 rd^s^ het pikol, de onkosten van den invoer, mitsgaders der inkomende regten tot een halve rd^r^ 't pikol, voor reekening van den aanbrenger blyvende; op poene, dat, zoo wie thin komt aan te brengen en dezelve weet te sluyken aan den boom of door andere canaalen of ook, zelfs vertolt hebbende, verswygt en binnen den tyd van drie maal vier en twintig uuren niet komt aan te geeven ter leverantie aan de Comp^e^, niet alleen in voorsz. confiscatie met de boete van het quadruplum sal vervallen, maar ook daar en booven arbitralyk gestraft werden, naar bevinding van zaaken (Dito).

14. By aldien 't mogte gebeuren, dat alhier op eenige accidenteele wyse wierd aangebragt Japans staafkoper, 't zy met d'Chineese jonken van Nimpho of elders, zal het zelve in gelyker voegen binnen den voorsz. bepaalde tyd, onder gelyke poenaliteiten, aan de Comp^e^ moeten aangegeeven en vervolgens geleevert worden ten pryse van dertig ryd^s^ het picol, Batavia's waag gewigt, de onkosten van den invoer voor den aanbrenger blyvende, nevens het inkomende regt tot rd^r^ 1 't pikol (Dito).

15. Voorts werd wel expresselyk aan een ieder verbooden van eenige aanbrengers peper, thin of Japans staafkoper te koopen, te ruylen, in pand of voor schuld aan te neemen en generaliter, het zy hier aankomende of van deeze naar een ander plaats gaande, daar in eenige handel te dryven, op poene niet alleen voor koopers en verkoopers, beleenders, etc., van buyten de confiscatie, ieder het quadruplum tot boete te verbeuren, maar ook daar en boven van arbitrale straffe (Dito).

16. Van den vryen handel te deezer hoofdplaatse is ook gesecludeerd en blyft aan de Compe privative, sonder participatie van iemand, gereserveerd den invoer van alle Souratse zyde kleeden en lywaaten in soort, geene uytgezondert, op poene van confiscatie en verbeurte van het viervoudig bedraagen boven dien (Placaat 29 Maart 1754).

17. Insgelyks zullen er van Ceylon, Cormandel, Bengaale en Mallabaar in 't geheel geen particuliere lywaaten, hoe genaamd en in wat volumen ook, zelfs niet in de gepermitteerde kisten der scheepelingen, enz. alhier mogen aangebragt en ingevoert worden, op poene van confiscatie en de vierdubbelde waarde boven dien en dat de schuldige, behalve dat alles, zoo het een dienaar van de Compe is, zal werden gedeporteerd van ampt, qualiteyt en gagie en zoodanig met het eerst vertrekkend schip na Nederland verzonden en, geen dienaar van de Compe zynde, gestraft na bevinding van zaaken, 't zy met bannissement of anderzints; en zullen de officieren van justitie en andere, tot de agterhaaling gequalificeerde officianten, die men op eene genoeg doende wyse overtuygen mogt in de contraventie getrampeert of omtrend deeze eenigzints geconniveerd te hebben, almeede, anderen ten exempel, gestraft worden naar exigentie van zaaken; maar de pagter van de inkoomende en uytgaande rechten, zo hy met zyn voorkennis eenig lywaat laat door slippen, 't zy hy daar voor iets genooten hebbe of niet, zal een bannissement van vyf jaaren na de Caab de Goede Hoop ondergaan (Advertissement 24 December 1760, 25 November 1763, 16 April 1764 en resolutie 24 May 1764).

18. En om alle verkeerde practyken, die somtyds hier omtrent zouden kunnen begaan werden, voor te koomen, sullen alle Souratse, Tutucorynse, Cormandelse en Bengaalse lywaaten alhier voor de versending of uytvoer met 's Comps stempel moeten gesjapt werden en zulx sonder onderscheyd, of die van 's Comps wegen verzonden of door de scheeps overheeden voor hun gepermitteerde lasten meede genoomen werden, of dat den uitvoer door particulieren geschiede met hunne vaartuygen, invoegen ieder particuliere trafiquant gewaar-

schouwt zy lywaaten, welke hy meent te vervoeren, 't zy naar Ambon, Banda, Maccasser, Ternaten, Timor, Bandjermasing, Malacca, Palembang, Jambie, Javaas Oostkust, Ceribon, Bantam of eenige andere lywaaten slytende plaats, geene uytgezondert, alvoorens te besorgen aan de sabandhary, alwaar de sjapping, buyten zyne kosten, ten overstaan van den sabandhaar geschieden zal door den cassier van den generaale ontfangst en den clercq op het comptoir van den equipagie-meester (Resolutie 22 November 1765 en advertissement 25 November 1765).

19. Maar een Comp^s dienaar, lywaaten voor zyne gepermitteerde lasten willende uytvoeren, zal dezelve moeten brengen in 't kleeden pakhuys, daar de siapping of bestempeling, even als in de sabandhary, buyten zyne kosten geschieden zal door expresse gecommitteerdens, ten overstaan van een der opperkooplieden van 't casteel, die 'er des noods toe vaceeren zullen viermaal ter weeke, te weeten: 's Maandags, Dingsdags, Donderdags en Vrydags van agt tot thien uuren in de voormiddag (Dito).

20. Ondertusschen, dat niet alleen de vier officieren van de justitie, maar ook het hoofd van 's Comp^s zeemagt, den ontfanger generaal, den opper- en den onder-equipagiemeester, den sabandhaar, den gecommitteerde over de zaken van den inlander, den pagter van de inkomende en uytgaande regten en voorts elk en een iegelyk, wie hy ook zy; dienaar van de Comp^e of burger, Europees of inlander, gequalificeerd werd tot de aanhaaling van zodanige lywaaten, als iemand in contraventie van 't voorwaarts gestatueerde met Comp^s of andere scheepen of vaartuygen alhier mogte willen invoeren en van alle onbestempelde doeken, die men ter sluyk zoude willen uytvoeren, also die beyde aan confiscatie zullen subject en de eigenaars, invoerders of uitvoerders daar en boven calangeabel zyn voor de viervoudige waarde van het agterhaalde, terwyl den agterhaalder by deze werd toegelegt de helft van 't geene het agterhaalde by publieken verkoop gelden zal (Dito).

21. Ten dien eynde sal het zelve door den aanhaalder, na er voor af den heer Directeur Generaal van kennis gegeven

te hebben, moeten besorgt worden in 's Comp[s] kleeden pakhuys, alwaar hem de administrateurs of een van hun beyde by provisie eene quitantie geeven zal van het ontvangene om, na den verkoop van het goed, de hem toegelegde helft van 't rendement te kunnen ontfangen, terwyl de wederhelft zal blyven ten profyte van de Comp[e]; en by aldien den aanhaaler teffens den schuldigen van zyne contraventie overtuygen kan, zal deze tot de voldoening van de vierdubbelde waarde zonder forma van proces geconstringeerd, daar van almeede de helft werden toegelegd aan den aanhaaler en de wederhelft geconfisqueerd blyven voor de Comp[e] (Dito).

22. Alle particulieren vaart en handel van de West van India op Batavia en andere plaatsen op 't eyland groot Java en van de laastgemelde naar de West van India, vice versa, is almeede verbooden (Placaat 29 Maart 1754).

23. En dierhalven mogen de burger scheepjes, welke op bekome speciale permissie dezer regeering met een lading suyker of arak, vaderlandsche dranken en andere gepermitteerde goederen na Cormandel of naar Bengalen vertrekken, by retour geene lywaaten, hoe ook genaamt, meede voeren, op poene van confiscatie derzelve en verbeurte van 't viervoud (Korte uyttreksels 14 December 1759).

24. Insgelyks is verbooden den vervoer van alle zoorten van arak, alltier gestookt werdende, van hier na Cabo de Goede Hoop met 's Comp[s] scheepen aan een ieder, van wat staat ofte conditie hy zoude mogen weezen, niemand uytgezondert, op poene van confiscatie en de verdere straffe, op den verbooden handel gestatueerd (Placaat 29 Maart 1754).

25. Den particulieren handel in alle soorten van wilde caneel, die fyn en geschild is naar de wyse van de veritable of Ceylonse, zoo alhier, als alomme onder 't gebied van de Comp[e], is contrabande, zullende gevolgelyk een iegelyk, van wat staat of conditie hy zy, zich daar van hebben te onthouden, op poene van confiscatie en verbeurte van 't quadruplum ofte viermaal de waarde van de verhandelde ofte ingevoerde, indiervoegen geschilde wilde kaneel daar en boven, en dat de perpetranten,

inlanders zynde, by manquement van betaaling in de ketting zullen werden geklonken om aan de gemeene werken te arbeyden, ter tyd en wyle de voorschreeven boete voldaan zal werden, en, Europeesen zynde, zoo lang ten eylanden Edam in de lynbaan sonder loon zullen arbeyden; behalven dat ook 's Comp^s^ dienaaren, die hen verstouten mogte deze fyne en naar de wyse van de Ceylonsche geschilde wilde caneel met 's Comp^s^ scheepen of vaartuygen te vervoeren ofte oogluykender wyse toelaaten, dat het door andere gedaan werd, zullen werden gedeporteerd van ampt en qualiteyt, met stilstand van gagie, ofte wel swaarder gestraft, naar exigentie van zaken; wel verstaande nogthans, dat dit een en ander niet applicabel zal weezen ofte ook g'extendeert mogen werden op ofte tot de dikbastige reepen van wilde caneel ofte het soo genaamde sintokhout, in 't Oosten by den inlander in gebruyk, waar van den aanbreng en verkoop aan een ieder werd vry gelaaten (Dito).

26. Den handel in poeder en candy zuyker om de West van Indie zal by continuatie privative werden gehouden voor de Comp^e^, met dien verstande nogtans, dat de overheeden van 's Comp^s^ scheepen alhier de noodige quantiteyt, ter vervulling van hunne gepermitteerde lasten, van de zuyker handelaars zullen mogen inkoopen, gelyk ook de burgers en ingezetenen, zo van deze stad, als op Javas Oostcust, Cheribon en Bantam, zig van het benodigde tot den inlandschen handel hier rondsomme of beoosten Mallaca zullen mogen voorzien (Advertissement 24 May 1756).

27. Dog de vervoer van de zoetigheyd naar de West van India zal door de voorsz. burgers en ingezeetenen niet mogen geschieden, als na alvoorens te hebben g'obtineerd de speciaale permissie dezer regeering (Dito).

28. Dog den invoer te dezer hoofdplaatse van zuyker, van wat zoort ook. die op Java, Cheribon, Bantam, Manilha, Cochin China of elders mogte wezen ingezameld, is en blyft aan elk en een iegelyk verbooden, op poene van confiscatie, waar omtrend, soo wel de sabandhaars, nevens de verdere bediendens van

de boom, als de officieren van de justitie, gerecommandeert werd naauw reguard te neemen (Dito).

29. Inselvervoegen is ook, op poene van confiscatie en verbeurte der vierdubbelde waarde, geinterdiceert den invoer alhier en verkoop van Japanse camphur, item alle soorten van Europesche wolle manufactuuren, hoe genaamt en van waar ook komen mogten, *die buyten de Vereenigde Nederlanden en derzelve resorte gefabriceert zyn*, en zoo meede den particuliere aanbreng, zoo alhier, als op Java's Oostkust, van bensuin en campher Baros van de buyten of Westkust van Sumatra, door alle en een yder (Resolutie 17 Augustus 1761).

30. Koffy mag niet in- nog uytgevoert, veel min daar in op eeniger maniere handel gedreeven werden, op poene van confiscatie der in- of uytgevoerde of verhandelde quantiteiten en het quadruplum van desselfs waarde daar en boven, zo wel door den koper, als verkoper te verbeuren, die, by manquement van betaling, indien hy geen Europees is, ad opus publicum in de ketting zal werden geklonken en, by aldien 's Comp[s] dienaaren haar mogten verstouten die boonen met 's Comp[s] scheepen of andere vaartuygen in- of uyt te voeren of zulx conniveerender wyse toe te laaten, zoo zullen dezelve, behalven de voorsz. confiscatie en boete, van ampt, qualiteit en gagie gedeporteert of wel swaarder gestraft werden, na exigentie van zaaken; zullende een yder zig van die vrugt tot eygen consumtie kunnen voorsien in de kleene winkel ten deesen casteele, alwaar dezelve 's Comp[s] wegen tegen ses stuyvers 't ℔ werd verkogt (Placaat 5 Maart 1726 en 26 February 1763, resolutie 24 Maart 1761 en advertissement 11 Juny 1727).

31. Desgelyks mag ook geen de minste handel in cattoene gaaren gedreeven werden (Korte uyttreksels 14 December 1759).

32. Lywaaten, van wat soort en hoe ook genaamt, mogen niet naar Sumatra's Westcust vervoerd werden, op poene van confiscatie en verbeurte der viervuldige waarde van dezelve boven dien, alwaarenze ook gesjapt of gemerkt (Resolutie 4 December 1759).

33. Staart peper mag alhier, alzo min als arak op Java,

gestookt, ingevoert of verkogt werden, 't eerste almeede op poene als even en 't laatste, zo als onder het hoofdeel van arak gestatueert is (Advertissement 18 April 1763 en resolutie 14 Juny 1763).

34. Niemand zal eenige ryst in groote of kleyne quantiteyt uyt deze colonie moogen vervoeren naar plaatsen, buyten het regtsgebied deser stad geleegen, sonder speciaal verlof van den regeerenden heere Gouverneur Generaal, op straffe van geesseling en kettingslag, boven confiscatie van vaartuyg en goed.

35. Naar alle andere plaatsen als Amboina en Banda zal van hier geen meer ryst met jonken, scheepen of andere vaartuygen vervoerd mogen worden, als de op dezelve bescheydene manschappen voor den tyd van drie maanden nodig hebben, dan in gevallen, waar toe by deze regeering speciaale besluyten ter vergunning van het teegendeel mogten genoomen worden.

36. De beyde sabandhaars zullen, zo wel als de officieren van justitie, het hoofd van Comp^{s} zeemagt, item den opper en vice-equipagiemeesters, niet alleen daar teegen nauwkeurig moeten waaken en vigileeren, maar ook teegens alle morshandel in buskruyt.

37. Niemand zal eenige monopolie in ryst of andere eetwaaren, die tot leevens onderhoud niet t'ontbeeren zyn, mogen dryven, directelyk of indirectelyk, op de straffe, daar teegen by de wetten van den lande gesteld.

38. Met de particuliere koopvaarders mag, zo min als met Comp^{s} scheepen, sonder consent aan eenige vreemdelingen, 't zy Europesche of Indiaanen, van wat natie, staat of beroep ook mogte weezen, transport herwaarts of naar elders verleend werden, op een boete van duyzent ryxd^{s} ten behoeve van den armen, te verbeuren door den schipper of gezaghebber, zo hy zulks op eygener gezag gedaan hebbe, en anders door de rheeders of de geene, die er last toe gegeven hebben, zullende de sabandhaars alhier en op de buyten comptoiren de secretarissen van politie respective moeten sorgen, dat daar van, by weege van notitie, naast de passen mentie gemaakt werde.

39. Niemand, 't zy Comp[s] dienaar of vry ingezeetenen, van wat staat of conditie alhier onder 's Comp[s] gehoorsaamheyd sorteerende, en dus ook niemand, die op de eilanden hier omstreeks woonen of bescheiden zyn, zullen moogen koomen aan boord van eenige 's Comp[s] scheepen, met speceryen gelaaden, uyt de quartieren van Amboina en Banda of van eenige der lywaat gevende comptoiren arriveerende, of wel met een vaartuyg aan of agter zo een kiel gaan leggen, dan na dat de speceryen alle ontlost en de scheepen door gecommitteerde leeden uyt den Raad van justitie gevisiteerd zullen zyn, op poene, dat de geene, die zig verstout om 'er bevoorens na toe te vaaren, verbeuren zal een somma van twee hondert ryxd[s] en, een Comp[s] dienaar zynde, nog daar en boven het bedraagen van een jaar gagie ten behoeve van den water fiskaal, die aan niemand consent tot het aan boord vaaren na een specery of lywaat schip zal moogen geeven.

40. Dog zal daar en teegen een ieder op alle andere scheepen vry en onverhinderd moogen komen, 't zy kort of lang na haar aankomst te dezer rheede, dog ook eerder niet, uytgezondert visschers en zo genaamde biermaats, die vis of andere ververschingen aan boord brengen.

41. Werden de overheeden van scheepen, uyt 't vaderland komende, wel uytdrukkelyk verbooden voor hunne komst te dezer rheede eenige andere vaartuygen aan boord te admitteeren, anders dan met speciaale ordre of bewilliging dezer regeering, veel min aan dezelve onder Bantam of elders af te geven of voor hunne komst te dezer rheede af te scheepen eenige bestelgoederen, die zoo swaar of volumineus zyn, dat niet door een enkeld man zonder eenig ongemak kunnen gedragen werden, op poene van naar exigentie van zaken gestraft te werden.

42. Geen vrouwsperzoonen zullen naar de scheepen of andere vaartuygen, hier ter rheede leggende, 't zy dezelve de Comp[e] of andere toebehooren, mogen vaaren, dan met expres consent van het hoofd der marine, den water fiscaal of sabandhaar.

43. De ingelaadene, particuliere goederen in de scheepen van de Comp[e], buyten de ordre of consent, 't zy van heeren

Bewindhebberen in 't vaderland of van deze regeering of van den gouverneur, commandeur of opperhoofd van de plaats van der zelver lading, die, als vooren, zullen komen agterhaald te werden, zullen alle werden geconfisqueerd en een derde daar van genooten by den aanbrenger, een derde by den fiscaal en een derde by de Comp^e; des, dat de naam van de voorsz. aanbrenger, zoo veel doenlyk, zal werden gesecreteerd en daar en boven op desselfs avancement favorabelyk gelet (Reglement XVII[nen] 16 October 1676 en Placaat 11 July 1680).

44. Die zig aan verbooden handel op 's Comp[s] scheepen, voor hunne komst te dezer rheede, schuldig maakt, zal gecorrigeert werden na in vigeur zynde wetten met betrekking tot de goederen, waar meede gemorst werd of door wie het geschied zy, waar omtrent te letten staat, dat, by aldien de voorsz. particuliere goederen buyten ordre of consent, als vooren, in de voorsz. scheepen van de Comp[e] gelaaden en ingenomen zyn by een officier van 't zelve schip of iemand, daar meede overvaarende, sulks te strenger zal moeten werden gestraft (Dito).

45. En voor zo veel belangt de officieren, die de inladinge en overneeminge derselver niet hebben geweert, getragt te weeren of ter plaatse van haar eerste aankomst zulx, in maniere als hier na breder werd gezegt, niet aangegeeven, zullen dezelve meede werden gestraft en gecorrigeert, 't zy met deportement of anders, na bevinding van zaken (Dito).

46. Alle officieren, mattroosen en soldaten zullen gehouden weezen, ingevalle en wanneer zy kennis zullen hebben bekomen, dat eenige particuliere goederen buyten ordre of consent, als vooren, in de scheepen van de Comp[e] zyn gelaaden, onder weegen overgenomen, zoo in 't gaan na India, als in 't weeder keeren van daar, mitsgaders in India zelfs of ook buyten gaats of onderweegen uyt de scheepen van de Comp[e] gelost en aan anderen overgegeeven, sulks te openbaaren en aan te geeven, onder genieting van sodanige premie, als hier vooren staat vermeld, op de plaatse van haar eerste aankomst; en dat alles op poene van deportement op de uytreis of hier in 't land, in het reguarde van de officieren en ten aanzien van de gemeene

maats, zo in 't uykoomen, als te rug keeren na 't vaderland, mitsgaders de thuys koomende officieren op de verbeurte van ses maanden gagie en voorts arbitrale correctie, na exigentie van zaken (Dito).

47. Ook zal niemand, in dienst als vooren, vermogen te weygeren getuygenisse der waarheid te geeven, des versogt of daar toe aangemaant zynde, van alle 't geene hy weegens voorsz. sluykeryen en verbooden handel gezien of verstaan heeft, op poene van deportement in 't reguard der officieren, die haar daar in weygerig toonen, en voorts ten aanzien van alle andere, op poene van als wederspannige arbitralyk gecorrigeert en dat egter na styl van regten daar toe geconstringeert zullen werden (Dito).

48. Het zal den ingeseetenen dezer steede geoorloft weesen aan de scheepen, hier ter rheede, binnen de eilanden, de hoek van Crawang of Ontong Java leggende, item aan Comp[s] of andere inlandsche vaartuygen, niet van de speceryen of lywaat geevende plaatsen komende, zo dra aldaar 't anker hebben laaten vallen, te vaaren, het zy om te handelen of om wat zake 't ook zoude moogen wezen, mits zig reguleerende naar het geen op dit stuk, zo by de pagt conditien, als andersints, gestatueerd is (Ordonnancie 7 July 1667).

49. De overheeden van 's Comp[s] scheepen en vaartuygen zullen van den tyd af, dat te deezer rheede ofte elders 't anker hebben geligt om na deze of geene plaats te vertrekken, geene particuliere en voor al geene contrabande goederen of volumes uyt of in dezelve en andere scheepen of vaartuygen mogen innemen, nog af- of over-scheepen, 't zy buyten de rheede, onder de eilanden ofte elders onder wegen, van wien 't ook zyn mogte, op poene van boven de poenaliteyten, op den illigitimen handel gestatueeert, nog aan den lyve gestraft ofte zodanig gemulcteert te werden, als naar geleegentheid van perzoonen en zaken zal geoordeelt werden te behooren (Placaat 1 May 1668).

50. Welk verbod ook applicabel is tot en op dezulke, die, ter rheede leggende, eenige goederen voor scheepelingen van andere, op hun vertrek staande ofte afgedrevene, dan wel aangekomene scheepen overneemen of komen te bergen (Dito).

51. Gelyk meede geene opperhoofden, mindere officieren en verdere scheepelingen van 's Comp[s] scheepen en vaartuigen in de kruyt kamers eenige particuliere goederen, coopmanschappen of wat het zou mogen wezen, zullen vermogen te bergen of laaten bergen, op poene van daar over, boven en onvermindert alle de mulcten en correctien, tegens den particulieren handel gestatueert, aan den lyve te zullen werden gestraft of wel zodanig anders, als na geleegentheid van perzoonen en zaken zal geoordeeld werden te behooren, zonder dat ook eenig pretext van ignorantie in dezen zal werden geadmitteerd (Dito).

52. En op dat het aan boord brengen en van boord haalen van particuliere goederen en diergelyken des te beter voorkomen mag werden, zo zullen alle en een iegelyk, die met Comp[s] passen van hier na Bantam vaaren, haaren cours directelyk daar na toe moeten zetten, sonder in 't gaan of wederkeeren voor by of bewesten de baay van Bantam te vaaren, op poene, dat, zo wie voor by of bewesten de baay van Bantam gevonden werd, ten behoeven van de armen, den officier, die de calange doet, en den aanbrenger, ider voor een derde, verbeuren zal een boete van twee hondert rykd[s], schoon genomen zy aan geen scheepen of vaartuigen van de Comp[e] waaren geweest; dog, zo eenige particuliere goederen, uyt 's Comp[s] scheepen overgenomen, in haare vaartuygen bevonden werden, zal het zelve vaartuyg met alle de daar in weezende goederen en lyfygenen boven de voorsz. boete geconfisqueert werden (Dito).

53. Niemant, zo wel de scheeps overheeden, als anderen, zal 's Comp[s] scheepen, op welke reyse ook, mogen belemmeren of beswaaren met het maaken van eenige thuynen in aarde gevulde bakken, veel min met het overvoeren van eenige boomen, plantsoenen en gewassen tot particulier gebruyk, op verbeurte voor de repatrieerende van de gagie, op de thuys reyze verdient, en voor de in Indien navigeerende van de gagie, verdient op de reyse, daar zulks zoude moogen zyn geschied, of wel een duysend guldens, indien de sodanige buyten 's Comp[s] dienst mogten wezen, het eene, zo wel als het andere, ten

behoeve van de Comp[e] (Besluit XVII[nen] 18 October 1677, advertissement 7 December 1682, Placaat 7 November 1712).

54. Schippers en andere zeevaarende, die tot de burger of vrye vaart gehooren, zullen, zo wel als hunne rheeders, zig moeten reguleeren na 't volgende:

a. den schipper of rheeder, die een bootsgezel huurt, moet hem een huurpenning op de hand geeven, tot zeker bewys van een vaste huur;

b. na 't ontfangen van den huurpenning zyn de gehuurde bootsgezellen gehouden binnen 24 uuren scheep te gaan, 't schip te helpen toemaaken, laden, ballasten en gereet maaken om te zeilen, zonder te mogen aan land vaaren, veel min vernagten, ten zy met verlof van den schipper;

c. komt de bootsgesel niet te scheep, dan mag den schipper een ander huuren en verbeurt den gehuurde, indien 't een officier is, twee rd[s], maar een slegt bootsgezel een rd[r] ten behoeve van den Balliuw, dien de schipper zulx op gelyke poene moet aangeeven; en is de bootsgezel even wel nog, indien de schipper het begeerd, gehouden scheep te komen;

d. Het schip gereed gemaakt zynde, moet het volk, de halve of quart huure op de hand ontfangen hebbende, binnen 24 uuren aan boord komen, indien 't schip na 't Oosten of Noorden wil, maar binnen twee etmaalen, indien na de West vertrekt, op poene als boven;

e. loopt iemand van 't scheeps volk met de halve of quart huur weg, diens naam, woonplaats, etc. moet de schipper voor zyn vertrek aan den Baljuw te kennen geeven, op poene van thien ryxd[s], by den schipper voor zyne reekening te verbeuren, indien hy zulx niet doet;

f. geen officier of bootsgezel mag uyt de huure scheyden, na dat hy scheep gekomen is of de halve of quart huur op de hand ontfangen heeft, op verbeurte van de halve huur, ten waare om wettige reedenen, met kennisse van den sabandhaar en weeder uytkeerende het geen hy ontfangen hadde;

g. zegt den schipper iemand zyn huur op zonder wettige

reedenen, dan verbeurt hy voor zyn eygen reekening, ten behoeven van den geenen, dien hy zyn dienst opzeyd, de halve huur;

h. onder de wettige reedenen zullen gereekent werden, wanneer iemand zig, 't zy tot stuurman of eenig andere dienst verhuurt hebbende, daar voor onbequaam bevonden werd; en zal hem dan niet alleen de huur opgezegd mogen en door hem 't genootene geld te rug gegeven moeten werden, maar hy zal ook daar en boven verbeuren de helfte van het bedongene loon van de geheele reyse, ten behoeven van de zeevaarende armen;

i. een schip zeyl rheede leggende, dat is drie daagen voor zyn vertrek, zal geen arrest of gyselingen over particuliere schulden mogen verleend worden op schipper, stuurman of bootsman, maar wel op haare goederen:

k. indien een voorgenoome reyse gestaakt werd, zal den schipper zyne scheepelingen mogen afdanken, mits betalende een quart van de bedongen huur;

l. buyten deeze plaatse, dan wel na 't vertrek van hier, de reyse gestaakt of het schip of eenig ander vaartuyg verkogt werdende, zal den schipper gehouden zyn 't volk, boven de volle huur, nog twee maanden gage voor hare thuys reyse te verstrekken, om sonder schaade thuys te kunnen komen;

m. geen bootsgezel of officier mag uyt 't schip, dat van deze rheede vertrokken is, 't zy binnen of buyten lands gaan, veel min sonder des schippers verlof aan land vernagten;

n. wil de schipper uyt een schip, dat geladen word of al reede gelaaden is, eenig goed weder uytlossen en ander goed in de plaats laaden, daar in moet het boots volk hem gehoorzamen, op poene van een maand wedde, by den geene te verbeuren, die zig onwillig toond; des moet ook de schipper na 't afleggen van de reys het volk daar voor te vreeden stellen;

o. komt 'er eenige verandering, het zy binnen of buyten 's lands, op de voorgenoomene reyse te vallen, 't zy in de reys te verkorten of te verlengen of van de eene plaats op d'andere

te verzeylen of herzeylen of ook buyten de voorgenoome reyse te lossen, laaden en herladen, daar in moet het scheeps volk, 't zy dat het by de reyse of maand aangenoomen is, den schipper ten dienste staan, uytgezondert op onvrye plaatsen te vaaren; des is den schipper weer gehouden het volk na 't afleggen van de reyse daar na behooren voor te beloonen;

p. doet de schipper een of meer volle reysen buyten 's lands, is dezelve, daar hy komt te lossen, gehouden het volk ten vollen of ten halven af te betaalen, op poene van thien rd[s], ten sy daar eenig verschil ontstond nopens het verlengen van gemelde reyse; en moet dit geschil open blyven staan om hier ter steede afgedaan te kunnen werden, zonder elkander eenige moeyte aan te doen, op poene van de gantsche huur te verbeuren, indien de bootsgezel zig zulx onderwind;

q. wie teegen de schipper binnen scheeps boord eenige moeyte aanregt, verbeurt ses guldens voor de zeevaarende armen;

r. trekt eenig officier of bootsgezel, 't zy binnen of buyten scheepsboord, op den schipper of iemand anders, in scheeps dienst zynde, zyn mes, zulks moet daar na aan den Baljuw of fiscaal aangegeeven worden, die dan dezelve perzoon in hegtenisse en voorts voor zyne competente regters moet te regt stellen, om na behooren gestraft te werden;

s. soo 't gebeurde, dat 'er iemand binnen boord op de reyse delinqueert en dat sodanig particulier schip of vaartuyg een schip van de Comp[e] ontmoet, zal hy den delinquant aan boord van dat schip moeten overgeven om, het zy na herwaarts of wel na de plaatse zyner destinatie gebragt en aan den geregte overgegeeven te werden, met behoorlyke informatien en bescheyden; dan wel, de zaak presseerende en geen uytstel kunnende leyden, dezelve aan boord van zodanig schip van de Comp[e] af te doen navolgens den articul brief van den souverain sub dato 4 September 1742, titul 12;

t. na 't afleggen van de reys en 't ontlaaden van 't schip

moet den schipper of rheeder binnen veerthien werkdaagen na 't landen 't scheeps volk betaalen en heeft den schipper aan ieder officier een rd^r en aan een bootsgezel een halve rd^r voor ider dag te betaalen, by aldien hy zulx binnen ses daagen na 't ontlaaden of opleggen van 't schip niet doet;

u. maar is het des coopmans schuld, die de goederen aangaan, dat het schip binnen de veerthien werkdaagen niet ontlaaden werd, in dien gevalle moet den coopman den schipper alles vergoeden en voor de schaade instaan, dien hy daar by geleeden heeft;

v. is den schipper om eenig geschil onwillig in 't betaalen der huur van 't bootsvolk, mag het volk daár over den schipper niet schelden of eenige moeyte aan doen, op poene van een halve maand wedde, maar is gehouden hem voor den regter te ontbieden om hun verschil door hem beslegt te werden.

w. komt een schip binnen of buyten 's lands aan de grond te raaken of te verongelukken, mag het scheepsvolk niet vertrekken zonder verlof van den schipper, maar zyn gehouden 't scheeps gereedschap en koopmansgoed na hun vermogen te bergen, mits daar voor genietende een redelyk bergloon voor de gebergde koopmanschap, boven hun huur, zoo hen komt op de gebergde scheepsgereedschappen;

x. word iemand van het scheepsvolk in 't bergen der koopmanschappen nalatig bevonden of van 't schip weg te loopen, zoo verbeurt een officier, boven zyn halve huur, tien en een slegt bootsgezel vier ryxd^s ten behoeve van den Baljuw;

y. niemand zal eens anders bootsgesellen in dienst mogen neemen, 't zy officieren of gemeenen, dan na dat hy aangetoond heeft van zyn voorige dienst ontslagen te zyn, op poene van twee maanden wedde, ten behoeve, de helfte voor de voorsz. armen en de wederhelfte voor den Baljuw en nulliteyt van de aanneeminge (Placaat 21 October 1746).

55. Geen der Europeesen of inlanders zal eenig hand- of schietgeweer in of buyten de winkel binnen dese stad en de

jurisdictie van dien mogen verkopen of te koop stellen, op verbeurte van al het selve en 25 rd^s boete daar en boven, al hadden zy maar een stuk uitheemsch of inlands geweer verkogt of te koop gesteld, beyde ten behoeven van de Comp^e voor een derde, de officier, die de calange doen zal, voor een derde en den aanbrenger voor de resteerende derde (Placaat 26 May 1752).

56. De swavel of eenige andere articulen van die natuur zyn egter niet begreepen onder de ongepermitteerde en contrabande waaren (Resolutie 20 September 1746).

57. Geen scheepsoverheeden, van hier naar China navigeerende, of eenige der scheepelingen, 't zy by hunne aankomst of geduurende derselver verblyf ter Wampoase rheede, zullen aan de wal mogen brengen of verkoopen eenig schietgeweer, hoe ook genaamt mogte weezen, op poene van door de supercargas in verzeekering genoomen en na herwaarts opgebragt te werden, nevens het schietgeweer, 't welk verklaard werd confiscabel ten profyte van den agterhaaler, zullende verders teegens de voorsz. contraventeurs geprocedeert werden na de uyterste rigeur der wetten (Placaat 19 Juny 1750).

58. En om teegens diergelyke strafwaardige gedoentens alle mogelyke voorsiening in 't werk te stellen zullen, wanneer op eenige scheepen of vaartuygen van particulieren, onder 's Comp^s gebied sorteerende, bevonden mogte werden nieuw, Europeesch zeyldoek of zeylen, daar van gemaakt, dan wel nieuw, Europeesch touwwerk, in zoo een geval zullen de rheeders of officieren van 't zelve gehouden weezen aan te wysen, hoe zy daar aan gekomen zyn en, zulks niet willende of kunnende doen, als een heeler van gestolen goed geconsidereerd en gestraft werden (Placaat 29 Maart 1754).

59. Niemand mag des nagts, na het sluyten van de boom, het tolhuys passeeren, op poene van aan lyff en leeven te zullen gestraft werden; en zal de schildwagt ook aan die straf subject weezen, die de passagie zal hebben gedoogt; dog voor scheeps officieren, ter deeser rheede bescheyden, en andere, bekende, Nederlandsche ingezeetenen sal 's avonds, tot negen uuren toe,

het klinket van het Waterpoortje opengedaan en aan haar vergunt werden daar uyt en in te gaan (Placaat 5 April 1652).

60. Niemand der onderdaanen van de Comp^e^, wie het ook zou moogen weezen, zo ter deezer hoofdplaatse, als langs geheel Java, Cheribon en Bantam, zal eenig sloepen, jachten of andere vaartuygen, geene uytgezondert, ook geen ankers, touwen of andere scheeps gereedschappen of equipagie goederen, veel min geschut of kleynder schietgeweer en ammunitie van oorlog aan vreemde natien of aan iemand, die niet sorteerd onder de jurisditie van de Comp^e^, mogen verkopen, transporteeren en veraliëneeren, onder wat naam of pretext het zou mogen wesen, op verbeurte ipso jure en sonder forma van proces van 't verkogte of de waardy van dien, mitsgaders sodanige verdere correctie, als, na geleegentheid van de zaak, zal geoordeelt werden te behooren (Resolutie 12 December 1755 en placaat 13 April 1753).

61. En om alle occagien tot het eludeeren deezer prohibitie, zo veel mogelyk, weg te neemen zullen de geenen, aan dewelke mogte werden gepermitteerd naar de West van Indien te vaaren, by de sabandhaars behoorlyke cautie moeten stellen, na rato van de waarde van het vaartuyg, dat 't zelve van de plaats zyner destinatie of waar op de pas verleend is, weeder herwaarts te rug keere en aldaar of geduurende de reyse niet werde veralineerd, getransporteert of verkogt, almeede op poene, dat, by bevinding van het tegendeel, de voorsz. waarde, zonder eenige forma van proces, ten behoeve van de Comp^e^ zal weezen geconfisqueerd, mitsgaders dat de verzender buyten dien arbitralyk zal werden gecorrigeerd (Placaat 10 October 1766).

62. Niemand zal onderstaan van eenige alhier aankomende vreemde Europesen op de rheede en daar omtrend ofte elders anders als hier aan land en om alhier, behoorlyk vertold zynde, geleevert te worden, in te kopen eenige Europeesche dranken of andere provisien, stuk goederen of andere gepermitteerde koopmanschappen, en zulx op verbeurte van alle zodanige ingekogte wharen, als 'er zullen werden aangehaald, nevens

de vaartuygen, waar in dezelve zullen werden bevonden, en een boete van een hondert ryxd[s] daar en boven of 't quadruplum, zo dat meer bedraagt, te verbeuren by de geene, die bevonden zal worden eenige zodanige goederen van vreemde Europeesen gekogt te hebben anders als aan land en om alhier, na voorgaande vertolling, gelevert te worden (Placaat 29 Maart 1754).

63. Ook zal niemand aan vreemde Europeesen mogen afstaan ofte verhandelen eenige goederen ofte koopmanschappen van zodanige sortementen, als alleen voor Europa dienstig zyn, zoo die alhier vallen, als van buyten aangebragt werden, op de verbeurte van zodanige Europeesche sortementen van goederen, als, aan vreemde Europeesen verkogt zynde, zullen kunnen werden agterhaald; en dat tot schade van den verkooper, die gehouden wezen zal de penningen, voor sodaanige, verkogte goederen ontfangen, den koper te restitueeren en daar en boven nog te betaalen een boete van een hondert ryxd[s], even gelyk den genen, die na regten zal kunnen werden overtuygt eenige Indiasche goederen of koopmanschappen van zodanige Europese sortementen aan vreemde Europeesen verkogt of geleevert te hebben, schoon de verkogte of geleeverde goederen niet mogen werden agterhaalt, verbeuren zal de waarde van zodanige verkogte goederen niet alleen, maar ook nog de voorschreevene boete daar en boven (Dito).

64. Dewyl men, om goede reedenen, best geagt heeft alle alhier aankomende Europeese vreemdelingen, by benodigtheid van ryst, arak en zuyker, daar meede uyt 's Comp[s] pakhuysen, onder betaaling, te gerieven, zo werd allen inkoop by particulieren verboden, met last aan de sabandhaars om wel sorge te dragen, dat aan deeze ordre stipt voldaan werde; zullende, by ontdekking van dies overtreeding, den koop vernietigt, het goed verbeurt verklaart en den verkoper, zo wel als makelaar, daar en boven arbitralyk gecorrigeerd, mitsgaders door de respective koopers of uytvoerders aan de pagters van de inkoomende en uytgaande regten voor de ryst en de suyker voldaan moeten werden den gewoonen uytgaanden thol (Advertissement 21 February 1764).

65. En werden alle officieren en verdere bediendens van de zeevaart en zo meede alle andere ingeseetenen, 't zy Comp^s dienaaren of burgeren, Mardykers, Chineesen, Mooren, Jentiven en andere, geene uytgezondert, gelast, dat zy haar zullen hebben te onthouden om in 's Comp^s ofte hunne scheepen of vaartuigen te ontfangen ofte over te neemen eenige wharen ofte koopmanschappen van vreemde Europeesen, zo voor hen zelve, als voor andere, en voor al om eenige zodanige goederen met 's Comp^s sjampangs ofte met haar boots of schuyten aan land te voeren, op poene van confiscatie en arbitrale correctie daar en boven na vereysch en bevinding van zaken (Placaat 29 Maart 1754).

66. Niemand, 't zy van land ofte van de scheepen en vaartuygen alhier ter rheede, dan alleen den sabandhaar en licentmeester in zyne functie, zal zig mogen verstouten te gaan ofte vaaren aan boord van eenige vreemde Europeesche scheepen, hier ter rheede ofte elders omtrent dezelve leggende, op poene, dat, die daar van naar regten zal werden overtuygt, verbeuren zal een amende van twee hondert ryxd^s, 't zy dat hy op zodanig vreemd schip eenigen handel zou mogen hebben gedreeven of niet (Dito).

67. Vreemde Europeesen ofte inlanders, onder hunne vlaggen sorteerende, mogen gene portie hebben in scheepen en vaartuygen, welke particuliere ingezeetenen dezer colonie in der tyd mogten gepermitteerd werden naar China ten handel te zenden (Besluit 10 Juny 1763).

68. Aan alle vreemde Europeesen werd verbooden den uytvoer van tripangs, vogelnesjes en agar agar, zoo door haar selvs, als door andere voor haare reekening, op poene van confiscatie, de eene helfte ten behoeven van de Comp^e en de andere helft voor den officier, die de calange of aanhaling zal doen (Besluit 2 Juny 1763).

69. Op gelyke ponaliteit werd ook geinterdiceerd den invoer ter deser hoofdplaatse van allerhande Chineese whaaren, hoe ook genaamt, door vreemde Europesen en ook door andere voor haare reekening (Dito).

70. En, ingevalle die Chineese whaaren voor reekening van vreemde Europeesen gevonden werden in de jaarlyks van China alhier aankomende jonken, zo zullen, niet alleen alle de ingelaadene goederen, maar ook de jonken zelfs ipso jure confiscabel weezen (Dito).

71. Voor al mogen geen Comp^{s} zee- of landkaarten aan vreemde natien verkogt, uytgegeven of weggeschonken werden, op poene van aan den lyve gestraft te zullen werden (Resolutie 25 Augustus 1761).

72. Alverder zal niemand den onderdaanen van de Comp^{e}, wie het ook zou mogen wezen, zo ter dezer hoofdplaatse, als langs geheel Java, Cheribon en Bantam, eenige chialoupen, jachten of andere vaartuygen, geene uytgezondert, ook geen ankers, touwen of andere scheepsgereedschappen of equipagie goederen, veel min geschut of kleinder schietgeweer en ammunitie van oorlog aan vreemde natien of aan iemand, die niet sorteert onder de jurisdictie van de Comp^{e}, moogen verkoopen, transporteeren en veralineeren, onder wat naam of pretext het zoude mogen wezen, op verbeurte ipso jure en sonder form van proces van 't verkogte of de waardye van dien, mitsgaders zodanige verdere correctie, als, na geleegentheid van de zaak, zal geoordeelt werden te behooren (Placaat 29 April 1671, 9 January 1674, 2 October 1741, resolutie 12 December 1755 en advertissement 13 April 1763).

73. De nachodas of schippers der burger en andere particuliere vaartuygen, die aankomen, zullen terstond, als haar anker gevallen zal wezen, iemand van den haaren of haarent weegen aan land tot de sabandaar moeten zenden, om van haare komste en voorneemen kennisse te geeven, ten langste binnen 24 uuren; zig voorts in opzigte van het getal en de aanneeming hunner manschap, de opgave der mede gebragte passagiers en al wat daartoe relatie heeft, stiptelyk reguleerende naar het geene dier wegens onder 't hoofddeel van den ontfanger generaal, sabandhaar, etc. gestatueert is (Ordonnantie 7 July 1667).

74. Uyt de voorsz. vaartuygen zal niets mogen gelost,

nog daar in naderhand gelaaden of afgescheept werden, zonder voorafgaande permissie van den sabandhaar, op poene van andersints als sluykers gestraft te zullen werden (Dito).

75. Dezelve zullen, zo wel als alle daar meede overgekomen negotianten, gehouden zyn by den sabandhaar, ontboden zynde, zonder merkelyke verlet te komen, op poene van drie rd^s boete of andere arbitrale correctie (Dito).

76. Geene vaartuygen zullen van hier na andere plaatsen mogen vertrekken zonder haar alvoorens te hebben voorzien van een behoorlyke pas, waarop de naamen van alle Nederlanders en Mardykers en alle andere ingezeetenen dezer stede, zo wel vrye als lyfeygenen, zullen aangeteekend en by den licentmeester ten minsten drie daagen voor haar vertrek aangegeeven weezen, op verbeurte van schip en lading, mitsgaders verdere arbitrale straffe, na geleegentheid van zaken, welke straffe de hoofden of schippers van zodanige vaartuigen ook subject zullen wezen, ingevalle zy, kennis hebbende of kunnende hebben, dat eenige verstekelingen zig op dezelve bevinden, in gebreeken blyven daar omtrent behoorlyke navorsing te doen of van de ontdekking kennis te geeven aan den licentmeester (Dito).

77. Daar en boven zullen die voor de eerste maal na zee gaan en na andere plaatsen als Javas Oostcust, Cheribon en Bantam navigeeren, zig moeten voorzien van een zeebrief, dewelke door Scheepenen deezer steede zal geëxpedieert worden, onder het groot zegul van haar Eerwaardens, gedrukt in groen wasch (Resolutie 11 en 13 Juny 1743).

78. Niemand, 't zy Comp^s dienaar, burger, Mardyker of ander ingezeten, veel min vreemdelingen, zullen, zig naar of van 't eiland Onrust begeevende, aldaar op eenige andere plaatsen mogen aanleggen ofte afvaaren, dan die daar toe is geordonneert en bequaam gemaakt, op verbeurte van 't vaartuig of andere arbitrale correctie (Placaat 1 Maart 1668).

79. En de geene, die ten gemelde eyland bescheyden zyn, zyn almeede begrepen onder 't verbod tegens het aan boord vaaren van de aankomende scheepen, voor datse ter deze rheede gearriveert of na dat van hier na een ander comptoir

afgevaardigt zyn; en de baas van 't zelve zal, by overtreeding, boven de in 't generaal gestelde straffe, 't zy dat selvs aan boord vaart ofte zulks andere gelast, toestaat ofte conniveert, gedeporteert werden van ampt, qualiteyt en gagie (Placaat 12 November 1666).

80. Alle vaartuygen, van Batavia of elders ten deze eylanden aankomende, zullen moeten gedoogen, dat de baas of iemand anders van zynent weegen deselve visiteerd, zo nauw als hy begeerd, om te verneemen, of daar in ook eenigerhande sterken drank, 't zy arak, wyn, suri of diergelyke te vinden mogten wezen en, dezelve vindende, confisqueeren (Ordonnancie 14 Juny 1667).

81. Niemand, wie het ook zy, vermag eenig arsenicum, antimonium, rottenkruyt ofte eenig ander vergift, hoedanig ook genaamt, 't zy in het publicq of in 't bysonder te verkopen ofte andersints te veralineeren, op poene, zo wel voor den koper, als ontvanger, verkoper of weggeever, van een hondert ryxds boete, tusschen den officier, die de calange doet, en den aanbrenger in gelyke deelen te verdeelen, en verdere arbitrale correctie, na bevinding van zaken, en zulks behalve de confiscatie van de whaare selvs (Placaat 25 February 1681).

82. Dog, ingevalle een vrye persoon, ter goeder naam en faam staande, eene kleyne quantiteyt tot wettige en goede gebruyken mogte benodigen, zal hy daar van kunnen werden voorzien in de medicinaale winkel deeses casteels of de stads apotheek, mits 't zelve niet door een lyfeygen, maar door den perzoon, die het noodig heeft, zelfs of door een vry perzoon, by hem met een ordonnantie of recipis voorzien, de quantiteyt en het eynde, waar toe vereyscht werd, aanwysende, gehaald werde (Dito).

VAN SPECERYEN EN AMPHIOEN IN 'T BYZONDER.

1. Niemand, wie hy zy, vermag eenigen handel te dryven, 't zy directelyk of indirectelyk, in garioffel nagelen, noten muschaten, foely en fyne caneel, mitsgaders de oliteyten, welke daar van werden gemaakt, op wat manier zulks ook zou mogen

wezen, dan wel dezelve van eenige plaatsen voor haare of andere particulieren reekening herwaards overbrengen ofte elders vervoeren, daar inne eenigzints participeeren ofte ook in 's Compˢ, dan wel in haare particuliere scheepen, vaartuygen, huysen en andere logementen bergen, onder wat voorwensel zulx ook zou mogen wezen, op poene van te zullen werden gestraft met de dood en confiscatie van de helft haarer goederen, maandgelden of andere eygendommen; gelyk ook de scheepen en vaartuygen, waar meede men getragt heeft de speceryen of olien, daar van gestookt, te vervoeren, met derzelver geheele lading; zullende de mans in deze voor haare vrouwen moeten respondeeren (Placaat 27 October 1627, 14 Juny 1631, 24 May 1629 en 29 July 1757, item resolutie 7 February en 22 December 1716).

2. Met dezen verstaande nogtans, dat door den regter omtrent een zeer gering partytje van op zyn meest vyf ponden gesloken speceryen ofte vyf oncen olieteyten van ieder soort of twintig oncen in 't geheel, wel mitigatie gebruykt en zodanige delinquanten een mindere straffe naast de dood, na geleegentheyd van zaken, toegevoegd zal mogen werden (Resolutie 22 December 1716).

3. Middelerwyl, dat aan den aanbrenger van de overtreeding dezer interdictie beloofd werd een premie van een hondert ryxdˢ en verswyging van desselfs naam (Resolutie 29 November 1755).

4. En om, zo veel mogelyk, voor te komen alle quade practycquen, welke omtrend dit precieus articul zoude kunnen in 't werk gesteld werden, zo zullen alle Compˢ scheepen en vaartuygen, komende van Ambon en Banda, illico en zonder de minste uytstel, na haare verscheyning hier ter rheede, op 't aller naukeurigste moeten gevisiteerd werden door den water fiscaal, nevens twee gecommitteerde leeden uyt den Raad van justitie, geassisteert van den secretaris en deurwaarder van dat collegie; zullende voorts by die visitatie alle kisten der daar op bescheyden manschap onder 't oog van gemelden fiscaal en gecommitteerdens moeten geopend werden en met alle mogelyke exactitude en nauwkeurigheyt doorzogt en bezigtigt, ter ontwaaringe, of in dezelve ook eenige speceryen mogten

verborgen wezen, ten eynde, by ontdekking, daar teegens, als ook teegens de aanbrengers, te kunnen procedeeren na den inhoud deezes (Resolutie 27 Augustus 1699, 15 May 1714, 25 April 1730, 17 May 1736, 18 October 1737, 24 December 1748 en 22 December 1763).

5. Vervolgens zullen de voormelde kisten, na dat invoegen voorsz. zyn gevisiteerd, ten eersten van die bodems moeten geligt en door siampangs of losboots overgebragt werden op het admiraals schip, dan wel op eene der naast aangeleegene scheepen, om aldaar in de ruymen of andere bequame plaatsen in bewaring te blyven tot tyd en wyle de meermelde specerye-scheepen of vaartuygen zullen wezen ontlost van haare ladingen en andermaal gevisiteerd door den waterfiscaal en zyne bediendens (Dito).

6. Dierhalven zal niemand, buyten de gene, waar van zulx den dienst van de Comp^e^ zal vereysschen, aan boord van de voorsz. scheepen of vaartuygen, hier ter rheede of daar omtrent, zig mogen begeven of binnen dezelve geadmitteerd werden, zo lange zodanige bodems niet geheelyk ontlost en bovengemelde tweede visitatie zal wesen volbragt (Dito).

7. Ook zal, zoo lange voorz. ontlossing en visite niet is volbragt, geene der hoofd- of mindere officieren en gemene van boord na land of andere scheepen of vaartuygen haar mogen begeven, dan in cas van noodzakelykheyd of speciaal consent van den opper-equipagiemeester, met voorkennis en licentie van den heer Gouverneur Generaal of, by zyn Edelheyds afweezen, den heer Directeur Generaal; zulks, dat de geene, die tot het bestellen der medegebragte brieven en papieren aan land gekomen zoude mogen zyn, zig opstonds weder na boort zal moeten begeven omme aan voorsz. ordre te voldoen (Dito).

8. En, om ook met relatie tot de losvaartuygen alle mogelyke voorziening te doen, zullen de onderofficieren, welke met speceryen na de wal werden gezonden en de zorge en toezigt, mitsgaders de verantwoording daar over aanbevolen is, om geene reden, hoedanig ook, van sodanige vaartuygen mogen gaan, zo lange het van de ingelaadene speceryen niet zal weezen

ontlast, en zulks op poene van deportement, zullende zodanige stuurlieden of andere onderofficieren hare addres en losbriefjes niet in perzoon moeten gaan bestellen, maar zulks hebben te doen verrigten door een der mindere mattroosen of zeevaarende op haar onderhebbende vaartuygen, wanneer daar meede aan de wal, 't zy aan de Westzyde ofte voor 't casteel gekomen zullen wezen; gelyk ook in 't zegulen der luyken, het verzorgen der schotten en andere toegangen tot het ruym der gemelde vaartuygen alle mogelyke opmerking en voorzigtigheyd zal moeten gebruykt worden (Dito).

9. Met dat selfde oogmerk zullen ook alle burger of inlandsche vaartuygen, komende van Ambon, Banda, Ternaten en Maccasser, illico en zonder het minste uytstel, na haar aankomst hier ter rheede, door de bediendens van de boom en den waterfiscaal, dewelke telkens door die van de boom, by aankomst van zodanige vaartuygen, daar van ten spoedigsten zal moeten werden geadverteerd, onder de vereyschte adsistentie van militairen, bezet en vervolgens nog ten selven dage of immers zoo haast het daags daar aan zal konnen geschieden, door den waterfiscaal en sabandhaar met haare bediendens in perzoon op 't aller nauwkeurigste onderzogt en gevisiteerd moeten werden, gelyk ook dezelve vervolgens onder 't ooge van gemelde officieren en haare bediendens zullen moeten werden ontladen, op dat, in cas daar in eenige speceryen zouden mogen berusten, dezelve ontdekt en aangeslagen mogen werden, omme daar teegens, als ook tegens de aanbrengers en haare vaartuygen, te procedeeren als na behooren (Resolutie 28 May 1715 en 7 February 1716).

10. Om op 't stuk der oliteyten van speceryen te beter de geleegentheyd tot quade practycquen weg te nemen is de vendumeester, de secretarissen, soo van de collegien van justitie, als Weesmeesteren, item de curator ad lites en die verder tot het houden van vendutien geauthoriseert zyn, expresselyk verbooden het opveylen of verkopen van eenige oliteyten, onder wat naam of pretext het weezen mogte, 't en zy dezelve alvoorens door een medicinale doctor, chirurgyn, of apothekar, in 's Com-

pagnies dienst of onder haare jurisdictie sorteerende, bezigtigt zyn en door hem verleend zy een attestatie, onder presentatie van eede, dat onder dezelve geene oliteyten van de vier hooft speceryen, in den aanvang deeses gemeld, te vinden zyn; met verdere last, dat zy de geene, die daar onder mogten werden bevonden, in de medicinaale winkel, onder quitantie van den administrateur, zullen moeten overgeeven, om by de boeken ingenomen en aan de Comp[e] verantwoord te werden, sub poene van deportement, by aldien zonder deze precautie eenige fyne specery oly verkogt hebben (Resolutie 27 Augustus 1751).

11. De geene, die van de Oost of Ceylon eenige boomtjes off plantjes van garioffel nagulen, noten muschaten of veritable Ceylonse caneel naar elders in Indien mogte onderstaan te vervoeren, zal voor ieder boomtje of plantje verbeuren een duysend guldens voor een burger en alle te goed hebbende gagie voor een Comp[s] dienaar daar en boven, ten behoeve van de Comp[e], met zodanige verdere correctie, als bevonden zal werden te behooren (Placaat 25 November 1706 en 7 November 1712).

12. En, zoo iemand gelegentheyd mogte gevonden hebben om van voorsegde boomtjes of plantjes naar Nederland, 't zy van hier of elders, ter sluyk mede te nemen, zal, van wat staat of conditie hy ook zoude mogen wezen, voor ieder plantje verbeuren duyzend guldens, buyten deportement en verbeurte zyner te goed hebbende maandgelden, zoo een Compagnies dienaar het mogte onderstaan hebben (Dito).

13. Voorts blyft niet alleen geinterdiceerd den handel in amphioen, buyten de gene, die van de gepriviligeerde sociteyt ingekogt is, maar ook den vervoer met 's Comp[s] of andere scheepen, 't zy Europesche of inlandsche, dan wel mindere particuliere vaartuygen, direct uyt Europa, de directie van Bengale of van eenig ander comptoir of plaats van de Comp[e] of van andere na deeze hoofdplaats, dan wel elders na en bezuyden Malacca en binnen de straat Sunda en op Comp[s] territoiren of comptoren, binnen of buyten de Westcust, deselve verklarende confiscabel in den eerste graad, saisibel voor een

yder, met volkomen vryheyd om, waar dezelve binnen voorsz. bepaalde plaatsen of districten ontmoet werd, aan te haalen, 't zy te land of op zee en uyt de scheepen of vaartuygen, die zulks gelaaden mogten hebben en aan Comp[s] onderhoorige, dan wel inlanders, met geene Europesche passen voorzien, toebehooren, zo hy des magtig is, te ligten en op te brengen te dezer hoofdplaats of het naast gelegenste comptoir van de Comp[e], om aldaar vervolgens geprocedeert te werden tot confiscatie van deze amphioen niet alleen, maar ook de vaartuygen, waar in dezelve bevonden mogten werden; op verdere poene, dat de geen, die bevonden zal werden zig aan zodanige particuliere, vuylen morshandel in amphioen door overzending en vervoer, mitsgaders desselvs bewaaring, koop en verkoop vergrepen en schuldig gemaakt, dan wel daar inne op eeniger hande wyse geparticipeert of de hand geleent te hebben, 't zy hier, in Bengale of wel elders op eene van Comp[s] comptoiren, waar 't ook zoude mogen wesen, 't zy te land of op haare scheepen en mindere vaartuygen, zonder eenige conniventie, gratie of dissimulatie, van wat qualiteyt of conditie hy ook zoude moogen weezen, ten exempel van andere, boven de confiscatie à uso van zyn goederen, aan lyf en leeven zal werden gestraft (Placaat 2 Juny 1758).

14. Gelyk al meede werd gestatueerd, niet alleen, dat, zo wanneer in eenige scheepen of vaartuygen, zo die van Batavia na eenige plaatsen komen te vertrekken, als van elders, 't zy uyt Europa of van eenige buyten quartieren in India hier ter rheede komen of leggende zyn, eenige particuliere amphioen, buyten die de Comp[e] of de voorsz. sociteyt toebehoorende is of van dezelve ingekogt mogt wezen, bevonden en agterhaald mogte werden, boven desselfs confiscatie, etc., de schippers, boekhouders, stuurlieden en deks officieren, als bootsman, schieman, constabel, enz. of die derzelver plaatsen bedienen of by provisie waarnemen, van en op al sulke bodems, als die de toesigt daar tegens ten principale aangaat en hooglyk aanbevolen is daar tegen te vigileeren en, by ontdekking, ten eerste aan te geven, zullen werden gedeporteert en gecasseert en wyders

de schuldige daar en boven sodanig aan lyf en leeven gestraft, als na bevinding van saken in dezen zal g'oordeelt werden te behooren, maar ook, dat aan den ontdekker of aanbrenger van partiuliere amphioen of smokkelhandel in deselve, onder secretesse van desselvs naam, beloofd werd, niet alleen de waarde van alle zodanige, daar door aangehaalde en geconfisqueerde amphioen, na aftrek per geregtelyke onkosten en verdere detractie, hier onder te melden, maar boven dien een volkomen inpuniteit aan den zelven, in zo verre hy zig aan gemelden verboden handel, 't zy door aanbreng, bewaring, koop of verkoop van particuliere amphioen meede mogte hebben schuldig gemaakt, wordende selvs in dien gevalle aan de aanbrengers hun regt op de verkogte, particuliere amphioen, dan wel desselvs verkoops prys gereserveert gelaaten.

15. Ten welken eynde de fiscaals der respective buyten comptoiren, daar de aanhaaling geschiet, en alhier den advocaat en waterfiscaal gelast werden zig te voegen by den aanhaaler en voor hem te procedeeren tot de voorsz. confiscatie, daar voor genietende de thiende penning en de armen deezer steede de honderdste penning, te defalqueeren van de voorsz. waarde of het geheele bedragen der aangehaalde amphioen, dewelke aan de sociteyt ter deezer plaats zal moeten werden overgelaaten op de taxatie van dies waarde, na de constitutie van dit sap in proportie van 's Comp[s] amphioen, die dezelve ontfangt tegen vier hondert en vyftig ryxd[s] de kist, tot welke taxatie zullen werden gebruykt de kundigste en bequaamste subjecten, ter weder zyde, by de sociteit en den aanhaaler, ten getallen van twee of meer te benoemen, na 't goedvinden van den regter; en voor welke getaxeerde prys de sociteyt gehouden zal wezen de voorsz. amphioen aan te nemen en dadelyk in contanten gelde by de leverantie te betaalen.

16. Voorts werd wel expresselyk verboden het falsificeeren of vermengen van den amphioen, 't zy by heele, halve of quart kistjes, dan wel in kleynder quantiteyt, ten verkoop of versending, en insonderheyd het verkoopen of versenden van sulke vervalschte of vermengde amphioen in de kisten, waar meede

de suyvere en opregte opium voor de Compagnie alhier aangebragt en by de sociteyt verkogt werd, sub poene van confiscatie van de gefalsifieerde of vermengde quantiteit voor den aanbrenger, invoegen als op § 15, met relatie tot den smokkelhandel in dezelve gezegt is, en bannissement in de ketting voor den tyd van vyf jaren daar en boven (Placaat 16 April 1751 en 2 Juny 1758).

17. Dog het kopen en verkopen van madat of geprepareerde amphioen, van de sociteit ingekogt, werd aan een ieder gepermitteerd, onder conditie nogthans, dat dezelve aan geen slaven zal mogen geschieden, nog ook niet binnen de stad en Zuyder voorstad, nog ook in de blokken beoosten dezelve tot de Paraveese weg toe, op arbitrale straffe, tot de ketting toe; op welke poenaliteyt ook geinterdiceert werd het zetten van madat rookers by forma van kroeg of neering en het admitteeren van vreemde madat rookers in zyn huys om madat te schuyven, mitsgaders alle te samenkomsten van madat rokers in deeze of geene huysen (Advertissement 19 April 1747).

18. De scheeps overheeden mogen geen amphioen, in hoe geringen quantiteyt ook en schoon ook van de sociteyt ingekogt, na China vervoeren, op poene van confiscatie der amphioen voor den aanhaaler en opzending van dies transgresseurs in verseekering herwaarts, ten eynde teegens dezelve geprocedeert te werden naar uyterste rigeur der wetten (Placaat 19 Juny 1750).

VAN VERSCHEYDE MISDADEN.

Brandstigters.

Alle, die zig aan deeze misdaad schuldig maaken en daar aan de hand leenen, zullen aan den lyve of wel met 'er dood gestraft worden, naar exigentie van zaaken; en die zulke booswigten aanbrengen, dat op de daad betrapt en daar van overtuygt werden, zullen hondert rd[s] uyt de stads gelden tot een beloning genieten (Advertentie van Schepenen 22 October 1669).

Zeerovers.

1. Imand, bevonden werdende eenige zeeroof gepleegt te hebben, sal sonder eenige genade aan het leeven gestraft en alle zyne middelen verbeurt verklaart werden (Oude statuten).

2. En zullen de gezaghebbende officiers van 's Comp[s] kruysvaartuygen ofte andere dienaaren van de Comp[e], die in 't minste met deselven gecolludeert hebben ofte, hen reeds in hunne magt hebbende, moetwillig hebben laaten ontkoomen, dezelfde straffen onderworpen zyn.

Valsche munters.

Niemand zal eenige goude en silvere, gangbare munten mogen nabootsen, vervalschen, snoeyen, schroeyen, snyden of dezelve wasschen met sterk water of in eenigerly manieren verligten, op straffe des doods; zullende den geenen, die iemand zal weten aan te wyzen schuldig aan voorsz. misdryf, zodanig dat in handen van de justitie geraaken zal en van de misdaad na regten overtuygd, genieten een premie van twee hondert rd[s] en zyn naam daar en boven, zo veel doenlyk, werden gesecreteerd (Placaat 30 April 1698, 31 Maart 1700, 16 April 1711, 26 November 1727, 25 July 1729, 11 February 1732, 25 Juny 1745, resolutie 5 Maart 1756, en placaat 13 Maart 1765).

Hoerery en overspel.

1. Die een eerbaare vrouwe tot ontugt aanzoekt of schandelykheeden voorlegt, zodanig, dat daar van in regten kan werden overtuygt, zal arbitralyk, naar geleegentheid van zaaken en perzoon, gestraft werden, moetende alle vrye vrouwen voor eerbaar werden gehouden, waar van 't teegendeel niet komt te blyken (Oude statuten).

2. Maar die een jonge dogter of weduwe bevonden zal werden geschonden of beslapen te hebben, sal 50 rd[s] verbeu-

ren of wel swaarder gestraft werden na discretie van den regter, te weeten, soo den delinquant een ongehuwt of vrye persoon is; maar, by aldien zig een getrouwt man daar aan komt te vergrypen, zal hy den tyd van een maand in het donker gat te water en ryst gezet en in een amende van hondert rd[s] gecondemneert werden, behalven dat hy, eenig ampt of officie hebbende, daar van zal werden gedeporteert en inhabil verklaart, terwyl de vrouwe voor den tyd van twaalff maanden in het tugthuys gebannen zal werden (Dito).

3. Maar overspel begaan werdende met een gehuwde vrouwe, zullen beyde, 't zy de man getrouwt is of niet, boven amende van 100 rd[s], yder voor den tyd van 50 jaaren, de man ad opus publicum buyten 's lands en de vrouw in het tugthuys gebannen werden (Dito).

4. Geene Christenen vermogen byzitten te houden, op poene van 100 rd[s] voor eerste, 200 voor de tweede en 300 voor de derde reyse, dat daar over bekeurd zullen werden, zullende de boetens, zoo in dit, als de voorgaande § van dit hoofddeel gestatueerd, werden geappliceerd, een derde voor den armen, een derde voor den officier, die de calange doet, en de overige derde voor den aandrenger (Dito).

5. Geen zee officieren mogen op reis naar deeze of geene comptoiren, dan wel van daar herwaards keerende, meede neemen of over brengen eenige vrouwlieden, vrye ofte slavinnen, op poene van vyf honderd rd[s], ten behoeve der stadswerken te verbeuren, uytgezondert nogtans niet alleen de zulke, die in gezelschap van of met eene familie op speciaale ordonnantie overgaan, maar ook de zodanige, waar toe door de locale overigheid speciaal verlof mogte weezen verleend (Resolutie 19 Maart 1754).

6. Eenig heiden, Mahometaan ofte ander onchristen persoon by een Christen vrouwe, getroud ofte ongetroud, boeleerende, sal zonder eenige remissie met de dood gestraft werden (Oude statuten).

7. Ingevalle eenig lyfeygen hem zo verre quam te verstouten, dat met een vrye vrouwe of dogter, te vooren geen slavinne

geweest zynde, oneere pleegde, zal hy voor zyn leeven ad opus publicum gebannen werden, dan namentlyk, als het geen Nederlandsche, nogte zyns lyfheers vrouwe of dogter zy; want den lyfeygen, die met eenige van deese bevonden zal werden onkuysheyd bedreeven of deselve daar toe gesolliciteert te hebben, zal zonder genade met de koorde gestraft worden, tot dat 'er de dood na volgt (Dito).

8. Gelyk ook met geesseling en kettingslag, om voor al haar leeven aan de gemeene werken te arbeyden, zullen gestraft werden alle slavinnen of vrygegeevenen, die haares lyfheers of lyfvrouws zoon, beneeden de derthien jaaren oud, tot ontugt zullen verleid hebben, wanneer de ouders daar over klagtig vallen en regt begeeren.

9. Voorts zullen de officieren van justitie allezints attent zyn en goede toezigt moeten houden op alle kitten, kroegjes en andere suspecte huyzen en plaatsen, zo binnen, als buyten dese stad, ter weering van hoerery en alle vrouws persoonen, die zy op goede gronden aanzien en agten zig daar aan schuldig te maken, met voorkennisse en toestemming van den regter, haare huyzen en neeringen doen ruymen en, in zo verre die ergerlyke lieden op die misdaad g'attrapeert of daar van overtuygt werden, zullen zy voor de eerste reyse verbeuren twintig ryxd[s] en, by mancquement van betaling, voor ses of meer maanden, d'inlandsche vrouwen met een ketting aan 't been, in 't tugthuys gebannen, dog voor de tweede en verdere reyse daar en boven aan den lyve gestraft werden na exigentie van zaken (Placaat 25 January 1682).

Tuyn-, boom- en bosch-schendery.

1. Die bevonden werd eenige vrugt- ofte andere boomen, staande op 's Heeren weegen, te beschadigen, van hunne vrugten of bepaggeringen te berooven of ook de heyningen van tuynen te verbreeken of wel in te dringen om de vrugten af te plukken, 't gezaayde te bederven of andere diergelyke straat- en thuyn schenderyen te begaan, zal, zonder conniventie, aan den lyve of

met kettinggang, dan wel anderzints werden gestraft, na de importantie van 't misdryf ofte de geleegentheid van zaaken en perzoonen (Placaat 3 May 1680 en 28 December 1685).

2. Insgelyks zal niemand vermoogen de zaay- en bouwlanden van andere lieden te doorloopen, het gewasch te vertreeden en vernielen ofte andersints te bederven, veel min iemands suykerriet of andere gewasschen afsnyden, uytrukken of op een andere wyse te ontsteelen, op poene van zonder figuur van proces in de ketting te zullen geklonken werden om voor een of meer jaaren aan de gemeene werken te arbeyden ofte anderzints arbitralyk gestraft werden, naar vereysch en bevinding van persoonen en zaaken (Oude statuten, advertissement 9 November 1646 en placaat 23 December 1656).

3. Om 't overryden, vertrappen en beseeren van menschen en kinderen, item schillen en schenden der boomen, mitsgaders het breeken der paggers en heyningen der thuynen en erven en andere ongevallen voor te komen is gestatueerd, dat geen paard of rund-vee door de stad zal mogen gedreeven worden anders dan met seelen of touwen gebonden, op verbeurte van ses rd^s voor den aanbrenger.

Wanneer iemand niet in zyn publicque dienst, maar voor plaisier in de stad te paard ryd, sal hy niet mogen galoppeeren, op poene van confiscatie ofte een geldboete, naar bevinding van perzoonen en zaaken.

Lyfeygenen, die eenig paard door de stad moeten brengen, zullen niet vermogen daar op te gaan zitten, maar zullen die by de hand met de toom moeten leyden, op poene van strengelyk gegeesseld te werden.

Geene varkens of diergelyke beesten mogen in gemeene slooten of revieren leggen of sig wassen en zo ook geen paarden buyten de wedden, daar toe gesteld, op verbeurte van dezelve beesten en een boete van ses rd^s, ten behoeven van den aanbrenger, voor de eerste maal, mitsgaders voor de tweede maal arbitrale correctie en in beide gevallen vergoeding van schade, door dezelve veroorzaakt.

Niemand zal vermogen eenige paarden, buffels, koebeesten,

schapen, bokken, varkens, enz., met of zonders wagters, te laten graasen of weyden langs 's Heeren publicque weegen, op verbeurte niet alleen van dezelve beesten, maar ook nog op een boete voor ieder beest, dat zodanig bevonden en agterhaald zal werden, voor de eerste reyse van thien, voor de tweede maal van twintig rd[s] ten behoeven van de geene, die de aanhaling zal doen, en de diacony armen deezer steede, ieder voor de helfte, en voor de derde maal op arbitrale correctie, boven de vergoeding der schade (Oude statuten, placaat 17 April 1730).

4. En zullen de geenen, die beesten ofte vee houden, schuldig zyn zorg te dragen, dat dezelve in het uyt- en indryven onder weegens geen schade doen, op verbeurte van ses rd[s] ten behoeve van den aanbrenger, buyten de voldoening der schade van den eygenaar ofte huurder van 't land, ter taxatie van den officier, onder wiens jurisdictie sulks voorvalt (Dito).

Straat schendery, diefstal en fraudatien.

1. Die zig schuldig maakt aan eenige fraude, dievery en ontvreemding van 's Comp[s] waaren en koopmanschappen, hoe genaamt of waar ook geborgen mogte wezen, 't zy aan land in de respective administratien of te water in 's Comp[s] scheepen, jagten of andere vaartuygen, ofte aan dezelve met kopen of vervoeren de hand te bieden, 't zy directelyk of indirectelyk, zal zonder eenige conniventie, gratie of dissimulatie, van wat qualiteyt of conditie hy ook mag wezen, ten exempel van alle de fraudateurs en dieven van 's Comp[s] middelen, boven confiscatie van zyn goederen of ook de schepen en vaartuygen, waar meede die gestolen goederen vervoert heeft ofte dagte te vervoeren, aan lyf of leeven werden gestraft naar exigentie van zaken, zullende den aanbrenger van zulke fraudateurs, onder verhooling van desselfs naam, ook beloond werden met hondert rd[s] (Placaat 9 October 1655, 3 May 1680, 24 May 1689 en 17 April 1730).

2. Ten opzigte van 's Comp[s] equipagie goederen, land- en zeekaarten in 't byzonder, is gestatueerd, dat, niet alleen die

eenige derselve heeft bestaan te verkopen of te vervreemden, dan wel te verruylen, maar ook den geene, die zig onderwinden dezelve weg te schenken, buyten 's Comp[s] dienst t'employeeren ofte anderzints te vervreemden, de voorsz. straffe zullen onderworpen zyn naar geleegentheyd van zaaken.

3. Dit alles niet alleen te verstaan van de scheeps overheeden en andere, welke dezelve ten gebruyke in den dienst verstrekt krygen, maar ook van alle die geene, welke eenige diergelyke goederen onder hunne administratie of bewaaringe hebben.

4. Alle de geene, die ter zee ofte land eenige menschen, 't zy vrye of lyfeygenen, van hier vervoeren ofte steelen, zullen de straffe des doods incurreeren, gelyk ook alle die geene, welke moedwillens en weetens haare hulp daar toe gecontribueert of meede gewerkt mogten hebben, 't zy door verleyding van zodanige vervoerde menschen, item huysvesting of verschuyling van dezelve, ten versoeke, dienste en adjude der steelers of vervoerders; gevolgelyk ook, die weetens en willens daar toe eenige vaartuygen of andere hulpmiddelen hebben gecontribueerd, zoo meede de geene, welke tot het steelen van menschen last gegeeven of wel de vervoerders daar toe overgehaalt, geinduceert of geinstigeert, gelyk ook de geene, welke sodanige vervoerde menschen willens en wetens gekogt mogten hebben; deze alle zullen, gelyk gezegd is, de straffe des doods incurreeren, onvermindert het officie en de prudentie van den regter om naar geleegentheid van de omstandigheeden, perzoonen ofte anderzints, ook wel een minder straffe, voornamentlyk wanneer de gestoolene of vervoerde menschen lyfeygenen zyn, te mogen decerneeren, zoo als denzelven in conscientie zal bevinden te behooren (Placaat 21 October 1688 en resolutie 21 October 1710).

5. De geene, die iemand op 's Heeren weegen en straaten of wel voor of in de winkels of huysen of ook wel buyten in de thuynen aanranden en van vee, vrugten en andere goederen en voorbrengsels berooven, pleegende alzo dievery en straatschendery, zullen met openbaare geesseling en brandmerk of wel

meede na exigentie van zaken met de dood gestraft werden, onvermindert het officie van den regter, als in de voorgaande paragraaph vermeld (Placaat 23 January 1682).

6. En die eenigerhande grof of kleyn vee, 't zy buffels, koebeesten, paarden, schaapen, bocken, geyten, enz., komen te steelen, zullen voor de eerste maal met geesseling en brandmerk, nevens kettingslag voor tien jaaren, als het inlanders, en een tien jarig bannissement ten eylande Edam, als het lieden van Europeesen bloede mogten zyn, beide om aan de gemeene werken te arbeiden, dog voor de tweede reyse met de koorde aan de galg gestraft werden, dat 'er de dood na volgt (Placaat 21 October 1688).

7. Alle de geene, 't zy Europees of inlander, vrye of lyfeygen, die een of meer van de geene, welke aan huysbraken of dieveryen, met geweld vermengd, schuldig zyn, weet aan te brengen, zodanig, dat in handen van de justitie geraakt en van voorsz. strafwaardige feiten overtuygd kan werden, zal, nevens de verswyging van desselvs naam, zo het begeert werd, ook een premie van twee hondert zilvere ducatons genieten; voorts zal meede de geene, die daar aan schuldig mogte wezen en zyn complicen, invoegen als gezegt is, komt aan te geeven, boven de vryheid van straffe, insgelyks genieten een premie van een hondert rd[s], zullende, wanneer 't een lyfeygen is, in 't eene geval, zoo wel als in 't andere, denselve daar en boven vry gegeeven werden en den lyfheer genieten de helfte der premie tot dedommagement of zoo veel meer, zonder prejuditie der wederhelft van de premie, den lyfeygen competeerende, als den voorsz. aanbrenger en lyfeygen ter arbitragie van den regter zal geoordeelt werden zynen meester waardig te zyn geweest (Advertissement 28 Juny 1748).

8. En op dat de goede in- en opgezeetenen, zoo wel in de voorsteeden als ten platte landen, te beeter voor alle attentaten van moord of diefstal beveyligt mogen zyn, is gestatueerd, dat de onderdaanen van de Comp[e], buyten de stad woonende, geoorlooft is alle onbekende perzoonen, die van 's avonds ten half seeven tot des morgens ten half ses uuren binnen haar huysen,

erven of tuynen tragten te komen, zodanig, dat deze hunne toeleg door aanneemelyke indicien te bewysen zy, met geweld af te weeren, ja, selvs te quetsen en te dooden, zonder dat daar over in 't alderminste van de officieren der justitie zullen mogen aangesproken worden of voor eenig ongemak te dugten hebben, mits zulx aan den Landrost 's anderen dags vroegtydig bekend makende (Ordonnancie 7 July 1667, 17 Augustus 1713 en 29 Juny 1739).

9. Dit regt hebben ook die geene, welken binnen de stad woonen, dan namentlyk, wanneer men zodanig een op syn erff off in huys vind, 't zy hy daar ingebroken, overgeklommen ofte andersints, zonder kennisse van den huysheer, binnen gekomen is en men denselven op geen andere wyse bekomen of het ontvlugten beletten kan (Placaat 20 April 1622).

10. Geen Chinees of inlander, van wat natie hy ook zy, vrye of slaaf, mag 's avonds, by donkere maan, na de klokke neegen uuren, langs 's Heeren straaten of weegen, zo wel binnen, als buyten de stad gaan sonder een brandend ligt, op poene, dat de geene, die na de klokke thien uuren, sonder ligt by hun te hebben, op de straat of weg geattrapeerd werd, niet alleen aangetast en in hegtenisse gezet, maar ook als een overtreder van deze ordonnantie arbitralyk gestraft zal werden (Placaat 20 April 1622, resolutie van Schepenen 16 July 1624, placaat 24 February 1651, 17 Augustus 1713 en 17 October 1752).

11. De officieren der justitie, eenige vilipendeurs en overtreeders dezer ordre willende apprehendeeren en dezelve zig daar tegens feytelyk te weer stellende of zoeken te ontvlugten, zullen geweld mogen gebruyken en, zo hun anders niet gevoeglyk bekomen kan, haar vermogen te doden, zonder ter zaaken van dien eenigsints calangeabel te weezen (Dito).

12. Welk regt ook competeeren de inlandsche of Mahometaansche capitains der respective campongs buyten dese stad, als moetende zy alle de zodanige, die na negen uuren zonder brandend ligt hunne campongs of quartieren willen. passeren, niet alleen met goedheid ofte met geweld opvatten en arresteeren, mitsgaders den volgenden dag aan den Drossaard overleeveren,

maar ook daar en boven, zo dra sy kundschap van zamen rotting van eenig quaad volk buyten hunne campongs bekomen, dezelve te keer gaan en apprehendeeren of wel, in cas van resistentie, zonder scrupule onder de voet steeken, mits daar van den volgenden morgen aan den Drossaard kennisse geevende (Dito).

13. Insgelyks zal niemand, geene uytgesondert, 't zy visschers ofte andere na de klokke tien uuren met een praauw ofte andere vaartuyg op- of afvaaren mogen sonder ligt by haar te hebben, op poene als vooren (Dito).

14. En zullen ook des avonds, van de klokke negen uuren tot 'smorgens ten vyff uuren, geen vaste kraampjes, hoe genaamt, mogen wezen of open blyven in of buyten de stad en geduurende dien tyd ook door niemand eenige koekjes of andere versnaperingen rond gedragen werden, om slaven of andere deugnieten het vinden van heelers by nagt, zoo veel mogelyk, difficil te maken en ook aan zulk geboefte het voorwendsel te beneemen, dat zy, om die te kopen of verkoopen, 's nagts de wegen bekruysen om onder dat specieuse voorwendsel veyliglyk te kunnen steelen of gestoolen goed kopen en verkoopen, op poene van de eerste maal vyff en twintig en de tweede maal vyftig rd^{s} te verbeuren ten behoeve van den officier, mitsgaders de derde maal arbitralyk gestraft te werden (Placaat 6 Maart 1730).

15. Nopens de diefte van hoornvee zal moeten in agt genomen worden het gestatueerde onder het hoofdeel van 't beestiaal, dies gebruyk en wes meer.

Ongebondentheeden en overtreedingen der ordres.

1. Niemand, van wat beroep, qualiteyt of natie hy wesen mag, zal zig mogen onderstaan ofte verstouten des avonds na 7 uuren en voorts by nagt, tot het slaan van de reveille of rys op toe, binnen de stad ofte het casteel eenig schietgeweer, klein of groot, hoe ook genaamt, te lossen of af te schieten; ook geenerly ongewoon geklank met klok, trompet, trommel ofte eenig ander instrument, daar men allarm meede slaan kan, te maken, ten zy op het bevel der geene, die zulks te

gebieden hebben, ofte andersints uyt noot, by voorval van vyandelyke invasie, verraad van binnen ofte diergelyke, op poene van rd[s] 25 voor den armen en boven dien corporeele straffe, na exigentie van zaken (Placaat 18 July 1656 en 21 Juny 1698).

2. Een ieder werd ten ernstigste en nadrukkelykste gelast zig zorgvuldig te wagten, zoo voor 't maken, verkopen en wegschenken, als het aansteeken en branden van allerhande vuurwerken, item voor 't schieten met snaphaanen, musquetten, pistoolen of ander schietgeweer, niet alleen binnen, maar ook buyten dese stad, op 's Heeren weegen en straaten, op wat tyden 't ook zou mogen weesen, op poene van, by overtreeding van 't eene of ander gedeelte der voorsz. prohibitie, te zullen verbeuren twee hondert rd[s] ten behoeven van den officier, die de calange zal doen, of arbitraire correctie aan den lyve voor die gemelte boete niet zullen kunnen betaalen, naar exigentie van zaaken en perzoonen, zullende de ouders voor hunne kinderen moeten boeten en verantwoorden (Placaat 28 December 1729, 22 December 1734, 29 January 1748, 17 October 1752, 28 December 1761 en 21 December 1762).

3. Dog, ingevalle een lyfeygen daar op mogte werden betrapt, zoo zal den zelve publicq gegeesseld en voor twee of drie jaaren, na geleegentheid van zaken in de ketting gebannen worden, ter plaatse door deze regeering te decerneeren (Dito).

4. Daar en boven zullen ook de overtreeders, niet alleen moeten verantwoorden en vergoeden alle schade, die door zodaanige aangestoke vuurwerken en de daar door te verwekkene brand aan menschen, huysen, rytuygen of andere goederen zou mogen werden veroorzaakt, maar ook als brandstigters, zonder de minste oogluykinge of dissimulatie, publicq aan den lyve werden gestraft, zelfs met de dood, na de swaarheid der zaaken (Dito).

5. Middelerwyl, dat, in aanmerking van de difficulteyt, welke 'er is om de aansteekers van vuurwerken t'overtuygen, de respective officieren der justitie gequalificeerd werden om de zoodanige, welke zy op de daad komen te attrapeeren, zonder

dat 'er de in regten vereyschte getuygen tegenwoordig zyn, maar buyten eenige form van proces of zonder aanzien van persoonen exemplaarlyk af te straffen, ter plaatse, alwaar het voorsz. delict komen te perpetreeren (Dito).

6. Alle overtreedinge der ordres, in den dienst gegeeven, zullen omtrent de capitains en mindere officiers ter zee gestraft werden, de eerste maal met een reproche of geldboete of beyde na geleegentheid van zaaken; de tweede maal met suspens van haaren dienst voor drie, zes of meerder maanden, geduurende welken tyd zy buyten dienst en gagie, maar egter in haaren rang en fatzoen zullen blyven, en voor de derde maal met cassatie en deportement met of sonder infamie, na dat de zaaken geconstitueerd zyn, waar na zig de regters in 't wysen harer vonnissen zullen moeten reguleeren, blyvende alle ordinaire overtreedingen der gemeene wetten de gemeene straffen onderworpen, die by de wetten daar toe zyn gesteld, en zelvs ook aan den regter de vryheyd om, by ontmoetinge van eenige enormiteyten in de overtreedingen der regels en ordres van den dienst, aanstonds met de eerste maal tot de zware of wel selfs de swaarste straffe te procedeeren, naar bevinding van zaaken (Instructie 12 Augustus 1748).

Vegten, manslag, duelleeren en moord.

1. Gemene zeevaarende zullen, zo min als de ambagtslieden of vrywerkers, zig 's avonds na negen uuren buyten hunne bescheydene plaatsen, het zy met of zonder geweer, mogen begeeven, ten waare voorsien van een brandend toorts en een licentie briefje van hunne schippers, baazen of andere hoofden, over dezelve gesteld, die hen deselve niet buyten eenige reeden van noodsaakelykheid zullen geeven, op poene, dat zy, zonder zodanigen schriftelyke permissie 's avonds na neegen uuren op straat rinkel rooyende, met hondert slagen zullen gelaarst worden en daar en boven een maand gagie verbeuren ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, by aldien zy door geregts dienaars opgevat worden.

2. Wanneer een ambagts gezel een mes of ander geweer trekt of iemand met scherp of met een stok of hout slaat, snyd of steekt, zodanig, dat 'er bloedt na volgt, dan wel zig teegens zyn baas, meesterknegt ofte ander hoofd of den provoost opposeerd of andere grove fouten begaat, sal den fiscaal overgeleevert worden.

3. Ten dezen eynde zullen de baasen of meesterknegts en de provoosten gehouden zyn de mes- of geweer trekkers, quetsers, opposanten en andere diergelyke quaaddoenders aanstonds in de boeyen te doen sluyten, op poene van daar over selvs arbitralyk gestraft te werden.

4. Wie iemand slaat of werpt met een vuyst, rotting, stok, kanne, steenen of eenig ander instrument, geen geweer zynde, zonder bloed te zien, zal verbeuren drie rd[s], dog, den gequesten bloed latende, ses rd[s], en zulks voor den officier, die de calange doet, wel verstaande, dat, zo de moetwil groot bevonden werd, dezelve dan naar exigentie van zaken en circumstantien ook swaarder aan den lyve zal gestraft werden, ter arbitragie van den regter (Placaat 23 January 1682).

5. Maar die eenig geweer trekt om iemand te grieven, het zy met deegen, ponjaard ofte diergelyke, zal thien rd[s] aan den officier betaalen en den tyd van twee maaden te water en ryst in een donker gat geset werden, alwaar 't, schoonse daar meede niemand gequest hadden, welk poinct den regter speciaalyk word g'interdiceert om eeniger hande reedenen ofte aansien van persoonen te conniveeren ofte door de vingeren te sien (Oude statuten).

6. Een mattroos of bootsgesel, zyn mes tegens iemand trekkende of daar meede tegens de straat steenen of iets anders schrapende om een ander uyt te daagen, zal daar over, op de daad gekregen of daar van overtuygd zynde, aanstonds in goede versekering gebragt en vervolgens ten eylande Edam gebannen werden om aldaar een jaar in de lynbaan voor kost en kleederen, zonder loon, te arbeyden, boven een boete van drie maanden gagie voor den officier.

7. Maar, zoo een mattroos daar en boven nog met een

mes zal hebben onderstaan iemand als aanvaller of uytdager te grieven of te quetsen, zal, boven de voormelde boete, strengelyk gegeesselt en voor den tyd van drie jaaren ten eylande Edam gebannen werden om, als gezegt, voor de bloote kost en kleederen te werken; dog d'aggressie met meer verswarende omstandigheeden verselt geweest zynde, zullen de misdadigers ook verder of swaarder straffe onderworpen zyn, naar dat den regter zal bevinden te behooren; en werden onder deze verswarende omstandigheeden begreepen, dat het zelve gepleegd zy tegens lieden van fatzoen, die van haar geselschap niet zyn, dan wel tegens capitains, schippers, boekhouders, stuurlieden, chirurgyns en andere mindere scheeps officieren, schoon zy ook op andere scheepen bescheiden waren, en tegens andere bevelhebbers hier te lande sonder onderscheyd.

8. En zullen gehouden werden voor overtuygt van haar mes teegen een ander getrokken te hebben en vervolgens de poene van 't mes-trekken subject zyn alle mattroosen, die men zal bevinden met anderen gevogten te hebben of handgemeen geweest te zyn, een versche of nog niet geneesene wond te hebben, ten waare zy 't contrarie konden bewysen of bekend stonden voor lieden van een goed en stil gedrag, die hunne quetsing niet verborgen gehouden, maar 't selvs aangegeeven hadden.

9. Zoo iemand eenen anderen verradelings of sonder eenige voorafgegaane krakeel of questie komt te quetsen, zoo zal de zodanige, daar van overtuygd werdende, almeede, zonder figuur van proces, met de koorde ter dood of na bevinding van zaaken in swaare lyfstraffe gedoemt werden.

10. Die des nagts na neegen uuren imand slaat, stoot en quest of maar teegens denselven zyn geweer trekt, zal dubbele straffe opgelegt worden (Oude statuten).

11. Dog, zoo het quam te gebeuren, dat een mattroos een anderen zodanigen sneede toebragt, dat de gequetste aan de wonden aanstonds of na eenige daagen quam te overlyden, zoo zal den zelven daar over ten minste met de koorde of wel swaarder gestraft worden, dat er de dood na volgt, zonder

figuur van proces of eenige verschooning, ten waare eenig noodweer ter zelver stond opentlyk te blyken quam.

12. Indien imand, zig voorbedagtelyk of moetwillig in gevegt met mes, deegen of ander geweer begeevende, op de plaats van 't gevegt dood bleeve of eenige daagen daar na te sterven quam, zal den doode met den leevendige na 't geregt gevoert en beyde lichamen, na gedane executie, de vogelen ter proye, by de beenen aan de galg opgehangen werden.

13. Die iemand in duel roept of tot een tweegevegt uytdaagt, dan wel van een ander uytgedaagt zynde, daar toe uytgaat, zal van ampt en bediening, soo hy eenige mogte hebben, gedeporteert en inhabil verklaard werden (Oude statuten).

14. Die kennisse heeft van een voorgenoome duel, is gehouden het zelve aan zyn commandeerende officier, dan wel den officier van justitie, waar onder de duellisten sorteeren, sonder 't allerminste tydversuym ofte eenige bewimpeling kennisse te geeven, op poene van, soo daar eenig onheil uyt mogte komen te volgen, als een meede oorzaak van 't zelve gestraft te werden (Dito).

15. Iemand in een formeel duel ter neder gelegt wordende, sal den delinquant met de koorde aan de galg gestraft werden, dat er de dood na volgt; intusschen, dat den te nedergeslagene zo lange moet blyven leggen, tot dat het vonnis van den regter over die beyde persoonen geveld zal zyn, om den leevendigen, te gelyk met den dooden, aan de galg op te hangen of wel den dooden bevoorens, indien de zaken ten lasten van den leevendig gebleevene nadere indagatie mogten vereyschen (Resolutie 24 Augustus 1688 en 31 Augustus 1714).

16. Eenig ongeluk van doodslag komende te gebeuren in eenige wyk, zal de wykmeester, zoo haast hy kennisse daar van krygt, zulx sonder versuym moeten laaten weeten aan den advocaat fiscaal, Baljuw of Drossaard, op dat de misdadiger agtervolgt en in hegtenis gezet mag werden, waar toe die wykmeester ook de behulpzaame hand zal moeten bieden (Ordonnantie 5 October 1655).

17. Niemand zal vermogen eenigen doodslager te huysvesten, versteken of weg helpen, 't zy in huys, in of met syn vaartuyg, paarden, waagen of iets anders, wat 't zy, op de verbeurte van een jaar huur van sodanig huys, nevens het vaartuyg, de waagen en paarden of draagzeetel, waar meede de versteking of voorthelping gedaan is, en hondert rd[s] boete daar en boven, mitsgaders, ingevalle het geene ongelukkige manslag, maar eene met opset begane moord zy, nog deportement of suspens van ampt, qualiteyt en gagie, zoo den huysvester, versteeker of weg helper een dienaar van de Comp[e] is; en anders, zoo het iemand buyten den dienst mogte wesen, een bannissement voor seekeren tyd, na arbitrage van den regter, en gelyke boete van hondert rd[s], welke boetens en confiscatien komen ten behoeven van de Comp[e] voor de eene en den officier, die de calange doet, voor de andere helfte (Oude statuten).

18. Ten aansien van de zoo genaamde amok spelers of de moedwilligste soort van moordenaars werden de beide collegien van justitie gequalificeerd met dezelve, wanneer op heeter daad, dan wel nog geduurende hunne woede en moordadig opzet werden g'apprehendeert, de plano te procedeeren, 't zy gequest zyn of niet, en hen met de rigoureuste doodstraffe te laaten executeeren, op of omtrent de plaats, daar 't delict geperpetreert zy (Resolutie 6 April 1764).

Voortvlugtigen, weg- en overloopers.

1. Geen Comp[s] dienaar, van wat rang of qualiteyt hy zy, vermag buyten de jurisdictie van Batavia en geen burger, nog ook een inlander, onder de burger wagten sorteerende, buyten de limieten van het koningryk Jaccatra, dan wel de ommelanden dezer stad te vertrekken, dan met speciaal consent, op poene van aan den lyve ofte andersints gestraft te werden, na geleegentheyd van zaaken (Oude statuten).

2. En die zodanige komt aan te brengen, zal vyftig rd[s] premie genieten en van straffe vry zyn, ingevalle daar aan meede schuldig mogte bevonden werden (Dito).

3. Imand sonder behoorlyk consent aan een schip of een ander vaartuyg komende om te vertrekken, zyn de hoofden van dien schuldig zulx dadelyk de overheid bekend te maken, op verbeurte van 't vaartuyg en de ingelaadene cargasoenen, mitsgaders verdere straffe na geleegentheyd van zaaken (Dito).

4. Alle 's Comp^s^ dienaars, die voor de expiratie van hun verbonden tyd, sonder consent van Generaal en Raaden, uyt Indien vertrekken, zullen als wegloopers aangemerkt worden en dien volgende, boven de straffe, daar toe staande, verbeuren alle haare maandgelden en wat zy verders by de Comp^e^ te goed mogten hebben, ten profyte van de Comp^e^; gelyk meede niemand, ook na de expiratie van zyn verband, uyt Indien zal mogen vertrekken zonder al zulken consent, op verbeurte als boven; en zoo wie al zulke wegloopers en versteekelingen in de scheepen van de Compagnie ontdekt en niet aangeeft ter eerste plaatse, daar hy onder de jurisdictie van de Comp^e^ komt aan te landen, of wel, indien dezelve eerst tusschen Cabo de Goede Hoop en Nederland mogten ontdekt worden, by zyne binnenkomste aan heeren Bewindhebberen, zal, boven de verbeurte van zyne maandgelden, nog gestraft worden met cassatie, deportement en inhabiliteyt, na bevinding.

5. Maar, die getrouwt zynde, hem zonder behoorlyke licentie of als versteekeling naar het vaderland begeeft en zyne vrouw hier te lande laat, zal geduurende de reise in de boeyen gehouden en van Cabo de Goede Hoop, ter erlanging der verdiende straffe, in selver voegen by eerste geleegentheid herwaards te rug gesonden of, als het schip de Caab niet aan doet en zig in zee daar toe geene geleegentheid door ontmoeting van uytkomende scheepen aanbied, in Nederland aan de justitie ten zelve eynde overgeleevert worden (Oude statuten).

6. Niemand, hoedanig hy ook zy, zynen tyd uytgedient hebbende of niet, zal vermoogen hem sonder consent te begeeven in dienst van eenige vreemde natie of op andere scheepen dan die van de Comp^e^, op poene van, behalve de verbeurte van alle zyne maandgelden, als een overlooper, uytwyzens het placcaat van de Hoogmogende heeren Staaten Generaal jegens

het overlopen, den 30en May 1625 beraamd, aan lyf en leeven gestraft te worden, na bevinding van zaaken; zynde daar en boven de uytdrukkelyke begeerte van haar Hoogmogende, dat selvs niemand, 't zy Neederlander of uytheemse, na zyn retour in Neederland zal moogen treeden in dienst van eenige Koningen, princen, potentaten of vreemde natien, om voor haar, 't zy te waater of te lande, naar deeze gewesten te gaan, op poene van arbitrale correctie, zoo hy hier in Indien of namaals in Nederland agterhaald wierd; dog iemand, speciaal zeevaarenden, zig verstoutende om hem, 't zy in Europa of hier in Indien, te begeeven in dienst van vreemde of buytenlandsche Oostindische Compen, zal, alhier g'attrapeert werdende, boven de confiscatie zyner goederen, met de dood gestraft worden (Articul brief en placaat heeren Meesters 24 September 1718).

7. Insgelyks zal niemand zonder expres en speciaal consent van de vergaderinge van Seeventienen of van Generaal en Raaden vermoogen na de expiratie van synen verbonden tyd over land, het zy over de kust van Cormandel, Suratta, Persien of andersints, naar Neederland te keeren, onder wat pretext het selve soude moogen weesen, op de verbeurte van alle het geene hy aan de Compe te goed of van dezelve te pretendeeren zoude moogen hebben, en daar en boven arbitrale correctie (Artikul brief).

8. Wie by den vyand overloopt, zal met den dood gestraft werden en alle zyne goederen en maandgelden verbeuren; zullende ten opzigte van 't wegloopen na andere, geen vyanden zynde, worden nagekomen en geobserveert de capitulatien, dier weegens met andere Europesche of inlandsche natien reeds gemaakt of nog te maaken (Artikul brief).

9. Een iegelyk, die zig by de Compe heeft laaten aanneemen en ten bewyse van dien eenig maandgeld ontvangen heeft, zal gehouden zyn dien dienst in eygen persoon te volbrengen; en zoo wie met het voorsz. maandgeld wegloopt, zal aan den lyve gestraft worden en 't ontfangene dubbeld moeten restitueeren; dog een ander in de plaats stellende, zal de geene, die op een vreemde naam of voor een ander zig laat suborneeren

en aan boord komt om met het schip te vaaren, zonder zelfs in persoon daar op aangenomen te zyn, drie jaaren de Comp[e] voor de kost alleen moeten dienen en de pleger van 't bedrog zal daar en boven aan den lyve strafbaar zyn (Dito).

10. Geene der inlandsche natien zal met 's Comp[s] scheepen naar Europa moogen vaaren, ten waare met expresse acte van licentie van deeze regeering, op poene van ad opus publicum gebannen te werden (Oude statuten).

11. Drossers of vagebondeerende Comp[s] dienaaren, welke langer als een maand te zoek zyn geweest en door haar eygene officieren, de bediendens van den commissaris tot de zaaken van den inlander, de commandanten der buyten posten en alle andere perzoonen, buyten de bediendens van de justitie, opgevat werden, zullen, soldaaten zynde, zonder forma van proces naar 't eyland Edam gezonden werden en, zeevaarende weezende, naar Onrust met een ordonnantie om aldaar, na voorgaande gevoelige castyding, twee maal zo lang, als zy zig geabsenteerd en omgesworven hebben, in de lynbaan en onder de vlag voor de kost dienst te doen, mitsgaders hunne zoldyen geduurende dien tyd werden ingehouden.

12. Geen volk van de scheepen zal aan land mogen vernagten zonder speciaale permissie van den water fiscaal, die ook de permissie niet zal verleenen dan op een briefje van den capitain of hoofd van 't schip, ten blyke, dat hy daar meede te vreeden is; en die zonder zodanig een briefje aan land gevonden werd, zal door de bediendens van de justitie werden opgevat en vastgezet om voor de eerste maal en wanneer hy maar een enkele nagt zonder permissie aan land is geweest, op 't schip zelvs met een huysselyke kastyding te werden gestraft, dog langer sonder verlof aan land geweest zynde en egter nog binnen de maand agterhaald werdende, zal hy voor veerthien dagen, een maand of langer aan boord gebannen werden om in het geheel niet van 't schip te moogen gaan, en ten dien eynde wel over dag op het schip tot zyn werk moeten gehouden en des avonds in de boeyen gesloten werden, zoo lang de tyd van zyn bannissement duurt; en hy zal

daar en boven aan den geweldiger, wiens bediendens hem opgepakt hebben, in geld of op reekening moeten betaalen ses stuyvers, buyten alle de andere kosten en misen van justitie, zo 'er eenige meer op zyne apprehentie mogten vallen; en zullen dese gevallen door den president van de justitie alleen worden afgedaan om 't volk niet nodeloos in de boeyen te laaten zitten (Placaat 23 January 1682 en instructie 18 Augustus 1748).

13. Dog de geene, die hun schip laaten ontvaaren of nog eenige misdaad buyten 't drossen gedaan hebben, zullen g'extradeert worden aan de justitie, om loon na werken te krygen.

14. De respective officieren van justitie zullen van hunne zyde met allen ernst en yver hebben te vigileeren tegens 't vagabondeeren van 's Comp^{s} dienaaren, met qualificatie om de geene, die door hunne bediendens geapprehendeert werden, voor den Raad van justitie deeses casteels te actioneeren, om door haare agtbare vervolgens zodanig gesententieert en gemulcteerd te worden, als zy, naar het gestatueerde by § 12, zullen oordeelen te behooren.

15. Dog de geene, die een maand of langer absent geweest en aan geen ander misdaad als het drossen schuldig zyn, zullen niet lang in hegtenis mogen werden gehouden, maar prompt te regt gesteld werden (Resolutie 26 July 1672).

16. Ten deesen eynde zullen de officieren of haare substituten, item de burger en andere wagten, al het gemeene volk, dat, aan land bescheyden zynde, des avonds na neegen uuren op straat bevonden werden, als ook na seeven uuren, die, aan boord thuis gehoorende, geen perfecte aanwysing weeten te doen door haar bevelhebbers ergens gesonden te weezen, moeten laaten opvatten en in hegtenis brengen, om des anderen daags met daggen gelaarst en ook selvs swaarder gestraft te worden, zonder manier van procedeeren en zonder dat die geene, die licentie hebben om aan land te overnagten, langer als tot thien uuren op straat zullen mogen blyven.

17. En zullen de Landdrost niet alleen, maar ook de officiers op de buyten posten geen mattroosen of soldaaten haare posten

mogen laten passeeren, maar zullen dezelve laten opvatten, ten zy met een briefje van haare officieren of van den fiscaal voorzien zyn; zullende tot encouragement de soldaaten, het zy Europeesen of inlandsche, voor 't opvatten van ider landlooper genieten agt ryxd^{s}, welke op de soldy reekening van de zulke zullen gesteld werden.

18. De geene, die een landlooper en vagebondeerende Comp^{s} dienaar aan land en elders, op de ambagts winkels of in de arthillery bescheyden, in huysen off thuynen komen op te houden en de Comp^{e} van haar dienst te priveeren, zullen voor de eerste maal verbeuren 25 rd^{s}, voor de tweede maal 50 rd^{s} en, indien het nog meer gebeurt, zodanige zwaarder straffe ondergaan, als men zal agten naar exigentie van zaaken te behooren (Placaat 27 February 1682).

19 Wanneer deeze of geene gequalificeerde dienaaren van de politie, marine en den deegen ofte andere beroepen, boekhouders ofte hooger in qualiteit zynde, hun om bekende of onbekende reedenen komt te absenteeren en te zoek te maken, zal den advocaat fiscaal zig uytterlyk 6 weeken, na men tyding bekomen heeft, dat zodanige persoon absent is, zich by requeste aan de Raad van justitie hebben te adresseeren en daar by te kennen te geeven, het geen aangaande de absentie ofte 't vermissen van zodanigen persoon is consteerende, mitsgaders op fundament van dien, onder exhibitie van de nodige bewysen tot adstructie en verificatie zyner positien, versoek te doen, dat tegens zodanige vermiste Comp^{s} dienaars mag werden verleend citatie en zulx in persoon, wanneer 't consteert of dat 'er vehemente suspicie is, dat zig in dienst van eenige vreemde natie, te water ofte lande, dan wel op andere als 's Comp^{s} scheepen begeeven heeft, dog anders simpelyk per naaste roldag ofte wel binnen zeeker te stellen peremptoir termyn voor haare regtbank te compareeren en zig aldaar te verantwoorden, sub poene van confessie et convictie ofte dat hy schuldig zal werden gehouden (Resolutie 20 Augustus 1753).

20. De gemelde citatie, verleent zynde, zal werden besteld

den perzoon zelfs, als hy zig mogte ophouden ter plaatse, daar zulks zonder gevaar geschieden kan, dan wel aan desselfs huysvrouw, kinderen ofte familie, by aldien hy eenige nagelaaten heeft, en anders ter gewooner plaatse (Dito).

21. Zodanigen persoon compareerende, zal teegens hem indiervoegen werden geprocedeert, als men, uyt kragte van de hier vooren gestatueerde straffe en de verscheyde gevallen, die er kunnen exteeren, ofte ook buyten des uyt hoofde van de te kort komende gelden of goederen op de administratie, by zodanige vermiste perzoon gehad en gehouden, zal bevinden te behooren (Dito).

22. Den absenten als vooren geciteerd zynde en niet compareerende, zal door den Raad van justitie tegen hem werden vergunt default en uyt kragt van dien gedecerneerd apprehensie corporeel met conscriptie van zyne goederen, indien de Compe iets op hem te pretendeeren heeft, dog anders niet (Dito).

23. Vervolgens zal hy, als men hem bekomen kan, ook werden geapprehendeert en in hegtenis gebragt (Dito).

24. Maar zodanige fugative of absente perzoon niet te bekoomen zynde, zal den zelven nog drie maal werden gedagvaart by edict, onder klok luydinge, om in persoon te compareeren, op poene, dat anders teegen hem by continuatie al verder zal werden geprocedeert, zodanig als men, naar de geleegentheid van het geene hem is ten laste gelegt, zal oordeelen te behooren (Dito).

25. De delinquant zodanig gedagvaart zynde en niet compareerende, zal teegen hem verder geprocedeert werden niet anders als of hy gevangen waare, met verificatie of instructie van de zaak (Dito).

26. Zoo de gedaagde en defaillant op de tweede of derde edictale citatie compareert, zal hy in hegtenis moeten gaan en, purgeerende zyne voorgaande defaulten, gehoort werden (Dito).

27. Dog, als hy eerst na 't vonnis gevangen werd of hem zelfs in handen geeft en hem wil purgeeren, zo van zyne noncomparitie, als van de zaak ten principalen, zal hy als dan nog

ontfangen en gehoort werden, even als of van den beginne was gecompareerd, blyvende het vonnis, zoo veel het pecunieele aangaat, in waarde, ten waare hy gecompareert waare binnen 's jaars na de uytsprake van 't vonnis, in welken gevalle hem kan worden toegelaaten om zig, onder 't beneficie restitutionis in integrum, te purgeeren, en kan gevolgelyk ook dat gedeelte van 't vonnis wederroepen worden, mits hy betale de kosten van justitie en zyn onschuld betooze (Dito).

28 De eerste citatie simpelyk of niet in persoon verleent en by gevolge de zaak zodanig geconstitueerd zynde, dat er geen lyfstraffe plaats kan hebben, zal als dan, by non-comparitie, uyt kragte van 't default, eerst werden verleent citatie in perzoon, dog daar op weeder niet compareerende, by continuatie voort geprocedeert werden, zonder dat in dit geval de drie edictaale citatien nodig zullen weezen (Dito).

29. Inselvervoegen zal ook in cas van desertie of dienstverlating werden geprocedeert teegens de dienaaren van een mindere qualiteyt of rang als boekhouder, die zig absenteeren, alleen met dat onderscheid, dat deeze eens in 't jaar alle te gelyk, dog met uytdrukking van hunne naamen, geboorteplaatsen en qualiteyten, zullen werden ingedaagt (Dito).

30. By aldien het mogte komen te gebeuren, dat iemand, Comp[s] dienaar zynde, buyten permissie van de heeren Meesters in 't vaderland, dan wel van deeze regeering zynen dienst quiteerende, van de Comp[e] quam te deserteeren en zig by vreemde natien vervoegde, mitsgaders vervolgens over land, dan wel met Engelsche, Fransche of scheepen van andere natien na Europa of elders delogeerde, zal zulk een perzoon, schoon 't bekend zy, dat hy geen dienst by andere genomen heeft, dadelyk werden ingedaagt als een deserteur en voorts van deeze citatie ofte indaginge moeten geformeerd werden een authenticq bewys, om het zelve met en benevens de procedures, die daar op komen te volgen, en wat al verder tot het geval in questie gehoort, in forma probandi na Neederland over te zenden (Resolutie 5 November 1754).

31. Dog Moorsche zeevaarende, die, zo ter deser hoofdplaatse,

als op de buyten comptoiren, in Comp^s dienst zynde, wesentlyk mogten komen te deserteeren of zig in dienst van andere vreemde mogentheeden of potentaten begeeven, zullen gestraft werden met een bannissement op 't eyland Edam, om aldaar in de lynbaan voor de kost te werken, het zy voor een, dan wel voor meer jaaren, na bevinding en constitutie van zaaken; maar de Mooren, die mogten gaan drossen of zig absenteeren, zullen na den gebruyke te regt gesteld worden, 't zy met een laarzing of andere diergelyke domestique straffe, agter het stadhuys of op de equipagie werff (Resolutie 20 Juny 1760).

32. De maandgelden van de deserteurs zullen, buyten figuur van proces, aan de Comp^e moeten vervallen en niet aan de respective fiscaals (Besluit XVII^nen 21 July 1693).

Fameuse libellen.

1. Niemand zal vermoogen eenige liedekens, gedigten of diergelyke, tot spot, schande of diffamatie van een ander, men swyge van de hooge of locale overigheid, te maken, deselve over te schryven, te singen, pronuncieeren of op eenige andere wyse te divulgeeren of aan den man te brengen, op poene van daar over aan lyf en goed gestraft te worden, na geleegentheyd van zaaken (Oude statuten).

2. En zullen de herbergiers of waarden, in welkers huysen eenige diergelyke liedekens ofte gedigten nagezien, gesongen, geleesen ofte anders gedivulgeert werden, gecondemneert werden in een amende van hondert rd^s ten behoeve van den officier, die de calange doet, voor de eene en den aanbrenger voor de andere helfte, wannneer het blykt, dat zy, zulks weetende, zig daar teegen niet gesteld of, zig zonder vrugt g'opposeert hebbende, daar van aan den officier, onder wiens jurisdictie zy gehooren, geene kennisse gegeeven hebben (Dito).

3. Daar en teegen zal den geenen, die aanwysen zal, wie eenige dusdanige injurieuse geschriften ingesteld, nageschreeven ofte uytgestrooyt zal hebben, met de somma van hondert ryxd^s vereerd werden (Dito).

WEESMEESTEREN EN HUNNE BEDIENDENS.

1. Jaarlyks zal, na de vernieuwing van de wet, gelyk tot nog toe, by Scheepenen in dubbelen getalle genomineert en by den heer Gouverneur Generaal en de Raden van India gekoosen en gesteld worden zeeven eerlyke, gequalificeerde perzoonen, te weeten: een lid deezer regeering als president, item twee Comp^s dienaaren en vier burgers als leeden, die generalyk 't opzigt en gezag over de onmondige weesen en haare middelen zullen hebben, indiervoegen als hier onder omstandig gestatueerd word (Oude statuten en resolutie 6 Juny 1670).

2. In 't generaal moeten alle boedels van Christenen, waar van de erfgenaamen onmondig, dan wel uytlandig of absent en die notoirlyk suffiçant zyn, door Weesmeesteren, in zo verre haar Eerwaarde by testament niet uytgesloten zyn, aangevaart en geadministreerd werden, zodanig, als dat altyd gepractiseerd werd; met dezen verstande nogthans, dat, by aldien 'er eenige de minste haesitatie mogte weesen, door wien van beyde, Weesmeesteren of curator ad lites, den boedel moet worden aangevaart, Weesmeesteren dezelve niet onder zig mogen neemen alvoorens daar over te hebben erlangt de decisie of ordre van den heer Gouverneur Generaal, zo als den curator ad lites aan zyne zyde ook verpligt zal zyn te doen (Resolutie 9 Augustus 1688 en 9 April 1709).

3. Dog in cas van twyffeling omtrent de suffisance eenes boedels, tot welkers administratie Weesmeesteren geroepen zyn, zal denzelven, om de reputatie van den overleedene te conserveeren, zoo lang voor suffiçant gehouden werden, tot dat 't contrarie komt te blyken, en gevolgelyk de eerste aanvaarding van dien moeten geschieden door den secretaris van Weesmeesteren, ter presentie van twee gecommitteerde leeden, met voorkennis en ordre van den heer president (Resolutie 9 Augustus 1688).

4. Zullende in deze gevallen ten eersten alles in het sterfhuys geinventariseert en de zaaken van des overleedens begraffenis op 't menageuste en zoo zober, als immers de conditie

van den overleedene dat lyden kan, gesteld moeten werden (Dito).

5. Dit verrigt zynde, zal den secretaris, zo ras doenlyk en alvoorens tot den verkoop der goederen te procedeeren, gehouden zyn aan 't collegie te vertoonen den staat des boedels, te weeten: de onkosten der begraffenisse en wyders de schulden des boedels, die zeekerlyk zoo verre bekent zullen zyn, als men daar door in staat is geweest aan de sufficantheyd des boedels te twyffelen, en daar in stellen alle de in weesen bevonden effecten, schulden, enz., om als dan by 't zelve collegie g'examineerd te werden, of zodanigen boedel, ten gelde gemaakt werdende, zoude kunnen toereyken of niet, om in 't eerste geval voort te stappen tot de verkooping der goederen en de verdere administratie van dien, dog in het laatste geval daar van zeedert die uure af te zien en dezelve, als een notoire, insolventen boedel, aan den sequester over te geven (Dito).

6. Maar, wanneer het gebeuren mogte, dat zodanige boedel, by Weesmeesteren op het gemelde vertoog van haaren secretaris voor suffisant aangezien en egter na dato der verkooping insolvent bevonden wierd, 't zy dat de goederen zoo hoogen prys niet haalden, als men wel gedagt hadde, of wel, dat zig na dato eenige schulden openbaarden, zo zal dien boedel almeede aanstonds aan den sequester moeten overgegeeven worden, zonder dat by leden van Weesmeesteren den veertigsten penning van de verkogte goederen genooten, maar, getrokken zynde, weder ten voordeele van den boedel zal moeten uytgekeert werden, gelyk dan ook den secretaris wegens de risico en het invorderen der vendupenningen, die hy daar van onderheevig blyft, niet meer zal trekken dan de eene helfte van 't ordinaire vendusalaris,. boven de gevallene kosten, en de wederhelfte laaten genieten door den sequester, aan welke zodanige, naderhand insolvent bevonden boedel werd overgetransporteert, en dat voor de moeyte der te houden proceduuren, in cas van preferentie en concurrentie, mitsgaders de distributie, in conformiteit van het daar op te vallene vonnis (Dito).

7. Zulks zal ook vice versa moeten geschieden, ingevalle

den sequester een boedel, die eerst notoir insolvent geoordeelt was, na dato suffiçant bevond, welke als dan niet alleen aanstonds aan Weesmeesteren overgegeeven, maar ook, in cas de goederen reeds verkogt mogten zyn, als dan door den sequester voor zyn risico en moeyte van het inmaanen der vendupenningen niet meer dan het halve vendusalaris, boven de gevallen onkosten, genooten en de resteerende helft aan den secretaris van Weesmeesteren gecedeert sal moeten werden (Dito).

8. Alles nogthans met dien verstande, dat, ingevalle het mogte gebeuren, dat, na dat de gantsche boedel reeds gered en de bekende crediteuren al voldaan mogten zyn, zig onverwagt nog een crediteur kwam op te doen, wiens naderland eerst te voorschyn komende crediteurs pretentie grooter mogte weezen dan het overgebleeven restant des boedels, als dan geen overgifte van dien, hoewel daar door insolvent bevonden werdende, zal geschieden, maar alleen uytkeering van dat restant aan zodanige crediteuren behoeven gedaan te worden, sonder dat hy, schoon de oudste, bezegelde brieven hebben mogte, de verdere crediteuren, welke het haare bevoorens ter goeder trouwe uyt den suffiçant geoordeelden boedel genooten hebben, tot eenige weeder uytkeering vermogens zal zyn aan te spreeken; egter zal zulx geen plaats hebben, dan wanneer alle bekende en onbekende crediteuren by affixie van billetten, zoo wel in 't Nederduyts, als in 't Maleyts en Chinees, van de voorsz., te doene volkomene afbetaaling der crediteuren ses maanden bevoorens zullen weezen verwittigt (Dito).

9. Imand aflyvig wordende, het zy man ofte vrouw, en kind ofte kinderen agterlaatende ofte geen maagen of geregtige erfgenaamen alhier hebbende, zal den doodgraver, die het graf voor den aflyvige maakt, gehouden wezen, al eer denzelven begraven word, zulx Weesmeesteren ofte haaren secretaris aan te brengen, op verbeurte van zyn dienst (Oude statuten).

10. En zullen de naamen en woonsteeden van den overleedene by den secretaris aangeteekend worden, mits den doodgraver, zo wel als den secretaris, daar voor genietende elk ses stuyvers.

11. Waar en boven en om de zelfde reeden van alle testamenten, codicilaire procuratien of andere actens van uytterste wille kennisse en vertooning zal werden gedaan aan Weesmeesteren ter registreering, invoegen de respective collegien van justitie gerecommandeerd worden daar op reguard te neemen, indien iemand daar omtrent eenige difficulteyt maakte (Resolutie 13 Juny 1681).

12. Ondertusschen, dat Weesmeesteren gequalificeerd werden tot het openen van alle beslooten testamenten, ter weeskamer gebragt werdende of dezelve raakende (Resolutie 15 December 1705).

13. Vervolgens zullen Weesmeesteren door den bode den overgebleeven man ofte vrouw doen aanzeggen om ter weeskamer te komen op sulken dag, als het Weesmeesteren gelieven zal, genietende de boode daar voor ses stuyvers, alles te verschieten by de weeskamer en wederom te verhaalen aan de goederen van de weeskinderen, die ter kamer gebragt worden (Oude statuten).

14. Vader ofte moeder, langst leevende, zullen gehouden weezen ter weeskamer te komen om te verrigten en der weezen goed te bewysen en ter weesboek te brengen, in presentie van de daar over te roepen naaste vrienden van den aflyvige, zo 'er eenige zyn, en dat binnen ses weeken na de begravinge van den overleedene, op poene van twaalf rd^{s}, te verbeuren ten behoeven van de kamer, en des niet te min gehouden te blyven bewys te doen, ten waare den langst leevende, by advis van Weesmeesteren en de naaste vrienden, om reedenen langer tyd wierd toegelaaten om bewys te doen ofte, sonder bewys te doen, in den boedel ongedeelt te blyven zitten (Dito).

15. Niemand zal van zyne kinderen scheyden, voor en al eer hy zal hebben geleevert staat en inventaris van alle goederen, meubelen, inmeubelen, huysen, erven, pagten, renten, scheepen ofte parten scheeps geld, actien, schulden en onschulden, hoe die genaamt mogen wezen, mitsgaders goud, zilver, kleynodien, kleeden en allerhande huysraad, dewelke met den

overleedene, ten dage van desselfs afsterven, te samen gehad en bezeeten heeft, en dat gesterkt met eede, die hem by Weesmeesteren, als daar toe geauthoriseert zynde, afgenoomen zal worden, ten waare, dat by Weesmeesteren en de naaste vrienden en voogden van de weezen anders geraaden en g'accordeert wierd (Dito).

16. Zo bevonden word, dat eenige goederen verzweegen en niet in de gezegde inventaris gesteld zyn, zullen dezelve, zonder eenige contradictie, komen en blyven ten voordeele van de kinderen van den aflyvigen, ten waare den geenen, die de voorsz. inventaris heeft geleevert, by eede wilde verklaaren dezelve niet willens en weetens verzweegen te hebben (Dito).

17. In zo verre iemand voorwende geen goederen agtergelaaten te hebben en dat den boedel meer ten agteren, als te vooren is, zo zal dezelve daar meede niet mogen volstaan en van 't doen van bewys vry zyn, voor en al eer hy inventaris in forma voorsz. met de schulden en onschulden overgeleevert zal hebben, waar by het zelve blyken mag, almeede binnen voorsz. tyd, ten waare by Weesmeesteren toegestaan wierd, dat 'er geen inventaris geleevert zal worden (Dito).

18. By aldien het gebeurde, dat eenige boedelhouder ofte boedelhoudster zig wilde behelpen met eenige testamenten of codicillen, by den overleedene gemaakt, zo zal daar in niet toegestemt mogen werden, maar de zodanige des niet te min gehouden weesen inventaris te leeveren en bewys te doen, ten waare sufficante cautie konde en wilde stellen en Weesmeesteren daar meede te vreeden waaren (Resolutie 14 September 1690).

19. Vader en moeder beyde stervende, zonder haare kinderen bewys gedaan te hebben, zullen de oudste en naaste magen ter wederzyden gehouden weezen bewys te doen van de goederen, by de overleedene agtergelaaten, gelyk voorsz. (Dito).

20. Indien vader en moeder ofte andere boedelhouders bereyt waaren binnen voorsz. tyd bewys van goederen te doen en de vrienden van de aflyvige, verzogt zynde voor Weesmeesteren te compareeren, daar toe niet verstaan wilden, zoo zal men zoodanige onwillige tot drie verscheydene reysen, telkens op zeekeren te

prefigeeren dag, by de bode van de kamer doen roepen omme te hooren, 't geene dien aangaande gedaan zal worden; dog, dezelve egter niet compareerende, zullen Weesmeesteren zoodanig bewys ontvangen en de bewyser daar meede kunnen volstaan (Dito).

21. De kinderen van de eene zyde beweezen zynde, zoo zullen, na 't overlyden van den langstleevende, de oudste en naaste maagen van desselfs zyde de kinderen bewys doen, mede binnen voorsz. tyd, op verbeurte van zes rd^{s} ten behoeve van de kamer en onvermindert hunne gehoudenisse om als nog bewys te doen (Dito).

22. Het voorsz. bewys zodanig gedaan zynde, zullen alle de brieven, schuldkennissen en alle andere goederen of gelden, die beweezen zyn, terstond op de weeskamer gebragt worden, alwaar het ook, dat anderen daar part en deel in hadden (Dito).

23. Indien eenige wees, tot zyn mondige jaaren nog niet gekomen zynde, staande in het weesboek of niet, by institutie van iemand erfgenaam gemaakt waare, zo zal de boedelhouder ofte die hem met de boedel bemoeyt, gehouden weezen binnen ses weeken na des testateurs overlyden over te leeveren in handen van Weesmeesteren, ter presentie van de naaste vrienden, behoorlyke inventaris van alle goederen, by den testateur agtergelaaten, omme vervolgens de erffenisse naar den testamente te schiften, scheyden en deelen, en voor al zulken part of deel, als de kinderen toevallen zal, alwaar het ook met anderen gemeen, terstond op de weeskamer te brengen, als vooren, op poene van twaalff rd^{s} ten behoeve van de kamer (Dito).

24. Insgelyks zullen alle legaaten, donatien, giften of anderzints, hoe het zelve genaamt zou mogen zyn, den weeskinderen by iemand besproken ofte gelegateerd, by de erfgenaamen ofte testateurs, indien 'er eenige zyn, binnen voorsz. tyd ter weeskamer gebragt worden, meede op voorsz. poene (Dito).

25. En zullen alle meubilaire goederen, als: huysraad, kleederen, juweelen en zo voorts, der kinderen aanbesturven ofte by het doen van bewys toegevallen, in 't openbaar

opgeveilt en aan de meestbiedende verkogt worden, en dat in presentie van de naaste maagen, zo 'er eenige zyn, ten waare de weeskamer, met advys der voorsz. naaste maagen, om reedenen anders goed vond (Dito).

26. Egter zullen de maagen of ook Weesmeesteren niet vermoogen eenige vaste goederen, regten ofte pagten, den weeskinderen toekomende, te verkoopen, belasten of te vervreemden, als met voorgaande consent van den geregte, zynde Scheepenen dezer stad; en zullen die van den geregte ook daar inne niet consenteeren, als om groote reedenen, en in allen gevalle zal de verkooping van zodanige goederen niet geschieden als opentlyk aan den meestbiedende (Resolutie 16 Maart 1753).

27. Vader ofte moeder, hunne kinderen zeekere somme van penningen beweezen hebbende, zullen gehouden weezen dezelve terstond op de weeskamer te brengen omme tot profyt van dezelve kinderen belegt te worden; ofte, indien de ouders de penningen onder haar begeerden te houden, zullen daar voor stellen vaste hypoteecq binnen deeze steede ofte de jurisdictie van dien, dan wel ten minsten twee sufficante borgen ter discretie van de weeskamer en de naaste maagen (Dito).

28. En zoo iemand hem onwillig toonde en in gebreeke bleef omtrent het geene hier vooren van het doen van bewys ofte aanbrenging der goederen, erfenissen ofte legaten, den kinderen gemaakt, gestatueerd is, zal de zodanige daar over gegyseld en indiervoegen gehouden worden tot ter tyd, dat bewys, gelyk het behoord, gedaan zal hebben (Dito).

29. En zullen des niet te min Weesmeesteren terstond na de expiratie van voorsz. ses weeken mogen gaan ter woonsteede van den onwillige en aldaar door den secretaris, ter presentie van de magen van den overleedenen, zo 'er eenige zyn, ofte van de naaste gebuuren, alle de goederen, in de huysen weezende, laaten inventariseeren en den zelve onwillige voorts by eede doen verklaaren, of boven het geinventariseerde nog eenige andere goederen mogten te vinden ofte ten tyde van de aflyvigheyd van den overleedene geweest zyn (Dito).

30. Alle aanwas of profyten, 't zy door de negotie ofte by besterffenisse en anders, hoe 't zelve genaamt mag weezen, 't welk vader ofte moeder aankomen mogte na de voorsz. geprefigeerden tyd van bewys te doen, zal zo wel komen ten profyte van de kinderen, als van de vader en moeder, zonder dat de kinderen zullen participeeren in eenige schade, die den boedel mogte overkoomen, als zullende dezelve alleen gedragen en geleeden worden by die hun onwillig getoond hebben (Dito).

31. Desgelyks zal ook de belastinge van renten of andersints, die op vader ofte moeder voor dato van 't bewys in eenigerhande manieren gedaan zal worden, alleen komen tot lasten van dezelve goederen, dewyl der kinderen goed altyd zuyver en onbeswaard moet blyven, zonder dat vader of moeder der kinderen conditie eenigsints bezwaaren, verkorten of verergeren zal konnen (Dito).

32. Niemand, 't zy man of vrouw, weezen of onmondige kinderen hebbende, mag weder huwen, voor en al eer de overgebleevene weezen, in maniere voorsz., behoorlyk beweezen ofte met de weeskamer en de naaste maagen dierweegens over een gekomen zynde, die goederen, den kinderen by diergelyken accoord toe geweezen, ter weesboek gebragt zal hebben, op poene, indien iemand door blykelyke verzuymenisse 't contrarie deede, van te verbeuren het agste part van zyne ofte haare goederen, ten behoeve van de voorsz. kinderen (Dito).

33. Alle kinderen, die vader- of moederloos zyn, worden geconsidereert als weesen en onmondige en dus niet bequaam om haar eygen voogd te wezen, voor dat zy den ouderdom van 25 jaaren bereykt hebben, invoegen zy tot dien tyd toe moeten blyven onder voogdy en opzigt van Weesmeesteren en haare voogden, ten waare zy in den huwelyken staat quamen te treeden ofte, by goedvinden van Weesmeesteren en de naaste maagen, van de hooge overigheid veniam aetatis erlangden (Dito).

34. Indien nogthans Weesmeesteren met de gemeene vrienden en magen om deugdelyk reedenen niet geraaden oordeelden alzulke perzoonen, tot gezegde jaaren gekomen ofte ook gehuwt zynde, uyt de voogdy te stellen, zo zal men zig dierweegens

moeten addresseeren aan deeze regeering en derzelver goedvinden afwagten (Dito).

35. Zoo lange de weezen of andere, onder voogdy staande met haare goederen in het weesboek bekent staan, sullen zy dezelve niet mogen verkoopen, verzetten, bezwaaren, nog vervreemden, in eeniger manieren, ten waare Weesmeesteren met de naaste maagen en voogden zulx geraaden vonden en expresselyk daar inne consenteerden (Dito).

36. En zo wie met de voorsz. weesen ofte andere, onder voogdy en in het weesboek staande contracteerde, kogte en verkogte ofte hen lieden leende ofte borgde, buyten consent als vooren, hooger als een rd^{r}, 't zelve zal van geender waarde weezen en daar op geen regt mogen gedaan worden, hoe oud van jaaren de weezen ook mogten zyn, en zal daar en boven den geene, die al zulke perzoonen geld geleend, geborgt of met speelen afgewonnen heeft, arbitralyk gecorrigeert worden (Dito).

37. Der weeskinderen schulden, die te boek gesteld zyn, mitsgaders al, het geene by erffenisse door vader ofte moeder ofte anderen beweesen of ten voordeele van de kinderen opgebragt zal weesen, zal men mogen innen met sommeeren, renoveeren en excuteeren tegens den geenen, die de schuld bekent ofte het voorsz. bewys gedaan heeft, in alle opzigten, als of zulx voor Scheepenen gepasseert waare (Dito).

38. Ook zullen alle overeenkomsten, beloften, borgtogten, mitsgaders alle andere actien, die in eenige zaaken der weeskinderen ofte andere, welkers goederen op de weeskamer berustende zyn, voor Weesmeesteren gepasseert zullen werden, van gelyke kragt zyn (Dito).

39. Alle brieven, weeskinderen toebehoorende en in de weesboeken staande, die van kragt waaren, toen dezelve daar aan kwamen, zullen in geenderly wyse verkeeren, verouderen ofte vergaan, hoe oud van jaaren die ook mogten weezen (Dito).

40. Nopens het onderhoud der kinderen werd gestatueerd, dat vader of moeder, in leeven blyvende, schuldig zal weesen haare kinderen te onderhouden van de vrugten van het bewys,

en zulks de zoons tot haar agtiende en de dogters tot haar vyftiende jaar toe, hoe sober en kleyn deselve vrugten ook mogten weezen, sonder te genieten eenige inkomsten ofte profyt van de kinderen, by eenige dispositie testamentair, gifte ofte donatie ofte eenige andere maniere aangekomen ofte nog aan te komen van vaders ofte moeders zyde ofte van iemand anders, ten waare de making ofte giften ten behoeve der kinderen zulx expres indiervoegen verklaaren ofte by Weesmeesteren om reedenen anders verstaan mogte worden, waar inne als dan tot discretie van Weesmeesteren en by advys van de naaste vrinden en voogden gedaan ofte met de ouders geaccordeert zal worden na behooren (Dito).

41. De voorsz. tyd van onderhoud geëxpireerd weezende, zal nogtans vader ofte moeder, die beweezen zullen hebben, van dat onderhoud egter niet vry ofte ontlast zyn, voor en al eer zy, by Weesmeesteren komende, ter presentie van de vrienden, zo er eenige zyn, verklaaren, dat zy begeeren van het onderhoud ontslagen te weesen, waar inne als dan by Weesmeesteren gedaan zal worden, zo als haar Eerwaardens in billykheid bevinden zullen te behooren (Dito).

42. Indien bevonden word, dat de weeskinderen niet zodanig onderhouden worden, als geconditioneerd is, of dat men niet dienstig en nuttig oordeelt dezelve langer te laaten blyven ter plaatse, daar zy besteld of woonagtig zyn, 't zy by de ouders, naaste vrienden ofte andere perzoonen, zo zal men ten allen tyden, by advys van Weesmeesteren, dezelve van daar mogen neemen en ergens elders besteeden, met deezen verstande nogthans, dat pupillen van gereformeerde ouders, dan wel vader of moeder, onder lieden van dezelfde godsdienst ter opvoeding moeten besteld worden (Dito en resolutie 20 January 1761).

43. En by aldien die geenen, waar onder de pupillen bevoorens besteld zyn geweest, eenige goederen van dezelve onder hun hadden, zo zullen zy gehouden weezen zodanige goederen binnen een maand na de verhuysing der pupillen op te brengen, op poene van ses rd^{s} ten behoeve der kamer, te verbeuren by de geene, die daar af in gebreeke mogte blyven,

onvermindert, dat even wel gehouden zullen weesen deselve uyt te leeveren (Dito).

44. En zo verre de vrugten of renten van het bewys bevonden worden merkelyk meer te bedragen, als tot der kinderen goed onderhoud vereyscht werd, zo zullen in die gevallen de vrienden en voogden, met advys van Weesmeesteren, dierweegens met vader ofte moeder accordeeren, zo als na reeden behooren zal (Dito).

45. De capitaalen van pupillen, die in haare jongheid ter educatie na Neederland gezonden werden, moeten Weesmeesteren alhier aanhouden tot zo lange haare ouders of voogden derzelver overmaking requireeren of haar Eerwaardens oordeelen, zonder praejuditie van gedagte pupillen, te zullen kunnen geschieden; dog de intressen van zodanige capitaalen moeten zy jaarlyks overmaken aan de geene, onder welkers zorge diergelyke kinderen zyn toevertrouwt (Resolutie 28 May 1748).

46. Aangaande de voogdy dient noodzakelyk gelet te worden, dat, indien by testamente van den overleedene geen voogden zyn gesteld (want die anders voor alle andere als de zodanige zullen geconsidereert werden), 't van zelfs spreekt, dat de vader van de nagelaaten kinderen, een man van eere, nugter en bequaam zynde, in de eerste plaats competeert de voogdye over zyne kinderen en om goede toezigt over deselve te neemen, mitsgaders hunne goederen te administreeren (Oude statuten).

47. Ten waare hy, volgens voorgaande making ofte andere voorwaarden, in de goederen van zyne kinderen niet succedeeren mogte, in welken gevallen de administratie zal toekoomen en bevoolen worden aan het naaste bloed van de voorsz. kinderen, in zo verre hy, erfgenaam, van de mannelyke kunne ofte een inwoonder dezer steede en niet te oud zy van jaaren ofte onmagtig van lyve ofte om andere reedenen by Weesmeesteren onbequaam daar toe gekent wierd, dewelke dan ook gehouden zal wezen dezelve voogdy te aanvaarden onder cautie juratoir, op poene van vyf en twintig rd[s] ten behoeve der kamer (Dito).

48. Geene vrouwen, alwaar het ook moeder ofte grootmoeder, getrouwt zynde, nog ook andere lieden, die, even als zy, onder eens anders voogdye staan, zullen moogen benoemd werden tot eenige regeerende of administreerende voogdye, veel min zig vervorderen die, zoo lang z'haar eygen voogd of voogdesse niet zyn, aan te neemen of, voor hun hertrouwen aangenomen hebbende, te blyven oeffenen, directelyk of indirectelyk, mogende in dien tyd of omstandigheid selfs geene meede toesiende voogdesse wesen, gelyk meede geen krygslieden (Dito).

49. Daar en teegen zullen moeder en grootmoeder, weduwen en dus haar eygen meesteresse zynde, indien zy daar toe bequaam en gequalificeerd zyn, voor zo lang zy sig niet weeder door huwelyk onder de magt en voogdye eens mans begeeven, wel mogen weezen meede toeziende voogdesse, ja, zelfs mogen hebben d'administratie der goederen, haare kinderen ofte kindskinderen toekomende, en dat by advys van Weesmeesteren en der kinderen voogden, te weeten, zo zy erfgenaamen daar van zyn ofte eenige successie verwagten, in maniere als vooren van de vader gezegt is; ook mits stellende cautie en onder renunciatie van het beneficie senatus consulti Vellejani en alle andere beneficien van regten, de vrouwe competeerende (Dito).

50. Welke voorsz. administratie van vader, moeder ofte grootmoeder duuren zal tot haar hertrouwen toe en niet langer; en, ingevalle iemand van haar weder quam te huwelyken zonder reekening, bewys en reliqua gedaan te hebben, zo zullen als dan de goederen van de geene, die met alzulke perzoonen getrouwt zyn, meede verbonden en gehypothequeert weezen voor voorsz. administratie (Dito).

51. Wanneer de ouders om voorsz. reeden geene voogden ofte administrateurs van hunne kinderen en derzelver middelen weezen kunnen, zullen deselve des niet te min behouden 't opzigt, die hun natuurs wegen over dezelve toekomt, en zullen daar omme de voogden, zo wel als Weesmeesteren, aangaande der kinderen opvoeding, huwelyk of andere gewigtige

zaaken gehouden weezen hen na der zelver goeddunken te reguleeren in reeden en billikheid (Dito).

52. En of 't gebeurde, dat 'er niemand van de maagschap waare om de voogdy van de kinderen en de administratie van haare goederen te aanvaarden, zo zal by Weesmeesteren, met advys van Scheepenen, een ander, goed man gesteld en geordonneert werden, die 't selve ook gehouden zal weezen te accepteeren, op poene als vooren, ten waare hy hadde wettige oorzaaken van excuus (Dito).

53. De voogden en administrateurs van weeskinderen en haare goederen zullen gehouden weezen ten alle tyde op 't verzoek van de maagen en Weesmeesteren van haare ontfangst en bewind, in presentie van de maagen, zo 'er eenige zyn, reekening te doen, op poene van twaalf rd^{s}, telken reyse by den onwillige te verbeuren, ten behoeve van de kamer (Dito).

54. En zullen de voogden van de weeskinderen en ontfangers van haare inkomsten voor haar salaris hebben den veertigsten penning, niet alleen van den ontfangst derzelver inkomsten, maar ook van de hoofdsomme van de afgeloste renten, verkogte huysen en erven ofte andere vaste goederen (Dito).

55. Werdende onder het voorsz. woord van inkomsten met relatie tot Weesmeesteren verstaan alles, wat voor reekening van de pupillen, die onder hun opzigt reeds gesteld zyn of nog gesteld zullen worden, ter kamer mogte worden gefourneerd, 't zy legaaten, erffenissen en besterffenissen, die vroeg of laat aan de wezen ten deel mogten vallen, en, met een woord, niets uytgezondert, van het geene dezelve competeerd of ten voordeele komt, als alleen de contanten, in een boedel bevonden werdende, waar voor zy geen salaris mogen opbrengen (Resolutie 9 Augustus 1757).

56. Insgelyks mogen zy den veertigsten penning niet inhouden of genieten van capitaalen, die, ter weeskamer berustende, door de eygenaars geligt of ten behoeve derzelver elders geremiteerd worden (Resolutie 25 May 1683).

57. Zullende Weesmeesteren, nog de voogden, nog de administrateurs van der weeskinderen goederen, derzelver

geld niet op renten mogen uytzetten, dan op vaste hypotheek en onder sufficante borgen, die zig te zaamen en den eene voor den anderen verbinden (Oude statuten).

58. Zonder dat zy op vaste goederen, buyten deze stad geleegen, de voorsteeden daar onder begreepen, meer als de helfte der getaxeerde waarde zullen mogen afgeeven, die waarde, na exacten opneem der inkomsten, gereekent tegens den tienden penning, invoegen de inkomsten van een jaar moeten egaliseeren een vyfde deel van het capitaal, dat op zodanige goederen beleent is; zullende de leeden, benevens den secretaris en bode van dit collegie, als meede den landmeeter, in gevallen van commissien buyten deze stad tot het besigtigen en opneem van vaste goederen ten voorsz. eynde, zodanige gelden genieten, als onder 't hoofdeel van salaris voor Heemraaden bepaalt is, mits dat het zelve voldaan werde door den geene, ten wiens versoeke zodanige commissie gedecerneert is (Resolutie 24 September 1734, 15 Juny 1745 en 17 February 1752).

59. En zyn haar Eerwaardens gequalificeerd om de zaak, daar na geconstitueerd zynde en wanneer zy het voor het belang van haar pupillen nodig oordeelen, onvermindert een ieders regt, des verzogt werdende, te mogen consenteeren in de verkoop der onder haar ofte onder de boedels, onder haare administratie zynde, gehypothequeerde vaste goederen, als van weegens den eygenaar zelfs, 't zy onder de hand of by publicque vendutie, door de perzoon of perzoonen, daar toe gesteld, ten eynde het procedido van dien ofte zo veel haar Eerwaardens daar van competeerd, zonder eenige andere detractie als het ordinaire venduloon, direct uyt handen van den stads vendumeester te ontfangen (Dito).

60. Ondertusschen zal de secretaris, in 't passeeren van schuldbrieven en beleeningen op vaste goederen, zig moeten reguleeren naar het gestatueerde onder Heemraaden van articul 12 tot 17, beide ingesloten.

61. Ten opzigte van het aanhouden en administreeren der vaste goederen, dewelke aan de zorge der Weesmeesteren reeds gekomen zyn en by vervolg nog zouden mogen komen,

als ook ten opsigte van de geruste en verzeekerde uytzetting der gelden, die uyt de capitaalen der bekende weesen, invoegen als in 't vervolg gestatueerd is, by die kamer renteloos leggen, werden Weesmeesteren gequalificeerd om omtrend het een en ander zodanig te mogen handelen, als zy voor het meeste belang der weezen en gerustheid der kamer of leeden van dien, na voorgaande omzigtige overlegging, inzonderheid met behoorlyke reflectie omtrent zodanige vaste goederen van weesen, die na verloop van weynig tyds haare mondige jaaren staan te bereyken en welkers aanhoudingen voordeeliger en voor de kamer niet geheel difficiel zoude mogen zyn, zullen bevinden dienstig te zyn (Resolutie 22 Maart 1701).

62. Telkens by het overmaaken van penningen na Neederland moeten Weesmeesteren ter generaale secretary bezorgen, om aan de Edele Hoog Agtbare heeren Zeeventienen overgezonden te worden, eene distincte memorie, aanwysende, voor reekening van welke boedels of perzoonen en voor of ten behoeve van welke weesen in Europa zodanige penningen werden geremitteerd (Resolutie 28 October 1763).

63. Weesmeesteren moeten almeede by het overzenden van obligatien, door haar Eerwaardens gevonden werdende in boedels van versturven perzoonen, naar Neederland telkens voegen een b'eedigde verklaaring van die perzoonen, welke in den boedel werden gebruykt of wel andersints een declaratoir van Weesmeesteren zelfs, houdende, dat, by nauwkeurig examen van den staat des boedels, hun in geenerly wyze gebleeken is, dat zodanige obligatien gesproten zyn uyt oorzaake van eenig geld of goed, op bodemary of op halve winsten meede gegeeven, directelyk of indirectelyk (Besluit XVII^{nen} 24 Maart 1746).

64. En werden Weesmeesteren gequalificeerd om alle volmagtschappen, dewelke in boedels, onder haar administratie komende, gevonden worden of na het overlyden der geconstitueerdens alhier in derzelver handen mogten geraaken, over te geeven aan commissarissen van de bank en bank van leening, ten eynde door hen met de constituanten over de zaaken, ter uytvoering gedemandeert, gecorrespondeert te werden tot adver-

tentie en ook ter verkryging van de nodige instructie, dog intusschen niets anders in zodanige zaaken te verrigten, dan het geene, zonder prejuditie van de absente constituanten, geen uytstel lyden kan (Resolutie 18 Augustus 1747).

65. Verpande goederen in boedels vindende, welkers eygenaars absent zyn, gelyk ook in 't generaal alle die, waar op minder als een hondert ryxd[s] beleend is, mogen Weesmeesteren, na voorafgaande publicque advertentie en dat zig niemand binnen den tyd van ses maanden ter aflossing van dezelve zal hebben aangegeeven, verkoopen, ten eynde daar door de betaalinge van de daar op gemaakte schulden te bekomen, het overschot of meerder rendement ter haarer kamer blyvende ad opus jus habentium (Resolutie 18 Augustus 1747 en 3 September 1748).

66. Dog met panden van meer als een hondert ryxd[s], waar van de eygenaars in loco present en, des noods, wel te vinden, dog niet in staat of geneegen zyn dezelve af te lossen, moeten zy de ordinaire weg van justitie inslaan.

67. En schoon aan haar gedefereerd is het aanneemen van zodanige gelden, als tot vergrooting der capitaalen van eenige weezen door de ouders of andere aan dezelve absoluut werden geschonken, zo zullen zy egter den gewoonen intrest van drie agste rd[s] procento 's maands daar op niet verder goed doen als tot een capitaal van twintig duysent rd[s] voor een meerderjaarige, dog onder curateele staande perzoon of een enkelde wees, zonder dat ook eenige interesten zal behoeven goedgedaan te worden op de jaarlyks opklimmende of overschietende intressen van weezen, die haar geheele intressen tot haar onderhoud niet nodig hebben, waar toe egter Weesmeesteren ten opzigte van behoeftige weesen, die haar intressen van haare onderhouders absolut geschonken krygen, werden gequalificeerd, dog ook niet verder als tot dat het capitaal van een perzoon of enkeld weeskind tot vier duysent rd[s] zal wezen geaccresseert, na 't welke de geschonkene of overschietende intressen als rentenloos capitaal zullen moeten aangemerkt worden (Resolutie 14 May 1698, 15 October 1700, 22 Maart 1701, 1 September 1705, 30 Augustus 1717 en 17 May 1740).

68. De Comp^e^, geld à deposito benoodigt zynde, zullen Weesmeesteren altoos de preferentie hebben, dog mogen zy egter de Comp^e^ voor niet meer dan voor de interest van de gedagte somma van twintig duysent ryxd^s^ voor een perzoon of enkeld weeskind bezwaaren, maar de overige gelden van zodanigen persoon of kinderen onder haar berusting houden of, de geleegenheid daar toe voorkomende, onder de gemeente op zodanige secuure wyse beleggen of uytzetten, als voorwaards gestatueerd is, zonder dat nogtans de kamer namaals door zodanige kinderen by meerderjarigheid of by overlyden door derzelver vrienden of erfgenaamen aanspreekelyk zal weezen voor de interest van sodanigen meerder capitaal, ingevallen haar Eerwaardens tot het uytzetten van dien, het zy in 't geheel of ten deele, geen geleegentheid mogten hebben gehad en daarom genoodsaakt zyn geweest het zelve vrugteloos onder haar te bewaaren; dewyl het kennelyk is, dat het uytzetten en beleggen van gelden, speciaal met die securiteit, die er omtrent der weesen middelen vereyscht werd, te deezer plaatse niet altyd geschieden kan (Resolutie 14 May 1698, 2 October 1710 en 17 May 1740).

69. En om aan d'intentie der voorwaards gementioneerde interdictie, het beswaaren van de Comp^e^ met onnodige intressen, te voldoen zal wel jaarlyks onder ultimo Augustus aan Weesmeesteren uyt 's Comp^s^ cassa werden voldaan de intressen, verloopen op 't volle capitaal, dat van haar Eerwaardens by de Comp^e^ à deposito staat (Resolutie 30 Augustus 1717 en 1 September 1719).

70. Dog Weesmeesteren zullen naderhand of so dra de staat reekening op haare boeken, die onder ultimo Augustus moeten geslooten worden, zal weesen op gemaakt, 't geen 'er van de renten, welke, naar het boven bepaalde, maar aan de pupillen en andere werd goedgedaan, komt over te schieten, weder in 's Comp^s^ cassa rembourseeren en intusschen aan deselve regeering overgeeven een afschrift van de voorsz. staatreekening, daarby op een distincte wyse vertoonende het geheele capitaal, dat onder haar Eerwaardens administratie is, en wyders aan de

eene zyde, aan welke perzoonen en reekeningen, als ook hoeveel daar van een ider van dezelve in 't bysonder eygen is en hoeveel intressen daar op na het voorwaarts gestatueerde moet werden betaald, en aan de andere zyde, hoedanig dat capitaal is verdeelt, wat daar van by de Comp[e] staat en ook by particulieren is uytgezet, als meede hoe veel van 't een en ander aan interessen, voor dat verloopen jaar vervallen, reeds ingekomen of nog te verwagten zal zyn, en voorts het montant der kamer ongelden, met al wat daar toe verder gehoord.

71. Dog op penningen, aan onbekende weesen toebehoorende, werd in 't geheel geen intrest goed gedaan (Resolutie 24 April 1747).

72. Insgelyks mogen de gelden van weesen, die, meerderjaarig geworden zynde, deselve niet komen afhaalen, geen rente doen, als meede ook zodanige penningen, die by overlyden van minderjaarige aan mondige, uytlandige erfgenaamen komen te vervallen, invoegen zelfs de gelden, die, onder Weesmeesteren berustende, niet fidei commis beswaart zyn, na de voorwaarts bepaalde somma niet verder rente zullen doen dan tot so lange dezelve minder jaarige toekomen en langer niet (Resolutie 1 September 1705 en 19 Augustus 1709).

73. Penningen, geprofluëert uyt een boedel, waar van de erfgenaamen uytlandig, dat is buyten de republicq der Vereenigde Neederlanden en dies resorte zyn, zullen, zo lange zy absent blyven en geen gemagtigde stellen om de voorsz. penningen van Weesmeesteren te vorderen, van dezelve geen rente mogen pretendeeren, maar zal hen slegts het bloote capitaal, by Weesmeesteren bewaard, gerestitueerd worden (Oude statuten).

74. Als zullende de vrugten of regten, die van dezelve mogten gemaakt zyn, komen en g'employeerd worden tot vervang van de jaarlykse lasten van de weeskamer (Dito).

75. Ondertusschen zyn Weesmeesteren niet gehouden proces te moveeren over zaaken, absente en uytlandige perzoonen raakende en waar van zy geen penningen aan handen hebben, maar zullen mogen volstaan en bevoegt zyn met het doen eenelyk van arrest tegens zodanigen, onder welke eenige effecten,

de absenten toekomende, berusten, die dan ook gehouden zyn sufficante cautie voor die effecten te stellen en dezelve zo lange te praesteeren, tot dat, na ontfangen antwoord van de absente persoonen, de zaaken alhier ten principaalen in regten betrokken en vonnisse daar over gevallen zy (Resolutie 27 November 1682).

76. En, ingevalle Weesmeesteren officieeren in zaaken, waar toe geen geld in handen hebben, zullen zy exempt zyn van het salaris, de secretarissen van justitie andersints dierweegens competeerende (Dito).

77. De goederen, weeskinderen toebehoorende, zullen gemeen blyven ter tyd toe, dat iemand van hen mondig geworden zy, ten waare, dat daar omtrent anders by de ouders gedisponeerd waare ofte Weesmeesteren met de vrienden en voogden om zonderlinge reedenen anders geraaden dagten ofte dat iemand van de kinderen eenige merkelyke schuld boven de andere maakte, zig qualyk gedroeg ofte ter schoole gehouden wierde, dan wel andersints merkelyk meer verteerde en benodigt was; want in zulke gevallen zullen die meerdere ongelden allen komen te zynen lasten (Oude statuten).

78. By aldien eenig weeskind den tyd van sesthien agter een volgende jaaren continueelyk absent zal geweest zyn, zonder dat men weete, of zodanig kind nog in leeven zy of niet, zoo zullen de naaste vrienden, die vermeenen tot de erffenisse geregtigt te weesen, den zelven, by advis van Weesmeesteren, doen indaagen ter plaatse, daar de perzoon 't laast woonagtig is geweest; en, indien men bevind denzelven overleeden te weesen ofte dat men niet kan naspeuren, waar hy zig bevind, zo zal men consenteeren in de deeling van desselfs nalatenschap ten behoeve der voorsz. vrinden en erfgenaamen, mits zy 't vooren staande by attestatie ofte getuygen alvoorens doceeren en teffens stellen sufficante borgen, elk voor zo veel zyn aandeel bedraagt, omme gerestitueerd te werden in cas den uytlandige weder te voorschyn mogte komen (Dito).

79. Voorts is, zo wel tot secuuriteyd en gerustheyd van dit collegie en de leeden, waar door het zelve werd bediend, ten opsigte van haare verantwoording, als securering van

het intrest der pupillen, weesen en andere, welkers goederen door Weesmeesteren geadministreerd werden, nog gestatueerd, dat Weesmeesteren moeten werden geconsidereert als een b'eedigd collegie van magistratuure over onmondige kinderen, haar middelen en opvoeding, item derzelver voogden, mitsgaders over verscheide nalatenschappen, welke dezelve moeten doen bestieren en vereevenen (Resolutie 24 January 1708 en 4 Maart 1760).

80. Dat de administratie der penningen, onder de zorge van Weesmeesteren zynde, alleenlyk raakt den secretaris en zyne borgen; gevolgelyk dat denzelven ook daar voor en voor alle intemane penningen der boedels, zo van debiteuren, als andere, item legaaten en erffenissen, zorge moet draagen en instaan, dog alles onder en conform de ordres van Weesmeesteren of haar twee gecommitteerdens, die hy ten dien eynde al zints het behoorlyk respect zal moeten toe draagen als een dienaar van het collegie (Dito).

81. Dat Weesmeesteren dien volgende alle maanden moeten bezorgen, dat den secretaris aan twee daar toe gecommitteerde leeden vertoone, hoedanig het daar meede in 't eynde der voorige maand, op 't toenmaals ingekomen rapport van de gecommitteerdens, gestaan heeft, wat zaaken door het afsterven van luyden of wel door aanschryving van buyten plaatsen en verkreege vonnissen ofte andersints daar weder by gekoomen zyn en wat 'er ook gevolgelyk op dat eene ofte andere weder ingekoomen of wel, op de genomene besluyten van Weesmeesteren, betaald of anderzints uytgekeerd en per wissel geremitteerd zy, wat 'er gevolgelyk nog onvereffent is gebleeven, om op het daar op in te leeveren staande rapport dier gecommitteerdens een nadere besoigne door het collegie daar over gehouden en 't verder nodige tot approbatie ofte anderzints daar over geresolveert te werden (Dito).

82. Dat Weesmeesteren, uyt kragte haarer magistratuure en op haare gepresteerde eed besoigneerende en resolveerende over de persoonen en middelen der weeskinderen en de redding der boedels, welke onder haar Eerwaardens besorging vervallen,

in 't doen innen en uytkeeren van inschulden en schulden der boedels, in 't maaken van scheydingen en uytkeeren van erffenisse, legaaten, etc., mitsgaders de remisen van sommige na het vaderland of andere quartieren, gereekend moeten worden als mannen van eer en conscientie, op haaren gepresteerde eed in alle haare resolutien te werk te gaan, gevolgelyk, in cas van eenig erreur of quaden uytslag, daar over niet aanspreekelyk g'agt konnen worden, nog in haare perzoon, nog in haare goederen, ten waare dat 'er quaadaardigheid, bedrog ofte supine nalatigheid gepleegt mogt zyn of wel directelyk aangegaan tegen den klaaren text der aan haar voorgeschreevene ordres en bysonderlyk ook teegen het octroy van haare Hoogmogende over de successie ab intestato (Dito).

83. Dat, wanneer iemand door nalatigheid, erreur ofte ander sints van den secretaris beleedigt mogte zyn en het collegie van Weesmeesteren de voorsz. maandelykse voorzorge geobserveert mogte hebben, als dan niemand anders daar voor aansprekelyk zal zyn dan alleenlyk den secretaris en zyne borgen, maar geenzints de gecommitteerdens, nogte ook verdere Weesmeesteren, ten waare door dezelve of wel haare gecommitteerdens omtrent die zaaken eenige malversatie of supine nalatigheid gepleegt mogten zyn, als wanneer dezelve, welke zulx begaan mogten hebben, in haar lieden prive redevabel zyn om te betaalen 't geene den beleedigde van den secretaris en zyne borgen niet zoude hebben kunnen consequeeren (Dito).

84. Dat, wanneer iemand door Weesmeesteren vermeent verkort of beleedigt te zyn, dan wel staat en inventaris, mitsgaders boedel reekening met de daar toe behoorende chartres en documenten begeert te hebben, dezelve zig aan 't presente collegie in behoorlyke termen zal moeten addresseeren, zulx te kennen geeven en daar om verzoek doen, mitsgaders om redres van beleediging of dat hem mag aangeweezen werden, by wien de belediging veroorsaakt is; en dat Weesmeesteren, als dan daar op delibereerende, niet alleen bevoorens zullen moeten inneemen het advis van den geene of de geenen, welke die beleediging gepleegt of tot dezelve occasie zullen gegeven

hebben en mitsdien daar voor respondeeren moeten, maar ook vervolgens daar op een behoorlyk berigt geven aan de beleedigde, met aanwysing van de schuldige, tot het welke haar Eerwaardens, by weygering, voor de collegien van justitie gedagvaart zullen mogen werden (Dito).

85. Dat, wanneer van alle dezelve door insolventie, overlyden zonder erffgenaamen of effecten in Indien na te laaten, dan wel door derzelver vertrek na Europa, mede zonder goederen of effecten na te laaten, niets te verhaalen mogt wezen, Weesmeesteren als dan daar van kennisse zullen moeten geeven aan de hooge regeering, ten eynde daar op te disponeeren na bevinding van zaaken en perzoonen, omme 't geene, waar door de beleedigde wezentlyk benadeelt is, in zo verre het zelve geoordeelt werd den zelven na billikheid te competeeren, te doen vergoeden uyt het kamer geld of fonds, ter weeskamer weegens opgeloopen intrest penningen berustende; en, zoo Weesmeesteren hier in nalatig mogten zyn, dat daar over egter geen proces zal mogen gemoveert, maar by de hooge regeering gedoleert moeten werden door de geene, welke in de behandeling haarer affaires door Weesmeesteren mogten oordeelen benadeelt te wesen (Dito).

86. Dat, ingevalle 'er perzoon of perzoonen mogten aangesproken konnen werden, die in de vergoeding behooren te participeeren, de beleedigde dezelve als dan eerstelyk in der minne zal moeten aanspreeken en daar na, des noods, konnen dagvaarden ter vergoeding, ider voor zyn aandeel, mitsgaders, 't geene daar aan deficieert, in het vriendelyke moeten verzoeken van de weeskamer, welke zulx by een addres aan de hooge regeering zal moeten voordragen, ter erlanging harer dispositie ter vergoeding van 't zelve uyt het voorsz. fonds der weeskamer (Dito).

87. Dat voorts, nog het meermelde collegie van Weesmeesteren zelfs, nog de president of leeden van 't selve, in haare prive perzoonen of goederen aangesproken zullen mogen werden voor het geen anderen verzuymt of misdreeven hebben (Dito).

88. Weesmeesteren zullen het register van de weeskamer

secreet houden, zonder 't zelve aan iemand te vertoonen, als by gemeen consent ofte ter ordonnantie van den regter (Oude statuten).

89. Die om eenige zaaken voor Weesmeesteren ontboden word, zal gehouden weesen te compareeren ten dage, hem by den bode geprefigeert, ten waare den dienst van de Comp^e^ zulx niet toeliet, dan wel hy of zy eenige andere wettige verschooning hadde, waar van z'als dan met decentie den bode kennisse zullen hebben te geeven, ten waare zy goedvonden in perzoon of by een briefje haar excus by den heer president te komen maken, en zulx op verbeurte, voor de eerste reise van een halven rd^r^ of vier en twintig stuyvers, de tweede reise twee gulden of een halve, gecartelde ducaton en voor de derde reise vier guldens of een heele, gecartelde ducaton, waar van de executie by de boden van de weeskamer, op last van den heer president, gedaan zal worden; en zal zodanige ongehoorzaame non-comparant voor de vierde reise by den regter gecorrigeert worden naar geleegentheid van zaaken (Dito).

90. En moeten die van den geregte, by de Weesmeesteren daar toe verzogt wordende, dezelve voorstaan en helpen raaden, zullende die geene, welke teegens Weesmeesteren misdoen, 't zy met woorden ofte werken, gestraft worden, even als of zy die van den geregte gedaan hebben (Dito).

91. Die eenige penningen van de weeskamer moet ontfangen, zal zig des Vrydags, na dat Woensdag te voren de afgave by het collegie zal weesen g'arresteert, op het stadhuys ter weeskamer zelfs moeten vervoegen, om dezelve uyt handen van den secretaris te ontfangen, waar van egter exempt zyn de leeden van de hooge regeering en haar weduwen, aan welke zodanige penningen door den secretaris moeten werden bestelt (Resolutie 22 April 1709).

92. Het groot zegel van Weesmeesteren tot gebruyk in sterfhuyzen en het verzegelen van juweelen en andere effecten en geschriften, ook schuldkennissen, etc., zal onder den heer president moeten berusten en bewaard worden om ten tyden,

dat het van nooden zal zyn en gebruikt moet worden, door de gecommitteerde Weesmeesteren, wiens maand of beurt het zy by het voorvallende te assisteeren, van zyn Edelheid afgehaald en dagelyks, na volbrenging van het werk, aan den zelven ook wederom toegebragt te worden, zoo haast men gedaan werk met het voorvallende zal hebben gekreegen, en middelerwylen gedagte zegel onder haar te behouden, zonder den secretaris, by opschorting van het werk en scheiding der perzoonen, daar af meester te laaten (Resolutie 10 Maart 1716).

93. Geen andere collegien als dat van Weesmeesteren, wat de Christenen, of Boedelmeesteren, zo verre de onchristenen aangaat, zyn geregtigt om te fungeeren als testamentaire executeurs of redderaars van nalatenschappen en voogden over minderjarigen, ja, zelfs niet tot executeurs van begraffenissen, onvermindert nogtans d'employabiliteit van de bank courant tot het aanvaarden, beheeren en redden van boedels, als ook tot bestelling der lykstatien, niet in qualiteyt van executeurs van de overleedene testateurs of testatrices, maar als generalyk of specialyk gemagtigde van den in leeven zynde, eenigste en universeele erfgenaam, wanneer die teffens tot executeur aangesteld en afweesig is, mits dat de procuratie op de bank behelse de gewoone clausule van erffenissen en besterffenissen te mogen aanvaarden, etc. en pro dato van het testament gepasseerd zy (Resolutie 27 February 1766).

94. De collegien van justitie respective moeten, by voorkomende testamenten, nauw reguard slaan, wat lieden, namentlyk van wat conditie en sufficantie, tot curatoren executeurs of codicilaire gemagtigdens over de boedels, uyt dewelke de weeskamer en curator ad lites gesecludeert zyn, werden gesteld, om, by aldien eenige gefundeerde bedenkingen daar omtrent mogte hebben, zodanige boedels aan de weeskamer of curator ad lites te doen overgeeven of opdragen ter administratie, waar toe de justitieele raaden der respective buyten comptoiren meede geauthoriseert werden by deezen, mits zulks egter niet doende, dan wanneer zy het zelve in gemoede ten nutte

en voordeele der erfgenaamen of belanghebbende perzoonen zullen nodig oordeelen.

95. De respective weeskamers op de buyten comptoiren zyn gehouden copia van haare boeken jaarlyks aan Weesmeesteren alhier over te zenden; zullende van plaatsen, daar geen weeskamer is, den geenen, die 't incumbeert, moeten zorgen, dat in voorvallen, waar van haar Eerwaardens kennisse competeerd, het vereyschte berigt dierweegens overgezonden werde, met byvoeging van de testamenten der overleedene perzoonen, ten eynde Weesmeesteren in staat mogen weesen alle, die weegens eenige boedels zig aan haar komen te addresseeren, de nodige elucidatie te suppediteeren (Resolutie 4 September 1693).

96. De secretaris van de weeskamer zal gehouden zyn op zyne aanneeming cautie te stellen ter somma van rd[s] agt duysent en voor zynen dienst hebben, boven het jaarlyks mantel geld van veertig rd[s], welke hy met de heer president en de leeden gemeen heeft, nog vier en twintig rd[s] 's maands, alles uyt de kamer gelden zo wel te betaalen, als zyne gagie en emolumenten, welke beyde laatste posten dierhalven jaarlyks door Weesmeesteren aan de Comp[e] moeten werden gerestitueerd, blyvende hy daar en teegen responsabel voor de vendu- en andere penningen, welke dezelve moet innen (Resolutie 3 February 1730, 4 September 1688, 16 Juny 1684, 27 April 1728 en 16 Augustus 1757).

97. Den eersten klerk, die tevens boekhouder is, zal, gelyk thans, 's maands van de weeskamer genieten rd[s] vyff en twintig en moet by zyn aanstelling den naarvolgende eed doen, ten eynde, in cas van noodzaakelykheid, als secretaris te kunnen fungeeren (Resolutie 8 October 1691, 23 January 1733 en 12 Augustus 1735).

98. Buyten denzelven mag dit collegie tien loontrekkende klerken houden, met een tractement van ses rd[s] per maand voor de eerste maal.

99. Daar en boven zullen Weesmeesteren hebbben twee bodens, ieder genietende een maandelyks tractement van twintig

rd^{s}, en by hunne aanstelling borg stellende voor vier duysent rd^{s} ider (Resolutie 10 April 1657, 6 Juny 1687 en 3 February 1730).

100. En zullen die en andere noodwendige onkosten van de kamer moeten voldaan worden uyt de kamer gelden, bestaande uyt de overgewonne renten van capitaalen, welke onder de gemeente buyten de Comp^{e} uytstaan (Resolutie 1 September 1705).

101. Weesmeesteren en haare bediendens zullen, by de intreede van hun ampt, b'eedigt werden op de formulieren hier navolgende, als:

Eed voor Weesmeesteren.

Wy belooven en sweeren, dat wy den staat der Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, nevens de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Comp^{e}, mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw zullen weezen; der weduwen en weesen regt getrouwelyk voorstaan en haar welvaart na onse uyterste vermogen helpen bevorderen; de secreten van de kamer aan niemand openbaaren, als aan de geene, die wy reekenschap onzer administratie schuldig zyn; de ons voorgeschreeven ordres punctueelyk en naar ons uyterste vermogen onderhouden; mitsgaders voorts ons in deeze administratie dragen zullen, als goede, opregte en getrouwe opzienders van weezen en weduwen toestaat; dit zullen wy niet na laaten om eenige haat ofte gunste, schade ofte profyt ofte eenig ding ter wereld.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig (Oude statuten).

Eed voor den secretaris van de weeskamer.

Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal van de republicq,

nevens de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Comp^e, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw te weezen; den president en Weesmeesteren deezer stede alle respect, trouwe en eere te bewysen; dit ampt van secretaris der weeskamer getrouw en volgens conscientie, eerlyk te bedienen; de secreeten der kamer aan niemand anders te openbaaren, als die ik reekenschap myner dienst en administratie schuldig ben; der weduwen en weesen zaaken ten besten, vromelyk, naar vermoogen te b'yveren en waar te neemen; geen Weesmeesteren kennissen of eenige papieren, de kamer raakende, uyt te geeven, te ontfangen, te passeeren, nog te verleenen, ten sy daar toe alles wettig en met behoorlyke ordres der kamer my voorkomt en aanbevoolen zy; mitsgaders ook de lieden in de dingen en zaaken, haar rakende, deugdelyk en naar waarheid te helpen; en voorts, na de ordres van de hooge regeering des lands en van de president en Weesmeesteren, my zelve prompt te regten; item de boeken en zaaken des kamers geduurig buyten veragtering te houden, zonder zulx naar te laaten om profyt, schade, gunst of haat of iets anders, maar my alzints in dit ampt zodanig naar goede conscientie te kwyten, als een vroom, eerlyk en getrouw secretaris van de weesen middelen toestaat.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig (Resolutie 22 Juny 1683).

Eed voor den eersten klerk.

Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, nevens de heeren Bewindhebberen der g'octroyeerde Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raden van India gehouw en getrouw te weezen; dit ampt van gesworen clerq der weeskamer opregtelyk en volgens conscientie te bedienen; de secreten van deeze kamer aan niemand te openbaaren; den president en Weesmeesteren te respecteeren en gehoorzaamen, zo meede

de beveelen van den secretaris in 't uytvoeren van dezen dienst vlytig te agtervolgen; het overdragen der boeken, zoo veel mogelyk, effen te houden; in het authentiseeren en verdere behandelen der papieren my trouw, eerlyk en vlytig te quyten; de zaaken der weesen, voor zo verre my is betreffende, ten besten, vromelyk en na vermogen te b'yveren; en voorts een iegelyk, welke mynen dienst in de voorsz. functie van nooden zal hebben, deugdelyk en na vermogen, promptelyk te dienen en te helpen; wyders, my in alles te gedragen, als een naarstig en getrouw b'eedigt klerk toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig (Resolutie 19 Augustus 1735).

Eed voor de bode van de weeskamer.

Ik beloove en sweere den staat der vrye en Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal, en admiraal van de Unie, nevens de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Comp^e^, mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en Raaden van India gehouw en getrouw te weezen, als meede den president en verdere leeden van de weeskamer deser steede, daar onder ik gesteld ben, behoorlyke eere en respect allezints te bewysen; alle citatien en ordres, die my door haar Eerwaardens zullen werden aanbevoolen en geordonneert, in alle vlyt en getrouwigheid te effectueeren en in 't werk te stellen; de gelden, die my aanbevoolen werden, promptelyk te innen en van myn gedoente en verrigtingen behoorlyk rapport, reekening en reliqua te doen; en de beveelen van den president, 't collegie en de secretaris wyders allezints na vermoogen te behartigen; en my voorts in dit ampt van bode van de weeskamer zodanig getrouwelyk en opregtelyk te dragen, als de wetten en beveelen dezer hooge magten komen meede te brengen, mitsgaders een eerlyk boode toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig (Resolutie 22 Juny 1683).

102. Daar en boven zullen Weesmeesteren en haaren secretaris jaarlyks in Rade van India moeten presteeren de volgende eed van purge.

Wy verklaaren en sweeren, dat wy en, voor zo verre wy hebben kunnen ontdekken of nagaan, ook onse huysvrouwen en kinderen, dan wel imand anders, die ons eenigsints zou moogen aangaan, van niemand, die eenige verzoeken aan ons collegie gedaan ofte doen, dan wel eenige affaires of belangen met het zelve te demesleeren heeft, nog van andere, ter bevordering hunner zaaken, direct nog indirect, zelfs niet by weege van weddenschap, eenige giften of geschenken van geld ofte gelds waarde ontvangen ofte bedongen en speciaal, dat wy omtrent het stuk der huwelyken van de pupillen dezer kamer met geen ander oogmerk g'adviseert ofte geconcludeert hebben, als tot haar eygen welzyn, gelyk vroome voogden toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe ons God Almagtig (Resolutie 18 Juny 1751 en 12 September 1752).

HEEMRAADEN DESER STADS OMMELANDEN EN DERSELVER BEDIENDENS.

1. Het collegie van Heemraaden zal blyven bestaan uyt een president, Raad van India zynde, een vice-praeses, wezende ordinair den Drossaard, en seeven leeden, te weeten: drie uyt 's Comp[s] dienaaren en vier uyt de burgery, welke, tot meerder acquisitie van kennisse, jaarlyks niet zullen verwisselen, maar permanent zyn, ten waare tot hogere bediening g'employeerd werden, in welke gevallen zy van hun heemraadschap zullen werden ontslagen (Instructie 23 July 1680 en resolutie 19 September 1719).

2. De leeden van dit collegie zyn g'excuseert van de betaling van d'impost, op de rytuigen beraamt, genietende daar en boven met den president 7400 dubbelde bossen pady of ryst in de bolster 's jaarlyks, door den commissaris over de zaaken van den inlander in te kopen teegens 20 rd[s] de tjaing

van 200 bossen, ten laste van Heemradens cassa (Resolutie 5 Juny 1756, 26 September 1747 en 1 May 1752).

3. In hunne vergadering zal die ordre werden gehouden, dat naast een Comp^s^ dienaar altoos een burger zal zitten (Oude statuten).

4. De leeden van dit collegie zullen geen aanneemers of meedestanders mogen zyn van werken, die by haar collegie worden opgerigt en aanbesteed (Dito).

5. De president en Heemraaden zullen eenmaal ter weeke vergadering houden om als dan gehoor te geven aan een iegelyk, die voor haar collegie te doen heeft (Dito).

6. Dog zal den president de authoriteyt hebben om, ook buyten den gestelden tyd, extra-ordinaire vergadering te beleggen, 't zy op de ordinaire plaats of wel, om de haast, die de zaak mogte hebben, in zyn Edelheids wooning (Dito).

7. Tot dienst van het collegie zullen zy hebben een secretaris en twee bodens (Dito).

8. Het officie van de secretaris is: alle placcaten, ordonnantien, keuren en resolutien, die by de hooge regeering op 't subject der ommelanden zyn gemaakt en nog staan g'arresteerd te worden, die ter kennisse van hun collegie gehooren, op te soeken, by een te trekken en in een boek, onder een register, te insereeren, item alle vergaderingen, zo ordinaire, als extraordinaire, naarstig by te woonen, de resolutien van president en Heemraaden op te stellen en die, na resumptie en approbatie, in te laaten schryven om onderteekent te werden (Dito).

9. Denselven zal ook op de aanvaarding van zyn ampt den eed van getrouwigheid en secretesse doen in handen van den president en borg stellen voor duyzend rd^s^, zonder dat hy egter meer penningen van Heemraaden onder zig zal mogen houden, als den heer president goedvindt, moetende de gelden, die niet tot dagelykse uytgiften nodig zyn, in Comp^s^ cassa tellen om aldaar rente te doen tegens 4½ perc^to^ in 't jaar (Resolutie 29 January 1686, 9 November 1705 en 11 September 1708).

10. De bodens moeten de leeden de vergaderingen behoorlyk aanzeggen en ook alle andere lieden citeeren, welke door

Heemraaden in vergadering geroepen werden: en zullen op 't aanvaarden hunner officie den eed van getrouwigheid aan handen van den president moeten doen, mitsgaders borge stellen ter somma van rd^{s} drie duysent, tot verhaal van de geene, die door hun versuym benadeelt mogten werden (Resolutie 10 Augustus 1731).

11. Die bodens zullen altyd een silver plaat of schilt aan de linker borst dragen, waar op, tot onderscheyd der andere bodens, gesneeden zal staan een clappus boom, van een opgaande son bescheenen, als het wapen van het collegie van Heemraaden zynde (Oude statuten).

12. Het district, waar over Heemraadens bewind zig uytstrekt, is het gantsche platte land, zo verre het zelve onder het gebied der Edele Comp^{e} buyten de stad is staande en geleegen (Dito).

13. Voorts zyn Heemraden g'authoriseert om voor twee gecommitteerde leeden en haren secretaris te mogen laaten passeeren schuldbrieven en beleeningen op vaste goederen, ten behoeve van dit collegie, als wanneer die actens van dezelve kragt en valeur zullen weesen, als of voor Scheepenen verleeden waaren (Resolutie 3 November 1730 en 23 Maart 1708).

14. En zal de secretaris gehouden zyn aan den secretaris van Scheepenen telkens schriftelyk op te geeven de Heemraden kennissen, welke, invoegen als even, gepasseerd zyn, om deselve in 't prothocol van de Scheepen kennissen te registreren en te insereeren, moetende die opgave binnen den tyd van drie daagen na het verlyden derzelver geschieden, op poene van, by eenige nalatigheid, aansprekelyk en redevabel te zyn voor de schade, die door zyne verzuymenissen mogte veroorzaakt worden (Dito).

15. Ook zal de secretaris, zo wel als die der Scheepenen, ieder voor zoo veel zyn dienst aangaat, moeten besorgen, dat by diergelyke hypothecatien zulx, niet alleen in dorso der origineele koopbrieven of andere actens van eygendom, maar ook in het prothocoll in margine van dezelve koopbrieven genoteerd werde, met aanwysinge van den datum en folio,

waar op de verbandbrief in 't prothocoll der schuldkennissen geregistreerd staat (Dito).

16. En om in deesen seker te gaan zullen gecommitteerde leeden geen Heemraaden kennissen vermoogen te teekenen ofte bezeegelen, voor en al eer dat den secretaris in dorso van de schuldkennisse zal hebben genoteerd, dat het verband ook op de laatste koopbrief aangeteekend is, en zulx met zyne signature bekragtigt (Dito).

17. Aan de andere kant sal den secretaris, zo wel als die van Scheepenen, by het royeeren van eenige schuldbrieven al meede moeten bezorgen, dat die ontlasting telkens, niet alleen op de voorsz. actens in het prothocol der schuldkennissen, maar ook in het prothocol der koop- en andere eygendoms brieven, mitsgaders op die koopbrieven zelfs aangeteekend werde, invoegen den secretaris van Heemraaden, by 't afbetaalen en quiteeren van eenige Heemraaden kennissen, zulx niet alleen in zyn prothocol ter zyde zal noteeren en dezelve aldus royeeren, maar ook het zelve telkens schriftelyk opgeeven aan den secretaris van Scheepenen, die voor de registreering niet zal hebben te pretendeeren (Dito).

18. Omtrent de beleening van gelden aan 's Comp^s dienaaren en derzelver weduwen zullen Heemraaden nogthans, in opzigt van 't te houdene judicium preferentiae et concurrentiae, de nodige voorzigtigheid moeten gebruyken, om te blyven buyten ongeleegentheid (Resolutie 26 July 1753).

19. Heemraaden zullen steeds accuraat register moeten houden van alle gepreviligeerde zuyker molens, steen- en pannebackkeryen, als meede van de kalk- en arrak branderyen, de laaste in zo verre niet in de Zuyder voorstad geleegen zyn, met de eygenaars van alle dezelve en voorts van alle landeryen, binnen den omtrek van 't koningryk Jaccatra geleegen, moeten hebben pertinente kaarten, waar in de landen met derzelver gemaakte en nog te maakene weegen, slooten en gragten klaar en met letters en nommers onderscheiden zyn afgezet en ontworpen en haar belendingen en grootte met aanwysing van ieder eygenaar, item de eyge naam van 't land,

welke kaarten ook dienstig zullen zyn om daar uyt perfectelyk te kunnen vinden, hoe veel een ider ingeland tot de contributien, die in Raade van India zouden mogen werden geconsenteert, voor zyn quota zal moeten draagen, waar toe ook, des begeerd werdende, ider ten allen tyde gehouden blyft aan Heemraaden zyne kaarten, erf- of koop brief te vertoonen (Placaat 24 July 1696, 31 December 1750 en resolutie 7 February 1752).

20. Wyders zullen Heemraaden, in cas van nieuwe aan te vangene werken, die van importantie zyn, tydige kennisse aan deeze hooge regeering geeven, om derzelver goedvinden en dispositie daar op af te wagten (Oude statuten).

21. De opsienders, werk- en timmerlieden, slaven, houtwerken en alle andere materiaalen, tot zodanige importante werken gerequireerd, zullen by president en Heemraaden in huur genomen en gekogt, mitsgaders de voorsz. timmerlieden en werklieden by quaad comportement wederom afgezet worden, zodanig, als ten minsten koste en meeste nutte van 't gemeene best oordeelen zullen te behooren (Dito).

22. Heemraaden zullen tot de schouwinge van heeren weegen, bruggen, rivieren en andere wateren zodanige dag of daagen in 't jaar mogen prefigeeren en vast stellen, als haare Eerwaardens best en bequaamst oordeelen zullen, en van welke dag of daagen der te doene schouwing Heemraden een bequame tyd bevoorens publicque waarschouwing aan een iegelyk en all omme zullen moeten laaten doen (Resolutie 30 July 1618 en 1 April 1731).

23. Het onderhouden en repareeren van de ringweg van Anke naar Ryswyk, de dyk aan den Molenvliet, loopende van de waterplaats tot aan d'post Ryswyk, de weg tusschen Ryswyk en Noordwyk, de weg, strekkende van laastgemeld fort naar de Zuyder weg en de Zuyder weg zelfs tot aan de brug by Weltevreeden zullen alle, onder de gewoone belastingen der ingelanden, blyven voor reekening van Heemraaden (Advertissement 9 January 1753).

24. Insgelyks zullen door Heemraaden moeten werden gerepareerd en onderhouden de wegen door opene velden of

landen, die niet in eygendom of huur uytgegeeven zyn en waar van zulx door haar Eerwaardens absolut nodig mogte werden geagt, gelyk ook de nok-slooten, door of langs die velden of landen loopende (Dito).

25. Maar Heemraaden zullen alleen voor de helfte moeten bekostigen de weg, loopende van de brug by Pising tot aan de brug by die van Tangerang, wanneer er iets van belang aan dient gedaan te werden, alzo een iegelyk voor zyn land het dagelyks onderhoud moet bezorgen, ten minsten tot een voetpad (Dito).

26. Wel verstaande nogtans, dat daar aan niets van belang zal bekostigd werden, als wanneer de meerderheid, in belang van de daar omstreeks te vindene ingelanden, daar in, onder aanneeming van de wederhelfte te dragen, toegestemd hebben of daar toe verzoek hebben laaten doen door de daar geseetene hoofd ingelanden, die de mindere in diergelyke gevallen zullen moeten te zamen roepen (Dito).

27. Insgelyks incumbeert haar de reparatie en het onderhouden van de brug, leggende over de mond van de Angiolsche vaart, als den weg, loopende van daar naar Tandjong priok, niet verder als de pagt van de thol der passanten over gemelde brug bedraagt; want alle, het geene die inkomsten surpasseert, zal door alle de ingelanden daar omstreeks, namentlyk van de Oostelyke vleugel van dezelve tot de kleine Maronde inclusive, een ider naar eene door Heemraden te formeeren quotisatie, pro rato van de inkomsten harer landeryen moeten gedragen worden (Dito).

28. Alle de gemeene bruggen, die binnen of beneeden de posten Mr Cornelis, Tangerang en de revier de Groote Maronde, item die aan beyde de voorsz. en andere buyten forten leggen, zullen door Heemraaden uyt haar fonds werden onderhouden en gerepareert, blyvende dus alleen voor reekening van de Comp^e die, welke over de stads gragten leggen (Advertissement 9 January 1753 en resolutie 31 January 1755).

29. Maar de bruggen, die, zo wel hier, als elders, door particulieren mogten gelegt weesen om op haare landen te komen, dan wel om eenige andere reeden, zullen door haar moeten

onderhouden en gerepareerd werden, 't zy dat zy zulx aangenoomen hebben of niet, ten waare Heemraaden, dezelve om haare noodsakelykheid en algemeen gebruyk als gemeene bruggen considereerende, de reparatie op haar genomen hadden of om diergelyke motiven goedvinden mogten te neemen (Dito).

30. En zullen de bruggen, boven de vorengenoemde posten en rivieren leggende, alle voor particuliere gehouden werden, die dan ook door de gesamentlyke, daar van nut hebbende ingelanden buyten eenige lasten van haar Eerwaardens in staat van gebruyk zullen moeten gebragt en gehouden, ja, zelfs in zoo verre op 's Heeren weegen geleegen zyn, bequaam gemaakt en gehouden werden tot de passagie van wagens en karren (Dito).

31. De weegen rondom de stad en verder op zullen, in zoo verre niet voor reekening van dit collegie gelaaten zyn, moeten werden opgemaakt en in goede staat onderhouden door een ieder, particulier, voor syn huys, tuyn of landgoed tot zyn eygen kosten, als meede de nok-slooten, daar door of langs loopende, ieder voor zyn aandeel (Dito).

32. Wel verstaande, dat zulks zal moeten geschieden door den eygenaar ofte huurder, na dat de huurcedullen luyden, en, als zulx daar by niet is geëxpresseerd, door den eygenaar (Dito).

33. De geene, die beschoeyingen voor haare landeryen of tuynen willen laaten maaken, zullen daar van alvoorens den landmeeter hebben kennisse te geeven, die dan ook zal moeten zorge dragen, dat alles op de gestelde roeyingen, het qualyk gemaakte afgebrooken en weder behoorlyk gemaakt werde (Dito).

34. Een maal 's jaars zullen de kreupel bosschen, zoo aan de Oost-, als Westzyde deser stad, moeten weggekapt, verbrand en ten eenemaal gesuyvert werden van allerhande ruygtens, namentlyk: om de West van Ontong Java af in de Oostmousson en om de Oost van Batavia tot Slingerland, als meede de moerassen, zoo wel langs de weg van Tanjongpriok als aan 't eynde van de Barends weg in de West mousson (Resolutie 14 September 1753).

35. Daar en boven zullen de moerassige streeken benoorden

en beoosten Barends weg steeds schoon gehouden moeten werden, in zo verre het vaste land aangaat, met clappus en andere hoogstammige boomen, mits wyd uyt den anderen staande, wel beplant en ook tot groente tuynen van al, 't geene langs of even boven de aarde groeyt, aangelegt moogen, maar in teegendeel van alle andere gewassen, tot balontas incluys, moeten gezuyvert en de grond gelyk gemaakt, mitsgaders de slooten vaarbaar gehouden werden, zonder openingen aan zee.

36. De kreeken en doode vaarten, zo bewesten, als beoosten de stad en voor de landen, benoorden de Ankeese en Sontharse weg, zullen door die ze toebehooren, dan wel in of langs welkers thuynen geleegen zyn, telkens uytgediept of anders gedempt en de daar geleegene landen altoos zuyver gehouden moeten worden, voor al van kreupel bosch (Resolutie 14 September 1753).

37. Alle doorloopen van de Ankeese en Lonthaarse rivier tot in zee en speciaal de middel ringsloot in het Westen en de sloot langs de Zuyder weg in 't Oosten, moeten teegens het nieuwe jaar opengehouden werden en mogen geen vlotten de rivier van Ansjol belemmeren, principaal in het midden van de mond dier vaart, ter distantie van hondert voeten, alwaar dezelve geen passagie of legplaats zullen mogen neemen, op poene van confiscatie (Dito).

38. Niemand, sonder onderscheid, zal op landen, die binnen ses uuren gaans van een suyker moolen aan rivieren geleegen zyn, eenige houtskoolen moogen branden, op verbeurte van een boete van vyftig rd^{s} ten behoeve van de cassa van Heemraden en den aangeever, ider voor de helfte, dog zal, zulx aan Heemraaden verzogt werdende, wel gepermitteerd werden daar boven en zoo ook in het Majangse bosch, mits den verzoeker zig by den posthouder te Tjampea voorsiet van een licentie briefje ofte pas by elken afbreng (Placaat 29 January 1751).

39. De penningen, die tot het onderhouden en maaken van weegen, gragten en wat dies meer zy, worden vereyscht, zullen gevonden worden, niet alleen uyt den intrest van de Comp^{e} en particulier uytgezette capitaalen, de huurpenningen van seekere seven stukken lands en de Crauwangse vissery, mitsgaders het geene de gezamentlyke ingelanden aan de Westzyde van

de moolen, Vlietsendyk, voor het onderhouden van de beschoeying en weg voor hun aldaar leggende tuynen en landeryen à 36 stuyvers de roede breete 's jaarlyks moeten contribueeren, als meede het gecollecteerd werdende door den commandant van Tangerang voor den afbreng van brandhout van 't land, boven dien post leggende en voormaals onder Bantam gehoorende, à een rd^r de roede, maar ook uyt de pagt penningen van de bruggen, leggende over de mond der Angiolse rivier, en de overtoom in 't Molenvliet, item den impost, op het houden van wagens en paarden gestatueerd (Oude statuten).

40. Voor alles, wat de voorsz. lange brug aan de over zyde van de post Zoutelande of Ansjol passeert, moet betaald werden de volgende thol, namentlyk:

een voetganger een duit of.................. $^1/_4$ stuyver,
imand te paard of met een paard............ 2 stuyvers,
een chais met 2 wielen..................... 3 »
» wagen » 4 » .... 6 »
» buffel of koebeest........................ 2 »
» buffels kar, die egter niet verder als bezyden de zo genaamde Chineese tempel zal mogen af ryden.............................. 6 »
» vaartuyg, waar voor de val van gedagte brug moet werden opgehaalt............. 2 »

zullende egter van die betaling g'eximeerd weezen alle, die onder den titul van wagens, enz. van den jaarlyksen impost, by dat hoofddeel op de rytuygen gesteld, bevryd gelaaten zyn (Resolutie 23 December 1738).

41. Inselvervoegen zullen alle vaartuygen, welke over den overtoom, voor aan in het Molenvliet geleegen, werden overgehaald, moeten betaalen:

een vollaaden champang of schouw.......... 6 stuyvers,
» leedige champang of orangbay........... 3 »
» gelaade, groote prauw.................. 2 »
» leedige, groote prauw of volle gras prauw 1 »
» » gras prauw.......................... $^1/_2$ stuyver,

(Resolutie 24 Maart 1740).

42. Zonder dat nogthans van vaartuygen, welke daar over niet gehaalt, maar slegts daar omtrent blyven leggen om sig van hunne lading te dechargeeren, eenige thol zal mogen werden afgevordert, op poene van vyff en twintig rd[s] boete ten behoeve van den officier, die de calange doet, te betaalen door den pagter, die allezints voor de zyne in deese zal moeten verantwoorden (Dito).

43. En zal de thol, waar van in de drie voorgaande paragraphen gesprooken is, jaarlyks door Heemraden, wien het onderhouden van die brug en overtoom incumbeert, verpagt werden ten behoeve van haare kosten; den pagter, buyten 't stellen van twee suffiçante borgen, nog gehouden weezende altyd vier maanden voor uyt te betaalen.

Van alle welke penningen Heemraaden gehouden zullen zyn wegens den ontfang en uytgaaf derzelve eenmaal per jaar, ten overstaan van de door deeze regeering daar toe te nomineerene gecommitteerdens, publicque reekening, bewys en reliqua te doen (Advertissement 18 Juny 1681).

45. By welke reekening aan den voet specificq moet bekend gesteld werden alle de erven en landeryen, welke successivelyk ter ordre deezer regeering by dit collegie, zoo tot kampongs, als anderzints, zyn ingekogt (Resolutie 23 February 1694).

46. Ook zullen Heemraaden goede agt neemen op de gemeene afwatering en rivieren, zoo van de groote rivier, de Crocot en alle andere publicque stroomen, vaarten en wateren, dat dezelve met geen riolen, afleydingen, timmeragien, plantagien of anderzints verhindert, belet of verstopt worden, als meede dat 's Heeren wegen en slooten met het inspringen van opstallen niet belemmert, nogte door buffels of ander viervoetig vee vertreeden en bedorven werden, maar zullen al, het geene zy bevinden, dat aan dezelve eenige bekommeringen toebrengt ofte na evidente apparentie toe te brengen staat, door den eygenaar doen wegneemen, opruymen, intrekken en, by onwilligheid, zulx ten zynen koste laaten doen (Oude statuten).

47. Met relatie tot de van de boven landen tot na by deeze stad opgegravene sloot of waterleiding, de slokkan genaamt, zal

den door Heemraaden daar over gestelden opzigter en ook de ingelanden, door welkers land die rivier loopt, in zo verre het gebruyk derzelver aangaat, zig moeten reguleeren naar het volgende:

1° de opsigter zal hebben de mond van de slokkan schoon te houden en wel zodanig, dat de slokkan onverhindert zyn water losing behoud tot de post Meester Cornelis, en daar van genieten thien rd^s 's maands, ten welken eynde den opzigter de faculteyt heeft de slokkan te laaten bezigtigen door by hem daar toe vertrouwde perzoonen en op zodanige tyden, als hy zal noodig oordeelen;

2° zullen 'er dammen in gemelde slokkan mogen leggen, namentlyk op zodanige plaatsen, alwaar dezelve niet vaarbaar is;

3° dog kleine kribben onder water, die de vaart en de loop van 't water niet verhinderen, zullen 'er aller weegen, zelfs daar de slokkan vaarbaar is, mogen gelegt werden;

4° iemand der ingelanden, een dam of zoo genaamde bandongan in de slokkan willende leggen, zal zulx niet vermogen te doen, dan na alvoorens voorsien te zyn van een permissie briefje van den commissaris tot en over de zaken van de inlander, en welk briefje ten allen tyden zal moeten vertoond werden, niet alleen aan den geene, welken de opzigter mogte koomen te zenden ter bezigtiging van de slokkan, zo dikwyls zulx gevraagd word, maar ook de geenen, die wegens president en Heemraaden daar toe betrekking zyn hebbende;

5° dog zullen deeze zoogenaamde bandongans in de slokkan niet gepermitteerd zyn dan des nagts, van 's avonds ten seeven uuren tot 's morgens ten vyf uuren, wanneer weeder open moet weezen, waar en boven de gantsche slokkan, voor soo verre vaarbaar is, open zal moeten blyven tusschen de nagten van Sondag en Maandag;

6° en, by aldien iemand der ingelanden, weegens de uytgestrektheyd van zyn land, 't sluyten dier bandongans meer als een à twee nagten benoodigt mogte weezen om het

water op zyne pady velden te brengen, zal hem, zulks requireerende, worden verleend als vooren;

7° den opzigter of wel een van zyne afgezondene ter besigtinge van de slokkan, ontwaarende eenige overtreeding van de boven gemelde ordres, zal daar van direct kennisse geeven aan den president en Heemraaden, als wanneer de na te noemene boetens ten behoeve van Heemraadens cassa zullen moeten worden betaald door den eygenaar of wel den regten huurder van 't land, alwaar men contrarie dezes gehandelt heeft;

8° den opzigter of wel een van zyne uytgezondene, voor dewelke hy zal moeten verantwoorden, in 't uytvoeren van deeze ordre nalatig bevonden werdende, zal ieder maal, dat hem zulx word aangetoond, moeten betaalen vyff en twintig rd^s^, maar daar en teegen ook, wanneer hy een ander, die overtreeden heeft, aanbrengt, van de daar toe gestelde boete een derde genieten;

9° iemand der ingelanden, bevonden werdende een bandongan te hebben gelegd zonder daartoe behoorlyke permissie te hebben gevraagd, zal zonder navrage betaalen vyftig rd^s^;

10° die zyn bandongan sluyt voor den tyd, daar toe bepaald, of wel langer toelaat als de bepaalde tyd, voorwaards gesteld, een half uur onbegreepen, zal betaalen als vooren;

11° iemand der ingelanden, de zoogenaamde kribben, waar van voorwaarts, articul 3, staat vermeld, zoo hoog hebbende gelegd, dat de vrye vaart van een bamboese vlot of gettek daar door wordt gestremd, zal thien rd^s^ voor ieder bamboese vlot of gettek, die niet vry en onverhindert kan passeeren, betaalen;

12° den geenen, die zig mogte verstouten eenige de minste afleyding van water te maken tot een andere eynde als het besproeyen der pady velden ofte zodanig, dat de vrye vaart daar door wordt belemmert of belet, zal daar voor verbeuren rd^s^ vyf en twintig voor ieder keer, dat daar op g'attrapeert, en voor yder door snyding, die 'er bevonden word;

13° en zullen almeede de bruggen der ingelanden over de

slokkan op die hoogte moeten werden gelegt, dat daar door de vaart voor gemelde bamboese vlotten of gettekken niet verhindert werd, op poene van ryxd^{s} thien voor yder bruggetje, hoe genaamd;

14° die der ingelanden zig verstout zyne buffel beesten in gemelde slokkan te doen wasschen, zal voor yder buffel beest betaalen een ryxd^{r}.

48. Zullen wyders de noodige ordres moeten stellen, dat, als men ontwaard, dat de werklieden by het graven van vaarten of canaalen ziektens krygen, die vermoed kunnen werden door de evaporatie van quade dampen of diergelyke oorsaaken, maar niet enkeld en alleen van 't swaar werken in de hitte der sonne te ontstaan en daar van sterven, daar meede ten eersten uytgescheyden worde (Resolutie 14 September 1750).

49. Zullen ook goede toesigt moeten houden en zorg doen dragen, dat geene kribben, paalen, bamboesen of iets anders, dat den aanwas van het modderstrand zoude kunnen bevorderen, gedoogd werden van Slingerland tot Ontong Java, nog ook elders aan en langs de eylanden (Dito).

50. Heemraaden zullen met de overtreeders der ordres, door deese regeeringe tot praeservatie van de gemeene weegen, wateren, etc. gesteld, handelen, als hier vooren is gestatueerd, zonder dat zy zig egter zullen mogen vervorderen tot het maaken van eenige veranderingen omtrent publicque weegen of vaarten zonder voorkennisse en speciaale permissie deser regeering (Besluit XVII^{nen} 14 September 1751).

51. Dog teegens de onwillige en nalatige in het observeeren van de aan haar verleende ordres in zaaken, daar van haar Eerwaardens door deese regeering de executie gedemandeert is, mogen zy zodanige boetens stellen, als na bevinding van zaaken nodig zullen oordeelen te weesen (Besluit 7 May 1754).

52. En in alle zaaken, waar van de uytvoering, in conformité der ordonnantien en placcaaten, het collegie van Heemraaden competeert en incumbeert, mogen zy gyseling en parate executie excerceeren teegen alle ongehoorsame ingelanden (Resolutie 19 September 1719).

53. Den Drossaard zal specialyk en voorts generalyk alle andere officieren van de justitie, als ook, by voorvallende occagie, die van de militie, met voorkennisse van den heer Gouverneur Generaal, gehouden zyn Heemraaden alle mogelyke assistentie in cas van hun officie toe te brengen en hunne persoonen tegens alle kwade ontmoetingen en moedwillige menschen protegeeren (Dito).

54. Dog de decisie over particuliere questien, tusschen ingelanden ontstaande, zullen Heemraaden moeten tragten in der minne, op de kortste en gevoegelykste wyse, te assopieeren of wel daar omtrent als arbiters, wanneer de contendenten haar zaaken aan derselver oordeel willen verblyven, uytspraak naar billykheid doen, zonder eenige kragt van judicature; want, in cas van hardnekkigheyd, zullen dezelve moeten staan en blyven ter judicature van den ordinaire regter (Resolutie 26 September 1684 en 19 September 1719).

55. By voorkominge van eenige transgressien, mesusen en contraventien ten platte lande, waar teegens een scherper inbindinge en bepalingen werd vereyscht, zullen Heemraaden hun addresseeren aan deese regeringe en, by remonstratie van de schadelyke gevolgen, die door langer continuatie van het grasseerende quaad staan te resulteeren, verzoeken zodanige ordonnantien, als ten gemeene beste der buytenlanden werd gerequireerd.

56. Imand bevonden werdende meer lands van de Edele Comp^e^ onder zig geslagen en in besit genoomen te hebben, als zyn donatie of koopbrief inhoudt, zullen Heemraaden by oculaire inspectie en nameeting ofte andersints hun exactelyk informeeren en van haar bevinding by rapport in Rade van India kennisse geeven en de dispositie der hooge regeering afwagten, zonder inmiddens provisie van ontruyming of eenigerhande beswaarnissen tegens de bezitters van dien te verleenen.

57. De geene, welke eenig land, de Edele Comp^e^ toekomende, by weege van donatie van dezelve zal willen verzoeken, zal zig eerst hebben te addresseeren aan Heemraaden en pertinente aanwysinge van het begeerde land doen, welke dan door gecommitteerdens, inspectie oculair van het gezegde land hebbende

genoomen, van desselfs situatie en waardye aan de hooge regeering perfecte kennisse en informatie zullen geeven.

58. De regeering en bemoeying over de Javaanen en alle andere inlandsche natien, onder deze stads jurisdictie remoreerende, zal blyven, gelyk van ouds is geweest, te weeten, onder de expres daar toe gestelde perzoonen, mits dat dezelve gehouden zullen weezen in cas van nood, 't zy by schielyke en heftige opwateringe uyt de rivieren en bovenlanden, om openingen elders te maaken of wel, by eenige andere, onvermydelyk vereyscht werdende behulpsaamheeden, op de begeerte van den heer president, de naast aan de hand zynde Javaanen op stonds te ontbieden en dezelve tot het gerequireerde nodig werk te ordonneeren, mitsgaders daar meede spoedig doen voortvaaren, voor welke dienst die lieden dan ook, na discretie en goedvinden van Heemraaden, zullen beloont werden.

59. Wyders zullen alle ingezeetenen, welke van Heemraaden in haare vergadering werden geroepen, in alle tyden gehouden zyn te compareeren, op de verbeurte, voor de eerste reis, dat absent blyven, van een quart rd^{r}, voor de tweede maal een halve rd^{r} ende, voor de derde reys niet compareerende, zullen deselve gemulcteerd werden na geleegentheid van perzoonen en zaaken.

60. Heemraaden zullen de meest convenabelste middelen moeten uytdenken en in het werk stellen tot vermeerdering van het getal cocus of klappus boomen alomme in de ommelanden van Batavia, als dienstig en noodzaakelyk zynde tot de verbeetering van de colonie (Resolutie 7 February 1752).

61. En zullen 's Comp^{s} landen, waarop hout bosschen staan en aan particuliere verhuurt zyn, na de expiratie van de huurtyd telkens publicq opveylen en aan de meest biedende verkoopen, mits dat circum circa thien jaaren huur rendeeren; dog, zo veel niet haalende, met de verhuuring continueeren, bedingende, dat het hout niet laager als drie voeten boven de grond zal mogen afgekapt werden.

62. Heemraaden incumbeerd voorts toesigt te houden, zo wel op de arakbranderyen, als de ten verval gedestineerde

huysen en opstallen, naast aan den stads Oostelyken buyten barm staande.

63. De eigenaars van de landen of thuynen en erven, geleegen langs of beneeden de kruytmoolen, item langs de sloot, loopende agter of beoosten de kruytmoolen, zullen binnen of buyten huys geen vuur vermoogen aan te steeken, dan alleen binnen in steenen combuysen, die, zoo verre de laatste betreffen, als dan ten minsten tien roeden sullen moeten staan van de kant der sloot, die agter de gemelde kruytmoolen heenen loopt (Resolutie 5 November 1706 en placaat 27 Juny 1713).

64. Aldaar zullen ook geen andere gebouwen of opstallen als van steen, met pannen gedekt, mogen werden opgeregt, op poene van arbitrale correctie aan den lyve of andersints.

65. President en Heemraaden, nevens derselver suppoosten, zullen, by de intreede van hun ampt, de volgende eeden praesteeren.

Eed voor den president en Heemraaden.

Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de generaale Nederlandsche Oostindische Comp^{e}, mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van India hier te lande gehouw en getrouw te weezen: dit ampt van Heemraaden over de Bataviasche ommelanden opregtelyk te bedienen, het regt en geregtigheid van d'Edele Comp^{e} getrouwelyk voor te staan en gevolgelyk 't welvaaren dezer republicque in 't gemeen en der platte landen in het byzonder te helpen bevorderen, alles agtervolgens de placcaaten en ordres, reeds g'emaneert en nog te emaneeren.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig.

Eed voor den secretaris van Heemraaden.

Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde

Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de generaale Nederlandsche Oostindische Compe, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en Raaden van India hier te lande gehouw en getrouw te weezen; dit ampt van secretaris opregtelyk te bedienen; de secreten van deeze kamer aan niemand te openbaaren; den president en Heemraaden en een iegelyk, met welke ik in myn ampt te doen hebbe, vromelyk te dienen; voorts my in alles volgens de ordonnantien, op dit ampt beraamt en nog te beramen, te dragen, als een naarstig en getrouw secretaris toestaat en betaamt, zonder 't zelve na te laaten om eenige gunst, profyt of schade.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig.

Eed voor den bode van Heemraaden.

Ik beloove en sweere, dat ik den president en Heemraaden gehouw en getrouw zal zyn; dezelve alle eer en behoorlyke respect bewysen; en dat ik my wyders in dit ampt van Heemraadens bode opregtelyk gedraagen en 't zelve met alle vlyt, punctueelyk en agtervolgens myne instructie en ordonnantie bedienen zal.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig.

Eed voor den landmeeter.

Ik beloove en sweere, dat ik den staat der vrye Vereenigde Nederlanden en, weegens denzelve, den heer Gouverneur Generaal en Raden van India hier te lande, gehouw en getrouw zal weezen; my in het meeten der landen, daar toe ik verzogt ofte by heeren Heemraaden geordonneert zal werden, discreet en onpartydig tusschen parthyen dragen, een iegelyk vlytig bedienen, my met het salaris, daar toe staande, te vreeden houden en voorts in alles, als een eerlyk man en getrouw landmeter betaamt, my schikken en competeeren zal.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig.

ERVEN, HUYSEN, LANDERYEN EN OPENBAARE MARKTPLAATSEN.

1. Die aan de groote rivier of de Crocot thuynen of landeryen hebben, moeten alle groote boomen, die op een roede na aan de rivieren staan of, door afcalving van de wal, komen te staan, om verre kappen, op drie rd[s] boete voor de eerste keer en ses rd[s] voor de verdere reysen, te verbeuren ten behoeve der cassa van Heemraaden dezer stads ommelanden, die daar op de vereyschte toesigt moeten houden (Ordonnantie 20 September 1668).

2. Ook zullen de eygenaars van andere landen, drie à vier uuren en verder buyten de stad geleegen, daar de boomen binnen een roede van de boorden af en dus zoo na aan de rivieren staan, dat gevaar loopen van door de swaare afwatering en daar uyt voortvloeyende verspoeling der boorden daar in te storten, dezelve meede hebben om te hakken en ter plaatse, daar nog geen swaare boomen geplant zyn of nieuwe moeten geplant werden, dezelve niet moogen setten als op de distantie van ten minsten twee roeden van de rivier af (Placaat 28 December 1685).

3. Voorts zal niemand zyne stoepen moogen uytzetten of de daar voor leggende plaveydsels verhoogen na eygen goeddunken, maar zig geheelyk hebben te reguleeren naar de ordres van Scheepenen deser stad en, buyten haar Eerwaardens voorkennis en toestemming, de vernieuwing of vertimmering van 't een of andere niet te onderneemen, op poene, dat de geene, die deese ordre komt te overtreeden, zal verbeuren een boete van tien rd[s], ten profyte als vooren, en daar en boven gehouden zyn het gemaakte, wanneer daar omtrent eenig exces bevonden werd, weder af te breeken en op te neemen, mitsgaders andermaal naar de ordre, door haar Eerwaardens daar op gesteld of nog te stellen, te verbeeteren (Placaat 30 April 1698).

4. De Chineesen zullen, zoo wel als andere natien, mogen koopen huysen en erven, ja, zelfs ook ter betimmering van dezelve

binnen deze stad gepermitteerd worden, onder conditie nogthans, dat zy gehouden en verpligt zullen zyn alle de te bouwene huysen aan den weg na de Europeese wyse te extrueeren, mitsgaders alle dezelve zonder gangen en wegen van communicatie, loopende van 't eene huys na 't andere, te maaken (Resolutie 6 September 1743).

5. Dog de huysjes, in het hospitaal straatje en in dat gantsche blok staande, moogen tot geen kroegjes of kraampjes van eet- en drinkwharen geëmplooyeert worden (Resolutie 28 Juny 1743).

6. Binnen deese stad mogen geene bamboese huysen, met adap of kadjang gedekt, gezet of gebouwt werden, het zy dezelve komen te staan voor aan de straat of agter op de erven, zo wel kleine, als groote, daar onder ook begreepen alle thuyn huysjes, gaanderyen ofte daken, hoenderhuysen, combuysen ofte wat het zoude moogen weezen, met adap of kadjang gedekt, alles op poene van demolitie en een amende van 100 rd^{s}, ten behoeve van het fonds der stads werken, zo meenigmaal iemand daar over bekeurt zal werden, mitsgaders by ontstaane brand uyt dezelve, boven dien van de vergoeding der schade en verliesen, die een ander daar by sal hebben geleeden (Placaat 13 Juny 1667, ook resolutie van Schepenen 29 April 1686).

7. Ook, om dien zelfden reeden, mag niemand in zyne wooning binnen de stad eenige kandy zuyker of ook siroopen, veel min oly, kooken, op poene, dat die bevonden word eenige kandy zuyker, siroop of oly te kooken of gekookt te hebben, telkens zal verbeuren ses rd^{s} ten profyte van den officier. dan wel wykmeester respective, die zulks 't eerste den regter aangebragt zal hebben, behalven zoodanige verdere straffe en vergoedingen, als, by voorval van brand, naar regten daar toe zou mogen staan (Resolutie 30 April 1698).

8. Voorts mag niemand op zyn erff binnen de stad eenige particuliere stegen, sloppen, wegen of toegangen maken, zonder alvoorens ten dien eynde te hebben g'obtineerd de permissie deezer regeering, op poene van de daar toe gebruykte mate-

riaalen te zullen verbeuren en daar en boven arbitralyk gestraft te werden (Placaat 1 October 1633).

9. Niemand mag op zyn erf in de Zuyder voorstad eenige boomen planten, op poene van uytroeying en arbitrale correctie daar en boven (Dito).

10. De huysen, gebouwen en opstallen, uytmakende het gantsche 16de, 18de en 19de deel van het blok L in de Ooster voorstad, naast aan de stad buyten barm en strekkende van de thuyn van Heemraden af tot aan de buyten Portugeese kerk, mogen niet vernieuwt, nog daar aan nu of in 't vervolg, onder wat naam of pretext het weezen mogte, eenige capitaale reparatien gedaan werden, als zynde de intentie dezelve, des nodig agtende, te laaten demolieeren; en zullen Scheepenen, zo wel als Heemraden hier op toezigt moeten houden en de overtreeders dezer ordre de vernieuwing of gedaane capitaale reparatie weder doen afbreeken of zulx, by onwilligheid, ten kosten der eygenaars laaten doen (Resolutie 5 February 1752).

11. Daar en teegen is een iegelyk, wie hy ook zy, verbooden om eenige huysen of steene opstallen, daar men de eygendom of beheering van heeft of verkrygen mogte, 't zy deselve binnen deese stad, derselver voorsteeden of in tuynen of landeryen, beneeden de naaste buyten posten geleegen zyn, t'moogen afbreeken of applaneeren buyten voorkennisse en bewilliging dezer regeering.

12. Niemand, wie hy ook zy, zal eenige vreemde Europeesen, van wat natie, staat of beroep hy zy, Konings officieren, item Macaose en Manilhase koopluyden daar onder meede begreepen, vermoogen te huysvesten of laaten vernagten in huysen of thuynen buyten dese stad, dan wel zodanige huysen of thuynen aan dezelve te verhuuren of leenen, op poene van voor de eerste maal vyf hondert ryxd te verbeuren, ten behoeve van de diacony armen deeser steede, en ten tweede maale swaarder gestraft te werden, naar vereysch en bevinding van zaaken, ten waare zulx geschiede om de wille van zwaare ziekte, op uytdrukkelyk verlof van zyn Edelheid, den heere Gouverneur Generaal;

en zal dien volgende op geene pretensien, spruytende uyt diergelyke onwettige gerieflykheeden, eenig regt mogen gedaan werden (Advertissement 5 April 1763).

13. Van alle de huyzen, pedakken en erven binnen deeze stad, de Zuyder voorstad en de Chineese campong zal jaarlyks een quart maand huyshuur ingevordert worden, ten eynde Scheepenen uyt dit fonds de noodige penningen mogen vinden tot support der gewoone stads lasten, zullende van alle leedige de eygenaars het zelve moeten betaalen en Scheepenen 't regt hebben om tegen de onwilligen by weege van parate executie op die effecten te procedeeren (Resolutie 16 Augustus 1757 en 3 February 1761).

14. Vaste goederen, renten of pagten, waar in onmondigen zyn geintresseert, mogen niet verkogt, belast of vervreemd werden als met voorgaande consent van Scheepenen deeser stad, zullende haar Eerwaardens daar inne ook niet moogen consenteeren als om groote reedenen en in alle gevallen de verkooping van zoodanige goederen niet geschieden als opentlyk aan de meestbiedende (Oude statuten, resolutie 16 Maart 1758 en 7 February 1764).

15. Onvermindert de oude ordre, dat geene vaste goederen, aan welken eygenaar ook toekomende, by pulicque vendutie opgeveylt mogen werden, ten zy men alvoorens verzeekert zy, dat dezelve vry en onbelast zyn; want in contrarie gevallen zullen diergelyke beswaarnissen en belastingen in de conditie der opveyling en verkooping distinct moeten gesteld en opgegeeven werden, op poene, dat de vendumeester of andere venduhouders voor de schaade, daar uyt proflueerende, zullen moeten instaan en responsabel blyven, met die faculteyt nogthans, dat zy, in cas van twyffelagtigheid ofte andersints, zig zullen mogen bedienen van het middel van willig decreet, zonder meer (Resolutie 3 September 1680, 8 October 1691, 28 May 1694 en 23 Maart 1708).

16. Insgelyks moogen er geene vaste goederen by executie verkogt werden, 't zy dat den gecondemneerde in bonis of insolvent zy, als na dat den regter deugdelyk gebleeken zal

weezen, dat dezelve den gecondemneerde nog waarlyk toekomen (Resolutie 23 July 1694).

17. En, ingevalle er op zodanige vaste goederen eenig verband gevonden mogte worden, zo zal den verkoop, op het verzoek der andere crediteuren, des niet tegenstaande wel moogen voortgaan, dog de uytkeering der kooppenningen zal egter niet anders mogen geschieden, als na dat den hypothecairen crediteur daar op gehoort en 't vonnis van den regter, in cas van preferentie, daar over gevelt zal zyn.

18. Den geenen, die door koop, erfenisse ofte vermaking eygenaar werd van onroerende goederen, zal daar van binnen den tyd van ses maanden, te reekenen van den dag der verkryging af aan, behoorlyke overschryving op zyn naam voor gecommitteerde Scheepenen moeten laaten doen, op poene van andersints door dat collegie, dan wel door Heemraaden, te zullen werden bekeurt in een boete van tien ten hondert van d'intrinsique waarde van zodanige vaste goederen, als waar van de overschryving niet ter behoorlyke tyd geschied is, ten behoeve der stads werken; wel te verstaan, van goederen off stukjes land ter waarde van vyftig rd^s en daar beneeden vyf, ter waarde van vyftig tot een hondert rd^s tien, van hondert tot een hondert vyftig rd^s vyftien en zoo voorts, mits dat de boete niet hooger zal klimmen als tot twee hondert rd^s, en gevolgelyk deese swaarste amende zal betaald moeten werden wegens vaste goederen boven de negenthien hondert en vyftig rd^s, hoe veel zo een land off effect ook waardig mogte zyn (Resolutie 4 September 1649, placaat 28 July 1695 en 6 April 1752, biljet 7 April 1761 en 27 December 1765).

19. Dog vaste goederen, buyten deze stad en de Zuyder voorstad geleegen, mogen van den een op den anderen niet getransporteerd werden, als na dat daar van alvoorens kennisse zal werden gegeeven aan Heemraaden, op poene van ses rd^s boete, door den secretaris van Scheepenen ten behoeve van de stads werken te betaalen, behoudens zyne guarand op de verkoopers (Resolutie 18 Juny 1686 en 10 November 1716).

20. In 't generaal moet van alle vaste goederen by transport

of overschryving den 20en penning of vyf percto van de laatste verkoops prys voor 's Heeren geregtigheid werden betaalt, waar van nogthans g'eximeerd zyn kinderen, zo wel aanbehuwde, als andere, die dezelve van hunne ouders, 't zy by erffenisse of by donatie inter vivos in eygendom bekoomen, als ook gehuwde lieden, wanneer, ingevalle van scheyding, de man of vrouw eenige vaste goederen uyt den gemeenen boedel by verdrag aan zig houden of overneemen, en insgelyks, wanneer d'immobilia van de kinderen op de ouders overgaan, als meede wanneer dezelve door den eerst stervende van eenige Christen egtgenooten aan de langstleevende, 't zy man of vrouw, by testament zullen weezen gemaakt, ofte die zodanige langstleevende, met of buyten testament, 't zy by weege van scheyding des boedels tusschen andere erffgenaamen of wel by voldoening van der kinderen portie, aan zig gehouden mogte hebben (Placaat 2 Juny 1623, resolutie 29 May 1645 en 10 November 1745, advies Raad van justitie 11 July 1684, placaat 28 July 1695, resolutie 27 February 1699 en 27 April 1717).

21. Dog van erven en landeryen, die ad pios usus gedestineerd zyn, zal den veertigsten penning of 2½ percto aan den heer van den lande moeten gefourneerd werden (Resolutie 2 Maart 1761).

22. Om alle fraudes voor te komen moeten de koopers van vaste goederen terstond na gedaane myning verklaaren, voor wien zy dezelve hebben gemynt, waar van aanteekening by het venduboek moet gehouden worden, omdat dezelve, naderhand aan een ander getransporteert werdende, 's Heeren geregtigheid dubbeld subject zullen zyn, schoon dat transport binnen vier en twintig uuren geschiede (Resolutie 22 Augustus 1698).

23. Repatrieerende persoonen, 't zy dienaaren of burgers, mogen, zowel als alle andere, reeds na Nederland vertrokken of daar te lande woonende, wel eenig intrest in vaste goederen of anderzints, 't zy by de Compe of by particulieren in Indien, blyven behouden, dog niet anders dan, mits hun selven over en ter zaake van voormelde vaste of andere goederen, actien en crediten alhier justitiabel stellende en gevolgelyk voor hun

vertrek by expresse notarieele acte, voor zo verre hun interest in vaste goederen ofte andersints aangaat, alhier kiesende domicilium citandi et executandi, waar van de gezamentlyke notarissen, by het passeeren van volmagtschappen of procuratien door repatrieerende persoonen, dezelve zullen hebben te adverteeren en in zodanige acte of procuratie aan te haalen, dat die herinnering behoorlyk geschied zy; want, by gebreeke van dien, vermag niemand in deese colonie of gewesten eenig intrest hebben of by hun vertrek blyven behouden, op poene van confiscatie van alle dezelve (Resolutie 10 November 1744).

24. Alle vaste goederen, welke op eene gepriviligeerde wyse, met den fidei commissairen band beswaard, vermaakt mogten werden, moeten in d'archiven, ter secretary van Scheepenen berustende, genoteerd werden (Advertissement 21 September 1759 en 7 April 1761).

25. Dierhalven is een yder, by verkryging van zulke vaste goederen, verpligt daar van binnen den tyd van drie maanden behoorlyke kennisse te geeven aan den secretaris van Scheepenen, ten eynde dezelve te kunnen overschryven op zyn naam, en zulx onder betaaling der ordinaire vyf procento voor 's Heeren geregtigheid, op gelyke poene, als wegens andere vaste goederen gestatueerd is (Dito).

26. Daar en boven zal van diergelyke fidei commissen en ook van vaste goederen, die als verlaten schynen, om de tien jaaren den veertigsten penning of twee en een halve procento aan den heer van den lande moeten betaald werden, tot dat weder van meester veranderen, wanneer men, by overschryving, de novo den twintigsten penning of vyf procento, gelyk voor gezegd, contribueeren moet (Dito).

27. En, ingevalle van genegligeerde en verzuymde overschryving binnen den bepaalden tyd, zullen de eygenaars of vrugtgebruykers van vaste goederen, niet alleen alle die ten agteren staande en gefraudeerde 's Heeren geregtigheid moeten fourneeren, maar ook nog vervallen in een boete van twee hondert rd[s] voor de armen, zullende, by onwilligheid of nalatigheid om het een en ander te voldoen, gedagte goederen

executabel verklaard worden, om publicq verkogt en uyt 't provenu dien debet gevonden te werden (Biljet 27 December 1765).

28. Wel verstaande, dat zulx, in zo verre de fidei commissaire goederen aangaat, alleen zal plaats hebben, wanneer 'er afkomelingen of descendenten van de werkelyke bezitters zyn, daar het fidei commis op moet devolveeren of versterven, als moetende by het teegendeel voor de agterstallige 's Heeren geregtigheid en voorsz. boete eerst executie geschieden op de verdere goederen, zoo roerende, als onroerende, van den halstarrigen, tydelyken bezitter en, zoo die niet toereykende zyn, de perzoon, die na hem geroepen zy, aanstonds gesteld werden in de possessie, mits hy 't te kort komende betaalt, ten waare liever in den verkoop van het fidei commissaire goed of een genoegzaam gedeelte van dien wilde bewilligen.

29. Het regt van naasting zal omtrent onroerende goederen in deese landen niet verder plaats hebben, als by speciaale of uytdrukkelyke wet mogte werden gestatueerd.

30. Niemand, het zy burger of ingezeeten dezer stad, van wat natie, qualiteit en conditie hy zy, die eenige landen of tuynen in eygendom bezit, zal, buyten voorkennisse en toestemming van Heemraaden, zyne landen of tuynen mogen ontgronden of ten dienste van steen- en pannen bakkeryen uytgraven, op poene van hun eygendom verstoken en daar en boven arbitralyk, naar exigentie van zaaken, gemulcteerd te zullen werden (Placaat 28 December 1685).

31. Niemand zal zonder permissie deezer regeering eenige houtzageryen, item kalkbranderyen, steen- en panne bakkeryen mogen opsetten of gebruyken, op verbeurte van twee hondert ryxd[s] voor de armen en demolitie van dezelve (Placaat 24 July 1696).

32. Die met zyne landen of thuynen aan eenige gemeene weg of vaarplaats is palende, zal daar nevens en by dezelve langs geen sloot moogen graaven zonder alvoorens daar toe verkreegen te hebben verlof van Heemraaden, op poene van ses rd[s] boete, ten behoeve van haar Eerwaardens cassa, voor

de eerste maal en verdere arbitrale correctie (Advertissement 20 September 1668 en placaat 28 December 1685).

33. Ook mag uyt 's Heeren weegen geen aarde gegraven en dezelve op iemands eygen of een anders land of ook op andere heeren weegen gebragt werden, zonder alvoorens daar toe van 't gedagte collegie verlof bekoomen te hebben, op straffe als vooren (Dito).

34. Niemand zal eenige myl- of scheydspaalen der landen, 't zy waar 't ook mogte weezen, door Heemraaden of den geswooren landmeeter gezet of elders ingeslagen, moogen beschadigen, omver kappen of uythaalen, op poene van ses rd[s], voor die daar op voor de eerste maal zal werden agterhaald en verdere lyfstraffe, na exigentie van zaaken, indien zulx meermaalen van iemand werd onderwonden (Dito).

35. Insgelyks zal niemand mogen onderstaan, zo wel in andere lieden hunne landen in te breeken, als ook die van de Comp[e] nog niet uytgegeeven zyn, onwettig onder zig te trekken en van daar op woonende Javaanen of andere possesseurs de vrugten zig toe te eygenen, op poene als vooren; zullende de geene, die zodanige landen beslagen hebben, daar van weeder afstand en aan Heemraaden kennisse moeten doen, op poene van na geleegentheid der zaaken gecorrigeert en gestraft te zullen werden (Dito).

36. Geene inlanders, 't zy hoedendragers of andere, die zig beneeden de buyten posten Tangerang, Meester Cornelis, Ryswyk, Noordwyk, Jaccatra, Ankee en Ansjol onthouden, zullen van primo Maart tot ultimo October naar boven moogen passeeren om te jagen of, op pretext van de jagt, zig boven dezelve vertoonen, 't zy met schietgeweer, netten of andere jagtgereedschap, excepto de geene, die met een permissie briefje van den gecommitteerde tot de zaaken van den inlander op de jagt van wilde varkens of tygers en ander verslindent gedierte uytgaan (Placaat 31 December 1750).

37. Ook zal niemand, zonder onderscheyd, 't zy Europees of inlander, in dien tyd mogen ter jagt gaan ofte ook de voorsz. gepermitteerde jagers op ander wild mogen schieten, sub

poene van verbeurte van 't geweer of ander jagtgereedschap en het geschoten of gevangen wild, ten behoeve van de geene, die de contraventeurs zal opvatten of aanhouden, en tien rd^s boete, in gelyke deelen te verdeelen tusschen den Drossaard en den opvatter voor de eerste, mitsgaders arbitrale correctie daar en boven voor de tweede reyse (Dito).

38. En zal gevolgelyk aan een iegelyk de vrye jagt gepermitteerd weesen vier maanden in 't jaar, te weeten: in November, December, January en February, met netten en ander jagtgereedschap en ook met schietgeweer, aan de geene, die het selve hebben en houden mogen, dog alle maar op 's Heeren weegen en velden, als ook in de bosschen en landeryen, by geene particulieren in eygendom of huur beseeten, maar niet op landen, aan andere toebehoorende of door dezelve gehuurt, dan met voor afgaande consent van den eygenaar of huurder, dan wel den geene, die 'er zynentweegen het opzigt over heeft, op verbeurte van het geweer en jagtgereedschap voor de eerste en een amende van tien rd^s daar en boven voor de tweede reise, als vooren te verdeelen (Dito).

39. Wel verstaande, dat de eygenaars of huurders van landeryen, even als bevoorens, op haar eygen bodem, en ook elders niet, het gantsche jaar door zullen mogen jaagen met netten of ander jagtgereedschap, maar met geen schietgeweer, als alleen de geene, aan wien het geoorlooft is het zelve te houden (Dito).

40. En zal in kragt en waarde blyven de resolutie deeser regeering van den 4^e Juny des jaars 1752, waar by de regten en voorregten der hooft ingelanden zyn gereguleerd, even als of alhier woordelyk waare ingevoegt.

41. Ter vermyding van de swaare ongelden op de taxatie der landeryen, die door een meede erfgenaam ofte andersints, by bewys of schifting, per taxatie moogen of kunnen werden overgenomen, zullen de waarde derzelver werden gereekend naar den jongsten verkoop na anno 1745, ten waare den overneemer, daar meede niet te vreeden zynde, de toeschatting door de gewoone taxateurs en landmeeters voor zyne reekening

en niet ten lasten des boedels wilde laaten doen en ook bezorgen, dat dezelve aldaar naar den gebruyke werden gedefroyeerd te zynen kosten (Resolutie 4 July 1752).

42. Alle ingelanden of bezitters van landeryen is het ronselen of verleyden van elkanders volk, om in haar dienst over te gaan, g'interdiceert, sub poene van de geronselde landlieden, by reclame, te moeten te rug geeven en verbeurte van het gegeeven handgeld.

43. Niemand zal zig moogen onderwinden een zuykermoolen of moolens boven of buyten het bepaald getal van tagtig stuks op te regten of, opgeregt zynde, te laten maalen, sub poene van vyff hondert rd[s] tot een boete voor ieder derzelver, ten behoeve van Heemraadens cassa voor de helfte en voor de wederhelfte ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, buyten de afbrake van de moolen of moolens, indien nieuw opgeregt zyn, en stilstand voor altoos, in cas de van ouds gestaan hebbende maar in staat van gebruyk zyn gebragt (Placaat 29 January 1751 en resolutie 18 Juny 1756).

44. De geene, die reeds privilegie verkreegen hebben en welkers moolens overzulks onder de voorsz. tagtig stux begreepen zyn, dan wel derzelver erven ofte regt verkrygende zullen gehouden weezen zig daar van werkelyk te bedienen door moolens aan te leggen en, aangelegt zynde, in staat van gebruyk te brengen; want, die een jaar en ses weeken stille gestaan hebben, vervallen van hunne privilegien, waar op Heemraaden voor al attent moeten weesen (Dito en resolutie 26 September 1755).

45. Het zuyker riet, 't zy 't nog op 't veld staat of in de moolen overgebragt is, zal, zoo wel als de moolen en dies toebehooren, wel moogen verhypothequeerd of verpand worden, maar zulx zal door de huurders der moolens niet moogen geschieden als op uytdrukkelyk consent van den eygenaar der moolen, tot welke het riet gehoord, dat by de verpanding duydelyk zal moeten blyken, als moogende, by manquement van dien, geen regt gedaan werden op zodanige verpandingen (Placaat 29 January 1751).

46. Geen swarte zuyker, moolen steenen, ghotangs en alle andere zoorten van stook keetels, wannen, zuyker pannen of koealis en andere potten of passoos zullen uyt het ryk van Jacatra en dies ressorte mogen uytgevoert worden naar Sumatra's Westkust, Lampong en Malacca (Advertissement 27 April 1753).

47. En zo ook niet naar Java's Oostkust, Cheribon, Bantam of andere plaatsen, in deesen niet vermeld, zonder expresse, schriftelyke permissie van den heer Gouverneur Generaal; gelyk ook geen moolen steenen en zuyker pannen of coalis naar de zyde van Cramat zonder sodanige schriftelyke permissie uytgevoerd zullen moogen werden, alles sub poene van, buyten verbeurte van het geene men sonder al zulke permissie te water of te lande mogte hebben willen uytvoeren, ten behoeve van die het agterhaald, zonder forma van proces in de ketting geklonken te werden om als sodanig den tyd van tien jaaren aan de gemeene werken te arbeyden (Dito).

48. Niemand zal zig ook mogen verstouten in de voor de zuyker moolens wel geleegene bosschen gagas te maken of tipar te zaayen, dat is het afbranden van de boomen om op dies assche pady of ryst te planten en 't saayen van pady in de bosschen, als beyde zeer schadelyk voor dezelve, sub poene van een amende van vyftig ryxdaalders, ten behoeve van de cassa van Heemraaden, voor de eene en den aangever voor de andere helfte.

49. Geen brandhout zal langs de Mookervaart voorby de post Ankee en langs de rivier Tangerang voorby de post de Qual mogen afgebragt worden, sub poene van aanhouding van het hout en vaartuyg door en ten behoeve van de aldaar commandeerende officiers (Placaat 29 January 1751).

50. Insgelyks mag niemand eenig hout kappen of halen van landen, die de Edele Compagnie nog toebehooren, op poene van een boete van twee hondert ryksd[s], ten behoeve van Heemradens cassa, of wel arbitrale correctie voor de geene, die daarop betrapt of bevonden zal worden, naar gelegentheid van zaken en persoonen (Placaat 26 Juny 1696).

51. Dog de inlanders, die bewesten de rivier, boven de post Tangerang woonen, zullen op het land, door den Sultan van Bantam aan de Comp[e] afgestaan, hout mogen kappen, mits dat den kooper een ryksd[r] voor ieder roede ten behoeve van de Comp[e] betaale aan den commandeerenden officier op gemelde veldschans, die daar van collecteur wezen zal, doch buyten zoodanige betaaling, op verbeurte van hout en vaartuyg (Placaat 29 January 1751).

52. 's Heeren weegen, zoodanige als op haar behoorlyke breedte gerooyt zyn, als ook de toegangen van bruggen of straten, zoo wel binnen, als buiten de stad, zal niemand mogen inkrimpen, besnoeien of belemmeren, 't zy voor rytuigen of voetgangers, op poene van dubbelde vergoeding van de schade en onkosten, die daar aan tot herstelling mogte te doen wezen, waar op de officieren van justitie respectivelyk zullen hebben te letten (Placaat 28 December 1685).

53. En zal overzulks vooral niemand toegelaten worden eenige kramen of warongs binnen de rooying van 's Heeren wegen te zetten, waarop ook inzonderheid Scheepenen en Heemraden, ieder binnen zyn bestek, toezigt zullen houden, zonder de minste oogluiking of ontveinzing op fundament van misbruiken van voorige dagen (Resolutie 18 December 1716).

54. Geene karren of draagbeesten, beoosten de groote rivier, zullen verder mogen afkomen dan tot aan de brug aan de weg van Tjampakapoetie of by de tuin, genaamd Koewyk, even boven de fortresse, Jaccatra, en langs de weg Zonthar tot aan de jongst gemaakte nieuwe weg, loopende van daar naar Antjol en niet verder benedenwaarts naar de stad, op poene van correctie naar vereisch en bevinding van zaaken (Advertissement 22 Maart 1753).

55. Wel verstaande, dat daaronder niet begreepen zyn de karren en draagossen, van Tjanjoer komende, aan dewelke gepermitteerd werd het passeeren van de ordinaire wegen, namentlyk: de Zuider weg en zoo door de Chineese graven langs het Moorsche hospitaal naar de wooning van den regent van dat district, mits zy zulx niet zullen mogen doen als

's nachts na 11 tot 's morgens voor 5 ure, het zy afkomende of na boven gaande, en dat ook den regent, in erkentenisse en tot behoud van dat prerogative, gehouden zal wezen den weg van de Chineese graven tot aan deszelfs wooning door zyn landvolk behoorlyk met rivier zand te doen ophoogen en in een goede staat te onderhouden, waarop de gecommitteerde tot de zaken van den inlander attent zal moeten wezen.

56. En wat aanbelangt de particuliere buffelskarren, die enkelde tyden ten dienste van de ingelanden of andere burgers of Compˢ dienaren benoodigt zyn en geen producten in quantiteit afbrengen, aan dezelve zal 't mede wel gepermitteerd wezen naby de stad te komen en van daar weder na boven te gaan, doch ook niet anders als op den voorsz. bepaalden tyd, als kunnende in het afkomen zoo lang op de landen Weltevreden, Tana-abang en elders vertoeven.

57. Alle weggebragte vuiligheid, zoo binnen, als buiten de stad, zal alle dagen in brand moeten gestooken en vernietigd worden (Resolutie 14 September 1753).

58. Insgelyks blyft ten scherpsten geinterdiceerd het werpen van eenige asch, aarde, steen of andere vuiligheid, veel min krengen en andere infecteerende dingen,zoowel in het Moolenvliet, als in de andere rivieren of gragten, binnen of buiten de stad, tot drie uuren van dezelve af, op poene van de ketting of arbitrale correctie, naar bevinding van persoonen en zaaken (Resolutie 14 September 1753).

59. Alle particuliere waterloopen of gooten, zoo beoosten, als bewesten het voorschreeven Moolenvliet geleegen, zullen jaarlyks gedurende de maanden July, Augustus en September in het geheel moeten geslooten gehouden worden, zonder dezelve 's daags of 's nachts te mogen openen of daar door eenig water te laaten passeren en van het Moolenvliet te onttrekken, op poene, dat de overtreeders dezer ordre niet alleen zullen verbeuren een boete van 25 ryksdaalders ten behoeve van Heemradens cassa, maar dat ook haar gooten of waterloopen ten hare kosten de facto gestopt en afgebroken zullen worden (Resolutie 24 July 1714).

60. En wat de eigenaars of huurders der landeryen, leggende aan de rivieren de Zonthar, Tjacon, Toegoe, Grogol, Ankee, Passangrahan, Tjie Pienang en andere aanbelangt, dezelve zullen de bandongans, welke zy in die wateren mogten hebben, almeede niet mogen sluiten als met permissie van Heemraden en ook niet langer gesloten houdèn als den bepaalden tyd.

61. De geene, die op de gepermitteerde marktplaatzen in de bovenlanden ter markt komen, zullen niets meer behoeven te contribueeren als: voor een buffels-kar met goederen twee stuyvers, dog ledig niets, onder wat naam of pretext het wezen mogte;

voor een dragt goederen.................... ½ stuyver;
» » amphioen kraampje................. 1 »
» ieder kraampje van lynwaad, ryst, suiker, tabak en andere diverse goederen........ ½ »

(Placaat 6 April 1752).

62. Niemand zal van de passeerende karren, dragten, vaartuigen of praauwen iets mogen vorderen, het zy ten behoeve van 's Comp^s posten, de passers of schutboomen, enz., het een en ander, zoo wel als het onwettig passer houden, op poene van hondert ryksd^s boete, ten behoeve van Heemradens cassa voor de helft en de weder helfte ten behoeve van de Landdrost of gecommitteerde tot de zaken van den inlander, die daar in beiden zullen mogen fungeeren (Dito).

63. De passerhouders zullen 't zout privatief op hunne markten mogen laten verkoopen, doch buyten des niets, als zullende amphioen, oly en andere dingen door een yder vry mogen worden ter markt gebragt (Dito).

64. Het heffen van geregtigheid voor het tjappen en 't slagten van vee, de topbanen en hane vegteryen zal aan de passer houders boven Meester Cornelis in 't geheel niet worden gepermitteerd en beneden die post niet, als voor zoo verre zy zig daaromtrent door afkoop of anderzints met de pagters der domeinen verdragen kunnen, moetende anders dulden, dat deeze aldaar volk stellen om dezelve te collecteren ingevolge de pagtconditiën (Dito).

65. En zullen geene van de in het Jaccatrasche district gehouden wordende markten voor egt erkend en geduld worden, dan die met een wettig, van deeze regering verkregen privilegie zyn gelegitimeert (Resolutie 17 Juny 1765).

66. Daarenboven zal het regt van zoodanige markten nog by leevende lyve, nog na 't overlyden van de eygenaars, mogen worden gealieneert, voor dat daar toe de toestemming dezer regering zal wezen verkregen, uitgezonderdt alleen zulke markten, waar van het privilegie by derzelver eerste opregting niet personeel vergunt is aan de eigenaars van landgoederen, maar vastgehegt aan de landgoederen zelve (Dito).

67. Blyvende ook van ouds verboden 't stellen van pisbaliën of potten buyten 's huis, op poene van drie ryksdaalders boete, ten behoeve als boven, voor de eerste maal en arbitrale correctie voor de verdere reizen, zullende dierwegens aansprekelyk zyn de persoonen, voor of omtrent wiens huis zoodanige balies of potten het naaste staan (Placaat van Schepenen 22 Juny 1654).

68. Een ieder zal ook moeten zorgen, dat de gooten en riolen, door of voor desselfs huis loopende, altoos in een goede staat en teffens rein en zuiver gehouden worden, invoegen van het departement van den fabriecq wezen zal om daarop, in zoo verre het kasteel betreft, de noodige toezigt te houden, gelyk ook Scheepenen in opzichte van de stad en Zuider voorstad en Heemraden in opzichte van de Ooster voorstad, enz. alle attentie moeten vestigen (Resolutie 14 September 1753).

69. En in zoo verre iemand mogte onderstaan in de langs de straten en elders loopende riolen en gooten of ook op de straten, weegen en bruggen in de stad, de Zuider voorstad en Chineese campong of quartier eenige mest, veegsel en andere grove vuiligheid, hoedanig die ook zy, te werpen, den zelven zal immediatelyk vervallen in eene boete van zes ryksdaalders, ten behoeve van den bekeurder, 't zy officier van de justitie of wykmeester, aangezien deeze laatste daartoe alzoo wel is gequalificeerd als den officier en zyne bediendens, moetende de meesters voor hunne slaven responderen (Adver-

tissement 18 September 1673, 24 Maart 1747 en 3 November 1760).

70. Daarentegen zal de voorschreven grove vuilnis uit de huizen moeten gebragt en gedaan worden in de vaartuigen, welke tot dies afhaal en wegbrenging alle morgen van zes tot acht uuren in de stads gragten met een ratel omgevoert worden, zonder dat men die vuilnis intusschen elders zal mogen nederzetten of uitwerpen, op poene van arbitrale correctie (Resolutie 5 October 1745, advertissement van Schepenen 28 February en 24 Maart 1747).

71. Middelerwyl, dat den aannemer van den vervoer der groove vuilnis ook verpligt zal weezen steeds zorg te dragen, dat de zinkputten, die voor reekening van de Compn in de vacken voor de gronden, daartoe gehoorende, item aan de vleugels der bruggen te vinden zyn, behoorlyk gezuiverd en schoon gehouden worden, invoegen door de bewoners der huizen ook zal moeten geschieden omtrent die voor hunne woning staan (Resolutie 5 October 1745).

72. Voorts word ook geinterdiceert alle steektrappen, als mede het aanheyen of zetten van palen in de stads gragten; doch iemand, een sitstyger of balcon voor deszelfs huis willende plaatzen, zal zulks alleen vermogen te doen op uitstekende balken of zoogenaamde uitleggers, die dan zullen moeten leggen op de rollagen of kleine borstwering van de burgwal (Dito).

BOEDELMEESTEREN DER CHINEESE EN ANDERE ONCHRISTEN STERFHUIZEN.

1. Tot voorkoming van fraudes in de sterfhuizen der Chinezen en andere onchristenen zullen, volgens usantie, jaarlyks by de nieuwe wethouderen, ter harer eerste vergadering, in dubbelde getalle genomineerd en by deze regeering gekozen worden negen gequalificeerde persoonen, te weten: twee Compagnies dienaren, den president daarender begrepen, twee burgers, drie inlanders en twee Chinezen, tot curatoren over de sterfhuizen, onder voorzegde natie vallende (Oude statuten).

2. De Europesche leeden van dit collegie, als ook de Mahometaansche, die op de Europische wyze gekleed gaan, en den secretaris zullen jaarlyks uit de kamergelden genieten veertig ryksdaalders per hoofd voor mantel geld, zonder meer.

3. Wanneer eenige Chinezen of andere onchristenen komen te overlyden, zullen de weduwen, maagen, lyfeygenen, naaste buuren of de by ofte omtrent het door den overledenen bewoond wordende huis bevonden wordende persoonen gehouden zyn aan den president van gemeld collegie dadelyk en op staande voet daarvan kennisse te doen, op verbeurte van vyf en twintig ryksdaalders voor ieder vry persoon en arbitrale lyfstraffe voor ieder lyfeigen, die, zulks gehouden zynde, daarvan in gebreke blyft (Resolutie 21 November 1755).

4. Niemand zal, onder wat pretext ook, buyten kennisse en expres consent van Boedelmeesteren, zig met eenige onchristene sterfhuizen mogen bemoeien of eenige order, zoo aangaande de begravenis, als andersins, geeven, op poene, dat, zoo wie contrarie het geene voorschreven bevonden zal worden hem eenige zoodanigen boedel aangetrokken te hebben, verbeuren zal al, het geene hem uit den zelven boedel, 't zy by uytterste wille, versterfregt, obligatie of anders zoude mogen competeren, en daar en boven gehouden zyn, by aldien den boedel insolvent is, de te kort komende crediteuren uit zyn eigen middelen te voldoen, mitsgaders nog vervallen in een amende van 100 ryksd[s], welke, zoo wel als de eerst gemelde boete, zal worden geappliceert ten behoeve van het Chineese of onchristen hospitaal (Dito).

5. En om alle bedrog hier tegen te beter voor te komen worden die van de wagt aan de stadspoorten, de waterplaats en de fortresse Jacatra gelast niemand met eenig Chinees ofte ander lyk, om te begraven, te laten passeren, dan die komen te vertonen schriftelyk consent van Boedelmeesteren, door haren secretaris onderteekend (Dito).

6. Waar en boven de Drossaart deezer ommelanden, zoo wel als den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, dat collegie de behulpzame hand moeten bieden, ten einde

hetzelve de nalatenschappen, onder hare administratie gehoorende, zonder vermindering bekome, zonder egter onder dien dekmantel zig het verleenen van zodanige consenten aan te maatigen (Resolutie 5 Juny 1750).

7. Maar iemand van voorschreven natien, hier ter stede te huis horende, op een togt of reize komende te sterven, zal de nachoda of gezaghebber van de jonk ofte vaartuig, waarop den zelven bescheiden was, dadelyk, in presentie van eenige getuigen, deszelfs papieren en goederen doen inventariseren en in bewaring nemen en, zoo haast alhier gearriveerd zyn, dezelve het zy aan Boedelmeesteren, dan wel aan andere, volgens de wetten aangestelde executeuren getrouwelyk overhandigen, insgelyks op voorschrevene poene.

8. En zullen Boedelmeesteren hebben zorge te dragen, dat van dit gestatueerde aan alle vertrekkende nachodaas of schippers van jonken ofte andere inlandsche vaartuigen extract in hunne talen tot narigt worde afgegeeven.

9. Zoo iemand bevonden word, het zy alhier ter steede of, gelyk voorschreven, op een reize of togt, eenige goederen versteken of in eeniger wyze de sterfhuizen ontfutzeld te hebben, zal, boven de bovengemelde boete, naar gelegenheid van zaken aan den lyve worden gestraft.

10. Boedelmeesteren, gelyk voorzegt, van het overlyden van iemand uit de voorschreven natien verwitigd zynde, zullen in de boedels, waar van de erfgenamen onmondig of absent en waaruit de collegien, zoo veel de wetten toelaten, niet uitgeslooten zyn, dadelyk alle de goederen, effecten, actien, crediten, enz. doen inventariseren en in verzekerde hand stellen; doch, wanneer de eenige en universeele erfgenaam of erfgenamen van den overledene alhier present en mondig zyn, mitsgaders sufficante cautie kunnen stellen voor de schulden van den boedel, zullen Boedelmeesteren, na genomen borgstelling, de erffenissen aan dezelve overlaten (Resolutie 9 Augustus 1688).

11. Maar, ingevalle den overledene over de administratie zyns boedels niet anders gedisponeerd heeft of dat de wettige erfgenamen of eenige derzelver absent, minderjarig of

onvermogend zyn deugdelyke cautie te stellen, zullen als dan gezegde goederen, gelyk voorschreven, geinventariseerd zynde, by Boedelmeesteren, ten overstaan van de presente magen van den overleden, indien daar eenige zyn, in het openbaar aan de meestbiedende worden verkocht, ten ware belangende de vaste of onroerende goederen raadzaam wierd geacht dezelve of eenige van dien in den boedel ongedistraheert te laten.

12. En zal den secretaris, als vendumeester, zoodra de gehouden vendutie, het zy van vaste of mobilaire goederen uit eene nalatenschap, is afgeloopen, ten eersten zyne boeken voor het rendement derzelve moeten debiteeren en daarentegen zoodanige boedel crediteren, in steede van zulks uit te stellen, tot dat de vendupenningen ingekomen zyn (Resolutie van D..... (?) 24 January 1765).

13. Chinezen of andere onchristen kinderen, schoon by hunne slavinnen geprocureerd, nogte ook derzelver moeders, zullen niet tot lyfeigenen verkogt worden, te weten: zoo veel de moeders aangaat, wanneer den boedel niet ten achteren is.

14. Dus hier onder niet begrepen zyn kinderen, die door vrye onchristen mans by lyfeigenen van anderen geteeld zyn.

15. En gevolgelyk zullen alle andere lyfeigenen, die den overledene by zyn leven ofte uiterste wille niet vry gegeven of anders daar over gedisponeerd heeft, ten profyte, zoo van de gemeene crediteuren, als erfgenamen, verkocht worden, ten ware de crediteuren goedvonden eenige der selven ten dienste van de weezen onverkogt te laten, waarin op de gelegenheid der weezen en des sterfhuis gelet zal worden.

16. Egter zal het vrygeven der lyfeigenen by testament geen kragt of effect hebben, wanneer de testateur insolvent is of door het vry geven hem insolvent maakt; nog onder levenden, wanneer het niet blykt, dat den vrygever ten tyde van de emancipatie volkomen solvent of in bonis geweest en daar door niet insolvent geworden zy, zullende in zoodanige gevallen dezelve geen vrydom bekomen, maar ten voordeele der crediteuren verkogt worden.

17. De goederen, gelyk voorsz., zynde gedistraheert, moeten

Boedelmeesteren van het geprocedeerde, mitsgaders van de geinde schulden en andere gereede penningen aan de crediteuren pro rato betaling doen, mits stellende suffiçante cautie de restituendo, in cas namaals meer crediteuren te voorschyn mogten koomen binnen den tyd van drie jaren, van den dag der destributie af gerekend.

18. Waarna het resterende onder de geregtige erfgenamen verdeeld en gedistribueert zal worden achtervolgens de wetten, op het stuk van de successien ab intestato beraamd, mits dat van gelyken gehouden zullen wezen suffiçante cautie te stellen.

19. Wel verstaande, dat het contingent der onmondige, voor hoedanig gehouden worden de mans perzoonen tot haar een en twintigste jaar en de vrouwen haar leven gedurende, onder de handen en opzigt van Boedelmeesteren zal blyven, gelyk mede aldaar komen zal al, het geene de voorsz. persoonen by versterf, testament, legaten of anders aankomen en te beurt vallen zal.

20. Echter zullen Boedelmeesteren zig niet bemoeyen met geschenken of legaten, minder dan tien ryksd^{s} waardig, schoon aan minderjarige pupillen gedaan of besproken zynde, ingevalle de beschonkene of legataris geen reekening by hunne boeken heeft, nog ook met nalatenschappen, dewelke zoo veel niet te voren staan, latende de administratie daarvan, na voorgaande, behoorlyke aanteekening by resolutie, over aan een der naaste vrienden van zodanig een sterfhuis of onmondige (Resolutie 4 May 1751).

51. Anderszints zullen de voorsz. middelen by Boedelmeesteren geadministreerd en belegt worden ten profyte van de voorzeyde onmondige, die daarvan maandelyks den interest, gereekend op $4\,^{1}/_{2}$ perc^{to} in het jaar en niet meer of min, zal goed gedaan worden (Resolutie 5 Juny 1750).

22. Boedelmeesteren of curatoren zullen (op dat de boedels geen schade lyden) geene gelden uit zetten als onder vaste hypotheek ofte twee suffiçante borgen, in solidum verbonden, zonder dat zy op vaste goederen, buiten deze stad gelegen,

de voorsteden daaronder begrepen, meer als de helft der getaxeerde waarde zullen mogen afgeven, die waarde, na exact opnemen der inkomsten, gereekend teegens den tienden penning, invoegen de inkomsten van een jaar moeten egaliseren een vyfde deel van het capitaal, dat op zoodanige goederen beleent is, moetende voorts omtrent 's Comp[s] dienaren en der zelver weduwen byzonderlyk alle voorzigtigheid observeren om te blyven buiten ongelegenheid en verantwoording ten aanzien van het houden van judicium preferentiae et concurrentiae (Resolutie 15 Juny 1745, 26 July 1753 en 17 February 1742).

23. De vrouwen, tot haar 25[ste] jaar, huwelyken of anderen geapprobeerden staat gekomen zynde, zullen ontvangen de gantsche vrugten of inkomen van haar capitalen, onder Boedelmeesteren berustende (Resolutie 5 Juny 1750).

24. Maar de minderjarige, zoo mannen als vrouwen, niet meer, als na reden en hunne gelegenheid, ter discretie van voorsz. curatoren, tot haar noodige alimentatie en onderhoud van nooden zullen hebben (Dito).

25. De gemelde curatoren zullen schuldig zyn zorg te dragen, dat de minderjarige by goede lieden in de kost besteld en na hunne gelegenheid opgetrokken en groot gemaakt worden.

26. De goederen, gelyk voorsz., onder Boedelmeesteren berustende, zullen by voorsz. onmondige, zonder expres consent van dezelve, niet veralieneert mogen worden, maar zullen alle verbanden, schuldkennissen en obligatien, by gezegde onmondige gemaakt ofte verleeden, voor zo veel de gemelde goederen aangaat, gehouden worden voor nul en van geender waarde.

27. Boedelmeesteren zullen voor hunne moeite en arbeid hebben den veertigsten penning van hun ontvangst, mits dat daar en boven, om haar te assisteren, tot reedelyke kosten van de voorsz. boedels en dus buiten laste van de Comp[e], zullen vermogen te houden een secretaris, die van gezegde middelen pertinent boek en van alles, voor gemeld collegie passeerende, goede aanteekening houden moet, zonder dat hy of eenige der leeden eenig vacatie geld tot de inventarisatie

der respectieve boedels zullen mogen opbrengen (Resolutie 16 Augustus 1757 en 5 Juny 1750).

28. De secretaris moet by de intrede van zynen ampt cautie stellen van 4000 ryksd[s], om te continueren den tyd van 4 jaren na zyn ontslag van dien dienst en, zoo wel als de Chineesche en Mahomedaansche leden, item de bode van dit collegie, den eed afleggen by Scheepenen, waar en boven de bode, alvoorens in de excercitie van zyn ampt treed, voor 2000 ryksd[s] borg moet stellen (Resolutie 4 April en 22 December 1741, 21 September 1762).

29. Door Boedelmeesteren, op order dezer Regering, in anno 1747 gekocht zynde seeker, in de de Zandzee staand huis en daar by gehoorende opstallen voor 12500 ryksd[s], om te dienen tot een permanente woning voor de successive capitains der Chinezen, zoo zullen zy moeten zorg dragen, dat door die capitains, niet alleen in plaats van huurpenningen, ten behoeve van dat collegie 's jaarlyks worde opgebragt vier en een halve perc[to] van dat capitaal, maar ook die gebouwen in een behoorlyken staat gehouden en van alle voorkomende gebreeken gerepareerd worden.

30. In cas van twyfelinge omtrent de solventie der boedels zullen Boedelmeesteren zig zoodanig hebben te gedragen, als onder Weesmeesteren van art. 3 tot 9 ingeslooten is gestatueerd (Resolutie 9 Augustus 1688).

31. Boedelmeesteren zullen het opzigt hebben over het Chineesche hospitaal, waarin, behalve alle zinneloze lyfeigenen, welkentwegen onder den titel van lyfeigenen het noodige is gestatueerd, zullen geplaatst worden alle blinden, mismaakte en verminkte onchristenen van de beide kunnen, die niet in staat zyn hun brood te winnen en langs de straten en huyzen gaan bedelen (Resolutie 9 February 1753).

32. Boedelmeesteren zullen tot derzelver onderhoud genieten:

1° van alle erfenissen en besterfenissen van Chinezen, die naar China overgaan, in 't generaal den twintigsten penning;

2° van de repatrierende Chinezen, tien duizend ryksdaalders en daar en boven bezittende, tien perc[to] van haar capitaal;

van die minder bezitten tot 5000 ryksd^{s} inclusive, 6 perc^{to}; die beneden de 5000 tot 1000 rd^{s}, 3 per^{to}, terwyl daar en tegen alle, die minder als duizend ryksd^{s} ryk zyn, van alle betaling geëximeert zyn;

3° van een gemeen Chinees, die komt te trouwen, drie en van een vermogende acht ryksdaalders, door den secretaris in te vorderen en aan Boedelmeesteren maandelyks te verantwoorden; en zulks onverminderd de vrywillige giften van tien tot vyf en twintig ryksd^{s}, na rato van ieders liberaliteyt; zullende gevolgelyk de Chinezen, die zig in huwelyk willen begeven, gehouden zyn zig aan het collegie van Boedelmeesteren aan te geven, ter bekoming van een permissie briefje;

4° van de inkomsten van de wayangs pacht een vierde gedeelte;

5° voor ieder Chinees lyk, dat naar China vervoerd wordt, 100 ryksdaalders van de vermogende en 50 ryksd^{s} van de mindere;

6° van ieder Mahomedaan en Chinees, die een lyfeigen vry steld, 10 ryksd^{s};

7° van een voornaam en wel gegoede Mahomedaan, zonder onderscheid van natie, trouwende acht en van een mindere, die maar gemeen gegoed is, drie ryksd^{s}, door de capitains van de Moorsche en andere Mahomedaansche campongs in te vorderen en maandelyks aan Boedelmeesteren te verantwoorden;

8° van zeker erf buiten de Diestpoort, door den overleden luitenant der Chinezen, Tan Wangzeen, met permissie dezer regering tot een verzamelplaats der namen en offerasschen van afgestorvene Chinezen, die de naam van Tan gevoert hebben, geapproprieërt, alle tien jaren voor 's Heeren geregtigheid $2\frac{1}{2}$ perc^{to} van dies inkoops kostende, zynde veertien honderd vyftien ryksdaalders;

waar en boven Boedelmeesteren ook een armbus zullen mogen plaatzen in hunne vergaderkamer, ter verzameling van liefde giften voor gedacht hospitaal (Resolutie 17 November 1747, 29 April 1749, 12 December 1752, 27 Augustus

1754, 25 Augustus 1755, 21 November 1755 en 13 December 1757).

33. En ten einde aan het voorsz. oogmerk voldaan worde, zullen alle executeurs in de nalatenschappen van overleedene Chinezen en alle andere onchristenen verpligt zyn om binnen den tyd van zes weeken na het afsterven van zoodanigen persoon aan Boedelmeesteren over te leveren, niet alleen de testamentaire dispositie van den overledene, maar ook, na verloop van dien, een distincte staat en inventaris van al, het geen in de boedels zal bevonden worden, en gehouden wezen de twintigste penning, na het voorwaards bepaalde, het zy in het geheel, hetzy ten deele, te moeten uitkeren, dan wel voldoende redenen te suppediteren, waar om het laatste binnen dat tydperk niet heeft kunnen effect sorteren, op poene, dat, indien gedachte executeurs in deze opzigte nalatig blyven tot over den tyd van drie maanden na het overlyden van den testateur, dezelve als dan zullen vervallen in een boete van honderd nieuwe, gecartelde ducatons, uit hunne prive beurs, ten behoeve van het Chinees hospitaal te betalen, en des niet te min gehouden zyn om dan als nog te voldoen aan de gerequireerde productie van staat en inventaris (Resolutie 21 November 1755).

34. De voorschreven, aan Boedelmeesteren gepresenteerd wordende inventarissen zullen zy vervolgens aan de Chineze officieren moeten ter hand stellen om derzelver deugdelykheid te onderzoeken, daar van aan dat collegie rapport te doen en, in cas dezelve door haar in het minste niet suspect, maar deugdelyk bevonden worden, zich daarna omtrent de ligting van den twintigsten penning te reguleeren, behoudens de faculteyt van Boedelmeesteren om, ingevalle zoodanige erfenissen of legaten de somme van ryksdaalders vyf honderd komen te exederen en dat de opgave of inventarisatie haar om pregnante en blykbare redenen niet voldoende voorkwam, een andere, dog alleen maar onderhandsche inventarisatie en taxatie te vorderen en dezelve, in 't eene zoo wel als in het andere geval, te accepteren met eede of onder presentatie van dien, in hare vergadering te praesteeren, kunnende in alle gevallen met de

presentatie van dien laten volstaan de executeuren van boedels, die zy uit de inventaris ofte anderzints calculeren minder als vyf en twintig ryksdaalders in het geheel te zullen afwerpen (Resolutie 29 April 1749).

35. En, dewyl ondervonden is, dat sommige Chinezen by haar uiterste wille hebben geinventeert een nieuwe clausule om de hier vooren geordonneerde heffing van den twintigsten penning van alle, naar China overgemaakt wordende erffenissen en bestervenissen elusoir te maken, namentlyk door te begeren, dat haar in China remoreerende erfgenamen of legatarissen hare erfportie of legaten alhier te Batavia zullen moeten komen ontvangen, van welke dispositie de executeurs zouden kunnen profiteren om dat geld in stilte over te maken, zoo zullen Boedelmeesteren de executeuren van zoodanige testamentaire dispositie voor zig moeten doen compareren en den twintigsten penning van diergelyke vermakingen afvorderen en onder hun seponeren, ten eynde tot de overkomst van de geinstitueerde erfgenamen of legatarissen ten hare meeste voordeele door Boedelmeesteren uytgezet, om als dan met den interest aan hen gerestitueerd te worden, zonder dat die executeurs egter gehouden zullen wezen staat en inventaris aan Boedelmeesteren te leveren (Resolutie 1 July 1760).

36. Met opzigt tot het geen de repatrierende capitalisten onder de Chinezen, na 't gestatueerde op § 32, moeten fourneren, zullen Boedelmeesteren moeten laten valideren de door de vertrekkende te doene vrywillige presentatie of opgave, dan namentlyk, als dezelve door de officieren dier natie g'examineerd en geapprobeerd is, ten ware Boedelmeesteren dezelve mogten vermeenen suspect of niet suffiçant te zyn, wanneer, als in materie van erffenis, de faculteyt zullen hebben een nadere, onderhandsche staat en inventaris te vorderen (Resolutie 29 April 1749).

37. En om hier van ook verzekerd te wezen zullen de sabandhars geen permissie vermogen te geeven, het zy aan repatrierende Chinezen tot hun vertrek of aan andere tot het vervoeren van lyken of slaven naar China met de van hier

vertrekkende jonken, dan na dat hun alvorens gebleken zal zyn, dat door den vervoerder voldaan is aan de belasting, boven gemeld (Resolutie 25 Augustus en 21 November 1755).

38. Boedelmeesteren zullen wel hebben te letten, dat alle huwelyken tusschen Mahomedanen en Chinezen en andere heydensche mannen of vrouwen buyten haare natie of geloofs genooten verboden zyn, ten eynde niet alleen daar in niet te bewilligen, maar ook, zoo wel als de capitains van de campongs, Mooren en Chinezen, zoo dra zy vernemen, dat diergelyke verbintenissen op 't tapyt zyn, daar van dra en soo het behoort kennis te geven.

39. Het bewys, dat den secretaris van Boedelmeesteren aan Chinezen, dezelver weduwen, dochters of verlatene vrouwen, die trouwen willen, van de voldoening der bovengemelde contributie moet verleenen, zal, het zy onder de tutele van Boedelmeesteren staan of niet, niet afgegeven worden, alvoorens hem schriftelyk zal gebleeken zyn, dat de officieren dier natie hunne toestemming tot 't voorgenomen huwelyk reeds gegeven hebben, welke toestemming nogthans van die kragt niet wezen zal, dat Boedelmeesteren daar door de faculteyt zoude worden ontnomen om zulks, wanneer daartoe goede redenen vermeenen te hebben, aan haar pupillen te weigeren, behoudens de vryheid egter aan de zodanige om zig ter zake van voorsz. verhinderingen, 't zy in 't een of ander geval, aan Scheepenen te mogen adresseren (Placaat 31 Maart 1717 en resolutie 25 Augustus 1747).

40. De yzere geldkist van Boedelmeesteren zal in de vergaderkamer geplaatst en met sufficante kettingen en krammen aan den muur vastgemaakt, mitsgaders van twee goede, differente hangslooten worden voorzien, van welke slooten, zoo wel als van de kist, een sleutel onder den president en de andere onder den vice-praeses zal bewaard worden, zullende de gedagte geldkist niet mogen worden geopend dan in presentie van twee gecommitteerde leden, dewelke aan den secretaris niet meer zullen vermogen af te geven, als hy tot dagelyksche uitgaaf noodig heeft (Resolutie 4 April 1741 en 10 Maart 1750).

41. Ook zal den secretaris alle maanden aan twee gecommitteerde leden moeten vertoonen een specifique rekening van het geene in de voorige maand op hare genomene besluiten betaald en wat er nog onverantwoord gebleven is, ten eynde daar van aan 't collegie schriftelyk rapport te doen, om de noodige besluiten te kunnen nemen.

42. Aan der Boedelmeesteren toezigt is ook gedemandeert het huis aan de Noordzyde van het Chineesche hospitaal, aan de officieren der Chinezen ingeruimd om daar in, buyten laste van dat collegie nogthans, een school op te rigten voor arme Chineze kinderen (Resolutie 3 September 1753).

43. Boedelmeesteren mogen by haar kamer boeken geene kwade schulden of andere post van dien aard afschryven, zonder speciale qualificatie dezer regering (Resolutie 5 Juny 1750).

44. En moeten 'sjaarlyks publicque rekening doen van hunne administratie, zullende de daar by assisterende gecommitteerdens van wegen deze regering by die occagie moeten examineeren de sufficantie der hypotheecquen, onder dit collegie verbonden (Resolutie 2 May 1741 en 5 September 1752).

45. By de staat rekening moet specifiek bekend gesteld worden 't getal der buyten armen by classen en hoe veel ieder van dezelve in 't afgesloten boekjaar en per maand genoten heeft, als mede waar in de crediten en inzonderheid de hospitaals inkomsten bestaan hebben (Resolutie 5 Juny 1750).

46. Ook moeten zy omtrent alle insolvente boedels van hare debiteuren, niet alleen hunne pretensie, maar ook daar nevens noteren, wat daar van onder de Comp^{e} of den sequester berustende is en in hoe verre zy daar in vermeenen geprefereerd te wezen, zonder dat zy die penningen intusschen en alvorens daar over by den regter ten difinitive zal gedisponeerd wezen, zullen mogen vorderen onder cautie de restituendo, al was het zelfs een borgtogt van particulieren, te meer, dewyl die penningen rente doen en de geinteresseerdens

dus geen prejuditie by deze schikking lyden (Resolutie 28 Augustus 1750 en 6 April 1753).

47. Die om eenige zaken voor Boedelmeesteren ontboden word, zal gehouden wesen te compareren, op verbeurte van een quart voor de eerste, een halve voor de tweede en een rd[r] voor de derde maal, waar van de executie, in cas van onwilligheid, by pand neming door de bode, die daar toe geauthoriseerd wordt, gedaan zal worden; en zo iemand, ten vierde male geciteerd zynde, niet en verschynt, zal daar over by die van den geregte gestraft worden na behooren.

48. Dit collegie moetende worden geconsidereerd als een beëedigd collegie van magistrature over of in zoo verre betreft de onmondige kinderen van onchristen ouders, item hare middelen en opvoeding, mitsgaders derzelver voogden en over verscheiden nalatenschappen, welke zy, even als Weesmeesteren, moeten doen bestieren en vereffenen na volgens het voorwaarts gestatueerde, zal dierhalve op dezelve mede betrekkelyk wezen het gestatueerde onder Weesmeesteren, van articul 82 en 85 tot 90 ingesloten (Resolutie 2 May 1741).

49. Gemelde Boedelmeesters zullen, wegens haar bewind en administratie, op hunne verkiezing den navolgenden eed in Raade van Indie moeten afleggen.

Eed voor Boedelmeesteren.

Wy beloven en zweren, dat wy den staat der Vereenigde Nederlanden, onze souveraine, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prinse van Orange en Nassauw, als Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raden van Indie gehouw en getrouw te wezen; achtervolgens de ordonnantie, voor dit colligie beraamt, der weduwen en weezen en andere absente persoonen regt naar ons uiterste vermogen voor te staan; derselver middelen, onder ons berustende, naar onze beste verstand, kennisse en wetenschap naarstelyk en getrouwelyk

administreren; en ons voorts in deeze bedieninge dragen zullen, zoo als opregte en vroome voorstanders van zoodanige persoonen toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe ons God Almachtig (Oude statuten).

Eed voor den secretaris van Boedelmeesteren.

Ik beloof en zweer, dat ik den staat der Vereenigde Nederlanden, myne souveraine, zyne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prinse van Orange en Nassauw, als Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebbers der Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raden van Indie gehouw en getrouw zal wezen; den president en Boedelmeesteren dezer stede alle respect en eer bewyzen: dit ambt van secretaris van Boedelmeesteren getrouw en volgens conscientie, eerlyk te bedienen; de secreten dezer kamer aan niemand te openbaren, als die ik reekenschap myner dienst en administratie schuldig ben; der weduwen en wezen, als ook andere, absente persoonen regt na vermogen vromelyk helpen voorstaan; en voorts na de ordres der hooge regeringe dezer landen en van den president en Boedelmeesteren my stiptelyk rigten; item de boeken en zaken doorgaans buiten veragtering houden, zonder zulks na te laten om profyt, schade, gunst, haat ofte iets anders; maar my allezints in dit ambt zoodanig na goeder conscientie kwyten zal, als een vroom en getrouw secretaris toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe my God Almachtig (Resolutie 1 October 1715).

VAN HET KLEYN ZEGEL.

1. Het gezegeld papier zal geparapheert of geteekend worden door den secretaris of de secretarissen dezer regering, nevens den geheimschryver van den heer Gouverneur Generaal, en bewaard worden by den ontvanger generaal der domeinen, die hetzelve vervolgens onder recipissen zal afgeven aan de

collecteurs, dewelke zullen wezen twee aparte persoonen, binnen deze stad woonachtig, die by hare aanstelling ider zullen moeten cautie stellen ter somma van een duizend ryksd[s], ten behoeve van gemelden ontvanger, aan wien zy gehouden zullen wezen eens ter maand rekening te doen en, des gerequireerd, te vertoonen de onverkochte zegels, per resto onder hun berustende; en zal dierhalve den ontvanger generaal daar van contra boek moeten houden (Ordonnancie 26 May 1750).

2. De Comp[e] zal het papier tot de zegels zelfs verstrekken en zal het zegel geld moeten voldaan worden met het volgende opgeld, te weeten: de zegels van 6 en 12 stuivers met een en een halve stuivers opgeld; die van 24 en 36 stuivers met drie stuivers opgeld; die van 1, 2, 3 en 4 ryksd[s] met zes stuivers opgeld; die van 5, 6 en 8 ryksd[s] met twaalf stuivers opgeld; die van 10, 12, 15 en 20 ryksd[s] met vier en twintig stuivers opgeld; en die van 25 ryksd[s] en daar en boven met een ryksdaalder opgeld (Dito).

3. Welk opgeld zal genoten worden by de parapheerders voor drie vierde en by de collecteurs voor een vierde, wel verstaande, dat de parapheerders egaal zullen deelen, maar niet de collecteurs, dewelke ieder 't voorsz. quart zullen ontvangen van de zegels, die zy zelfs zullen omzetten, ten einde haar te meer te animeeren tot gerievelykheid en dienstvaardigheid omtrent de gemeente; en zal van de voorsz. drie quart voor de parapheerders door de collecteurs om de een, twee of drie maanden, naar dat de eerste 't zullen goedvinden, aan dezelve, onder vertooning van het daar van gehouden boek, rekening gedaan worden en de parapheerders alhier zich by 't afrekenen ook mogen bedienen van het contra boek van den ontvanger generaal (Dito).

4. Tot voorkoming van alle confusie, zullen geene zeguls, commissien, etc., hoe ook genaamd, buiten de gewoone tyd der stempeling apart of buiten tyds gestempeld of gedrukt mogen worden (Ordonnancie 24 December 1756 en 13 February 1761).

5. De heer commissaris zal telkens aan den Gouverneur Generaal opgeven, hoeveel en welke zegels, item actens,

commissien en bankbriefjes in derzelver respective soorten, enz., aan deze of die parapheerders door zyn Edele zyn verstrekt (Dito).

6. De parapheerders zullen niet vermogen eenig zegel, etc., hoedanig ook, te parapheeren, dan na dat dezelve alvorens in het quitantie boekje van den heer commissaris specifique zyn ingeschreven, daar voor geteekend is door den geene der parapheerders, wiens beurt 't is by die stempeling te adsisteren, terwyl zy verder, ieder afzonderlyk, om de vier maanden aan gemelde zyn Edelheyt by eene notitie zullen moeten opgeven, zoo wel hoe veel en welke zeguls, met uittrekking van derzelver bedragen in gelde, zy van den heer commissaris by ieder stempeling ter paraphering ontvangen hebben, als hoeveel en welke door hen ter verantwoording aan den ontvanger generaal zyn afgegeven, volgens de onderteekening door den laatstgemelde en het daar van door de parapheerders gehouden wordende quitantie boekje (Dito).

7. Den ontvanger generaal zal, op dat by het doen van reekening behoorlyk kan blyken, welke soorten van zegels en hoe veel in quantiteit, mitsgaders wat bedragen derzelver in gelde door denzelve verantwoord moet worden, telken reyze na de aflevering aan den zelve van geparapheerde zegels, gelyk voormeld, in het quitantie boekje van de parapheerders moeten teekenen voor derzelver ontvangst en verantwoording, om tevens te dienen tot verantwoording der parapheerders (Dito).

8. Bovendien zal den ontvanger generaal wegens den ontvangst en uitgaaf der zegels in een rond jaar, gerekend van primo September tot ultimo Augustus, een jaarlykse rekening, in voegen voormeld ingesteld zynde, aan den heer Gouverneur Generaal moeten overgeven, met vertooning teffens van alle, ter zyner verantwoording voortloopende restanten, waar onder meede, in een aparte colom, als by een NB. bekend gesteld zullen moeten worden de zegels, welke op dien datum onder den collecteur of collecteurs nog per resto onverkogt of verantwoord berustende blyven, 't geen hun maandelyksche rekening kan doen zien, om, nadat gemelde generale rekening van den

ontvanger generaal, ter order van zyn Edelheyd, tegen het boekje van den heer commissaris en de quitantie boekjes of generale rekeningen van de parapheerders zal geëxamineerd en geconfronteerd weezen, vervolgens ter vergadering van haar hoog Edelens geproduceert en by derzelver resolutie genoteerd en geinsereert te worden (Dito).

9. Wyders zullen de parapheerders om de zes maanden of onder ultimo February en ultimo Augustus te zamen een generale rekening moeten formeren van de zegels, die zy in gemelde tyd ter paraphering van den heer commissaris ontvangen en weder aan den ontvanger generaal afgelevert hebben, en dezelve aan den heer Gouverneur Generaal presenteeren, om tegen het boekje van den heer commissaris en de quitantie van den ontvanger generaal geconfronteerd te kunnen worden (Dito).

10. Dierhalven zal, by 't afgaan van een der parapheerders, dezelve verpligt wezen zyn quitantie boekje aan een der andere over te geven en, by voorkomend sterfgeval, zullen de overblyvende parapheerders moeten zorg dragen, dat het boekje van den aflyvige opgeëischt worde, ten einde daar van gebruik te kunnen maken in 't doen der voorsz. rekening (Dito).

11. En om alle die geene, welke gebruik van gestempeld papier maken, te gemoet te komen, wanneer by toeval deze of geene zegels onbruikbaar worden, zoo zullen de secretarissen en verdere bediendens der respective collegien ter dezer hoofdplaats, de notarissen en voorts, zonder uitzonderinge, alle andere zig met hunne verkladde en dus onbruikbaar geworden zegels mogen addresseren aan een der secretarissen van de hooge regering om zoodanige zegels aan den zelve te vertoonen en over te geven, ten einde door hem vernietigd te worden, mitsgaders, in stede van dien, te ontvangen een door hem geteekend certificaat, waar mede zy zich ten dage, als de heer commissaris meermeld vaceerd om papieren te stempelen, by zyn Edele in 't generaal gouvernement kunnen adresseren ten einde een gelyk getal bekwame zegels, in stede van de vernietigde, te ontvangen, zonder welke bewyzen zyn Edele

geen zegels, van wat naam dezelve mogten wezen, aan hun zal afgeven (Dito).

12. Alle de zegels, hoe groot of kleyn dezelve ook mogten zyn, uitgezondert die, daar franchyn toe gebruikt wordt, zullen op klein formaat papier gedrukt en 't groot formaat daar en tegen in 't geheel geëxcuseerd worden; en zal voorts niemand eenige zegels mogen gebruiken, die niet, invoegen voormeld, zullen weezen geparapheert of geteekend (Ordonnancie 26 May 1750).

13. Het regt van voorsz. zegel zal betaald moeten worden van alle de hierna gespecificeerde actens en munimenten, hoedanig, by wie, op welk eene wyze, mitsgaders aan wie dezelve zullen worden gepresenteerd, ingediend of verleden, en dat ten alzulke pryze, als in de hier onder gestelde articulen zal worden uitgedrukt, zonder dat ze anders geschreven zouden mogen worden als op een gezegeld papier ofte gezegeld franchyn, geparapheert als voren, op poene van 150 ryksd[s] voor ieder acte, request, commissie, pas, document, enz., dat geheel ongezegeld of niet met het daartoe geordonneerde zegel gezegeld zal zyn, te verbeuren by de gene, die alzulke defectueuse of ongezegelde acten, enz. respective ingesteld of geproduceert zullen hebben, in dien den instelder of exhibent een secretaris, notaris, procureur ofte ander publiek persoon is, en van 25 ryksd[s] voor andere, te weten, als 't zegel, dat behoord gebruikt te worden, zelfs niet meer bedraagt, en anders 't dubbelde van dien (Dito).

14. En zullen eerstelyk alle requesten, placets, supplicatien en andere, schriftelyke addressen, die gepresenteerd zullen worden, zoo aan deze regering, als aan den Raad van justitie dezes casteels, Scheepenen, Weesmeesteren en Heemraden te dezer hoofdplaats, mitsgaders de respective politique en justitieele raden op de hoofdkantoren, zoo van de gouvernementen en directien, als van de commandementen, direct onder Batavia sorterende, uitgenomen zodanige requesten, als hier onder op hooger zegel geld gesteld zullen worden, moeten geschreven zyn op een zegel van 12 stuivers; dog daarentegen die aan

den kerkenraad, commissarissen van de bank van leening en die van kleyne gerigts- en huwelykse zaken, mitsgaders Boedelmeesteren der onchristene sterhuizen, scholarchen en de burger krygsraad alhier, als ook aan de collegien van politie en justitie op de andere subalterne comptoiren, nevens den kerkenraad, civiele landraden, Weesmeesteren, scholarchen en commissarissen van huwelykse zaken op de respective buiten comptoiren en, met een woord, aan alle verdere collegien, die eenig gezag of authoriteit hebben of waar aan by iemand eenige schriftelyke verzoeken of supplicatien gedaan of eenige adressen gemaakt zouden mogen worden, maar behoeven geschreven te worden op een zegel van 6 stuivers (Dito).

15. Onder welke verzoek schriften, in 't bovenstaande articul gementioneerd, niet gecomprehendeert zullen wezen de navolgende requesten en supplicatien, die alle, zonder onderscheid, zullen moeten geschreven worden op een zegel van 3 ryksds, te weten;

om te hebben afdoeninge of conversie van eenige fidei commis of verband;

om remissie, gratie of pardon;

om brieven van legitimatie;

om veniam aetatis en veniam agendi;

om sureté de corps ofte continuatie van dien;

om in eenige submissie te worden ontvangen;

om te hebben remis of surcheance van eenige pachtpenningen;

om van eenige wetten, regten, placaten of resolutien omtrent zaken van groote importantie te worden gedispenseerd;

om te hebben eenige impuniteit, sauvegarde of saufconduit voor zich zelfs of voor andere;

om te hebben brieven van inductie, respyt of atterminatie, beneficie van inventaris, substantieel relief of diergelyke;

om te hebben permissie tot het maken van zitstygers of speelhuizen aan de kanten van de rivieren en gragten binnen deze stad en Zuyder voorstad;

om te hebben permissie tot het leggen van bruggen en

't zetten van hekken voor tuinen en erven buiten deze stad;

om te hebben privilegie tot het oprigten van zuikermolens en arak branderyen, mitsgaders van kalk-, steen-, potten- en pannen-bakkeryen;

om te hebben privilegie tot het bakken van brood of 't regt van het gebruik van een brood bakkery;

om te hebben permissie tot het maken van riolen of waterleidingen in of uit het Molenvliet; en laatstelyk:

om te hebben permissie, zoo wel tot het afbreken en weder optimmeren van een huis buiten de Rotterdammer poort, naast aan de stads buiten barm, als het leggen van een brug over de groote rivier;

om te hebben permissie tot het zetten van bandongans of water schuttingen (Resolutie 17 July 1750).

16. Voorts zullen alle brieven of actens van abolitie, gratie, pardon, submissie en generalyk alle andere actens, brieven en depèches, waar van de requesten in de even voorgaande paragraaf zyn gementioneerd, moeten geschreeven werden op zodanige zeguls, als hier onder werd aangeweesen, als:

de actens van remissie, pardon of abolitie.... ..... 50 rd^s^

van sureté de corps of continuatie van dien en ontfangst in eenige submissie........................... 50 »

als ook de brieven van legitimatie................... 50 »

de actens, dan wel extracten uyt de resolutien of notulen, van afdoening of conversie van eenig fidei commis of verband in linea collaterali en ook de brieven van venia aetatis op een zegul van.................. 50 »

de actens, dan wel extracten uyt de resolutien of notulen, van remis van pagtpenningen, van afdoening van fidei commis in de op- of nedergaande linie, van dispensatie van eenige wetten, regten, placcaten of ook wel resolutien omtrent zaken van groote importantie, van impuniteyt, sauvegarde of saufconduit voor zig zelfs of voor andere, beneficie van inventaris, substantieel relief of diergelyke.............................. 25 »

van privilegie tot het opregten van zuykermoolens en araks branderyen, mitsgaders van kalk-, steen-, potten- en pannen-bakkeryen.................... 25 rd^s
van permissie tot het maken van riolen of waterleydingen in het Molenvliet........................... 25 »
van privilegie om brood te bakken of 't regt van gebruyk van een broodbakkery...................... 25 »
van te hebben permissie, zoo wel tot het afbreeken en weder optimmeren van een huys buyten de Rotterdammer poort, naast aan de stads buyten barm, als het leggen van een brug over de groote rivier, op een zegul van.............................. 25 »
de actens, dan wel extracten uyt de resolutien of notulen, van surcheance of uytstel der betaling van pagt penningen.................................. 12 »
van veniam agendi.............................. 12 »
van permissie tot het maaken van zitstygers of speelhuysen voor de huysen aan de rivier en gragten binnen dese stad en de Zuyder voorstad, etc...... 12 »
van permissie tot het leggen van bruggen en zetten van hekken voor thuynen en erven buyten dese stad 12 »
van permissie tot het zetten van bandongans of waterschuttingen, op een zegul van.............. 12 »
de erf- en donatie brieven van landeryen, op een zegul van.. 10 »
en laastelyk de brieven van indictie, respyt of atterminatie, rakende de crediteuren, dan wel de extract resolutien of notulen deswegen, op een zegul van.. 6 »
behoudens nogthans, dat, in reguarde der afdoeninge van de fidei commissen, zo in de collaterale, als op- en nedergaande linie, indien deselve in capitaal niet komen te excedeeren de waarde van twee duysend rd^s, als dan de brieven, dan wel d'extract resolutien of notulen, dien aangaande te depecheeren, maar zullen behoeven geschreven te werden op een zegul van 6 rd^s (Dito, resolutie 17 July 1750 en 18 September 1750).

17. En zullen ten dien eynde, zo de gedaane versoeken en

supplicatien, in de 15[de] paragraaf gemeld, toegestaan werden, dezelve niet in margine van de gepresenteerde requesten by forma van appoinctement of apostille mogen geschreven, maar van die alle moeten g'extendeert en verleend werden eene separate acte, extract resolutie of dispositief, waar by gerecapituleerd zal werden het versoek, door den suppliant in deselve requeste gedaan, en, zo verre nodig, ook de middelen of motiven, daar by g'allegueerd, dan wel, de zaak daar na zynde, eenlyk een extract uyt de notulen (Dito).

18. Wyders zal het regt van het voorsz. zegul meede betaald moeten werden van alle commissien, acten en andere bescheiden, zonder onderscheid of dezelve op pergament of papier zullen geschreeven wesen, van de hier onder volgende qualiteyten, officien, ampten en andere employen, mitsgaders daar op vallende verbeeteringen van gagie, zoldy reekening en derselver register, zo in den dienst der Edele Comp[e] door gantsch India en aan Cabo de Goede Hoop, als de burgery te Batavia in 't bysonder, item van alle inlandsche hoofden, officieren en andere bediendens en zulx op zodanige voet en prys, als breeder aangetoont werd by de ondervolgende

LYSTE.

Eerstelyk: van enkelde politicque qualiteyten, met de daar op vallende verbetering, zonder eenige ampten of bedieningen daar onder te begrypen:

	rd[s]	st[s]
de acte, daar by een koopman tot opperkoopman werd g'advanceert, zal moeten werden geschreeven op een zegul van	50 :	—
die van het tweede verband, waar by zodanig een gequalificeerde in gagie verbeeterd werd, op een zegul van	5 :	—
de acte, inhoudende het advancement van een onderkoopman tot koopman, op een zegul van........	20 :	—
en die van het tweede verband, waar by denzelven van ƒ 50 à 60 tot 65 guldens verbeeterd werd, op een zegul van	2 :	—

de acte, inhoudende de bevordering van een boekhouder tot onderkoopman, op een zegul van.......... rds sts 12 : —

de acte, contineerende het advancement van een absoluut assistent tot boekhouder, op een zegul van 1 : —

de acte, waar by een jong assistent tot absolut assistent verbeeterd werd, op een zegul van.... — : 24

de acte, by dewelke een soldaat, mattroos of scheepsjongen aan de penne tot jong assistent met / 16 per maand gevordert werd, op een zegul van.... — : 12

Ten tweede: van alle politicque ampten en bedieningen, te weeten:

de commissie voor een gouverneur van Amboina, Banda, Ternaten, Maccasser, Mallacca, Chormandel, Ceylon of Java's Oostkust, op een zegul van.... rds sts 150 : —

de acte voor dezelve, op een zegul van.......... 100 : —

de acte voor de secretarissen deezer regeering, op een zegul van.............................. 100 : —

de commissie voor een directeur in Bengalen of Souratte, op een zegul van.............................. 150 : —

de acte voor deselve, op een zegul van.......... 100 : —

de commissie voor een commandeur van Mallabaar, Sumatra's Westkust, Bantam, Jaffenapatnam en Gale, nevens een opperhoofd van Japan, op een zegul van.............................. 100 : —

de acte voor deselve, op een zegul van.......... 80 : —

de actens voor een ontvanger generaal, opperkoopman deses casteels, boekhouder en visitateur generaal, opperhoofd van 't generale soldy comptoir en curator ad lites, sabandhaar, gecommiteerde tot de zaaken van den inlander, eerste supercarga op China of elders, opperkoopman zynde, op een zegul van... 80 : —

alle actens of andere bescheyden voor opperhoofden en residenten van buyten comptoiren, de qualiteyt van opperkooplieden hebbende, op een zegul van. 80 : —

van de verdere bedieningen, die door opperkooplieden bekleed werden, als daar zyn: de secunde perzoonen

in de respective hoofdplaatsen van de buyten gouvernementen en directien, met het commandement Mallabaar, mitsgaders de dessaves op Ceylon, op een zegul van........................ rd^s^ st^s^ 50 : —

voor opperhoofden en residenten van buyten comptoiren, direct onder deese hoofdplaats sorteerende, supercargas op China of elders en administrateurs ter deezer hoofdplaatse, de qualiteyt van kooplieden hebbende, 50 : —

voor opperhoofden, residenten en commissianten van subalterne buyten comptoiren, mede de qualiteyt van koopman hebbende, op een zegul van....... 40 : —

van koopmans bedieningen, zoo hier, als op de buyten comptoiren (uytgesondert die aan 't secretarieele, negotie of zoldy schryfwerk g'attacheert zyn), item de binnen-regenten van het binnen- en buyten hospitaal alhier, op een zegul van............. 30 : —

voor de geene, welke hier boven uytgezondert zyn (die van de visite en het comptoir generaal, nevens den cassier der kostpenningen alhier daar onder begreepen), op een zegul van................. 4 : —

voor opperhoofden, residenten of commissianten van de buyten comptoiren, supercargas op China of elders en administrateurs te deser hoofdplaatse, de qualiteit van onderkooplieden hebbende, op een zegul van 25 : —

van de verdere onderkoopmans bedieningen zo hier, als op de buyten comptoiren, excepto de secretary-, negotie- en zoldy bediendens, op een zegul van.. 20 : —

voor onderkooplieden, welken hier boven uytgezondert zyn, die van de visite en het comptoir generaal daar onder begrepen, op een zegul van............ 2 : —

voor hoofden of residenten van subalterne comptoiren, de qualiteyt van boekhouder hebbende, op een zegul van................................ 15 : —

van de verdere boekhouders bedieningen (excepto die, welke het secretary, negotie of zoldy werk concerneeren), op een zegul van.................... 10 : —

van de voor uytgezonderde boekhouders bedieningen, rd^{s} st^{s}
op een zegul van............................ —: 36

Ten derden: van alle justitieele ampten en bedieningen, uytgesondert de Raden van justitie deeses casteels, in die qualiteyt hier te lande komende en alhier van extra-ordinaris tot ordinaris Raad optreedende, nevens de leeden in de justitieele collegien op de buyten comptoiren, als:

d'acte, waar by iemand hier te lande tot Raad van rd^{s} st^{s}
justitie werd aangesteld, op een zegul van...... 100: —
de commissie, zoo van den advocaat fiscaal van Indie,
als water fiscaal, ieder op een zegul van....... 100: —
de actens voor dezelve, op een zegul van......... 20: —
de acte of ander bescheyd voor een secretaris van
den Raad van justitie deses casteels, op een zegul
van....................................... 80: —
die voor een geswooren clercq van gemelde Raade,
op een zegul van............................ 25: —
die van den adjunct geswooren clercq, op een zegul
van....................................... 20: —
die van den deurwaarder van den Raad van justitie,
op een zegul van............................ 8: —
voor een cipier van 's Comp^{s} boeyen alhier, op een
zegul van.................................. 8: —
voor de secretarissen van justitie, item civiele en
landraden op de hoofdcomptoiren der gouvernementen, op een zegul van .... 10: —
en die van andere plaatsen, op een zegul van..... 4: —
van de geregts bodens en cipiers op de hoofd comptoiren der gouvernementen, op een zegul van.... 1: —
en van die op andere comptoiren, op een zegul van —: 24

Ten vierden: van alle militaire functien, zo te paard, als te voet, ingenieurs en arthillery bediendens, etc:

de acte van een brigadier en hoofd van 's Comp^{s} rd^{s} st^{s}
militie, op een zegul van..................... 150: —
voor een colonel, 't zy te paard of te voet, op een
zegul van.................................. 100: —

	rd^s^	st^s^
voor een luytenant collonel, 't zy te paard of te voet, op een zegul van	80 :	—
voor een majoor, 't zy te paard of te voet, dan wel van de arthillery, op een zegul van	60 :	—
voor een ritmeester of capitain, 't zy van de dragonders, infantery, ingenieurs of arthillery, op een zegul van	30 :	—
en die van het tweede verband, op een zegul van	1 :	—
van een groot majoor, op een zegul van	80 :	—
voor een capitain luytenant, 't zy te paard of te voet, dan wel van de ingenieurs of arthillery, op een zegul van	8 :	—
van een luytenant, als even gezegd, op een zegul van	5 :	—
van een cornet of vaandrig, 't zy van de dragonders, infantery, ingenieurs of arthillery	3 :	—
voor een vuurwerker, op een zegul van	1 :	—
voor een wagtmeester, sergeant, bombardier, canonnier of trompetter, op een zegul van	— :	24
en die van het tweede verband, op een zegul van	— :	12
voor een corporaal, op een zegul van	— :	12
en die van het tweede verband, op een zegul van	— :	6
voor een soldaat of tamboer, in den dienst genomen werdende, op een zegul van	— :	6
en zal voorts ieder acte, waar by een ruyter, dragonder, soldaat of tamboer in gagie verbeeterd werd, moeten geschreeven werden op een zegul van	— :	6

Ten vyfden: van alle functien en employen ter zee, namentlyk:

	rd^s^	st^s^
de commissie van een admiraal van de retour vloot, op een zegul van	150 :	—
de commissie van een commandeur van een retour vloot, op een zegul van	100 :	—
de commissie, zo voor een commandeur en opper-equipagimeester, als voor een commandeur van de Indische zee, yder op een zegul van	100 :	—
de actens voor dezelve, op een zegul van	50 :	—

	rd^s^	st^s^
de commissie voor een capitain ter zee, op een zegul van	20	—
de acte voor dezelve, op een zegul van	10	—
de commissie voor een capitein luytenant ter zee, op een zegul van	10	—
de acte voor dezelve, op een zegul van	8	—
de acte voor een schipper, op een zegul van	12	—
voor een luytenant ter zee / voor een opperstuurman } op een zegul van	5	—
voor een onderstuurman, op een zegul van	2	—
voor bootslieden en verdere deks officiers van 20 guldens en daar boven, 't zy dezelve ten eersten de volle gagie krygen of by halvering verbeterd werden, de opperscheepstimmerluyden en opperkuypers, 't zy aan land of op de scheepen bescheyden, daar onder begreepen, op een zegul van	—	24
en die van het tweede verband, op een zegul van	—	12
voor bootsmansmaats en andere onder dek-officiers van 14 guldens als boven, de onderscheepstimmerluyden en onderkuypers, 't zy aan land of op de scheepen bescheyden, daar onder begreepen, op een zegul van	—	12
en die van het tweede verband, op een zegul van	—	6
voor een mattroos of jong mattroos, daar voor in dienst genoomen werdende, op een zegul van	—	6
en na tyds expiratie in gagie verbeeterd werdende, zal de acte weder moeten geschreeven werden op een zegul van	—	6
voor een scheeps jongen of hooplooper, in Indie in dienst genoomen werdende, op een zegul van	—	6
en tot mattroos met 9 gulden ter maand gevordert zynde, op een zegul van	—	6

Ten sesden: van alle bedieningen, rakende de chirurgie en geneeskunde, als:

de actens voor doctoren, practisyns en chirurgyns,

winnende ter maand 60 guldens en daar en boven, rd[s] st[s]
op een zegul van........................ 12 : —
voor een opperchirurgyn en apothecar, winnende ter maand 36 guldens en daar en boven, op een zegul van.................................... 6 : —
voor een chirurgyn en laborant, winnende ter maand 30 guldens, op een zegul van................. 2 : —
voor een onderchirurgyn, winnende ter maand 20 guldens en daar en boven, op een zegul van.... 1 : —
de acte, waar by iemand uyt de militie of zeevaart tot de chirurgie getrokken en tot 14 à 16 guldens in gagie verhoogd werd, om daar voor zyn lopende verband uyt te dienen, op een zegul van....... — : 24
voor een inlandsche chirurgyn, alhier in Indien met 10, 12 en uytterlyk 14 guldens ter maand in dienst genoomen, op een zegul van........... — : 24

Ten seevende: van alle de respective werk baasen, baas kaartemaker, landmeeters, meesterknegts, mandadoors, gemeene ambagtsluyden, etc.:

de acte voor een fabrycq of baas ten eylande Onrust, rd[s] st[s]
op een zegul van........................ 50 : —
voor de respective werkbaasen, baas kaartemaker, eerste en tweede landmeeter, als ook de eerste meesterknegt der scheepstimmerlieden ten eylande Onrust en oppermandadoor in het ambagts quartier alhier, op een zegul van..................... 20 : —
die van de verdere meesterknegts, op een zegul van 5 : —
die van alle mindere ambagtslieden by haar aanstelling of in dienst neeming, op een zegul van......... — : 24
en by verhooging in gagie, op een zegul van...... — : 12

Ten agsten: van alle gequalificeerde kerkelyke peroonen en mindere kerk- en school bediendens:

een predikant, in gagie verbeeterd werdende, zo hier, rd[s] st[s]
als op de onderhoorige comptoiren, op een zegul van 2 : —
van alle mindere kerk- en schoolbediendens, winnende 30 guldens en daar boven, op een zegul van... 1 : —

	rd^{s}	st^{s}
en voor alle, die minder als 50 guldens ter maand winnen, op een zegul van..................	—	: 24

Voorts zullen de g'advanceerde 's Comp^{s} dienaaren, zo van de politie, militie, als zeevaart en alle andere beroepen, gehouden weesen voor het opmaken en inboeken van haare acten, ten behoeve van de suppoosten van de secretary en soldy comptoiren in India en aan Cabo de Goede Hoop, te contribueeren, als volgt:

	rd^{s}	st^{s}
de perzoonen, welkers actens op zeguls van 6 en 12 stuyvers geschreeven zyn, ten behoeve van de secretary en soldy bediendens, yder 6 of te samen	—	: 12
die, welkers actens geschreeven zyn op een zegul van 24 stuyvers, ten behoeve van de secretary 12 en ten behoeve van de soldy bediendens gelyke 12 stuyvers of te samen................	—	: 24
die, welkers actens geschreeven zyn op een zegul van 1 rd^{s} en daar en boven 24 stuyvers of te samen	1	: —
die welkers actens geschreeven zyn op een zegul van 5, 6 of 8 rd^{s}, een ryxd^{r} of te samen......	2	: —
die, welkers actens geschreeven zyn op een zegel van 10 rd^{s}, twee rd^{s} of te samen............	4	: —

Dog de geene, welkers acten op hooger zeguls gesteld zyn, werden ten deesen reguarde niet bepaald, maar zulx overgelaaten aan haar eygen discretie, mits egter niet minder dan twee ryxd^{s} betaalende aan de bediendens van de secretary en even veel aan die van het soldy comptoir.

Dog alle de geene, welkers acten geschreeven zyn op zeguls van minder als een rd^{r}, werden van de contante betaaling van dit salaris en van het zegul geld beyde g'excuseert, zullende met het een en ander op hunne zoldy reekeningen moeten werden belast door die het incumbeert, en het gemelde salaris vervolgens per ordonnantie uyt 's Comp^{s} cassa ontfangen werden.

En werd dierhalven de bediendens van de respective secretaryen en zoldy comptoiren by deesen ten nadrukkelyksten g'interdiceert van persoonen, welkers actens geschreeven zyn op zeguls van een rd^{r} en daar boven, eenig meerder als het

voorenstaande expeditie en inboekgeld, en van die, welkers actens op zeguls van minder als een rd^{r} gesteld zyn, eenige de minste contante betaaling te neemen, onder wat naam of pretext het weesen mogte, sub poene van zodanige amende, als hier vooren, § 13, op de transgressien deeser ordonnantie door publieque persoonen in hun ampt gesteld is en arbitraire correctie daar en booven; synde die van de generale secretary alhier egter van dit verbod, met relatie tot seekere ampten en qualiteyten, volgens resolutie van 31 October 1752 g'eximeerd, mits zy zig stipt aan de daar by te vinden bepalingen komen te binden.

Ten neegende: van alle burger officianten en bediendens te Batavia (alleen uytgesondert de burger collegianten en de officieren der burgery), als ook van 's Comp^{s} dienaaren, die burgers worden;

	rd^{s} st^{s}
de commissie voor den Baljuw en Landdrost zal moeten geschreeven worden op een zegul van...	100 : —
de acte of ander bescheyd voor een secretaris van Scheepenen en die van Weesmeesteren op een zegul van	80 : —
voor een administreerend hoofd participant van de amphioen societeyt en een stads vendumeester op een zegul van..........................	50 : —
voor een secretaris van Heemraaden, cassier van de bank van leening, de secretaris en boekhouder van de bank van leening, secretaris van commissarissen van kleyne geregts en huwelykse zaaken en die van Boedelmeesteren der onchristene sterfhuysen op een zegul van...............................	20 : —
voor een gesworen clercq van Scheepenen op een zegul van..................................	25 : —
voor een cassier, item den secretaris en boekhouder van de amfioen societeyt, op een zegul van......	25 : —
voor een gesworen clercq van Weesmeesteren, op een zegul van................................	12 : —
voor een geregtsboode van Scheepenen en een eerste bode van Weesmeesteren, op een zegul van.....	8 : —

	rd^{r}	st^{s}
voor een bode van Heemraaden, van commissarissen van de bank van leening, van commissarissen van kleyne geregts en huwelykse zaken en van Boedelmeesteren, item de tweede of adjunct bode van de weeskamer, op een zegul van........	6 : —	
voor een cipier van de burger boeyen op een zegul van	8 : —	
het extract uyt de resolutien of notulen, waar by een advocaat aangesteld of g'admitteerd werd, op een zegel van..............................	50 : —	
het extract uyt de resolutien of notulen, waar by een notaris gecreëert of g'admitteerd werd onder de gemeente te mogen practiseeren, op een zegul van	25 : —	
het extract uyt de resolutien of notulen, waar by een procureur werd aangesteld, op een zegel van....	20 : —	
de acte of ander bescheyd voor een stads apothecar, op een zegul van.........	50 : —	
voor een makelaar, op een zegul van..	10 : —	
voor een waagmeester, op een zegul van..........	10 : —	
voor een keurmeester van kalk en steen, op een zegul van	10 : —	
voor een keurmeester van goud en zilver, op een zegul van	10 : —	
voor een ykmeester van maaten en gewigten, op een zegul van............................	10 : —	
voor een taxateur van vaste goederen en rooymeester, op een zegul van..........................	10 : —	
voor een verhuurster van rouwmantels, op een zegel van..	12 : —	
voor een afslager van de vismarkt, op een zegul van	10 : —	
voor een opsiender van de ryst bazaar, op een zegul van	10 : —	
voor een stadsdrukker, op een zegul van..........	10 : —	
voor een opziender van 't afkomend beestiaal, op een zegul van............................	10 : —	
voor een keurmeester van 't beestiaal, op een zegul van	10 : —	
voor een binnen-regent van het lasarus huis of van het armhuys, op een zegul van..............	10 : —	

	rds	sts
voor een binnen-regent van 't Chineese hospitaal, op een zegul van	10 :	—
voor een binnen-moeder van het weeshuys of vrouwe tugthuys, op een zegul van	10 :	—
voor een eerste commissaris of hoofd der prauwvoerders, op een zegul van	10 :	—
voor de onderhorige opzienders, op een zegul van	4 :	—
voor een burger wagtmeester, op een zegul van	4 :	—
voor een aanspreeker, op een zegul van	4 :	—
voor een stads vroedvrouw, op een zegul van	1 :	—
de vrybrief of acte, waar by een dienaar van de Compe in burger vrydom werd gesteld, werd geschreeven op een zegul van vyf en twintig rds, zegge	25 :	—
dog, indien de zodanige maar inlands soldaat of mattroos geweest zy, zal hy kunnen volstaan met een extract notul van het geresolveerde wegens zyn ontslag, geschreeven slegts op een zegul van ses stuivers, zegge	— :	6

zonder expeditie geld.

Ten thienden: van alle zoldy reekeningen, die jaarlyks afgesloten werden en als dan te vooren staan, te weeten:

	rds	sts
een soldy reekening, waar op te vooren staat 1000 guldens en daar boven, sal moeten geschreeven werden op een zegul van	1 :	—
een van 500 tot beneeden de 1000 guldens, op een zegul van	— :	12
een van 100 tot beneden de 500 guldens, op een zegul van	— :	6

Dog zal tot de zoldy reekening, waar op minder als een hondert guldens te vooren staat, item die van de gemeene zeevarende en militairen, geen zegul behoeven gebruykt te werden, maar in dies steede op de plaats, daar anders het zegul gedrukt werd, moeten gesteld werden L. S. door den geenen, die deselve vervaardigt, welke daar onder ook zyn naam zal moeten stellen.

Ten elffden: van alle zodanige registers van zoldyen, als met procuratie na 't vaderland versonden werden:

een register, waar van de te vooren staande zoldyen 2000 guldens en daar boven komen te beloopen, zal moeten geschreeven werden op een zegul van — rds 2 : — sts

een van 1000 guldens en daar boven, op een zegul van 1 : —

een van 500 guldens en daar boven, op een zegul van — : 24

een van 100 guldens en daar boven, op een zegul van – : 12

zullende voorts alle verdere registers van de te goed staande soldyen, minder dan 100 guldens bedraagende, moeten werden geschreeven op een zegul van — : 6

En onder voorsz. registers ook gereekent werden de licentien om enkelde zoldy reekeningen naar het vaderland over te maaken, waar op hondert guldens of daar en boven te goed is, en daar toe dien volgende deselve zeguls gebruikt werden.

Ten twaalfden: van alle zodanige qualiteyten en eertitulen, als waar meede de inlandse hoofden en regenten in de landen van Jaccatra, Priang, Sumanap en Madura door d'Edele Compe vereerd, mitsgaders van de geene, die op Java's Oostkust door de maatschappy aangesteld of geapprobeerd werden, item van de officieren der Chineese natie:

de acte van een pangerang zal moeten geschreven werden op een zegul van.......................... rds 125 : — sts

van een radeen adipatti, ario en tommongong op Java's Oostkust, op een zegul van.......................... 100 : —

de acte voor deselve in de Jaccatrase bovenlanden, op een zegul van.......................... 80 : —

die van een ingebey, demang en ranga op Java's Oostkust, op een zegul van.......................... 75 : —

de acte voor dezelve in de Jaccatrasche bovenlanden, op een zegul van.......................... 60 : —

die voor een capitain Chinees alhier, op een zegul van 100 : —

voor een capitain Chinees op Samarang, op een zegul van.......................... 75 : —

voor een capitain Chinees op Soerabaya of Cheribon, op een zegul van.......................... 50 : —

voor een luytenant Chinees op Batavia, op een zegul van .... rd^s st^s 50 : —
voor een luytenant Chinees tot Samarang, op een zegel van.. 30 : —
voor een luytenant Chinees op andere plaatsen, op een zegul van .... 12 : —

Ten dertienden: van de inlandsche militaire officieren, zo Christenen, als Mahometaanen:

de acte voor een capitain zal moeten geschreeven werden op een zegul van........................ rd^s st^s 10 : —
die van een luytenant, op een zegul van .... 8 : —
en van een vaandrig, op een zegul van........... 6 : —

(Dito, resolutie 28 September 1750 en 3 February 1756, 5 July 1759).

19. Egter zal omtrent de bewysen van bedieningen deese distinctie werden in agt genomen, dat iemand, die uyt een officie werd verplaatst in een ander, waartoe geen hooger qualiteyt staat, dog waar van het bewys egter, volgens de voorsz. lyste, op een hooger zegul moet werden g'expedieert, eenlyk zal werden verleent een bewys op een zegul, zo groot als het different, als by voorbeeld:

dat een opperkoopman, die gesteld werd in een bediening, welkers bewys, indien hy by zyn aanstelling buyten employ of in een minder qualiteyt waare geweest, zou moeten werden vervaardigt op een zegul van.............................. rd^s st^s 80 : —
genoomen werdende uyt een opperkoopmans functie, waar van het bewys moet werden geschreven op een zegul van.................................. 50 : —
dan maar een bewys zal g'expedieert werden op een zegul van...................................... 30 : —

Maar dat het bewys van iemand, die uyt een bediening verplaatst werd in een ander, tot welkers bewys een minder zegul staat, eenelyk zal behoeven geschreven te werden op een zegul van twaalf stuyvers.

Wel verstaande, dat zulx niet applicabel is op de geene, die wel bevoorens in een andere functie van dezelve qualiteyt

g'employeert, dog ten tyde hunner aanstelling buyten emplooy zyn geweest, die het volle zegul geld, by de ordonnantie gestatueerd, zullen subject zyn en blyven (Dito, 6 December 1751).

20. Inselvervoegen zal, ten opzigte van de actens van bevordering, werden in agt genoomen, dat de zodanige, welke aan Cabo de Goede Hoop met halveering van gage op de retour-scheepen werden aangesteld, hunne actens bekomen op ongezeguld papier (Dito).

21. Belangende de geregts zaken, nevens al het geen daar toe relatie heeft, zal, ingevolge het geresolveerde in Rade van Indien op den 19[en] November des jaars 1743 nopens het voorschreeven zegul het ondervolgende moeten g'observeert en nagekomen, mitsgaders door de secretarissen, geswooren clercquen en andere g'authoriseerdens van de respective regtbanken, zoo op Batavia, als de buyten comptoiren, van geene litiganten of andere perzoonen eenige papieren, hoedanig deselve ook zouden moogen weesen genaamt, overgenoomen of ontfangen, dan wel inteegendeel aan haar mogen afgelangd werden, als die behoorlyk op het daar toe g'ordonneerde zegul geschreeven zyn, op de poenaliteyten, § 13 gestatueerd; uytgesondert nogtans zodanige papieren, dewelke van persoonen, die de regter goed vind, dat gratis zullen werden bediend, overgeleevert of aan dezelve ter contrarie afgelangd werden, maar zal als dan op de plaats, daar andersints het zegul werd gedrukt, moeten geschreeven zyn pro Deo (Dito).

22. En zullen dien volgende alle schriftuuren en documenten, die in regten overgegeeven werden, als: van eysch, antwoord, replicq, duplicq, intendith, memorien, advertissementen, reprochen, salvatien en generaalyk alle schriftuuren, van welke benaming of nature dezelve ook zoude mogen wesen, geene uytgesondert, die parthyen tot beweering van haare zaaken en tot informatie van den regter zullen willen overleggen, moeten geschreeven werden op een zegul van 12 stuyvers (Dito).

23. Gelyk ook de copyen, die van alle deselve werden gemaakt en afgegeeven, yder van dien moeten geschreeven zyn op een zegul van ses stuyvers (Dito).

25. Voorts zullen de eerste biljetten van citatien en dagvaardingen in rauwactie, mitsgaders van arrest of gyzelinge en wyders alle eerste citatien tot presentatie van eenig feyt, van wat naam of natuure die zoude mogen weezen, het zy voor welk een bank, regter ofte vierschaar iemand zyn parthy komt te dagvaarden, geene uytgesondert, namentlyk in zaken van tagtig rd^s en daar boven, moeten weesen geschreeven op een zegul van twaalff stuyvers (Dito).

25. Maar, zo de zaaken niet komen te excedeeren de somma van tagtig rd^s, zo zullen als dan deselve eerste citatien moeten werden geschreeven op een zegul van 6 stuyvers (Dito).

26. En zullen verder na de eerste citatie geene zaaken, om dezelve in lite te vervolgen, op eenige rollen mogen werden gepresenteerd, tot hoedanigen termyn het zelve ook zoude mogen geschieden, of zal daar van alvoorens op de daar toe geprefigeerde tyd ter secretary moeten werden overgeleevert eene citatie by forma van presentatie, gesteld op een zegul van 6 st^s, op poene, dat geene van alle zulke citatien of presentatien ter secretary gebragt, aldaar ingeschreeven, door de deurwaarders of bodens besteld, dan wel ter rolle zullen opgeleesen moogen werden, als die invoegen voorsz. zullen weezen gezegult (Dito).

27. Alle citatien van getuygen, item alle acten van inthimatie en specialyk meede die actens, waar by parthy gedagvaard word om by het hooren van getuygen present te zyn en daar tegens contra interrogatorien te konnen overleggen, zullen op een zegul van 6 stuyvers moeten werden geschreeven (Dito).

28. Alle libellen, zonder onderscheyd, van wat name of nature en hoe kleyn deselve ook souden mogen weesen, het zy dat die eysch of antwoord, dan wel eenige verzoeken, relieven, exceptien, presentatien of iets anders komen te begrypen of dat deselve gedaan werden over de presentatie van eenig feyt ofte tot refutatie van eenige provisie, zullen moeten gesteld weesen op een zegul van ses stuyvers (Dito).

29. Zo als meede de minuten van alle definitive sententien, vonnissen en uytspraken, daar onder ook begreepen de vonnissen

of uytspraken in cas van preferentie, zullen moeten weesen geschreeven op een zegul van twaalff stuyvers (Dito).

30. Dog ten reguarde van alle interlocutoire of provisioneele sententien, vonnissen of uytspraken zullen de minuten van deselve moeten geschreeven werden op een zegul van halff zo veel geld, als ten opzigte der minuten van definitive sententien, vonnissen en uytspraken is gedecreteerd geworden (Dito).

31. Alle relasen van deurwaarders en geregts bodens, actens van interpellatien, sommatien, gyzeling, arrest, publicatien en afleesingen (Dito),

32. Item generalyk alle andere of verdere actens, tot regtsgedingen en den dienst van voorsz. deurwaarders en geregtsbodens behoorende, zullen yder moeten weezen geschreeven op een zegul van ses stuyvers; en zullen dien volgende geen twee of meer diergelyke relaasen ofte acten van executie op een zegul te saamen gevoegd of agter den ander gesteld, maar yder van dien separatelyk op een zegul moeten werden geschreeven (Dito).

33. Invoegen als ook niemand, uyt kragte van een notul of sententie, dan wel vonnis of preferentie, concurrentie of andersints, uyt wat hoofde het ook zoude mogen weesen, van de secretarissen, geswoore clercquen en andere g'authoriseerdens of sequesters eenige penningen van litigante of insolvente boedels zal mogen beuren of ontfangen, als op een quitantie, geschreeven wesende op een zegul van 6 stuyvers en zonder dat twee of meer quitantien op een zegul te samen gevoegd of agter den ander geschreeven zullen mogen werden, als moetende ter contrarie yder van dien afsonderlyk op een zegul geschreeven weesen (Dito).

34. De permissie briefjes om te trouwen, aan 's Comp^s dienaaren, zo hier, als op de buyten comptoiren, door Weesmeesteren aan derselver pupillen verleend werdende, als ook de bescheyden, die de weeskamer alhier aan andere geeft, dat zy met haar niets uytstaande hebben, moeten geschreven werden op een zegul van 6 stuyvers (Dito).

35. Inselver voegen zullen alle permissie briefjes, die

door Boedelmeesteren der onchristen sterfhuysen ofte den capitain der Chineese natie aan Chineesen verleend werden om naar derselver costume te mogen trouwen, moeten geschreeven worden op of daar aangehegt werden een zegul van 12 stuyvers, als de bruydegom een gemeen man is, maar een officier zynde, een zegul van een rd^{r} (Dito).

56. Aan commissarissen van huwelykse zaken zal, zo wel door 's Comp^{s} dienaaren, als burgers, zonder onderscheyd, mondeling aanteekening der gebooden of proclamatien mogen verzogt, maar vervolgens zal aan de bruydegom en bruyd op een zegul van 6 stuyvers moeten afgegeeven werden een extract uyt de resolutien van voorsz. commissarissen of andere persoonen, invoegen voormeld gequalificeerd zynde, waar by consteerd, dat de versogte aanteekeninge der gebooden aan haar lieden is geaccordeert geworden (Dito).

57. Zo als meede alle actens en attestatien, dat de drie huwelykse geboden of proclamatien in de kerken of elders zyn afgekondigt of dat yemand wettelyk is getrouwt, yder zullen moeten geschreeven werden op een zegul van 24 stuyvers, en zulx op een boete van 150 rd^{s}, te verbeuren ten laste van de geene, die zodanige acten van huwelykse geboden zonder het voorsz. zegul komen uyt te geeven, als ook van 25 rd^{s} voor die perzoonen, die haar in eenige maniere met de voorsz. ongezegulde actens zullen willen behelpen (Dito).

58. Ook zullen alle extracten of bewysen uyt de doop-, kerk-, school- en doodboeken moeten geschreeven werden op een zegul van 12 stuyvers (Dito).

59. Alle particuliere scheepen, jonken en chialoupen of andere vaartuygen, hoedanig ook genaamt, die van Batavia, Java en Cheribon na de revier van Siac navigeeren, zullen moeten hebben een behoorlyke pas, geschreeven op een zegul van 100 rd^{s}, gelyk ook die van Batavia naar de West van India, China, Macao en Tonquin vertrekken, op een zegul van 5 rd^{s} en naar Siam, Cambodja, Pegu, Arrakan, Padang, de groote Oost, Malacca, Timor en andere binnen vaarwaaters, op een zegul van twee rd^{s}: maar die naar Java's Noordoostkust,

Bantam en Cheribon en van daar terug herwaarts willen, op een zegul van 24 stuyvers ofte een halve rd^r ende zulx op poene van een amende van 25 rd^s, te verbeuren by den eygenaar, dan wel den schipper of anachoda van zodanig een schip of vaartuyg, als men bevinde mogte van hier na de voornoemde plaatsen te vaaren zonder van een behoorlyk gezegulde pas voorzien te weesen, en van een hondert en vyftig rd^s voor den geenen, die een pas zonder het gerequireerde zegul vervaardigt heeft (Resolutie 9 May 1752 en 28 April 1761).

40. En zal van gemelde passen geen verder gebruyk mogen werden gemaakt als voor de enkelde togt, waar voor dezelve versogt en verleend zyn (Dito).

41. Wanneer het gebeurt, dat aan deese of geene werd gepermitteerd een jonk of ander vaartuyg direct uyt China naar Banjermassing ten handel te laaten vaaren, zal daar van g'expedieert werden een patent, geschreeven op een zegul van een hondert rd^s (Dito).

42. Alle scheepen, jagten en andere vaartuygen, onderdaanen van den Nederlandschen staat toebehoorende en nieuw aangebouwt zynde of de eerste maal voor haare reekening in zee gaande om naar andere plaatsen als Java's Oostkust, Bantam en Cheribon te navigeeren, zullen, boven de hier vooren gemelde pas, zig eens voor al moeten voorsien van een behoorlyke zeebrief, geschreeven op een zegul van 20 rd^s, ndien zodanig schip of vaartuyg een hondert lasten groot is en, van mindere groote zynde, pro rato, op een poene van drie hondert rd^s, te verbeuren by den eygenaar of de eygenaars van zoodanige scheepen of vaartuygen, die bevonden zullen werden zonder zeebrief te navigeeren (Dito).

43. Gelyk ook de passen, die den sabandhaar alhier gewoon is te verleenen aan houthaalders, visschers, steenhaalders en diergelyke vaartuygen voor den tyd van ses maanden, voortaan zullen moeten geschreeven werden op een zegul van 12 stuyvers (Dito).

44. Zo als meede van nu af, buyten 's Comp^s dienaaren,

geene passagiers met voorsz. particuliere scheepen en andere vaartuygen, van Batavia naar andere plaatsen als Java's Oostkust, Bantam en Cheribon willende of van andere 's Comp^s comptoiren herwaarts komende, zullen mogen overvaaren, ten zy ieder passagier voorsien is van een behoorlyke pas, alhier en op alle plaatsen, daar sabandhaars zyn, door deselve en op buyten comptoiren, daar geene sabandhaars zyn, door den fiscaal ofte andere bediendens, daar toe gesteld, onderteekent en geschreeven op een zegul van 12 stuyvers, en zulx op poene van 25 rd^s, te verbeuren by den schipper, supercarga, stuurman, anachoda of ander hoofd van gedagte scheepen of vaartuygen voor yder passagier, die hy, sonder van eene behoorlyke pas, invoegen voormeld, voorsien te zyn, zal meede neemen en overvoeren (Dito).

45. Wyders zullen ook voortaan de minuten van alle obligatien, die voor een secretaris, notaris, geswooren clerq of andere, daar toe gequalificeerde perzoonen gepasseerd werden, indien dezelve geen hondert ryxdaalders bedragen, moeten geschreeven werden op een zegul van ses stuyvers;

	rd^s st^s
die van een hondert rd^s en daar boven, tot 250 ryxd^s inclusive, op een zegul van...............	— : 12
die van meer dan 250 rd^s tot 500 rd^s inclusive, op een zegul van....................................	— : 24
die van meer dan 500 tot 1000 rd^s inclusive, op een zegul van..................................	1 : —
die van meer dan 1000 tot 2500 rd^s inclusive, op een zegul van..................................	2 : —
die van meer dan 2500 tot 5000 rd^s inclusive, op een zegul van	4 : —
van meer dan 5000 tot 10000 rd^s inclusive, op een zegul van..	8 : —
en die welke 10000 rd^s excedeeren, op een zegul van...	12 : —

op poene van de amende, hier vooren onder § 13, en dat daar en boven op zodanige ongezegulde of qualyk gezegulde minuten dan wel de grossen, daar van uytgegeeven, geen regt

gedaan, nog actie g'institueerd zal mogen werden, voor en al eer het voorsz. defect gepurgeert en het gerequireerde zegul met behoorlyke superscriptie daar omme geslagen of aangehegt zal zyn (Dito).

46. Ook zullen eenelyk de onderhandsche obligatien, die maar een hondert ryxds of minder bedragen, van het zegul regt in 't geheel vry zyn en aan alle, die deeze somma aan capitaal te boven gaan, by derzelver exhibitie in judicio moeten gehegt of daar omme geslaagen werden zeguls, de helfte van de voorsz. somma, voor alle notarieele obligatien bepaald, importeerende, sub poene, dat op ongezegulde of qualyk gezegulde onderhandsche obligatien insgelyks geen regt gedaan zal mogen werden, voor en al eer het voorsz. defect gepurgeert en het gerequireerde zegul met behoorlyke superscriptie daar omme geslagen of aangehegt zal weesen (Dito).

47. De minuten der koopbrieven van vaste goederen, Scheepenen, Weesmeesteren en Heemraaden kennissen zullen van het zegul g'excuseert, maar de secretarissen, gesworo clercquen of andere, daar toe gequalificeerde persoonen, gehouden zyn daar van aanstonds een gros of principaal instrument uyt te geeven, van de koopbrieven op zodanige zeguls § 45 van de minuten en notarieele obligatien gesegt is, en van Scheepenen, Weesmeesteren, Heemraaden, banken en amphioen societeyts kennissen of actens van verhypoteecquering op zeguls, twee maal zo veel bedragende, te weeten:

	rds sts
een Scheepenen, Weesmeesteren of Heemraden kennisse, geen hondert rds bedragende, op een zegul van	— : 12
die van hondert ryxds en daar en boven tot twee hondert en vyftig rds inclusive, op een zegul van..	— : 24
van boven de 250 rds tot 500 rds inclusive, op een zegul van....................................	1 : —
van boven de 500 rds tot 1000 rds inclusive, op een zegul van....................................	2 : —
van boven de 1000 rds tot 2000 vyff hondert rds inclusive, op een zegul van....................	4 : —

van boven de 2500 rd^s tot 5000 rd^s inclusive, op rd^s st^s
een zegul van.................................. 8 : —
van boven de 5000 rd^s tot 10000 rd^s inclusive, op
een zegul van.................................. 15 : —
en die welke 10000 rd^s surpasseeren, op een zegul
van.. 25 : —
(Dito).

48. Zo als mede alle huur cedullen van huysen, thuynen, landen, scheepen en andere immeubilaire goederen, die voor een secretaris, notaris of ander publicq perzoon werden verleeden, indien alle de jaaren of maanden huur, daar inne begreepen, te samen bedragen: rd^s st^s
beneeden de 100 rd^s, op een zegul van............ — : 6
van 100 en daar en boven tot 250 rd^s inclusive, op
een zegul van.. .... — : 12
van meer dan 250 tot daar boven tot 500 rd^s inclusive,
inclusive, op een zegul van...................... — : 24
van meer dan 500 rd^s en daar boven, tot 1000 rd^s
op een zegul van............................... 1 : —

En zo verder, als § 45 van de minuut obligatien gesegt is, zonder dat op de oude huurcedullen, na de expiratie van den gecontracteerden tyd, eenige huuren zullen mogen werden gecontinueerd en geprolongeert, alles op de poene, tegens de contraventeurs hier vooren onder § 13 gesteld (Dito).

49. Aan de huurcedullen, onder de hand verleend werdende, zal, by derselver exhibitie aan eenige regtbank of collegie, een zegul van gelyke groote, als hier boven van de notarieele gezegt is, met behoorlyke superscriptie gehegt of daar omme geslagen moeten werden, zullende de huuren, waar van geen of geen behoorlyk gezegulde huurcedullen werden geproduceert, verstoken zyn van 't regt van preferentie en legaal hypoteecq op de goederen, in 't huys van den huurder bevonden, ten waare de huur minder als sestig rd^s in 't jaar ofte vyftig rd^s ter maand mogte bedragen, wanneer zy de preferentie zal behouden, schoon daar van geen huurcedul gepasseerd waare (Dito).

50 Van alle huwelykse voorwaarden, die voor een secretaris, notaris, geswoore scriba of ander publicq perzoon werden gepasseert, zullen de minuten, indien een van beyde de contrahenten of de contrahenten reciproce daar by in eygendom, vrugtgebruyk of op eenige manieren geadvantageerd komt of komen te werden, te saamen ten bedraagen van 100 rd^s en daar boven, moeten geschreeven weesen op een rd^s st^s
zegul van.. 2 : —
maar de donatien, giften en andere advantages van beyde de contrahenten komende te beloopen drie duysend rd^s en daar boven, op een zegul van.... 6 : —
dog deselve advantages wedersyds te samen komende te monteeren een somma van 6000 rd^s en daar boven, zal voormelde minute als dan moeten weezen gesteld op een zegul van.......................... 12 : —

51. Waar benevens ook alle inventarissen, memorien, specificatien en alle andere acten, waar toe de voorsz. huwelykse voorwaarden relatief zullen weesen, voor een notaris of ander publicq perzoon gepasseerd werdende, moeten geschreeven werden op een zegul van twee rd^s; dog, zo wanneer de advantages, die wederzydse conthoralen komen te bedingen, niet in de huwelykse voorwaarden, maar in een acte apart, daar toe voorsz. huwelykse voorwaarden zyn relatief, zullen weesen g'expresseert, zullen de voorsz. huwelykse voorwaarden op een zegul van een rd^r geschreeven en tot de gemelde acte, indien meede voor een notaris of ander publicq persoon gepasseerd werd, zodanige zegul gebruykt moeten werden, als hier vooren ten aansien der voorsz. advantages in de huwelykse voorwaarden is geordonneert (Dito).

52. Voorts zullen van de gemelte huwelykse voorwaarden, voor een publicq perzoon gepasseerd, uyterlyk binnen den tyd van drie maanden na het passeeren van dezelve aan ieder van de principaale contrahenten moeten werden uytgegeeven een behoorlyk gros, geschreeven zynde op een zegul, bedragende het vierde part van het geene, daar op de minute zal weesen verleeden, en dus die, waar van de minute op ses rd^s geschreeven is,

op een zegul van 2 rd^s, vermits 'er geen zeguls van een en een halve rd^s zullen weesen, met een korte aanhaaling van het zegul, waar op deselve minute geschreeven is, op poene van 150 rd^s, te verbeuren by den secretaris, notaris, geswoore clercq of andere, daar toe gequalificeerde perzoon, die de gemelde grossen binnen den voorsz. tyd in de boven geciteerde forma niet opgemaakt en aan de respective contrahenten zal overgeleevert hebben; dog zullen, onverminderd het hier vooren aangehaalde, alle huwelykse voorwaarden, daar by iemand eene filiale portie of kinds gedeelte werd gemaakt of een onsekere somma toegevoegd, geschreeven moeten werden op een zegul van 4 rd^s (Dito).

53. Wyders zullen aan de huwelykse voorwaarden en daar toe relative actens, die niet voor publicque persoonen, maar onder de hand werden gepasseerd, by exhibitie derselve by eenige regtbank of collegie, moeten gehegt of daar omme geslagen werden zodanige zeguls, als volgens § 50, 51 en 52 tot diergelyke instrumenten, notarieel of publicq gepasseerd werdende, gesteld zyn, op een poene van 25 rd^s, te verbeuren by de particulieren, welke diergelyke, onderhands gepasseerde actens zonder zegul of met een zegul, niet van de bepaalde groote zynde, by eenige regtbank of collegie mogten overleggen.

En zullen wyders ook van de voorsz. contracten onderhands moeten werden gemaakt twee eensluydende en behoorlyk onderteekende principaalen, een ieder van dien op zodanigen zegul geschreeven, dan wel daar aan, by exhibitie aan eenige regtbank of collegie, zodanige zegul gehegt of daar omme geslagen moeten werden, als waar op de minuten van de publicque of notarieele voorwaarden hier boven zyn getaxeerd (Dito).

54. Alle minuten van testamenten, codicillen en alle andere soorten van uytterste dispositien, mitsgaders van alle giften, annotatien en andere acten, daar toe deselve testamenten, codicillen en andere uyterste dispositien haar komen te refereeren of die by den testateur uyt kragte van reservatoire of andere clausule, in testamenten, codicillen of andere uyterste dispositien geinsereert, werden gemaakt, moeten werden geschreeven

op een zegul van een rd^{r}, als des testateurs of comparants boedel geen 2000 rd^{s} uyterlyk bedraagt, dog meer dan 2000 rd^{s} importeerende, op een zegul van 10 rd^{s}; en zullen dierhalven alle secretarissen, notarissen en andere publicque persoonen, tot het passeeren van zodanige instrumenten geauthoriseert, gehouden weesen by het passeeren van de voormelde actens de testateurs of comparanten wel duydelyk af te vragen, of derselver boedel niet boven de 2000 ryxd^{s} uytterlyk kome te bedragen, en van het declaratoir van den testateur of comparant desweegens by zodanige actie mentie maken (Dito).

55. Dog van beslotene testamenten, codicillen en andere uytterste dispositien zullen alleen de superscriptien behoeven geschreeven te werden op zodanige zeguls, als in de even voorgaande § naar het vermogen der comparanten zyn bepaald, en zal dierhalven hier omtrent ook deselve vragen en annotatie plaats hebben, mitsgaders op qualyk gezegulde, beslootene testamenten, codicillen en andere uytterste dispositien geen regt mogen gedaan worden, alvoorens het defect gepurgeert en het gerequireerde zegul daar aangehegt of omme geslagen zal weesen (Dito).

56. Verders zullen alle reekeningen van weeskamers, voogden of curateurs en voorts van alle andere, daar by eenige gemeene administratie ontfangen en uytgegeven zal werden, verantwoord ende verreekent, uytgezondert die, rakende insolvente boedels, waar toe, zonder onderscheyd, maar een zegul van twaalff stuyvers zal behoeven gebruykt te worden, moeten werden geschreeven op zodanige zeguls, als hier onder werden gespecificeert, te weeten:

	rd^{s} st^{s}
daar de ontfang en de uytgave te zamen boven d'100 rd^{s} tot beneeden 400 rd^{s} bedragen op een zegul van	—: 12
van 400 tot beneeden de 1000 rd^{s}, op een zegul van	—: 24
van 1000 tot beneeden de 2000 rd^{s}, op een zegul van	1: —
van 2000 tot beneeden de 3000 rd^{s}, op een zegul van	2: —

	rd[s]	st[s]
van 3000 tot beneden de 5000 rd[s], op een zegul van	3 :	—
van 5000 tot beneeden de 10000 rd[s], op een zegul van	5 :	—
van 10000 tot beneeden de 15000 rd[s], op een zegul van	10 :	—
van 15000 tot beneeden de 20000 rd[s], op een zegul van	15 :	—
van 20000 tot beneeden de 30000 rd[s], op een zegul van	20 :	—
van 30000 tot beneeden de 40000 rd[s], op een zegul van	30 :	—
van 40000 tot beneeden de 50000 rd[s], op een zegul van	40 :	—
van 50000 tot beneeden de 75000 rd[s], op een zegul van	50 :	—
van 75000 tot beneeden de 100000 rd[s], op een zegul van	75 :	—
van 100000 tot beneeeden de 150000 rd[s], op een zegul van	100 :	—
van 150000 en daar booven, op een zegul van	150 :	—

(Dito).

57. Nogthans zal 't g'oorloofd weesen in dat stuk met de volgende distinctien te werk te gaan, namentlyk; dat alle boedel reekeningen, die slegts volgens agter reekeningen, welke bevoorens zyn afgesonden of nog staan te volgen en overzulx niet meer dan als extracten uyt een geheele boedel reekening kunnen geconsidereert werden, hoe groot of kleyn het saamen getrocken debet en credit ook zoude mogen weezen, zullen werden g'expedieert op een zegul van twaalff stuyvers; reekeningen, waar op by voorbeeld 30000 rd[s] op den credit met den jaarlyksen intrest van 900 rd[s] bekent staan en daar en tegen in den debet gelyke 900 rd[s] ter overmaking na Nederland tot onderhoud der kinderen of erfgenaamen en waar door zulk een reekening weder met rd[s] 30000 komt te sluyten, zal belast worden met een zegul, geproportioneerd na 't capitaal

van twee maal 900 of 1800 rd^{s}; wanneer reekeningen aan diverse erfgenaamen werden afgegeeven, zullen deselve yder apart werden geschreeven op een zegul, pro rato de somma, daar in begreepen (Resolutie 6 September 1754).

58. Dog de reekeningen, die gedaan werden door de rheeders of van de rederye van scheepen of vaartuygen, zullen van het zegulregt blyven g'eximeert (Dito).

59. De minuten van alle acten van cessien, transporten, donatien, overgiften van eenige meubilaire goederen, actien en crediten, die voor een secretaris, notaris of ander publicq persoon werden gepasseerd, zullen moeten geschreeven werden op een zegul van vier en twintig stuyvers, en zo ook die onder de hand werden gemaakt, als deese laatste een hondert rd^{s} of daar en boven bedragen; dog, beneden de hondert rd^{s} zynde, zal daar omme alleen, in cas van exhibitie aan een regtbank of collegie, een zegul van 12 stuyvers moeten werden geslagen; maar, in zo verre de gementioneerde brieven en instrumenten, 't zy onder de hand of voor een publicq persoon gepasseerd, komen te bedragen meer als een somma van thien duyzend rd^{s} of dat den verkoop van de getransporteerde goederen de voornoemde somma zal excedeeren, zullen de minuten van alle zulke cessien, transporten en overgiften moeten geschreeven werden op een zegul van een ryxdaalder (Dito).

60. De minuten van alle inventarissen en acten van scheydingen en subdivisien van eenige boedels, sterfhuysen of van eenige goederen, uyt welk een insigt en tot wat voor gebruik dezelve ook voor een publicq persoon zullen werden verleeden, zullen moeten geschreeven werden op een zegul van 12 stuyvers en zoo ook die onder de hand gemaakt werden, als dezelve, de lasten en schulden afgetrokken weesende, een hondert rd^{s} of daar en boven komen te bedragen, dog de onderhandsche, beneden de hondert rd^{s} zynde, zal daar omme alleen in cas van exhibitie aan eenige regtbank of collegie het gemelde zegul van 12 stuyvers moeten werden geslagen; maar in zo verre de gementioneerde inventarissen, acten van scheydingen en subdivisien, na aftrek van de lasten en schulden komen te

bedragen van 300 tot 2000 rd[s] inclusive, zullen deselve, 't zy voor een publicq persoon gepasseerd ofte onder de hand gemaakt werden, moeten werden geschreeven op een zegul van .... rd[s] 1 : —
van boven de 2000 tot 5000 rd[s] inclusive, op
een zegul van................................ » 2 : —
van boven de 5000 rd[s] tot 10000 ryxdaalders
inclusive, op een zegul van..................... » 5 : —
van boven de 10000 rd[s], op een zegul van..... » 10 : —
(Dito).

61. De minuten van alle acten van cautie, guarand, indemniteyt, van additie of repudiatie van een erffenisse, van authorisatie of commissie op eenige voogden en curateurs zullen moeten werden geschreeven op een zegul van 24 stuyvers (Dito).

62. Alle brieven van emancipatie ofte vrygeeving van lyfeygenen, item van adoptie, zullen moeten werden gesteld en uytgegeeven op een zegul van 24 stuyvers (Dito).

63. En zullen alle minuten van transporten van lyfeygenen, het zy dezelve onder de hand, dan wel voor een publicq persoon werden gemaakt ofte gepasseerd, moeten geschreeven werden op een zegul van 12 stuyvers; dog zullen op de grossen der voorsz. transporten wel tweede, derde of verdere verkopingen of overdragten onderhands mogen geschieden, mits dezelve alle op het gezegulde vel komen en ook anders niet (Dito).

64. En zal wyders moeten gecontinueerd werden by het reeds ingevoerde gebruyk van alle de briefjes, waar by Chineesen gepermitteerd werden onder 's Comp[s] jurisdictie, het zy hier of elders, te mogen verblyven, te schryven op een zegul van ses stuyvers, en zal voor zodanige permissie briefjes door de Chineesen in 't geheel maar behoeven betaald te werden een rd[r], aldus te verdeelen:
aan de secretarissen ofte den secretaris deser
regeering.. rd[r] — : 24
de secretaris der Chineese officieren............. » — : 6
Transporteere.......... rd[s] — : 30

Per transport........	rd[s]	— : 30
de bode van de Chineesen....................	»	— : $13^1/_2$
de Comp[e] voor het zegul en opgeld..........	»	— : $7^1/_2$
	rd[s]	1 : 3

(Dito).

65. Zo als meede alle actens, die door Heemraaden deser stads ommelanden wegens bekentmakingen van particuliere nopens den verkreegen eigendom, mitsgaders verkoop van huysen en erven, staande ende geleegen buyten de stad en in de ommelanden van dien, verleend, item de quitantien, die ter ordre van Heemraaden wegens den ontfang, zo van den impost der rytuygen, als huur en intrestpenningen van particulieren afgegeeven worden, zullen moeten werden geschreeven op een zegul van 12 stuyvers, wel verstaande, dat, de huur, intrest ofte pagt by termyn betaald werdende, niet telkens een nieuw zegul zal behoeven gebruykt, maar alle de quitantien van een en deselve pagt en huurtyd ofte van de intressen van een en hetselve jaar wel agter den anderen zullen mogen geschreeven worden (Dito).

66. Alle polissen van assurantie, cherte partyen en bodemaryen, minder inhoudende als 500 rd[s], zullen moeten geschreeven werden op een zegul van 24 stuyvers, die van 500 tot beneden de 10000 rd[s] op een zegul van een rd[r] en van 10000 rd[s] en daar en boven op een zegul van twee rd[s]; dog zullen geene bodemarybrieven op 's Comp[s] scheepen mogen werden verleeden, ten zy daar by verklaart werde, dat de penningen of goederen niet zullen werden aangelegt tot eenige, by de Comp[e] verbodene handel, op poene van zoodanige boete, als hier vooren, op § 13, tegens de contraventeurs van dit reglement, zo publicque perzoonen, als particulieren, gestelt is, en dat daar en boven op bodemary brieven op 's Comp[s] scheepen, waar in de gemelde clausule niet is geinflueerd, geen regt zal gedaan werden, ten zy dat de voorsz. verklaringe alvoorens in plano judicio komt te geschieden; en werd by deesen expresselyk g'interdiceert geen geld of goed tot verboden handel te geven, op de poenaliteyten, van ouds tegen den particulieren handel gestatueerd

en ten opzigte van den verboden handel als nog vigeerende (Dito).

67. En zullen wyders op een zegul van 12 stuyvers geschreeven moeten werden de minuten van alle protesten, insinuatien, contracten, speciaale procuratien, billetten van verkooping en generalyk van alle andere acten, hoe die ook genaamt zouden moogen weezen, die in deezen onder geen meerder of minder zegul explicite begreepen zyn, uytgesondert de minuten van generaale en codicilaire procuratien, die op een zegul van 24 stuyvers zullen moeten geschreeven werden (Dito).

68. De secretarissen, notarissen ofte andere publicque perzoonen zullen van alle minuten der acten, munimenten, bewys stukken, contracten, obligatien, uyterste willen en van alle andere acten, hoedanig ende van welke benaamingen dezelve ook zouden mogen zyn, gehouden weezen, aanstonds na het passeeren van de minute, op te maaken een behoorlyk gros; dog ten reguarde van de minuten der wedersydse obligatoire actens, contracten en instrumenten zullen daar van moeten werden gemaakt twee distincte grossen, ieder van dien geschreeven weesende op een zegul, bedraagende het vierde part van het geene, daar op de minute zal weesen g'extendeert, zo na als het met de zeguls uytkomt; maar, by aldien 't zelve vierde part geen 12 stuyvers komt te bedragen, zullen als dan de voorsz. grossen uytgegeeven moeten werden op een zegul van 12 stuyvers; en zal op dezelve grossen te gelyk verklaard moeten werden de qualiteyt van het zegul, daar op de minuten zullen weesen geschreeven, zo als meede by niemand, wie hy ook zoude mogen wesen (buyten het geene den dienst van d'Edele Comp^{e} betreft), eenige authenticque copien, extracten of eenige papieren, requesten, instrumenten, acten, geschriften, munimenten, niets uytgesondert, van welke benaminge dezelve ook zoude mogen zyn, zullen moogen werden geauthentiseert als op een zegul van ses stuyvers (Dito).

69. En zal wyders stiptelyk zorge werden gedraagen, dat

alle verdere grossen, namentlyk van actens, die niet wederzyds obligatoir zyn, schoon daar van ook twee of meer grossen mogten werden gevordert, geschreeven werden op een zegul, half zoo groot, als waar op de minuten gesteld zyn, zo na als het met de zeguls uytkomt, uytgezondert nogthans zodanige grossen, ten welkers belangen in deezen anders is geordonneert, op poene als vooren (Dito).

70. Niemand zal zig in regten of daar buyten mogen bedienen van zeguls, die eenigsints gevitieert zyn, sub poene, dat het overgelegt werdende document voor ongezegult zal werden gehouden en hy vervallen in de boete, daar op gesteld, ofte anders arbitralyk gestraft naar bevinding van zaaken (Dito).

71. En om te beeter verseekert te weesen, dat een zegul, tot omslag ofte andersints gedient hebbende, niet ten tweede maale zal werden gebruykt, zullen de presidenten in de respective collegien de zeguls, aan de geëxhibeert werdende papieren gehegt of daar omme geslaagen, by de overlegging aanstonds eygenhandig moeten verscheuren, indiervoegen dat egter kenbaar blyven, ofte zorge draagen, dat zulx door de secretarissen zonder manquement geschiede (Dito).

72. In de bank van leening zullen voortaan tot de recipissen van beleeningen, die minder als vyftig rd^s^ bedragen, geene zeguls behoeven gebruykt te werden, maar tot die van 50 rd^s^ en daar boven tot beneden de 1000 rd^s^ het thans gebruykt werdende zegul van ses stuyvers, en tot die van 1000 rd^s^ en daar boven een zegul van 12 stuyvers; en in de bank courant zullen certificaten van 1000 tot 10000 rd^s^ inclusive moeten geëxpedieert werden op een zegul van 12 stuyvers en die van hondert tot 500 rd^s^ op een zegul van ses stuyvers (Resolutie 19 December 1752).

73. Alle boeten en poenen, in dese ordonnantien gemeld, zullen werden geappliceerd een derde voor den aanbrenger, een derde ten behoeve van den officier en een derde ten behoeve van de armen (Dito).

74. En op dat een iegelyk te meer g'animeert mag werden

de contraventien teegens deeze ordonnantie aan den dag te brengen, zal de naam van den aanbrenger, des begeerende, gesecreteert en de portie van deselve in de boete, als hy den regter onbekend is, ontfangen werden by den officier, om door hem weder aan den aanbrenger uytgekeert te werden (Dito).

DE CURATOR AD LITES.

1. Volgens octroy van haar hoogmogende heeren Staaten Generaal heeft de Comp^e 't regt om indistinctelyk curatoren te stellen over boedels van hare, in deese gewesten overleeden dienaaren, zo wanneer dezelve geen kinderen, weduwen ofte erfgenaamen in India nalaten en dat zy niemand, die hen alhier is onthoudende, tot executeurs van hare testamentaire dispositie ofte administratie van haar nagelaaten boedels en goederen hebben aangesteld (Ordonnantie heeren Meesters 26 November 1671).

2. De voorsz. curatoren zyn gequalificeerd en geauthoriseerd om de sterfhuysen van de voorsz. dienaaren van de Edele Comp^e te redden, de zaaken van dien te verrigten, de processen, zo actieve, als passieve, te intendeeren, waar te neemen en vervolgen en generalyk te doen alles, 't geene de erfgenamen, present weesende, zouden konnen of mogen doen.

3. Ook zullen dezelve, 't geene van de voorsz. sterfhuysen, onder haare administratie gesteld, komt over te schieten, ten spoedigsten in Indien aan de Comp^e hebben goed te doen, ten eynde het zelve naar Nederland overgemaakt en vervolgens aan de daar toe geregtigden uytgereykt te werden.

4. Nog de voorsz. erfgenaamen, nog ook iemand anders ergens buyten Indien, zullen mogen querelleeren of hem opposeeren in eeniger maniere, in regten of daar buyten, tegens het geene by de voorsz. curators, in maniere als vooren, in Indien gedaan of verrigt zal weezen.

5. Het zal niet te min aan de voorsz. erfgenaamen of

andere g'interesseerdens, haar buyten Indien voormeld onthoudende, vry staan, wanneer zy kennis krygen, dat iemand van gemelde Comp^e in Indien overleeden is, wiens erfgenaam zy zyn of pretendeeren te weesen of by welkers boedel zy andersints zouden moogen zyn g'interesseert, een perzoon te committeeren en te stellen om den boedel en nalatenschap van de voorsz. overleedene in Indien te redden en te administreeren, voor zoo veel en zo verre die by de voorsz. curatoren, op ordre van de Comp^e aangesteld, als dan aldaar niet al bereyds gereddert zoude mogen zyn.

6. Wel verstaande, dat die te committeeren persoonen, hen in Indie presenteerende om zodanige boedel te administreeren en met der daad daar toe aldaar procedeerende, de functie van de by de Comp^e aangestelde curatoren zal cesseeren, blyvende niet te min in zyn volle kragt 't geen de voornoemde, by de Comp^e aangestelde curators als dan aldaar al bereyds gedaan en verrigt zouden mogen hebben.

7. Zullende wyders dan de gemelde erfgenamen of andere, by den boedel geinteresseerden van gelyken verstaan van de voorsz., by de Comp^e aangestelde curatoren in Indien te vorderen of door den geene, die zy goed zouden mogen vinden daar toe in Indien te committeeren, te doen vorderen reekening, bewys en reliqua van zyne administratie en eysschen vergoedinge van de schade, die zy door zyn toedoen zouden mogen hebben geleeden.

8. Dog zullen deselve erfgenaamen of andere, by den boedel g'interesseerden van de gemelde curatoren, in Nederland of elders, buyten Indien gekoomen zynde, zodanige reekening, bewys en reliqua, mitsgaders vergoedingen, niet mogen vorderen ofte doen vorderen in eenige manieren.

9. Om nu aan de salutaire intentie van hunne Hoogmoogenden by het boven gemeld octroy, dat in de voorgaande agt paragraphen is geverbaliseert, te voldoen is voor lange gestatueerd, zo haast als eenige Comp^s dienaaren, ten huyse van een der ingezetenen, dezer weereld komen te overleyden, denselven opstonds en binnen den tyd van een uur den

curator ad lites zulks bekend maaken en alle des overleedens goederen getrouwelyk aan hem overleeveren moet, zonder eenige te verswygen of agter de hand te houden, op poene, dat, zo wie bevonden zal werden 't geene voorsz. niet gedaan te hebben, gecorrigeert zal werden, te weeten: over de versuymde bekendmaking met arbitrale correctie en over het verbergen en toe eygenen van des overleedens goederen met de betaaling der drievoudige waarde derzelve en lyfstraffe daar en boven, na geleegentheid van zaaken (Ordonnantie 30 Maart 1669).

10. Den geene, ten wiens huyse eenige Comp[s] dienaaren mogten komen te overleyden, zal geen andere of meerder onkosten van begraffenisse of doodschulden mogen doen, als haar by schriftelyke licentie van den curator ad lites zal toegestaan werden, op poene, dat haar van de meerdere kosten geen vergoeding zal werden gedaan.

11. Onvermindert de oude ordre, dat den curator ad lites geen verlof zal mogen geeven tot het betaalen van eenige onkosten teegens de ordres, op de begraffenissen beraamt, niet teegenstaande de overleedene by monde of geschrifte anders mogt hebben begeert of bevoolen (Resolutie 7 April 1671).

12. Alle de geene, die eenige pretentien meenen te hebben en te konnen verifieeren op en ten laste der nalatenschappen van Comp[s] dienaaren, alhier ofte elders overleeden, zullen dezelve aan den curator ad lites ten spoedigste moeten aangeeven en bekend maken; ook, zoo het nodig zy, haar actie in regten institueeren, en zulx voor dat haar reekening ter generale zoldy comptoire geliquideert en afgeslooten werden, op poene, dat de geene, die daar in komt te manqueeren en zulx te versuymen, van zyn regt en pretensie, immers hier in Indie, voor altyd zal zyn en blyven versteeken, zonder dat haar eenige arresten zullen mogen werden verleend na het verloop van een vierendeel jaars, ingaande van den dag, dat zy zulx zouden hebben kunnen doen (Advertissement 1 September 1701).

13. De curator ad lites zal aan niemand eenige afbetaalinge weegens schuld van overleedene dienaaren, in voldoeninge van eenige vonnissen van den regter, verder of ruymer vermogen te doen ofte eenige ordonnantien daar toe verleenen, dan voor zo verre het procedido hunner nalatenschap, na aftrek van alle gevallene ongelden, nog zal komen te bedragen, mits dat het een ieder vry zal staan verdere pretensien te mogen laten stellen op de memorie van authorisatie, wanneer hy zulx tydig zal komen te verzoeken, ten eynde d'heeren Bewindhebberen in 't vaderland tot dies betaalinge d'vereyschte qualificatie en consent mogen geeven (Advertissement 13 January 1702).

14. Egter mag de curator ad lites, ter betaaling van alles, wat tot een eerlyke en fatsoenlyke begraving van den overleedene, mitsgaders genotene medicamenten en huysvesting geduurende zyn ziekte vereyscht werd, aanspreeken de gagie, die de ziek werdende of overleeden Comp^s dienaar boven zyn nalatenschap te goed mogt hebben (Resolutie 17 November 1705).

15. Den sequester zal geen boedels mogen aanvaarden, als alleen die, waar van hem de insolventie evident zal weesen gebleeken, sub poene van daar in geen salaris te verdienen en de administratie gratis te moeten doen, als zodanigen, niet notoir insolventen boedel door den curator ad lites aan hem mogte weesen overgegeeven; en anders of wanneer hy die van zelfs heeft aangevaart, het gantsche salaris uyt te keeren ten behoeve van den curator meermelt, mits boven dien den boedel stellende in dien staat, waar in hy den selven ontfangen heeft, dat is, dat hy, buyten begrafenis kosten of afbetaalde doodschulden, geregtelyke pretensien van doctoren en practizyns of chirurgyns, de overleedene in haar ziekte bediend hebbende, mitsgaders huyshuuren, voor zo verre die na regten preferentie hebben, item verschot voor spys en drank van perzoonen, daar de overleedene ten tyde van haar ziekte by hebben ingewoont, geen andere ongelden, van wat natuur deselve weesen of onder welke benaming ook, in reekening zal mogen

brengen, maar, buyten de voorsz. posten, al het uitgeschotene uyt zyn privé beurs betaalen (Resolutie 16 July 1754).

16. De curator ad lites, eenige boedels blyvende administreeren, na dat hem de notoire insolventie zal weesen gebleeken, zal even zodanig het gantsche verdiende salaris moeten uytkeeren ten behoeve van den sequester, zullende alle gemaakte ongelden voor zyn reekening loopen, excepto die van begravenis kosten of afbetaalde doodschulden, item practisyns geduurende de ziekte van den overleedene, voorts huyshuur, etc. en die tot segurance des boedels nodig geweest zyn.

17. Onder de dubieuse, niet tot de administratie van den sequester gehoorende boedels zullen gereekend werden dezulke, waar in papieren gevonden worden, die van eenige erffenisse of besterffenisse ten voordeele der voormelde boedels spreeken, of eenige actien of crediten, dan wel verklaringen of attestatien, die ten faveure derselver indiervoegen gewagen, dat daar uyt de apparente solventie van diergelyke, dubieuse nalatenschappen konde werden geconjectureert.

18. En in eene, anders notoir insolvente nalatenschap door den curator ad lites eenige diergelyke papieren gevonden werdende of bewyzen te bekomen zynde, zal hy deselve moeten vertoonen aan den heer Gouverneur Generaal, om van de probabiliteyt der sustenue van dubieuse gesteldheid van den boedel te oordeelen en daar na zyn Edelheids ordre afwagten, of zulk een nalatenschap onder hem, curator ad lites, zal blyven of niet.

19. Insgelyks zal de curator ad lites, alzo min als Weesmeesteren, een boedel, waar omtrent eenige de minste twyffeling mogte weesen, door wien van beyden deselve moet werden aanvaard, onder zig mogen nemen, alvoorens daar over te hebben erlangd de decisie of ordre van welgemelde zyn Edelheid (Resolutie 9 April 1709).

20. De curator ad lites zal genieten vyf perc^{to} salaris van alle procedidos van door hem in het openbaar, gelyk het behoord, verkogte losse goederen en twee en een halve ten hondert van vaste of onroerende goederen, mits voor de volle betaalinge der

vendupenningen instaande, mitsgaders twee en een half percent van gelden, die hy blootelyk, 't zy van den sequester of van schippers en boekhouders der scheepen ontfangen of van ook uytstaande ware, batelyke schulden, die van de boedels, welke hy verantwoorden en in 's Comp[s] cassa overbrengen moest, in zo verre hy, uyt hoofde van vendusalaris ofte andersints, nog geen voordeel van genooten heeft, en zulks zoo voor syn moeyte en risico, als de toezigt, dat geen quaad of ongangbaar geld ontfangen werd, het geene voor zyn reekening loopt (Placaat 5 September 1648).

21. Voorts zal den zelven, tot het invorderen van de penningen, van zyne openbaare vendutien procedeerende, 't regt van parate executie hebben de tyd van ses maanden, dog alvoorens insinuatie en renovatie moeten doen, mitsgaders een dagement voor d'regtbank, daar het zal behooren, om dezelve executie te zien decerneeren ten overvloede, invoegen hy op de gemynde goederen ook zodanig regt van preferentie heeft, als onder desolate boedels gestatueerd is (Resolutie 20 May 1670, 10 Juny 1755 en 14 Juny 1761).

22. Eyndelyk zullen, tot weering van alle abuyssen, de boeken, die den curator ad lites van de nalatenschappen houdt, niet alleen 's jaarlyks van twee, door den heer Directeur Generaal te benoemen gecommitteerdens behoorlyk werden gevisiteerd, maar ook dezelve gecommitteerdens, die tot de inventarisatie van een boedel zyn gebruykt, by het houden van vendutie moeten assisteeren en getuygenis geeven, dat de gevenduceerde goederen dezelfde zyn, welke by den overleedene nagelaten en door haar of ten haare overstaan g'inventariseert zyn (Resolutie 27 April 1694 en 9 July 1753).

23. De curator ad lites zal in 't afbetaalen van schulden of eenige andere uytgave van penningen van boedels, onder zyne administratie komende, daar van altoos, zonder faut, quitantie moeten neemen en dezelve wel bewaaren, ten eynde by de visitatie dezelve onder een behoorlyke notitie te produceeren, alzoo, by versuym of nalatigheyd van dien, de posten, daar toe betrekkelyk, niet zullen gevalideert werden.

24. By de inventarissen van onder beheering van voorsz. curator komende boedels zullen, zo wel de vaste, als roerende goederen, geene uytgezondert, bekent gesteld moeten werden, mitsgaders by de boedel reekeningen de datums, wanneer dezelve verkogt zyn.

25. De curator ad lites, de secretarissen van justitie of vendumeesters en alle de geene, die ampts halven geregtigt zyn openbaare verkoopingen te houden, mogen geen journaalen, kaarten, schriften of aanteekeningen van rheeden, stroomen, havens, kapen, hemelsteekenen, coursen en lugtverscheynsels, mits alle dependenten van de zeevaart, op de reisen gemaakt, geteekend of verkreegen, te verkopen of vervreemden, maar zullen de eerste in handen van den heere Gouverneur Generaal alhier of de Edele agtbaare heeren Bewindhebberen der kamer, waar voor zy repatrieeren, getrouwelyk overgeven, 't zy gerequireerd werden of niet (Resolutie 21 Augustus 1753).

26. Ook zullen zy alle gereedschappen ofte andere dingen, tot de navigatie gehoorende, die in nalatenschappen van overleedene gevonden werden, meede niet mogen te gelde maken, maar alles, wat van die natuur in hunne handen komt, onder behoorlyke quitantie over te geeven op 's Comp^s^ kaartemakers winkel alhier, behoudens egter aan de geene, die daar op eenig regt van eygendom ofte andersints mogte hebben, en ook aan de executeurs, curators ofte sequesters, in zo verre de instrumenten betreft, die zy kunnen aantoonen, dat de boedels en niet de Comp^e^ toebehooren, d'vryheyd om dezelve te reclameeren, daar en zo zulx behoord (Dito).

27. De curator ad lites zal, zo omtrent de overmaking van boedels, die onder zyn administratie komen, als van gelden, die van verkogte boedels op de uytreyse aan hem ter hand gesteld werden, alle mogelyke spoed maken en jaarlyks onder ultimo Augustus deese regeering berigten, welke boedels nog onder hem berusten en niet verantwoord zyn, met byvoeging van de reedenen, waarom deselve niet na Nederland geremitteerd of verantwoord hebben kunnen werden.

28. En op dat hy te beeter in staat zy aan de intentie deeser regeering volleedig te voldoen, zal de tweede visitateur der soldyen telkens aan de gemelde curator hebben op te geeven de posten van contanten, die by de scheepsboeken van verkogte boedels of gedeelters derselve als ingekomen bekent staan, sub poene van by versuym uyt zyn dienst gesteld te werden.

29. Ook zal den curator ad lites aan de schippers of boekhouders der scheepen een duydelyke en specificque quitantie verleenen van de gelden, die hy van hen ontfangt voor reekening van boedels van dienaaren, op de reys overleeden, en daar van copia authenticq door den tweeden visitateur voornoemd laten neemen, om hem tot narigt te dienen.

SALARIS DER SECRETARISSEN EN BEDIENDENS VAN DE RESPECTIVE COLLEGIEN, NOTARISSEN EN ANDERE BEAMPTEN.

Eerstelyk: voor den secretaris van den agtbaaren Raad van justitie deses casteels en Scheepenen, de gezworene clercquen, procureurs en deurwaarders, te weeten:

Voor den secretaris.

1. De secretaris zal hebben voor het insereeren in de rolle van alle civile en crimineele verzoeken, die in judicio gedaan werden en niet meer dan twee zyden schrift groot zyn rd^s^ —: 10

2. En van ieder verdere zyde............ » —: 6

3. Dog voor een constitutie van een procureur in judicio.............................. » —: 12

4. Voor yder marginaal apostil, dat hy op de gepresenteerde requesten zal stellen, mits het selve niet gerolleert zal moeten werden............ » —: 12

5. Voor het minuteeren, de eerste reyse copieeren, authentiseeren en teekenen van de volgende, zo civile, als crimineele notulen, te weeten:

van continuatien, die op het verzoek van parthyen of door haar versuym vallen en van defaulten... rd[s] —: 8

6. Van alle andere civile en crimineele, gemeene notulen, niet grooter als twee zyden schrift zynde » —: 8

7. Voor yder meerder zyde................ » —: 6

8. Item voor het opstellen, laten resumeeren en aanzeggen van de volgende, zo civile, als crimineele appoinctementen en dictums, inhoudende condemnatien van 1 tot 20, rd[s] à 48 stuyvers yder, inclusive » —: 24

9. Van 20 tot 40 rd[s]...................... » —: 36

10. Van 40 tot 100 rd[s]..................... » 1: —

11. Boven 100 gelyke rd[s] tot 200.......... » 1: 12

12. En boven de 200 rd[s]................... » 1: 24

13. En werden verstaan alle appoinctementen en dictums in zaaken van getuygenis der waarheyd, decretatien van arrest, interdictien poenaal, drossen, kyvagien, injurien, vegten, manslagen, ook van particulieren handel, sluykeryen, fraudatien en dieveryen, te weeten boven de 40 tot 100 rd[s], zulx hy daar voor zal genieten........................ » 1: 6

14. Ook van alle appoinctementen en dictums van approbatie of rejectie van testamenten, codicillen, donatien en andere uyterste willen............ » 1: 6

15. Voor het minuteeren, laten resumeeren en pronuntieeren van alle civile, g'extendeerde sententien, groot twee zyden of minder.............. » 1: 24

16. Item zal daar en boven aan hem werden goedgedaan voor het afschrift of de grosse van voorsz. appoinctementen, dictums en en sententien, die 100 rd[s] en daar en boven bedragen en twee zyden schrifts of minder beslaan................ » 1: 24

17. En zo het zelve meer dan twee zyden schrifts behelst, nog bovendien voor yder zyde... » —: 9

18. Dog voor het afschrift of de grosse van gemelde appoinctementen en dictums, in zaken van 1 tot 20 rd[s], het zy groot of kleyn........... » —: 24

19. En in zaken van 20 tot 40 rd[s]......... rd[s] —: 36

20. Voor het minuteeren, inschryven en laaten resumeeren van alle publicque, crimineele sententien, niet grooter als twee zydens schrift zynde, en voor het pronuncieeren van dezelve, mitsgaders het vaceeren op de executie, het zy op de ordinaire geregtsplaatse dan wel elders, als op Onrust, op de buyten posten of waar het zoude mogen weesen, van ieder sententie........................ » 1: 12

21. En van elke meerdere zyde........... » —: 9

22. Voor het minuteeren en grosseeren der inventarissen van aangehaalde goederen, mitsgaders de notulen van confessien, sub tortura of in 't volle collegie gedaan, twee zyden schrifts of kleynder zynde..... .... » —: 24

23. En van ieder verdere zyde............ » —: 9

24. Voor ieder recollement voor het volle collegie, groot of kleyn.......................... » —: 12

25. Voor het copieeren, authentiseeren en teekenen van allerhande civile en crimineele schriftuuren, producten en bylagen, hoedanig die ook mogen weesen of genoemd werden, voor yder zyde gros. » —: 5

26. Voor ieder gemeen extract uyt de crimineele condemnatien, daar meede de gagie der delinquanten afgeschreeven, de amenden, confiscatien en de kosten en misen van justitie geboekt of g'eyscht, gevangene gelargeert, gestraft of gebannen werden........ » —: 36

27. Voor het maaken van ieder stell biljetten, gemeenlyk bestaande in thien stuks, die aan het stadhuys, de stads poorten en elders aangeslagen werden, om actie te institueeren, goederen te verkopen, enz.............................. » 3: 24

28. Voor oculaire inspectien en visitatien van huysen, timmeragien, scheepen, vaartuygen, landeryen en diergelyke, binnen de stad. .... » 6: —

En buyten de stad......................... » 12: —

Te weten, als daar toe een geheele dag is doorgebragt, dog de helfte of rd[s] 3 en 6, zo daar aan maar een halve dag is besteed.

Voor het opmaaken van het rapport, voor ieder zyde schrifts.......... .... rd[s] —: 24

Voor dies afschriften, van yder zyde......... » —: 20

Dit alles buyten een ordentelyk defroyement, zo het verre buyten de stad is.

29. Voor vacatien by visitatien der gequetste, nedergeslagene of verdronkene lichamen sal hy niets genieten tot laste van den verongelukte, maar wel van de misdadigers........... ... . » 3: —

30. Voor het vaceeren op allerhande comparitien en goede manschappen, het zy dat dezelve kort of lang duuren, voor ieder reyse, dat de secretaris compareert.................... .... » 1: 24

31. En voor het minuteeren en grosseeren van alle schriftelyke verbaalen, compromissen, transactien, arbitrale uytspraken, rapporten en diergelyken, dewelke de secretaris op de comparitien en goede manschappen zal maken, twee zyden schrift of kleynder zynde............. ..... » 1: 24

32. En voor yder verdere zyde........... » —: 9

33. Voor het minuteeren en grosseeren van allerhande schriftelyke mandamenten, scheydbrieven van huwelyken en diergelyken, die door het collegie verleend en met desselfs zegul bevestigd werden, vier zyden schrifts of kleynder zynde.......... » 1: 24

Voor ieder verdere zyde................. » —: 10

34. Dog voor simpele certificaten van het collegie, mede met het zelve zegul............. » 1: —

35. Voor het geeven van copia inventaris of extract uyt het vendu-boek der g'executeerde of verkogte goederen, van yder twee zyden, behalven het bewaaren, sequestreeren en verkopen van goederen.................................. » —: 10

36. Van alle genamptiseerde of gesequestreerde contante penningen en goederen, te weeten:

Van yder 12 rd^s. die in contanten gelde onder hem genamptiseerd of gesequestreerd zullen werden rd^s —: 12

37. En van losse, genamptiseerde of gesequestreerde goederen, meubelen, koopmanschappen, juweelen, geschriften en die geen bederf onderworpen zyn, zal hy genieten, te weeten:

Als die goederen gerestitueerd en niet publicq gevenduceert werden, volgens de taxatie van het collegie, gelyk voormeld.......................... » —: 12

Dog van eenig bederf subject zynde en op authorisatie van het collegie verkogt werdende goederen mag hy geen sequestratie penningen in reekening brengen, maar alleen vendu-geld volgens de bepaaling, hier agter gemaakt.

38. En zal de secretaris geen namptissement of sequestratie salaris genieten van de goederen, die door de respective officieren aangehaald en aan den secretaris in bewaring gegeeven werden, ten waare dezelve aan parthyen advers gerestitueerd en die parthyen, om reedenen, in de kosten gecondemneert werden; als wanneer aan den secretaris zyn namptissement of sequestratie salaris betaald zal moeten werden door den geenen, die de voorsz. goederen na zig neemt, van yder ryxd^r waarde.. » —: 1

39. Voor het vaceeren op yder vendutie, die van 's heeren weegen ofte uyt kragte van geweesene sententien, dan wel op authorisatie van het collegie door den secretaris gehouden werd, zal hy voor zyn vendu-salaris, waar onder ook begreepen is het concipieeren en voorleesen der voorwaarden, genieten, te weeten: van alle losse of roerende goederen, lyfeygenen, etc., van yder hondert rd^s.... » 4: —

40. En de vaste ofte onroerende goederen, van elk hondert rd^s............................ » 3: —

Des, zo zal de secretaris voor de vendu-penningen moeten instaan en dezelve vier maanden na den verkoop moeten uytreyken en betaalen, schoon deselven nog niet geint of ontvangen mogten zyn.

41. Voorts van het minuteeren en grosseeren van allerhande actens, instrumenten, etc., hier niet genoemt of gespecificeert en door den secretaris gecoucheert werdende, zal hy hebben van elke zyde.......................... rd^s —: 9

42. Ook van dies eerste afschriften, voor yder zyde.................................... » —: 9

Voor de geswoorene clercquen.

43. De gesworene clerquen zullen genieten voor 't rolleeren van alle civile en crimineele presentatien of citatie briefjes, het zy om eysch te aanhooren, enz., tot recollement, uytspraak of waar toe het ook mogte weesen, item van simpele judicieele versoeken, niet meer dan twee zyden schrifts groot zynde.................................... » —: 18

Tot recollement en uytspraak............. » —: 12

44. En van yder verdere zyde daar en boven nog.................................... » —: 6

NB. Mits dat het selve eenelyk verstaan wierde van het eerstemaal rolleeren van yder zaake.

45. Maar voor de verdere presentatien in die zaaken zullen zy hebben.................. » —: 2

46. Voor de tweede afschriften van allerhande notulen van het collegie (zo die nodig zyn en gevordert werden), van ieder twee zyden........ » —: 6

47. Voor het minuteeren, copieeren, authentiseeren en teekenen van allerhande notuulen voor commissarissen zal de gesworene clercq voortaan een derde minder genieten als de secretaris.

48. Voor het apostilleren, laaten resumeeren en aanzeggen van de volgende appoinctementen en

dictums van commissarissen, inhoudende condemnatie van 1 tot 20 rd^s, swaar geld.......... rd^s —: 18

49. Van twintig tot 40 rd^s............... » —: 24

50. Van veertig tot vyftig rd^s............. » —: 30

51. De zaken van kyvagien, injurien, vegten, enz., gereekend als boven, van 20 tot 40 rd^s, en dus.................................... » —: 24

52. Voor het minuteeren, laaten resumeren en pronuntieeren van alle g'extendeerde sententien van gemelde commissarissen, met het afschrift daar van te samen groot twee zyden of minder...... » 1: 24

53. Boven de twee zyden, van ieder verdere. » —: 6

54. Voor het minuteeren en grosseeren van alle attestatien, declaratien, verklaringen of schriftelyke rapporten van chirurgyns en andere vraagpoincten, contra interrogatoiren, borgtogten, confessien en alle andere diergelyke, die voor de geswoorene clercquen gepasseert werden, twee zyden schrifts of kleynder zynde.................................... » —: 18

55. En van elk der verdere zyden.......... » —: 9

56. Van yder recollement voor commissarissen of gecommitteerdens op attestatien, declaratien, confessien, interrogatoiren en diergelyke, het zy groot of kleyn, zodanig als dezelve vallen ...... » —: 12

57. Voor het maaken van alle judicieele procuratien ter secretary, met dies afschriften, zegul- en getuygen-geld, door den geene, die daar toe geinclineerd zyn, alzoo een ieder de vryheid behoud deselve aldaar of by een der notarissen te passeeren » 1: 4

58. Voor het opzoeken van allerhande notarieele en judicieele, civile en crimineele actens, notulen, dictums, appoinctementen, sententien en diergelyken, van ieder jaar, dat doorgezogt moet worden..... » —: 6

59. En van dies authenticque extracten en copyen, voor yder zyde gros.................. » —: 5

60. Voor het opzoeken van een proces....... » —: 12

61. Voor het nazien van een proces ter eerster instantie, dat overgebragt werd, en het fourneeren der notulen daar toe........................ rd^s —: 28

62. Voor het maaken van inventarissen ter secretary, als 'er geen procureur in judicio is of dezelve in gebreeke blyft die in te dienen, van yder zyde................................ » —: 10

63. Voor het copieeren, authentiseeren en teekenen van een biljet, dat wegens insolvente boedels aangeslagen werd om actie te institueeren, goederen te verkoopen en diergelyken.......... » —: 15

64. Voor het vaceeren op civile executien in zaaken van 50 rd^s en daar beneden, binnen de stad » —: 24

En buyten................................ » 1: —

65. In zaken van 50 tot 100 rd^s binnen de stad » —: 36

En buyten................................ » 1: 24

66. In zaaken van 100 tot 200 rd^s, binnen de stad » 1: —

En buyten................................ » 2: —

67. Wel verstaande, dat hier onder gereekend is de gang, het inventariseeren, verzegelen, verzeekeren of in bewaarder hand neemen der aangeweesene en te executeeren goederen en voorts al het andere, uytgenomen het coely- of prauw loon en het verkoop- of namptissement geld voor den secretaris, dat daar onder niet begreepen werd.

68. Indien er van eene sententie, dispositief, dictum, appoinctement, acte of instrument, etc., dat de secretaris concipieert en minuteerd, meer als een afschrift aan parthyen moeste gegeeven werden, zal hy voor die meerdere copyen en het authentiseeren van deselve genieten voor yder zyde rd^s —: 5

69. Zo er visie of resumtie van proces stukken geschied ter secretary van het collegie, zal aan haar, voor hunne vacatie by dezelve visie en resumtie en om dat zy voor de stukken moeten respondeeren en zorge dragen, dat ze niet verlooren raken of verduysterd werden, voor yder vel gros werden betaald.................................. » —: 3

70. Mits dat van ieder stuk en elk proces niet meer als eenmaal visie of resumtie zal werden goed gedaan.

71. Zullende ook de geswoorene clercquen voor het neemen van opening van enquesten van wederzyds recollementen voor elk stuk hebben........................ rd^{s} —: 8

72. Voor het fourneeren van een proces, voor yder stuk, het zy groot of kleyn.................. » —: 2

73. En voor alle de notulen, tot de zaak behoorende, het zy veele of weynige................ » —: 2

En voor de zak........................... » 1: —

74. Van alle copyen van schriftuuren, productien, bylagen en andere stukken, in judicio buyten de rolle verzogt werdende, zullen de gesworene clerquen genieten voor yder zyde schrift 5 stuyvers en dus voor 't vel gros....................... » —: 20

En voor 't weder ligten van yder stuk, dat g'exhibeert word................................ » —: 8

75. Voorts zullen zy genieten van alle extraordinaire vacatien, op ordre van het collegie, voor yder dag.................................. » 3: —

En voor yder halve dag..................... » 1: 24

76. Item, generalyk van al het gunt zy voor commissarissen of gecommitteerdens waarneemen en hier vooren niet en is gespecificeert, zal de gesworene clercq voortaan een derde minder genieten, als den secretaris is toegelegt.

77. De adjunct van den Raad, niets anders genietende dan alleen voor het opmaaken der declaratien van onkosten, werd zulx thans, ter vermyding van alle disputen, in 't vervolg aan gemelden adjunct, als hem incumbeerende, alleen opgedragen om daar voor het gepermitteerde salaris te genieten.

78. Wyders werd de novo g'ordonneert en verklaart, dat yder zyde schrifts moet inhouden 20 regulen, behoorlyk gegrosseert, dat is van 24 à 26 letters in yder regul, het welk ten opzigte van het geene de secretaris of geswoorene clercquen zullen copieeren en authentiseeren, meede zo zal moeten g'ob-

serveert en in het byzonder omtrent de declaratien van onkosten inselvervoegen in agt genoomen werden.

79. Meede werd by renovatie gelast, dat de adjunct of gesworene clercq voor het extendeeren der declaratien van onkosten, voor yder vel van 20 reguls op een zyde en van 24 à 26 letters in een regul, niet meer zal mogen reekenen dan rd[s] —: 40

En voor het nazien gelyke.................. » —: 40

Dog voor de hoofden, zo wel van gedagte declaratien van onkosten, als van registers, inventarissen en alle andere schriftuuren, die, naar gewoonte, met groote letters en ten halver blad geschreeven werden, zal maar de helfte mogen genomen werden en zal al het overtollige in de extensie van de declaratien van onkosten moeten gemenageert en voor al dienen gelet te werden, dat daar inne geen intendits, appoinctementen of dispositien geinsereert werden, maar de practisyns zig eenlyk in dezer voegen daar omtrent schikken:

»de procureur voor den eysscher diend van eysch, legt »daar nevens over een register met diverse stukken, van »wegens den gedaagde werd daar van verzogt copia en »dag om te antwoorden, enz.".

En dat, wanneer appoinctement bekomen, de extensie eenlyk zal mogen behelsen: »voor het appoinctement betaald rd[s] ..."; voorts, omtrent alle termynen, na het even vermelte.

80. Item, dat onder alle het geene voorschreeven staat, niet gereekent zyn de leges van commissarissen of gecommitteerdens ofte verschotten, dan wel de kleine zeguls, die de secretaris of de gesworene clercquen verstrekt zullen hebben.

81. Mitsgaders, dat alle actens, instrumenten en cartabellen, als; schuldkennissen, attestatien, verklaringen, confessien, interrogatorien, reekeningen, extracten en diergelyke, geene uytgezondert, die in 't collegie overgeleevert en aan parthyen advers gegeeven of gesonden moeten werden, op de secretary gecopieerd en door den secretaris of de gesworene clercquen geauthentiseerd en geteekend zullen moeten werden.

82. En laatstelyk, dat de secretaris en de gesworene clercquen geen meerder salaris, nog ook hooger zullen eysschen of

exigeeren, dan de voorenstaande taxe in zig is contineerende, op poene tegen de overtreding, als hier agter staat uytgedrukt (Ordonnantie 3 May 1763 en resolutie 15 December 1763).

Voor de advocaten en procureurs.

1. In materie, beloopende 200 rd^s en daar en boven, voor consultatien en het aanteekenen van de instructie, haar van parthyen gegeeven, werd in liquide zaaken...... rd^s —: 14
2. Dog in illiquide zaaken.................. » —: 24
3. En in materie beneeden de voornoemde 200 rd^s tot 50 inclusive, in liquide zaaken...... » —: 10
4. In illiquide zaaken...................... » —: 14
5. Dog is dit voorenstaande te verstaan, als parthyen zelfs by haar procureur komen, maar zo wanneer iemand een procureur ten synen huyse by hem ontbied om met dezelven wegens syn proces te consuleeren, zal de procureur, behalven het vooren gemelde salaris, daar en boven nog genieten voor syn gang, te weeten in de stad, het sy aan d'Oost- of West-syde.................. » —: 20
6. Buyten de stad, behalven de vrye vragt... » —: 28
7. Voor alle eerste citatien en presentatien... » —: 10
8. En van de verdere...................... » —: 5
9. Van alle ordinaire termynen, te houden van eysch, antwoord, replicq, duplicq; te dienen van reprochen, salvatien, etc. en vonnis te hooren in zaaken van boven de 200 ryxd^s.............. » —: 18
En zo er een reconventie gedaan is, dan daar en boven nog 9 stuyvers.
10. Onder de voormelde somma, tot 50 rd^s toe » —: 14
NB. En wat daar beneeden is, hoord voor commissarissen van den raad.
11. In materie van 200 rd^s of daar en boven, als de zaaken voldongen werden by eysch, antwoord, replicq en duplicq, op eenen dag.............. » —: 40

12. En beneden de voormelde somma....... rd[s] —: 20

13. Voor 't minuteeren en grosseeren van eysch, antwoord, replicq en duplicq, advertissement van regten en diergelyken, voor het blad, behoorlyk gegrosseerd, dat is 20 reguls op een zyde en 24 à 26 letters in een regul.................. » —: 24

Of van yder zyde........................ » —: 12

Dog voor de hoofden van dien en alle andere schriftuuren, als, naar gewoonte, met groote letters en ter halver blad geschreeven werdende, zal maar de helfte mogen genomen werden.

14. Voor het concipieeren en grosseeren, teekenen en presenteeren van alle requesten, twee zyden groot................................... » 1: —

En voor yder meerder zyde nog............. » —: 9

Ende zulx, zo wel van de requesten, die by de justitie, als aan de hooge regeering gepresenteerd werden.

15. Van allerhande verzoeken in judicio, ter rolle niet gepresenteerd werdende............. » —: 10

16. Voor alle verzoeken van arresten of andersints, aan den president gedaan, twee zyden groot » 1: —

En voor yder meerder zyde nog............ » —: 9

17. Voor het voldingen in zaaken tegens den officier, wanneer zulx op een dag gedaan werd.. » —: 40

18. Voor reconventie en geproponeerde exceptien zullen de procureurs genieten half geld, volgens den inhoud van het hier boven staande.

19. Voor het termyn van continuatien, die door het verzuym der parthyen geschieden, anders niet.................................... » —: 10

20. Voor het vervolgen en ligten van alle judicieele actens......................... » —: 8

21. Van interrogatorien, articulen of positien te minuteeren, voor yder blad............... » —: 18

22. Voor de presentatie en citatie, waar by

getuygen, het zy een of veele, op het recollement werden gedagvaart.......................... rd^{s} —: 10

23. Voor het vaceeren op recollement van attestatien of interrogatorien, het sy deselve pro of contra parthyen belegt zyn, voor yder recollement op het stadhuys.......................... » —: 12

24. Aan de wooningen der getuygen of elders, binnen de stad.......................... » 1: 24

25. Buyten de stad.......................... » 3: —

26. Dog wanneer zodanige vacatien geschieden verre buyten de stad, zo dat daar meede een geheele dag of langer moet werden toegebragt, voor yder dag.......................... » 6: —

27. Van oculaire inspectien ter ordre van het collegie of op verzoek van parthyen, binnen de stad » 1: 24

28. Buyten de stad.......................... » 3: —

29. Dog verre buyten de stad, voor yder dag, behalven reys- en teerkosten.......................... » 6: —

30. Voor het neemen van opening van enquesten van wederzydse recollementen, voor yder stuk... » —: 8

31. Voor het minuteeren en grosseeren van den inventaris van stukken, in regtsvordering overgeleevert, voor het blad, behoorlyk geschreeven » —: 18

Dog voor het hoofd, als na gewoonte met groote letteren en ter halver blad geschreeven werdende, zal maar de helft mogen genomen werden.

32. Voor comparitien voor goede mannen, als procureurs by ordonnantie van den regter of op verzoek van parthyen compareeren, in zaken boven de 200 rd^{s}.......................... » 1: 24

33. Beneden deselve somma.......................... » 1: —

34. Voor het resumeeren der stukken, voor yder vel gros.......................... » —: 3

35. De adjunct en gesworene clercq, die het opmaken en nazien der reekeningen incumbeert, zal nauwkeurig moeten letten, dat in het hoofd van de reekeningen altyd gesteld

werde, tot welke somma en uyt wat hoofde het proces, waar van de reekeningen werden overgeleevert, is gevoerd, op verbeurte van een rd^{r} ten profyte van den armen, om daar uyt te konnen weeten, of de zake is uyt liquide, dan wel illiquide oorzaake aangelegt en tot hoeveel haar de termynen, enz., zullen moeten gevalideerd werden.

36. Voorts van alle andere zaaken, hier niet gementioneerd, zullen zy haar moeten te vreeden houden met de taxatie van den regter.

37. Dog voor het ontfangen van contanten, hunne clienten by sententie toegewesen, sullen sy geen provisie penningen mogen in reeckening brengen of afvorderen (Blaffert Raad van justitie 2 December 1761).

Voor de deurwaarders en bodens.

1. Voor yder citatie of dagvaardinge binnen de stad zullen zy genieten.......................... rd^{s} —: 5

2. In de voorstad en op de buyten cingels... » —: 8

3. Buyten de voorstad en de cingels tot aan de Parveese weg en de Papanger wagt.......... » —: 18

En van daar tot aan de kalkoven op Ansiol, de posten Jacatra en de Vyffhoek.............. » —: 28

4. Op de rheede alhier, aan een persoon geschiedende.................................. » 1: 24

5. Maar aan meerdere, aan scheepsboord bescheyden gedaan werdende, zullen zy genieten het ordinaire dagement geld van 5 stuyvers; wel te verstaan, als het dezelfde persoon is, die de dagementen laat doen; maar van bysondere meesters gezonden wezende, van yder citatie.................... » —: 28

6. Op Zoutelande, Noordwyk, Ryswyk ende Anke, van ieder.......................... » 1: 24

Op Meester Cornelis..................... » 3: —

7. Op Onrust, zo perzoonlyk derwaarts gaan. » 3: —

N.B. Daar onder gereekent hunne verteering.

8. Dog met een briefje de citatie bestellende. rd[s] —: 28

9. Op Maronde en Baccassie, van ieder. . . . » 3: —
buyten hunne reyskosten, waar voor rd[s] 5 bepaald worden, paardeloon er onder gereekent, mits dat zelfs moeten gaan.

10. Maar meerdere citatien, zo op Onrust, als Maronde en Baccassie moetende bestellen, als dan gelyk by art. 5 bepaald is.................... » —: 28

11. Voor het stellen van ieder ordinair relaas op een citatie, insinuatie, sommatie en renovatie zullen zy, zonder aanzien van plaats, behalven het bepaalde citatie geld, genieten.................. » —: 12

12. Wanneer het collegie, 't zy ordinaris of extra-ordinaris vergadert is en de parthyen, die de zaak aangaat, of getuygen voor dezelve moeten geroepen werden, zullen zy daar voor genieten na de verheyd van de woonplaatse, als by articul 1, 2, etc. genoteerd is.

Van arresten.

13. Wanneer arrest op een der voornoemde plaatsen gedaan werd, zullen zy, behalven het citatie geld, voor het maken van een ordinair relaas genieten.................. rd[s] —: 12

En, om dat die van arrest grooter vallen, voor yder zyde gros nog........................ » —: 8

14. Dog, by aldien perzoonen, schip of vaartuygen in arrest mogten genomen werden, waar van zeyl en roer geligt moesten zyn en door eenig volk bewaart worden, daar van zullen de nodige onkosten opgebragt, zo veel meer, als de ordinaire arresten bedragen, hun goed gedaan werden.

15. Wanneer de arresten, die ten versoeke van parthyen gedaan zyn, wederom door haar werden ontslagen, zullen zy zo veel genieten, als voor een citatie en ordinair relaas gepermitteerd is.

Van inventariseeren, executeeren en verkopen der goederen, zo over schuld, amende en confiscatie, als anders.

16. Als de deurwaarders speciaal g'ordonneert werden eenige goederen ten overstaan van getuygen te inventariseeren, zullen dezelve, behalven het voornoemde salaris van citatie, voor het minuteeren en grosseeren van yder zyde schrifts genieten.................................... rd^s —: 9

17. Voor allerhande bekkenslag, dat alomme door haar in de stad gedaan werd, zullen zy weegens ieder zaak genieten.................. » —: 33

18. De perzoonen, van wie, uyt kragte van appoinctement of sententie, etc., voor insinuatie en renovatie gelden of goederen afgehaald moeten worden, zullen voor het verleenen van quitantie aan den deurwaarder het volgende moeten betaalen:

19. Voor 't ontfangene en aan den eysscher of impetrant weder uyt te keeren geld, bedragende rd^s 200 en daar beneeden.................................... 1/4 perc^to

20. En van al, wat het gemeld montant te boven gaat, niet meerder dan......................... 1/8 »

21. Dog, zo het goederen zyn, die niet verkogt werden, zullen dezelve by den regter of commissarissen getaxeerd werden.

22. Voor het innen en uytkeeren der penningen, geprocedeert uyt verkoop van losse goederen, zullen zy genieten van het hondert.................................... rd^s 1: —

23. Van de vaste goederen.................. » —: 24

Van het aanhalen van confiscabele goederen, het zy op de rheede, binnen of buyten de stad.

24. Voor het oppassen aan boord in 't aanhalen van goederen, als binnen een halve dag gedaan werd, zal de deurwaarder genieten eens.......................... rd^s 1: 24

25. En zo het langer duurt dan een halve dag » 3: —

26. Vragt, coely loon en het waarschouwen van parthyen,

die zig opgedaan hebben en op de voorschreevene goederen pretensie willen maaken, daar buyten gereekent, ten waare de aangehaalde goederen kost- en schadeloos wederom wierden gegeven, wanneer zy niet meer als hunne verschootene guastos zullen mogen genieten.

27. Voor het aanslaan van ieder stel biljetten, het zy binnen of buyten de stad, op de rheede, op buyten plaatsen, daar 't zoude mogen wezen, zullen zy genieten..... rd^s 1 : 30

Van particuliere visitatien en comparitien voor commissarissen of goede mannen.

28 Voor het vaceeren op ieder ordinaire en extra-ordinaire visite, inspectie oculair van huysen, gebouwen, timmeragie, land, thuynen, bosscheiding, scheepen en andere goederen, etc., binnen en in de Zuyder voorstad, zullen zy genieten, buyten het ordinaire citatie geld.................... rd^s 1 : —

29. Verder buyten de stad, de vragt daar onder gereekent, dog buyten het ordinaire citatie geld.. » 1 : 12

Voor het exploicteeren van mandamenten.

30. Voor het exploicteeren van allerhande mandamenten, het zy by klokke slag of andersints, binnen de stad en het casteel, zullen zy genieten.................. rd^s — : 18

31. Voor het affigeeren van ieder stel der edictaale citatien, buyten en binnen de stad en het casteel.............................. » 1 : 30

32. Voor het minuteeren van hunne schriftelyke relasen, rapporten, etc., op de g'exploiteerde mandamenten, etc., die niet grooter als een zyde schrifts zyn.............................. » — : 9

33. Ende groter als een zyde, zullen zy voor yder zyde daar en boven genieten .... » — : 9

34. Ende werd verstaan in het generaal, dat elke zyde, behoorlyk gegrosseerd, moet inhouden twintig regulen en ieder regul 24 à 26 letteren.

35. De voordeelen en salarissen, zo van de eerste, als tweede deurwaarder, zullen by den anderen gevoegd werden, waar uyt de eerste twee en de tweede een derde genieten zal, waarom ook door haar beyden de exploicten en alle andere diensten, zonder onderscheyd, zoo wel te lande, als op de rhee, zullen moeten gedaan werden.

2. *Lyst van het salaris voor de notarissen.*

Voor het minuteeren en grosseeren van een obligatie, het zy met of zonder borgtogt, tot rds 100 . . . . rds —: 40
Van 100 tot 500 rds. . . . . » 1: 12
» 500 rds en daar boven . . . . » 1: 24
Slaven transporten met dies afschrift. . . . . » —: 42
Voor het minuteeren van een ordinair testament met dies gros. . . . . » 4: 24
Dog van meer extentie zynde, voor ieder blad nog » —: 24
By nagt dubbeld.
Superscriptie van een testament. . . . . » 4: 24
Actens van cessie, donatie, cautie, borgtogt, guarand, indemniteyt, quitantie, aditie, repudiatie en authorisatie, mitsgaders alle actens, die van die natuur zyn. . . . . » 2: —
Bodemary brief en het gros. . . . . » 1: 38
Generale en codicillaire procuratien van op reis gaande persoonen en het afschrift. . . . . » 2: 18
Een generale procuratie met dies gros. . . . . » 2: —
Speciale procuratien, diverse. . . . . » 1: 24
» procuratie tot den ontfangst van gagie, met twee afschriften. . . . . » 2: 24
Een wisselbrief, des nodig, met twee afschriften. . » 2: 18
Actens van substitutie en surrogatie. . . . . » 1: 32
Een acte van verseegeling en ook van ontseegeling, met dies afschriften . . . . » 3: —
Voor het minuteeren van inventarissen van boedels, voor ieder blad, ieder zyde van 20 reguls, ieder regul van 24 à 26 letters. . . . . » —: 30

En voor het afschrift van ieder blad, van 20 reguls op een zyde........................ rd^s —:24
Acten van koop, huurcedul, accoord, besteding, obligatoir, huwelykse voorwaarden, boedel reekeningen, protesten, insinuatien, interrogatorien, attestatien, declaratoiren, revocatien, afstand en certificatien, na dies groote, voor het minuteeren van ieder blad........................ » —:24
En voor het grosseeren van het blad........... » —:24
Wyders voor alle copyen, zonder onderscheid, voor ieder vel................................ » 1:—
Alles gereekend buyten den gang, indien zodanige actens niet ten comptoire van den notaris gepasseerd werden, item buyten het zegnl- en getuygen geld.
Voor een gang binnen de stad................. » —:24
En buyten de stad.......................... » 1:—
Wyders voor ieder uur vacatie................. » 1:—
Dog by nagt dubbelt (Ordonnantie 3 May 1763).

3. *Lyst van de salarissen voor den secretaris van kleene zaaken, den geswooren clercq van den Raad en de solliciteurs.*

Voor de constitutie op de secretary............ rd^s —:12
» 't rolleeren van d'eerste presentatie, item default, recollement en uytspraak, ieder... » —:10
» 't rolleeren van de loopende zaaken........ » —: 2
» de ordinaire notul van loopende zaaken met het zegul................................ » —:16
» » ordinaire notul van default met het zegul » —:16
» » extra-ordinaire notul van default, na de grootheid getaxeert.
En van ieder zyde, dat dezelve nog grooter is dan een vel schrifts, nog.................... » —: 9
En voor de notul van recollement met het zegul. » —:23
Voor d'acte van recollement.................. » —:12

Voor 't appoinctement van domicilium citandi et executandi, enz., zo ook voor 't appoinctement van namptissement met 't zegul..........	rd^s	—: 42
» ordinaire appoinctementen ter rolle met 't zegul en afschrift op een zegul................	»	1: 6
» extra-ordinaire appoinctementen ter rolle, na de grootheyd; voor ieder zyde, dat het grooter is als een ordinair appoinctement, nog.......	»	—: 9
» een ordinaire sententie, een vel groot, met het zegul en dies afschrift op een zegul.......	»	2: —
En grooter, voor ieder zyde nog................	»	—: 9
Voor de notul van huys ruyming met 't zegul...	»	—: 32
» een copia obligatie, van ieder zyde gros....	»	—: 9
» alle verdere copia's, die ter rolle of daar buyten verzogt werden..................	»	—: 9
» het neemen van visie, voor ieder vel......	»	—: 3
» » weder ligten van ieder stuk..........	»	—: 4
» » opmaken der kosten, ieder zyde, buyten het zegul......................	»	—: 10
» » nazien van dezelve......................	»	—: 10

De solliciteurs.

Consultatien en aanteekening van de instructie...	rd^s	—: 12
Voor de gang binnen de stad.................	»	—: 10
» eerste presentatie, item default en recollement, ieder buyten het zegul..................	»	—: 10
» het ligten en weder ligten van ieder stuk..	»	—: 4
» de ordinaire termynen...................	»	—: 7
» inconventie en reconventie of exceptie......	»	—: 10
» 't termyn van uytspraak	»	—: 7
» » » » waar by condemnatie ter rolle werd geobtineerd...........	»	—: 10
» revisie of resumtie van de bewysstukken en bylaagen, die geproduceerd zyn, dan wel resumtie, die van andere papieren verzogt word, voor ieder vel gros......................	»	—: 2

Dog voor de hoofden van alle diergelyke papieren, als met groote letters en ter halver blad geschreeven werdende, mag maar de helfte genomen worden.

Voor de communicatie binnen de stad.......... rd^s —: 10
» » » buyten » »........... » —: 14
» 't intendith met het zegul................ » —: 18
» 't overhandigen van declaratien van onkosten of eenige copyen aan hunne meesters, binnen de stad.................................. » —: 10
Item buyten de stad........................ » —: 14
En voor de communicatie, als er iets ingediend is, binnen de stad........................... » —: 10
Buyten de stad............................ » —: 14
Voor het opmaken van den inventaris, aan den gesworen clercq en niet de solliciteurs, voor ieder vel, mits niet ter halver blad en met groote letters geschreven zynde.................... » —: 36
Item voor het fourneeren van het proces, voor ieder stuk.................................. » —: 1
Voor de genomene opening van enquesten, den gesworen clerq voor ieder stuk............. » —: 4
En de solliciteurs................. .... » —: 4

Voorts zal ieder declaratie van onkosten met 5 perc^{to} boven het bedragen van gemelde declaratie beswaart werden en deze 5 perc^{to} aan de leeden van den Raad, van Scheepenen en van 't collegie van kleine zaaken voor 't examineeren en nasien van die declaratie toegelegt, gelyk meede aan gemelde leeden van den Raad g'accordeert werden twee stuyvers van yder notarieele acte, die door hen als commissarissen uyt gemelden Rade nagesien sal syn, om door de notarissen, ider voor zo verre de voor hun gepasseerde actens betreft, betaald te werden, met ordre aan de secretarissen van meergemelden Raade, Scheepenen en commissarissen van kleine zaaken, om het een en ander in te vorderen en te colligeeren, ten eynde jaarlyks onder de respective leeden van de collegien in gelyke deelen verdeelt te werden.

Verder blyft de procureurs en solliciteurs g'interdiceerd om in zaaken, waarinne zy bereeds sententie of appoinctement bekomen hebben en genoodzaakt syn verzoek tot verkoping of gyseling te doen, buyten de sententie of het appoinctement, het welk zy als dan eenelyk zullen moogen overleggen met de daar aan g'annexeerde relaasen van den deurwaarder of bode, daar nevens een register met stukken te exhibeeren, gelyk meesten tyds geschied is, eenelyk om daar door de kosten te vermeerderen; met ordre aan de collegien van justitie om daar omtrent attent te zyn en almeede te beletten aan de practicyns het maken van alle onnodige allegatien en redites in haare schriftuuren en voor al in haare requesten of andersints; en, by bevinding van het contrarie, by sententie, vonnis of dispositie te verklaaren, dat zy daar voor geen salaris verdient hebben.

Mede werd gestatueerd, dat de declaratien van kosten, door de commissarissen en gecommitteerdens, in welker maand de sententie van het proces gepronuncieert is, nagezien en geteekend zullen moeten werden en door geen andere, op verbeurte van een hondert ryxdaalders voor den armen door den geenen, dewelke tegen deeze speciaale ordre zal zyn te werk gegaan.

Werdende ook deeze commissarissen en gecommitteerdens gerecommandeert en gelast om zorge te dragen en in te staan, dat 'er niets boven 't gepermitteerde by dit reglement werde opgebragt, nog voor den een, nog voor den anderen, nadien, by bevinding van het contrarie, dezelve almeede zullen verbeuren gelyke hondert ryxdaalders voor den armen.

Buyten dien zal de geene, die zig zal hebben g'emancipeert dese ordre ten aanzien van 't bepaalt salaris te overtreeden, gedeporteert en dus uyt zyn dienst gesteld werden, ongereekent de verzending met een der eerst vertrekkende scheepen na Nederland van de geene, die van daar in India mogten zyn aangekomen (Ordonnantie 3 May 1763 en resolutie 15 December 1763).

4. *Lyst der salarissen, zodanig als dezelve by den secretaris, geswooren clercq en bode van Weesmeesteren deser stede genoten zullen mogen werden.*

De secretaris.

Voor den verkoop van losse of vaste goederen, van het hondert onder deselve conditie, als van den secretaris van justitie is gezegd . . . . rd[s] 5 : —
» het inventariseren, het opmaaken van den inventaris en de dierweegens te doene moeyte, van ieder vel, mits vier en twintig reguls op een zyde gesteld en alle onnodige extensien vermeyd werden . . . . » 1 : —
» het inboeken van alle inkomende capitaalen, van het hondert . . . . » — : 12
» het registreeren van testamenten . . . . » 1 : 24
» 't passeeren van Weesmeesteren kennissen . . » 2 : 24

De gesworene clercq.

Van alle verdeelingen en overschryvingen der gelden, van het hondert . . . . rd[s] — : 12
Mits zig stipt gedragende aan Weesmeesteren instructie en verders geene verdeelingen en overschryvingen makende, als die noodsakelyk geschieden moeten.
Voor een certificaat, dat niets met de weeskamer hebben uytstaande . . . . » — : 24
Blyvende van die betaaling g'excuseert de geenen, die verklaringen van armoede hebben ingedient of die zig andersints in een armoedige staat bevinden.
Voor een quitantie voor pupillen of andere persoonen, die haar capitaalen van de kamer ligten . . . » — : 12
» het royeeren van een Weesmeesteren kennis » — : 12

Voor het opmaaken der biljetten.............. rd[s] 1 : —
» yder perceel, dat verkogt werd.......... » 1 : —
» de extracten, die aan d'huysen appart g'affigeert en tot het doen der opdragt uytgetrokken werden, 't stuk.................... » — : 12
» een certificaat onder een verklaring van armoede, niets te laaten betaalen.
» 't extraheeren van reekeningen, journaals wyse, en alle andere papieren, staande 24 reguls op een zyde, 't vel.......................... » — : 40
Dog van copias van testamenten, inventarissen en vendurollen zal voor 't vel, gelyk voormeld, maar bereekent mogen werden.................. » — : 20
Voor een copy zoldy reekening................. » — : 12

De bode.

Van den verkoop der losse en vaste goederen een half procent of.......................... » — : 24
Voor de invordering van alle uytstaande gelden een quart procento of................. » — : 12
» 't ophaalen en bestellen der testamenten, van ieder.............................. » — : 12
» ieder persoon, die hy citeert om in vergadering te compareeren.......................... » — : 12
» tafel, zeyl en gomslag tot de vendutie..... » 2 : —
» het aanslaan der biljetten................ » 1 : —

5. *Lyst der salarissen, zodanig als dezelve by den secretaris, clercq en bodens van Heemraden der Bataviasche ommelanden genoten mogen werden.*

De secretaris.

Voor ieder extract........................... rd[s] 1 : —
» » erf of stuk land, by verkoop....... » — : 12

Voor ieder quitantie.......................... rd^{s} —: 12
alles buyten het zegul geld.
Voor commissie- of vacatie geld, 's daags........ » 6: —

De clercq.

Voor ieder request, buyten 't zegul geld......... » 1: 30
» » registratie van de suykermoolens, araks-branderyen, steen-, kalk-, pannen- en potte-bakkeryen, by verkoop of overschryving...... » 1: 30

De bode.

Voor ieder vacatie by particuliere werken, 's daags » —: 24
» » » in commissie, 's daags....... » 3: 12
(Ordonnantie 3 May 1763).

6. *Lyst der salarissen, zodanig als dezelve by den secretaris en bode van 't collegie van Boedelmeesteren genoten mogen werden.*

De secretaris.

Voor het verleenen van een permissie briefje tot het begraven van een Chinees of Mahometaansch lyk.... rd^{s} —: 12
» het registreeren en uytschryven van een testament.............................. » 1: 42
NB. Hier van genieten de gesworе clerq of over-drager.................................. » —: 12
Voor het verleenen van een Chineese trouwbrief. » 1: —
» » opmaaken van een boedel reekening, na het getal der jaaren en dat dezelve groot is; egter mag dezelve niet surpasseeren » 10: —
» » passeeren van een quitantie, zonder borg-togt.................................. » —: 12
» » passeeren vau een quitantie, met borgtogt » —: 24

Voor het inventariseeren van een boedel, na dat daar veel tyd en moeyte meede toegebragt werd; egter mogen zodanige inventarissen almeede niet surpasseeren........... rd^s 10 : —
» » opmaken van onderhandse inventarissen, als: in de boven landen, 's daags..... » 6 : —
in de stad........................ » 3 : —
» de vendupenningen van losse goederen pro cento » 4 : —
» » » » vaste » » » » 3 : —

Beyde onder dezelfde conditie, als van den secretaris van justitie is gezegd.

Voor het biljet-geld tot 't verkoopen der vaste goederen, voor yder stel.................... » 9 : —

Dog, by aldien het biljet groot is en boven de vyfthien perceelen bevat, dan is het salaris dubbelt (Ordonnantie 3 May 1763).

De bode.

Voor de vendupenningen van alle vaste goederen, een halve percent of.......... .... rd^s — : 24
» de vendupenningen van alle losse goederen, een percent of...................... » 1 : —
» het aanplakken van biljetten........... » — : 24

Laatstelyk werden de bediendens van de collegien van Weesmeesteren, Heemraden en Boedelmeesteren de stipte observantie der voormelde ordres ernstig aanbevoolen, op poene, dat de geene, die de gemaakte bepaalingen in deesen mogte komen te overtreeden, voor een jaar zullen werden gesuspendeert van haare ampten en bedieningen, boven twee maanden gagie, tot een boete voor d'armen.

7. De Moorsche priester, die tot het beëedigen van Moorsche getuygen by de collegien van justitie werd gebruykt, zal voor ieder gang en comparitie in Raade een rd^r genieten (Resolutie van Schepenen 20 January 1681).

8. Gecommitteerde Heemraaden, ten verzoeke van eenige twistende parthyen ofte ter instantie van andere lieden, die

met eenige uytgifte van landeryen gebeneficeert werden, visites of oculaire inspectie gaande doen of neemen, zullen genieten het volgende salaris, namentlyk:

voor een visite buyten de buyten forten en ring of nieuwe sloot, ieder der gecommitteerde leeden........ rd^s 3 : —
de secretaris en bode, ieder.................... » 1 : 24
voor een visite binnen de forten en ring sloot, de leeden ieder............................ » 2 : —
de secretaris en bode, ieder.................... » 1 : —

Des dat, zodanige visites zo ver te doen zynde, dat daar toe een geheele dag met de heen en weder reise vereischt werd, als dan by de leeden eens zo veel zal genooten werden als voor de geenen, die buyten de forten gedaan werden.

Of zo veel meer of minder, als by 't collegie billyk zal g'oordeelt werden, zynde het salaris van den secretaris en bode in dat geval op § 5 reeds bepaald (Resolutie 18 Juny 1686).

9. Insgelyks werd aan de landmeeters het volgende salaris toegevoegd, binnen de stad en voorstad, als meede op de buyten barm:

1° voor 't meeten van een erf binnen de stad ofte meer als een erf, mits dat een perzoon toekomen, zo de meting binnen de tyd van 6 uuren kan geschieden, zal de landmeeter genieten......................... rd^s 3 : —

2° gelyk meede in de voorstad en de erven, die aan de buyten barm, rondom de stad geleegen zyn, al meede......................... » 3 : —

3° zo de meting niet kan geschieden binnen de tyd van 6 uuren, zo zal de landmeeter voor ieder uur, dat hy langer meet, nog een halve rd^r meer genieten boven de voorgestelde 3 rd^s, maar zo hy de meting in minder tyd kan afdoen, 't zy in hoe korten tyd het ook zoude mogen weezen, edog volgens het begeeren van d^{l}geene, die hem te werk stellen, zal hy egter de voorsz. 3 rd^s ten vollen genieten buyten de stad en binnen d'fortressen;

4° voor het meeten van een stuk land ofte thuyn, geleegen binnen het district van de fortressen Soutelande, Noord-

wyk, Ryswyk en den nieuwen dam, zo de meeting op een dag kan geschieden met het heen en weder gaan, zal den landmeeter genieten.......................... rd^{s} 4 : 24

5° wel verstaande, al schoon de meting in korten tyd wierd afgedaan, zal hy egter het volle geld van ryksdaalders vier en een halve genieten;

6° maar, ingevalle de meeting de eerste dag met het heen en weder gaan niet kan geschieden, maar de landmeeter daar langer tyd toe van nooden heeft, zo zal de meeting by den dag betaald moeten worden, te weeten voor ieder dag.................................... » 4 : 24

7° maar den landmeeter zal gehouden weesen den eersten dag den tyd van 5 uuren te meeten, mits dat hem vry zal staan die agter malkander af te meeten of dat hy tusschen beyde wil rusten, maar den tweeden dag meede nog den gantschen dag werk hebbende, zal hy gehouden zyn 6 uuren te meeten en den dag, dat hy gedaan zal hebben om weder na de stad te gaan, zo zal hy almeede maar gehouden zyn 5 uuren te meeten;

8° verders, zo den landmeeter boven d'gestipuleerden tyd nog met zyn meeting niet gedaan heeft of, wel gedaan hebbende, nog naar de stad moet gaan, te weeten, zo hy den laatsten dag volkomen 6 uuren lang gemeeten heeft, zo zal hy daar voor een halve dag huur genieten, ten bedragen van.......................... rd^{s} 2 : 12

9° den landmeeter zal niet gehouden zyn by minder als by halve dag hem te laaten betaalen, excepto, den eersten dag zal hem altyd vol betaald werden, al waar 't ook, gelyk vooren gesegd is, de meting in nog zo veel korter tyd gedaan wierd, en dat uyt consideratie, dat hy de gang heen en weer moet doen.

Buyten de fortressen.

10° Zo de meting gedaan moet werden buyten 't district van de meergemelde fortressen, zo zal den landmeeter genieten 's daags.......................... rd^{s} 6 : —

11° zal den landmeeter verder gehouden weezen in de meetingen buyten de fortressen meergemeld zig te reguleeren naar den inhoud van 't 4de, 5de, 6de, 7de, 8ste en 9de articul van dese §, uytgesondert zyn dag huur, die hier, gelyk in 't 10de articul gezegd, gesteld is op 6 rd^s^ en een halve dag op drie rd^s^;

12° verders, zo de meting buyten de voorsz. fortressen geschied, zo zal den landmeeter moeten voorzien werden met een bequaam paard of, zo men niet te paard kan ter gedestineerde plaats komen, met een bequaame scheprauw of, by manqument van dien of zyn eygen gebruykende, zal daar voor een halve rd^r^ daags in reekening mogen brengen.

Voor 't maken van kaarten.

13° Voor 't maken van een kaart met 't nodige schrift, daar by staande, maar een imperiaal vel groot weezende, zal hy genieten........................... rd^s^ 3 : —

14° zo een kaart grooter als een imperiaal vel is, sal den landmeeter voor alle de overige vellen genieten, voor ieder.......................... » 1 : 24
dat is voor een kaart van twee vellen..... » 4 : 24
» » » » » » drie » .... » 6 : —
» » » » » » vier » ..... » 7 : 24
en zo voorts.

10. De scherpregters zullen, buyten hunne winnende maandgelden, hebben het volgende salaris:

1° van elk perzoon, die zy van 't leeven ter dood zullen brengen, rd^s^ 6, 't zy op wat manier zulx zy; en, zoo wanneer zy het doode lichaam buyten op een rad ofte aan een galge moeten brengen, zullen zy daar voor genieten twee ryxd^s^;

2° van luyden, die haar zelve verdaan hebben en door den regter gelast worden in een mik aan de galge ofte anders gehangen te worden, zullen zy drie rd^s^ hebben;

3° voor het enpaleeren of spitten zullen zy genieten thien rd^s^;

4° voor regt, daar de dood niet op volgt, als: van geesselen, brandmerken, oor ofte ooren afsnyden, door de tonge steken, hand afhouden, oog ofte oogen uytsteeken, en zo voorts, zullen zy hebben drie rd^{s}; wel vertaande, dat, indien aan een persoon meer als een executie gedaan word, als: geesselen en brand merken, geesselen en oor afsnyden ofte oog uytsteken, ofte wel geesselen en brandmerken en oor afsnyden en diergelyke, dat zy voor zodanige meerdere executien niet meer zullen hebben als halff geld;

5° van de perzoon, die de scherpregters zullen tortureeren ofte pynigen, zullen zy 2 rd^{s} hebben; maar, als iemand niet met torture bedreygd word, daar van zullen de scherpregters niet meer hebben als half geld, te weeten, by aldien daar over geroepen zyn, en anders niet;

6° van het geesselen, dat binnen 't stadhuys door de dienaars van de officieren gedaan word, zullen zy niets te pretendeeren hebben;

7° wanneer iemand, gesententieerd zynde te sterven, gegeesseld te worden of diergelyke, door de hooge reeringe gepardonneert wordt, zullen de scherpregters half zo veel genieten, als zy gehad zouden hebben, by aldien de sententie g'executeerd waare geworden (Oude statuten, resolutie 31 July 1753 en besluit XVII^{nen} 13 July 1753).

11. Geene boedels van overleedene of insolvente perzoonen zullen door Wees- of Boedelmeesteren, den curator ad lites, de secretarissen van justitie, als sequesters over insolvente boedels, en generalyk alle, die uyt kragte van zyn ampt eenige administratie van boedels competeerd, voor waakloon of toezigt van clercquen niet hooger of meerder mogen werden beswaard als voor twee toezienders of clercquen, die ieder des daags, tot laste des boedels, zullen genieten een quart of te samen een halve ryxd^{r} en niet meer, of ook uytterlyk niet langer als voor den tyd van ses weeken, na verloop van dewelke, indien de boedels dan nog niet gered ofte ten gelde gemaakt mogten zyn, gelyk doorgaans in veel minder tyd geschied, de bewakinge door zodanige clercquen zal moeten werden

vervolgt voor het loon, dat zy van de Comp^e of van haare respective collegien genieten (Resolutie 23 Juny 1716).

12. Behalven het geene voor 't inboeken der actens van bevorderde of verbeterde dienaaren, volgens 't gestatueerde onder 't kleyne zegul, is g'accordeert, mogen de bediendens ter generale soldy comptoir geen ander salaris pretendeeren als 't volgende, te weeten:

voor de copia van een testament, mits op ieder zyde twintig reguls ordinair, maar geen gegrosseerd schrift staan, per vel.......... rd^s —: 20

» 't opzoeken der saldo's van overleedenen ten laste der geene, die dezelve laat opzoeken, voor ieder reekening.................. » —: 6

» 't afschryven en saldeeren by de boeken van reekeningen, die naar Nederland versonden werden, als vooren, voor ieder reekening.. » —: 6

» 't inschryven der reekeningen in de boeken der afbetaalde saldo's, om alhier betaald te worden, als vooren, ieder reekening...... » —: 6

wegens 't intrekken der reekeningen in de vryboeken by de houder der logie boeken, voor ieder reekening......................... » —: 6

voor de appoinctementen der leevendigen, ten voordeele van vrye luyden op 't afbetaalen derzelve » —: 6

» 't opsoeken van verloorene reekeningen, voor ieder reekening......................... » —: 6

van alle appoinctementen, waar by eenige delinquanten belast werden ten profyte van de fiskaal en zulx ten laste van des fiscaals portie.......... » —: 12

alles behalven 't verschot van het zegul geld (Resolutie 27 Maart 1665).

DESOLATE OF INSOLVENTE BOEDELS, ITEM PREFERENTIE EN CONCURRENTIE.

1. Boedels, die notoirlyk insufficant ofte insolvent mogten

weesen, zullen aangevaart, geinventariseerd en geadministreerd moeten werden by de secretarissen van justitie als sequesters van insolvente boedels, met voorkennisse en ordre van haare respective presidenten (Resolutie 9 Augustus 1688).

2. En dat met deese solemniteyt, dat de eerste inventarisatie en aanvaarding, indien het boedels van eenige merite zyn (waar over 't oordeel aan d'heeren presidenten, maar niet aan de sequesters selvs zal staan), niet zal mogen ondernomen werden dan ter presentie van twee gecommitteerde leeden uyt dat collegie, waar onder zodanigen boedel dan resorteert (Resolutie 23 Juny 1718).

3. Voorts moeten de sequesters naarstig onderzoek doen, of 'er ook iets uyt den boedel vermindert, versteeken ofte in eeniger wyse, het zy door den overleeden gefailleerde ofte anderen, in fraudem en tot nadeel van de gemeene crediteuren gehandelt zy.

4. De goederen van insolvente boedels, invoegen, als by § 2 vermeld, g'inventariseerd zynde, zullen de sequesters ten eersten hun devoir doen omme de uytstaande schulden in te vorderen en de goederen met de eerste geleegentheid, uyterlyk binnen ses weeken, na voorgaande affictie van biljetten, in 't openbaar aan de meestbiedende verkoopen, en dat ten overstaan van twee gecommitteerde justitieele leeden, in opzigte der vaste goederen observeerende het gestatueerde onder erven, huysen, thuynen, etc. (Resolutie 23 Juny 1694).

5. Ingevalle eenigen boedel invoegen voorsz. nagelaaten werd, aan welkers suffiçantheyd men zoude mogen twyffelen, zo zal als dan daar omtrent g'observeert werden 't gestatueerde onder Boedelmeesteren, item curator ad lites.

6. Dog, in cas zodanigen boedel onder beneficie van inventaris geaddicert werd, zal de verkoping der goederen, tot denselven gehoorende, geregtelyk g'inventariseerd zynde, door den secretraris van de regtbank, waar onder zodanigen boedel by insolventie zoude gehooren, dog ten overstaan van de curatoren, in plaats van geregtelyke gecommitteerdens, geschieden.

7. Dog de nagelaaten goederen van eenige insolvente of

fugatieve perzoonen, die, naar gissing, geen 100 rd^s kunnen rendeeren, zullen, zonder byweesen van gecommitteerdens, door den sequester met den bode of deurwaarder mogen verkogt werden (Resolutie van Schepenen 18 September 1645).

8. In het houden van het judicium preferentiae et concurentiae van insolvente boedels van 's Comp^s dienaaren, voor zo veel de mobilia aangaat, zal in maniere, als volgt, moeten geprocedeert werden:

Eerstelyk: dat, wanneer die insolventie komt te vallen in boedels van luyden, alhier te lande geboren en in 's Comp^s dienst aangenoomen, als dan het gemelde judicium ook zal moeten werden gehouden hier te lande.

Ten tweeden: dat het selve judicium ook alhier zal werden gehouden in insolvente boedels van weduwen van 's Comp^s dienaaren, indien zy by haar mans overlyden jaar en dag hier in Indien en met intentie om haar fixum domicilium alhier te vestigen hebben gewoont, als zynde dan niet anders als vrye burgers te consideeren; dog

Ten derden: dat, zo wanneer de insolvente boedels zyn van luyden, werkelyk in den dienst van de Comp^e overleeden, 't zy dezelve alhier een zo genaamt fixum domicilium hebben gehad of onder het navigeeren of andersints zyn gestorven, mitsgaders ook van derselver weduwen, haar domicilium alhier geen jaar en dag na haar mans overlyden vrywillig gecontinueerd hebbende, het voorsz. judicinm zal moeten werden gehouden ter plaatse, van waar die perzoonen zyn uytgevaaren (Besluit XVII^nen 20 November 1745, 15 September 1747, 18 September 1750 en 15 October 1757).

9. Maar over boedels van Comp^s dienaaren, met vreemde scheepen in Indien g'arriveerd en hier te lande in dienst aangenomen, mitsgaders derzelver weduwen, moet het forum hier te lande gehouden werden, waar van egter de penningen aan de g'interesseerders niet anders mogen afgegeven werden als onder cautie de restituendo (Resolutie 9 October 1753).

10. Uyt insolvente boedels van 's Comp^s dienaaren, die, ingevolge het gestatueerde by § 8, naar Nederland moeten

overgemaakt werden, zullen de posten van onbetaalde doodschulden, nevens de pretensien van doctoren en practizyns of chirurgyns, de overleedene in haar ziekte bedient hebbende, item de huyshuuren, voor zo verre die preferentie hebben, en verschot van spys en drank van persoonen, daar zy ten tyde van haare ziekte by inwoonden, als niet te excessief zyn, en 's Heeren tollen en geregtigheeden zonder forma van proces alhier betaald werden, mits dat de pagters omtrent de laastgemelde schulden hunne pretensien behoorlyk komen te verifieeren, ten langsten 3 maanden na 't overlyden van sodanige dienaar van d'Comp^{e}, op poene van verstek (Resolutie 28 October 1718, 9 October 1753 en 14 Juny 1763).

11. Die eenige actie ofte pretensie vermeend te hebben op een insolvente boedel, waar over het forum, invoegen als boven gesegt is, hier te lande mag werden gehouden, zal dezelve binnen den tyd van ses weeken, na dat den boedel voor insolvent of desolaat opgegeeven is ofte zulx by affictie van biljetten door den sequester genotificeerd zal wezen, ter secretarye bekent maaken (Oude statuten).

12. Deze tyd van ses weeken verstreeken zynde, zal den sequester van zyn collegie verzoeken twee leeden en voor deselve, ten sekeren, geprefigeerden dag, doen dagvaarden alle de crediteuren, die hem ter secretarye bekent gemaakt zullen hebben, omme te disputeeren op de preferentie en concurrentie (Dito).

13. En, in soo verre een ofte meer van de parthyen ten geprefigeerden tyde niet compareerde, zal de non-comparitie strekken voor de eerste default; en, voor profyt van dien, sal den defaillant moeten betaalen de kosten van de comparitie, eer dat hy zal mogen gehoord worden (Dito).

14. En compareert hy ten tweede maal niet, zo zal hy van 't profyt van 't tweede default van syne pretensie versteeken weesen (Dito).

15. En, indien ten gestelde dage maar een crediteur compareert, zal dezelve alleen uyt de penningen van den boedel mogen ligten, so veel, als syn agter weesen bedraagt (Dito).

16. Maar, zo 'er twee ofte meer persoonen compareeren, zal elk van hen lieden, den een voor, den anderen na, door den secretaris, nevens voorsz. gecommitteerde leeden besoigneerende, zyn pretentie van preferentie of concurrentie laaten aanteekenen en zyn bescheid, daar toe dienende, overleggen, ten welken tyd als nog den geenen, die versuymt hebben binnen ses weeken haar actie bekent te maken, mede op de preferentie en concurrentie gehoord zullen worden, mits betaalende de kosten van d'comparatie (Dito).

17. Het selve gedaan zynde, zullen voorsz. gecommitteerden leeden hun devoir doen omme parthyen nopens de preferentie en concurrentie, is 't mogelyk, te verdragen, waar van zal gemaakt worden proces-verbaal; en, in conformité van 't getroffen verdrag, zullen d'penningen mogen werden geligt (Dito).

18. Maar, zo verre partyen ofte eenige van dien zig niet konnen verdragen, zal den secretaris 't voorsz. verbaal, inhoudende de pretensien van parthyen, mitsgaders de bescheyden, daar neffens by dezelve overgelegd, binnen den tyd van agt dagen daar aan volgende overleeveren aan syn collegie, omme by dezelve op de preferentie en concurrentie gedisponeerd te werden na behooren (Dito).

19. Maar, zo den regter bevond, dat de zaaken niet geleegen waaren om op voorsz. proces-verbaal ende de stukken, daar nevens gaande, afgedaan te werden, zo zullen de parthyen geappoincteerd werden binnen den tyd van agt daagen daar aan volgende, om te dienen van eysch met articulen, omme daar op en op de stukken en documenten, daar by gevoegd, regt gedaan te worden (Dito).

20. Ten waare parthyen ofte eenige onder dezelve van de voorsz. eyschen en stukken copia wilden verzoeken en daar jegens debatteeren, want hen in die gevallen copia vergunt zal worden, mitsgaders den tyd van agt dagen om te dienen van debath (Dito).

21. En zullen ook de parthyen gelyke termynen hebben omme, zo het hun goeddunkt, te dienen van contra debath en contradictien, zonder meer, uytgezondert, dat elk by zyn

stukken binnen agt dagen daar aan volgende (binnen welke parthyen sullen gehouden weezen hunne munimenten onder behoorlyke inventaris over te leggen) zal mogen voegen een advertissement (Dito).

22. Vaste goederen, daar eenig verband op gevonden werd, zullen, op 't verzoek van andere crediteuren, by executie mogen verkogt werden, dog de uytkeering der kooppenningen zal egter niet anders mogen geschieden, als na dat den hypothecairen crediteur daar op gehoord en het vonnis van den regter, in cas van preferentie, daar over geveld sal zyn.

23. Die eenige penningen, hem by preferentie ofte concurrentie toegesegd, wil ligten, zal alvoorens goede, sufficante borgen moeten stellen om dezelve te restitueeren, indien namaals iemand met nader of beter regten opkomen en dus bevonden mogte worden zulks te behooren, 't welk die van den geregte deser stad zig, zo wel als de agtbare Raad van justitie deeses casteels, ter narigt moeten laten strekken.

24. En zullen dese borgtogten strekken, zo tot seekerheid van de koopers en ten behoeve van de geene, die eygenaars van de verkogte goederen souden moogen geweest zyn ofte daar op pand ofte hypoteecq hebben gehad, als ook van de penningen in 't geheel of ten deele weder te berde te zullen brengen, ten behoeve van de geene, die, te vooren niet gecompareerd geweest zynde, door middel van relief, gefondeert op minderjaarigheid, absentie ofte andere reedenen, in regten bekent, daar toe by preferentie ofte concurrentie zullen bevonden worden geregtigt te zyn.

25. Maar zullen zodanige ligters en de cautionarissen niet langer verbonden wezen als den tyd van drie jaaren, zo de geligte penningen van mobile goederen gekomen zyn, ofte van thien jaaren, soo van immobile ofte vaste goederen, ten waare ook iemand, na dien tyd onder middel van relief gehoord, bevonden mogte werden gefundeert te zyn, in welken cas, so de ligters, als de cautionarissen, ook verbonden zullen weesen.

26. Den Bailliuw, zo wel als den Landrost, buyten officie actueel, als burgers, zelfs by haar overlyden, by derselver

begraffenissen geconsidereerd werdende, zullen dien volgens hunne boedels, in cas van insolventie, moeten werden geadministreert door den sequester van Scheepenen en niet door die van den Raad van justitie deses casteels (Resolutie 20 July 1756).

27. Alle insolvente boedels van 's Comp^s dienaaren op de buyten comptoiren, door de sequesters of curateurs gered en ten gelde gemaakt zynde, moeten overgemaakt werden aan den secretaris van den Raad van justitie deeses casteels (Resolutie 27 September 1743).

28. Dog zullen de voorsz. sequesters of curateuren op de buiten comptoiren alle doodschulden aldaar zonder cautie de restituendo mogen afbetaalen.

29. En onder de voorsz. cautie zullen sy ook in selvervoegen handelen met liquide schulden, die zy meenen mogten, dat geen tegenspraak konden lyden, dog alles ten haare pericule.

30. De sequesters van d'insolvente boedels alhier hebben meede het termyn van ses maanden tot parate executie tegens trage betaalders, invoegen als onder het hoofddeel van secretarissen gestatueerd (Resolutie 17 Maart 1747 en 14 July 1761).

31. De restant penningen van insolvente boedels zullen aan de diacony, onder behoorlyke quitantie, afgegeeven werden, behoudens het regt der wettige erfgenaamen dan wel g'interresseerdens, die zig tot gemelde penningen in der tyd mogten komen op te doen (Resolutie 29 Juny 1759).

32. In opzigte der preferentie en concurrentie werd gestatueerd, dat, eerst en voor al, alle de onkosten tot reddinge van de boedels, geregtelyk by de gestelde curateurs ofte anderen gedaan, uyt deselve voor alle schulden afgetrokken zullen worden (Oude statuten).

33. Daar onder begreepen de salarissen der advocaten en procureurs, waar van onder het hoofdeel derselver gesproken werd (Dito).

34. Na deese, de noodwendige doodschulden, daar onder begreepen de onkosten van medicynen ofte andersints in des overleedens siekte gedaan (Dito).

35. Daar na zullen komen de geregtigheeden van den heer, als: van impositie, thiende, tollen en zo voorts, alwaar 't ook, dat dezelve by den ontfanger ofte curateur al reede verschooten en goed gedaan waaren (Dito).

36. Die voldaan zynde, zal volgen het arbeydsloon, aan eenige goederen van den boedel verdiend, op de penningen van dezelve geprocedeert en verder niet (Dito).

37. Daar na, die eenige materiaalen tot bebouwinge, timmeragie, reparatie ofte verbeteringe van eenige landen ofte huysen geleevert hebben, meede voor zo veel van dezelve geprocedeert is (Dito).

38. Wel verstaande, zo van het arbeydsloon, als geleeverde materiaalen, by aldien daar van by Scheepen kennisse blykt, want dezelve andersints wel voor alle andere schulden, maar niet voor beseegeltheeden geprefereert zullen worden (Dito).

39. Na de bovengemelde zullen komen kusting-brieven, by den laasten eygenaar van eenige huysen ofte erven verleend, insgelyks op de penningen, die van dezelve gemaakt zyn (Dito).

40. Hier na zullen volgen de geene, die weegens huys ofte landhuur van den boedel te pretendeeren hebben op de meubelen, vrugten en beesten, op den bodem van dezelve huysen ofte erven bevonden en door de crediteuren gedaan arresteeren, alwaar 't ook, dat de eygenaar na de gedaane arrest dezelve aan andere verkogt en getransporteerd hadde; met dien verstaande nogtans, dat de voorsz. huur niet verder geprefereerd zal weesen als voor een jaar en een maand en dat daar omtrent voldaan zal werden aan de onder den titul van kleyn zegul voorsz. conditien wegens 't maken van huur cedullen (Dito en resolutie 25 July 1687).

41. Dog, een capitain of andere officieren van de militie een insolventen boedel nalatende, zal, 't geene de compagnie of bende militairen, die hy gecommandeert of waar onder hy gesorteerd heeft, daar by te vooren staat, de preferentie hebben voor alle andere crediteuren zonder onderscheyd (Resolutie 15 January 1751).

42. Den sequester heeft, zo wel als alle de geenen, die

tot het houden van publicque vendutien geauthoriseert zyn, legaal of stilswygende hypoteecq op de gemynde goederen, wanneer die by den debiteur nog gevonden werden, mitsgaders preferentie voor alle andere, die geen Scheepenen kennisse van ouder datum hebben, als ten tyde de vendutie gehouden zy (Resolutie 5 September 1648, item 25 July en 22 Augustus 1687).

43. In de restant penningen zullen geprefereerd worden de geenen, die by de politicque ordonnantie van de heeren Staten van Holland ofte beschreeven regten, uyt kragte van eenig legaal ofte stilswygende, conventioneel ofte expres hypoteecq geroepen worden.

44. En specialyk, in conformité van voorsz. politicque ordonnantie, altyd de jongere, speciale hypoteecquen gaan voor ouder, generaale.

45. Maar zullen alle hypoteecquen van onroerende goederen kragteloos wesen, ten zy die voor Scheepenen gedaan of ter harer secretarye behoorlyk geregistreert zyn.

46. Actens van verhypoteecqueeringe, voor den president en een der commissarissen van de bank van leening, g'adsisteert door den boekhouder als secretaris, gepasseert zynde, zullen van eeven veel kragt en waarde zyn als een Scheepenen kennisse en andere legale verbanden.

47. En zullen overzulx van zoodanige bank kennissen niet alleen notitie moeten gehouden werden in de dorso van de koop- of eygendoms brieven, maar ook maandelyks eene nauwkeurige, onderteekende opgave of lyste door gemelde boekhouder moeten besorgt werden aan den secretaris van Scheepenen, om daar van ten prothocolle behoorlyk aanteekening te doen.

48. En, gelyk Scheepenen kennissen en andere, diergelyke actens van verhypoteecqueering, van de daar toe geprevilegeerde collegien gepasseerd, preferentie hebben voor alle notarieele obligatien, zo zullen ook onder de notarieele obligatien de oude voor de jongere en voorts voor alle andere obligatien onder de hand gaan (Resolutie 26 Augustus 1672 en 26 Augustus 1738).

49. Omtrent het minder rendement van de by de bank van leening verpande goederen, by verkoop, zal het verhaal gezogt worden op den inbrenger, zonder dat gevraagd zal worden, wie de eygenaar zy, 't en ware den inbrenger insolvent en den eygenaar bekent zynde, hy ofte desselfs boedel konde werden aangesprooken, in welk geval, zo wel als ten opzigte van den inbrenger, de bank preferentie zal hebben voor andere schuld eyschers, die slegts een generaal verband hebben.

50. Naar de geprefereerde, die, zo wel met haare nodige getaxeerde onkosten, als met haare capitalen voorgaan, worden de resteerende penningen onder de verdere crediteuren gedistribueert pond ponds gelyk (Blaffert Raad van justitie 8 Maart 1670).

51. Met betrekking tot het gestatueerde hier vooren staat te letten, dat, indien iemand namaals, zelfs na de verdeeling des boedels, met nader regt te voorschyn wil komen of eenige wettige reedenen heeft, waaromme ten gestelden dage niet is gecompareert, hy de crediteuren, voor dewelke vermeent geprefereert te weesen, zal mogen doen citeeren, omme hunne geligte penningen wederom te rembourseeren, daar toe alvoorens van de hooge overigheid geobtineerd hebbende behoorlyke brieven van relief.

52. Maar, zo ondertusschen iemand derzelve met syne borgen insolvent waare geworden, zal sulx tot beswaarnisse van de andere niet mogen gebragt worden, maar de schade daar van alleen moeten werden gedragen by den geene, die ten geprefigeerden dage niet te voorschyn gekomen is.

53. Dog, die eenig goed voor contant verkogt en de kooppenningen nog niet ontfangen heeft, zal het zelve in natura mogen reclameeren; dog, als de verkoper of voorige eigenaar met syne pretensie na den verkoop eerst te voorschyn komt, zal hy eenlyk op het procedido geprefereert werden.

54. Insgelyks zullen goederen, aan perzoonen ten verkoop in commissie overgegeeven of toegesonden, wanneer insolvent geraken, zo verre niet ontgonnen, maar nog in hun geheel zyn, dan mede door den eygenaar in natura mogen opgeyscht

werden; dog, deselve of zyn gemagtigdens zulks versuymende, maar regt van preferentie hebben, voor zo verre de verkoop door de insolvente perzoonen selfs niet geschiet is, maar de goederen in den boedel in wesen bevonden en door den curator of den sequester ten gelde gemaakt zyn.

55. Gelyk regt zullen ook hebben, die van eenig ding wettig transport van den eygenaar voor deszelfs faillissement heeft bekoomen; ofte, zo de verkoopinge derselver goederen willen gedoogen, zullen zy op de geprocedeerde penningen voor alle andere geprefereert zyn, ten zy dat bleek, dat die verkoping of transporteering geschied waare in fraudem van de andere crediteuren.

56. Geweesene vonnissen zullen geene preferentie geven, selfs niet voor simpele, personeele schulden, maar zullen eenlyk ingesien worden de actien, op dewelke dezelve verkregen zyn.

57. De Comp^e^ zal altyd niet agter weesen omtrent een insolvente boedel geprefereert te werden, uytgezondert voor huys- en landhuur, item wettiglyk geconstitueerde speciaale verbanden en hypothecatien, in zo verre 's Comp^s^ schulden gelyke verzeekering niet bebben of van jonger datum zyn, al 't welke om verscheydene reedenen voor 's Comp^s^ schulden preferentie vergunt is, te weeten: wat de huys en landhuur aangaat, op de goederen en effecten, op den bodem bevonden, exepto die van de Comp^e^ gekogt en onbetaald gebleeven zyn, en mits de voorsz. huur niet exedeere den tyd van drie maanden en dat voldaan zy aan de onder hoofddeel van 't klein zegul voorsz. conditien wegens het maaken van huurcedullen (Resolutie 26 Maart 1655, besluit XVII^nen^ 1 April en 2 November 1656).

58. Egter zal de Comp^e^, wanneer iëmand op zyn administratie haarer gelden en goederen boven de gestelde borgtogt te kort komt, tot de somma, by de borgtogten bepaald, hebben en genieten het regt van preferentie in deselve plaatse of inmediaat na de geene, die huys- of land huur te pretendeeren hebben, en dus voor de legale hypotheecquen en alle andere crediteuren, namentlyk in zo verre betreft de zulke, die

alleen in een comptabel ampt of bediening gesteld zyn; maar, betreffende de administratien en bedieningen, daar twee administrateurs, pakhuysmeesters of andere bediendens in solidum aanspreekelyk en responsabel zyn, zal de Comp^e, ingevalle van insolventie van den eenen, haar regres hebben en behouden op den anderen of overblyvende, die eenelyk in concurrentie zal werden g'admitteerd met de andere crediteuren van den insolventen boedel van zynen meede administrateur (Resolutie 10 July 1750 en advertissement 13 Augustus 1762).

59. En, wanneer eenig Comp^s dienaar uyt de eene functie in de andere overgaat, zal, onvermindert de op nieuw te stellen borgtogt voor syn laast verkreegene dienst, de vorige, die hy mogte gesteld hebben, moeten standhouden en van waarde blyven, tot dat de negotie boeken van 't loopende boekjaar, waar in hy tot een andere dienst is overgegaan, zullen gesloten, geconfronteerd en de daar in voor hem komende posten van vergoeding of belasting ingepalmt en voldaan weesen, wanneer zodanigen borgtogt vervallen zal, schoon nog geen vier jaaren verloopen zyn zedert den tyd, dat iemand uyt zodanigen dienst in een andere overgegaan is.

VAN DE ZIEKEN HUYZEN.

1. Om goede ordre in dezelve te houden en alle mesusen, zoo veel mogelyk, te weeren sullen, gelyk thans in gebruyk is, behalven de binnen-regenten, die den dagelyksen toesigt hebben, een lid van de hooge regeering, neevens ses gequalificeerde Comp^s dienaaren, als regenten, het oppergezag over deselve hebben, welken, den hospitaals boekhouder tot haar scriba hebbende, twee maalen ter maand in 't binnen hospitaal vergaderen zullen om de behandelinge in 't zelve t'onderzoeken en gade te slaan, mitsgaders op alles, wat tot den omslag deser godshuyzen werd vereyscht, de nodige ordre te stellen (Oude statuten en resolutie 13 November 1744).

2. In de hospitaalen zullen geadmitteerd en tot kosten van de Comp^e getracteerd werden alle zieken onder Comp^s

dienaaren, mits haar geheele gage, zo lang aldaar zyn en geen dienst doen, missende (Resolutie 18 September 1744).

3. De practizyns van dezelve zullen twee maal 's daags, namentlyk 's morgens en 's avonds, de visite by de sieken moeten doen (Resolutie 10 Augustus 1666).

4. Zo iemand zig teegens den binnen-regent komt te opposeeren, hem te schelden ofte eenige injurie aan te doen, zal daar over by de buyten-regenten ofte wel door den Raad van justitie, naar geleegentheid van zaken, rigoureuselyk gekastyd werden (Dito).

5. Maar, zo iemand, in een dier godshuyzen gelogeert zynde, eenige deugdelyke klagten tegens den binnen-regent mogte hebben, zal den zelven zulx aan de buyten-regenten mogen te kennen te geven, die daar inne zullen voorsien (Dito).

6. De binnen-regenten respective sullen naarstig zorge dragen en door de oppassers laten toesien, dat in 't huys ofte in den resorte van dien niet gedobbelt, gethuyscht ofte gespeelt, dronken gedronken ofte eenige andere questieuse en verbodene tydkortinge gepleegd werden (Dito).

7. En, op dat het dronken drinken te beeter geweert blyven mag, zal niemand vermoogen eenige arak ofte sterke dranken voor hun selve ofte voor anderen binnen te brengen, op verbeurte van deselve en arbitrale correctie, naar geleegentheid van zaken (Dito).

8. Niemand zal binnen de voorschreeven godshuysen vloeken, zweeren, des Heeren Heylige naame lasteren ofte eenige andere schandeleuse woorden of reeden gebruyken, mede op arbitrale correctie, als boven (Dito).

9. Imand, een mes trekkende om een ander daar meede te grieven, zal aan de justitie overgeleeverd werden, gelyk meede, die bevonden sullen werden eenige diefstal begaan te hebben (Dito).

10. Niemand zal, buyten consent van de binnen-regenten respective, mogen uytgaan, op arbitrale correctie (Dito).

11. En, zo iemand bevonden word door de graft of de muur ofte door eenige andere, ongeoorloofde wegen zig na buyten

begeven, effractie van slooten, deuren ofte vensters gedaan te hebben, zal, daar over strengelyk gelaarst zynde, te water en ryst opgeslooten ofte anders rigoreuselyk gestraft worden, na exigentie van zaken en na dat den delinquant 't zal konnen uytstaan (Dito).

12. De binnen-regent incumbeert ook sorge te dragen, dat de sieken van de bediendens, tot dien eynde geschikt en in voorschreeven huys bescheiden, wel gediend en behoorlyke hand reyking gedaan en geduurig, voornamentlyk die bedleegerig zyn, geobserveert werden; sullende by ieder hondert zieken agt Europeesen en vier slave jongens, onder opzigt van een zoo genaamde zieken vader, gehouden werden (Resolutie 4 October 1743).

13. En, zo iemand van gezeide bediendens of oppassers, ten tyde als het hun geordonneerde wagt zy, slapende of niet by de sieken present bevonden wierde, die zal met 50 slagen gelaarst en den tyd van een maand te water en ryst opgeslooten ofte wel swaarder gestraft worden, na gelegentheyd van zaken (Dito).

14. Voornamentlyk zal men sorgvuldig toesigt neemen op de geenen, die, door brandende koorssen ofte andersints rasende ofte krankzinnig sullen mogen worden, deselve in aparte vertrekken plaatsende, op dat geen schaade doen, op poene, dat, zo by negligentie ofte zorgeloose toesigt iemand hem zelve ofte andere quam te kort te doen, den geenen, wiens post het was daar tegens te waken, gestraft zal werden, als of hy zulks zelfs gedaan hadde, 't en ware hy eenige verschooning konde inbrengen van zodanigen aard en gewigt, dat men oordeeld, hem uyt dien hoofde met een mindere correctie te moeten vrylaaten (Resolutie 1 December 1750).

15. Zy zullen egter niet vermogen sodanige luyden te binden of aan het bed ofte slaapplaats vast te maken, ten zy met kennisse en toestemming van de regenten of, als er pericul in 't vertoeven is, van den binnen-regent alleen, op privatie van hun dienst en arbitrale correctie daar en boven (Dito.)

16. De geene, die ten dienste van de sieken in de voorschreeven godshuysen bescheiden zyn, zullen van deselve by uyterste wille niets mogen erven, ten zy eenige plunderagie ofte kleinigheid (Oude statuten).

17. Niemand zal eenige vrugten, snoeperye ofte spyse binnen 't huys mogen brengen als met voorweten en consent van den binnen-regent, op verbeurte van dezelve (Dito).

18. Die bevonden zal werden zig buyten het gebed, dat aldaar 's morgens en 's avonds gedaan zal werden, geabsenteerd te hebben, sal met vyf en twintig slagen gelaarst ofte wel anders gekastyd worden, naar geleegentheid des persoons (Dito).

19. De opzigters of binnen-regenten blyft op 't hoogst gelast, de huysen en vertrekken altyd schoon te houden, op verbeurte van hun ampt (Dito).

20. De binnen-regenten van dezelve zullen althoos goede zorge moeten dragen, dat de impotenten behoorlyk van mattrassen en kussens voorzien zyn en blyven en dezelve ten minsten ieder week gelugt werden (Resolutie 1 October 1751).

21. Tot wegneming van alle irregulariteiten in de uytreykingen van het eeten aan de sieken in het binnen hospitaal zal by den practizyn werden gehouden een boek, waar by deselve dagelyx sal moeten aanteekenen de spyse, dien denselven voor den patient dienstig oordeelt, en 't zelve voorts door den sieken vader aan den binnen-regent verthoond en door deese laatste daar van by een ander boekje contra aanteekening gehouden werden, ten eynde daar door voor te komen het geene schadelyk is, waar toe het, volgens resolutie dezer regeering van den 18en September anno 1744, voor de sieken in 't gemeen opgemaakt reglement der spyse, in ordinaire gevallen, zo wel de practisyns, als den binnen-regent, tot narigt moet dienen (Resolutie 18 September 1744).

22. De gemeene drank voor de sieken zal eenelyk bestaan in koffy en thee in de benodigt geoordeelt werdende quantiteiten, te verstrekken door den binnen-regent, die de voorschreeven verstrekkingen ook behoorlyk zal moeten gade slaan, neevens de prauwen of vaartuygen, waar meede het water voor de

sieken werd aangebragt, dat deselve wel gesuyvert en digt werden gehouden om te beletten, dat het brakke water der gragten, waar door ze passeeren moeten, zig daar onder niet vermenge (Dito).

23. Voorts zal voor ieder kooy der zieken verstrekt moeten werden: twee mattrassen, van Bengaals zeyldoek gemaakt en met stroo in plaats van capok opgevult, om van tyd tot tyd ververscht te kunnen werden, benevens twee kussens, vier sloopen voor deselve en twee lakens en, daar het nodig is, ook deekens of spryen, door de sieke vaders te verantwoorden by het uytgaan off afsterven, naar den gebruyke (Dito).

24. Ter tegemoet kominge van de gemeene en teffens doorgaans zeer arm inkomende zieken, omtrent de verschooning, zullen aan ieder inkomende sieke werden afgegeven twee hembden en twee broeken: moetende deselve almede, invoegen voorwaarts van het slaapgoed gesegt is, door den sieken vader verantwoord werden (Dito).

25. De practisyns van het binnen hospitaal sullen haar de verplaatzing der zieken steeds laten gelegen leggen; en sullen de sieke vaders, nevens den portier, geene sieken mogen verplaatsen, dan met voorkennisse van de practisyns, op poene van arbitrale correctie (Resolutie 23 December 1755).

26. Voorts zal den krankbesoeker in dat hospitaal de sieken 's morgens en 's avonds een capittel uyt Gods woord moeten voorleesen en een vers uyt de psalmen Davids voorsingen, als mede de bedlegerige kranken ordinair twee maalen 's daags bezoeken (Resolutie 7 December 1643).

27. Alle de zieken, die met de scheepen, zo uyt Nederland, als van de buyten comptoiren aankomen, zullen ten eersten na hunne aankomst in het binnen hospitaal overgebragt werden om in het selve een nagt te verblyven en des anderen daags na de middag, tegens vier uuren, gezamentlyk, onder geleyde van opzigters uyt de onder officieren van de militie en zeevaart, na het buyten hospitaal getransporteert te werden, te voet, als het hunne kragten toelaaten, en anders in een overdekte sjampang of plat geboodemt vaartuygh, met uytsondering van

die geene, die de practisyns zullen oordeelen niet transportabel te weesen en die aan ulceratien laboreeren (Resolutie 1 October 1751 en 26 May 1761).

28. Insgelyks sullen ook, in maniere voorschreeven, naar 't buyten hospitaal werden opgebragt alle, die uyt het binnen hospitaal als gecureert of hersteld door de practisyns uytgemonstert werden en die deselve in gemoede oordeelen nog eenige rust tot een volkomen herstel noodig te hebben, dan wel te swak of nog niet tot genoegsame kragten gekomen zyn, ten eynde nog een halve maand of zo veel langer tyd in het buyten hospitaal te verblyven, als nodig sullen hebben om tot het presteeren van hunnen dienst volkomen in staat te weesen (Resolutie 1 October 1751 en 26 May 1761).

29. In 't gemelde buyten hospitaal voor de scorbutiquen en die aan den afgang laboreeren, ieder een aparte plaats, voorsien van alles, wat tot commoditeit van deselve nodig is, opgeslaagen zynde, sullen zy dus afsonderlyk gelogeert moeten blyven (Resolutie 1 October 1751).

30. Het reglement aangaande het Moorsche siekenhuys van van den 7^en^ December 1751 zal in stipte observantie blyven (Dito).

31. De zeevaarende Moorsche impotenten zullen, geduurende hun verblyf in het Moorsche hospitaal, genieten de ordinaire verstrekkingen van rantsoen en kost penningen, even als die aan land bescheiden zyn (Reglement 7 December 1751).

32. Ieder zieke zal, ten koste van het huys, door den binnenregent besorgt werden, om by herstelling niet meede genomen te werden, maar by het huys te blyven, zoo lang het in staat is van gebruykt te kunnen werden:

een slaap matje,
» hoofdkussen, en
» groove sprey (Dito).

33. De kok en zo genaamde zieke vaders of oppassers der kranken zullen uyt de tandels of quartiermeesters en kalassies of mattroosen, die successive herstelt werden, door den binnenregent zelfs werden verkoren, die hunne namen aan den boek-

houder by een behoorlyk geteekend briefje zal opgeven, om hunne gagien ten haaren behoeve te laaten voortloopen (Dito).

34. Daar en boven zal ook een sarang tot schafbaas of principaal als kost bezorger fungeeren, om een ieder het nodige te bezorgen, die een of twee mindere markt gangers onder zig zal hebben (Dito).

35. Zodanig een schafbaas zal verpligt weesen om alle avonden van de uytgaven rekenschap te doen aan den boekhouder (Dito).

36. De boekhouder zal de kostpenningen onder zig hebben en daar van, zo wel als van de dagelykse uytgave, nette aanteekening moeten houden, om alle maanden aan den heer president en verdere buyten-regenten van de hospitaalen behoorlyke reekening te doen (Dito).

37. De binnen-regenten zullen op den laatsten en op den 15en dag der maand de geene uytmonsteren, die ten vollen herstelt en weder in staat zyn dienst te doen (Dito).

VAN 'T WEES EN ARMHUYS EN DE DIACONY.

1. Het weeshuys zal, gelyk thans, geregeert werden door twee uyt de broederen diaconen als buyten-regenten, item een buyten-regentesse en een binnen-moeder (Ordonnantie 23 May 1752).

2. De regenten zullen door broederen diaconen jaarlyks genomineert, en daar omtrend zal moeten geobserveert werden:

dat de eene een 's Comps dienaar en de andere een burger zy;

dat de eene uyt de continueerende en de andere uyt de nieuw verkoorene diaconen genomen;

en dat, zo ver het behoudens die twee requisiten geschieden kan, ook tot deese commissie althoos aan gehuwde de preferentie voor ongehuwde diaconen gegeven werde (Dito).

3. Maar de buyten-regentesse en de binnen-moeder zullen by deese regeering selfs werden aangesteld (Dito).

4. En zal de laaste maandelyks tot salaris uyt de middelen

der diacony werden toegelegt ryksdaalders sestien en twee en dertig stuyvers, buyten drie gantings ryst, item nog jaarlyks tot een douceur:

een stuk fyn, gemeen gebleekt, Cormandels guinees;
» » Cormandels zeyldoek, gebleekt;
twee stukken gingam penasse cust;
» » niquaniassen, Sourats;
» » Chinees linnen;
een stuk gerras, Bengaals;
ses Bengaalse kleedjes van fyn fotas (Dito).

5. De voormelde regenten, regentesse en binnen-moeder sullen op alles, dat tot profyt van dit godshuys strekken kan, nauwkeurig moeten letten en, in voornaame zaken met kennisse en toestemming van de gesamentlyke diaconen, het nodige doen uytvoeren (Dito).

6. De buyten-regentesse zal, zo wel als de binnen-moeder, permanent wesen; en de laatste zal de broederen diaconen en de gecommitteerdens tot buyten-regenten, benevens de buyten-regentesse, respect toe draagen in het geene haare functie betreft (Dito).

7. De gewoone uytgaven ten behoeve van dit huys zullen door de buyten-regenten gedaan werden, dog geen extra-ordinaire van de minste importantie, zonder speciaale qualificatie van broederen diaconen (Dito).

8. Moetende door de gemelde regenten maandelyks een eysch van contanten tot de nodige uytgaven gedaan en deselve aan haar door den groot cassier van de diacony afgegeven werden op een ordonnantie van den fungeerenden praeses (Dito).

9. Van de ontfangst en uytgave zullen de buyten-regenten maandelyks een reekening courant formeeren en ter vergadering van broederen diaconen inleeveren om, door deselve gerevideert en wel bevonden zynde, by de diacony boeken ingenomen te werden (Dito).

10. In dit godshuys zullen niet geadmitteerd, veel min g'alimenteert werden eenige mans of kloeke jongelingen, die in staat zyn de kost met werken te winnen (Dito).

11. Na dat deselven den ouderdom van veerthien jaaren bereikt hebben, zullen zy, op een ten dien eynde by request gedaan verzoek, in dienst genomen en op een schip geplaast worden als hooplooper of jong mattroos, een enkelde om reeden uytgezondert (Resolutie 19 Maart 1754).

12. De buyten-regenten en regentesse sullen, met consent van diaconen, de meisjes, die den ouderdom van 15 jaaren bereykt hebben, mogen besteeden by fatsoenelyke juffrouwen, om deselve den tyd van drie, vier of vyf jaaren, namentlyk tot het twintigste hunner ouderdom, naar de vaderlandsche wyse voor kost en kleederen te dienen en also dit godshuys te ontlasten (Dito).

13. Zullende in het zelve geene dogters of vrouwspersoonen, die over de agthien off uyterlyk 20 jaaren gepasseert zyn, onderhouden moogen werden, maar deselve dan genoodsaakt weesen met het aangeleerde handwerk ofte op een andere, gepermitteerde wyze hun bestaan te soeken, buyten bemoeyenisse van de diacony, by aldien daar toe in staat zyn (Dito).

14. Dog zal aan haar tot uytzet, wanneer zy, de voorschreeven ouderdom van twintig jaren bereykt hebbende, uyt het huys gaan, even als aan die, welke uyt het huys trouwen, tot bruydschat gegeven werden sestig ryxd[s] aan contanten, sonder meer, buyten haar gedragene kleerderen; dog de presente boven die ouderdom tot vyf en twintig sullen nog een jaar er in mogen blyven, maar van die boven de vyf en twintig jaaren zyn, 't onderhoud met dese maand cesseeren (Dito).

15. Maar aan de dogters, welke vroeger uyt het huys gaan om by dese of geene juffrouwen te dienen, zal de voorschreeven uytzet eerst by de intreede van het twintigste jaar haares ouderdoms gegeven werden, als zy het meriteeren en zig als dan nog in sodanigen staat bevinden, dat het selve nodig hebben, dog anders niet (Dito).

16. Insgelyks zal aan de jongens, die uyt het huys gaan, 't zy om de Comp[e]. of particulieren te dienen, tot een uytzet, buyten hunne gedragene kleederen, in een mattroose kistje werden gegeeven:

een rok
» camisool en } van blauw gestreept gingam.
twee broeken
ses blauwe hemden,
vier lange broeken,
twee paaren schoenen,
» » cattoene koussen,
een mattroose buffeltje of bolkvanger, en
eenige kleinigheeden van kammen, garen, messen, naalden, etc., niet meer als een ryxdr te samen kostende (Dito).

17. Het gestatueerde art. 11, 12 en 13 zal geen plaats vinden omtrend kinderen, die met krankzinnigheid off andere qualen bezogt zyn, welke hen buyten staat stellen zig zelfs te bedruypen, die in dit godshuys zo lange zullen moeten g'alimenteert werden, tot dat er blyken zullen wesen, dat zy van hunne ziekte of quaal ten vollen geneesen en in staat zyn hun levens onderhoud te zoeken (Dito).

18. Dit zal ook plaats hebben omtrend bejaarde menschen, die om voormelde reeden, 't zy door dese regeering, dan wel de mindere magistrature deser stad in dit huys geplaatst werden en welke daar voor omtrend de diacony niet verder verbonden zyn, 't zy zelfs by haar leven of hare erfgenaamen na haar dood, dan alleen tot blote restitutie ofte weder uytkering van 't geen aan hun uyt het armen geld vertstrekt geworden is (Resolutie 10 October 1690).

19. Alle kinderen, zo wel als bejaarde, in dit huys komende om g'alimenteerd te werden, zullen gehouden zyn hare meubelen ende kleederen mede te brengen, om deselve tot haar behoefte, zo veel nodig zyn zal, te gebruyken; en zal het verdere, dat zy mogten bezitten, by de boeken ingenomen werden (Dito).

20. De diacony zal altoos erfgenaam zyn van kinderen of armen, die in 't wees- en armhuys komen te sterven, zonder ad- of descendenten, dan wel heele of halve broeders of susters na te laten, zonder eenige reflexie te slaan op verdere bloedverwanten (Dito).

21. Dog wettige ad- of descendenten, dan wel heele of halve broeders of susters, in wesen zynde, zal het montant van de nalatenschap ten haren behoeven werden afgegeven, als zy daar toe versoek doen, na aftrek van al het geene, zo aan spys en kleeding, als andersints, aan den overleedene mogte bekostigt wesen (Dito).

22. De diacony zal ook tot subsidie genieten de vrugten en inkomsten van al zulke erffenissen, als de armen wesen mogten opkomen, geduurende dat zy by de diacony werden g'alimenteert en onderhouden, maar 't capitaal zal aan haar, wanneer zy uyt voorschreeven godshuys vertrekken, werden uytgekeert na detractie van het geene tot haare kleeding en alimentatie, ten ruymsten gerekent, meerder mogte bekostigt wesen, als de vrugten en inkomsten van dien hebben bedragen (Dito).

23. Daar en tegen zullen ten gemeene beste der armen aanstonds devolveeren zodanige vaste en roerende goederen off erffenissen, als de in het arm- of weeshuys gealimenteert werdende of buyten het selve uyt de aalmoesen onderhoud genietende persoonen mogten toebehooren of naderhand aanbesterven, geene uytgesondert, indien dezelve zonder wettige descendenten komen aflyvig te werden, ten ware, dat dit regt van successie alvoorens af- of uytgekogt zy (Dito).

24. En om te beter tegens alle onbehoorlykheeden en handligtingen omtrent zo een teder poinct als het intrest van de armen te kunnen waaken, zal de voorschreeve af- of uytkooping en de taxatie van dien niet staan aan diaconen, maar aan deese regeering, die deselve, naar den staat en omstandigheid van den uytkoper en het montant van de alimentatie ofte het onderhoud, op twee, drie of vier maal zo veel zal bepaalen (Dito).

25. Diaconen moeten de legaten of giften, die den eenen ofte anderen aan lyfeygenen komt te vermaken of donateeren, als een lyfrente accepteeren tegens thien procento van 't capitaal in 't jaar, om maandelyks of op sodanige tyden van het jaar uytgekeert te werden, als den testateur of vrygever zal goed vinden, mits dat, na 't overlyden van de sodanige, het capitaal of het nog overschietende blyve ten voordeele van de dia-

cony, die, al haar geld by de Comp^{e} tegens vier en een halve ten hondert per annum kunnende uytzetten, daar by geen nadeel lyden zal, schoon ook die uytkeering van 10 procent vyf en twintig jaren na den anderen plaats hadde, behoudens nogthans een ieders vryheid om, buyten bemoeyenisse van diaconen, ten behoeve van de vrygegeeven werdende lyfeygenen zodaanige giften te doen of legaten te bespreken, als hy te rade mogte werden.

26. Voorts zal in kragt en waarde blyven de ordonnantie betreffende het weeshuys deeser stad van den 23^{en} May 1752, in zo verre daarinne by latere besluyten deeser regeering geene verandering is gemaakt, als ook de daar meede over een komende ordonnantie voor 't armhuys van den 24^{en} May 1686, met de daar toe betrekkelyke resolutie van den 14^{en} May 1762, even als of in desen waaren g'insereerd.

27. Zo als ook omtrent het onderhoud, de alimentatie, de vrykoping der eerste en andere saken, de diacony der binnen- en buyten armen betreffende, in volle kragt en waarde blyven de resolutien van den 18^{en} July 1656, 24^{en} February 1711, 17^{en} July 1750, 13^{en} November 1753, 27^{en} Maart, 12^{en} May, 8^{en} July 1754, 19^{en} Augustus 1755, 8 Juny 1759 en 19^{en} January 1762, nevens het placcaat van den 6^{en} February 1682 omtrent de vry gegevene lyfeigenen, waar van den inhoud reets onder het hoofddeel der officieren van justitie in 't gemeen is verhandelt.

VAN DE MELAATSCHEN IN 'T LAZARUS HUYS.

1. De respective wykmeesteren, zo binnen, als buyten de stad, moeten maandelyks aan Scheepenen overgeven een naamrolle der persoonen, het zy mans of vrouwen, jong of oud, die bekend of berugt zyn met lazernye besmet te weesen, ten eynde de sodanige, op ordre van Scheepenen, met communicatie deser regeeringe, vervolgens ontboden werden, het zy binnen 's Comp^{s} hospitaal, het stadhuys ofte elders, om, daar dan door de ordinaire inspecteurs gevisiteert en van derzelver

bevindinge een waar rapport na conscientie gedaan zynde, wyders na geleegentheid van saken daar inne gehandelt te werden en de wesentlyke geinfecteerde, tot voorkominge van verdere infectie, ten eersten naar 't lazarus huys ten eylande Purmerent te doen overbrengen (Placaat 6 January 1682).

2. Maar, by aldien eenige lieden van fatsoen daar meede besmet of daar van verdagt mogten syn, zoo zal daar van aan den heere Gouverneur Generaal moeten werden kennisse gegeven, ten eynde zyn Edelheid ofte deze regeering, naar de qualiteit der perzoon en de omstandigheid der zake, de nodige ordre gelieven te stellen, of er eenig ondersoek of visitatie ten haren huyze naar zal gedaan werden of met welke practicyns, geen bloedverwanten, byzondere vrienden ofte vyanden en bekende parthyen van den aangeklaagde, maar t'eenemaal onzydig zynde, daartoe zullen werden gebruykt en hoedanig, by aldien ze wezentlyk besmet werden bevonden, met haar zal werden gehandelt (Dito).

3. De baas van 't eyland Onrust zal permanent eerste buyten-regent van dit huys wesen omme, vermits de nabyheid, des noods, prompte ordres te konnen stellen en den binnen-regent te adsisteeren (Ordonnantie 12 April 1708).

4. Waar benevens tot meede regenten jaarlyks by deze regeering gekosen sullen werden twee bequaame luyden, uyt voorgaande nominatie van een dubbelt getal, by Schepenen te doen, namentlyk een Comp^s dienaar en een vry burger, die, met en benevens den baas van Onrust, gelyk gezegt is, onder den naam van buyten-regenten de toesigt en de administratie van opgemeld huys zullen hebben (Dito).

5. Een van de buyten-regenten zal ten minsten twee maal in ieder maand en boven dien zo menigmaal, als de nood zulks zal vereyschen, na 't eyland moeten gaan om te zien, of aldaar alles ordentelyk toegaat en, des nodig zynde, tegens het versuym de gerequireerde ordres te geven (Dito).

6. Denzelven zal zig specialyk neerstig moeten inquireeren naar 't gedrag en manier van leven der melaatschen en de bediendens van het huys, mitsgaders de soodaanige, waar over

eenige klagten voorkoomen, na examinatie van zaaken corrigeeren (Dito).

7. Zy moeten hun insgelyks ook by de melaatschen informeeren, of dezelve in alles conform de ordres behandelt en getracteert worden om, ingevalle van klagten, daar inne meede te voorsien en te besorgen, dat die miserabelen niet werden verkort, gevexeert ofte eenig ongelyk aangedaan, veel min door iemand geintimideert om hun regtmatige klagten aan de buyten-regenten voor te stellen (Dito).

8. Den binnen-regent zal, ingevalle van klagten over hem, zig meede moeten onderwerpen aan de censure van de buyten-regenten voornoemt, waar toe haar luyden by deesen volkomen magt en authoriteit werd gegeven (Dito).

9. De buyten-regent op Onrust en die van Batavia zullen mede gehouden zyn, zo dra hun eenige kennisse door den binnen-regent word gegeven weegens eenige fauten of misdryven, die straffe en noodwendige correctien meriteeren, door melaatsen begaan, hun derwaarts te begeeven, om ten haaren overstaan de saken te doen examineeren en na bevinding over deselve straffe te oeffenen en exempelen aan de andere te statueeren (Dito).

10. Met die limitatie nogthans, dat de straffe, die zy zullen oordeelen nodig te zyn, niet zal mogen excedeeren het zetten te water en ryst in een donkere kamer ofte uyterlyk de laarzinge met een dagge, blyvende de verdere misdaden en corporeele straffen, die de domesticque correctien excedeeren, aan de recherche, examinatie en executie van den regter alhier gereserveert (Dito).

11. De mannen en vrouwen, die in dit huys g'alimenteert werden, moeten gesepareert en van malkander geplaats werden en dus ook in 't uytgaan zig verdeelen (Resolutie 20 April 1762).

12. De buyten-regenten werden derhalven op 't ernstigste gelast de nodige ordre te stellen en sorge te dragen, dat geene gesonde kinderen eenige gemeenschap houden met die besmet zyn, om niet meede die droevige siekte onderhevig te werden (Resolutie 20 Maart 1753).

13. Kinderen van melaatsche ouders, dan wel vader of moeder, in een wettig huwelyk geboren en boven de 8 jaaren oud zynde, zullen, wanneer na een nauwkeurige visitatie bevonden werden met die siekte niet besmet te weesen, naar 't eyland Edam of elders gesonden werden, om aldaar een zekere, by deeze regeering telkens te bepalene tyd, in 's Comp[s] dienst gebruykt te werden; en, na verloop van dien, by een tweede visitatie nog eens zonder de minste beginsels dier krankheyd bevonden werdende, zodanige besluyten ten haare opzigte te neemen, als men naar haare kunne en ouderdom of andere omstandigheeden zal oordeelen te behooren (Resolutie 13 Maart 1753).

14. Wyders zullen de buyten-regenten gehouden zyn alle jaaren precis publicque reekening te doen van haare administratie, ten overstaan der gecommitteerdens, zo wel van dese regeeringe, als de beyde collegien van justitie (Resolutie 24 February 1711)

15. De binnen-regent zal altyd zyn vast verblyf moeten houden op het eyland Purmerent, zonder zig van daar te mogen absenteeren en na Batavia of elders te gaan, ten zy hy daar toe alvoorens van een der buyten-regenten permissie zal hebben verkregen, op poene van 25 rykd[s], ten profyte van 't huys te verbeuren (Ordonnantie 12 April 1708).

16. De binnen-regent zal meede gehouden zyn preciselyk twee maal in ieder week, wanneer present is, by het verband der patienten te adsisteeren, mitsgaders de ronde de doen by alle zieken en impotenten, om also zelfs te ontwaren, wat hun mogte ontbreeken, en behoorlyke ordre te stellen tot derselver soulaas en benoodigtheeden, mitsgaders in 't gemeen wel gade slaan, dat een ieder der melaatsen hunne maandelykse randsoenen en kostpenningen conform de ordres komen te genieten (Dito).

17. Zal ook met de uyterste vlyt en sorgvuldigheyd weeren, dat eenige sterke drank, madat en andere schadelykheeden op 't eyland werden gebragt, gekogt of aangenomen, onder wat pretext zulks zoude mogen werden getenteert, op verbeurte van

deselve waaren en daar en boven voor de melaatsen arbitrale correctie, mitsgaders voor anderen een boete van thien ryksdaalders, de helfte ten profyte van het huys en de andere helfte voor den binnen-regent en den aanbrenger, zo er een is, tot welkers voldoeninge de van buyten aankomende, by weygeringe, zullen aangehouden en geconfineerd werden, waar toe den binnen-regent geauthoriseert werd by desen. (Dito).

18. En werd, tot voorkominge van dien, ook den veerman, die voor zyn volk zal moeten instaan, wel scherpelyk den aanbreng van gemelde dranken en waren verboden, op poene van deportement (Dito).

19. Den binnen-regent zal zig ook naarstiglyk moeten informeeren op de maniere van leven onder de melaatsen; en, soo wanneer eenige questie onder deselve mogte komen voor te vallen, terstond daar van kennisse geven aan den buyten-regent op Onrust en ook, wanneer de zaak uytstel kan lyden, aan den buyten-regent op Batavia, sonder sulks op eygene authoriteit af te doen, 't geen hem wel scherpelyk werd geinterdiceerd by desen, ten ware verschillen van geen importantie, die door hem in der minne zouden kunnen bygelegd worden (Dito).

20. Dog zal hy even wel vermoogen, des noods, de ongehoorsaame, over wie eenige correctie of straffe, na het voorwaarts gestatueerde, te oeffenen sal syn, by provisie en tot voorkominge van onheylen, in een donkere kamer te confineeren tot de overkomste van den buyten-regent of regenten (Dito).

21. Den voorschreeven binnen-regent sal moeten waken tegens alle knevelaryen en afpersingen van geld van dese miserabele melaatsen door de huys slaven, onder pretext van extra-ordinaire diensten ofte andersints, hier na neerstig en geduuriglyk inquireerende en de schuldigen rigoureuselyk straffende; dog, ingevalle hy zig daar aan zelfs schuldig mogte maken of onderstaan daar in te participeeren, sal hy niet alleen gedeporteert, maar ook daar en boven arbitralyk gecorrigeert werden (Dito).

22. Hy sal mede goede ordre stellen, dat de slaven in allen

deelen de melaatsen ten dienste zyn, daar en zo 't behoort, voornamentlyk aan zodaanige miserabele, die niet in staat zyn ietwes voor hun zelven te kunnen verrigten, derzelver noodwendigheeden aanbrengende, hunne wooningen schoon maakende en de vuylnis balyen uytdragende en wat dies meer zy, sonder des weegens ietwes van deselve te genieten; zullende gemelde binnen-regent zig ook hebben te wagten voorschreeven slaven tot syn eygen gebruyk en profyt van 't eyland elders te senden, 't zy om hout te kappen, kalk te branden of ook tot eenige andere diensten (Dito).

23. Niemand sal in dit huys geadmitteerd werden, dan die geene, die, na voorgaande visitatie der ordinaire visitateurs, voor besmet verklaard zyn en, vermits onvermoogen, ordonnantie van de buyten-regenten daar toe sal hebben bekomen (Dito).

24. En zullen de zodaanige in 't zelve huys moeten inbrengen alle 't geene zy reets bezitten en van anderen in der tyd zouden mogen komen te erven ofte te genieten, sonder daar van in eeniger manieren te mogen disponeeren, als zullende 't zelve ten profyte van 't huys worden ingehouden (Dito).

25. Melaatschen, die vermogens zyn hun zelve te onderhouden buyten lasten van 't huys, zal het vrystaan zig aan deese regeering te mogen addresseeren om daar buyten te blyven, mits deselve, zo dra voor besmet bekend en verklaard werden, zig met 'er woon buyten dese stad en buyten den ommegang van menschen zullen moeten begeven (Dito).

26. Het geen de melaatschen, in 't huys woonende, met hunne neerstigheid en konst werk zullen konnen winnen, sullen zy tot hun noodruft mogen besteeden, maar niet aan anderen weg geeven of oneerlyk verquisten (Dito).

27. Niemand der melaatschen in dit huys sal sig verstouten den binnen-regent met woorden of werken te injurieeren off veragtelyk te bejeegenen, maar hem in alles als een gemeene vader te gehoorsamen en behulpsaam zyn in al, het geene tot welstand van 't huys en onderhoudinge van goede ordre zal nodig zyn, op poene van weegens de overtreedinge van dien door de buyten-regenten, op de aanklagten van den

binnen-regent, na exigentie gestraft en gecorrigeert te werden (Dito).

28. Om twist of krakeel voor te komen zal niemand mogen dobbelen, speelen, dronken drinken, vloeken, sweeren of eenige ongereegeltheeden begaan, op arbitrale correctie, als boven (Dito).

29. Niemand sal, sonder verlof van den binnen-regent, vermogen van 't eyland ofte elders heenen te gaan of, permissie bekomen hebbende, langer weg te blyven als den tyd, die hem vergunt zal zyn (Dito).

30. De geene, die om aalmoesen uyt te deelen ofte haare vrienden en nabestaanden te besoeken op 't eiland aankomen, sullen met bescheydentheid moeten werden behandelt, sonder aldaar te mogen vernagten, dat ook aan alle andere luyden, op dat eyland niet gehoorende, niet geoorloofd is, ten waare daar toe door onvaarbaar weer of onvoorsiene gevallen genootsaakt mogten werden (Dito).

31. Niemand zal vermogen eenige boomen of aard vrugten te schenden of weg te neemen, maar sal een ieder te vreeden moeten zyn met de spysen, kostgelden, randsoenen en wooningen, die hun, conform onse ordres, gegeven, toegelegt en aangeweesen werden, sonder tegen seggen of murmureeringh (Dito).

32. Lieden, niet op Purmerent bescheyden, van wat qualiteyt zy ook weesen mogen, zal den veerman niet vragt vry behoeven over te voeren, maar zal ieder van deselve voor het heen en weder varen moeten betaalen vier stuyvers, sonder van de regenten daar in beknibbelt of verkort te mogen werden, onder wat pretext het ook zoude mogen wezen (Dito).

33. Tot goedmaking der voorsz. en andere onkosten van dit huys zullen in de respective Gereformeerde kerken voor 't zelve by den ordinairen, publicquen godsdienst telkens werden gecollecteerd, te weeten: in de groote Nederduytsche en binnen Portugeese kerken met twee zakjes door de voorleesers en kosters van deselve, dog in de casteels en buyten Portugeese kerken alleen met een zakje door de kosters dier gods-

huysen, welke collecteurs vervolgens maandelyks de versamelde penningen behoorlyk sullen moeten overleeveren aan een der buyten-regenten van 't lazarus huys (Resolutie 3 February 1691).

34. Daar en boven heeft dit huys tot een vast fonds de huur penningen van zeekere oesterbank op Ansjol, waar omtrend de buyten-regenten de nodige toesigt aanbevoolen is.

'T VROUWEN TUGTHUYS.

1. Op dat in 't zelve goede ordre en regel gehouden en de dagelykse noodwendigheeden versorgt werden, zal daar over by continuatie gesteld en gehouden werden een eerlyke vrouw, onder den naam van binnen-moeder, die ook gehouden zal weesen altyd daar binnen te woonen en goede toesigt over de tugtelingen te neemen, zullende deese aan de andere kant ook schuldig weesen haar in alle zaken, den voorschreeven dienst rakende, te gehoorsaamen en te respecteeren (Oude statuten).

2. Voorschreeven moeder zal zorge dragen, dat het gezegde huys altyd zuyver en schoon gehouden worde, waar toe dan ook de tugtelingen, op haar last, verpligt zullen zyn de behulpsaame hand te bieden (Dito).

3. En, alzo gemelde moeder, by moetwil ofte ongehoorsaamheid, de voorschreeven tugtelingen wel te swak mogte vallen dezelve te gouverneeren, zullen jaarlyks, na 't versetten van de wet, by de regeering, op de nominatie van Scheepenen in dubbelen getalle, gekosen ofte wel gecontinueerd werden twee goede, bedaagde mannen tot buyten-regenten, om 't oppergezag over voorschreeven tugthuys te hebben (Dito).

4. Ingevalle onder voorschreeven tugtelingen eenig moetwil gepleegt ofte anders gedelinqueerd word, zal de voorschreeven moeder niet vermogen deselve na haar eygen goeddunken te kastyden ofte door de vingeren te zien, maar gehouden weesen zulx de gezegde regenten aan te dienen, omme by deselve daar inne gedisponeerd te worden na behooren; gelyk ook de voorschreeve regenten geene groote delicten

zullen mogen afdoen, maar deselve de justitie moeten aangeven (Dito).

5. En ten eynde voorschreeven huys, zoo veel doenlyk, buyten kosten van de Comp[e] gehouden worde, zullen gezegde tugtelingen voor haar onderhoud van ryst, die haar van de Comp[e] verstrekt zal worden, mitsgaders vervang van de verdere onkosten, gehouden worden op vier stuyvers daags, welke zy ook daar binnen met zodaanig handwerk, als yder, met advys van gemelde regenten, door de voorschreeven moeder aangewesen zal werden, gehouden zullen zyn in te winnen, alwaar 't ook, dat eenige derzelve daar en boven genoegsame middelen bezat om daar van te leeven (Dito).

6. Die de tax, waar op gesteld mogte weesen, niet afdoet, zonder daar toe door ziekte buyten staat te syn, zal voor de eerste reyse ses en voor de tweede reyse twaalff stuyvers voor de armen verbeuren, mitsgaders voor de derde maal, met kennisse van de gesegde regenten, aan een paal gebonden en, na geleegentheid van zaken, strengelyk gegeesseld worden (Dito).

7. Voorschreeven moeder zal niet vermogen iemand, 't zy vrouw ofte man, uytgesondert de dienaaren des Goddelyken woords, by de tugtelingen te laten komen, ten zy met expres consent van de gezegde regenten, op privatie van haaren dienst; en, zoo iemand, met consent als boven binnen gelaaten, bevonden werd de voorschreeven vrouws persoonen, getrouwde ofte ongetrouwde, binnen voorschreeven huys gebannen, tot oneer gesolliciteert ofte eenige oneerbaarheid voorgelegd te hebben, zal daar over in de ketting geklonken ofte anders, na geleegentheid van zaken, gestraft worden (Dito).

8. Voorschreeven moeder zal sorge draagen, dat haar tugtelingen des nagts altyd binnen voorschreeven huys opgeslooten en wel versorgt blyven (Dito).

9. Die ter sake van begaan overspel in 't voorschreeven huys gebannen zyn, zullen om geenderhande oorzake, zoo lange de mannen, schoon ook deselve aan een ander hertrouwt mogten weezen, in 't leeven zyn, by pardon ofte remissie ge-

largeert werden, ten ware op der mannen verzoek om met deselve weeder te vereenigen (Dito).

10. Op dat voorschreeven tugtelingen tot berouw en leetweesen van haar voorgaande, zondig leeven gebragt, tot deugden geschikt en in de vreese Gods beeter onderweesen mogen werden. zal alle Sondagen, des voor en na de middags, ten overstaan van een der voorschreeven regenten, door een krankbezoeker binnen voorschreeven huys haar, nevens de gewonelyke gebeeden, een stigtelyke predicatie voorgeleesen worden (Dito).

STADS DOCTOREN, CHIRURGYNS EN APOTHECARS.

1. Geen burger zal vermogen een chirurgyns winkel op te setten of zig als zodaanig te laten gebruyken, dan na voorgaande permissie van de daar toe verkosen persoonen en na uytgestaan examen (Ordonnantie 9 January 1669).

2. Geene chirurgyns, wie ze ook zyn, zullen vermogen eenige trepaneering of ander swaarwigtig manuaal te doen, dan met voorkennissę der presidenten en officieren der justitie; en moet de visite in swaare quetsuren ten overstaan van ten minsten twee voorname opperchirurgyns geschieden (Resolutie 27 February 1682).

3. De chirurgyns, een gequetste onder handen krygende, zullen denselven aanstonds aan den officier aangeeven, op poene van vyftig rd[s], welke boete ook subject zullen zyn, die het tweede verband leggen voor de notificatie, werdende voor het eerste verband gehouden, wanneer de wonde maar met een doek of wintzel voorzien werd, invoegen zy in alle gevallen, al voorens tot een tweede verband te treeden, den officier moeten waarschouwen (Resolutie 27 February 1682).

4. Die op een chirurgyns winkel gestaan hebben en in 's Comp[s] dienst geen chirurgyn zyn of geen publicque winkel in de stad hebben, mogen geen gequetsten verbinden als in de aller uyterste nood, namelyk dat de patient anders levens gevaar liep, op poene van 25 ryxd[s] en voor 14 dagen te water en ryst in het donker gat geset te werden (Dito).

5. De stads chirurgyn zal maandelyks genieten *f* 50 aan gagie en dan nog 's jaarlyks drie hondert ryksdaalders uyt de stads inkomsten, waar voor hy alle arme en behoeftige persoonen, Mardykers en andere ingeseetenen voor niet dienen moet (Ordonnantie 10 October 1690, 25 October 1746 en resolutie 1 February 1763).

6. De commissien en visitatien ten dienste der justitie zal hy meede voor de zelfde gagie na behooren waarnemen, sonder daar voor van de vrienden der verdronken, vermoorde of andersints aan haare dood gekomene persoonen iets te trecken, eenlyk van de delinquanten, welke die dood veroorsaakt hebben, genietende een ryxd[s] of agt en veertig stuyvers voor ieder persoon (Ordonnantie 10 October 1690).

7. De crimineele gevangenen, ziek of impotent werdende, zal hy van gelyken voor die gagie geneesen, sonder daar voor eenige extra-ordinaire declaratie in te mogen brengen, hoedanig de siekte ook weesen mogte; so meede de gepynigde en de g'executeerde misdadigers (Dito).

8. De gegyselde persoonen binnen Scheepen boeyen zal hy ook cureeren, dog tot haar lieder kosten of andersints, indien zy het niet betaalen konnen, ten laste van de crediteuren, welke haar aldaar hebben doen setten (Dito).

9. De stads chirugyn sal continueeren de arme gequetsten, welke door de respective presidenten ofte de officieren der justitie ten zynen huyse ter cure besteld worden, vryelyk te geneesen, mitsgaders van kost en deksel te voorsien, om daar voor, ter taxatie van den regter, apart beloond te werden uyt 's Compagnie's cassa, ingevalle den delinquant, die de sodaanige gequetst heeft, onbekend, niet te vinden of wel ook tot die betaaling geheel onvermoogend is, zullende andersints die kosten gebragt werden ten lasten van den gequetste zelfs, ingevalle hy het betalen kan (Dito).

10. Des zal de stads chirurgyn zyne pretentie weegens gedaane cure van sodanige arme gequetsten, welke ten zynen huyse besteld zyn, aan den regter moeten bekend maken, eer de delinquanten, na genotene straffe, weder gelargeert ofte uyt-

gelaaten werden, off wel zo ras de gequetsten geneesen zyn, sullende andersints wegens zyne betalinge uyt Comp[s] cassa in cas van des gequetstes onvermoogen versteeken blyven (Dito).

11. De stads doctor zal geene soldye van de Comp[e] genieten, maar een jaarlykse wedde van agt hondert ryksd[s], door Scheepenen te betaalen uyt de stads gelden, en dan nog een hondert ryksd[s] van Boedelmeesteren, uyt hare kamer gelden, mitsgaders daar en boven vry wesen van wagen pagt (Ordonnantie 25 October 1746 en 30 Maart 1753, resolutie 26 Juny 1761).

12. Waar voor hy gehouden en verpligt zal weesen voor niet te moeten bedienen en visiteeren de sieken en impotenten in het wees-, arm- en tugthuys, het Chineese hospitaal, mitsgaders alle andere, publicque fondatien en societeiten, item de crimineele gevangenen en gegyselden in de boeyen, zoo van den Raad van justitie, als Scheepenen deser stad, in zo verre de interna aangaat, sonder daar voor eenige extra-ordinaire declaratien in te mogen brengen, hoedanig de siekte ook wesen mogt (Dito).

13. Gelyk hy ook zal gehouden weesen voor niet, invoegen voorschreeven, te moeten bedienen alle arme en behoeftige persoonen onder de dienaaren van d'Edele Comp[e], burgers en andere vrye ingeseetenen deeser steede, ten welken eynde hy, boven zyne wedde, alle drie maanden eens uyt Comp[s] medicinaale winkel genieten zal de medicamenten, in quantiteit en hoedanigheid, als daar toe uyt voorsz. winkel volgens een gereguleerde lyst verstrekt werden (Dito).

14. Sullende wyders ter herten nemen het welvaaren en de geneesinge van zyne patienten, gehouden wesen de preparatien van de medicamenten zelfs te doen, dog sal tot zyn behulp en adsistentie, ook om het chirurgynschap in de voorschreeven godshuysen en andere fondatien onder zyn oog en opzigt te excerceeren en waar te neemen, toegevoegt werden een onder meester, in dienst der Edele Comp[e] (Dito).

15. Den selven zal althoos by de hand moeten weesen en binnen de stad overnagten, ten dienste van de justitie en van

ingeseetenen, die hem benodigt mogten hebben en by dewelke, wanneer hy geroepen word, niet zal mogen weygeren te gaan, 't zy daar over gepractiseerd hebbe en daar toe genegen zy of niet, behoudens eene billyke betaalinge van de vermogende, te weeten; boven en behalven het kostende van zyn eygen medicamenten, die hy aan zulke vermogende luyden sal moeten employeeren, een quart ryksd^{r} voor de minst vermogende; een halve ryksd^{r} voor ieder visite ofte gang van de geenen, die in een middelbaar vermoogen zyn, en een ryksdaalder voor visite van gequalificeerde burgers en andere, ter decisie van Scheepenen (Dito).

16. Hy zal ook in zyne functie als docter, dat is: zo veel de interna aanbelangt, waar onder dan ook niet begreepen zyn vuyle ziektens, versweeringen, etc., de civiel gegyselde persoonen binnen de boeyen van den Raad van justitie en Scheepenen moeten cureeren, dog tot haar lieder kosten; of andersints, indien zy het niet betaalen konnen, ten laste van de crediteuren, welke haar aldaar hebben doen zetten, genietende egter niet meer dan ses stuyvers voor elke visite van de gyzelaar, boven de betaaling van de verstrekte medicamenten (Dito).

17. De commissien en visitens van den Raad van justitie en Scheepenen zal hy, neevens den stads chirurgyn (welke dienst in zyn geheel gelaaten werd, zoo als hy deselve ook met betrekking op de boeyen van gemelden Raad van justitie tegenwoordig fungeert), moeten waarnemen, item de vereyschte attestatien verleenen en onderteekenen, zo wel als het medicineeren en practiseeren over de crimineele gevangens en gegyseldens, die ziek, impotent of gequetst zyn (Dito).

18. Dog zal hy voor de visitens van de vrienden der verdronkene en vermoorde ofte andersints om 't leeven gekomen persoonen niet vermogen te trecken, maar alleen van de delinquanten, welke die dood veroorzaakt hebben en in staat zyn om te kunnen betaalen, te weeten; buyten de halve ryksd^{r}, hier voor aan den stads chirurgyn toegelegt, een en een halve ryksdaalder (Dito).

19. Hy zal verders gehouden en verpligt weesen in zyne

functie de justitie en de stad Batavia ten dienste te staan, zoo dikwyls en ten allen tyden, wanneer zulx door den Raad van justitie en Scheepenen respective gerequireerd zal worden, genietende daar voor eene eerlyke en redelyke belooninge ten laste dier regtbanken off van den magistraat, sodanig hem dat van deselve zal worden toegeweesen en waarmeede hy zig in alle gevallen te vreeden zal moeten houden (Dito).

20. En zal den voorschreeven stads docter, ten eynde by beyde de collegien van justitie admissibel en geloofbaar te zyn, by de intreede in syn ampt, aan handen van den heere president, in rade van justitie hebben af te leggen en vervolgens by Scheepenen admissibel zyn met het vertoonen der acte, dat hy in Rade van justitie heeft afgelegt den aan 't eynde van dit hoofddeel te vindenen eed (Dito).

21. De stads apothecar en zyn provisor of handlanger zullen moeten staan onder den eed, dat zy eensdeels geen andere dan de voorschrevene medicynen sullen verstrekken, en, om daar in gerust te zyn, by het prepareeren derselver altoos beyde, ten waare door indispositie belet wierden, en absolut een van beyde present zullen moeten zyn, en daar en boven de apothecar, dat hy tot preparatien niet anders zal gebruiken als zodaanige ingredienten, die de beste zyn in haar zoort en van het meeste effect en verwagting in deugd en kragt, niet ontziende het meerder kostende van dien; en zyn eerste knegt off handlanger, dat hy, by ontmoeting van 't tegendeel, aanstonds kennisse daar van zal geven aan het hoofd van de chirurgie (Resolutie 18 September 1744).

22. Den bediende zal met den eersten practisyn van 's Comp^s hospitaal en den chirurgyn majoor van 't casteel de inspectie van de stads apotheecq competeeren (behoudens de extra-ordinaire visitatien, dewelke den heere Gouverneur Generaal door andere gecommitteerdens zo menigmaal zal laaten doen, als nodig oordeelt); ook zullen gehouden weesen de voorschreeven apotheecq twee maal des jaars persoonlyk te gaan opneemen en inspecteeren op onbepaalde tyden, doende daar van vervolgens rapport aan zyn Edelheyd (Dito).

23. Voorts zullen de stads apothecar en zyn adjunct of provisor, zo wel als de practizyns van 't hospitaal, zig met betrekking tot dese stoffen en den aankleeve van dien punctueelyk hebben te reguleeren naar het verder gestatueerde by resolutie deser regeering van den 18en September anno 1744, even als of in desen woordelyk ingelast ware, als vervattende eene volleedige instructie voor deselve en gevolgelyk ook aanwysende de pryzen, waar na den eerste sig in den verkoop zal hebben te reguleeren, sonder meer te eysschen of te neemen.

Eed voor den stads doctor.

Ik beloove en sweere, dat ik den staat der Vereenigde Nederlanden, zyne doorluchtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal der Unie, de heeren Bewindhebberen van de generaale Nederlandsche Oostindische Compe, mitsgaders den Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw sal weesen; dat ik my in 't toevertrouwde ampt als stads doctor conscientieuselyk en na beste weten en vermogen zal quyten, agtervolgens de ordres en den inhoud van de ordonnantie, op dit myn ampt beraamt ofte in der tyd nog te beramen.

So waarlyk helpe my God Almachtig.

MUNTSPETIEN, GELDLEENINGEN OP RENTE, BODEMARY EN WES MEER.

1. Goude, gekartelde ducaten, ducatons ofte andere, goude en silvere muntspetien mogen uyt Europa, met 's Comps scheepen, alhier niet buyten speciale vergunning aangebragt worden, op poene van confiscatie ten behoeve van de Compe en den officier, die de calange doet, om à uso verdeelt te werden (Placaat 23 December 1737 en 4 September 1761).

2. Geen andere munten of geld spetien zullen alhier gangbaar zyn als de volgende, tegens zodanige pryzen, als by ieder derselver genoteerd staan, te weeten:

goude, Nederlandsche, gekartelde ducaten. waar van 71 1/9 stux in een mark gaan, teegens ses guldens en twaalff stuyvers off twee en twintig schellingen (Advertissement 30 December 1753 en placaat 4 September 1767);

alle opregte, Venetiaanse, Nederlandsche ongekartelde, Hongaarsche en verdere Europeese goude ducaten, waar van twee en seeventig in een mark gaan, mits niet gesnoeyd zynde, teegens vyff guldens en agt stuyvers of agthien schellingen (Placaat 13 en 24 April en 23 May 1700, 17 Maart 1707, 16 April 1711, 23 May 1735 en 8 January 1768);

de alhier bevoorens voor 's Comp[s] reekening geslagene goude munt, genaamt derham Djawi, wegende seven en een halve stuyvers, teegens ses guldens off twintig schellingen het stuk (Advertissement 29 Maart 1745).

de alhier voor particuliere reekening geslagen werdende gekartelde, goude Javase ropyen off derhams, toetsende twintig caraat en weegende seeven stuyvers, tegen deselfde prys (Advertissement 8 November 1765);

de dubbelde, wegende veertien stuyvers, voor vyff ryksdaalders en de vier voudige, wegende agt en twintig stuyvers, voor thien ryksdaalders;

zilvere, gekartelde ducatons, met het wapen van de generaliteit in Nederland aan de eene en met den ouden ryder off ruyter te paard aan de andere zyde gestempeld, mitsgaders na het jaar 1752 gemunt, teegens 4 guldens off 80 stuyvers 't stuk (Advertissement 21 October 1755);

zilvere, ongekartelde ducatons of ryders, die 't gewigt van ses en tagtig condryns Japans off schaars een en drie sesthiende reaal houden, tegens derthien schellingen of agt en seventig stuyvers, blyvende nogthans de minwigtige almeede gangbaar, mits voor ieder manquerende condryn een stuyver toegeevende (Advertissement 23 Augustus 1700, placaat 16 April 1711, 6 May 1711, 18 September 1715 en 13 May 1735);

zilvere, gekartelde Javase ropyen off derhams Djawie, wegende drie en twintig stuyvers, toetsende thien penningen, tegens dertig stuyvers het stuk (Placaat 9 November 1764);

alle andere zoorten van zilvere ropyen, waar deselve geslagen off van daan gekomen mogten wesen, sonder onderscheid, by aldien maar 't gewigt van dertig condryn Japans off schaars $^1/_{16}$ reaal kunnen haalen, teegens seven en twintig stuyvers, blyvende de minwigtige even en in diervoegen, als van de oude ducatons is gezegd, almede gangbaar (Placaat 23 Augustus 1700, 16 April 1711 en 8 Juny 1760);

zilvere Sivilise en Mexicaanse realen van agten, tegens drie guldens off sestig stuyvers 't stuk (Ordonnantie 26 May 1656);

alle soorten van silvere ryksdaalders, in de respective provintien der Vereenigde Nederlanden gemunt, tegens drie guldens of sestig stuyvers 't stuk (Dito).

zilvere leeuwen daalders off kroonen, in Nederland geslagen, tegens agt en veertig stuyvers 't stuk;

alle zoorten van zilvere schellingen, in de seven vereenigde provintien gemunt en weegende twaalff Japanse condryns schaars, tegens seven en een halve stuyvers, waar onder echter niet begreepen zyn zeekere vier zoorten ondeugende schellingen, bestaande de eerste in een zoort, geconterfeyt na die van de provintiale munt van de stad Groningen en ommelanden, gemerkt met den jaare 1692, de tweede na de munt van Nimweegen, geteekend met den jaare 1691, de derde na die van de munt van Zutphen, geteekend met het jaar 1690, en de vierde zoort na die van Deventer, meede met het jaar 1690 geteekend (Advertissement 29 April 1707, resolutie 16 April 1711, 26 November 1727, 25 July 1729 en 23 May 1735);

dubbelde stuyvers, als boven gemunt en wegende schaars vier conderynen Japans, schoon de munt eenigsints afgesleeten, indien maar kenbaar en niet besnoeit zyn, teegens twee en een halve stuyvers en enkelde stuyvers tegens een en een quart stuyver; dog van de Zeeuwsche stuyvers zullen geen andere gangbaar zyn als alleen de bezem stuyvers en sestehalven, tegens ses stuyvers;

heele en halve koopere duyten, bestempeld aan de eene zyde met de provintiaale stempel van Holland of Zeeland en

aan de andere zyde met het merk van de Comp^e, teegens vier stuks heele en agt stuks halve in een stuyver (Placaat 25 July 1687, 18 October 1727, 23 May 1735 en 30 December 1750, resolutie 2 October 1764);

heele, kopere duyten, aan welkers eene zyde in 't Nederduyts te leesen zyn de woorden: duyt Java's en aan de tegen zyde dezelve woorden in 't Maleidsch met Arabische letters, tegens vier stuks in een stuyver (Placaat 9 November 1764).

3. Maar de goude crusaden, die voormaals alhier zyn gangbaar geweest teegens vyfthien guldens en twaalff stuyvers off twee en vyftig schellingen het stuk, de groote, goude Japanse koebangs van de oude soort, wegende seven en veertig Japanse conderyns of $^2/_3$ reaal schaars, die plagten te roulleeren ad vier en twintig guldens of tagtig schellingen het stuk; Japanse, goude itseboos off zo genaamde boontjes, almeede van de oude soort, die, gestempeld zynde, roulleerden teegens ses guldens off twintig schellingen ieder; de Brabandse ducatons of zo genaamde Philippussen, die, mits ses en tagtig conderyns Japans off een en drie sesthiende reaal houdende, teegens derthien schellingen off agt en seventig stuyvers roulleerden; de zilvere, Brabandse kruysdaalders, die teegens drie guldens off sestig stuyvers 't stuk roulleerden, zullen voortaan, zo min als Japanse kasjes van thien voor een stuyver met Compagnies merk, pitjes, van lood en thin gemaakt, waar van vier in een kopere duyt off sesthien in een stuyver gaan, niemand mogen opgedrongen werden teegens die off mindere pryzen, op verbeurte van gemelde spetien en arbitrale correctie daar en boven, maar alleen roulleeren als een rysende en daalende koopmanschap, naar het gehalte en gewigt.

4. Alle andere spetien werden voor volstrekt billioen verklaard en van geen waarde gehouden, zonder dat deselve sullen mogen ontfangen off uytgegeven werden, 't zy in 't kopen of verkopen off doen van eenige betaling, in wat maniere het ook zoude mogen weesen, op verbeurte van gemelde spetien ten behoeve van de diacony armen deser stad en arbitrale correctie daar en boven (Placaat 4 May 1652).

5. Daar onder wel uytdrukkelyk begreepen alle gesnoeyde, gesneedene en verligte dubbelde stuyvers, die de swaarte van drie en een halve condryn Japans niet inhouden, als ook de sodanigen, waar van de munt niet meer te bekennen is.

6. Onder welke ongangbaar en billioen verklaarde dubbelde en enkelde stuyvers ook begreepen zullen wesen de zoodanigen, die voor anno 1731 geslagen en op dewelke de munt, door ouderdom dan wel andersints, zodanig is uytgesleeten, dat deselve niet kan werden gekend; dog de geene, welkers munt te kennen is, mitsgaders die verders goed en deugdelyk zyn en in swaarte kunnen ophaalen het gewigt van drie en een halve condryn Japans ieder dubbelde stuyver, werden gangbaar gelaaten en zullen dien volgende mogen en moeten uytgegeven en ontfangen werden, tot zo lange in sodaanigen staat en conditie komen te blyven (Placaat 23 May 1735 en 20 February 1751).

7. De groot- en kleen kassier, neevens den secretaris van Weesmeesteren en den kassier van de bank, zyn gequalificeert, by den ontfangst van contanten, alle valsche spetien off stukken door te snyden, dan wel op de toonbank vast te spykeren.

8. Niemand zal, onder wat pretext off schyn het zou mogen wesen, alwaar 't schoon als billioen en om te smelten en niet om uyt te geven, eenige geschroeyde, gesneeden en verligte dubbelde stuyvers off andere munten van andere plaatsen mogen ontbieden of zelfs, dan wel door andere in dese colonie brengen, zenden, distribueeren off uytgeven off daar toe eenigsints behulpzaam zyn, op poene, dat alle zodanige munten, by agterhaaling, niet alleen verbeurt zullen wesen verklaard, maar ook dat den aanbrenger, versender, ontbieder off die eenige hulpe daar toe mogte hebben verleent, zullen verbeuren ieder het quadruplum van het agterhaald werdende montant en arbitrale straffe daar en boven, het eerste te verdeelen, de helfte voor den officier, die de calange zal doen, en de helfte ten behoeve van de stads werken; zullende de gesnoeyde ducaten en ducatons, mitsgaders alle andere zilvere spetien, die alhier te vinden mogten wesen, by de Comp^e tegen de waarde van het gewigt en alloy geaccepteerd werden.

9. Thien ryksd[s] aan ongesnoeyde schellingen off dubbelde stuyvers moeten wegen thien thailen, Japansch gewigt, 3 à 4 maasen onbegreepen, en een ryksdaalder een zodanige thail, drie à vier condrynen onbegreepen (Placaat 16 April 1711).

10. Zullende dierhalven geen wigtige schellingen ofte dubbelde stuyvers, die niet gesnoeyt, afgeveylt of beneden de voorwaards bepaalde swaarte, slegts gescheurt en in haare randen ongelyk, mitsgaders door het gebruyk wat afgesleeten zyn, mogen afgeweesen, maar alle als 's lands munte aangenomen moeten werden, op arbitrale correctie, zonder dat egter iemand by den ontfang van een hondert ryksd[s] meerder als een ducaton en, 100 ryksd[s] off daar boven aan hem betaald werdende, meerder als thien ryksd[s] van 't voorsz. payement zal behoeven te ontvangen (Placaat 16 April 1711 en 23 May 1735).

11. Gelyk ook niemand gehouden is telkens meer dan uyterlyk ses stuyvers aan duyten in betalinge aan te neemen (Placaat 18 October 1727).

12. Een iegelyk zal by het maken van de ordinaire payement pakjes van schellingen en dubbelde stuyvers, van vyff en thien ryksd[s] ieder pakje, op het tellen wel moeten letten en daar omtrent alle fraude of bedrog geheelyk nalaaten en myden, op poene, dat den geene, dewelke men in het maken of doen maken van zodanige defectueuse off met bedrog vermengde pakjes zal attrapeeren, daar over naar exigentie van zaken en na de hoedanigheid van 't bedrog zal werden gestraft (Placaat 30 April 1698).

13. Niemand hier ter plaatse zal, by leening ofte uytsetting van gelden, op hoedanige wyse 't ook soude mogen weesen, hooger intrest mogen bedingen dan een half of uyterlyk drie quart procento ter maand ofte van 6 tot 9 ten hondert in 't jaar, op poene, dat de debiteuren niet gehouden zullen weesen eenige meerdere bedongen intressen te betaalen (Resolutie 30 Augustus 1697, placaat 15 November 1697 en resolutie 8 November 1715).

14. Zullende gevolgelyk geene actens van hypotheecq off

verpanding, nog notarieele schuldbrieven, teegens een hoogere rente mogen verleeden, nog op onderhandsche obligatien off handschriften, van een hoogere intrest sprekende, regt gedaan mogen werden (Dito).

15. By het uytzetten van gelden op leverantie van zuyker zal zulks niet hooger mogen bedongen werden als teegens de prys, die de Edele Comp^e^ voor de zuyker betaalt, en tot geen meerder quantiteit dan de geleende penningen, met een matigen interest, ten hoogsten van drie quart procento ter maand, op verbeurte van alle zodaanige gelden, als bevonden zullen werden boven of contrarie dese ordre op dat gewas beleend te zyn (Placaat 15 November 1697).

16. En zal ten opzigte der geldleeningen aan persoonen, uyt Nederland naar deese gewesten navigeerende of uyt India repatrieerende, dan wel op de reise, in volle kragt en waarde blyven het gestatueerde by de 62ste en 86ste § van den jongsten generaalen articul brief van de heeren Staaten Generaal, onze Souverainen, en haar Hoogmogendens placcaat van den sevenden January 1743.

17. Gemaakte juweelen, goud en silver werken off rariteiten, geene koopmanschappen zynde, mogen door de repatrieerende eygenaars in hunne gepermitteerde kisten naar Nederland mede genomen werden (Resolutie 16 Juny 1751).

18. Dienaaren van de Compagnie, op China en Japan navigeerende, mogen in die ryken geene schulden maken off nalaten, hoe gering die ook mogten zyn, by eenige Chineesen off Japanders, van wat staat off conditie zy zouden mogen wesen, op poene van met deportement, inhabil verklaaring ofte andersints strengelyk gestraft te werden, naar vereysch en bevinding van saken (Placaat 19 Juny 1750 en de afgaande brief naar Japan van 26 Juny 1756).

19. Niemand, van hoedanige qualiteit off conditie hy zy, die eenige penningen aan de burgers en ingeseetenen schuldig zyn, zal van deze rheede mogen vertrekken, voor en al eer hy aan zyne crediteuren volkomen contentement zal hebben gedaan, en welke burgeren geauthoriseert zullen zyn hunne

debiteuren, met hulpe van den officier, van boord te ligten en tot volkomene betaalinge te constringeeren; zullende alle schippers, stuurlieden en andere scheeps officieren in zulke gevallen gehouden zyn geene zodanige persoonen te verbergen of te versteeken, op poene van alle hunne te goed hebbende maandgelden te zullen verbeuren (Placaat 15 December 1647).

20. Alle de geene, 't zy Nederlanders, Chineesen, Maleyers off Javanen, niemand uytgesonderd, aan dewelke eenige Scheepenkennissen, obligatien, huur cedullen, bodemary brieven off diergelyke acten van schuld bekenninge voldaan werden, zullen van haaren ontfangst, stante pede, behoorlyk quitantie moeten passeeren, daar by perfect specificeerende, door wien het zelve voldaan of betaald werd, met intrekking ofte annullatie van zodanige acte, uyt wiens kragte iets gepretendeert is, op poene, dat de geene, die bevonden zal werden daar inne versuymig off nalatig geweest te zyn, weegens zyne presente betaling niet aangenomen zal werden en daar en boven vervallen in een amende van 12 ryksdaalders ten behoeve van den Balliuw (Placaat van Schepenen 15 July 1648).

HUWELYKEN, HUWELYKSE VOORWAARDEN EN GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN.

1. Alle de gene, die geneegen zyn in het stadhuys hare geboden te laaten aanteekenen en ondertrouw te doen, mitsgaders het huwelyk in de kerk te solemniseeren en daar toe een rytuyg gebruyken om door het zelve daar ter plaatse gebragt te worden, zullen verbeuren, voor ieder rytuyg en ieder reise, een boete van 50 ryksdaalders, de eene helfte voor de diacony en de andere helft ten behoeve van het fonds der stads werken, namentlyk zo wel in het eerste, als in het laatste geval (Advertissement 6 Juny 1693, placaat 30 September 1754 en resolutie 5 Maart 1756).

2. Wel verstaande, in zo verre de zodanigen tot een gedeelte van den weg binnen de stad een rytuyg gebruyken;

maar, buyten de stad woonende, mogen zy tot aan de poort ryden en verder niet (Resolutie 11 September 1750).

3. Dog sullen van dese boete g'eximeert weesen de geene, die zitplaats hebben in de twee respective collegien van justitie, zo meede die bevoorens dat ampt mogten bekleed hebben, en de kinderen van leeden der regeering, die zig voor de eerste maal in den egt begeeven, schoon ook 's Comp[s] dienaaren zyn; voorts alle opperkooplieden, capitains en de gene, die hooger van qualiteit in den dienst der Edele Comp[e] zyn of, geweest zynde, van haar dienst, met genoegen van de hooge regeering, ontslagen zyn, item de predicanten, mitsgaders de burger capitains, zo in bediening, als die afgegaan zyn, maar geene anderen (Advertissement 6 Juny 1693).

4. Daar en boven sullen die geenen, welke zig in den egten staat in een der kerken alhier solemneelyk willen doen bevestigen, voor het derde geluy in de kerk moeten zyn, op poene, dat de geenen, die na het ophouden van het zelve daar inne komen te verscheynen, het zy de bruydegom en bruyd te zamen off wel een van beyden alleen, zullen verbeuren, namentlyk: in de Nederduytsche kerk thien ryksdaalders en in de Portugeesche en Maleytsche kerk vyff ryksdaalders, ten behoeve van de diacony, uytgenomen de slaven, die van de boete exempt sullen wesen (Advertissement 3 Maart 1693).

5. Egter zal, zo wel in cas er gevaar in 't vertoeven is, als in andere gevallen, wanneer 't begeert werd, een huwelyk mogen voltrokken werden door den secretaris van den Raad van justitie off die van Scheepenen, waar onder de man gehoort, en zulx ten overstaan van twee gecommitteerde leeden, mits daar toe in allen opzigte alvoorens consent verleent zy door den heer Gouverneur Generaal (Resolutie 8 May 1759).

6. Geene slaven van diverse lyfheeren, veel min een lyfeygen met een vry persoon of persoonen, sullen tot het trouwen mogen geadmitteerd werden, als ten ware hunne lyfheeren ofte lyfvrouwen mede komen te consenteeren in sodaanige

zamen wooning buyten haar huys en ook by haar licentie briefje tot 't trouwen belooven, geen andere dienst van deselve, uyt kragte van haare nog overblyvende slaverny, te sullen pretendeeren, als alleenlyk coely loon, dog niet hoger, dan zy luyden, onvermindert de noodige lasten harer huyshouding en de opvoeding harer kinderen, zullen konnen opbrengen, zonder meer (Resolutie van Schepenen .. April 1696).

7. De broeders en susters van de Augsburgse confessie sullen, na alvoorens de gebooden drie Sondaagen na malkander, zo wel by de Geréformeerde, als haar eygen gemeente zyn afgekondigt, voor de politicque overheyd of derselver gecommitteerdens moeten trouwen, en oversulx hier ter steede de dienaaren van de Comp^e voor commissarissen uyt den Raad van justitie deses casteels en de burgers voor die van Scheepenen; dog, een van beyden der aanstaande conthoralen van de Gereformeerde religie zynde, op de ordinaire wyse in een der Gereformeerde kerken (Resolutie 16 Augustus 1746).

8. Tusschen man en vrouw, met elkanderen wettelyk getrouwt zynde, zullen, volgens de usantie des vaderlands, derzelver middelen gemeen wesen, ten ware sulx by huwelykse voorwaarden uytbedongen was, dat ieder vry staat (Oude statuten).

9. De gemeenschap van goederen, by huwelykse voorwaarden uytgeslooten zynde, zullen egter de vrugten off bladeren der selver, mitsgaders alle schaden en boeten (de erffenisse, de een of de andere aankomende, daar onder niet begreepen), staande het huwelyk vallende, in gemeenschap komen, ten ware deselve uytdrukkelyk meede voor uyt bedongen waare.

10. Christenen, die naar Europa willen vertrekken, mogen alhier vrouw, nog kinderen agter laten, maar zyn gehouden deselve meede te neemen, 't en zy met volle bewilliging van de vrouw en onder toereykende voorsorge, dat zy, nog de kinderen, in hun afweesen gebrek komen te lyden (Besluit XVIIgen 17 Augustus 1728).

SUCCESSIE AB INTESTATO OF VERSTERFF REGT.

1. Aangaande de successie ab intestato zal het regt van de steeden van Noordholland werden gevolgd, te weeten: iemand, zonder testament off uyterste wille komende te overlyden, zullen de nagelaatene middelen devolveeren op desselfs kinderen en verdere descendenten in infinitum, by representatie en in stirpes (Oude statuten).

2. Maar, de overleedene geen wettige descendenten nalatende, zullen desselfs vader en moeder, by aldien beyden in 't leeven zyn, in alle de agter gelatene goederen succedeeren (Dito).

3. Dog het bedde tusschen de ouders van den overleedene gescheurd en een van deselve, 't zy vader of moeder, maar in leeven zynde, zal deselve langst leevende met de broeders en susters van den overleedene, 't zy geheele ofte halve, en derselver kinderen en kindskinderen by representatie te samen komen tot des overleedens geheele erffenisse, te weeten: de langst leevende vader ofte moeder in de eene helft en de susters en broeders, hare kinderen en kindskinderen in de andere helft, wel verstaande, dat in zulken gevalle de halve broeders en susters, mitsgaders derzelver kinderen en kindsderen, den overleedene zullen moeten bestaan van de zyde, daar in hy bestorven is (Placaat heeren Meesters 10 January 1661 en resolutie 7 February 1662).

4. En, ingevalle den overleedene geene susters en broeders quame naar te laaten, maar wel susters en broeders kinderen of kindskinderen, sullen in sodanigen cas de gesegde kinderen en kindskinderen van des overleedens broeders ofte susters, by representatie, insgelyks met en nevens de langst leevende vader ofte moeder succedeeren in de eene helft van de nagelatene goederen (Dito).

5. En, als er geene broeders ofte susters, nog ook kinderen ofte kindskinderen van deselve in 't leven zyn, dan zal de langst leevende vader ofte moeder in alle de goederen, by den overleedene ontruymt, universaliter succederen en voor alle

collatrale vrienden geprefereert zyn; alles in dien verstande dat, by zo verre onder de erffenissen van zodanige overleedenen ook bevonden mogten werden landen, huysen ofte andere vaste en inmeubilaire goederen, in reguarde van deselve gevolgt zal werden het regt en de costume van de provintien, quartieren ofte plaatsen, waar onder deselve vaste en inmeubilaire goederen zyn geleegen (Dito).

6. Vader en moeder beyden ontbreekende, zullen de volle broeders ofte susters, hare kinderen en kindskinderen by representatie tot des overleedens geheele erffenisse geregtigt weesen; wel verstaande, dat, zo er halve broeders en susters ofte derselver kinderen en kindskinderen zyn, de volle broeders en susters, hare kinderen en kindskinderen, by representatie ofte plaats vullinge, sullen deelen in de eene helfte met de halve broeders en susters en derselver kinderen en kindskinderen van 's vaders syde, en in de andere helft met de halve broeders en susters en derselver kinderen en kindskinderen van 's moeders zyde; en, wanneer niet als aan een syde halve broeders en susters ofte derzelver kinderen en kindskinderen bevonden worden, zullen de volle broeders en susters, mitsgaders derzelver kinderen en kindskinderen, by representatie als vooren, met deselve halve broeders en susters, haare kinderen en kindskinderen in de eene helft van de erffenisse komen en de andere helft voor haar alleen behouden, als aan die zyde geen mede erfgenamen hebbende (Dito).

7. Volle broeders en susters, mitsgaders hare kinderen en kindskinderen, ontbreekende en de halve broeders en susters off derselver kinderen en kindskinderen van elke zyde in 't leeven weesende, zullen de goederen in twee gedeelten toegeweesen worden, de eene helft aan de halve broeders en susters en haare kinderen en kindskinderen, in stirpes van vaders zyde, en de andere helft aan de halve broeders en susters, haare kinderen en kindskinderen, mede in stirpes van 's moeders zyde (Dito).

8. Dog, indien er geen volle, maar alleen halve broeders en susters, hare kinderen en kindskinderen werden bevonden en

dat alleen van de eene zyde, zo zullen deselve halve broeders en susters, haare kinderen en kindskinderen, by representatie, in alle de goederen, by den overleedene agter gelaten, succedeeren, ten waare grootvader ofte grootmoeder ofte hooger opgaande magen, den overleedene van de andere zyde bestaande, in 't leeven waren, in welke gevallen de voorschreeve halve broeders en susters, hare kinderen en kindskinderen by representatie in de eene helfte en de naaste magen onder voorschreeven adscendenten, hoofd voor hoofd, in de andere helft van alle goederen, by den overledene ontruymt, sullen succederen (Dito).

9. Vader en moeder, heele en halve broeders en susters, hare kinderen en kindskinderen ontbreekende, sullen des overledens goederen geheel komen op de naaste adscendenten ofte opgaande magen, hoofd voor hoofd, alwaar 't ook, zo dat van de eene zyde grootvader en grootmoeder beyde en van de andere zyde grootvader of grootmoeder alleen in 't leven waren, dat ook plaatse zal hebben in de verdere adscendenten, den overleedene in gelyke graden bestaande (Dito).

10. Alle opgaande magen meede ontbrekende, zullen de naaste descendenten van broeders en susters kindskinderen, die de overleedene in de vyfde en verdere graden bestaan, hoofd voor hoofd, in des overleedens erffenisse succedeeren, uytsluytende alle andere zyde magen en sonder aanschouw te nemen, off dezelve descendenten van des overledens volle ofte halve broeders ofte susters afkomen (Dito).

11. Alle de voorschreeven persoonen insgelyks ontbreekende, zullen als dan oomen en moeyen, hoofd voor hoofd, mitsgaders haare kinderen van de eerste graden, by representatie, in alle de goederen succedeeren, zonder eenig onderscheid, off de oomen en moeyen des overledens vader ofte moeder hebben bestaan van heele ofte halve bedde (Dito).

12. Alwaar geene oomen ofte moeyen ofte derselver kinderen zyn, zullen de geene, die den overleedene 't naast in den bloede bestaan, hoofd voor hoofd, in alle de goederen succedeeren, zonder eenige distinctie of de maagschap van volle of halve

broeders ofte susters afkomt, welken volgende de oud oomen ende oud moeyen, beneffens susterlingen, gelykelyk, hoofd voor hoofd, sullen succedeeren (Dito).

13. In collaterale ofte zyd maagschap zal geen representatie plaats hebben in de persoonen en graden, booven verhaald, zo wanneer de geene, die tot de successie komen, al te samen den overleedene even na in graden bestaan (Dito).

14. Dog, indien de aflyvige geen nadere bloedverwanten agter laat als broeders en susters kinderen, mitsgaders een off meer kinderen van een voor overleeden broeder ofte susters kind, so zullen de kinderen van broeders en susters succedeeren in capita, hoofd voor hoofd, en de kinderen in plaatse van haare vader ofte moeder by representatie, blyvende niet te min 't gunt hier vooren nopens de deelingen tussen heele en halve broeders en susters, haare kinderen en kindskinderen gezegt is, onvermindert (Dito).

15. Zonder dat in alle het geene voorschreeven is, eenige aanschouw genomen zal werden, van waar ofte wat zyde de goederen gekomen zyn, nogte ook, of het patrimoniale, aangeërfde of geconquestreerde, verkreegen ofte veroverde goederen zyn dan niet (Dito).

16. Alle het geene in de bovenstaande articulen niet uytgedrukt is, sal moeten gereguleert worden na de Keyserlyke geschreevene wetten (Dito).

17. Buyten institutie by testament of andere uyterste willen heeft in materie van successie ab intestato, onvermindert en naar den aard van 't voorwaads gestatueerde (waar in de successien by kloving in linien is vastgesteld), de eene linie niets gemeens met den anderen; zulks de portie der deficieerende linie nooyt aan de exteerende kan aanwassen, maar, op reekening van onbekende erfgenamen ingeschreeven zynde, in Compagnies cassa moet werden overgebragt en bewaard ad opus jus habentium, zonder dat tot de afgave van dien aan de exteerende linie, onder hoe sufficante cautie ook, mag getreeden werden (Besluit XVII[nen] 24 Juny 1716).

18. Wel verstaande, dat al 't geen voorschreeven is, alleen

sodanig g'observeert en agtervolgd sal worden in de erffenissen en successien der Christenen; want de Mooren off Mahometaanen zullen in dat stuk volgen haare eygen wetten, onder den titul van bysondere wetten voor Mooren, Mahometaanen enz. te vinden (Dito).

19. 't Geen ook plaats sal hebben omtrent alle te deser steede woonende heydenen, waar van egter de Chineesen in zo verre uytgeslooten zyn, dat Boedelmeesteren gepermitteerd worden, by voorkomende geleegentheeden, daar omtrend te handelen na de volgende, onder die natie vigeerende wetten, te weeten:

Eerstelyk werd des overledens weduwe gesteld in eguale portie met de egte zoonen, dog de weduwe vermag haar erfdeel niet te administreeren, dan onder sufficante cautie, vermits deselve by hertrouwing weder op de egte kinderen moet devolveeren.

Vervolgens komen de egte dogters (wel verstaande ongetrouwt zynde) voor de helft, hoofd voor hoofd, in 't geene haare moeder ofte aan ieder van haare egte broeders is aanbedeelt; dog, getrouwt zynde, werden deselve niet onder de erffgenaamen van haren vader gereekend, maar eenelyk toegevoegd de rouwkleederen, tot haar lichaam gehoorende.

Als dan werd des oudste zoons egte zoon (zo daar eene is) een derde minder toegedeelt, als de portie van synen vader ofte die van syne oomen monteert, om reedenen deselve gehouden is na zyns vaders dood alle ongelden der ceremonien, die de Chineesen gewoon zyn jaarlyks aan de graven der gestorvenen te doen, wel alleen off ten minsten nevens zyn vaders broeders te moeten helpen dragen; en werden de onegte zoonen met hem gereekent in eguale portie, hoofd voor hoofd, te weeten: een derde minder als een ieder van de egte zoonen komt te beuren.

Waarna de onegte dogters werden toegedeelt de helfte, half zo veel, als de onegte zoons, mede hoofd voor hoofd, te weeten: zoo dezelve nog jonge dogters zyn, dog anders niet; en, by onstentenisse van egte zoonen, werden de onegte in een en

deselve graad gesteld, als hier vooren omtrent de egten vermelt staat; dog, ingevalle die almeede koomen te ontbreeken, als dan komt 't selve op de geadopteerde zoon ofte zoonen te devolveeren, die anders maar een zekere tantum, naar mate des boedels ofte wel naar 't believen der erffgenamen, werden geschonken off vereert (Resolutie 24 December 1720).

SOMPTUAIRE OF PRAGT EN PRAAL WETTEN.

1. Het placcaat deser regeering van den 30en December 1754 ter inteugeling van de pragt en praal en overdaad, dat van een te groote extensie is om in desen te werden geverbaliseert, zal met de alteratien en ampliatien, daar op gemaakt by het advertissement en de resolutien deser regeering van den 29en April 1755, 5en Maart 1756, 3en Juny 1757 en 28en December 1764, in volle kragt en waarde blyven.

2. Dog het zelve zal niet betrekkelyk gemaakt werden op vreemdelingen of lieden, niet onder de gehoorsaamheid van den Nederlandschen staat of de Compe gehoorende, die zig enkel zullen hebben te onthouden van de teekens van distinctie, aan leeden der regeering, in 't openbaar verschynende, toegestaan om, zo by de wagten, als andersints, kenbaar te weesen ten eynde te genieten de eerbewysingen, hen, uyt hoofde van hun caracter, competeerende, ten waare deese regeering ofte den heere Gouverneur Generaal hen daar van, uyt hoofde van hunne qualiteyt of rang in dienst van andere moogentheeden ofte compagnien dan wel andere consideratien, mogte disponeeren (Resolutie 21 Maart 1766).

3. Nogthans zullen geene vreemdelingen over zaken van dien aard in regten betrokken ofte aangesprooken mogen werden buyten voorkennisse en toestemming van dese regeering ofte den heere Gouverneur Generaal, onvermindert de pligt der sabandhaars om hen van de wetten op dit stuk op een beleefde wyze te preadverteeren en van de verhuurders van rytuygen om zig te wagten van hen, door het besorgen van meer dan een voorloper by ieder rytuyg ofte andersints, den wegh te

faciliteeren om in desen teegens de wet te handelen, zoo zy de gestelde boete niet zelfs willen betaalen.

4. Chineesen en inlanders, trouwende, ook begraven en, tot vergroting van de statie, een of meerder wagens genomen of gehuurt werdende, zullen moeten betaalen aan Heemraadens secretaris, ten behoeve haarer cassa, 25 ryxdaalders voor een, 50 voor twee en zo na advenant voor de meerdere rytuygen; voorts, by geen van die geleegentheden mogen gebruyken een statie paard, nog ook een draagzetel of andere extra-ordinaire omstandigheeden, dan onder betaaling van 500 rd^s, wanneer van alles te gelyk gebruyk werd gemaakt; dog, de draagzetel alleen employeerende, rd^s 300, een derde voor den officier en d'overige twee derde voor de stads werken.

BYSONDERE WETTEN AANGAANDE MOOREN OFF MAHOMETANEN EN ANDERE INLANDSCHE NATIEN.

1. Geene vreemde Oosterlingen, zo Maccassaren, als Boegineesen, Boetoenders, Saleyers, Bimaneesen, Baliers, Javaanen en Maleyers, mogen, sonder speciale permissie dezer regeering, binnen het district van Jaccatra komen, verblyven en zig ter needer zetten, op poene van de facto geapprehendeert, in de ketting geklonken en daar in elders heen weg gesonden te zullen werden (Placaat 21 October 1688 en resolutie 30 September 1704).

2. In welke straffe van de ketting mede gereekent sullen werden vervallen te zyn alle sodanige, die, ter zee hier gekomen zynde, na het weeder vertrek haarer vaarthuygen alhier nog bevonden werden en haar niet ter behoorlyker tyd aangegeven zullen hebben; dog de geene, die te lande alhier aangekomen mogten weesen en haar terstond niet aangegeven hebben, zullen geapprehendeert werden (Dito).

3. En zullen derhalven geene der inlandsche natien en insonderheid de Javanen, die alhier van buyten, te water of te lande aankomen, by eenige Europeesche of inlandsche onderdaanen of ingeseetenen op hunne landen of wooningen mogen

aangenoomen en opgehouden worden, dan naar dat al zulke vreemdelingen zig bevoorens door haare hoofden en officieren aan den gecommitteerde tot en over de zaken der inlanders zullen hebben aangegeven, om behoorlyk onder ieder natie aangeteekend te werden; met conditie, dat de officieren hunner natie of ten minsten eenige derselver voor haar verantwoordelyk sullen syn en deselve ook, wanneer zulks begeert werd, telkens ter berde of te voorschyn moeten doen komen, ofte dat andersints de vreemdelingen, zodanige borgen niet konnende aantreffen, ten eersten na de plaatze, daar zy van daan gekomen zyn, weder te rug zullen gesonden werden, op poene, dat de geenen, die eenige vreemdelingen sonder voorgaande, wettige kennisse komt aan of op te houden, sullen verbeuren een boete van thien ryksd[s] ten behoeve van gedagten gecommitteerde voor de eerste maal en verdere arbitrale correctie, wanneer zulks meermaal mogte bevonden werden (Placaat 2 Juny 1697 en resolutie 14 February 1730).

4. Om 't welke ook des te beter te weeren, elk en een iegelyk der inlandsche natien in dese omme- en bovenlanden voorsien zal moeten wesen van een pergament briefje, houdende desselfs naam, woonplaats, ouderdom en stature, item onder wien sorteert, en welke door de respective inlandsche capitains en verdere hoofden aan haare onderhoorigen zonder eenige kosten uytgereykt en door een ieder derselver in een kleyn bamboese off houte doosje by haar gedraagen moeten werden, om het ten allen tyden, wanneer 't gerequireerd werd, te kunnen verthoonen, op dat also met een opslag van 't oog blyken moge, tot wat plaats en campong of onder wat hoofd een igelyk inlander gehoort en sorteerende is, en ook te gelyk het onderscheyd te maaken tusschen vrye luyden en slaven, mits dat de regenten, capitains, hoofden en verdere officieren gehouden zullen zyn de briefjes van overleedene, dan wel vertrokkene persoonen, onder hun toezigt sorteerende, den gecommitteerde tot de zaken van den inlander 's maandelyks te rug te besorgen, om alle quaade konstgreepen hier omtrent, zo veel mogelyk, te weeren (Placaat 13 February 1754 en resolutie 7 July 1755).

5. En zal een ieder in de bovenlanden, het zy regent of onderhoorige, dan wel opzigters van landeryen en wie het verder wesen mogte, by ontmoeting van eenige suspecte perzoonen, hem zyn briefje moeten doen verthoonen en, daar van onversien weesende, denselven aanvatten en opbrengen aan de naast geleegene post, dan wel aan den Landrost, omme op dusdanige wyze alle wegloopers en andere ondeugende en slegte subjecten uyt de omme- en bovenlanden te weeren (Dito).

6. Voorts zullen geen inlanders haar onder andere natien, waar toe zy niet behooren, mogen vermengen, maar moeten zig onder haar eygentlyke hoofden aangeven of na hare, voor elke natie geordonneerde campongs begeven, op poene van andersints zonder figuur van proces voor den tyt van een jaar in de ketting te zullen geklonken werden (Placaat 26 July 1701).

7. En zullen de kinderen derzelver sorteeren onder de natie van haaren vader (Resolutie 11 July 1730).

8. Inlandsche onderdaanen, zo in de Bataviasche omme-, als Preanger landen, en allen, die woonachtig en gehoorende zyn onder de jurisdictie van de Comp^e, zullen uyt het eene regentschap off district naar 't andere niet mogen overloopen (Advertissement 18 September 1739 en placaat 6 April 1752).

9. En zullen ook de regenten en hoofden, onder wat pretext het zou mogen wesen, geene overloopers uyt andere landen onder derselver gebied admitteeren, dan wel permissie tot verblyf vergunnen, maar moeten daar en tegen ordre stellen, dat sodanige overloopers als swervers opgevat, mitsgaders terug gesonden werden aan de regenten, onder wien deselve gehooren, en zulks op verbeurte van thien ryksd^s voor ieder reys, dat een regent of hoofd daar omtrent in gebreeke zal blyven, om verdeelt te werden, als: $^1/_3$ voor den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, $^1/_3$ voor de Hollandsche kerk en $^1/_3$ voor den aanbrenger (Dito).

10. Waar en boven gemelde commissaris de agterhaalde overloopers voor de eerste maal een gevoelige correctie zal laten geven, dog voor de tweede maal deselve, met voorkennisse van den heere Gouverneur Generaal, in de ketting doen

klinken, om sodanig den tyd van ses maanden in hun bescheyden district te arbeyden (Dito).

11. Zullende een iegelyk, die om dese of geene reedenen mogte inclineeren om zig met 'er woon uyt 't eene district in het andere te begeven, alvoorens daarvan kennisse moeten geven aan den gecommitteerde van den inlander, welke dezelve aan den heer Gouverneur Generaal zal hebben voor te dragen, ter erlanging van zyn Edelheyds goedvinden (Dito).

12. De regenten van de Cheribonse en aangrensende landen zullen de geenen, die geneegen mogten syn tot de Preanger- en Jaccatrasche landen over te komen en haar aldaar neder te zetten, haare vrouwen, nog haare kinderen mogen aanhouden, op poene van na bevinding der zaaken gecorrigeert te zullen werden (Placaat 13 December 1754).

13. Wanneer in de bovenlanden een moord gepleegt, dan wel den een of andere swaar gekwetst wierd, zal als dan aan de commandanten van Tangerang en Meester Cornelis van diergelyke moord of toegebragte sware quetsuur moeten kennisse werden gegeven door de bloedverwanten, dan wel andere vrienden off bekenden van den ter needer gemaakte of gequetste, in welken gevalle de limiten van Tangerang omtrent de geene, die zig in zulke geleegentheid aan den commandant zullen moeten addresseeren, strekken tot de rivier Passangrahan, dog alle de overige te Meester Cornelis thuys hooren (Dito).

14. Zullende die beyde commandanten, om van diergelyke feitlykheeden kennisse te krygen, illico twee bequame sergeanten, met den schryver en chirurgyn, aldaar bescheyden, moeten senden ter plaatse, daar den gequetste, dan wel het lyk van den om 't leeven gebragte zyn mogte, om de nodige visitatie te doen en informatie van het feyt te neemen, mitsgaders, des mogelyk, de dader of daders, dan wel die daar voor verdagt gehouden werden, te apprehendeeren en vervolgens dezelve, met de berigten dien aangaande, in goede verseekering den Landrost toe te senden, om, na behoorlyk ondersoek van zaken, zyn ampt en pligt te betragten (Dito).

15. Van de regtbank van Schepenen, enz. zullen geseclu-

deert blyven alle de inlanders, sorteerende onder de bekende regentschappen van, Tjanjoer, Tjiblagon, Tjikalong en Tjilingsie, nevens alle de Preanger en daar naast, aan zee geleegen landen, onder welke het district van Tangerang almeede moet werden gecomprehendeert, met en benevens Tjipaminkis, Tjimapper, Campong baroe, desselfs deel Bogor, nu Buytenzorg hernaamt, van welke landen het naaste over de twaalff uuren van de stad is leggende, en dus moeten blyven onder gelyk bestier als de afgelegene regentschappen, alzo, voor zoo verre die verkogt zyn, by gedane overdragt verbonden zullen blyven aan dezelve beswaarnissen, welke onderhevig waren, toen die districten onder regenten sorteerden, en dus ook onder deselve regten (Dito).

16. Niemand en specialyk geen inlandsche officieren, die in oorlogs expeditien gebruykt werden, sullen eenige andere persoonen in dienst van de Comp[e] meede neemen, als die zy waarlyk weeten, dat vry zyn en niemand anders toebehooren, op de verbeurte, niet alleen van de verdiende en de te goed gebleevene gagie, maar ook van de waardy van de slaaff of slaven, die zy lieden zullen hebben meede genomen, als beyde de lyfheer wettig toekomende, en arbitrale correctie daar en boven, selvs aan den lyve, na bevinding van saaken, zo wel ten laste van de meede voerders, als van den slaaff, welke zig op dese wys zynen lyfheer komt te ontsteelen (Placaat 22 Maart 1712 en 17 October 1752).

17. De Javanen en andere inlanders zullen, om herwaards te koomen of om te vertrekken, geen andere als de door dese regeering ten dien eynde gestelde plaatse ofte weg mogen gebruyken, op poene, dat de geene, die bevonden werden een andere weg als dese te hebben gepasseert, 't zy in 't uytkomen of weg gaan, als dieven en perturbateurs van de gemeene rust aangetast en gestraft sullen worden (Resolutie 20 February 1665).

18. De inlandsche natien, zo wel als de Chineesen, moeten alle hare schuldbrieven en verbandschriften en verdere documenten voor een secretaris of notaris passeeren, dewyl op

onderhandsche geen regt zal gedaan werden (Placaat 29 May 1690).

19. Voorts zullen geene inlanders met hare vaarthuygen, groot of klein, binnen de boom mogen schieten, op verbeurte derselver en sodanige verdere straffen, als zal geoordeelt werden noodig te weesen, uytgesondert alleen de visschers, die toegelaten word hun visch aan de markt te brengen en te verkoopen, mits datse terstond weder moeten buyten schieten, mede op de voorsz. poene (Ordonnantie 4 November 1687).

20. Geen inlandsche vrouwen, het zy vrye ofte onvrye, mixtisen of andere naturellen deeser landen, getrouwt of ongegetrouwt, nogte ook mannen, met iemand derselver in huwelyk synde, sullen, buyten uytdrukkelyk verlof deser regeering, haar in eeniger maten mogen onderstaan zig met eenige Comp[s]. veel min met Engelse, Deense, Fransche of Portugeese scheepen naar Europa te begeeven, 't zy heymelyk of in 't openbaar, by versteking of anders, op poene van, daar op geattrappeert werdende, aan den lyve en wyders, naar exigentie van saken, arbitralyk gestraft te werden (Placaat 6 October 1649).

21. Mooren mogen hunne kinderen of vrienden, het Christen geloof aangenoomen hebbende, daarom in erffenisse niet verkorten of ze met een minder portie uytzetten (Resolutie 19 October 1666).

22. Het gestatueerde onder het hoofddeel van commissarissen van huwelyksche zaaken omtrent lieden, met lazerny besmet, zal ook betrekkelyk zyn op de huwelyken van alle onchristen leprosen, sonder onderscheid.

23. Die van de inlanders, welke genegen mogten zyn tot eenig huwelyk te treeden, zullen daar van kennisse moeten geven aan hunne respective hoofden, waar onder zy sorteeren, om, na verkryging van permissie, ingeboekt of aangeteekend te werden; sullende de capitains en verdere inlandse hoofden, ieder in den hare, sorge moeten dragen, dat, niet alleen exact boek daar van gehouden, maar ook teffens daar by behoorlyk genoteert werd de scheidinge, die tusschen en onder hunne onderhoorigen voorvallen, indiervoegen, dat zy altoos

gereed kunnen zyn hunne aanteekeningen, des gerequireerd werdende, aan den regter te produceeren (Placaat 13 December 1754).

24. Alle huwelyken tusschen Mahometaansche of Chineesche en andere heydensche mans of vrouwen buyten haren landaart of geloofs genooten zyn geinterdiceert, op straffe van nulliteyt en sodanige verdere poenaliteiten, als dese regeering, naar de omstandigheeden van persoonen en zaken, zal bevinden te behooren.

25. De huwelyken van Jentieven met Jentiefse vrouwen naar de heydensche costumen sullen als wettig geconsidereert werden, wanneer de contoralen door een geordent Jentief of Benjaans priester of, by manquement van dien, door een ander Jentief, als priester geëmployeert werdende, met de usueele ceremonien en vermaningen vereenigt zyn, de bruydegom de taly of halssnoer, met volkomen bewilliging van de bruyd, om haar hals gebonden heeft, na dat haar de kragt en beteekenis van dien in haar moeder taal was voorgehouden (Resolutie 14 January 1752).

26. By aldien van een Jentiefs huwelyk, in deser voegen aangegaan, duydelyk komt te blyken by een attestatie, door den priester off persoon, voor priester ageerende, en twee uyt de bloedverwanten of vrienden van weder zyden, die by het celebreeren in persoon zyn tegenwoordig geweest, binnen veertien dagen na het trouwen voor notaris en getuygen gepasseert, behelsende de tyd en plaatse, wanneer en waar het huwelyk is gesolemniseert en dat daar by het voorenstaande behoorlyk is in agt genomen, mitsgaders dat de attestanten, die nog in leven zyn, den inhoude van sodanige verklaring met solemneele eede voor den regter op hunne wyse corroboreeren, sullen als dan absolut geen bewyzen ter contrarie, schoon van een turbe van getuygen of andersints, mogen geadmitteerd of daar op by de afdoening der zaken eenig reguard geslagen werden.

27. Egter sal het versuym van sodanige verklaring in 't geheel of ter behoorlyken tyd te laaten passeeren geene

invaliditeit aan het huwelyk geven, wanneer het behoorlyk celebreeren van dien buyten des, den regter ten genoegen, kan werden beweesen, in welk geval eenelyk aan parthy advers of die de wettigheid van het huwelyk debatteerd, zal vry staan contrarie bewysen in te dienen, om daar op by den regter zo verre te werden gereflecteerd, als den selven sal oordeelen te behooren.

28. Maar de separatie van tafel, bed en zamen woninge over swaare mishandelingen zullen en mogen meede omtrent deselve plaats hebben.

29. De huwelyken der Jentiven sullen niet formeel mogen werden gedissolveert, als om de wille van overspel, door de vrouw begaan.

30. Dog de vrouw sal in sulken gevalle met haar juweelen en de kleederen, tot hær lyf gehoorende, sonder meer, moeten uytgaan en haar door den regter een behoorlyk onderhoud, naar het vermogen van den man, toegelegt werden.

31. Voorts kan en moet de vrouw alle kinderen, in hun beyder huwelyk geteelt, die reeds gespeent zyn, by den man laaten, maar, een nog zuygend kind hebbende, mag en moet het zelve meede neemen, ten waare de ouders onderling anders goedvonden.

32. Zodaanige gesepareerde persoonen mogen zig met beyder wille weeder vereenigen, sonder dat het nodig zy daar toe licentie van den regter te verzoeken, schoon de separatie geregtelyk was geschied.

33. Aan alle de onder 's Comp^s jurisdictie woonende inlandsche natien, als daar zyn: Javanen, Baliers, Maleyers, Maccassaaren en andere, is wel expresselyk geinterdiceert den eenen des anderen nationaale kleeding aan te nemen of te dragen, ten eynde zig door dat middel het commando harer eigentlyke hoofden te ontrekken, op poene van een jaar ketting gang en zulks sonder eenig figuur van proces (Placaat 26 July 1701).

34. De volgende civile wetten en gewoontens, waar na de Mahometanen zig reguleeren in het decideeren der onder hen opkomende verschillen, in zo verre de successiën, erf- en be-

sterffenissen, item hunne huwelyken en egtscheydingen, enz., betreffen, sodanig als uyt het Mahometaanse wetboek by een versamelt en in Rade van India geapprobeert zyn, zullen moeten geobserveert werden, daar en zo het behoort, namentlyk:

EERSTE TITUL.

Betreffende het poinct van successie, mitsgaders alle verdere erffenissen en besterffenissen.

Art. 1. By het overlyden van een man ofte vrouw, wanneer een van beyde, 't zy met of sonder kinderen, komt af te sterven, neemt de langstleevende (vermits geen gemeenschap van goederen onder haar lieden plaats heeft) eerst zyn aangebragte huwelyksschat uyt den boedel.

Art. 2. Een man dan komende te sterven en de vrouw sonder kinderen of eenige andere naastbestaanden van den overleedene alleen overblyvende, moet, na aftrek der begraffenis ongelden, item schulden, mitsgaders vermaakte legaaten, 't resteerende van 's mans nalatenschap in vieren werden verdeelt, te weeten:

een vierde voor de vrouw en drie vierde tot alimentatie van de armen.

Art. 3. By nalating van een vrouw en een off meer zoons werd zulks op dese wyse verdeeld, als:

een agtste voor de vrouw en seven agtste voor de zoon of zoonen.

Art. 4. Een vrouw met een dogter in leven zynde, krygt de eerst gemelde een agtste en de dogter de helft, mitsgaders de armen drie agtste.

Art. 5. Dog een vrouw met twee dogters verdeelen de erffenissen in deser voegen, te weeten:

een agtste voor de vrouw;
twee derde voor de twee dogters, en
vyf vier en twintigste aan de armen.

Art. 6. Een vrouw egter met drie dogters, is de verdeeling aldus:

een agtste voor de vrouw;
drie vierde voor de drie dogters, en
een agtste voor de armen;
en zo pro rato, nadat er dogters in wesen zyn.

Art. 7. Dog, wanneer de vrouw met een zoon en een dogder komt over te blyven, valt by de verdeeling:

een agtste op de vrouw;
seeven twaalfde op de zoon, en
seeven vier en twintigste op de dogter.

Art. 8. Inselver voegen, wanneer er meer kinderen als een zoon en een dogter komt over te schieten, blyft voor de vrouwen een agtste uyt de erffenisse bepaald, mitsgaders voor de zoons een dubbelde portie tegen de dogteren.

Art. 9. De vrouw afstervende en de man alleen overblyvende, werd de erffenisse in tweeën verdeelt, de eene helfte voor de man en de rest tot onderhoud van de armen.

Art. 10. Item, de man en een zoon in weesen zynde, geniet als dan de eerst gemelde een vierde, de tweede drie vierde en, zo er meer zoonen zyn, pro rato.

Art. 11. Edog, wanneer de man en een dogter in 't leven blyven, komt een vierde voor des eerst gemeldens portie:

de helft voor de dogter, en
een vierde ten behoeve van 't armhuys.

Art. 12. By de man egter met twee dogters, werd de nalatenschap in twaalfen verdeelt, als:

een vierde voor de man;
twee derde voor beyde de dogters, en
een twaalfde voor de armen.

Art. 13. En by een man met drie dogters, in twee en dertigen, te weeten:

drie sesthiende voor de man;
» vierde voor de drie dogters, en
een sesthiende voor 't meergemelde armhuys;
en, zo er meer dogters in leeven zyn, pro rato.

Art. 14. De man, een zoon en een dogter verdeelen hunne erffenisse in vieren, te weeten:

een vierde voor de man;

de helfte voor de zoon;

een vierde voor de dogter.

Art. 15. Dog, wanneer de man met een zoon en twee dogters komt over te blyven, is de repartitie sesthien, waar van:

een vierde voor de man;

drie agtste voor de zoon, en

» » » beyde de dogters;

welke schikking in cas van meerder kinderen bepaald blyft.

Art. 16. Indien een man ofte vrouw komt te overlyden en eenelyk vader en moeder nalaat, staat de verdeeling te geschieden in drieën, als:

een derde aan de moeder, en

twee derde voor de vader.

Art. 17. Dog, zo iemand vader, moeder en een zoon nalaat, is 't bepaald op ses gedeeltens:

een sesde voor de vader;

» » aan de moeder;

twee derde voor de zoon.

Art. 18. En by vader, moeder, zoon en dogter van den overleedene in agthienen, te weeten:

een sesde voor de vader;

» » » » moeder;

vier negende voor de zoon;

twee negende voor de dogter;

Art 19. Imand, vader, moeder en een dogter nalatende, valt de verdeeling in sessen:

een derde voor de vader;

» sesde voor de moeder;

de helft voor de dogter.

Art. 20. By vader, moeder en twee dogters van den overleedene, werd d'erffenisse egter in agthienen verdeelt, als:

een sesde voor de vader;

» » » » moeder, en

twee derde voor beyde de dogters;

en, zo er meer dogters zyn, pro rato.

Art. 21. Iemand, een eyge dogter, mitsgaders een kleyn dogter (geteeld by des overleedens zoon) nalatende, valt de verdeeling mede in sessen:

de helfte voor de eyge dogter;

een sesde voor de kleyn dogter;

» derde voor de armen;

Art. 22. En alschoon nevens opgemelde eyge dogter nog twee, dan wel meer kleyn dogters kwamen over te blyven, zo blyft nogthans de verdeeling als even bepaald, genietende het meerder getal van kleyn dogters niet meer als een enkelde alleen.

Art. 23. Een kleyn dogter, wiens grootvader en grootmoeder, mitsgaders ouders, overleeden zyn, geniet uyt de nalatenschap van gedagte haar grootvader en grootmoeder de geregte helfte; de andere helfte vervalt meede aan 't armhuys.

Art. 24. Dog, wanneer er twee kleyn dogters in weesen zyn, werd zulks als dan in drie deelen verdeelt:

twee derde voor beyde de kleyn dogters, en

een derde aan de armen;

Art. 25. Iemand, nalatende een kleyn zoon alleen, den selven competeerd de geheele erffenisse.

Art. 26. By een kleyn zoon en een kleyn dogter egter in drieën, als:

twee derde voor de kleyn zoon;

een » » » » dogter;

en, zo er meer zyn, pro rato.

Art. 27. Wanneeer iemand een eygen dogter en een kleyn zoon, geteeld by des overleedens zoon, komt na te laten, blyft:

een derde voor de eyge dogter, en

twee derde voor de kleyn zoon.

Art. 28. Twee eyge dogters en een kleyn zoon van, als even, in weesen blyvende, genieten ieder een gelyke portie.

Art. 29. Dog by een eyge dogter en kleyn zoon en een kleyn dogter, werd den boedel in zessen verdeelt, als:

d'helfte voor de eyge dogter;
een sesde voor de kleyn dogter;
» derde » » » zoon.

Art. 30. By twee eyge dogters, een kleyn zoon en een kleyn dogter egter, valt de repartitie in negen deelen:
twee derde voor beyde eyge dogters;
» negende voor de kleyn zoon, en
een » » » » dogter.

Art. 31. Overblyvende eene eyge dogter, een kleyn dogter en een kleyn zoon van de zoon, welker vaders allen overleeden zyn, werd als dan de erffenisse in sessen verdeelt, te weeten:
de helft voor de dogter.
een sesde voor de kleyn dogter, en
» derde » » » zoon van de zoon.

Art. 32. Dog, by nalating van twee eyge dogters, een kleyn dogter en een kleyn zoon van de zoon, moet de verdeeling al weder in negen deelen geschieden:
twee derde voor de twee eyge dogters;
een negende voor de kleyn dogter, en
twee negende voor de kleyn zoon van de zoon.

Art. 33. Iemand, een eyge dogter en een eyge suster nalatende, ofschoon van twee differente moeders, als maar van eenen vader voortgekomen zyn, geniet als dan een ieder de geregte helfte; dog, in cas van twee dogters, komt op ieder een eguale derde portie.

Art. 34. Wanneer egter twee susters en een dogter in weesen zyn, werd als dan den boedel in vieren verdeelt:
de helft voor de dogter;
» » » beide de susters.

Art. 35. Twee eyge dogters en twee eyge susters van den overleedene verdeelen hunne erffenisse in sessen:
twee derde voor de dogters, en
een derde voor beide de susters;
en, zoo er meer susters of dogters bevonden werden, pro rato.

Art. 36. Een man stervende, nalatende een vrouw, een eyge dogter, een kleyn dogter (voort gekomen van zyn bereeds

overleeden zoon), een moeder en een eyge suster, geschied als dan de verdeeling in 24 portien:

een agtste aan de vrouw;
de helft aan de dogter;
een sesde aan de kleyn dogter;
» » » » moeder;
» vier en twintigste aan de suster.

Art. 37. Dog, by aldien de vrouw 't eerste komt te overleyden, werd zulks als dan in derthienen verdeelt, als:

drie derthiende voor de man;
ses derthiende voor de dogter;
twee derthiende voor de kleyn dogter, en
» » » » moeder;
werdende nog suster, nog broeder in desen begreepen.

Art. 38. Een eyge broeder, benevens een stiefbroeder van den overleedene, verdeelen diens nalatenschap in sessen:

vyf sesde aan de regte broeder, en
een sesde aan de stieffbroeder.

Art. 39. Iemand, aflyvig zynde, nalatende twee broeders off susters van een moeder en bysondere vaders, werd diens boedel mede als dan in sessen verdeelt, te weeten:

een derde voor beyde de broeders off susters;
twee derde voor de armen.

Art. 40. Agterlaatende twee halve broeders off susters van een moeder en een andere vader, item een eyge broeder en een eyge suster van den overleedene, verdeelen haar in agtthienen:

een derde voor beide de broeders off susters;
twee negende voor de eyge suster, en
vier » » » » broeder.

Art. 41. Een vrouw overlydende en haar man, mitsgaders haar grootvader nalatende, deselven bekomen ieder de geregte helfte.

Art. 42. Zo de man egter 't eerste komt te sterven, werd zulx als dan in vieren verdeeld:

een vierde aan des overleedens huysvrouw;
drie vierde aan gemelde haare grootvader.

Art. 32. Een grootvader en eyge dogter van den overleedene genieten uyt de nalatenschap ieder de geregte helfte.

Art. 44. Dog een grootvader en twee dogters, ieder een eguale derde portie.

Art. 45. Wanneer een grootvader of grootmoeder van vaders zyde, item een zoon en een dogter van den overleedene in het leven zyn, werd als dan de erffenisse in agtthienen verdeelt:

een sesde aan evengemelde grootvader of grootmoeder;
vyf neegende aan de zoon, en
» agtthiende aan de dogter;
en zo pro rato, na dat er kinderen in wesen syn.

Art. 46. De vrouw, agterlaatende haar man en haar grootvader of grootmoeder, mitsgaders een zoon, valt de repartitie in twaalven:

een vierde aan de man;
» sesde aan de grootvader en grootmoeder, en
seven twaalfde aan de zoon.

Art. 47. Dog in cas van twee soonen, geschiedt de verdeeling in vier en twintig portien:

een vierde aan de man;
» sesde aan de grootvader off grootmoeder, en
zeeven twaalfde voor beyde de zoons.

Art. 48. By 't nalaten egter van een zoon en een dogter is de repartitie aldus:

een vierde voor de man;
» sesde aan de grootvader of grootmoeder;
seeven agtthiende aan de zoon, en
» ses en dertigste aan de dogter.

Art. 49. Iemand, een grootvader en een grootmoeder nalatende van vaders kant, by deselve werd den boedel in sessen verdeeld:

een sesde aan de grootmoeder, en
vyf sesde aan de grootvader.

Art. 50. Wanneer van den overleedene komt over te blyven een grootvader en een grootmoeder van vaders kant

item een grootmoeder van 's moeders zyde, werd de nalatenschap als dan mede in sessen verdeeld:

twee derde aan de grootvader } van 's vaders zyde;
een sesde aan de grootmoeder }
» » » » » van moeders kant.

Art. 51. By het overlyden van een vrouw, die haar man en haar vader, benevens een zoon agter laat, valt de verdeeling in twaalven:

een vierde aan de man;
» sesde aan de vader, en
seven twaalfde aan de zoon.

Art. 52. Dog, de man stervende en zyn vrouw, item moeder en dogter in weesen zynde, valt de verdeeling in dezer voegen:

een agtste aan de vrouw;
» sesde aan de moeder;
de helfte aan de dogter, en
vyf vier en twintigste aan de armen.

Art. 53. Wanneer een man, te sterven komende, twee vrouwen en een zoon nalaat, geschied de verdeeling in sestienen:

een agtste voor de twee vrouwen, en
seven agtste voor de zoon;
en, alschoon er meer vrouwen in weesen waren, zo maakt zulks nogthans in deese verdeeling geen alteratie.

Art. 54. Een kleyndogter van de zoons kant, alleen in weesen zynde, geniet uyt de nalatenschap van haare grootvader ofte grootmoeder de geregte helfte; de andere helfte vervalt almeede aan 't armhuys.

Art. 55. Dog, wanneer er twee kleyn dogters van de zoons kant en een eyge broeder van den overleedene bevonden werden, deselven genieten ieder een eguale derde portie.

Art. 56. Een volle zuster van den overleedene, alleen zynde, geniet de geregte helfte; de andere helfte vervalt almeede aan de armen.

Art. 57. Wanneer een vrouw komt te sterven, agterlaa-

tende haar man en haar twee eyge susters, by deselven werd de erffenisse in sevenen verdeelt, als:

drie zevende voor de man, en
vier zevende voor beyde de susters.

Art. 58. Twee eyge susters en een oom van 's vaders kant krygen ieder een gelyke portie, welke schikking in cas van meerder susters geen verandering maakt.

Art. 59. By het overlyden van een vrygegevene slavinne, agter laatende haar man en een dogter, mitsgaders haar geweesen lyfheer ofte lyfvrouw, dan werd haar nalatenschap in vieren verdeeld, als:

een vierde aan haar man;
de helfte aan de dogter, en
een vierde aan haar lyfheer ofte lyfvrouw.

Art. 60. Een vrygegeeven slaaff komende te sterven met nalating van een vrouw en dogter en zyn geweezen lyfheer ofte lyfvrouw, dese verdeelen haar erffenisse in agten, waar van:

een agtste aan de vrouw;
de helfte aan de dogter, en
drie agtste aan gemelde lyfheer ofte lyfvrouw.

Art. 61. Dog, wanneer diergelyke vrouw komt te overlyden en haar man met twee dogters, mitsgaders haar lyfheer ofte lyfvrouw agterlaat, komt als dan uyt de verdeeling van twaalven:

een vierde aan de man;
twee derde aan beide dogters, en
een twaalfde aan de lyfheer ofte lyfvrouw.

Art. 62. Genietende daar en tegen by het afsterven van sodaanig een vry gegeven man uyt de nalatenschap, die in vier en twintig verdeelt werd:

de vrouw een agtste;
beide de dogters twee derde, en
de lyfheer ofte lyfvrouw vyf vier en twintigste.

Art. 63. En laatstelyk, alle de descendenten na deselfde schikkingen, als:

een kleyn zoon ofte dies nakomelingen;

een eyge broeder ofte zyne opvolgers;
» » oom van vaders kant;
en, zoo er geene nadere zyn, genieten de nigten en neeven zo veel als eyge zoonen ende dogters.

TWEEDE TITUL.

Observatien by of omtrent den huwelyken staat.

Art. 64. Wanneer iemand een vryagie wil beginnen, zo moet zulks met volkomen consent van 's bruyds ouders geschieden.

Art. 65. En, alschoon die niet meer in weesen zyn, is den bruydegom nogthans verpligt aan de bruyds vrienden zyn voornemen te verwittigen en, des doenlyk, derselver goedkeuring te verwerven.

Art. 66. Dit geobtineerd hebbende, is het wel gebruykelyk, dat bruyd en bruydegom elkander tot een geschenk iets presenteeren en 't gunt, wanneer het voorgenomen huwelyk van geen succes is, aan wedersyde werd gerestitueerd.

Art. 67. Vervolgens treeden de ouders, dan wel vrienden, met speciaale voorkennisse van de bruyd, nopens de bruydschat (by haar mas kawien genaamt) met den bruydegom in accoord.

Art. 68. En daar in over een gekomen zynde, is gemelde bruydegom gehouden, ter requisitie van de bruyd, het g'accordeerde ten eersten te voldoen.

Art. 69 Dan wel werd denselven, in cas van onvermogen, egter met volkomen bewilliginge van gedagte bruyd, daar voor by aparte reekening belast.

Art. 70. Moet voorsegde bruydegom zyn commandant ofte hoofd, onder wien deselve sorteerd, daar van kennisse geven.

Art. 71. Die dan door de mond van den gecommitteerde tot en over de inlandsche zaken de vereyschte approbatie van den heere Gouverneur Generaal komt te versoeken.

Art. 72. Waarop vervolgens aan den priester werd bekend gemaakt, dat het bedraagen van den bruydschat ofte het zo

genaamde mas kawien door den bruydegom bereets voldaan, dan wel dat daar voor op reekening belast is.

Art. 73. Moetende, zo wel de priester, als de commandant, van het een en andere pertinente aanteekeninge houden en als dan, onder de gewoonelykė ceremonien, de egtverbintenisse laaten voortgaan.

Art. 74. Het huwelyk voltrokken zynde en dat egter, voor de vermenginge, by den bruydegom eenige quaade siekte werd ontdekt, als: lasernie, kranksinnigheyd of dat uyt eenige andere oorsaak incapabel is gesteld zyne vrouw te bekennen,

Art. 75. Is de bruyd als dan (wanneer zy om een scheiding versoekt) verpligt ten eersten aan den priester daar van kennis te geven, die vervolgens communicatif met weder zydse commandanten, ten overstaan van den gecommitteerde tot en over de inlandsche zaken, de separatie accordeeren; sullende gemelde commandanten daar van mede aanteekening moeten houden, behoudens nogthans, volgens de oude gewoonte, het regt der parthyen om, zig beswaard vindende met die mediatie off uytspraak, zig, zonder eenig ander addres toe te laaten, aan den regter te konnen addresseeren.

Art. 76. Zynde in zulken gevalle de bruyd verpligt het mas kawien aan den bruydegom te restitueeren.

Art. 77. Edog, wanneer zig boven gemelde besmettinge eerst na de vermenging komt op te doen, heeft de separatie mede wel plaats, maar het mas kawien blyft als dan ten voordeele van de vrouw.

Art. 78. En alschoon zodanige ziekte, hetzy voor of na de vermenginge, aan 's bruyds kant wierde bespeurt, vervalt meermelde mas kawien voor de vermenging aan den man en na deselve aan de vrouw.

Art. 79. Getrouwde lieden ('t zy om reeden of niet) alleen met wederzyds behagen genegen zynde van elkanderen te scheyden, is de man verpligt zeekere moeta-â ofte eenige contanten aan de vrouw te geeven, geschikt, na mate de vrouw tot het bestaan der huyshouding het haar heeft gecontribueert.

Art. 80. Wanneer man ende vrouw in oneenigheid mogten leven en dat laatstgemelde separatie begeert,

Art. 81. Zyn de priesters, zo wel als wederzydse commandanten, verpligt de zaak in verschil te ondersoeken en, des doenlyk, assopiatie te bewerken.

Art. 82. Dog de vrouw daar geen gehoor aan willende verleenen en dat de man tot geene scheyding geneegen is, werden als dan deselve separatelyk, een ieder by syne vrienden, bewaart.

Art. 83. En vervolgens een nieuwe vergadering, zo uyt priesters, als officieren der campongs, belegt.

Art. 84. Alwaar het verschil voor de tweede en derde reys werd ondersogt en, des mogelyk, de versoeninge en vereeniging bewerkt.

Art. 85. Dog de vereeniging of ruste door die vergadering niet gevonden of hersteld konnende werden, moet de decisie daar van aan den dagelykschen regter gelaten werden.

Art. 86. Mits egter de onwillige vrouw aan gedagten haaren man het mas kawien, in steede van enkelt, dubbelt restitueere,

Art. 87. De man inteegendeel geneegen zynde te scheyden, geeft als dan aan zyne vrouw voorts den tallak ofte scheydbrief; vervolgens, na expiratie van veertien dagen, de tweede en dan op op 't eynde van de maand de derde tallak, geduurende welken tyd de man nog verpligt is zyn vrouw van 't nodige te voorsien.

Art. 88. Kunnende ook intusschen, voor de derde tallak gepasseert is, wel met elkander weder vereenigen, zonder datze nopens haar verschil iemand reede behoeven te geeven.

Art. 89. Maar na de afgave van de derde tallak moet de scheydinge absolut volgen; zynde ook wel in gebruyk, dat, wanneer de man geresolveerd is sonder nadere bedenkinge van zyn vrouw te separeeren, hy de drie tallacken ofte scheydbrieven te gelyk komt van zig te geven; dog is egter gehouden zyn vrouw nog drie maanden van een wooning te voorsien, dan wel zo lange, tot het haar drie reysen agter een na de

wyze der vrouwen gegaan heeft, vermogende ook zodanige vrouw zig niet eerder met een ander in den huwelyken staat begeven.

Art. 90. Van die egtscheyding off separatie zal de man kennisse moeten geven aan de wederzydsche commandanten en daar van by haar aanteekening gehouden, zonder eenig verder beheer.

Art. 91. Is almeede geene vrouw gehouden eenige intrest penningen tot haar alimentatie van de man aan te neemen, maar deselve haar onderhoud moet, navolgens de wetten van Mahomet, enkelt en alleen voortvloeyen uyt eenige negotie ofte des mans eyge handen werk.

Art. 92. Een getrouwt perzoon in armoede vervallende, waar door buyten staat gesteld is zyn vrouw te onderhouden, en de vrouw, schoon van haar eygen eenige middelen bezit, egter ongenegen iets daar uyt aan haar man te verschieten, kan ze, des begeerende, separatie erlangen, eeven en indiervoegen, als zulks plaats vind en gereguleerd is by articul 76.

Art. 93. Inselver voegen, wanneer de man na dese of geene plaats en tot betragting van zyn voordeel van syn vrouwe afgaat, is hy verpligt, op poene van egtscheyding, dezelve alvoorens van haar nodig onderhoud te voorsien, ten overstaan van syne naast bestaande.

Art. 94. Een getrouwde vrouw, haaren man ongehoorzaam zynde, staat hem toe voor de eerste reys haar, des mogelyk, met goede woorden te onderrigten en tot haar pligt te brengen.

Art. 95. Edog, voor de tweede keer is hem wel gepermitteerd haar eenigsints gevoelig te corrigeeren, dat egter op een zagte en geen harde wyze mag geschieden en niet, dat er eenig lidteeken, 't zy in 't aangezigt ofte elders, te zien is, veel min op eenige gevaarlyke plaatsen des lichaams, dat er bloed na volgt.

Art. 96. Een gesepareerde vrouw, swanger zynde, moet tot haare kraamtyd toe het nodige onderhoud van de man genieten, mitsgaders de kraams ongelden.

Art. 97. Zynde de vrouw verpligt drie dagen lang voor niet aan haar kind 't nodige voedzel te geven.

Art. 98. Dog na expiratie van dien tyd is de man (de vrouw des begeerende) genoodzaakt tot onderhoud van het kind alle maanden een tantum aan de vrouw te geeven.

Art. 99. De vrouw egter ongeneegen zynde het kind langer dan drie dagen te houden, is de man als dan verpligt het zelve na zig te neemen.

Art. 100. Een man is volgens de wet van Mahomet gepermitteerd vier vrouwen te trouwen, egter maar alleen de zodaanige, die tot de vrouwelyke sexe buyten gemeen geneegen zyn en de vermogens bezitten zig omtrent dezelve, niet alleen van haar pligt te kwyten, maar ook middelen genoeg hebben haar van het nodig onderhoud te voorsien.

Art. 101. Ook is sodaanige mannen toegestaan buyten haar egte vrouwen nog zoo veel bywyven onder haare protexie te neemen, als hun vermogen toelaat te kunnen alimenteeren.

Art. 102. Twee gesepareerde lieden mogen na 't passeeren van de vierde tallak zig niet weder vereenigen, ten zy de vrouw alvorens met een ander man is hertrouwt geweest en van dezelven mede de scheydbrieven heeft erlangt.

35. Niemand mag ronging spel houden in of omtrend dese stad tot de revier Maronda, item de posten Mr Cornelis en Tangerang, op poene van andersints voor ieder reyse te zullen verbeuren een hondert ryxdaalders boete ten behoeve van den Drossaart of den gecommitteerde tot de saken van den inlander, aan wien de faculteyt om de calange in cas subject te doen almeede gedefereerd werd (Advertissement 10 December 1754).

36. Van dat verbod zyn egter de capitains der inlandse natien in zoo verre geëximeerd, dat zy wel sullen mogen laten rongingen voor niet, dog niet om geld, en dat zy daar toe telkens alvoorens schriftelyke permissie zullen moeten hebben van den heere Gouverneur Generaal, 't een en ander op deselfde poenaliteyt als boven (Dito).

BYSONDERE WETTEN BETREFFENDE CHINEESEN EN CHINEESE JONKEN.

1. De collectie der wetten aangaande de vaart, handel en burgerlyke samenleeving der Chineesen, in den jaare 1760 by een gebragt en gedrukt, zal van zodanige kragt en waarde moeten gehouden werden, als of in deesen woordelyk ingelyft waare.

2. De geene, die alhier heimelyk ingevoerd zyn, zullen, by ontdekking, voor een jaar in de ketting geklonken werden om aan de gemeene werken voor de kost te arbeyden (Placaat 23 Juny 1758).

3. De Chineesen, die zig zonder een permissie briefje van den gecommitteerde tot de saken van den inlander, 't zy te lande off over zee, dan wel langs de rivieren met sjampangs off andere vaartuygen verder ten handel begeeven dan aan deese zyde van de rivier Tangerang ten Westen, die van de post Meester Cornelis ten Zuyden en de rivier Maronde ten Oosten van dese stad, zullen voor een jaar in de ketting geklonken werden, gelyk meede die, daar boven woonende, zonder zodanig verlof briefje binnen dese limiten afkomen; moetende de gecommitteerde tot de zaken van den inlander zodanig briefje niet verleenen dan voor een bepaalde tyd, uyterlyk van een jaar, en dat de Chineesen daar voor niet meer werde afgenomen als een en een quart ryxdaalder en, voor die voor een minder tyd, naar advenant (Placaat 6 April 1764).

4. Ondertusschen, dat alle Chineesen, die boven de buyten posten, namentlyk verder dan Tangerang, Meester Cornelis of de Maronde woonen, dus onder de eeven voorgaande paragraaf niet begrepen zyn, over zee of door de rivieren met sjampangs of andere vaarthuygen herwaards willende varen of weeder naar hunne plaatzen keeren, zig almede zullen moeten voorsien van een diergelyk permissie briefje, als voor de handelaars naar de voorschreven ordre gerequireerd werd; en zulks op gelyke poene, mitsgaders alles onverminderd het regt van den

pagter van den handel aan de scheepen, ten aansien van de vaartuygen, die naar Baccassie of Crauwang of elders varen, zo als by de conditien van dien impost onder het hoofddeel van tollen gestatueerd is (Dito).

5. Chineesen of derselver kinderen zullen, zo min als Europeesen of andere Christenen en inlanders ofte onchristenen, by dag of nagt buyten hunne huysen eenige andere kleederen of gewaad vermogen te dragen, veel min zig daar meede op straat of 's Heeren weegen te begeeven, dan de zulke, welke by zyne natie of geloofsgenoten gedragen werden en van ouds voor hunne dragt bekent geweest zyn, op poene van zonder figuur van proces in de ketting geklonken te werden, om zodanig een jaar aan de gemeene werken voor de kost zonder verder loon te arbeyden.

6. Alle Chineesen, die binnen dese stad Batavia en dies jurisdictie woonagtig zyn, daar onder begreepen kinderen van de mannelyke kunne boven de 14 jaaren oud, zullen jaarlyks, precis in de maand January, weder moeten compareeren voor haaren capitain en luytenants, om inselvervoegen haare namen, woonplaatsen, handteeringen, enz. te verantwoorden, waar van de Chineese officieren een generaale notitie of rolle van alle Chineesen zullen moeten houden.

7. Ten dien eynde zal de bode der Chineese natie de drie eerste dagen van 't nieuwe jaar of den 1en, 2en en 3en January, by becken slag, zo binnen, als buyten deze stad, moeten rond roepen, dat alle Chineese inwoonders, invoegen voormeld, binnen gedagte maand haare namen, woonplaatsen, handteeringen, enz. zullen moeten opgeeven.

8. Dog, wyl het lastig zoude vallen voor de Chineesen, die verre van de stad, op de suykermolens of andere plaatsen te lande, in dienst zyn gegaan en dus aldaar haar huysvesting of wooning hebben en houden, alle jaaren in gedagte maand ter deser hoofdplaatse te moeten verscheynen, zo zal de voorsz. verscheyning en revue alleen plaats vinden van die Chineesen, die in dese stad, en buyten de stad, van de geene, die binnen de binnen forten woonen en gehuysvest zyn.

9. Terwyl de revue en monstering van alle Chineesen, die op de suykermolens en te lande buyten de binnen forten woonen en verkeeren, zal moeten geschieden door de potias, eygenaars, hoofden, opsigters, regenten, enz., waar onder zodanige Chineesen sorteeren; werdende deselve geordonneert alle de Chineesen, in haar district wonende, op een zeekere dag en plaats in 't begin der maand January van yder jaar te laaten compareeren om, invoegen op art. 6 gemeld is, hare namen, enz. op te geven en aan te teekenen, mitsgaders de daar van geformeerde rollen voor het uyteynde van gemelde maand aan den luytenant deser natie, die dat aangaat, over te zenden.

10. Wordende de gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander gelast, op 't versoek van gemelde officieren, daar toe de nodige hulp te verleenen en ordre te stellen, dat na vermogen aan de intentie in desen voldaan werde.

11. En vermits het nodig is, dat yder wete, op wat plaats hy zal moeten verscheynen om voorsz. opgave te doen, zo zal daar toe bepaalt werden het huys van den luytenant deser natie, ider wyk de zyne, alwaar die zullen moeten vaceeren des morgens van seeven tot elff en des nademiddags van drie tot vyff uuren.

12. Alles op poene voor de geenen, die na den laatsten January bevonden word de voorsz. aangeeving of verantwoording versuymt te hebben, van twaalf rd^s^, ten behoeve van het Chineesche hospitaal.

13. Voorts zullen de geene, die te dezer plaatze haar vast domicilie hebben en geneegen zyn na China te retourneeren, dan wel na eene andere buyten plaats, onder 't ressort van de Comp^e^ geleegen, te vertrecken met intentie om daar te blyven, van hun aanstaande vertrek aan de voormelde officieren kennisse moeten geven, welke daarvan, yder in den hare, by hare rollen aanteekening zullen moeten houden en de capitain, nevens eene der luytenants, daar en boven aan den vertrekkenden persoon of persoonen een certificaat verleenen, ten blyke, dat het vertrek met voorkennisse geschied.

14. Dit certificaat zal van den volgenden inhoud zyn:

»Wy ondergeschrevene officieren der Chineese natie »certificeeren by deezen, dat den Chinees inwoonder »alhier, genaamt ...., geneegen is van hier »na .... te vertrekken met de jonk, ..., »gevoert door den anachoda, ..., daar van »aan ons behoorlyk kennis heeft gegeven".

Batavia, den ....

En zal het zelve in de Nederlandsche taale ter secretary van haar hoog Edelens gedrukt en gratis aan den capitain deeser natie afgegeven werden om, getranslateert zynde in het Chinees, met invulling der namen voormeld, aan den vertrekkenden persoon afgegeven te werden, onder betaling van een nieuw dubbeltje, ten faveure van den Chineesen translateur, zullende van gemelde certificaten een apart copie boek gehouden werden.

15. Welk voorsz. certificaat de vertrekkende persoon of persoonen zullen moeten verthoonen, eerst aan den sabandhaar, die daar onder voor *gesien* zal teekenen, en dan aan den anachoda of schipper van de jonk of het vaartuyg, waarmeede dese off geene persoonen van hier willen navigeeren, zonder het welke zodanige anachoda of hoofd haar niet zal mogen inneemen en van hier vervoeren, op een boete van rd^{s} 100 voor gedagte anachoda of hoofd, of zodanige correctie, als men, na de geleegentheid van zodanige vertrekkende perzoonen, sal vinden te behooren.

16. Gelyk diergelyke vertrekkende persoonen, geattrapeert werdende zig van deze plaatse te willen verwyderen zonder voorkennisse van de Chineese officieren en zodaanig certificaat, voor den tyd van een jaar op Edam zullen werden gerelegeert om aan de gemeene werken te arbeyden; wordende gemelde officieren ernstig gelast van zodanige fugitive Chineesen en anachoda of hoofd, die bekent mogt weesen dezelven kennelyk ingenomen en vervoert te hebben, een aparte aanteekening te houden, ten eynde, by aldien alhier weder mogten aankomen, dezelve aan te geeven om, invoegen voorschreven, te konnen corrigeeren.

17. Geene Chineesen, die eens in dese colonie geadmitteert zyn om aldaar hun domicilium te houden, zullen uyt deselve weder mogen vertrekken naar plaatsen, buyten het ressort ofte regtsgebied van de Comp[e] geleegen, dan met speciaal verlof deser regeering, op poene, dat, die zulks clandestin mogten hebben onderstaan of getragt te doen, by agterhaaling, in de ketting zullen werden geklonken om daar in twee volle jaaren aan de gemeene werken zonder loon te arbeyden (Resolutie 22 April 1763).

18. De anachoda of hoofd van een vaarthuyg, waar op Chineesen, die zig met de zeevaart of handel ter zee erneeren, bescheyden syn, zal zig voor syn vertrek by den capitain deser natie moeten vervoegen en aan denselven bekent maken syn naam, met wat vaarthuyg, de namen der Chineesen, daar op bescheyden, naar wat plaats en voor welken tyd zy geneegen zyn te vaaren. Van dese Chineesen sal gemelde capitain een apart boek houden, stellende onder een zeker ordre alle plaatsen, werwaards Chineesen gewoon zyn te varen, aan 't hoofd en daar onder vervolgens aanteekenende het hoofd, die 't commandeert, het vaarthuyg, de namen der vertrekkende Chineesen, nevens derselver qualiteyten, de plaats waar na toe en de tyd voor hoe lange zy staat maken uyt te blyven en die in de passen uytgedrukt staat.

19. Voorts zal de anachoda of hoofd van 't vaarthuyg, by retour, reekenschap en verantwoording van dat getal moeten geven aan voormelde capitain en daar van een bewys krygen van den boomwagter, aan welke hy de pas overgeeft.

20. En op dat hier aan te beter voldaan werde, zo zal gemelde capitain hier van een certificaat teekenen, zonder dat gemelde sabandhaar de pas anders aan den anachoda of hoofd zal mogen afgeeven.

21. Gemelde Chineesen, die als geadmitteerde inwoonderen deser colonie gehouden moeten worden en dus van het pergamente licentie briefje voorzien zyn, sullen gehouden weesen die licentie briefjes voor haar vertrek aan voormelde capitain te besorgen, die daar van in 't voormelde boek, by

derselver namen, aanteekening zal moeten doen, mitsgaders dezelve wel bewaren en, by retour van die Chineesen en opgaven van hunne namen, dezelve weder te rug geven, om dus mede voor te komen, dat daar mede, by versterf of agterblyven en het raken van deselve in handen van andere Chineesen, als aan welke deselve verleent zyn, geen kwaad gebruyk gemaakt werde.

22. Dog de gemelde Chineesen overleeden zynde ofte niet te rug komende, na gedane verantwoordinge van den anachoda of hoofd, zal gemelde capitain met deselve handelen, als op artikul 41 nader gezegd zal werden, onder aanteekening by deselve, of absent gebleeven of overleeden zyn.

23. De anachodas van Malacca of eenige andere plaatzen, aan deze zyde van die stad of Johoor geleegen, moogen, alzo min als die van Tonkin, Cochin China, Siam, Cambodja, Maccasser, Banjermassing, Passier, Palembang en, met een woord, van wat land of plaats in dese gewesten het ook zoude moogen weesen, geene uytgezondert, na deze hoofdplaats of Java komende, meer Chineese passagiers overvoeren als drie of vier persoonen, op poene van 15 rd[s] boete voor ieder meerder persoon, die zy aanbrengen, behalven de verpligting om deselve ten haren koste te moeten te rug voeren (Placaat 23 Juny 1758 en resolutie 1 Maart 1763).

24. En zal die 15 rd[s] boete verdeeld worden, als volgt:

4 ryxd[s] aan de secretarissen deser regeering;
3 » » » sabandhaars;
3 » » » Scheepenen, tot support der stads lasten;
2 » » » Chineese hospitaalen;
3 » » » diacony.

25. Dog de geene, die uyt China of van andere buyten plaatsen alhier aankomen om er zig ter woon te etablisseeren, zullen gehouden wesen hunne namen, handteeringen, enz. aan den capitain en de officieren op te geven, om behoorlyk g'enrolleert te werden, met bekendmaking van hun woonplaatsen, die ze genomen zullen hebben of hun aangewesen zal werden, om vervolgens, mede in de maand January, de revue te passeeren, op poene, dat den geenen, die zulks verzuymt

heeft en dus alhier heymelyk verbleven is, zal vervallen in een boete van hondert rd[s] of, by onvermogen, voor drie jaaren in de ketting geklonken te werden, even gelyk zulks van het clandestin vertrek van hier op articul 17 en 18 gezegt is.

26. Egter zullen uyt China met een groote jonk niet meer als 250 en met een middelmatige maar 200 koppen mogen werden aangebragt, en zulks op poene van confiscatie van desselfs lading, waar onder egter niet begreepen zyn goederen, dewelke met zodanige jonk op vragt herwaarts overgebragt werden door de daar meede overkomende Chineese kooplieden; moetende alle die manschappen off eigentlyk dat selvde getal, bÿ vertrek der jonken, weder te rug vervoert werden, waar voor de officieren dezer natie, neevens de sabandhaars, zullen moeten vigileeren, ten dien eynde gemelde jonken op hun depart door twee boomwagters, ten overstaan van een der Chineese luytenants, latende monsteren, waar van dan vervolgens door den sabandhaar aan den heer Gouverneur Generaal rapport moet gedaan werden.

27. Wyders werden de anachodas der jonken, insonderheyd die direct uyt China herwaarts komen, wel expresselyk verboden niemand van het door hun aangebragte volk op de hier omstreeks leggende eylanden t'ontscheepen, om dan vervolgens met kleen vaartuyg op een ongeoorloofde wyze hier en elders aan de wal te werden gezet, op poene, dat alle, die op de voorschreeve, ongepermitteerde wyze aangevoert zyn, by ontdekking voor een jaar in de ketting zullen geklonken werden (Placaat 21 Juny 1758).

28. Ten welken eynde de capitain en verdere officieren de faculteyt hebben om, zo by aankomst, als vertrek der jonken, 't getal van derselver manschappen op te neemen en de monstering te doen, zonder zig nogtans met de jonk zelfs, dies lading of iets anders, dat geen relatie tot haare commissie heeft, te mogen bemoeyen; blyvende zy by 't doen der monstering op de vertrekkende jonken gehouden om van deselve de Chineesen, welke suspect mogten syn of op eene heimelyke wyze daar meede van hier wilden retourneeren, te ligten en

aan de wal terug te brengen, ter dispositie van deeze regeering (Placaat 20 Juny 1760).

29. En om hier omtrent regulier te gaan en verseekert te zyn, dat geen vagebonden of landloopers zig alhier komen op te houden of zig in deze colonie stabileeren, even als of wettig gepermitteerd zyn, maar dat ieder der Chineese natie, die met speciale permissie dezer regeering onder Comp^s jurisdictie en bescherming woont en als zodanig alhier geadmitteerd is, daar voor bekent mag weesen, mitsgaders daar van kan doen blyken, en dus van de eerstgemelde althoos en behoorlyk kan onderscheyden worden, zo worden de capitainen en officieren der Chineesen in 't generaal gelast om behoorlyk zorg te dragen en te doen dragen, mitsgaders vigileeren, dat geen Chinees clandestin in deze colonie ingevoert werde en geen anderen zig alhier komen te onthouden en verblyf hebben, als die met het gewoone permissie of pergamente licentie briefje, geteekent door den eerste secretaris deser regeering ter haarer ordonnantie, voorsien zyn.

30. Voorts wordt de capitain der voormelde natie wel speciaal gelast om, by aankomst der jonken alhier, dan wel andere vaarthuygen, waar mede Chineese nieuwelingen aangebragt werden, aanstonds te doen inquireeren en mede van der selver anachodas of hoofden te requireeren, niet alleen een lyst van de zeevaarende of van de geene, die tot de manoeuvre van de jonk of het vaarthuyg gehooren en welke by retour dier vaarthuygen, tot een man toe, weder terug zullen moeten keeren, maar ook aparte notitie van 't getal en de namen der passagiers of zo genaamde Chineese nieuwelingen, die daar meede overgekomen zyn met intentie om, daar toe permissie kunnende erlangen, zig alhier te stabileeren, waar by speciaal bekent zal moeten staan, met welk ambagt, neering en handteering deselve zig in deze colonie zullen erneeren.

31. Deze distincte lyst of rolle van gemelde nieuwelingen, die geoordeeld worden voor de colonie nuttig en dienstig te zyn, zal gemelde capitain in de eerste plaats aan den heere Gouverneur Generaal moeten presenteeren en qualificatie ver-

soeken om aan deselve de voorschreeven pergamente licentie briefjes tot inwooning en verblyf alhier in de colonie te mogen afgeven; mitsgaders, na dat voormelde lyst het oog en de dispositie der hooge regeering is gepasseert en daar op de versogte qualificatie erlangt, deselve meede vertoonen aan den eersten secretaris der regeering, ter erlanging van de geaccordeerde licentie briefjes, invoegen voormeld geteekent.

32. Vervolgens zal de gemelde capitain, ten overstaan van twee luytenants zyner natie, voorsegde licentie briefjes aan de Chineese niewelingen, by de door hen overgegeven rolle gespecificeert, distribueeren en afgeven en daar meede alle voortvaarentheid en spoed gebruyken, zonder die menschen, die dikwils ten eersten naar de bovenlanden willen vertrekken om tot de zuykermolens of als landbouwers g'employeert te werden, in eeniger maten op te houden, onder betaling van 51 stuyvers voor yder pergamente licentie briefje, om ingevolge de ordre verantwoord en verdeelt te werden, als:

voor den secretaris of secretarissen dezer regeering	rd^{s} —: 24
» » » der Chineesen	» —: 6
» » boode	» —: 13$^{1}/_{2}$
d'Edele Comp^{e} aan zegul en opgeld	» —: 7$^{1}/_{2}$
Te samen	rd^{s} 1: 3

33. Terwyl als dan door gemelde capitain, zo wel aan deze regeeringe, van de op die wyse wettig geadmitteerde Chineesen een lyst, geteekend door de gemelde capitain en luytenants, die de distributie hebben bygewoont, als aan Scheepenen deser stede zal overgegeven werden, om dus te weten, welk getal Chineesen in dat jaar geadmitteerd zyn geworden.

34. Daar en boven sal de gemelde capitain van de zeevaarende Chineesen, die tot de jonk of het vaartuyg gehooren en daar meede weder te rug keeren, aanstonds op haar komste een lyste aan den heere Gouverneur Generaal overgeven om, door ordre van zyn Edelheyd, ter secretarye dezer regeering voor yder derselve een permissie briefje, om tot het vertrek der jonken alhier te moogen verblyven, te erlangen van den eersten geswooren clerccq, mits betaalende derthien en

een halve stuyvers in het geheel, als: seven en een halve stuyvers voor het zegul en opgeld aan de Comp^e^ en ses stuyvers voor gemelde eerste clercq en dessells adjunct, ieder de helft.

35. Wordende gemelde capitain en verdere officieren gelast, ten scherpsten zorg te dragen en na vermogen te vigileeren, zo wel dat in de opgaven der anachodas der jonken of hoofden der vaarthuygen geen oogluyking en onoplettendheyd of bedrog plaats vinde en de voldoening van het geene voor yder Chinees, als hier boven gemeld, betaald moet werden, behoorlyk gevolg neeme, als dat, zo die opgaven naderhand abusief bevonden mogten werden, als dan de in diervoegen temporeel alhier verbleevene Chineesen, by vertrek hunner jonken of vaarthuygen, mede weder terug keeren; by overtreeding in het laatste geval op de boete van hondert ryxd^s^ voor den anachoda of ieder Chinees, die clandestin aangebragt en niet opgegeeven heeft, en met kettinggang voor den aldus verbleevene Chinees, als by articul 2 vermeld is.

36. Wel verstaande, dat de straffe der ketting volgens articul 2 alleen ziet op sulk slegt geboefte en landloopers, die, of met de jonken uyt China of van elders aankomende, onderweege aan de eylanden zyn uytgezet en zig dus naderhand ter sluyk alhier hebben ter neder gezet en onder Compagnie's jurisdictie begeeven, als meede op de geene, die, alhier met de jonken of vaarthuygen aangebragt, versuymt hebben zig aan den capitain en officieren aan te geeven en dien volgende, mede zonder licentie briefje, alhier clandestin zyn verbleven, dan wel zulke, die zig ter kwaader trouw van een admissie briefje bedienen, niet aan hen zelfs, maar aan een ander persoon, die overleeden of vertrokken is, verleend, ofte daar zy op een onwettige wyze aangekomen zyn.

37. Terwyl daar onder niet begreepen zyn zodanige, die op de voorsz. eerste lyste van den capitain, om alhier geadmitteerd te werden en licentie briefjes te erlangen, vermeld staan, dog door ziekte, spoedig vertrek na de bovenlanden, verlies van hun licentie briefjes, dan wel andere oorsaaken, van geen licentie briefje voorsien bevonden werden, mits van

gemelde oorsaken duydelyk consteert, welke laatste in die gevallen verbeuren zullen een ryksdaalder ten voordeele van den Balliuw of Drossaart alhier en aanstonds, by ontdekking, aan den capitain der Chineesen aangegeeven en van een voormeld licentie briefje voorsien zullen moeten werden.

38. En op dat nader consteert, dat yder, die alhier wettig geadmitteerd is, van een zodanig permissie briefje voorsien zy, zo zullen alle Chineesen gemelde licentie briefjes niet alleen althoos by zig moeten dragen om, des gerequireert werdende, te konnen produceeren, maar ook by het doen der jaarlykse revue, in de maand January, deselve aan den capitain en officieren hunner natien in de stad, enz., mitsgaders aan de potias, hoofden, etc. te lande, volgens het vierde articul vertoonen om, daar toe niet in staat zynde, na bevinding, als in 't voorige articul gestraft en gemulcteert te werden.

39. Wordende de gemelde officieren in de stad en voorsteeden, mitsgaders de potias, eygenaars, opsienders, etc. in de bovenlanden gequalificeert en, des noods, geordonneert om, by ontmoeting van een suspect persoon, hem desselfs pergamente licentie briefje te doen vertoonen, terwyl de daar van in de bovenlanden onvoorsien bevondene Chineesen opgevat en aan de naaste post, dan wel aan den Landdrost opgebragt moeten werden om, als boven, behandeld te werden.

40. Ten zelven eynde worden alle Chineesen, die door de verkreegene pergamente licentie briefjes in deese colonie geadmitteerd zyn, ernstig verbooden het op- en aanhouden of herbergen van zodanige Chineesen, die van gemelde licentie briefjes niet zyn voorzien, op poene van scherpelyk gecorrigeert te werden en voor deselve te boeten.

41. Op dat verder van gemelde licentie briefjes geen kwaad gebruyk gemaakt werde by verlies, sterfgeval of vertrek van de geene, aan welke dezelve eygentlyk verleend zyn, nadien dezelve in zulke gevallen ligt in handen van deze en geene onwettige inhabitanten konnen geraaken, zo zullen de weduwen, maagen, naaste gebuuren of die omtrent den overleedene bevonden werden, by 't overlyden van een Chinees binnen de

stad en desselvs voorsteden, en de potias of opzigters, eygenaars, etc. der suyker molens, arak branderyen, steen bakkeryen, etc., dan wel de regenten of hoofden der campongs en landen buyten de stad en te lande, waaronder die Chinees zoude mogen sorteeren, zorg moeten dragen, dat dessells licentie briefje niet verduystert of te zoek gebragt, maar ten eersten aan den secretaris van Boedelmeesteren en die der boven landen aan den gecommitteerde tot de saken van den inlander overgelevert werde.

42. Gelyk gemelde capitain de briefjes van de gene, die zig by hem aangeven om van hier te vertrekken, bevoorens aan deselve het voorsz. certificaat te laaten volgen, zal afvorderen om, te zamen geliasseert zynde, door hem bewaart te werden en althoos, des noods, te konnen doen blyken, dat die Chineesen van wettige admissie briefjes voorzien zyn geweest, gelyk zulks reeds van de zeevaarenden op articul drie en twintig gezegt is.

43. De Chineesen zullen moeten staan, namentlyk: die geplaatst zyn op de suyker molens om de Oost, onder den oudste der ses luytenants van haar natie, mitsgaders die op de zuyker molens om de West, onder den tweeden; die in de araks branderyen, oly slageryen, steen backeryen, kalk branderyen en hout kapperyen, onder den derden luytenant; die van de stad en voorsteeden, onder den vierden luytenant en die van de boven passers off markten en by de landbouwers, etc. om de Oost, onder den vyfden, mitsgaders die van de markten en akker bouwers om de West onder den sesden of jongsten luytenant.

44. En, om altoos te weeten, onder het opzigt van welken luytenant gemelde Chineesen op de suykermolens, landeryen, etc., de eerste maal geplaatst zyn, zo zal zodanige luytenant agter het pergamente licentie briefje van die Chineesen zulks moeten noteeren, met onderteekening van dessells naam en datum.

45. Van gelyken zullen de Chineesen, die uyt China of andere plaatsen alhier aankomen om zig met der woon te

stabileeren, na dat van de nodige licentie briefjes op pergament voorsien zullen zyn, door den capitain en luytenants moeten verdeelt en verplaatst werden, te weeten: eenige van de ambagtslieden en die zig op den koophandel, enz. verstaan, in en by de stad en al de overigen op de zuykermolens, etc. en landeryen, etc., onder de voorschreeven ses luytenants.

46. De voorwaarts gemelde ses luytenants zullen, behalve de generaale lyste of rolle van alle de in deese colonie geadmitteerde Chineesen, onder den capitain berustende, mede daar en boven ook ordentelyk aanteekening houden van deze, onder haar opzigt geplaatst werdende Chineesen, met byvoeging van derselver namen, den tyd van haar vertrek en de plaatsen, werwaards gegaan zyn.

47. En zoo iemand van de Chineese natie klaarlyk bevonden werd een leedig ganger en te luy te zyn om te werken ten eynde een eerlyk onderhoud te hebben, mitsgaders niet aanthoonen kan middelen te bezitten om van te leeven, zal zoodanigen Chinees, buyten eenige forme van proceduure, door gecommitteerde Scheepenen van de maand en den officier van justitie, op aanklagte van gemelde officieren, na voorgaande examinatie, in de ketting geklonken werden, om zoodanig in het quartier of aan de gemeene werken dienst te doen tot het vertrek der jonken van hier, ten eynde daar mede na China versonden te werden, zonder ooyt alhier weder te mogen kómen.

48. Ten dien eynde worden meermelde officieren ook gelast om 's jaars op te geeven de namen en het getal luye, onnutte en ondeugende subjecten, onder hunne natie gevonden werdende, om in diervoegen na China versonden, dan wel over deselve zodanig gedisponeert te werden, als deese regeering raadsaam zal oordeelen.

49. Voornoemde anachodas zullen daar en boven geinterdiceert worden zulke versondene Chineesen elders anders dan in China uyt te zetten of hunnes weegs te laaten gaan, op een boete van een hondert rd[s] voor yder Chinees; veel min zullen zig zodanige Chineesen verstouten alhier weder te

komen, op poene om, by overkomst, de novo in de ketting geklonken en vervolgens, by geleegentheid, sodanig na de Caap, Ceylon of een andere plaats versonden te werden, ten eynde aldaar voor althoos aan 's Comp[s] gemeene werken te arbeyden.

50. Voorts zal een iegelyk van de Chineese natie alhier, zo in, als buyten de stad en alomme ten platten lande woonagtig, gehouden en verpligt zyn aan een der posten van zyn voordeur aan te plakken een geschreeven briefje, behelsende zyn naam met die van syne contubernalen, veranderende het zelve briefje, als zyne contubernalen vertrokken of verhuyst syn, dan wel wanneer hy meer of andere gekreegen heeft, op dat men althoos weten kan, welke en hoe veel manschappen in ieder Chinees huys woonagtig of te vinden zyn, op poene van vyff ryxd[s] voor het Chineese hospitaal.

51. In opzigte van 't trouwen, begraven, enz. der Chineesen zal zig een ieder derselver moeten reguleeren naar 't geene weegens haare natie onder 't hoofddeel van Boedelmeesteren en begraaffplaatsen gestatueert is.

52. Van Nimpho en Canton mogen naar herwaarts een onbepaald getal jonken vaaren, maar nergens anders in deeze zeeën, moetende de officieren dier natie daar toe jaarlyks de benoodigde passen versoeken en derwaarts zenden, gelyk ook voor die van Aymuy na Batavia vaaren, dog op Banjermassing maar een van Aymuy, volgens contract, ten ware by speciaal besluyt dezer regeering; werdende die van Banjer geinterdiceert van daar meer als ten hoogsten vier duysent picols peper of zoo veel als een derde van den insaam minder bedraagt, te vervoeren, onder welke limitatie de residenten de passen mogen besorgen, alles op poene van confiscatie van vaarthuyg en lading (Advertissement 15 May 1753).

53. Andersints werd verbooden alle vaart der jonken naar Ambon, Banda, Ternaten, de gantsche cust van Celebes, de Oostcust van 't eyland Borneo, als: Passier, Koetty, enz., en de Zuydcust van Banjermassing tot voor by Succadana, geheel Java, ook Palembang en de verdere cust van Sumatra, mits-

gaders die van Maleyoe, van de hoek van Johoor off nevens 't geene tusschen voormelde limieten in ligt; alles op poene van geconfisqueert, dan wel door onze kruyssers verbrand en geruineert te sullen werden (Resolutie 9 July 1754).

54. Alle boetens, de vaart en handel der Chineesen betreffende, sullen door den capitain en luytenants gecolligeert en jaarlyks, onder het opzigt van gecommitteerde Schepenen, behoorlyk verantwoord moeten werden; en zal aan gemelde officieren in 't voorsz. invorderen, des noods, de behulpsaame hand moeten geboden werden door den Balliuw, Landdrost en gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander, elk in desselvs district.

55. Wyders zullen de capitain en luytenants deser natie, tot voorkoming en tegengang der menigvuldige quade practyken en ongereegeltheeden, die onder hunne natie in zwang gaan, en om de ondeugende en slegte subjecten beter in bedwang te houden, niet alleen blyven jouisseeren van de faculteyt en het voorregt, by de commissie aan den capitain verleent, om, met communicatie zyner luytenants, alle kleyne, voorvallende zaken onder hare natie alhier uyt naame deeser regeering af te doen en te beslegten, mits de groote en dubieuse renvoyeerende, daar zy gehooren; maar word aan deselve daar en boven de permissie verleent om domesticque differenten, tot 25 rd^{s} toe, dog niet daar boven, in hunne weekelykse vergaderingen af te doen, na den inhoud van hunne wetten en gewoontens, behoudens, dat de succumbant het regt van beroep voor commissarissen van kleene geregts zaken deeser steede zal werden overgelaaten.

56. Mede zullen de Balliuw, Landdrost en gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, in haare jurisdictie, op het versoek der Chineese officieren en by groote noodsake, deselve met hunne substituten en verdere dienaaren hebben te adsisteeren, ten eynde de geene, die, na gedaane aanzegging of dagvaarding, zig onwillig toonen om voor gemelde officieren te compareeren, op te halen of op te vatten, mits binnen de stad en voorsteeden geadsisteert weesende door den Chineese boode.

57. Daar en boven zullen de Balliuw, Landdrost en gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, als er goede reedenen zyn, die ter hunner kennisse zullen moeten gebragt werden, yder in desselfs jurisdictie, verpligt wesen de zulke, die aan haar door de Chineese officieren werden overgeleevert, in hare blokken te sluyten en houden, dog niet langer dan den gewoonen tyd van drie maal vier en twintig uuren, wanneer de geapprehendeerde, zo de eysscher zulks begeert, ten zynen kosten door den officier, na verkreegen qualificatie van den president, in gyseling zal werden gesonden, ten eynde de zaak by den dagelyksen regter behoorlyk zal konnen vervolgt en afgedaan werden; dog, den eyscher de zaak daar by laatende, zullen gemelde officieren de geapprehendeerden weder aan de officieren hunner natie te rug laten gaan.

58. Die in de stad woonen, zullen aparte wykmeesters van haar natie hebben en, als 't door den heer Gouverneur Generaal gelast werd, onder een hooft of twee naast de groote markt verzamelen en aldaar ordre afwagten.

59. By eenige onlusten zullen uyt twintig huysen in de zo genaamde campong alle nagten vyff mannen de wagt hebben, voorzien met pieken, als: twee man van neegen tot twaalff uuren en drie man van twaalff uuren of wanneer de twee voorigen na huys konnen gaan, tot 5 uuren 's morgens.

60. Deese manschappen, de wagt yder voor haar huys houdende, zullen ter weder zyden nauw agt moeten geven, wat in de huysen tusschen beyden passeert, wie daar uyt en in gaat en of daar onder inlanders zyn, waar van deze wagt hebbenden aanstonds rapport aan de luytenants, ieder in de zyne, en die vervolgens aan den capitain zullen moeten doen of, by verzuym, als schuldige aangemerkt en gestraft werden.

61. Dezelve sullen mede zorg dragen, dat alle mans slaaven der Chineesen in de campong na neegen uuren binnen de huysen gesloten moeten blyven, of dezelve anders opvatten.

62. Onder de gaande en komende, by art. 60 vermeld, zyn mede begreepen, indien de wagt hebbenden ter weder zyden weeten, dat eenige buurlieden aldaar mogten woonen, die met

kwaade menschen zamen spannen of daar omtrent correspondentie houden, 't welk, indien zy 't verzwygen, zullen deselve mede als schuldige geconsidereert en gestraft werden.

63. Voorschreeven manschappen zullen ook zorgen, dat geen Chineesen in de campong schietgeweeren hebben; en, bewust zynde, dat deze of geene daar van voorsien zyn, sulks, als voormeld, aangeven; dog, zulks verswygende, als schuldige gepunieert werden.

64. Voorts worden alle Chineesen verbooden eenig schietgeweer of eenig ammunitie van oorlog onder zig te hebben en te houden, als in zo verre by de placcaaten gepermitteerd zy; en die geene, die buyten de stad geweer hebben, gelast, 't zelve aan hunnen capitain over te geeven en de laatstgemelde aan den Gouverneur Generaal aan te geven, om daar op ordre te stellen buyten schade van den eygenaar; dog onder wie zulks vervolgens bevonden mogt werden, die zal verbeuren een boete van hondert ryxd[s] en vervallen in de daar tegens gestelde poenaliteyten.

65. Insgelyks mag geen Chinees met geschenken, al waaren 't ook consumptible wharen, rondlopen, op poene van hondert rd[s] boete, tusschen den officier en de armen te verdeelen; en zal zodanig eene verdeeling ook plaats hebben omtrent alle de voorwaarts by dit chapiter gestelde boetens, in zoo verre by dezelve geen andere schikking gemaakt is (Resolutie 10 December 1654 en advertissement 12 December 1743).

66. De Chineesen moeten, zo wel als andere inlanders, haare schuldkennissen, verbant schriften en verdere documenten voor een notaris passeeren, dewyl er anders geen regt op gedaan mag werden (Placaat 29 May 1690).

67. Voorts mogen dezelve nergens, binnen de jurisdictie deser plaats of waar 't ook zoude mogen wesen, eenige tempels opregten of publicque of heymelyke godsdienstige byeenkomsten houden (Resolutie 28 November 1651).

68. En syn verpligt zig omtrend de wayangs of toneel spellen, als ook de pho, topho en andere hazard spellen, stiptelyk te reguleeren naar de voorwaarden der pagt van

de geregtigheid, op deselve gesteld, die jaarlyks met den druk gemeen gemaakt werden.

69. Laatstelyk sullen alle deze ordres voor de Chineesen in hunne taal getranslateert en aan yder der officieren van dezelve een afschrift van dien ter hand gesteld werden, met nadrukkelyke ordre aan dezelve om, zo wel de alhier bereets remoreerende Chineesen, als de geene, die alhier successive aankomen, desselfs inhoud te konnen laten leesen of distinct te verstaan te geven, tot voorkoming van ignorantie, die anders soude konnen werden gepretendeert.

70. Zullende daar en boven, zo wel de capitain uyt deze ordonnantie de poincten, die de anachodas der Chineese jonken en de zeevaarende Chineesen betreffen, laaten uyttrekken en dezelve in desselfs huys, in de zogenaamde Zandzee, item aan de boom, op eene verseekerde plaats, aanplakken of affigeeren, ten eynde zulks door dezelve aldaar althoos sal konnen geleesen worden; gelyk zulks voortaan ten opzigte van alle zulke ordres deser regeering, die speciaal de anachodas der jonken en vreemde Chineese handelaars concerneeren, zal moeten geschieden.

71. Zo als de luytenants (die egter in alles den capitain moeten kennen), het geene de Chineesen in de bovenlanden of de door hen geplaatste op de zuykermolens, araksbranderyen, landeryen, etc. aangaat, zullen moeten exerpeeren en eenige van die uyttreksels aan de geene, daar zy in dit poinct mede correspondeeren, oversenden, op dat die menschen daar van mede althoos de noodige narigt en kennisse konnen komen te erlangen.

KEUREN OP GOUD EN SILVER EN DIES VERMUNTING.

1. Voor dat iemand, van de binnen deze stad ofte hare jurisdictie woonende Europeese ingeseetenen en inlandsche Christenen by der hand komen te neemen het goud of silver smits ambagt, zal hy zig met name moeten aangeven by den keurmeester om daar van register te houden en van denzelven moeten ontfangen een merk, dat hy op alle het te maken

goud en silver werk zal moeten zetten (Ordonnantie 30 September 1762 en advertissement 6 April 1764).

2. Tot 't voorsz. ambagt zullen geen Comp[s] dienaaren werden geadmitteerd om het zelve te exerceeren als baas of meester zelfs, maar wel als knegt, en dus ook geen gemaakte goud of zilver werken door hen op hun eygen naam als zilver smeeden mogen werden verkogt, op poene van 25 rd[s] boete, de helfte voor den bekeurder en de wederhelft voor de armen, wanneer zy daar op werden geattrapeert (Dito).

3. Van alle goud en zilver smeeden, voor zo verre het baasen zyn, zal de keurmeester moeten zorg dragen, dat hy onder zig hebbe derselver merken in een kopere plaat of andersints, een ieder verwittigende, dat hy zyn merk moet bewaaren, op poene van te zullen moeten instaan voor het geene, dat hem als maker van zulk een merk zoude kunnen werden opgelegt, als overtuygt zynde van het zelve te hebben gemaakt, ten waare, dat hy bevorens den keurmeester hadde bekent gemaakt, dat hem zyn merk was ontvreemd, ten eynde in zulken geval denselven weder van een ander merk te voorsien of anders te doen, dat raadsaam zal werden geagt (Dito).

4. De keurmeester zal alle goud en zilver werken, die de respective baasen of meesters komen aan te maaken en gehouden zullen weesen by hem te brengen aan den essayeurs winkel des Dingsdags en Donderdags, voor de middag van 8 tot 11 uuren, moeten keuren in zo verre merkbaar en de overige moeten toetzen, van wat gehalte dezelve zyn, en de bevinding van het merkbaar op het gemaakt goud off silver werk, naast het merk van de keuren, inslaan, mits geen minder gedeelte neemende op het goud als een quart caraat en op het silver als een quart penning (Dito).

5. Van voorschreeve verpligting, om het gemaakt goud en silver werk ter keure by den keurmeester te brengen, zullen g'eximeert en uytgeslooten weesen het gemaakte goud werk, dat aan een stuk geen thien reaalen swaarte en daar boven, mitsgaders dito zilver werk, dat aan een stuk geen twintig reaalen zwaarte en daar en boven komt in te houden (Dito).

6. Invoegen alle de reets gemaakte of in 't vervolg nog te makene goud en zilver werken van een stuk van mindere swaarte als thien en twintig reaalen respective, schoon ook verkogt zullende werden, buyten bemoeyenisse van den keurmeester en de schade, die hy daar op mogt komen te lyden, voor den kooper, wanneer het bevonden mogte werden het vereyschte alloy niet in te houden (Dito).

7. De keurmeester sal egter geen werk probeeren, als dat geene, waar op het merk van den maker alvorens is gezet, gelyk elk meester schuldig is te doen; en, zo iemand eenig werk ongemerkt tot hem brengt, zal hy daar voor tot een boete geven een halve ryxd[r] (Dito).

8. Maar iemand bestaande, voor zo verre hier vooren geen uytsondering is gemaakt, zyn werk te verkoopen en te leeveren zonder het zelve alvoorens te hebben laaten toetsen en merken, zal daar over vallen in een boete, van:

twaalf ryxdaalders voor de eerste,
vier en twintig ryxdaalders voor de tweede, en
zes en dertig ryxdaalders voor de derde reys,

ten behoeve van den officier, die de calange doet, en den aanbrenger, ieder voor de helfte, en in het laatste cas arbitrale correctie daar en boven, wel verstaande, als de conditie van het werk toelaat gemerkt te werden (Dito).

9. Voor het merken zal den keurmeester beloont worden op de ordinaire vacatie dagen in maniere, als volgt:

Goud.

Van een halve reaal swaarte en daar beneeden....	st[s]	$1\frac{1}{2}$
» » » » tot een....................	»	2
» » tot een en een half....................	»	3
» » en een half tot twee....................	»	4
» twee tot vier....................	»	6
» vier tot ses..	»	8
» ses tot agt....................	»	9
» agt tot thien....................	»	10

Van thien tot twaalf	st^s^	11
» twaalf tot vyfthien	»	12
» vyftien tot agthien	»	13
» agthien tot een en twintig	»	14
» een en twintig tot vier en twintig	»	15
» vier en twintig tot seeven en twintig	»	16
» seeven en twintig tot dertig	»	17
» dertig tot veertig	»	20
» veertig tot vyftig	»	24
» vyftig tot sestig	»	28

. en zo voor alle thien reaalen swaarder ook vier stuyvers meerder.

Zilver.

Van twee reaalen en daar beneden	st^s^	1
» » tot vyf	»	2
» vyf tot agt	»	3
» agt tot twaalf	»	4
» twaalf tot agthien	»	5
» agthien tot vier en twintig	»	6
» vier en twintig tot twee en dertig	»	7
» twee en dertig tot veertig	»	8
» veertig tot vyftig	»	9
» vyftig tot sestig	»	10
» sestig tot vyf en seventig	»	11
» vyff en seventig tot hondert	»	12
» hondert tot hondert vyf en twintig	»	14
» hondert vyf en twintig tot hondert vyftig	»	16

en zo voor alle vyf en twintig reaalen swaarder ook twee stuyvers meerder (Dito).

10. Dog, zo ymand buyten de ordinaire dagen zyn goed begeerde getoets of gemerkt te hebben, sal hy daar voor dubbelt loon betaalen (Dito).

11. Alle goud werk zal geoordeelt werden goed en van bequame deugt te zyn, als het niet lager van alloy bevonden

werd als 16 caraat, en zoo ook het zilver, dat niet minder van gehalte is als negen penningen, het welk met de kleyne en het hoogere, van thien en een half tot elf penningen feyn, met de groote keur bestempeld moet werden, zulks noteerende door de letters K en G te stellen naast het merk van den keurmeester (Dito).

12. Al het geene voorsz. staat, zal plaats hebben sonder onderscheyd, 't zy dat de eygenaar zelfs het goud of zilver om te verwerken gegeeven hebbe ofte wel dat het door den goud of zilversmit daar toe geleevert geworden zy (Dito).

13. By ontdekking van eenige falsiteyd, in de merken gepleegt, zal de keurmeester zulks moeten aangeeven aan den officier van justitie, den Balliuw of Landdrost, om by die ondersogt en na vereysch van regten behandelt te werden (Dito).

14. De goud en silver smeeden zullen haare werkplaats off winkel houden in het voorhuys haarer wooning of, by ongeleegentheid van dien, een bekent teeken stellen voor off aan het zelve huys, om daar uyt te konnen weeten, waar zulke werkluyden woonagtig zyn (Dito).

15. Dewyl uit hoofde van het rysen en daalen van de markt van het goud en zilver niet wel te bepalen is de prysen, waar voor de reaal swaarte van het gemaakte goud of zilver werk verkogt moet werden, zo werd zulks, met de prys van het arbeydsloon, gelaaten ter discretie van den verkoper ofte zodanig, als de kopers met de goud en zilver smeeden zullen kunnen over een komen en verdraagen (Dito).

16. De keurmeester zal geen goud of zilver met de groote, nog kleyne keur mogen stempelen, dat 't hier vooren bepaalde gehalte niet houden kan, op verbeurte van een hondert rd^s^ voor de eerste en tweede hondert rd^s^ voor de tweede reys, te verdeelen: de helfte voor de armen en de wederhelfte voor den officier, die de calange zal doen, en privatie van syn ampt daar en boven of andere correctie, na bevinding van saken (Dito).

17. Sullende hy, schoon een Comp^s^ dienaar synde, wanneer in syn ampt als keurmeester mogte pecceeren, subject zyn de judicature van 't collegie van Scheepenen deser steede (Dito).

18. Den keurmeester zal by syne aanstelling moeten doen den volgende eed.

Ik beloove en sweere, dat ik myn ampt als keurmeester punctueelyk agter volgen en naarkomen sal na de teneur van by de hooge regeering dezer landen g'emaneerde wetten, mitsgaders my verder in deze myne bedieninge na myn verstand en wetenschap gedraagen zal, zodanig een eerlyk man toestaat en betaamt.

Zo waarlyk moet my God Almagtig helpen (Resolutie 20 April 1730).

19. Den essayeur mag voor ieder essay, welke hy voor particulieren zal komen te doen, pretendeeren twee en een halve ryxd[s], mits de brokjes overgeevende en niets anders voor zig behoudende als de cornetjes, indien de uytgekapte proefjes het ordinaire gewigt van $^{3}/_{16}$ reaal uytterlyk excedeeren mogten (Resolutie 14 Maart 1747 en 20 September 1761).

20. En mag hy, by versmelting van goude staven, dezelve niet ligter, nog ook niet swaarder maken als van een hondert reaalen swaarte, ten waare het eerste wierde gerequireert door den eygenaar, aan welkers keuze zulks zal blyven (Dito).

21. De essayeur zal hebben te doen den volgende eed.

Ik beloove en sweere, dat ik den Staat der vrye Vereenigde Neederlanden, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Comp[e], als meede den heere Gouverneur Generaal en de Raden van India gehouw en getrouw zal zyn, mitsgaders my in dit ampt behoorlyk te dragen, alle parthyen goud of eenig ander metaal, die my ter essayeering mogten werden ter hand gesteld, getrouwelyk te zullen ondersoeken en proeven naar de reguls van myne konst en myne beste kennisse en ervarentheid in het oeffenen van dezelve, en voorts van myne bevinding indiervoegen getrouwelyk berigt doen, als de genomene proef in der waarheid zal komen mede te brengen, zonder om eenige reedenen dies gehalte by opgave te vermeerderen ofte verminderen of om lief of leed, schade of eenig profyt ter wereld dezen contrarie te handelen.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig (Resolutie 27 September 1743).

22. Omtrend het munten der silvere en goude Javase ropyen zal den muntmeester en die het verder aangaat, zig stiptelyk reguleeren naar desselfs instructie, den 6en November 1764 en 8en November 1765 g'emaneert, die, in een getrokken, aldus luyden.

Instructie voor den muntmeester.

Art. 1. Alle de Javasche goude ropyen, item sodanige andere goude geld specien, als deze regeering verder goedvinden mogte te laaten munten, zullen moeten geslagen worden onder de directie en het opzigt, ook ter verantwoording van den muntmeester, op het gewigt en gehalte, dat daar toe zal worden gesteld; en wel ten aanzien der voorsz. goude ropyen, op het gewigt van seven, veerthien en agt en twintig stuyvers ieder, te weeten: enkelde, dubbelde en twee dubbelde respective, en 't gehalte van twintig caraaten, met den stempel, voor heen g'introduceerd voor de Javasche silvere ropy, mitsgaders alle gecarteld.

Art. 2. Alle de Javaasche zilvere ropyen sullen inselvervoegen moeten geslagen worden op het gewigt van 23 stuyvers en gehalte van 10 penningen, met den stempel, voor heen bereeds geintroduceert, en gecarteld, wel verstaande alle heele, maar geen halve of kleynder gedeeltens.

Art. 3. En om verseekerd te zyn van de egtheid van de geslagen specie zal den essayeur van ieder parthy goud, die geprepareerd is voor de munt, een stukje ter swaarte van $^{3}/_{16}$ reaal moeten uytkappen en essayeuren en, na gedaane proefneeming en bevinding, dat deselve het gestelde gehalte inhouden, het zelve moeten te rug geven aan den muntmeester; mitsgaders, na dat de parthy of parthyen weesen afgemunt, een ropy uyt de geheele massa moeten neemen en daar van, ten overstaan van een der casteels opperkooplieden, ook drie sesthiende reaal afkappen, om het essay daar op de novo te trekken,

ten eynde, na bevinding, dat die geslagen munt twintig caraats fyn inhoud, aan den eygenaar of eygenaars afgelangd te kunnen worden, moetende den essayeur voor de helft van laatst genoemde $^{3}/_{16}$ reaal, welke tot de proeff gediend heeft, of wel de cornetjes aan den muntmeester terug geeven en de weder helft met het essay briefje aan den heer Directeur Generaal of den eersten opperkoopman van 't casteel ter hand stellen, om in de groote geldkamer bewaard te worden.

Art. 4. Ten selven eynde zal den essayeur van ieder parthy, die geprepareerd is voor de munt, een stuk moeten uytkappen en essayeeren en het zelve met het essay stukje overgeven aan den heer Directeur Generaal of den eersten opperkoopman van 't casteel, om bewaard te worden van ieder parthy, die ter munt gebragt word.

Art. 5. De muntmeester zal althoos, wanneer er een bequaam persoon toe te krygen is, een b'eedigt adjunct hebben, onder hem staande en van hem dependeerende, voor den welken hy ook zal moeten respondeeren.

Art. 6. De muntmeester zal van ieder parthy goud, die hem tot het slaan den voorzegde gepermitteerde of bepaalde geld spetie word aangebooden, even als den b'eedigd munt boekhouder ordentelyk moeten boekhouden, met bekend stelling van den naam des eygenaars, de quantiteyd en het alloy van 't goud en hoe veel geld hy daar van geslagen en afgegeeven heeft, sonder daar van aan iemand buyten de hooge overigheyd eenige opening off kennisse te geeven.

Art. 7. Insgelyks zullen zy beyden van ieder parthy silver, die hun tot het slaan van ropyen zal werden aangebooden, ordentelyk by de munt boeken moeten bekend stellen den naam des eygenaars, van wat essay het zelve bevonden mogte weesen en hoe veel ropyen hy daar van geslaagen en afgegeeven heeft, dat, even als van 't goud gezegd is, geheym moet blyven.

Art. 8. De muntmeester moet zorg dragen, dat, indien eenig goud boven het bepaalde aloy, waar van 't geld geslagen moet werden, ingebragt wordt, het selve met silver of koper geallieerd worde, in zo verre, dat die parthy, gelyk alle andere,

worde op het gehalte van twintig caraten; en dat daar en tegen al het minder bevonden wordende goud daar toe zelfs verhoogd werde tot het geordonneerd gehalte, dat de specie hebben moet, blyvende het geene, dat tot het formeeren van voormeld gehalte vereyscht wordt of wel toezets, ten laste van den inbrenger, van wien de muntmeester by de afgave der gemunte specien de voldoening zal moeten vragen.

Art. 9. Inselver voegen zal de muntmeester moeten sorge dragen, dat, indien eenig silver boven de thien penningen in aloy bevonden wordt, 't selve met koper g'allicerd wordt, in zo verre, dat die parthy, gelyk alle verdere, gebragt wordt op de gehalte van voorsegde 10 penningen, en dat daar en tegen alle 't minder bevonden wordende zilver door toezets verhoogd worde tot op voorenstaande gehalte; blyvende de beyde posten, zo van 't koper, als van het zilver, mede ten laste van den inbrenger, als vooren gezegd.

Art. 10. De muntmeester zal, ter goed making van alle ongelden en lasten, die tot het smelten en munten van 't munt materiaal zullen moeten gedragen worden, als mede voor zyne moeyte, genieten twee ten hondert op het goud, ten laste van den inbrenger, dan wel zal hy daar van hebben een en een half percent en de voorsz. essayeur en adjunct (of by onstentenis van den laatsten, de boekhouder) ider een quart perc^to, mitsgaders daar voor, nevens gedagte muntmeester, responsabel zyn voor het ingebragt wordende goud.

Art. 11. Van gelyke zal den muntmeester voor smeltverlies en lekkasie op het silver, dat hy ontfangt, ten laste van den inbrenger mogen bereekenen een procento en boven des ter goedmaking van alle de ongelden, die tot het smelten, essayeeren, munten, etc. zullen moeten gedragen worden, mede drie procento, ten laste als boven.

Art. 12. Voorts zal een ieder der eygenaars van 't goud en silver voor 't gebruyk van de munt nog twee ten hondert voor geregtigheyd aan de Comp^e moeten contribueeren en overgeven aan gemelden muntmeester, welke deselve ontfangen en maandelyks verantwoorden moet aan den heer Directeur Generaal.

Art. 13. Voormelde essayeur en adjunct zullen van de voorschreeven vier procent op het zilver genieten een en dus ieder een half percent, mitsgaders daar voor, nevens gedagte muntmeester, responsabel zyn voor 't ingebragt wordende zilver.

Art. 14. Alle het inkomende goud en zilver zal den muntmeester, ten overstaan van gedagte adjunct en boekhouder als gecommitteerden, moeten ontfangen en door hem en zynen adjunct bewaard en de daar van komende gemunte specien in zelver voegen onder quitantie ten behoeve van den muntmeester afgegeeven worden.

Art. 15. Het vermunten sal moeten gereguleert werden in dezer voegen, dat, die zyn goud of silver het eerste inbrengt, ook het eerste zal moeten geholpen worden, verdagt zynde, dat de parthyen behoorlyk genommerd werden, ter voorkoming van verwarring.

Art. 16. De muntmeester zal geen andere als de onder articul 1 en 2 gespecificeerde ofte nog te specificeeren munt mogen slaan, het zy van wat stempel of merk het mogte syn, en ook omtrend de bepaalde specie geen andere stempels mogen gebruyken dan de voormelde of die hem in der tyd by resolutie dezer regeering mogten werden aangeweesen, en zulks naar het bepaalde of te bepalene gehalte en gewigt, sub poene van, by het contrarie, naar exigentie van zaaken strafbaar te zullen zyn aan den lyve, met deze uytzondering egter ten aanzien van het gehalte en gewigt, dat hem, naar het constante gebruyk, remedie toegestaan wordt en wel op voorzegde munt, even als omtrend de Nederlandsche ducaat plaats heeft, te weeten een gryn in 't alloy en drie stuyvers in 't gewigt op het markswerk respective.

Art. 17. De muntmeester zal op den inhoud deeser instructie moeten afleggen den volgenden eed.

Ik beloove en sweere, dat ik geen andere specie, alloy of stempel in deze, my aanbevoolen munte admitteeren, tolereeren of conniveeren zal, als de geene, waar toe ik by speciale ordre van de hoge Indiasche regeering gequalificeerd en geordonneert zal zyn; dat ik by het ontfangen, bewaren, smelten en ver-

werken van het silver, dat my door particulieren tot het slaan van silvere Javasche ropyen mogte werden aangeteld, zo wel als in alle andere opzigten, precis observeeren en punctueel agtervolgen zal het geene haar Edelheeden my by de des wegens voorgeleesen instructie hebben aanbevoolen; mitsgaders allezints nakomen, wat een getrouw muntmeester toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe my God Almachtig.

Art. 23. Insgelyk zal den adjunct muntmeester by de intrede van syn dienst presteeren den volgende eed.

Ik belove en sweere, dat ik den muntmeester, onder de welke ik als adjunct gesteld ben, met alle trouw en vigilantie zal adsisteeren, zyn interest als 't myne behartigende, in alle dingen, die regt en billyk zyn, naar den inhoude van de my voorgeleesen instructie voor den muntmeester en alle verdere ordres, door de hoge Indiasche regeering op dat stuk beraamd ofte nog te beramen; mitsgaders my in allen dezen te zullen gedragen, gelyk een vroom en trouw muntbediende betaamt.

Zo waarlyk helpe my God Almachtig.

Art. 24. Zoo als ook de munts boekhouder zal b'eedigt werden naar het volgende formulier, te weeten.

Ik beloove en sweere de parthyen goud en silver, dewelke by den muntmeester mogte gebragt worden, getrouwelyk by de door my te houdene boekjes te zullen inneemen; ook na de vermunting zulx te doen van de specie, die er van voort komt en aan de eygenaars van deselve overgegeeven wordt; en van dese te houden aanteekening aan niemand, wie hy ook zy, te uyten of opening te zullen geven; mitsgaders my in allen dezen te zullen gedragen, gelyk een vroom en getrouw boekhouder betaamt

Zoo waarlyk helpe my God Almachtig.

KEUREN OP AMBAGTEN, NEERINGEN EN HANDTEERINGEN.

1. Basjes, dan wel andere metaalen of yzere stukken geschut sullen binnen deze stad en 't regtsgebied van dien niet mogen

gegoten, aangemaakt, verbust of gerepareerd werden, veel min verkogt, 't zy onderhands of by openbaare opveyling, aan wie het ook zoude mogen weesen, sonder voorgaande schriftelyke bewilliging van den Balliuw of Drossaart, aan wien daar toe, ingevalle van benodigtheid op handel vaartuygen of tot eenig ander wettig gebruyk, telken reyse speciaal verzoek sal moeten werden gedaan; welk laatste zo wel vendumeesters, als alle andere, tot het houden van publicque verkoopingen g'autoriseert, ter narigt mogte strekken.

2. Een iegelyk in deze colonie, zo wel Europees, als inlander, zal vryelyk, zonder eenige vreese of bedugting zich mogen toeleggen op het maken en fabriceeren van kleeden en alle andere lywaten; zullende, om een ieder daar toe te meerder te animeeren, het cattoen, welk tot die wevery benoodigt en hier somtyds schraal te bekomen is, 's Comp^s weegen aan een iegelyk, daar toe versoek doende, teegens civile prysen verstreckt, mitsgaders ook van de lywaaten, alhier aangemaakt wordende, zodanige zoorten, als van 's Comp^s gading zullen wesen, 't zy voor Neederland of deeze gewesten, tegens behoorlyke prysen g'accepteerd werden.

3. Geen araks branderyen mogen ergens binnen dese stad ofte jurisdictie van dien opgeregt werden buyten speciaal verlof dezer regeering, schoon ook aan het bepaalde getal van twintig stuks verscheyden kwamen te ontbreeken, en zulks op straffe van demolitie en verbeurte van twee hondert rd^s daar en boven ten behoeve van de diacony armen.

4. De araks branders zullen vryheid hebben om te stooken, wanneer het hun oirbaar dunken zal, mits ieder brandery, 't zy die stoken of stil staan, maandelyks twee leggers voor recognitie aan de Comp^e opbrengen en zy zich, ten opzigte der leverantie, voor betaaling onderwerpen de jongste schikking dezer regeering by resolutie van den 7^en May 1765 of zodanige nadere, als ze in der tyd mogte goedvinden te maken, op poene van arbitrale correctie.

5. Alle araks branders zullen in 't begin van de maand, uytterlyk voor den 6^en, van den ontfanger generaal hunne

permissie briefjes moeten haalen, op poene van een honderd rd^{s}.

6. De araks branders sullen hunne stoepen en ook de berm der graften, als mede de straaten, niet mogen belemmeren met syroop backen of balys, mitsgaders ander, groot of klein vaatwerk, maar deselve daar van vry, schoon en suyver houden, mitsgaders geen brandhout voor haare branderyen mogen opstapelen, verder dan de breedte van haar lieder erf toelaat en ook niet nader aan de huysen dan op de distantie van derthien voeten, te rekenen van de rollaag, leggende voor 't plavuisel der straat voor haare stoepen, tusschen 't gemelde brandhout nog open latende een gang van ses Rynlandsche voeten om daar door, in cas van brand, aan het water te konnen komen, en waarom ook die zelfde gang opening regt over de voordeuren van de araks branderyen zal moeten komen en daar op correspondeeren, op poene, dat het brandhout, dat anders dan op voorsz. wyze opgestapeld bevonden werd, mitsgaders alle groot en klein vaatwerk, 't zy vol of ledig, ten behoeve van 't armhuys verbeurt gemaakt en de syroop backen en balys, 't zy vol of ledig zyn, ten koste der eygenaars zullen afgebroken werden.

7. Het inbrengen van arak van eenige buyten plaatsen, 't zy voor reekening van araks branders ofte anderen, blyft geinterdiceert, op verbeurte van deselve, te verdeelen, de helfte voor den aanbrenger, een vierde voor de Comp^{e} en een vierde voor den officier, die de calange zal doen, boven zodanige correctie, als den regter zal oordeelen te behooren.

8. De araks brandery te Samarang slegts toegelaaten werdende tot de binnenlandsche consumtie op Java's Oostkust, zal den verkoop uit deselve alleen by de kleyne maat mogen geschieden en, by agterhaling van Samarangse arak in leggers, aamen of ander vaatwerk, door den eygenaar sodanig verkogt synde, zyn privilegie gereekend voor onmiddelyk vervallen, onvermindert de confiscatie van het agterhaalde, als by 't voorgaande articul is gezegt, en de vier voudige waarde daar en boven, te verbeuren ten behoeve van den officier, die de calange doet.

9. Tot voorkoming van alle onbehoorlykheeden omtrend de drukkery zal over deselve, gelyk reeds zeedert eenige jaaren in gebruyk is geweest, althoos een lid uyt den agtbaaren Raad van justitie dezes casteels of ander gequalificeerd minister door de regeering aangesteld werden tot censor.

10. Die, ofschoon van syn departement alleen is het oog te houden op de stads drukkery en zyn gezag zig eygentlyk ook maar over deselve uytstrekt en de casteels drukkery daar en tegen sorteerd onder den eersten secretaris deser regeering, egter ook, om de lastigheyd van de laatstgemelde bediening niet te vermeerderen, zal visie neemen van alle boeken en papieren, den dienst of het belang van de Comp^e niet concerneerende, welke in de casteels drukkery ter persse werden gebragt ten dienste van particulieren, die hem, even als de dood briefjes en alles, wat in de stads drukkery gedrukt werd, niets uytgezondert, na dat de derde of laatste proef nagezien sal syn, zullen moeten werden gepresenteerd om gerevideert te werden, ter ontwaaring of daar in iets onbetaamelyks werd gevonden.

11. En sal hy in dorso van sodanig gerevideert exemplaar voor *gesien* moeten teekenen en het zelve zodanig den drukker weder ter hand stellen ter zyner decharge, in cas daar by iets onbetamelyks mogte gevonden werden, waar over hy niet, maar den censor aanspreekelyk zal weesen.

12. Zullende gemelde censor in opzigte der catalogussen van te verkopene boeken wel letten, dat daar op niet gesteld werden zulke werken, die weegens haaren ergerlyken of lasterlyken inhoud volgens 's lands wetten verboden of als de sodanige uyt haaren titul kenbaar zyn en, die vindende, ten eersten uyt of door te haalen en daar van zyn Edelheyd, den heere Gouverneur Generaal kennisse te geeven, om vervolgens door beuls handen verbrand ofte andersints daar meede naar de wetten van den lande gehandelt te werden.

13. Gelyk ook, dat daar by niet werde gesteld eenige manuscripten, den dienst of het belang van de Comp^e concerneerende; maar, desulke daar op vindende, mede ten eersten te royeeren en daar van, als vooren, mede kennisse geven,

ten eynde deselve ter secretary deser regeering onder een behoorlyk register kunnen overgebragt werden.

14. De censor zal ook zorge dragen, dat alles, het geene met opzigte tot de drukkeryen by deze regeering successive, zo by 't reglement op de begravenissen en dies ampliatien, als andersints, is gestatueerd, behoorlyk in agt genomen werde.

15. Die het privilegie der stads drukkery heeft, zal alleen en met uytsluyting van ieder een mogen drukken de almanakken, in sodanig formaat, als hy zal begeeren, mits daar van het benodigt getal of 24 p^s van de eerste zoort ter secretary deser regeering overbrengende, om aan den heer Gouverneur Generaal en de heeren Raaden van India, nevens de secretarissen, besorgt te worden; sullende niemand dan gemelde stads drukker bevoegt zyn deselve te drukken of ook na te drukken, op poene van rd^s 100, te verbeuren ten behoeve van de diacony armen.

16. En zal niemand alhier ook mogen aanbrengen, invoeren of verkopen eenige vreemde en elders gedrukte almanakken, op poene van confiscatie derselve.

17. Des gelyks is het aan de stads drukkery alleen gepermitteerd de vooren genoemde doodbriefjes voor particulieren, 't zy Comp^s dienaaren of burgeren, te mogen drukken, met uytsondering nogthans der doodbriefjes van de heeren der hooge regeering, die door den drukker van 't casteel gedrukt sullen mogen werden.

18. Daar en boven competeert den drukker van de stads drukkery alleen het drukken van alle zoort van communicatie brieven voor particulieren, geene leden van de regeering zynde, item alle gedigten, biljetten of bekendmakingen, kerkbriefjes en diergelyke, 't zy voor Comp^s dienaaren, burgeren of andere inwoonderen, in zo verre geene relatie tot Comp^s dienst hebben.

19. Het drukken der catalogussen zal daar en teegen vry staan, zoo wel aan den drukker van 't casteel, als van de stad, na dat ieder zig aan den eenen of den anderen geneegen is te addresseeren of dien penning te gunnen.

20. Daar en tegen zal het jaarlyks naamboekje van Comp^s

dienaaren, enz. alleen door den drukker van 't casteel moeten gedrukt en daar van een getal van vier en twintig of meer exemplaaren ter secretary deeser regeering besorgt worden, zullende aan gemelde drukker vry staan om daar van zo veel nog boven gemelde getal te drukken, als hy oordeelt te kunnen debiteeren, en welker verkoop en versending alleen aan denselven verleent word tot een middel van bestaan.

21. Verder zal alleen de drukker van 't casteel mogen drukken alle placcaaten, biljetten, ordonnantien, lysten der retour scheepen, enz., de dienst der Comp^e of deze stad en colonie betreffende, en daar van, in zo verre daar toe qualificatie van den heer Gouverneur Generaal zal hebben erlangd, na opgave van het benoodigt getal ter generale secretary, deselve publyk voor zyne reekening en behoeve verkoopen, om daar van al meede een middel van bestaan te vinden; zullende het papier daar toe aan den selven afgegeven werden om, het geen voor hem ten verkoop werd g'employeert, met een capitaal advance betaalt te werden.

22. De drukker van de stads drukkery is verpligt zorg te dragen, dat hy althoos van goede letters, in zoort, en al het geene tot de drukkery behoort, behoorlyk voorsien zy.

23. De drukkers zullen, yder in 't geen hen competeert, zig moeten schikken, zoo omtrent de letters, de uytgestrektheid in het drukken, het getal regulen op een blad, als andersints, na de verkiesing en begeerte der geene, die geneegen zyn iets by haar te laaten drukken, en mede in 't afeysschen van 't drukloon alle civiliteit en redelykheid gebruyken, op dat het geen tot privilegie aan deselve gegeven is, niet strekke tot ongemak off prejudicie, dan wel tot een belasting van het gemeen, blyvende alle opkomende disputen dien aangaande ter decisie gedefereert aan den censor der drukkery.

24. De drukkers, zo wel van 't casteel, als de stad, zullen geene schriften, de godsdienst betreffende of daar toe eeniger maten betrekkelyk, mogen aanneemen te drukken, veel min werkelyk ter drukpersse te brengen, ten zy hen al vooren gebleeken zy, dat daar toe door dese regeering licentie verleend is.

25. Het getal der broodbackeryen binnen deese stad en dies resorte bepaald zynde op derthien, die daar toe door deese regeering gepriveligeerd en volkomen toereykende zyn, zo zal niemand buyten deselve vermogen een brood, kwee, geback of beschuyt, krakelingen of ander klein geback te bakken om te verkoopen.

26. Gelyk ook Scheepenen daar toe niemand consent sullen mogen verleenen, die geen wettige bezitter van zodanige gepriveligeerde broodbakkery is.

27. De witte, zo wel als tarwe brooden van een dubbelde stuyver moeten, gebakken zynde, houden ieder elff oncen en die van 4 stuyvers twee en twintig oncen.

28. Den geene, wiens brood te ligt bevonden werd, zal, boven verbeurte van het selve, vervallen in een boete van vyf en twintig ryxd^{s} voor de eerste, vyftig voor de tweede en hondert voor de derde reyse, ten behoeve van den officier, die de calange doen zal, mitsgaders daar en boven arbitralyk aan den lyve ofte andersints swaarlyk gestraft werden, naar vereysch en bevinding van zaken.

29. En, ten eynde alle fourberien in deese te beter geweerd werden, zal den Balliuw, nevens gecommitteerde Scheepenen, ten minsten eens ter maand de ronde moeten doen en het brood visiteeren.

30. De bakkers vermogen geen ander als bruyn of coely brood door hunne lyfeygenen langs Heeren weegen, ook hier en daar op de hoeken der straaten, enz. laten verkoopen, op poene van vyf en twintig rd^{s} boete ten behoeve van den officier, die de calange doen zal.

31. En zal ieder bakker gehouden en verpligt syn 's maandelyks van de Comp^{e} te neemen drie lasten tarwe tegen vyf en seventig rd^{s} het last, mogende die betaaling egter geschieden met 25 procento aan koopere duyten, mits daar van vyff procento aan den cassier goed doende.

32. Metzelaars en timmerlieden, eenig werk aangenomen hebbende te maken, sullen het zelve niet vermogen aan een ander te besteeden, op rd^{s} vyf en twintig boete; veel min sullen

deselve hun aangenoomen werk mogen verlaaten, voor en al eer 't zelve voltooyd zy, ten waare by gebrek van materiaalen, als wanneer tot kosten van den eygenaar sullen mogen ledig gaan, mits dat denzelven altyd ten minsten drie dagen te vooren van 't aanstaande gebrek sullen gehouden weesen te waarschouwen.

33. De doodkisten makers sullen voor de doodkisten niet meer in reekening mogen brengen of vorderen, als:

voor die tot het lyk van een volwassen persoon, met schroeven, panneelen en lysten, vyf en twintig rds;

item sonder schroeven, twintig rds;

en voor onvolwassen naar advenant;

voor baye kisten van dikke, alleen glad geschaafde planken, met een enkelde lyst aan het deksel, ses ryxdaalders;

en van dunne of gemeene planken, drie rds;

op verbeurte van vyftig rds, voor die meerder zal g'eyscht of ontvangen hebben, ten behoeve van den officier, die de calange zal doen.

34. 's Comps dienaaren binnen dese stad en dies jurisdictie mogen geene vaatwerken ten dienste van de burgery ofte andere bysondere persoonen maken, als blyvende het kuypers ambagt in zo verre voor de burgers en ingeseetenen alleen opengesteld.

35. Niemand zal verpligt syn ongeëykt vaatwerk te accepteeren; dog, zulx doende, zal hy zig moeten getroosten, indien hy omtrend de maat of groote van de fust bedrogen werd, behoudens egter zyne actie van schadeloos stelling op den bedrieger.

36. Lyfeygenen zullen geene kleedermakers of snyders winkel mogen houden of eenig ander ambagt als baas oeffenen.

37. Omtrend de markten, winkels, kraamen en andere neeringen, in dese niet speciaal aangeroerd, zullen de jaarlykse pagtconditien door een iegelyk moeten werden in agt genomen, even als of in desen waare ingelyft.

KEUREN OP 'T BEESTIAAL, DIES GEBRUYK EN WES MEER.

1. Geen wyfjes van buffels, koebeesten off lammeren, die ter voortteelinge nog bequaam zyn, zullen mogen geslagt worden, op poene van thien rd[s] boete ten behoeve van den officier, die de calange doen zal, waar op den keurmeester en opsiender van 't beestiaal in 't bysonder reguard moeten slaan (Placaat 6 April 1752 en 13 December 1754).

2. De keurmeester zal voor het visiteeren genieten, als:
van een hoorn beest, buffel of schaap......... 6 stuyvers;
» » kalf of hert.......................... 3 »
» » bok .... 2 »

3. De verkoop van buffels zal mogen geschieden aan de fortresse Tanjong Poura, Tangerang en Meester Cornelis, dog nergens anders op ongepermitteerde plaatsen, onder wat voorwendsel het ook syn mogte, mits dat van den verkoop derselve door den opsigter van 't beestiaal, voor zo verre de marktplaats te Meester Cornelis betreft, en voorts door de commandanten van de gemelde fortressen Tanjong Poura en Tangerang, behoorlyke aanteekening gehouden en ieder beest, aldaar indiervoegen verkogt werdende, naar betaalinge van een quart rd[r] voor 's Heeren geregtigheid, met zeeker merk op de heup gebrand werde, zodanig, dat men 't jaar en de maand, in dewelke verkogt zyn, zal kunnen zien (Placaat 17 April 1730 en 13 December 1754).

4. Wanneer dierhalven by iemand een gestoolen of een vrye buffel, die niet op de markt in maniere voorsz. verkogt is, gevonden werd, zal denselven, sonder verschooning, gestraft werden als een buffel dief.

5. Dog sullen daar en teegen die geenen, welke ongemerkte of ongesjapte buffels, reeds voor lange ingekogt, op hunne suykermoolens of landeryen zyn hebbende, 't zy eygenaars of huurders, gepermitteerd weesen om, tot hun eygen gemak en meerder gerustheid, een iegelyk zyne buffels met een byzonder brand yzer, na syne keus, op den heup te mogen merken, mits van zulk een

kenteeken en 't getal der buffels, die yder in eygendom off onder zig heeft, een distincte opgave doende aan den gecommitteerde tot de zaken van den inlander, die, met behulp van den opsigter van 't beestiaal, verpligt sal weesen daar van te houden pertinente notitie; met deese bepaling egter, dat zulks begreepen werd alleen met betrekking tot de suykermolens en landeryen, binnen en niet buyten de evengemelde posten Tangerang en Meester Cornelis, mitsgaders de rivier de Maronde, gevonden wordende, alzo in verder op geleegene landen den verkoop dier animalen geschieden moet ten overstaan van het hoofd of den regent van het district, alwaar zulks voorvalt, die dan daar van ook behoorlyke aanteekening sal moeten houden en aan de koopers dier beesten, naar betaalinge van boven gemelde geregtigheyd, ter hand stellen een briefje, waar in de naamen van den regten kooper staan geëxpresseert, om in het afbrengen vertoond te werden, op poene, dat die hier teegen handeld, zal werden gecorrigeert met zoodanige poenaliteit, als hier boven staat aangehaald.

6. Den tommagong van Krawang blyft voorbehouden het regt om met zyn ombols de betrapt werdende buffel dieven, ten overstaan van den commandant der vesting Tanjong Poura, tot de ketting te verwysen, gelyk mede aan de regenten der Preanger landen en van Tjanjoer, mits daar van ten eersten kennisse gevende aan hen heer Gouverneur Generaal.

7. Tot een beetere bereyking van dit oogmerk mogen de leertouwers, niet alleen geen vellen of huyden van geslagte buffels kopen, die ongebrand of niet gesjapt zyn, maar zyn ook, op verbeurte van hondert ryxd[s] ten behoeven van den officier, die de calange doet, verpligt zodanig een, die een buffels vel, dat ongebrand is, te koop presenteerd, te saiseeren en aan den Balliuw of Landdrost met het ongebrande of ongemerkte vel, ter overtuyging van den verkooper, over te leeveren, om teegens denzelven te procedeeren als teegens een effecte buffel dief.

8. Geen onbekend persoon mag een of meer buffels te koop brengen, dan geassisteert synde van een of twee bekende

persoonen, om getuygenis te kunnen geven, dat het beest of de beesten, die denselven te koop brengt, geensints gestoolen syn, insgelyks op poene van by het tegendeel als een buffel dief te werden gecalangeert.

KEUREN OP DE BRANDSPUYTEN, BRAND BLUSSCHEN EN WES MEER.

1. In ieder der vyff blokken van de stad moeten gereed gehouden werden twee slang brandspuyten, sulks, dat het getal derselver in het geheel zal moeten bestaan in thien stux, dewelke alle met goede en bequame waterslangen voorsien moeten weesen; zullende by ieder spuyt moeten gevoegd werden ten minsten twaalf der voorschreeven waterslangen, met en benevens een gelyk getal mamirings, ieder van vyftig voeten lang, dewelke op den anderen konnen geschroeft, mitsgaders gemaakt zullen moeten werden, namentlyk: de slangen van vier en de mamirings van twee dubbeld zeyldoek, dat van binnen met wasch bestreeken is; waar en boven by yder spuyt zal moeten wesen, niet alleen een andere spuyt, die men den aanvoerder noemt, nevens de behoorlyke suygers, daar toe gehoorende, maar ook nog, buyten den voormelde aanvoerder, twee perspompen, zoodat ieder spuyt op sig selve sal moeten bestaan uyt drie pompen, omme, wanneer er brand komt te ontstaan in een huys, dat verre van het water afgelegen is, met des te meerder aandrang het water van de eene pomp in de andere te kunnen overpompen (Ordonnantie 15 September 1739).

2. Ten welken eynde voor de Oostzyde van de groote rivier, de blokken, gemerkt A, B, C, D, E, F, Q N° 1 en Q N° 2, S N° 1 en S N° 2c (onder het welke begreepen syn de Oostzyde van de groote rivier van de Amsterdamsche gragt af tot de Middelspunt brugge toe, de Heere straat, de Prince straat, de Tygers gragt, te reekenen van de Amsterdamsche tot de Leeuwinne gragt toe, de Kaymans gragt, insgelyks van de Amsterdamsche tot de Leeuwinne gragt toe, de Groene gragt, de Jan Vermander straat, de wal tegen over de pun-

ten Middelburg en Delft, de Zuydzyde van de Amsterdamse gragt en de Noordzyde van de Leeuwinne gragt aan de wal) aan het Oost eynde van opgemelde Jan Vermander straatje g'extrueert is een spuyt huysje, waarinne bequamelyk twee brandspuyten, met derselver toebehooren en verder brand gereedschap, het geene hier na zal werden opgenoemt, geborgen werden (Dito).

3. Dog de twee brandspuyten en verdere brandgereedschappen, die voor de Oostzyde van de groote rivier g'employeert zullen werden in de blokken, gemerkt G, H, J, K, L, Q, n° 3 en Q, n° 4 (in zig begrypende de Oostzyde van de groote rivier, van de Middelpunts brugge af tot aan de Diespoort toe, de Nieuwpoort straat, het Hospitaal straatje, het Zuyder en Noorder Kerk straatje, het Stadhuys pleyn, de Tygers gragt, van de Leeuwinne gragt aff tot het Zuyd eynde toe, de Mallebaarsche gragt, het ambagts quartier, het Quartier straatje, de wal over de punten Gelderland, Catzenelleboge en Orangie, mitsgaders de Zuydzyde van de Leeuwinne gragt), zullen bequaamlyk moeten bewaard en geborgen werden in het voorschreeven ambagts quartier, in een plaatse, daar toe expres geapproprieert (Dito).

4. En zullen wyders de twee brandspuyten, nevens de verdere brandgereedschappen, gehoorende tot de Westzyde van de groote rivier, in de blokken, gemerkt A, B en C (in het welke te vinden syn de wal tegens over de punten Zeelandia, Nassauw en Diest, de Renocheros gragt, van de Uytrechtse straat af tot aan het Zuyder eynde toe, de Jonkers gragt, insgelyks van de Uytrechtse straat tot aan het Zuyder eynde, de Westzyde van de groote rivier, van de Middelpunts brugge tot aan 't Zuyder eynde en de Zuydzyde van de Uytrechtse straat), geplaatst en bewaart worden in 't spuythuysje, het welke ten dien eynde gemaakt is by de Middelpunts brugge (Dito).

5. Gelyk dan inselvervoegen aan de Westzyde van de groote rivier, voor de blokken, getekend D, E en F (waarin begreepen syn de wal tusschen en over de punten Vriesland en Uytrecht, de Renocheros gragt, van de Maleydsche gragt

tot de Uytrechtse straat, de Jonkers gragt, mede van de Maleydsche gragt tot de Uytrechtse straat, de Westzyde van de groote rivier, van de Middelpunts brugge af tot aan het Noorder eynde toe, de Zuydzyde van de Maleydsche gragt en de Noordzyde van de Uytrechtse straat), de twee brandspuyten en verdere brandgereedschappen syn geborgen in een spuythuysje, staande aan de voorschreeven wal, schuyns teegens over de punt Vriesland (Dito).

6. Maar zullen de brandspuyten en verdere brandgereedschappen, gehoorende tot de blokken aan de Westzyde van de groote rivier, gemerkt G, H, J, K, L, M, N, O, P en Q (waarin leggen de wal tegens over de punten Groningen, Overyssel, Zeeburg en Kuylenburg, de Javaanse gragt, de Chineese gragt, de Renocheros gragt, van de Chineese gragt af tot de Maleydsche gragt toe, de Jonkers straat, het Vierkant, de equipagie werff en de Noordzyde van de Maleydsche gragt), geborgen worden op de voorschreeven equipagie werff, op een aparte plaats (Dito).

7. En zullen voorts in de opgemelte spuythuysjes, mitsgaders in het quartier en op de equipagie werff, by ieder twee spuyten, op zodanige wyse, dat deselve voor het bederf, so veel mogelyk, bewaart blyven, steeds moeten te vinden syn 300 leedere brandemmers, 12 stuks brandzeylen, 4 p^s trossen of ander diergelyk touwwerk, 8 opgeslage lynen, 6 kerfbeylen, 8 bossen marlynen, 50 Javaanse dammers, buyten en behalven de brandhaaken, 3 houten ladders, zo lang als deselve vallen konnen, voorsien met behoorlyke weerkeren en 6 bamboese ladders, als: 2 van 35, 2 van 30 en 2 van 25 voeten lang, welke haken en ladders onder de afdacken van voorsz. spuythuysjes, item in het quartier en op de equipagie werff, ter plaats, daar zulx het beste geschieden kan, zullen moeten opgehangen en bewaart, mitsgaders de voorsz. brandzeylen op de equipagie werf, dog daar en tegen de hier vooren gemelde waterslangen en mamirings, met haare koopere schroeven en bussen, in het quartier gemaakt en gerepareert werden (Dito).

8. Om alle confusie en vermenging voor te komen en om

te beletten, dat, wanneer meer dan twee brandspuyten met derselver verdere brandgereedschappen tot het blussen van brand gebruykt zyn, niet op een verkeerde plaatse gebragt, maar alles wederom geborgen worde, daar het weesen moet, zo sullen de respective spuythuysjes, spuyten, emmers, haken en ladders, tot gemelde spuythuysjes gehoorende, als mede de plaatsen in 't quartier en op de equipagie werff, nevens de brandgereedschappen, aldaar te vinden, met nommers onderscheiden werden, ten welken eynde 't spuythuysje beoosten de groote rivier, in de blokken A, B, C, D, E, F, G, n° 1 en Q, n° 2, S, n° 1 en S, n° 2, met alle de brandgereedschappen, die aldaar geplaatst zyn, excepto de voorsz. touwen, stuk voor stuk sullen moeten gemerkt werden met N° 1, mitsgaders die in het quartier syn geborgen met N° 2, item het spuythuysje en de brandgereedschappen, daar toe gehoorende, te vinden bewesten de groote rivier, in de blokken A, B en C, met N° 3 als meede het spuythuysje bewesten de groote rivier, in de blokken D, E en F, nevens de brandgereedschappen, daar toe gehoorende, met N° 4 en eyndelyk, die op de equipagie werf zyn, met N° 5 (Dito).

9. En op dat alles wel ordentelyk behandelt werde, zo is over ieder twee brandspuyten en de gereedschappen, die daar by gevoegt syn, gesteld een brandmeester, dewelke tot desselfs hulpe sal moeten hebben twee noodhulpen of persoons tot assistentie, die ieder, nevens den heer president van Scheepenen, den Baljuw en den brandmeester, sullen voorsien syn met een sleutel van de plaatse, daar voornoemde brandgereedschappen bewaard werden (Dito).

10. Ten welken eynde als permanent brandmeester over de spuyten en verdere brandgereedschappen, gemerkt N° 1, werd aangesteld den baas metselaar, in 't quartier bescheiden, die tot syne adsistentie permanent sal hebben den baas der steen- en beeldhouwers en de baas lootgieter, beyde mede in 't quartier dienst doende (Dito).

11. Gelyk insgelyks over de spuyten en brandgereedschappen, geteekend N° 2, als brandmeester het opzigt werd toebetrouwt

aan den baas timmerman in 't quartier, dewelke tot syn twee assistenten sal hebben den baas smit en den baas kooperslager, beyde inselvervoegen in 't quartier bescheyden (Dito).

12. Zoo als mede tot brandmeester over de spuyten en verdere gereedschappen, daar gehoorende, gemerkt N° 3, aangesteld werd den baas smit op de equipagie werf, met byvoeging van den baas der blokmakers en de meesterknegt der smits, beyde op de voorschreeven equipagie werf te huys hoorende (Dito).

13. Inselvervoegen heeft over de spuyten en brandgereedschappen, onderscheiden met nommer 4, het opsigt den baas zeylmaker van de equipagie werf, die tot syne twee assistenten syn toegevoegt den baas kaartemaker en den meesterknegt der zeylmakers, beyde mede op de gemelde equipagie werf bescheiden (Dito).

14. Eyndelyk is tot brandmeester over de spuyten en verdere brandgereedsehappen, gemerkt N° 5, verkozen den baas timmerman van de equipagie werff, mitsgaders tot desselfs twee assistenten den baas kuyper en de eerste meesterknegt der timmerlieden, insgelyks beyde t'huys hoorende op meergemelde equipagie werff (Dito).

15. En op dat de voorsz. brandmeesters geen gebrek komen te hebben aan 't nodige volk, omme door haar ten tyde van brand tot het blussen van dien ofte andersints aan de brandspuyten en verdere gereedschappen gebruykt te werden, zoo werd aan de brandmeesters der spuyten en brandgereedschappen, geteekend N° 1 en 2, toegevoegt het volk, het geen onder haar en onder derselver assistenten, als werkbaasen, 's Comp^s weegen bescheiden is, mitsgaders aan den brandmeester der spuyten, etc., gemerkt N° 3, de smits en blokkemakers van de werff, nevens het schuyts volk van den onder-equipagiemeester, item aan den brandmeester van N° 4, de zeylmakers en kaartemaakers, met het schuyts volk van den baas timmerman, en aan den brandmeester van N° 5 de timmerlieden en kuypers, alle mede op de werff dienst doende, benevens het schuyts volk van den commandeur en opper-equipagiemeester; buyten

en behalven dat ieder brandmeester nog moet werden gerieft met een brandspuyt besorger of brandspuytmaker (Dito).

16. Waar en boven de gemelde brandmeester, zoo tot het aanvoeren der spuyten en verdere gereedschappen naar den brand, mitsgaders het weder te rug brengen derzelve ter plaatze, daar het behoort, als andersints, ieder sullen moeten voorsien en bygesprongen werden met een genoegzaam getal swarte koppen, dewelke aan de brandmeester der spuyten N° 1 en 2 uyt 's Comp^s lyfeygenen, in 't quartier bescheiden, en aan de brandmeesters der spuyten N° 3, 4 en 5, uyt de Mooren, op de equipagie werf dienst doende, door de geene, die zulx incumbeerd, sullen moeten werden afgegeven (Dito).

17. Ende zullen als hoofden over de voorsz. 's Comp^s lyfeygenen 't opsigt hebben den oppermandadoor en twee der habielste ondermandadoors, in 't quartier dienst doende, mitsgaders over voornoemde Mooren den meesterknegt der kuypers van de equipagie werff en twee der beqaamste sarangs (Dito).

18. Over alle welke bediendens der spuyten; etc. nog werden aangesteld twee opperbrandmeesters, namentlyk; over die van N° 1 en 2 den fabrycq, mitsgaders over die van N° 3, 4, en 5 den commandeur en opper-equipagiemeester, welke twee opperbrandmeesters, onder het hooger gezag van den heer president van Scheepenen en, by zyn Weledelens absentie, van den Balliuw, niet alleen het generaal bestier over de brandspuyten, etc. zullen hebben, maar ook voornamentlyk sorge moeten dragen, dat alles in een goede ordre komt te blyven, mitsgaders de gemelte spuyten en verdere brandgereedschappen in een compleet getal gehouden en de gebreeken, dewelke daar aan door de tyd en het gebruyk komen te ontstaan, ten spoedigsten gerepareerd werden, met desen verstande nogthans, dat deze reparatie omtrend de spuyten en verdere gereedschappen, die in de drie spuythuysjes zyn geplaatst, ten laste van de stad, mitsgaders de verdere spuyten en brandgereedschappen, die in 't quartier en op de equipagie werf geborgen werden, ten koste van d'Edele Comp^e zal moeten geschieden (Dito).

19. En op dat de respective brandmeesters, neevens der-

selvers asistenten en de geene, die verder tot het blussen van brand gehooren, behoorlyk met de spuyten zullen weeten om te gaan, zullen de opperbrandmeesters sorge moeten dragen, dat alle dezelve, met voorkennisse van den heer president van Scheepenen, om de drie maanden op plaatsen, daartoe bequaam, in 't gebruyk en hanteeren der spuyten, nevens haar toebehooren, onderrigt, g'excerceerd, in een wel geschikt ordre verdeelt en yder zyn werk aangeweesen werden, omme aldus ten tyde van brand met des te meerder vaardigheyd en bequaamheid, mitsgaders minder confusie, in staat te weesen de ontstaane brand te kunnen blussen (Dito).

20. Zoo als dan ook telkens by het doen van voorsz. excercitie naauwkeurig zal moeten gelet werden op de gebreeken, dewelke zig aan de spuyten en verdere brandgereedschappen by die occasie komen te openbaaren; en zullen Scheepenen, voor zo verre de blusch gereedschappen en de spuythuysjes aangaan, mitsgaders de opperbrandmeesters, voor zo verre dezelve in het quartier en op de equipagie werf geborgen zyn, verpligt weesen om te besorgen, dat zodanige gebreeken op het allerspoedigste en zo ras doenlyk verholpen en behoorlyk gerepareerd werden (Dito).

21. By tyde van brand zal den heer president van Scheepenen, gevolgt door de geregts bodens, item den Balliuw met syn geweldiger en kaffers, hun moeten laten vinden ter plaatse, daar den brand is; sullende de brandmeesters, nevens de geene, die verder by dat werk gehooren, als dan promptelyk moeten uytvoeren en gehoorsamen het geene haar welgemelde heer president sal komen te ordonneeren, dan wel, by syn Edelens absentie, het gunt haar door den Balliuw, voor zo veel de stad betreft, en door den Landrost, voor zo verre de voorsteeden deser plaatse is concerneerende, zal werden aanbevoolen (Dito).

22. Gelyk ook de hier vooren gemelde assistenten en alle de mindere, tot de spuyten en verdere brandgereedschappen gehoorende, in het doen der voorschreeven excercitie en omtrent het werk van brandblussen de brandmeesters gehoorsamen

en volbrengen sullen moeten het geene haar door deselve sal werden aanbevoolen (Dito).

23. Wanneer in het een of ander blok binnen dese stad brand komt te ontstaan, zoo zullen de brandmeesters van de spuythuysjes N° 1, 3, 4, zo ras haar zulx ter kennisse gekomen is, met haar adsistenten hun aanstonds met derselver brandspuyten, verdere gereedschappen en onderhoorig volk derwaarts moeten begeven; gelyk zulx, by absentie, ziekte of tardance van een of meer der gemelde brandmeesters, door yder der assistenten, sonder een moment te wagten, mede sal moeten gedaan en mitsdien door ider van haar, sonder na malkander te vertoeven, alle spoed aangewend werden om met de spuyten, mitsgaders verdere gereedschappen en het volk, daar by gehoorende, het eerste by den brand te wesen, ten eynde dezelve zo ras mogelyk te blusschen; en zal de geene, die het eerste met zyne spuyten en brandgereedschappen zig by den brand laat vinden, een somma van vyf en twintig rd^s^, mitsgaders de tweede, die, invoegen voormeld, aldaar ter plaatse komt, vyfthien ryxdaalders tot een premie genieten, dewelke aan haar door Scheepenen zullen werden betaald (Dito).

24. En zullen als dan de brandmeesters der spuyten en bluschgereedschappen, die op de equipagie werf en in het ambagts quartier geplaatst zyn, met derselver assistenten en onderhoorig volk hun moeten vervoegen by haar bluschgereedschappen, mitsgaders haar gereedhouden, zonder hun egter van daar na den brand te begeeven, dan alleen op de speciale ordre van den heer president van Scheepenen ofte, by zyn Edelens afweesen, den Balliuw of de opperbrandmeester, ten waare den brand zeer dicht by voorschreeven equipage werf of quartier ontstoken was, als wanneer de gemelde brandmeesters dezelve mede ten eerste zullen moeten helpen blussen; en zullen zy lieden met deze gereedhoudinge zo lang moeten continueeren, tot dat zy ordre krygen om haar spuyten en verdere gereedschappen weder te gaan bergen (Dito).

25. Gelyk meede by het ontstaan van brand in d'voorsteeden van deze stad, dezelve insgelyks, wanneer de occasie

zig daar toe presenteerd, door de brandmeesters van de spuythuysjes N° 1, 3 en 4, invoegen voormeld, zal moeten werden gebluscht en die van de equipage werf en het ambagts quartier haar in dier maniere gereed houden, als hier boven gezegt is (Dito).

26. En omme tot het spoediger blussen van brand des te beter in staat te zyn, zullen stads weegen behoorlyk door Scheepenen moeten besorgt worden, dat op het stadshuys niet alleen drie hondert, maar ook in de kerken deezer steede, item in 't armen weeshuys, Chinees hospitaal en vrouwen tugthuys, op sodanige plaatsen, als dat collegie zal vermeenen, bewaard en geborgen werden zo veel brandemmers, haken en ladders, als van nut en dienst sullen werden geoordeelt omme in tyden van brand daar van het nodig gebruyk te kunnen hebben (Dito).

27. En op dat niemand, in welkers huys brand komt te ontstaan, deselve in den aanvang zoude tragte te verbergen om middelerwyle syne goederen te bergen en daar door syne buuren in meerder gevaar te stellen, soo sal den bewoonder van het huys, waar in den brand is ontstaan, gehouden syn 't eerst en voor alle andere den brand op straat overluyd uyt te roepen en zulks op een boete van een hondert en vyftig rd[s], ten behoeve van de stads werken voor de helft en voor de wederhelfte voor den officier, die de calange zal doen (Dito).

28. De ratelwagts, by nagt brand binnen dese stad ontdekkende, zullen, nevens het gestadig ratelen en uytroepen van brand, meede moeten uytroepen de plaats, daar deselve ontstaan is, het welke door de verdere ratelwagts, zo ras sy zulx hooren en weeten, mede zal moeten gedaan en gecontinueerd werden, tot dat de voorsz. brand alomme sal wesen bekend gemaakt; en zullen boven dien de ratelwagts, in welkers quartier de brand is ontstaan, op het allerspoedigste, op poene van arbitrale corectie, daar van, so aan den heer president van Scheepenen, den Balliuw, als aan de brandmeesters en haare assistenten kennisse moeten geeven, ten welken eynde aan haar, by derselver aanstelling, door den secretaris van Scheepenen een notitie van derselver namen en woonplaatsen sal worden

gegeeven, omme in haar wagthuysje opgehangen te werden (Dito).

29. De pligt der burger schuttery in cas van brand is onder 't hoofddeel van de burger wagt, etc., tot hun narigt te vinden (Dito).

30. De Mahometanen, Chineesen en andere onchristenen, van wat natie dezelve ook soude mogen wesen, sullen by nagt, ten tyde van brand, in en omtrend haar huysen en logies moeten verblyven, sonder haar na den brand te mogen begeeven, en zulx op verbeurte van vyf en twintig rd[s], ten behoeve der stadswerken voor de eene helft en van den officier, die de calange zal doen, voor de andere helfte, ten waare den brand in haare eygen of in de huysen van hare magen, vrienden of bloedverwanten of in haar wyk, daar zy woonagtig zyn, ontstoken of overgeslagen was, in welken gevalle zy van de beswaarnisse van dit articul werden g'eximeerd (Dito).

31. De wykmeesters der respective wyken sullen by tyde van brand, om des te beeter het oog te hebben op de ingezeetenen van haar wyk, daarinne moeten verblyven en geduurig door dezelve de ronde doen, op dat alles, zo veel mogelyk, in rust gehouden werde (Dito).

32. Wanneer het gebeurd, dat door versuym of agteloosheid van iemand in desselfs huys brand komt te ontstaan, zo zal, boven een boete van 200 rd[s], ten behoeve der stads werken en half voor de officier, die de calange zal doen, de schade, dewelke hy daar door aan syn buuren, mitsgaders aan de brandgereedschappen, die tot het blussen van de brand gebruykt syn, heeft koomen te veroorsaken, door hem moeten goed gedaan werden en zulks na geleegentheid van zaken, mitsgaders goeddunken van den regter (Dito),

33. De geweldiger van den Balliuw, nevens desselvs kaffers, binnen de stad en de geweldigers, nevens hunne kaffers van den Landdrost, buyten de stad, sullen geduurende den tyd, dat men bezig is den brand te blusschen, nauwkeurig moeten oppassen, dat niemand op de slangen der brandspuyten komt te treeden of dezelve aan stukken te snyden, maar zullen

gehouden zyn om de geene, die zy bevinden, dat dit komen te doen, dan wel iets anders werkstellig maaken, waar door 't gebruyk der spuyten belet werd, de facto moeten apprehendeeren omme, na bevinding van zaken, arbitralyk aan den lyve en selvs wel met de dood gestraft te werden (Dito).

34. Zo ras er brand in de stad of in het casteel ontstaat, zullen zig na 's Comp[s] wapenkamer hebben te begeeven 't vrye wagts volk, welk op het casteel en dies baracquen bescheiden legt, zonder wapens, omme met de wapenkamers gezellen de brandspuyten te bezorgen ter plaatze, alwaar eene dier baasen zulx zal nodig agten (Ordonnantie 28 Augustus 1753).

35. En, wanneer de ambagtsgezellen, zo uyt 't quartier, als elders, gekomen syn ter verdere redding der brandspuyten, sullen voorsz. militairen zig direct wederom na hun bescheiden post hebben te begeeven ter afhaaling hunner wapenen, om voorts te marcheeren na de plaatse d'armes, welke hun volgens guarnisoens ordres bekend is.

KEUREN AANGAANDE RYTUYGEN, PAARDEN EN WES MEER.

1. Buyten het gestatueerde dezen aangaande onder het hoofddeel der somptuaire wetten zal, met betrekking tot dese stoffe, nog in agt genomen moeten worden, dat, behalven de heeren leeden deezer regeering, hare secretarissen en de weduwen derselver, item de advocaat en water fiscaal, de Balliuw, Drossaart, predikanten, zo der Gereformeerde, als Luytersche gemeente, stads doctor en de leeden van Heemraaden, zo lang zy in die ampten en collegien continueeren, en alle de geene, die den heer Gouverneur Generaal verder, om eenige reeden van noodzaakelykheid, mogte goedvinden daar toe schriftelyk te qualificeeren, niemand eenig rytuyg sal mogen houden dan onder betaling van den volgende impost ten behoeve van Heemraadens cassa, namentlyk:

oud-gouverneurs, raaden van justitie met haaren secretaris, directeurs, commandeurs, opperkooplieden en de genen, die

daar meede gelykstandig zyn, als: den opper-equipagiemeester majoors, fabrycq, baas ten eylande Onrust, fungeerende en oud-Scheepenen, nevens haren secretaris, als mede de capitains en ritmeesters, zo van de militie, als burgery, oud-officieren van justitie en oud-opperkooplieden.............. rd[s] 40 : —

kooplieden en die daar mede gelykstandig zyn, gelyk Weesmeesteren, haaren secretaris, commissarissen van de bank en bank van leening, zo lang in functie syn, vendumeesters, ouderlingen, capitains, luytenants, chirurgyn majoors en schippers » 100 : —

onderkooplieden en die van gelyke qualiteyt zyn, als: commissarissen van huwelykse zaken, den vice praeses en den secretaris van Boedelmeesteren, chirurgyns der buyten posten, buyten- en binnenregenten der respective godshuyzen en hospitaals, inspecteurs der leprosen, procureurs, notarissen, werkbaasen, diaconen in bediening, luytenants en vaandrigs van de militie, eerste klerken van de respective collegien, daar onder ook begreepen, die uyt kragte van haare functie genieten het onderkoopmans tractement.................... » 125 : —

burgers, die in het collegie van Weesmeesteren, Heemraaden en commissarissen van de bank geseeten hebben.............................. » 125 : —

boekhouders, assistenten en die daar mede gelykstandig syn, als: opperstuurlieden, krankbesoekers, opper- en onderchirurgyns............... » 180 : —

alle burgers, sonder onderscheyd, in geen collegie gezeeten hebbende......................... » 200 : —

Christen en Mahometaansche capitains, Chineese capitains en luytenants.................. » 150 : —

inlanders van minder aanzien.............. » 200 : —

gemeene inlanders........................ » 300 : —

wagen verhuurders, binnen de stad......... » 80 : —

» » buyten » » .... » 50 : —

(Placaat 30 December 1704, 28 December 1729, 19 September

1747 en 30 December 1754, advertissement 3 April 1755 en 29 July 1757, resolutie 5 Juny 1736, 26 Juny 1742, 10 January 1747, 7 December 1751, 7 May 1754, 24 February 1756, 5 Maart 1756, 8 February 1757, 3 Juny 1757, 10 February 1758, 24 July 1760 en 23 February 1762, ordonnantie 25 October 1746).

2. Die twee rytuygen met vier wielen heeft en daar van te gelyk gebruyk maakt, zal dubbelde pagt moeten betaalen; en niemand voor een ander op syn naam een wagen, charet of chais houden, op poene van een hondert vyftig rd^s boete voor den een en ander (Dito).

3. Alle weduwen en kinderen, sonder onderscheid, sullen geconsidereert werden na de qualiteyt, die haare mannen of ouders respective hebben bekleed, te weeten, zo lange ongetrouwt of buyten dienst blyven (Dito).

4. Dog die geneegen syn voor haare kinderen kleyne wagens, met een of twee paarden getrokken, te houden, zullen een quart van de wagen-pagt moeten betalen; blyvende egter de kinder wagentjes, door jongens getrokken werdende, daar van g'eximeert en het vergulden, versilveren, schilderen of effenheyt derzelve bepaalt na de qualiteyt van haare vaders, op gelyke poenaliteyt, als voor de groote rytuygen hier onder is gestelt (Dito).

5. De chaisen met een paard, door wie dezelve ook gehouden mogten werden, als het geene persoonen zyn, die volgens articul 1 geheel vry van wagen-pagt syn gesteld, sullen veertig ryksdaalders pagt 's jaars moeten betaalen; en zal niemand, wie hy ook zy, zelfs niet die van de wagen pagt, g'eximeert zyn daar meede in de stad te mogen ryden, maar deselve doen lyden door de jongen, op verbeurte van vyf en twintig rd^s boete by het contrarie (Dito).

6. Chaisen met twee paarden en vier wielen blyven begreepen onder de wagens en ook ingelyker voegen de pagt derzelver (Dito).

7. De fabrycq, opperkoopman zynde, en alle hogere gequalificeerdens, na de regeering volgende, zullen sonder betaling mogen houden agt trekpaarden, dog boven deselve maar

een rypaard, buyten het hoofd der militie, die omtrend de rypaarden niet bepaald is (Dito).

8. Maar alle mindere dienaaren en burgers sullen niet meer dan ses paarden mogen houden; en die eenlyk rypaarden houden, 't geen een ieder werd toegelaten, absolut niet meer dan ieder een, ongereekend de collonels, luytenant collonels, majoors, de dragonder officieren en die van de burger cavallery, dewelke, namentlyk met opsigt tot de dragonder officieren, het voor hun bepaalt getal en de burger ritmeesters, in ampt fungeerende, twee, een oud-ritmeester twee, den fungeerende luytenant een, oud dito een en de mindere officieren ieder een en zo ook alle de burger ruyters ieder een; en welke paarden der burger ruyters, even als die der voormelde officieren, zo dienaaren, als burgers, vry blyven van eenige pagt, sonder dat iemand voor een ander een paard zal mogen houden, op verbeurte van twee hondert ryxd[s] (Dito).

9. Maar van alle andere paarden, buyten die van evengemelde officieren en burger ruiters, die iemand, 't zy dienaar of burger, aanhouden tot trek- of rypaarden, ongereekend de geene, die van de wagen-pagt bevryd is, zal aan Heemraaden of derselver secretaris boven de wagen pagt nog moeten betaalt werden vyf rd[s] 's jaars vòor ieder paard; met desen verstande nogthans, dat die niet meer dan een wagen houden voor twee paarden, van deze impost g'excuseerd worden, en gevolgelyk, die voor twee wagens den impost betaalen, ook vier paarden, vry van de pagt, mogen houden; dog de wagen verhuurders werden voor ieder wagen drie paarden sonder betaaling geaccordeert (Dito).

10. De wykmeesteren, zo binnen, als buyten de stad, sullen by de jaarlykse beschryving der inwoonderen, ook moeten opneemen het getal der paarden, door een ieder aangehouden werdende, waar omtrent alle agterhoudendheyt van de eygenaars der paarden op poene van een hondert rd[s] boete werd verbooden, moetende de wykmeesteren van hunne bevindingen jaarlyks aan Heemraaden een aparte roll overgeeven (Dito).

11. De Mahometaanse of inlandse en Chineese officieren, tot luytenants inclusive, mogen, vry van pagt, ieder twee

rypaarden aanhouden, dog geen meer, en de vaandrigs een (Dito).

12. Maar de overige inlanders en Chineesen, buyten die in het volgende articul gemelt werden, moeten de voormelde pagt van vyf ryxd^s 's jaars betaalen en de capitains der campongs dezelve opgeven met de namen der geene, die rypaarden houden, van de officieren, waar van de capitains, te paard rydende en den heere Gouverneur Generaal ontmoetende, van het paard sullen moeten gaan, dog voor leeden van de regeering halt houden; maar alle mindere officieren en gemeene sullen, so voor den heere Gouverneur Generaal, als alle de leeden van de regeering, by rescontre op de weegen, van het paard afstappen, op poene van vyftig rd^s boete voor de officiers en dat de gemeenen by den commissaris tot en over de zaken van den inlander sullen werden afgestraft ter zyner discretie (Dito).

13. De huurders, potias, mandadoors en schryvers op de suyker molens, mitsgaders de geweldigers van de respective officieren van justitie, de mandadoors van de afgeleegen landen, item oppassers van den gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander en de kaffers van den Landdrost, mogen ook vry van pagt een paard houden, maar geen ander zonder betaling, waar over de wykmeesters buyten de stad en het platte land het opsigt aanbevoolen werd (Dito).

14. Waar en boven ook nog aan een ider toegestaan werd om zo veel paarden te mogen houden, als hy buyten de hier vooren gemaakte bepaling zal vermeenen benodigt te hebben, mits voor ieder aangehouden werdend paard aan Heemradens cassa betaalende vyf rd^s tot een recognitie (Dito).

15. En zullen alle voormelde imposten, op rytuygen en paarden gestelt, moeten betaalt werden aan den secretaris van Heemraden voor den laatsten January van ieder jaar, op poene van, behalven de verpligte impost, nog eens het bedragen van dien, gereekent na de classen, onder dewelke den contraventeur zal gehooren, tot eene boete te verbeuren ten behoeve van Heemraadens cassa (Dito).

16. Werdende ten dien eynde elk en een iegelyk, die na de voormelde bepaalingen 't opbrengen van wagen pagt subject syn, gelast en aanbevoolen geen rytuyg aan te leggen of te gebruyken, nog ook af te leggen, dan na dat alvoorens daar van zal hebben kennis gegeven aan meer geciteerden secretaris van Heemraaden, op poene van, by het contrarie, almeede, invoegen als boven, te zullen verbeuren een jaar pagtpenningen (Dito).

17. Zonder dat iemand, intusschen of na dat de voormelde tyd van betaaling sal verstreeken weesen, een rytuig willende houden en het selve overnemende van een ander, die den impost reeds betaalt heeft, daar mede zal mogen volstaan, neen, maar denselven zal gehouden weesen den impost als boven, na maate van syn qualiteyt, op te brengen zeedert den dag, dat hy rytuyg gehouden heeft (Dito).

18. En werden Heemraaden gequalificeert en geordonneert om omtrent de onwillige betaalders, zo wel der pagt, als van de voormelde boetens, met parate executie tot het aanhaalen en confisqueeren van rytuygen en paarden, om uyt dies procedido by verkoop zulx te vinden; en voorts om van de eygenaars het manqueerende, mitsgaders van een ieder, dewelke weegens collusie en 't gebruyken van rytuygen op eens anders naam, dan wel deselve aan andere in gebruyk te geeven, zig suspect komt te maaken van de voornoemde wagen pagt daar door te fraudeeren, de nodige verantwoording te vorderen en, des noods, 't zelve met eede voor haar collegie te doen purgeeren (Dito).

19. Ondertusschen, dat, om de wagen verhuurders alle geleegentheeden tot 't fraudeeren van de voormelde impost af te snyden, dezelve gehouden zullen weesen hunne wagens en chaisen, buyten de ordinaire sjapping van het onderstel met het wapen van Heemraaden en het jaar getal, waar voor betaald is, nog aan de twee beneeden hoeken van derzelver agter paneelen te doen beschilderen met de opgaande zon, die het wapen van 't evengemelde collegie gedeeltelyk uytmaakt, en teffens de zyde paneelen te merken met de letteren van den

eygenaar, mitsgaders te nummeren met een en dezelve nummers als het onderstel (Dito).

20. Even zo zyn zy verpligt, wanneer een of meer van het haar invoegen als even toegestaan getal wagens komt te breeken of buyten staat van gebruyk te geraken, alvoorens een ander wagen in dies stede te employeeren, desweegens kennisse te geeven aan den secretaris van het gemelde collegie, die daar van aan syn president zal moeten rapport doen; als sullende alle de wagens en chaisen, welke de wagen verhuurders buyten de pagt en tot suppletie van de onbequaam werdende in voorraad mogten hebben, door Heemraaden moeten vast gelegt en zodanig gesecureert werden, dat deselve, buyten expresse permissie van gedagte heer president of den secretaris voormeld, daar van geen gebruyk sullen kunnen maken (Dito).

21. Waar en tegen zy lieden de vryheyd hebben hunne wagens en chaisen te verhuuren, indiervoegen en aan wie zy zullen goedvinden, mits dat voor derselve wagens by dag althoos een jongen voor uyt zal moeten lopen met een stok en by avond of nagt een met een dammer of brandend ligt in de hand, op de verbeurte van vyf en twintig rd[s] ten behoeve van den officier der justitie, die de calange zal doen (Dito).

22. Tot preventie der ongelukken door onvoorsigtigheyd en brutaliteyt der koetsiers en inzonderheid die van de huurwagens, sullen twee rytuygen, elkander te gemoet komende, wie er ook in gezeeten zy of de rytuygen toebehooren, en dus zonder distinctie van persoonen of vragt, beyde moeten uythalen, zodanig, dat zy aan elkanders regterhand blyven, en dat op alle weegen binnen of buyten de stad, zo wel de dwars weegen, als die naar of van de stad afleyden, sub poene van eene gevoelige correctie voor de koetsiers, die daar omtrent in gebreeke blyven, boven de vergoeding der schade, die daar uyt mogte ontstaan, en de crimineele actie van den officier, by aldien er nog ongelukken door veroorsaakt werden, 't zy tegen de koetsier of die het hem bevoolen mogte hebben (Placaat 20 Juny 1766).

KEUREN AANGAANDE PRAUWEN EN ANDERE KLEYNE VAARTUYGEN, DE PRAUWVOERDERS EN WES MEER.

1. Niemand, 't zy visschers ofte andere, geene uytgezondert, zal na de klokke thien uuren met een prauw of ander vaarthuyg de rivieren mogen op- of afvaaren sonder ligt by haar te hebben, op poene van in hegtenis gezet en als overtreeders deser ordonnantie gestraft te sullen werden (Placaat 26 April 1622).

2. Niemand zal met eenige vaarthuygen, hoedanig ook genaamd, 't zy vrye lieden of d'Edele Comp^e^ toebehoorende, de boom mogen passeeren, 't en zy dat hy met het inkomen of uytvaaren, op 't minste aanroepen van de boomwagters of den geene, die het opzigt aldaar bevoolen zy, aanlegge en de visite gedooge, zonder zig zelven in eenige deelen daar teegens te opposeeren, op poene, dat, Comp^s^ dienaaren synde, te werden gestraft met deportement van haare officie en confiscatie van haare verdiende en t'goed hebbende maandgelden ende vrye luyden haar vaarthuygen en ingelaaden goederen, voor d'Edele Comp^e^ aangeslagen, verbeurende daar en boven een amende van twee hondert rd^s^, $^1/_3$ voor d'Edele Comp^e^, $^1/_3$ voor den fiscaal en $^1/_3$ voor den pagter (Placaat 15 July 1653).

3. Niemand mag aan aankomende inlandsche handel vaarthuygen varen, voor en al eer het zelve hier ter rheede zyn anker zal hebben laaten vallen off andersints binnen de rivier wel vast ligt, op poene van confiscatie van het vaarthuyg, waar mede aan boord gevaaren sal zyn, en daar en boven een pecunieele amende van twintig rd^s^, een derde voor den officier, die de calange sal doen, en 't resteerende voor de boomwagters (Placaat 1 April 1659 en 5 January 1663).

4. 't Hoofd ofte de steenen kayen, ter weeder zyden der rivier buyten de boom tot aan de tonnen in zee uytgebragt, mogen niet beschadigt, nog de steenen verworpen, uyt haar plaatsen versmeeten of andersints verminkt werden (Ordonnantie 4 November 1687).

5. Want die bevonden werd deselve beschadigt ofte de daar aan groeyende oesters afgestooten te hebben, alschoon hy geen steenen versmeeten of vervoert sal hebben, zal daar over gestraft werden, te weeten: een vry ingeseeten, sonder onderscheyd van natie en qualiteyt, boven verbeurte van het vaarthuyg, met een boete van vyff rd[s], een vreemdeling na discretie en onderscheyt van de moedwille of schade en een lyfygen met ses maanden ketting gang. (Dito).

6. Gelyke poenaliteyt word ook gesteld teegen de geene, die, om haare vaarthuygen in de rivier tegen de stroom op te korten, eenige touwen aan de voorsz. steenen sullen binden ofte vast maken, insgelyks alschoon daar door de allerminste schaade niet was veroorsaakt (Dito).

7. Niemand zal vermogen eenig klein vaarthuyg op ofte over deselve steenen te haalen, om wat oorsaake 't selve ook zou mogen wesen, op poene als boven (Dito).

8. Geene jonken, wangkans, jagten ofte andere groote, particuliere vaarthuygen, hoedanig die ook genaamt mogten zyn, zullen vermogen te gaan leggen in de rivier, maar moeten, wanneer niet op de rheede kunnen blyven, in het dock agter het tol huys schieten, om daar te lossen en tot haar vertrek te verblyven, ten waare men, by occagie van al te grooten getal, eenige ordonneerde, na gedaane ontlossing weeder buyten de rivier, bewesten dezelve te gaan leggen, om plaats voor andere, aankomende te maken; zullende de vaarthuygen, die te groot mogten zyn om in het zelve dock te schieten, gehouden zyn buyten de rivier, op zeekere, bequaame distantie te blyven en aldaar of op de rheede ten anker te leggen, om aldaar gelost en geladen te werden, alles ten eynde het uyt- en in vaaren van d'Edele Comp[s] chiampangs, chialoepen, boots, schuyts, enz., als meede het uyt- en inschieten der particuliere handel vaarthuygen, die daar toe van den sabandhaar permissie hebben erlangt, niet te bekommeren (Dito).

9. Binnen de distantie van 6 roeden buyten de boven barm sullen geen particuliere vaartuygen mogen leggen of vastgemaakt werden, op poene van thien rd[s] of andere arbitrale correctie (Dito).

10. De Javaanen is om gewigtige reedenen verbooden met haare vaarthuygen, groot off kleyn, binnen de boom te schieten, op verbeurte van deselve en sodanige verdere straffe, als zal geoordeelt werden nodig te weesen, uytgesondert alleen de visschers, die toegelaten werd haar visch aan de markt te brengen en te verkoopen, mits dat ze terstond weder moeten buyten schieten, mede op de voorsz. poene (Dito).

11. In de casteels en stads grachten sullen by nagt geen vlotten van balken, planken ofte bamboesen mogen blyven leggen, op verbeurte van deselve (Dito)

12. Van gelyken werd verbooden eenige vaarthuygen, groot of kleyn, binnen de stad op de wal te halen, om vertimmert, schoongemaakt ofte gebrand te werden, anders dan in het voorsz. dock en ter sodanige plaatse, als haar lieden daar toe by den havenmeester telkens sal werden aangeweesen, aan den welken zy lieden haar dan in sodanigen gevalle zullen moeten addresseeren, op de verbeurte van drie ryxdaalders (Dito).

13. Niemand zal de bruggen van de stad mogen gebruyken om de masten van eenig 's Comp^s^ of particulier vaarthuyg uyt of in te zetten, op een gelyke amende van drie ryxd^s^ en de schade te vergoeden, die daar by zal zyn geschied (Dito).

14. In de gemeene wateren, zo buyten, als binnen de stad, sullen geen vaarthuygen mogen in de grond leggen; en, wanneer iemands vaarthuyg door ongeluk van schielyke leccagie, swaaren reegen of andersints quam te zinken, zo zal de eygenaar het zelve terstond, ten minste binnen 24 uuren, den havenmeester moeten bekend maken en te gelyk doen blyken van syn aangewend devoir om het zelve zonder eenig uytstel weder driftig en boven water te krygen, op een boete van 3 rd^s^ en, by langer versuym, na dat hy van den havenmeester daar toe zal geinsinueert en gewaarschouwt weesen, op verbeurte van het vaartuyg; dog, zoo den eygenaar van zodanig vaartuyg niet te vinden mogte syn, sal het selve vaartuig door den havenmeester werden aangeslagen, verkogt en dies provenue in 's Comp^s^ cassa getelt om, by opkomst van eenige eygenaar, indien men 't goedvindt, afgegeven te werden (Dito en resolutie 14 September 1753).

15. De nakominge van het geordonneerde in de even voorgaande thien paragraphen werd bysonderlyk bevoolen aan de zorge en toezigt van den havenmeester, ten wiens behoeve dan ook alle de voorschreevene boeten geapplicecrt zullen werden; en, ingevalle over dezelve questie quam te vallen, zal de decisie staan ter kennisse en judicature van commissarissen van kleene geregts saaken, om de plano en buyten figuur van proces afgedaan te werden (Ordonnantie 4 November 1687).

16. Geene particuliere vaarthuygen, zo wel van Nederlanders, als Chineesen, Mardykers en andere, zullen aan de chiampangs van de Comp^e, welke gebruykt werden tot het lossen en laden der scheepen, mogen vaaren ofte komen, het zy in zee, binnen de rivier of in de casteels of stads gragten, by dag of by nagt, onder wat pretext het ook zou mogen weesen, op verbeurte van de vaartuygen ende verdere correctie, naar geleegentheyd van zaken (Dito).

17. Het volk van de voorsz. chiampangs zullen ook niet vermogen eenig particulier vaartuyg aan haar boord te laten komen, op poene van deportement en andere, swaarder straffe; werdende haar ook, op arbitrale correctie, geinterdiceert van iemand, wie 't ook sou mogen weesen, eenig het minste particulier goed in haare vaarthuygen over te nemen of daar meede naar of van boord te varen (Dito en ordonnantie 7 July 1667).

11. En werd den havenmeester mede gequalificeerd om niet alleen, zo wel als de advocaat fiscaal en andere officieren van justitie, de bekeuring over dieveryen, gepleegd werdende aan voorengemelde Compagnies chiampangs, te mogen doen, maar ook in regten te mogen procedeeren tegens de contraventeurs, zo wel de geene, die de vaarthuygen toekomen ofte gevoert hebben, als teegen het volk, op de chiampangs bescheiden, die bevonden sullen werden eenig vaartuyg aan haar boort gezien en het zelve niet verhindert te hebben (Dito).

19. Geen vaarthuygen sullen de wagten op Anké, de Maronde en Ansjol mogen passeeren, sonder alvoorens aan te leggen en haar aan de posthouders behoorlyk aan te geven, op poene, dat

op de overtreeders met scherp geschooten en zy ook boven dien, na bevinding van saken, arbitralyk sullen gestraft werden; dog den invaart van de rivier de Qual werd aan elk en een iegelyk, niet van Batavia komende, in het geheel verbooden, invoegen den posthouder daar teegens behoorlyk sal hebben te waken (Resolutie 3 September 1706 en 15 Maart 1763).

20. Gene booten, schuyten of andere, diergelyke vaartuygen zullen des nagts binnen dese stad vermogen te verblyven, maar alle, met 't sluyten van de boom of voor 7 uuren, gehouden syn buyten deselve te schieten en naar boord te vaaren; dog zulx door eenige onvoorsiene inconvenienten niet konnende werden g'effectueerd, sullen deselve als dan gehouden syn haar verblyf te neemen aan of voor 's Comp^s anker werff (Placaat 6 Maart 1730 en resolutie 13 July 1756).

21. Insgelyks vermag de manschap, op alle de voorsz. schuyten, booten en andere diergelyke vaarthuygen bescheiden, haar 's nagts en t'ontyde, ter gemelde plaatse leggende, van deselve niet absenteeren en hier en daar door de stad gaan vagebondeeren, op poene van daar over exemplaarlyk aan den lyve te zullen werden gestraft (Dito).

22. Met betrekking tot het gestatueerde onder het hoofddeel van den vryen en verbooden handel, § 60 en 61, staat nog te letten, dat aan niemand dan aan ingeseetenen van deze hoofdplaats, Java, Cheribon en Bantam eenig vaarthuyg, het zy nieuw aangetimmert, op zee bevonden of aangemaakt werdende, boven de 10 lasten groot, sal mogen werden getransporteert of verkogt, als met speciale voorkennis, alhier van den heer Gouverneur Generaal en op Java van den heer gouverneur aldaar, op verbeurte van 't vaarthuyg, ten behoeve van de Comp^e (Advertissement 13 April 1763).

23. En zullen, behalven de officiers van justitie, ook den ontfanger generaal en de sabandhaars, etc. een wakend oog moeten houden en wel toesien, dat deze prohibitive ordres niet werden getransgresseert (Dito).

24. Andersints staat den verkoop van particuliere scheepen en andere vaarthuygen aan ingeseetenen van deze hoofdplaats,

Java, Cheribon en Bantam voor elk en een iegelyk vry, mits telkens en zo veel maalen dezelve verkogt, vervreemd, overgedraagen, verwisseld of op een andere wyze verhandelt werden, aan den ontfanger generaal, ten behoeve van den heer van den lande, betalende den twintigsten penning of vyf procento van den laatsten verkoops prys, de eene helft by den kooper en de andere helft by den verkooper (Resolutie 25 January 1634, placaat 9 January 1674 en resolutie 18 September 1645).

25. Waar onder egter niet begreepen is den eersten verkoop, die door den aanbouwer gedaan werd, voor dat 't schip of ander vaarthuyg de eerste reys zal doen; invoegen de sabandhaars, dewelke de eygendoms brieven der verkogt werdende selfs in persoon moeten verleenen, daar op attent sullen moeten syn (Resolutie 7 July 1761).

26. En sal de voorschreeven 's Heeren geregtigheyd gereekend moeten werden van het geheele bedragen der kooppenningen zonder iets af te trekken voor 't geschut, de ankers, touwen, zeylen of eenige andere benodigtheeden, aan of tot 't schip of vaarthuyg gehoorende, tot de koks gereedschappen inclusive, 't zy dezelve by en te gelyk met 't schip of vaarthuyg, dan wel bysonderlyk en alleen verkogt of vervreemd wierden (Biljet 9 January 1674).

27. Want in cas van 't laatste, sullen ze almede de betaaling van 's Heeren geregtigheid subject zyn, ten waare door ouderdom of andersints onbequaam geworden zynde om langer g'employeert te werden, als sodanig apart verkogt wierden, in welken gevalle en anders niet deselve van desen impost vry zullen weesen (Dito).

28. Ook zal de voorschreeven geregtigheyd niet alleen voldaan moeten werden telkens, als het schip of vaarthuyg in 't geheel verkogt werd, maar ook van yder gedeelte, dat van 't zelve verkogt zal werden, zo menigmalen sulks sal voor vallen (Dito).

29. De voorschreeven geregtigheyd zal te dezer hoofdplaatse moeten betaald werden, niet alleen als de vaarthuygen

alhier, maar ook elders werden verkogt, sonder onderscheyd van plaatsen of persoonen; wel verstaande, dat, ingevalle by den verkoop op eenig ander Comp[s] comptoir de voorsz. geregtigheid aldaar gefourneerd en aan de Comp[e] goed gedaan was, zo zal den verkooper met de verthooning van een genoegsaam bewys daar mede kunnen volstaan (Dito).

30. En ten eynde daar omtrend geen bedrog of verzuym soude kunnen plaats hebben, sullen de schippers of sodanige andere persoonen, als die den verkoop elders mogten hebben gedaan, gehouden weesen binnen vier weeken na hun te rug komst den ontfanger generaal een behoorlyk bescheid te verthoonen, ten bewyse waar, aan wien en tot wat prys het schip of vaarthuyg is verkogt; en welke bescheiden zy, des gerequireerd werdende, met solemneele eede zullen moeten sterken (Dito).

31. Iemand, bevonden werdende nalatig geweest te syn om aan al 't voorwaards gestatueerde met relatie tot 't fourneeren van 's Heeren geregtigheid te voldoen, zal ipso facto vervallen in de verpligting om, niet alleen de bepaalde impost, maar ook het dubbelde bedragen van dien tot een poenaliteyt voor 't verzuym aan den ontfanger generaal, ten behoeve van de Comp[e], te betalen (Dito).

32. Voorts is gestatueerd, dat alle de geene, die haar met prauwvoeren erneeren, van wat maaksel haare vaarthuygen ook syn en sonder onderscheyd of dezelve hun in eygendom toebehooren off dat zy die gehuurt hebben, gehouden sullen syn agter of op de zyde van hunne vaarthuygen een nommer te hebben met de groote en charter van dien, op dat een ider aanstonds weeten mag, hoe veel zo een vaarthuyg aan lading kan inneemen (Instructie 25 October 1754).

33. En sullen de prauwvoerders sig niet mogen verhuuren naar eygen goeddunken en willekeur, in wat voegen of onder wat pretext het ook soude mogen weesen (Dito).

34. Maar haar eerst moeten aangeeven by de opzienders of commissarissen, die, ten getalle van vyff aangesteld weesende, goede aanteekening sullen moeten houden, niet alleen van de

naamen der eygenaars en voerders, maar ook van de nommers van alle die vaarthuygen (Dito).

35. Van die vyf opsienders sal een buyten de boom, de tweede aan de Rotterdammer, de derde aan de Diest en de vierde aan de Utrechtse poort, buyten de stad, in expres daar toe gemaakte huysjes, en den vyfden aan 't huys van hun hoofd hun den gantschen dag, van 's morgens te ses tot 's avonds te ses uuren, moeten laaten vinden (Dito).

36. Voornoemde opsienders sullen, zo wel als alle prauwvoerders, staan onder een hoofd, over haar allen door de hooge Indiasche regeering te stellen; en gedagte commissarissen en prauwvoerders sullen van het voormelde hoofd ontfangen moeten de nodige ordres (Dito).

37. En zullen geene prauwvoerders met genommerde vaarthuygen vermogen te leggen op eenige andere plaatsen in de stad of de voorsteeden, als alleen voor des opsienders haare posten of huysjes; en zullen, zo dra zy ontlast syn, sig aanstonds wederom aan de post vervoegen, op poene ieder keer van een ducaton en voor den aanbrenger een ryxdaalder daar en boven te verbeuren (Dito).

38. Ook sullen deselve niet vermogen te vaaren als aan die post, daar zy haar in 't boek hebben laaten aanteekenen; of, so iemand begeert aan een ander post te vaaren, dat deselve gehouden sal weesen te komen by het hoofd derselve en syn naam te laaten aanteekenen om, na geleegentheid van saken, zulks toe staan of niet (Dito).

39. Als een prauw verkogt zoude mogen werden, sullen den kooper en verkooper gehouden syn zulks sonder tyd versuym aan 't gemelde hoofd aan te geeven, op poene van thien rd[s]; sullende daar en boven gehouden weesen met sulk een vaarthuyg eens coraal om niet te haalen en te brengen ter plaatse, daar 't hoofd hem zulks zal ordonneeren (Dito).

40. De voerders, op wiens naam de prauw staat, sullen gehouden syn altyd selfs te vaaren, zonder iemand anders in haare plaatse te stellen, ten ware by siekte, noodsaakelyke absentie en met voorkennisse van de opsienders, op verbeurte

van ieder reys met haar vaarthuyg coraal of sand om niet te haalen en te voeren als boven, en boven dien voor den aanbrenger een ropy (Dito).

41. En zullen de voerders den geheelen dag, van 's morgens ten ses tot elf uuren en 's middags van drie tot ses uuren, aan de posten en by haar prauwen moeten blyven en niet van daar gaan sonder voorkennisse van commissarissen, op poene als boven (Dito).

42. Wanneer iemands vaarthuyg by den dag g'eyscht is, sal hy gehouden syn den huurder te dienen van 's morgens ten ses tot 's avonds ten ses uuren, ten waare hy hem eerder los laat, en zal hy by syn prauw altyd moeten blyven of daar omtrend, zulks dat men hem ligtelyk vinden sal mogen, op poene als boven; en by aldien hy by syn prauw of daar omtrend niet te vinden ware, zo dat den huurder daar door verlet wierde, zal als dan den hoofd opziender van de absentie des voerders moeten werden kennisse gegeven, dewelke in zulk een geval gehouden zal zyn daar een voerder van een andere prauw op te stellen, die ook het salaris zal genieten, even of de goederen in zyn vaarthuyg geladen wierden, mits teffens voor de lading respondeerende (Dito).

43. Ook sal niemand van alle de aan de posten leggende prauw voerders vermogen eenige togten of vragt te weygeren, onder wat pretext het ook zoude mogen weesen, op poene van een prauw met coraal of sand om niet te haalen, ten behoeve als vooren (Dito).

44. Deselve prauwvoerders werd ook scherpelyk verbooden sig te laaten omkoopen om eenige goederen in stilte, hoedanig of welk 't ook zoude mogen weesen, van buyten na binnen, dan wel van binnen na buyten of elders te vervoeren, maar zy zullen daar en tegen gehouden wesen, daar toe aangesogt werdende, hunne respective opzienders daar van kennisse te geeven (Dito).

45. Egter zal het hun vry staan op de rheede of elders iets op vragt in te neemen, mits dat de betaaling gedaan werde aan haaren opsigter en de ontlaadinge niet geschiede,

zonder dat denselven zulks zal hebben toegestaan, op poene, dat zy met hunne prauwen ses maal coraal sullen moeten haalen en verbeurte van een ryxdaalder voor den aanbrenger (Dito).

46. Dog de geene, die met haare prauwen niet op vragt willen vaaren, zullen gehouden syn haar maandelyks te voorsien van behoorlyke certificatie van 't hoofd, in dezen gemeld, ten eynde dezelve in 't passeeren en repasseeren van de voormelde posten aan de opzienders te verthoonen en haare ladinge laaten aanteekenen, sonder daar voor iets aan de opzienders te betaalen, op poene als boven (Dito).

47. Welke vaarthuygen niet wederom op vragt mogen vaaren, sonder dat den eygenaar en voerder van dien zig alvoorens aan 't selfde hoofd aangegeeven en denselven ook, na bevinding van zaaken, zyn certificaat weeder ingetrokken zal hebben; en zal gemelde hoofd hier van goede aanteekening moeten houden (Dito).

48. Ook sullen dese vaarthuygen, onder wat naam en voorwendsel het ook zoude mogen wesen, geen goed of volk mogen inneemen omme voor geld naar eenige plaatsen te brengen ofte te voeren, op een boete van 15 rd[s] ider reys en voor den aanbrenger een ducaton (Dito).

49. Werdende de eygenaaren deser vaarthuygen wel expres en scherpelyk geinterdiceert eenige andere manschappen of volk dan de voerders, die op 't vaartuyg bekend staan te behooren, van deese plaatse meede te neemen of te vervoeren, 't zy vrye lieden ofte slaven, ten ware dat den eygenaar de naamen en qualiteyt van zodanige mede te neemene persoonen bekent gemaakt en daar van een pas g'obtineerd had van den sabandhaar en het hoofd in deesen, om die aan de posten en daar het gerequireerd werd, te verthoonen, welke pas by het terugkeeren van het vaarthuyg wederom afgegeven sal werden aan de commissarissen van haar post, met aangeeving van de persoonen, die weder terug gekomen en ook die elders gebleeven zyn, op poene als boven (Dito).

50. En by aldien in dese vaarthuygen op Bantam, Crawang

of andere plaatsen, 't zy voor d'Edele Comp[e], dan wel iemand anders, goederen of volk ten overvoer werd ingeladen, zo zullen zy daar van, gelyk andere prauwvoerders, het vragtloon genieten, mits dat zy by haar arrivement alhier zulks aanstonds aan den commissaris van haar post bekent maken (Dito).

51. Ook zullen de eygenaars voor haare huurders en slaven moeten instaan omme de ingeladene goederen, die, buyten ongeluk van weer en wind, absent komen te geraaken, te vergoeden (Dito).

52. En, by aldien bevonden werd, dat zy zig tot eenig smokkelwerk hebben laten gebruyken, zo zullen zy, zonder conniventie en naar exigentie van zaken, aan den lyve gestraft werden; en, zo wanneer in dit geval kan aangetoond werden, dat den eygenaar daar van kennis gehad heeft, zo zal teegens denselven nog swaarder werden geprocedeert (Dito).

53. Voorts zal het de gemelde prauwvoerders geensints vrystaan zo veel geld te bedingen, als hun goeddunkt, van de geene, die haar van nooden hebben, maar zy zullen moeten te vreeden zyn met het geene haar tot een vast vragtloon is toegelegt, sodanig, als het selve hier agter specificq werd aangeweesen (Dito).

54. Alle welke gespecificeerde vragtloonen by de opzienders, ieder aan zyn post, zullen werden betaald terstond met het afvaaren der prauwen; en zullen dese penningen zo lange onder berustinge van voormelde opzienders moeten blyven, tot dat de prauw wederom te rug gekomen is en aan de post ligt (Dito).

55. En by aldien bevonden mogte werden, dat dese opsienders zig daar omtrent te buyten gegaan en den huurder meerder afgenoomen of den prauwvoerder bekort hadden, zo zullen dezelve verbeuren; voor de eerste maal 50 rd[s], voor de tweede maal 100 rd[s] en voor de derde maal arbitralyk gecorrigeert werden, met cassatie van hunne bediening (Dito).

56. Dierhalven en by aldien iemand, tegen den inhoud van dese ordonnantie bejeegent zynde, zig addresseert aan het hoofd derselven, zo zal 't geene hem te veel afgenomen of te weynig

uytgekeerd is, door voormeld hoofd gerembourseerd en den overtreeder promptelyk gecorrigeert werden (Dito).

57. Wyders zullen de opzienders goede aanteekening moeten houden, aan wie de vaarthuygen van dag tot dag werden verhuurt, waar meede afgeladen en werwaarts dezelve vertrokken, als ook wanneer weder te rug gekomen zyn (Dito).

58. En zullen ten dien eynde alle de prauwvoerders, zo wel die met certificaaten, als die op vragt vaaren, ieder een boekje hebben, geteekend door het hoofd in dese, waar inne het nommer en de grootte van 't vaarthuyg, mitsgaders de naam van den eygenaar bekent staat; en zullen de opzienders daar in aanteekening moeten houden van den dag en uure, aan wie verhuurd en waar meede afgeladen zyn, werwaarts de prauw vertrekt en wat geld daar voor betaalt moet worden; en zullen geene genommerde vaarthuygen ergens mogen leggen, waar het ook zy, sonder haare nommers aan en haare boekjes in 't vaarthuyg te hebben, op poene van ieder reys vyf ryksdaalders en een ryksdaalder voor den aanbrenger te verbeuren (Dito).

59. En by aldien prauwen in de stad ofte voorsteeden naar haare lading moeten wagten, dan wel niet ontlost werden, zo zullen de voerders zulks 's avonds voor 6 en 's morgens voor 7 uuren aan de opsienders van haare post bekent maken, op poene voorschreeven; en zullen voormelde commissarissen als dan daar van op nieuw aanteekening houden, als boven, onvermindert 't gestatueerde op § 20 (Dito).

60. Item sullen meede de voerders, als zy van de post eens afgestooken syn, nog ook als zy van de rheede of elders te rug gekomen, vermogen ergens te leggen omme eenige passagiers, die daar in of uyt willen zyn, in te neemen of aan de wal te zetten, op poene als boven (Dito).

61. Wanneer een prauw moet vertimmerd werden of dat den eygenaar dood, siek of absent is, zo dat de prauw niet gebruykt kan werden, zo zal de eygenaar of die hem eygent, die prauw niet van die post mogen neemen, nog op een andere plaatse voeren, als met voorkennis van de opzienders; en zal als dan dit vaarthuyg niet weder moogen vaaren, voor en al eer

den eygenaar zig eerst wederom aan deselve post heeft aangegeven, op poene als boven; en zullen voormelde opzienders daar van accurate aanteekening moeten houden (Dito).

62. Werdende wyders aan gecommitteerde leeden van Scheepenen en de beyde officieren, die jaarlyks by de monstering der prauwen present syn, ten overstaan van 't in desen gemeld hoofd, gedefereert gelaaten by die gelegentheyd de prauwen te examineeren en die geenen, die bevonden werden oud en afgevaaren te syn, af te keuren en niet meer op vragt te laten vaaren (Dito).

63. Voorts zullen alle deze genommerde vaarthuygen in 4 classen verdeelt werden en sullen de voerders, die op vragt vaaren, te vreeden moeten syn met het onderstaande salaris:

dat een of twee persoonen, met of zonder kooygoed en plunderagie, na of van de rheede willende vaaren, daar voor betaalen 30 stuyvers;

met drie tot vier persoonen yder of hoofd voor hoofd 6 stuyvers;

voor alle meerdere of met goederen geladene, als volgt:

PLAATSEN.	1ste classe van 1 coyang.		2de classe van 2 coyangs.		3de classe van 3 en 4 coyangs.		4de classe van 5 tot 7 coyangs.	
	rds	sts	rds	sts	rds	sts	rds	sts
Naar de rheede.......	—	24	—	36	1	12	2	—
Om de West, als:								
na de Fluyt..........	—	24	—	36	1	12	2	—
Onrust en de eylanden daar omtrent.......	—	36	1	6	2	—	3	—
Tangerang of de Qual..	1	—	1	36	3	—	4	—
Cattapan, Soengitay of of Tandjongkait.....	1	30	2	12	3	24	5	—
Bantam..............	3	—	4	36	7	—	9	—
Om de Oost, als:								
Ansjol..............	—	24	—	36	1	12	2	—
Tandjong Priok en de kleyne Maronde.....	—	36	1	6	2	—	3	—

PLAATSEN.	1ste classe van 1 coyang.		2de classe van 2 coyangs.		3de classe van 3 en 4 coyangs.		4de classe van 5 tot 7 coyangs.	
	rds	sts	rds	sts	rds	sts	rds	sts
Bacassy............	1	12	1	42	3	12	4	24
Edam en de groote Maronde............	1	—	1	24	3	—	4	—
Crawang............	1	30	2	12	3	24	5	—
In de rivieren dienst doende en in de stad iets overbrengende, 't zy eens of meer..	—	18	—	24	—	42	1	12
Item voor 't leeg- of stil leggen, voor ieder dag.	—	15	—	18	—	24	—	36

(Dito).

64. Werdende de voorsteeden onder de stad begreepen; dog, zo iemand een vaarthuyg nodig heeft wat verder als de voorsteeden, zal daar voor moeten betaalen een quart rd^r meerder en voor plaatsen nog verder, na proportie van dies verheyd, te reguleeren na de voorenstaande lyst (Dito).

65. Wanneer iemand by de opsienders een prauw heeft laaten aanteekenen om goederen te halen en naderhand deze prauw niet bevragt of in het geheel niet gebruykt, dezelve sal niet te min gehouden weesen aan de prauwvoerders te betaalen een dag huur of een stads vragt, moetende als dan de prauwvoerder met syn prauw den geheelen dag ten dienste van den huurder vaceeren, so verre denselven sulks vereyscht; dog, zoo de prauw aanstonds wederom komt, zal den huurder met de helfte van een stads vragt te betaalen kunnen volstaan (Dito).

66. En zullen de huurders verpligt zyn de prauwen ten spoedigsten te laaden, op dat deselve voor neegen uuren 's morgens of voor ses uuren 's avonds buyten de boom kunnen zyn; want, by aldien door toedoen van den huurder (en anders niet), door de pagters ofte iemand anders aangehouden en langer opgehouden

werd, zo zal den huurder, boven de vragt, nog aan den voerder moeten betaalen een stads vragt, te weeten, 't geen voor 't ledig of stilleggen gesteld is (Dito).

67. Waar en teegen alle prauwen, die na de rheede of elders na buyten goederen moeten brengen en dier halven binnen de stad gerequireerd werden om de ladinge af te haalen en in te neemen, gehouden syn sullen 's agtermiddags of voor ses uuren 's avonds voor de wooninge der huurders te schieten, sonder daar voor iets te pretendeeren (Dito).

68. Ook sullen alle de prauwvoerders, die 's avonds naar de rheede, dan wel elders vertrekken, voor 6 uuren by haar bestemde posten moeten zyn en, na dat dezelve door de commissaris zyn aangeteekend, precis met de klok van 6 uuren door gemelde opsienders werden afgedepecheerd, welke prauwvoerders als dan geene persoonen meer mogen inneemen, als bekent staan; en sullen 's morgens, dan wel zo dra zy te rug gekomen syn, sig aanstonds aangeeven, op poene, dat hunne prauwen drie vragten coraal sullen moeten aanbrengen en een ducaton door haar sal betaalt werden voor den aanbrenger daar en boven (Dito).

69. Ook sullen de opsienders, met voorkennis van hun hoofd, alle avonden eenige bekende en bequame prauwvoerders met haare prauwen doen aanleggen en opteekenen omme de verleegene zeevaarende Europeesen met ordre te dienen en aan boord te brengen, mits dat sy 's morgens van het voorgevallene aanteekening doen laaten, op poene als boven; en zal sig niemand der prauwvoerders onderstaan iemand 's avonds aan boord te brengen, als dese boven genoemde, op verbeurte van het vaarthuyg, de helfte voor den aanbrenger (Dito).

70. Voorts sullen de opsienders alle weeken aan hun hoofd moeten overgeeven een exacte lyst van al het voorgevallene (Dito).

71. Het hoofd en de onderhoorige opzienders zullen tot salaris genieten van de na de rheede, de Fluyt, Ansjol en in de stad en voorsteeden varende, item stilleggende en in de rivieren gebruykt werdende prauwen, van ieder vragt:

van de eerste classe.......................... 1 stuyver;
» » tweede classe.......................... 2 stuyvers;
» » derde classe.......................... 3 »
» » vierde classe.......................... 4 »

dog van de geene, die meer geld verdienen, sullen sy eens zo veel aan salaris genieten; welk dagelykx inkoomen of salaris by den andere sal gelegd, 's weekelyks aan 't hoofd verantwoord en alle maanden verdeelt werden, te weeten: de eene helfte voor het hoofd en de andere helfte voor de commissarissen, onder haar in gelyke portien te verdeelen (Dito).

72. Wel verstaande, dit alles voor de goede mousson, dat is van primo April tot ultimo November; maar in de quaade mousson, gereekent van primo December tot ultimo Maart, zullen de prauwvoerders de helfte meer aan vragt loon en dus het hoofd en commissarissen ook de helfte meer aan salaris genieten (Dito).

73. En ten eynde dese opsienders en prauwvoerders te beter tot hun schuldige pligt gehouden mogen werden, so sullen de eerste, zo verre dese instructie betreft, staan onder den officier tot correctie, den welken daar inne de simplici en de plano, sonder forma van proces, zal disponeeren, zo als de officieren gequalificeerd zyn in ordinaire zaaken van justitie; dog daar boven lopende, moet de zaak voor Scheepenen gebragt en behandelt werden tot suspens, cassatie, etc., naar exigentie van zaaken, als blyvende aan haar Eerwaardens het prerogatief, beyden, zo van het suspendeeren en casseeren der gemelde commissarissen, als van het weder aanstellen van anderen in de vaccerende plaatsen (Dito en resolutie 5 December 1755).

74. Dog de prauwvoerders sullen staan onder correctie van haar hoofd in deesen; en, ingeval het hoofd een of andere prauwvoerder mogte bekeuren en den bekeurde weygerde de gestelde boete te betaalen, sal hy sodanigen bekeurde voor het eerst mogen arresteeren en zo lange in 't blok aan de boom zetten, tot dat de boete betaalt sal syn; en, geen geld hebbende, denselven binnen drie maal 24 uuren los laaten en voor de boete coraal, sand of steen laten halen, ten dienste van de

stad; dog, by nalatigheyd van dien, denselven met voorkennis aan door de bediendens van den officier naar merites mogen corrigeeren en afstraffen (Dito).

75. En indien het hoofd zig emancipeerde een prauwvoerder zonder reeden te bekeuren en een boete op te leggen, zal het denselven vrystaan zyn beklag dier weegens te doen aan den officier, welke het selve met bescheydentheyd ondersoeken en, na bevinding, daar omtrent het nodige doen zal (Dito).

76. En zullen alle de in desen gestatueerde geld boetens met opzigt tot de prauwvoerders, behalven 't geen voor den aanbrenger gesteld is, de eene helfte ten behoeven van het fonds der stads werken en de andere helfte voor den hoofdopsiender der prauwvoerders zyn en vervallen (Dito en resolutie 5 Maart 1756).

77. Aan den welken boven dien van alle de genommerde vaarthuygen alle jaaren eens, kort na de monstering, een ryxdaalder van ieder vaarthuyg zal moeten betaald werden, zo tot opregting, als onderhoud van lootsen, die by ieder post noodsaakelyk zyn tot berging der zeylen van de prauwvoerders, etc. (Dito).

78. Gelyk almeede het hoofd der prauwvoerders, tot bekostiging van de noodige boeken, papier en verdere comptoir behoeftens, mitsgaders voor zyne moeite, zal genieten voor de aanteekening van den verkoop der vaartuygen van ieder een stuyver per ryxdaalder, mits hy aan de koopers daar van een bewys suppediteere; voor 't verleenen van een pas, waar voor den sabandhaar gemeenlyk twaalff stuyvers geniet, zal aan den zelven niet meer als ses stuyvers betaald werden, mits door het hoofd mede, dog voor niet, geteekend werde, maar voor de overteekening van de pas zal niets betaalt werden, ook meede niet voor de certificatie (Dito).

79. Alle ingeseetenen deser colonie, niemand uytgesondert, die Chineese chiampangs of andere zoort van vaarthuygen gebruyken om daar mede, over zee vaarende, eenelyk de productie van haar landeryen na deze stad te transporteeren, sullen haare voorsz. vaarthuygen door een apart merk of kenteeken moeten

laaten distingueeren, niet met een nommer, maar met de letters van 't alphabeth, beginnende met letter A en zo vervolgende, ten eynde dezelve, dus doende, te konnen onderscheiden van de op vragt vaarende chiampangs (Resolutie 10 February 1758).

80. Voorts zullen de naamen van sodanige eygenaars moeten geregistreert en ter secretary van Scheepenen bewaart werden, op dat in der tyd, by het veranderen van meesters dier landeryen en by gevolg meede van de daar toe gerequireerde vaarthuygen, derwegens de noodige aanteekening gehouden kan werden; zullende de voormelde, met letters geteekende vaarthuygen niet staan, nog sorteeren onder het opzigt van het hoofd der prauwvoerders en alzo min onder den pagter van den handel aan de scheepen, maar alleen onder 't collegie van Scheepenen (Dito).

81. Dog de koleks of kraalhaalders en diergelyke vaarthuygen, zonder onderscheyd, hoe ook genaamt, die der visschers alleen uytgesondert, zullen door Scheepenen moeten genummert weezen (Resolutie 19 December 1760).

82. Zullende voorschreeven koleks blyven sorteeren onder den sabandhaar en den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, sonder dat voor de daar aan verleent werdende passen iets by deselve of hunne bediendens, dan wel by iemand anders, zal moogen werden genooten, mits derselver voerders zig egter by hun vertrek, voor dat ze afvaaren, aan een der opzienders huysjes komen aan te geeven (Dito).

KEUREN OP DE BEGRAFFENISSEN EN BEGRAAFPLAATSEN.

1. Daar omtrend sullen, sonder eenige afwyking, werden geobserveert de besluyten, reglementen, ordonnantien en wes meer, seedert den jaare 1684 successive genomen en g'emaneerd, even als of in deezen woordelyk waaren ingelyfd, waar van de collectie met den druk is gemeen gemaakt en, niet alleen aan de respective collegien alhier, nevens de officieren van justitie, maar ook aan de thans fungeerende en in 't vervolg aan te

stellen aanspreekers ofte lykbesorgers zyn en zullen werden ter hand gesteld.

2. Ende zulks aan de laatste, niet alleen om dezelve te laten strekken ter hunner narigt en opvolging, maar ook om die aan de executeurs der begraffenissen, des begeerd werdende, telkens te verthoonen.

3. De Chineesen mogen hunne dooden begraven op de gepermitteerde plaatsen, boven en bewesten 't fort Jacatra, mits alle deselve twee maalen in 't jaar van ruygte, vuyligheyd en doode krengen zuyverende, waarop Heemraaden de vereyschte toezigt moeten houden (Resolutie 11 Juny 1660, 20 November 1668, 23 Augustus 1746, 2 October 1753, 6 October 1761 en 28 December 1762).

4. Onder de gepermitteerde plaatsen is egter, met relatie tot het ten dien eynde door haar bezeeten werdende stuk lands, Goenoeng Saharie genaamt, niet begreepen het geene beoosten of Zuydoosten van de oude loop der groote rivier legt, als zynde wel expresselyk verbooden daar eenig lyk te begraven, op verbeurte van 't land selve, ten behoeve van de Compagnie (Resolutie 28 December 1762).

5. Daar en teegen mag van gemelde Chineese begraaffplaatsen of van 's Heeren weegen, daar by en omtrend geleegen, geen aarde, hoe kleyn de quantiteyd ook sy, gehaald werden, op poene, dat de slaven, daar toe gebruykt werdende, in de ketting geklonken sullen werden om aan de gemeene werken so lang te arbeyden, tot dat derselver eygenaars tot een boete voor ieder lyfeygen sullen hebben betaald, voor de eerste reyse 6 en voor de tweede 10 rd^s^, te verdeelen onder de militairen van de post Jacatra, welkers officieren geordonneert werden sorge te dragen, dat dese ordre geobserveert en de Chineese natie haare begraafplaatsen vreedig besitte (Advertissement 8 October 1677).

6. Om het clandestin openen der voorsz. graven voor te komen sal een doodgraver uyt de Chineese natie het opsigt hebben over deselve, genietende voor 't graven van yder graf of kuyl een rd^r^, om uyt den boedel of door de naast bestaande

van den overleedene betaald te werden; onvermindert nogthans de vryheid, die aan een iegelyk der Chineese natie werd gegeeven om, des geneegen zynde, de graven voor haar overleeden vrienden selve in gereedheyd te brengen, waar voor dan ook niets zal behoeven betaald te werden (Advertissement 26 November 1742).

7. Niemand mag eenige lyken begraven in thuynen, die binnen de posten van Ansjol, Jaccatra, Ryswyk en Ankee geleegen syn, de ordinaire of gemeene begraafplaatsen uytgesondert, ten waare met expresse voorkennisse en verkreegen consent van den heer Gouverneur Geneneraal, op verbeurte van rd[s] hondert voor ider lyk, ten behoeve der stadswerken, buyten en behalven de uytroeying van het graf en den overbreng van 't lyk na de gewoone begraafplaatsen (Resolutie 15 January 1687 en placaat 27 September 1757).

BURGERS, BURGERWAGT OFF SCHUTTERYE.

1. Tot meerder verseekeringe van de rust en vreede der goede ingeseetenen, initsgaders weeringe van alle oproer en hostiliteyt, zullen alle Christen burgers, zo Europeesen, als inlanders, verdeeld blyven in so veele compagnien, als thans in gebruyk is, die, zoo wel als de Moorsche benden, sorteeren onder het oppergezag van een Raad van India als collonel (Oude statuten en ordonnantie 6 September 1642).

2. En op dat onder dezelve goede ordre geobserveert mag worden, zullen gemelde compagnien altyd behoorlyke officieren hebben, te weeten: de infantery een capitain, luytenant, twee vaandrigs, een adjudant, ses sergeants, een wagtmeester en twaalff corporaals en de cavallery een ritmeester, luytenant, cornet, adjudant en twee quartiermeesters, dewelke alle, uytgezondert de wagtmeester, alle jaaren na de verkiesing van Scheepenen verandert of gecontinueert zullen werden; zullende die van den geregte, versterkt met den heer collonel, de majoor en presente capitain, luytenant en vaandrigs, jaarlyks ter hunner eerste vergadering daar toe een dubbeld getal

goede persoonen nomineeren, omme daar uyt by deese regeering zodanig gekoosen en voor het aanstaande jaar geauthoriseert te worden, als haar Edelens bevinden sullen ten dienste deser steede te behooren, dewelke als dan de schuttery gehouden zullen weesen te obedieeren en te gehoorsamen (Resolutie van Scheepenen 10 Juny 1678).

3. By welke nominatie ter vergadering van Scheepenen den heer collonel, als een lid van de hooge Regeering zynde, boven den vice-praesident van Scheepenen het eerste votum zal hebben, vervolgens de andere officieren op haar ordinaire tour, dat is de majoor naast den vice president, den capitain en luytenant naast den jongsten Scheepen en de officieren van de justitie (Resolutie 12 Juny 1682).

4. Onder dezelve zullen de officieren vyf jaaren moeten dienen, dog de sergeants, wanneer twee jaaren hebben gediend, door andere vervangen werden (Resolutie 13 Juny 1682).

5. De officieren mogen niet buyten de stad hun woonplaats houden, alzo zulks by eenige onvoorsiene toevallen des nagts ongeleegentheyd zoude kunnen veroorsaaken (Resolutie 12 Juny 1682).

6. En zullen tot deesen dienst gehouden weesen, niet alleen alle borgeren en vrye ingeseetenen, die boven de sesthien en nog geen sestig jaaren oud syn, nogte eenige wettige verontschuldigingen hebben, mitsgaders van de overheyd niet vry gekent syn (de notarissen, die tot geen ander burger dienst verkiesbaar syn, daar mede onder begreepen), maar ook sodanige dienaaren van de Comp^{e}, welke, met stilstand van gage, aan de burger stand geleend werden, gelyk de procureurs, schoon geen vry brieven hebben (Resolutie van Schepenen 5 July 1672 en 6 Juny 1682).

7. Dog Scheepenen met hunne officieren, Weesmeesteren, boodens, de cipier en de geweldiger sullen alleen in 't geheel wagt vry wesen, zoo meede de Chineesen, mits betaalende haar maandelyks hoofdgeld (Oude statuten).

8. Maar geweesen Comp^{s} dienaaren, die, de qualiteyt van koopman of onderkoopman en daar boven hebbende, met genoe-

gen van de regeering uyt den dienst gaan, sullen hun rang behouden na de kooplieden en onderkooplieden buyten emplooy, mitsgaders zo wel vry van den optrek, als van de ordinaire wagt syn, mits in 't geheel betaalende 25 rd^s of sestig guldens in 't jaar ten voordeele van de burger cas; met dien verstande egter, dat de geene, die kooplieden of daar meede gelykstandig geweest syn, tot vendrigs of cornets en die, welke onderkooplieden of daar meede evenreedig syn geweest, tot sergeants en wagt- of zo genoemde quartiermeesters van de burgery eligibel blyven en, zodanig benoemd wordende, ook sullen moeten dienst doen (Resolutie 18 September 1755).

9. Alle andere burgers, in rang gelykstandig synde met kooplieden en onderkooplieden, zullen meede verpligt weesen hunne wagten waar te neemen, dan wel, ingevolge het hier boven gemelde, zig moogen vry koopen van dat servituit voor rd^s vyf en twintig in 't jaar (Resolutie 22 February 1757).

10. De schutters zullen gehouden weesen yder zyn eygen zydgeweer en snaphaan te besorgen, uytgesondert den capitain en luytenant, die elk een bardisaan, en de sergeanten, die elk een hellebaard tot kosten van de gemeene compagnie gegeeven sal worden, welke dan ook by de Compagnie sullen moeten blyven (Oude statuten).

11. Ende zal yder gehouden wesen zyn geweer altyd schoon te houden, op poene van drie rd^s, te verbeuren, zo menig maal iemand daar over bekeurt sal worden (Dito).

12. Yder zal altyd in voorraad by zig moeten hebben twee ponden goed, droog kruyt en loot naar advenant, mede op voorschreeve poene (Dito).

13. Welk articul, op dat behoorlyk geobserveert mag werden, zullen de capitain en de krygsraad precis alle maanden door den sergeant, corporaal en de wagtmeester de ronde laten doen om der schutteren geweer te visiteeren, het welke deselve dan ook gehouden sullen weesen te gedoogen sonder oppositie of eenige onwilligheyd, op vyf rd^s boete voor de eerste en arbitrale correctie voor de tweede reyse (Dito).

14. Die van geen geweer voorsien syn, sullen 't zelve by

de Comp^{e} ter leen mogen haalen, mits dat den wagtmeester daar van notitie houde en den capitain en verdere officieren het zelve altyd verantwoorden sullen, gelyk ook voor 't kruyt en loot, dat hen by de Comp^{e} verstrekt werd (Dito).

15. En zullen jaarlyks de afgaande officieren gehouden weesen ten overstaan van twee gecommitteerde Scheepenen aan de nieuwe daar van, mitsgaders van de contributie en boetegelden, behoorlyk reekening, bewys en reliqua te doen (Dito).

16. Den Balliuw eenige assistentie van volk nodig hebbende, zullen de schutters gehouden weesen deselve na vermogen by te staan, op 25 rd^{s} boete, by de geene te verbeuren, die daar inne bevonden zal werden weygerig geweest te syn (Dito).

17. Yder sal gehouden weesen, des daags te vooren, als des nagts syn wagt sal weesen, uytgaande, syn zydgeweer by hem te hebben, op een rd^{r} boete, de officieren dubbeld, maar de majoor, capitain, luytenant, vendrigs, adjudanten, mitsgaders ook den wagtmeester, sullen altyd hun zydgeweer moeten dragen (Dito).

18. Die 't zyn wagt is, zal hem des avonds voor neegen uuren in syn corps du guarde laten vinden met behoorlyk vol geweer (Dito).

19. Yder ten minsten met thien schooten kruyt en loot, zullende naar besetter wagt altyd hun snaphaan behoorlyk met scherp gelaaden moeten hebben (Dito).

20. Zo wie te laat op de wagt komt ofte by het leesen van de rolle zyn naam niet verantwooord, zal verbeuren een rd^{r} voor de eerste, dubbeld voor de tweede en arbitrale correctie voor de derde maal (Dito).

21. Maar die sonder verloff hem gants van zyn wagt zal absenteeren, zal voor de eerste reyse verbeuren drie, voor de tweede reys ses en voor de derde reyse arbitralyk aan den lyve gecorrigeert of in een donkere gevangenis gezet worden, naar geleegentheyd van zaaken (Dito).

22. Dog die eenige wettige reedenen heeft en van syn capitain daar toe speciaal consent bekomen kan, mag syn wagt

uytkoopen, mits, egter niet siek synde, gehouden blyven, wanneer met de klok, trommel ofte andersints teeken van alarm of wapen kreet, brand ofte ander ongemak gedaan word, in 't geweer te komen en hem voor 't stadhuys te laaten vinden en onderworpen syn zodanige ordres, als de schutteren gegeeven sal worden, op verbeurte van thien rd^s ofte andere correctie, na geleegentheyd van zaaken (Dito).

23. Gelyk de zodanige ook schuldig zullen weesen na 't veranderen van de wet, op 't authoriseeren en b'eedigen der officieren van de schuttery, voor 't stadhuys te compareeren en, nevens andere schutters, op te trekken, inzelvervoegen, als andere schutteren gehouden syn, op verbeurte van 25 rd^s (Dito).

24. En zullen de schutteren ofte andere, die gehouden syn op te trecken, niet vermogen de compagnie te verlaten ofte agter af te druypen, voor dat het vaandel thuys gebragt sy, insgelyks op poene voorsz. (Dito).

25. In 't optrekken sullen de schutters geen scherp op haar musquetten of roers mogen hebben, op verbeurte van 20 rd^s (Dito).

26. Gelyk meede, op dat den anderen niet komen te beseeren, wanneer aanleggen om te schieten, haar snaphaan altyd om hoog, boven 't hoofd van 't gelid, dat voor hun marcheerd, sullen moeten houden, op 3 rd^s boete (Dito).

27. Niemand mag buyten consent na 9 uuren uyt syn wagt gaan, voor dat de reveille of rys op geslaagen zal weesen, insgelyks op gelyke poene als by § 21 (Oude statuten).

28. Maar een officier, te laat komende ofte zig van zyn wagt absenteerende, sal dubbele boeten betaalen ofte wel van syn qualiteyt gedeporteert worden, na geleegentheyd van saaken (Dito).

29. Zo wie dronken op syn wagt komt of zig aldaar dronken drinkt, 't sy binnen de corps de guarde ofte daar buyten, in 't doen van de ronde ofte andersints, zal twee rd^s boete geeven ofte wel, sig daarinne meermaalen te buyten gaande, arbitralyk, na geleegentheyd, swaarder gecorrigeert worden (Dito).

30. Ten welken eynde niemand zal vermoogen eenige in de wapenen synde burgers eeniger hande sterke dranken, 't zy wyn, mom, Hollandsch of ander bier, brandewyn, enz. te schenken, op arbitrale correctie (Advertissemt 10 July 1671).

31. Niemand zal op de wagt vloeken, sweeren, des Heeren heyligen naam lasteren ofte eenige schandeleuse woorden spreeken, nog ook eenige questien ofte disputen moveeren, veel min dobbelen en speelen, hoedanig het selve ook soude mogen weesen, op verbeurte van een rd[r]; en, zo eenige moeyte of gevegt daar uyt komt te ontstaan, sullen de sodanige daar over swaarlyk gecorrigeert worden, zo meede die hun jegens hunne respective officieren gekant ofte met woorden ofte werken geopposeert sullen hebben, voornamentlyk in saken, haar ampt of officie rakende (Oude statuten).

32. De hoofden van de wagt sullen zorge dragen, dat op 't luyden van de wagt klokken de gewoonelyke schildwagten uytgezet en te zyner tyd afgelost worden, op arbitrale correctie (Dito).

33. Die in vreedenstyden op syn schildwagt slapende bevonden word, zal verbeuren een boete van thien rd[s] voor de eerste en vyff en twintig rd[s] voor de tweede reyse, mitsgaders voor de derde drie dagen op water en brood in een donker gat gevangen gezet werden (Dito).

34. Maar die zyn schildwagt verlaat, zal voor de eerste keer verbeuren vyff en twintig rd[s] en voor de tweede drie dagen in een donker gat op water en brood gevangen gezet en voor de derde, wanneer het een Europees burger is, als een onnut en pernitieus subject buyten 's Comp[s] jurisdictie verbannen, mitsgaders ten dien eynde by eerste geleegentheyd, alleen met een matroose kist tot berging van kleederen of mondbehoeften en niet anders, versonden werden; dog een inlander zynde, sal hy, in 't laatste geval of voor de vierde reyse syn post verlaaten hebbende, een jaar op Edam in de lynbaan voor de kost moeten werken.

35. En in oorlogs tyden sullen ze over misdryven van dien aard, als in de twee voorgaande paragraphen vermeld, sonder

eenige genade aan lyf of leeven gestraft werden, naar vereysch en bevinding van saaken.

36. Een schildwagt zal niemand omtrent hem ofte onder syn geweer voor by laaten passeeren, veel min in de corps du guarde laten komen, maar yder staande houden en den corporaal roepen (Oude statuten).

37. En, zo 't gebeurde, dat er iemand met geweld wilde voor by passeeren en den schildwagt onder syn geweer komen, zal dezelve, gelyk voorsz., den corporaal ofte andere hoofden van de wagt geroepen hebbende, denselven gevangen neemen en in de corps du guarde brengen, om den Balliuw overgeleeverd en gestraft te werden, na dat bevonden sal worden te behooren (Dito).

38. En zo in zulken geleegentheyd iemand gequetst ofte dood geslagen kwam te werden, sal nog den schildwagt of die van de wagt daar over calangeabel weesen (Dito).

39. En op dat, by ligtinge van de schildwagt of andersints, die van de wagt niet overvallen mogen werden, sal, behalven den schildwagt, altyd ten minsten een persoon binnen ofte voor de corps du guarde wakende gehouden worden (Dito).

40. Zo zullen ook de hoofden van de wagt gehouden weesen te besorgen, dat terstond na het uytzetten van de schildwagt de ordinaire ronden uytgesonden en de gantsche nagt door gecontinueerd werden, sodanig als door den capitain en krygsraad sal worden geordonneerd (Dito).

41. Ider sal gehouden weesen, wanneer opgeroepen word om syn ronde te doen ofte op schildwagt te staan, dadelyk gereed te weesen, op de verbeurte van een rd^{r} (Dito).

42. En sullen de ronde niet vermoogen om regen ofte andersints hunne geordonneerde weegen te verkorten ofte ergens onder huysdak te schuylen, op arbitrale correctie, vermits diergelyke tyden door dieven of quaadwilligen veeltyds worden waargenoomen (Dito).

43. De burgelyke ronden sullen, by periculeuse tyden eenige luyden by nagt op straat vindende, deselve na hun persoonen, woonsteeden en verrigting ondervragen, mitsgaders, by wey-

geringe van behoorlyk antwoord, in de corps du guarde brengen, omme aldaar g'examineerd te werden na behooren (Dito).

44. De respective ronden van 't casteel en de stad, by nagt den ander bejegenende, sullen den andere behoorlyk kondschap doen; en zullen, die van 't casteel eerst roepende, de burgeren antwoorden: *wagt van de stad*, en die van gemelde wagt eerst spreekende, die van 't casteel respondeeren: *ronde van 't casteel* (Dito).

45. En zullen voorsz. ronden hun hebben te wagten den anderen te injurieeren, schelden of te beschimpen, op poene van daar over als perturbateurs van de gemeene ruste aan den lyve gestraft te werden (Dito).

46. Ook zullen van de twintig ratel wagts, welke uyt de burgery met een tractement van $7\frac{1}{2}$ rd[r] 's maands ider, uyt het fonds der stads werken te vinden, althoos gehouden moeten werden ieder nagt thien stuks, die, nevens nog thien inlandse bywagts, door alle de wyken van de stad getrouwelyk moeten patroullieeren en teegens alle ongelukken, dievery, huysbraken en insolentie waken (Resolutie 3 July 1759).

47. In cas van alarm of wapenkreet moet een ider der schutters zig reguleeren na het geene by de ordre in dat stuk daar omtrent gereguleert is of nader bevolen mogte werden, op poene van vyff en twintig rd[s], voor yder en telken reyse te verbeuren.

48. En op dat men te beter weeten mogt, of er eenig onraad in de stad is ofte niet, zal niemand, wie hy ook zy, vermoogen by nagt, na besetter wagt, eenig buyten gewoon gerugt te maaken, de trompet te blaasen of laten blaasen en eenig snaphaan, roer of schietgeweer te lossen, veel min den trommel te roeren, op twaalf rd[s] boete of swaarder straffe, na exigentie van saken.

49. Op het luyden of kleppen der brandklok moeten alle burgers voor 't stadhuys met vollen geweer en voorsien van kruyt en lood compareeren, zo mede de hoofd-officieren van de respective compagnien; en zal vervolgens de eerste troup onder de eerste hoofd-officier in het blok, daar de brand is, moeten

patroullieeren en de andere troup door de stad met een der andere hoofd-officieren, moetende de overige op het stadhuys de wagt houden onder een commandeerende officier; en zo een vaandrig off luytenant daar de wagt houdt, intusschen een capitain van een andere compagnie daar compareerende, zal dese als dan het commando hebben (Advertissement 12 November 1700).

50. So ymand, 't zy schutter ofte andere, hem zoo verre quam te verloopen, dat ten tyde van brand, in plaats van deselve te blusschen en alle tumult en disordre voor te komen, bevonden wierd selfs dievery begaan of moeyten en commotie gemaakt te hebben, zal daar over, na geleegentheyd van saken, aan den lyve en leeven gestraft werden ofte ook wel met verbeurte van het quadruplum van het verduystert goed, ten faveure van den officier, die de calange sal doen, buyten schadeloos stelling van den eygenaar (Dito).

51. De voorsz. compagnien zullen, gelyk gezegt, hunne provoost ofte wagtmeester hebben, welke voor syn dienst genieten zal 8 rd^s 's maands; en zal desselfs officie weesen register te houden van alle ingeseetenen deser steede, om te weeten, wie aan de ordinaire wagt onderworpen zyn ofte niet, mitsgaders ook wat compagnie, rot ofte sergeant, met hoedanig geweer en in wat qualiteyt yder bescheyden sy (Dito).

52. Imand, de burgelyke wagt subject geworden zynde, zal den wagtmeester zulks den capitain en krygsraad aandienen en ordre versoeken (Dito).

53. Die, in de wagt geroepen werdende, niet obedieert, maar absent blyft, sal een rd^r 's daags verbeuren, zo lang daar inne weygerig gevonden sal werden (Dito).

54. Insgelyks zal die voor de krygsraad geroepen werd, gehouden weesen te compareeren, op verbeurte van een ryxd^r voor de eerste, twee voor de tweede en drie voor de derde reyse (Dito).

55. Niemand, onder een der burger compagnien bescheiden, zal na elders onder 's Comp^s jurisdictie, Bantam, Cheribon en andere, na by geleegene plaatsen, niets uytgezondert, mogen vertrekken sonder een verlof briefje van den heer collonel,

door den capitain van de compagnie, waar onder hy gehoort, voor *gezien* onderteekend, om 't welke te erlangen hy gehouden sal weesen so lange een ander te huuren om in syne plaatse wagt en togt te doen, op poene dat, die sonder sodanig verlof briefje vertrekt, al waare het voor nog zo een korte tyd, sal verbeuren een boete van drie hondert rd^s^, ten behoeve der stads werken en, by faute van betaaling, drie jaaren gebannen werden ter plaatse, door deze regeering te decerneeren, om aldaar aan de gemeene te werken arbeyden of niet, naar vereysch en bevinding van persoonen en zaken (Placaat 7 July 1667).

56. Wanneer eenig schutter, die syn geweer van de Comp^e^ ter leen heeft, komt te vertrekken ofte deser wereld te overlyden, dan wel anders uyt de schuttery te geraken, sal den wagtmeester sorge dragen, dat 't selve de Comp^e^ behoorlyk gerestitueerd ofte vergoed worde ofte selve daar voor instaan (Oude statuten).

57. Voorts is denselven gehouden hem alle avonden, precis te neegen uuren, te laaten vinden in 't stadhuys deeser steede en aldaar de rolle van de wagt te leesen, de absenten, als meede die hun behoorlyk geweer niet hebben, aan te teekenen en voorts de volgende dag daar van de breuken te vorderen (Dito).

58. In 't leezen van de rolle sullen de rotgezellen hun stil houden en niemand eens anders naam verantwoorden, op een rd^r^ boete (Dito).

59. Gelyk ook de wagtmeester geauthoriseerd is over alle mesusen, in de wagt voorvallende, bekeuringe te doen en teegens den moedwilligen met apprehentie ofte anders te procedeeren, zo als 't behoort; sullende, zo wel de officieren, als rotsgezellen van de wagt, in cas van oppositie, gehouden weesen den wagtmeester behoorlyk by te staan, op verbeurte van hun qualiteyt en verdere correctie, na geleegentheyd van saken (Dito).

60. Soo syn ook de hoofden van de wagt gehouden de breuken, in absentie van den wagtmeester gevallen, denselven getrouwelyk aan te geeven, op poene van arbitrale correctie en gehouden te zullen werden van zelfs in de boete vervallen te weesen (Dito).

61. Gelyk den wagtmeester ook niet zal vermogen met

iemand over eenige breuken te composeeren ofte weegens 't waken, optrecken of anders iets door de vingeren te sien, op poene van vyff rd^s en suspentie van syn dienst, tot discretie van den krygsraad (Dito).

62. Den wagtmeester, iemand over eenige fauten agtervolgd hebbende, zal gehouden weesen zulks binnen vier en twintig uuren den capitain off krygsraad, die van alle wagt zaken de eerste kennis moeten neemen, te kennen geeven, omme daar over by deselve gedisponeert te worden na behooren (Dito).

63. Maar eenige zaken by den krygsraad crimineel ofte van importantie geoordeeld zynde, zal den wagtmeester denselven dadelyk den Balliuw, nevens zyne genomene informatie en bewysen overleeveren, om voor Scheepenen te regt gesteld te werden (Dito).

64. De wagtmeesters zullen, voor haare prompte en getrouwe behandeling omtrent de boete en condemnatie penningen, ider stellen een borgtogt van drie hondert ryxdaalders en gehouden zyn alle drie maanden eens van den ontfang behoorlyk reekening te doen aan den luytenant of den geenen, die de groote cas toevertrouwd mogte weesen, gelyk desen ook weder gehouden zal syn alle jaaren eens aan den gantschen krygsraad de ontfangene penningen te verantwoorden (Resolutie 12 Juny 1683).

65. De wagtmeesters sullen ten minsten alle veerthien dagen ter secretarye deeser regeering moeten komen opneemen, welke Comp^e dienaaren haare vrydom of afschryving van gage en borgtogten verkreegen hebben, ten eynde, hunne hoofdofficieren behoorlyke kennisse daar van gegeeven hebbende, deese daar op vervolgens het goedvinden van den heer Gouverneur Generaal, ter sake van den intrek derselver in de burgerwagt of niet, mogen vernemen, tot voorkoming van abuysen dien aangaande (Resolutie 12 May 1750).

66. En zullen beyde compagnien schuttery altyd elk twee tamboeren en de cavalery, waar van hier nader zal gesprooken werden, ten minste een trompetter moeten hebben, mitsgaders ook een schryver (Oude statuten).

67. Imand, onwilig zynde zyn opgelegde boete ofte contributie geld te betaalen, zal de wagtmeester zulks den capitain en krygsraad aandienen en, na bekomen ordre, geadsisteerd met twee officieren uyt de wagt en de stads bode, ten huyse van den onwillige zo veel pand neemen, als hun tot betaaling der boete ofte contributie nodig zal dunken (Dito).

68. Welke, zo het van de eygenaars binnen den tyd van agt dagen niet gelost word, door den voorschreeven bode, ten overstaan van gezegde krygs officieren en wagtmeester, in 't openbaar aan de meestbiedende verkogt en 't geen daar van of boven de boete ofte contributie geld gemaakt werd, den eygenaars gerestitueerd worden (Dito).

69. De betaalde boete en contributie gelden zal de wagtmeester niet vermogen onder hem te houden, maar schuldig wesen dagelyks den cassier van de schuttery te overhandigen, op arbitrale correctie (Dito).

70. En op dat den wagtmeester te vigilanter in syne dienst mag wesen, zal den selven genieten uyt alle de breuken, die in de wagt vallen en by den krygsraad afgedaan worden, een geregte vierde part, blyvende de drie resteerende deelen ten behoeve van de compagnie, omme daar van by de krygsraad gedisponeert te werden na behooren (Dito).

71. Maar de boeten, die op de aanklagte van den Balliuw over eenige krygs delicten by Scheepenen gedecerneerd zullen worden, zullen gedistribueerd worden zodanig, als by deselve geoordeeld zal worden te behooren (Dito).

72. Die hem by 't geappoincteerde van den krygsraad beswaard vind, zal daar van aan den geregte mogen appelleeren, mits namptiseerende drie ryxdaalders (Dito).

73. De burgerwagt zal goede agt moeten neemen, dat door niemand in de voorzaal van 't stadhuys ofte voor de raadkamer eenige vuyligheeden gepleegd ofte geworpen werd; en, zulks geschiedende, zullen 't aan hunne officieren moeten bekend maken, met aanwysing der persoonen, die sulks gedaan mogten hebben, op poene, dat, by negligentie of obstinaat verswyg. 't geheele wagts volk daar over door den Balliuw zal

aangesprooken en, na exigentie van dien, paratelyk gecorrigeert werden (Resolutie van Schepenen 17 July 1648).

74. In opzigte der burger cavalery zal, behalve 't geene voorwaarts in 't generaal gezegd en op haar applicabel is, nog g'observeerd worden, dat, die geneegen is zig daar onder te begeeven, zig by den ritmeester ofte, by syn absentie, by den eersten officier zal moeten vervoegen om onder desselfs handteekening by den collonel aangenomen en geapprobeert te werden (Resolutie en ordonnantie 10 Juny 1698).

75. Waar toe geene swarte of inlanders, om welke reedenen het ook zoude mogen weesen, sullen mogen aangenoomen werden, nog eenige lieden, die alleen van 's vaders zyde van Europeesen bloede afkomstig syn, schoon hunne voorouders van moeders kant meede, zo verre men weet of nagaan kan, van vrye lieden gesprooten syn, dan met speciaale ordre van deese regeering ofte den heer Gonverneur Generaal (Dito).

76. Om alle desordre in haare monture voor te komen, zo zal ieder ruyter moeten houden syn eygen paard, 't welk hy, alvoorens tot deesen dienst sal werden aangenomen, gehouden sal syn aan den ritmeester off, by afweesen van denselven, den eersten officier te verthoonen, om van de bequaamheyd van dien geoordeelt te werden, zo meede van de eyge, nodige monteeringe, bestaande in kolder, laarzen, spooren, rappier, carabyn en pistolen (Dito).

77. Daar en boven zal een yder altyd voorsien moeten weesen van goed, droog kruyt en kogels tot haar carabynen en pistoolen, waar op de corporaals goed reguard zullen hebben te neemen; en wie sig van de visitatie ontrekt off sig daar teegens opposseert, sal verbeuren ses ryxdaalders (Dito).

78. De ordinaire vergader plaats sal gehouden werden voor 't logement van den cornet, alwaar weinig tyd voor de marsch de roll geleesen en de absenten aangeteekend sullen werden (Dito).

79. En wie na 't rolleesen komt, sal verbeuren de halve en wie gantsch weg blyft de heele boete, voor ieder reys, waar toe het opzitten of vergaderen aangeseyd en hier onder distinctelyk gespecificeerd werd (Dito).

80. Alle ordres, die by den ritmeester of, in desselfs absentie, door den eersten officier sullen worden gegeeven aan de corporaals tot het visiteeren van de monteering aan ieders logement en wooninge, sullen promptelyk nagekomen en agtervolgd werden (Dito).

81. In alle onverwagte voorvallen sal een ieder op 't blasen van de trompet te paard, met volle monteering en wel voorsien van kruyt en loot, op het spoedigste voor de voorschreven vergader plaats moeten verscheynen, op de boete van 12 ryxdaalders (Dito).

82. En zo het gebeurde, dat iemand van de hoofd officieren quam te overlyden, sal de trompet rond geblasen werden omme te paard, ten vollen gemonteerd, ter vergader plaats te compareeren en, na het roll leesen, van daar na 't sterfhuys ten eynde voorschreeven te marcheeren, op een boete van 12 ryxdaalders (Dito).

83. Ter occasie van den optrek sal den trompetter eerst rondblasen om vuursteenen en kruyt te haalen en daar na uytroepen den precisen dag en uure om te vergaderen; en wie als dan absent blyft, sal verbeuren 20 ryxdaalders (Dito).

84. En op dat alles geregelder mag toegaan, sal niemand van de ruyters, geduurende dat sy met de geheele compagnie of met een gedeelte van deselve door de stad marcheeren, 't zy by wat geval 't ook soude mogen weesen, een schoot sonder ordre van den commandeerende officier doen, op poene van 3 ryxdaalders voor de eerste, dubbeld voor de tweede en voor de derde maal arbitralyk gecorrigeert te werden (Dito).

85. Als de ruytery marcheerd, zal niemand vermogen tabak te rooken of leedige pypen in haar mond te hebben, op poene, voor de eerste keer gelaarst en voor de tweede maal arbitralyk gecorrigeert te werden (Dito).

86. Tot het invorderen van alle boetens zal den schryver van deze compagnie voor af de gecondemneerdens een en andermaal in der minne aanspreeken; maar, in cas van weygering of oppositie, sal denselven daar toe, met den substituit van den Balliuw geadsisteerd werdende, noodsaaken, uyt alle welke boe-

tens den schryver genieten sal een vierde en de resteerende drie vierden sullen blyven ten behoeve van de cavallery (Dito).

87. En zullen alle de gemelde, zo hoofd officieren, als sergeanten, op haar aanneeminge respective, hebben te doen den volgenden eed.

Eed voor de officieren van de schuttery.

Wy belooven en sweeren den staat der Vereenigde Nederlanden, onse souverainen, syne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Comp[e], mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van Indie gehouw en getrouw te weesen; dit ampt, waar toe wy verkoosen syn, naar vermoogen, getrouwelyk te bedienen; de ordonnantie, op 't stuk van de wagt beraamd ofte nog te beramen, punctueelyk te onderhouden en doen onderhouden; alle invasien, geweld, tumulten en populaire beroertens, 't zy van publique vyanden ofte geveynsde vrienden, te helpen voorkomen, stillen ende ter needer te leggen; alle goede ordre en burgerlyke krygs discipline onder de burgery, zoo op de wagt, als andersints, te bevorderen; en voorts deses ryks en stads welvaaren tegen alle geweld en vyandelyke attentaten na uyterste vermogen te helpen beschermen, gelyk vrome officieren toestaat en betaamt.

Zo waarlyk moet ons God Almagtig helpen.

Eed voor den wagtmeester.

Ik beloove en sweere, dat ik my in dit ampt van wagtmeester deeser steede Batavia, het welke ik aangenoomen hebbe te bedienen, opregtelyk en getrouwelyk zal dragen in conformité van de ordonnantie, op de burgerwagt beraamt; dat ik de boeten van de voorsz. wagt perfectelyk sal aanteekenen en die, na voorgaande condemnatien des krygsraads, behoorlyk vorderen sal, sonder aansien van persoon ofte iemand te ver-

schoonen; dat ik ook geene compositie met iemand maken sal, nogte ook gedogen, dat iemand van de burgerlyke wagt ofte de boete, daar toe staande, verschoond sal worden, als met goedvinden van gemelde raad; dat ik my vergenoegen zal met myn tractement en een vierde part van de voorsz. boete, sonder iets anders van iemand te pretendeeren; en my voorts in alles comporteeren en dragen, als een vroom, getrouw en eerlyk wagtmeester toestaat en betaamt.

Zoo waarlyk helpe my God Almagtig.

Eed voor de burgery.

Wy belooven en sweeren, dat wy den staat der Vereenigde Nederlanden, onse souverainen, syne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain en admiraal generaal van de Unie, de heeren Bewindhebberen der Oostindische Comp[e], den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van India, als de hooge overheyd deser landen, mitsgaders den magistraat deser stad gehouw en getrouw sullen weesen; onse collonel, majoor, capitain en verdere officieren, in zaaken, de burger wagt rakende, obedieeren en gehoorsamen; de keuren, de ordonnantien op de wagt beraamd ofte nog te beraamen, punctueelyk agtervolgen en nakomen; mitsgaders voorts tot welstand en behoud van den staat der gemelde Vereenigde Nederlanden in deze colonie ons goed en bloed, lyff en leeven, is 't noodig, op setten sullen; dat wy voorts geene correspondentie met eenige uytlandige vreemdelingen onderhouden of ook eenige commissien van de sodanige waarneemen sullen.

Zo waarlyk helpe ons God Almagtig.

88. Alle, die uyt 's Comp[s] dienst alhier in burger vrydom overgaan, gelyk ook vreemdelingen en andere, die ter deeser steede als burgers geadmitteerd werden, sullen voor Scheepenen den voorenstaande eed van de burgerwagt moeten afleggen; ondertusschen, dat onder die eed al meede begreepen syn alle burgers, die sig alhier reets bevinden of van eenige buyten

comptoiren nog mogten aankomen (Resolutie 14 Juny 1743 en 10 January 1764).

89. Die van de Mardykers of inlandsche Christen compagnie sullen by tyden van brand ofte andere ongemak niet in 't geweer ofte by een behoeven te koomen, ten sy expresselyk, door last van de magistraat ofte overheyd, den trommel daar toe geslagen en sulx uytgeroepen worde, wanneer gehouden sullen weesen hun daar na te reguleeren (Oude statuten).

90. De officieren derselve sullen hunne aparte krygsvergadering houden en hunne wagten en posten moeten versorgen afgesondert van de Nederlandsche burgery, mitsgaders, als hier vooren gezegd, onder 't gezag en ordre van den heer collonel staan, die derselver krygsvergaderingen sal laaten beleggen (Ordonnantie 13 Augustus 1657).

91. De compagnien inlandsche burgers zullen bestaan in twee compagnien binnen en drie compagnien buyten de stad, ieder hebbende een capitain, luytenant, vaandrig en vier sergeanten met een aparte wagtmeester, die sig sal moeten reguleeren naar 't geene hier vooren omtrent die van de Nederlandsche burgery is gestatueerd, in so verre omtrend syn dienst applicabel is (Resolutie 16 Maart 1666 en 28 Juny 1669).

92. De inlandsche burgers moeten by de Rotterdammer poort, op sodanige plaats, als den heer collonel goedvind, met het geweer leeren omgaan, waar toe aan haar de nodige snaphaanen geleend en het kruyt verstrekt sal worden (Resolutie 3 Maart 1673).

VAN DEN ONTFANGER GENERAAL DER DOMAINEN, NEVENS SABANDHAARS EN LICENTMEESTERS.

1. Tot het byzondere departement van den ontfanger generaal gehoord de invordering van alle de domainen van het koningkryk Jacatra, zo wel die jaarlyks verpagt, als by admodiatie overgelaaten werden, en alle andere (Oude statuten en 't presente gebruyk).

2. Daar onder begreepen het houden der Chineese speelen, pho en topho:

de recognitie voor den vryen invoer van de zuyker van de in het Bantams gebied staande moolens;

's Heeren geregtigheid van de araks branders;

» » » » verkogte particuliere scheepen en vaarthuygen;

» geregtigheid van verkogte vaste goederen:

» » » » buffels en koebeesten, door den opsiender van 't afkoomend beestiaal gecolligeert werdende:

» geregtigheid van de door de inlandsche regenten en andere aan de soo genaamde kandang en elders verkogt werdende buffels, etc., à een quart rd[r] ieder, 't welk den gecommitteerde tot en over de saken van den inlander moet colligeeren;

de licentien en andere geregtigheeden, welke de alhier ten handel komende scheepen en vaarthuygen ten behoeve van de Comp[e] moeten betaalen;

de aan de sabandhaars ter invordering gedemandeerde inkomende regten van vreemde Europeesche koopmanschappen;

de recognitie penningen van de uyt Nederland particulier aangebragt werdende dranken, en

het provenue van 't gezegult papier.

3. Om het invorderen van de recognitie penningen te faciliteeren sal de betaaling derselver van goederen, die van de scheepen met particuliere vaarthuygen werden afgehaald, loopen voor reekening van den geenen, die deselve laat afhaalen, sonder onderscheyd, of hy daar op regt van eygendom hebbe gehad of verkreegen of niet, dan behoudens desselvs regres op den overbrenger, indien hy dezelve aan hem mogte hebben voldaan (Resolutie 15 May 1753).

4. Ten welken eynde de boomwagters by 't passeeren van de boom het nodige ondersoek naar den afhaaler moeten doen en daar van immediaat kennisse geeven aan den onfanger generaal, om te kunnen weeten, van wien de recognitie gelden heeft in te vorderen (Dito).

5. En wat de recognitie goederen aanbelangt, die met 's Comp[s] schouwen en vaarthuygen aan de wal gebragt werden, van deselve moet al meede by het passeeren van de boom, dan wel op de equipagie werf, gelyk onderzoek en rapport aan den ontfanger generaal gedaan werden door een pennist of ander persoon, die den opper-equipagiemeester daar toe sal moeten stellen.

6. Dog in extra-ordinaire gevallen of by schielyk vertrek der scheepelingen sonder de verschuldigde recognitie penningen betaald te hebben sal den ontfanger generaal aan den heer Gouverneur Generaal moeten overgeeven eene notitie van sodanige persoonen, als daar omtrend nalatig zyn gebleeven of by eenig toeval niet hebben kunnen aangesprooken werden, ten eynde ordre van welgemelde syn Edelheyd, 't zy tot belasting op reekening der soldyen ofte andersints te erlangen (Resolutie 5 December 1752).

7. Voor 't overige gedraagt men sig naar de algemeene en bysondere voorwaarden der verpagting van de domainen, die jaarlyks by deese regeering gearresteerd en in druk uytgegeeven werden, even als of alhier woordelyk waaren ingeschreeven.

8. Aan alle vreemde Europeesen, van buyten aankoomende, verbooden synde alhier sonder uytdrukkelyke bewilliging deeser regeering langer te verblyven dan den selfden dag, dat het schip, waar mede ze aangekomen syn, vertrekt, op poene van corporeele apprehentie en versending van hier, met interdictie om ooyt weeder te komen of swaardere straffe, naar bevinding van saaken, so sullen beyde de sabandhaars en insonderheid die, welke over de Christenen gesteld is, daar op hebben te letten en doen letten, mitsgaders, by ontdekking, dat sodanige, wiens schip vertrokken is, zig na sons ondergang nog aan land bevind, daar van onmiddelyk aan syn Edelheyd. den heere Gouverneur Generaal, kennisse te geeven.

9. De sabandhaars, insonderheyd die over de Christenen gesteld is, sal sorge dragen, dat, by het aanweesen van scheepen van vreemde Europeesen, de Manilhas en Makaose uytgesondert, die altyd onder de binnenlandsche handelaars gereekend zyn,

alleen de drie eerste in rang synde persoonen van yder derselve en van de mindere vaarthuygen niemand dan den gezaghebber, ieder met een knegt of slaaff ten synen dienste, aan land sullen mogen vernagten, het sy om wat reeden of onder wat voorwendsel het weesen mogte.

10. Hy zal ook de aankoomende vreemdelingen telkens moeten prevenieeren:

dat alleen een schuyt of sloep van elk schip aan de wal zal mogen komen geduurende den dag en weeder na boord moeten roeyen voor sons ondergang;

dat alle andere vaarthuygen, 't zy barcassen, boots, jollen of andere, van wat benaaming ook, aan boord van voornoemde vreemde scheepen sullen moeten gehouden werden:

dat de capitains of schippers by hunne aankomst en vervolgens hunne benoodigtheyd van water en brandhout aan hem, sabandhaar, sullen opgeeven om ten reedelyke pryse aan boord besorgt te werden door den commandeur van de werff;

dat de bevelhebbende officier van de brandwagt te deeser rheede ordre heeft alle, aan of van boord komende of gaande vaartuygen, tot geene Konings scheepen gehoorende, te visiteeren en absolut niet te gedoogen, dat eenig vaartuyg, hoe genaamt, na dat de vreemde schuyten of sloepen met sons ondergang van de wal terug gekeerd syn, aan boord van het vreemde schip aanleggen of van boord vaaren, maar bevoegd is de zulke, die het in weerwil van het verbod onderstaan willen, eerst door een schoot met los kruyt te waarschouwen en, niet gehoorsaamd werdende, met scherp op de zodaanigen te vuuren, al waar het ook met gevaar van dezelve in de grond te booren, maar alle vaarthuygen, die by toeval voor sons ondergang niet aan boord hebben kunnen komen, by de brandwagt te doen vernagten.

11. Alle gezantschappen, item aankomende en vertreckende vreemdelingen sullen haar toegang en addres hebben tot de sabandhaars, 't zy om dezelve by den heer Gouverneur Generaal te introduceeren ofte anderzints te regt geholpen te werden, moetende sy ook sorge dragen, dat die lieden op haar behoorlyke tyd lossen, laaden, haare passen bekomen en voorts

in alle deelen wel getracteerd werden, zoo als ten meesten welstand van 't gemeene best vereyscht werd (Ordonnantie 2 February 1627).

12. De sabandhaars sullen, zo wel als de boomwagters en die 't verder aangaat, nauw reguard moeten slaan, dat geene aankoomende vreemde negotianten, door wien 't ook zy, onfantsoenelyk bejeegend of eenige hoenders, eyeren of andere kleyne koopmanschappen met geweld ontnomen, dan wel eenig ander onregt of overlast aangedaan werde, moetende zy zulke overlast doenders tragten te agterhaalen om door den officier daar over, na bevinding van de misdaad, gestraft te werden (Placaat 15 April 1670).

13. Egter mag niemand des nagts, na het sluyten van de boom, het tolhuys passeeren, op poene van aan lyf of leeven te sullen gestraft werden; en sal de schildwagt ook aan die straffe subject weesen, die de passagie sal hebben gedoogt (Placaat 5 April 1652).

14. Daar en boven sullen de sabandhaars en hunne onderhoorige boomwagters geen andere, door particuliere of vreemdelingen gehuurde menschen de boom in het geheel mogen laten passeeren, dan die, niet alleen een bewys van hunne vryheid, maar boven dien een permissie briefje van de capitain, waar onder deselve sorteeren of bescheyden syn, konnen produceeren (Resolutie 20 Juny 1757).

15. Waar van de sabandhars gehouden sullen wesen in een apart boek pertinente aantekening te houden, mitsgaders daar op een duydelyke en klaare wyse bekent te stellen, dat al het voorschreeven hun gebleeken is en effect gesorteert heeft.

16. De licentien en andere geregtigheeden, welke de alhier ten handel komende scheepen en vaarthuygen, zelfs de Portugeese Konings schepen, die eenige koopmanschappen in hebben, 't zy op vragt, dan wel tot cargazoen, voor reekening van de scheepelingen zelfs ofte van andere, wegens anker- en zo genaamd koppen geld, de passen, item ton- of lastgeld, nevens de expeditie der losbrieven, etc. ten behoeven van d'Edele Compe,

de sabandhaars, den cassier van den generaalen ontfang en de verdere bediendens van de boom, als andersints, moeten betaalen, sullen eenlyk bestaan in de volgende. te weeten (Resolutie 9 May, 13 July en 11 September 1752, item advertissement 22 September en resolutie 19 February 1754).

17. Voor ider schip, jonk of minder vaarthuyg, komende van Canton, Nimpho, Aymuy, Tonquin, Cormandel, Bengalen en Macao, zonder reflexie op de groote, een hondert ryxdaalders, in dezer voegen te verdeelen:

	rds 60 : —	voor de Edele Compe en daar van:
		rds 25 : — voor ankeragie geld;
		» 10 : — » de pas;
		» 25 : — » het last geld;
	» 25 : —	» de sabandhaars, zo voor de losbrieven en pas, als andersints, in 't geheel;
	» 15 : —	tusschen den cassier van den ontfangst en de boomwagters te verdeelen, na dat daar van eerst zal afgehouden weesen rds $5\frac{1}{4}$ voor 't zegul en opgeld, dus eygentlyk maar $3\frac{1}{4}$ voor de cassier en $6\frac{1}{2}$ voor de boomwagters;
komt	rds 100 : —	in 't geheel (Dito).

18. Wel verstaande, dat de jonken, komende van Canton, Nimpho en Aymuy, daar en boven sullen moeten betaalen het volle koppen geld der manschap, met yder jonk overkomende, teegens $13\frac{1}{2}$ stuyvers yder kop (Instructie 31 November 1760).

18. Voor ieder schip, jonk of minder vaarthuyg van Siam, Cambodja, Pegu, Arakan, Padang, Malacca, Ambon, Banda, Ternaten, Maccasser, Timor, Baly, Badong, Kusamba en Katewel, groot thien lasten of daar boven, vyftig rds als boven, in deselve proportie te verdeelen, moetende 't zegul- en opgeld voor de pas tot $2\frac{1}{8}$ rds inselver voegen uyt het aandeel van den cassier en de boomwagters gevonden werden (Dito).

20. Dog vaarthuygen, komende van plaatsen, by de even voorgaande paragraaf vermeld, die geen thien lasten houden, sullen maar de helft of 25 rds betaalen (Dito).

21. Invoegen ook zoo veel of 25 rd^{s} sal moeten betaald werden voor yder vaarthuyg, komende van Palembang, Jamby, Johoor, Banjermassing, Mandhar, Bancalis, Sampit, Cayelie, Bliton, Behadjoe, Mandawe, Sumbauwa, Batte Barra, Rate, Indragiery, Rapat, Toenkal, Jillo, Riouw, Kottaringien, Bima, Siantan, Panboean, Rakan, Tambora, Soesoek, Assahan en Sampang, groot synde boven de agt lasten (Dito).

22. Dog, so veel niet kunnende vervoeren, sullen sy volstaan met de voldoening van vyfthien rd^{s}, alles als vooren te verdeelen (Dito).

23. Voor yder vaarthuyg, komende van plaatsen op Java's Oostkust, zo boven, als beneeden Samarang, sal moeten betaald werden thien rd^{s}, in volgende maniere te verdeelen:

rd^{s} 2 : —	voor ankeragie geld	ten behoeve van de Compagnie;
» 1 : —	» hoofd geld	
» 1 : —	» last geld	
» — : 24	» zegul geld	
» — : 3	» opgeld van 't zegul, ten behoeve van de parapheerders en collecteurs;	
» 4 : —	» de sabandhaars;	
» — : 12	» de pas, ten behoeve van den cassier van den generaalen ontfang;	
» 1 : 9	» de pas, ten behoeve van de boomwagters en schryvers;	
komt rd^{s} 10 : —	als vooren (Dito).	

24. Waar onder nogthans niet begreepen syn de prauw mayangs, welke maar de helft van 't bovenstaande of vyf rd^{s} sullen moeten betaalen (Dito).

25. Wanneer egter een vaartuyg, van Java's Oostkust alhier aangekoomen, niet weder derwaarts retourneerd, maar naar Macasser ofte eenige andere plaatsen om de Oost komt te vertrekken, waar van de pas op hooger zegul als de eerste geschreeven werd, als dan zal het meerder kostende van de zeguls of passen van 's Comp^{s} portie afgetrokken werden; gelyk daar en tegen, wanneer een Javaans vaarthuyg van hier naar eenige plaatsen vertrekt, werwaarts de pas op een kleynder

zegul geschreeven werd, van het different geene restitutie zal werden gedaan, maar het selve blyven ten behoeve van de Edele Comp^e (Ditp).

26. Eyndelyk moet een vaarthuyg, naar Bantam vertrekkende, betalen 27 stuyvers voor het zegul en opgeld van de pas en twaalff stuyvers voor de schryvers of negen en dertig stuyvers in 't geheel (Dito).

27. Zullende de inlandsche of andere, particuliere trafliquanten, boven het voorschreeven bedraagen en de gewoone tollen, waag- en redemtie gelden van de aangebragte en eenige uyt de vervoert werdende goederen, niets het allerminste, onder wat naam, door wie of ten wiens behoeve het ook weesen mogte, mogen werden afgevordert, maar in tegendeel alle giften of gaaven, bevoorens plaats gehad hebbende, moeten cesseeren, buyten het geene den sabandhaar van de door de vreemde Europeese natien uytgevoert werdende arak volgens het oude gebruyk geniet, en twee ducatons, die hem van ieder voor de eerste maal ingevoert werdende lyfeygen, gelyk onder 't hoofddeel van tollen en inkomsten gestatueert is, syn toegelegt, op poene van, by meerderen ontfang, de viervoudige waarde te verbeuren ten behoeve van den benadeelden persoon en arbitrale correctie (Dito).

28. En zal van de aankomende handelaars, niet alleen geenzints borgtogt mogen werden geëxigeert voor de betaaling van voorschreeven sommen, maar selfs werd het stellen van borgen tot het bewind over de ladingen positief eens voor al geinterdiceert, op poene van een amende van hondert ryxdaalders voor die zig als borge laten gebruyken, en ook zoo veel voor ieder bediende van de boom, die, daar van direct off indirect eenige kennisse gehad hebbende, zulx niet ten spoedigsten aan den heer Gouverneur Generaal, dan wel een der officieren van justitie komt aan te geeven; sullende deeze boetens tusschen den officier, die de calange zal doen, en den aanbrenger in gelyke portien verdeelt en daar en boven des laatstes naam, des begeerende, gesecreteert werden (Dito).

29. De sabandhaars moeten collecteeren en, even als de

voorsz. licentien, aan den ontfanger generaal al meede by een pertinente reekening 's jaarlyks verantwoorden de inkomende regten der door de vreemde natien, de Macaos en Manilhas-vaarders, als onder de pagt van den boom gehoorende, nogthans uytgesondert, alhier aangebragt werdende, gepermitteerde koopmanschappen; en welke inkomende regten als volgt bepaalt syn, te weten; van alle dranken en eetbare wharen, ter groote van een biervat of aam of iets meer als dat, 't zy bier, wyn, mom, ale, cieder, gerookte of gesoute visch, ingelegde of gedroogde fruytagien en ook de kassen ter groote van 150 tot 200 bouteilles, stuk voor stuk, vyfthien ryxdaalders en van spiegels, cabinetten, horologies en andere rariteyten 20 percento (Resolutie 10 Juny 1757, vergeleeken met de pagt conditien voor anno 1757—1758).

30. Waar en boven zy 's jaarlyks onder ultimo December aan de regeering moeten presenteeren een accuraate notitie van al het geene door vreemde Europeesen in dat afgeloopen jaar alhier aangebragt en weder vervoerd is, ten eynde daar van een afschrift aan de heeren Meesters over te senden (Resolutie 28 Maart 1754).

31. Op de vaarthuygen, komende van de na te meldene plaatzen, zullen geen meer manschappen mogen bescheyden weesen, als hier onder, na derselver onderscheyden groote, bepaald is, te weeten:

VAARTHUYGEN, GROOT VAN:	Mattrosen.	Maccasser. Passagiers.	Mandhaer. Passagiers.	Sumbauwa. Passagiers.	Tambora. Passagiers.	Bima. Passagiers.	Bouton. Passagiers.	't Eyland Baly. Passagiers.	't Eyland Borneo. Passagiers.	De Maleytse cust. Passagiers.
1 tot 5 lasten...	4	4	4	4	4	4	4	6	4	4
5 › 10 › ...	6	6	5	6	6	6	6	8	5	6
10 › 15 › ...	8	8	7	8	8	8	8	12	6	8
15 › 20 › ...	10	9	10	9	9	9	9	16	7	9
20 › 25 › ...	12	10	12	10	10	10	10	20	8	10
25 › 30 › ...	14	11	15	11	11	11	11	25	9	11

VAARTHUYGEN, GROOT VAN:	Mattrosen.	Maccasser. Passagiers.	Mandhaer. Passagiers.	Sumbauwa. Passagiers.	Tambora. Passagiers.	Bima Passagiers.	Bouton. Passagiers.	't Eyland Baly. Passagiers.	't Eyland Borneo. Passagiers.	De Maleytse cust. Passagiers.
30 tot 35 lasten...	16	12	16	12	12	12	12	30	10	12
35 » 40 » ...	20	13	20	13	13	13	13	35	11	13
40 » 50 » ...	30	14	25	14	14	14	14	40	12	14
50 » 60 » ...	40	15	30	15	15	15	15	45	13	15

(Resolutie 25 February 1755).

32. En sullen de sabandhaars daar op steeds attent moeten weesen, mitsgaders, by ontdekking, dat het aangebragte getal die bepaaling soo veel excedeerde, dat men reeden van argwaan heeft, daar van kennise geeven aan den heer Gouverneur Generaal (Dito).

33. Sy sullen ook van alle aankomende slaven, zo weegens haar naam, als de eygenaars derselve, een pertinent notitie boek moeten houden (Resolutie 7 Juny 1713).

34. Voorts zullen de nachodas der alhier ten handel komende vaarthuygen, op poene van 15 rd[s] boete ten behoeve van de armen, gehouden syn by hunne aankomst of uyterlyk binnen den tyd van vier etmaalen, aan eene der sabandhaars by namen op te geeven, niet alleen derzelver meede gebragte passagiers in 't generaal, maar ook in 't bysonder die geene, welke van intentie syn sig alhier ter needer te setten; moetende ten opzigte der laatste opgave zulx geschieden met assistentie van een der inlandsche officieren, onder welkers compagnie die nieuwe colonisten na haare onderscheyden natien eygentlyk sorteeren, en onder vertooning van een daar toe dienend certificaat van den gecommitteerde tot en over de saaken van den inlander; terwyl ook die, welke weeder van hier vertrekken en eenelyk ter negotie alhier syn aangekoomen, verpligt sullen weesen by hun vertrek daar van kennisse te geeven aan den gemelde sabandhaar, die daar van pertinente aanteekening sal moeten doen houden (Resolutie 25 February 1755).

35. Insgelyks sullen de sabandhaars by aankomst van vaarthuygen telkens accuraat moeten nagaan en examineeren, of de daar meede aangebragte manschappen, geweeren (gebrande, scherppuntige bamboesen daar onder begreepen) en verdere ammunitie van oorlog met de notitie op de passen komen te accordeeren, blyvende egter de verdere lading buyten hunne bemoeyenisse (Dito).

36. De sabandhaars zullen aan geene scheepen of andere vaarthuygen, die van hier willen vertrekken, passen mogen verleenen, voor en al eer hun ten genoegen zal gebleeken weesen, dat 's Heeren geregtigheid door den werkelyken eygenaar betaald sy, op poene van anders voor de versuymde betaling selfs aansprakelyk gehouden te werden (Dito).

37. Op de passen van vertrekkende scheepen of vaartuygen sullen de sabandhaars geene geweeren mogen bekent stellen, sonder daar toe alvoorens speciale permissie en consent van den heer Gouverneur Generaal verkreegen te hebben, onder welke geweeren egter niet sullen begreepen weesen de sodanige, die tot defensie van 't schip of vaartuyg, waar voor de pas gevraagt werd, klaarblykelyk noodsaakelyk vereyscht werden (Resolutie 29 December 1752).

38. En sullen de vaarthuygen, naar Timor vertrekkende, niet meer dan ten hoogsten twee hondert ℔ buskruyt, met het daar toe benoodigde scherp, mogen vervoeren, op poene van confiscatie en een duysent rd[s] boete voor de diacony armen alhier (Resolutie 15 November 1763).

39. Waar en boven by de passen, die aan de vaarthuygen in 't generaal verleent werden, duydelyk mentie zal moeten gemaakt werden van de restrictien en poenaliteiten, van en op den particulieren en verboden handel gesteld (Resolutie 13 April 1758).

40. Om het te leur stellen van het oude verbod, dat geene particuliere vaarthuygen, van de groote Oost komende, Java's Oostkust mogen aanloopen, so veel mogelyk is, voor te komen, werd de sabandhaars gelast, telkens by aankomst van burger vaarthuygen uyt Ambon of Banda, nauwkeurig te inquireeren,

of ze ook ergens tusschen beyde syn aangeweest; en, zo ja, wat hen tot 't overtreeden deezer interdictie bewoogen hebbe, met ordre om, so sy daar omtrent iets onbehoorlyks ontdekken of vermeenen te mogen suspecteeren, daar van dadelyk aan deze regeering kennis te geeven; dog, de enquesten geen zaken van attentie of nader onderzoek uytgeleevert hebbende, een maal 's jaars, met het eynde van December, van berigt te dienen weegens de naamen, monture, lading en equipagie van de burger vaarthuygen, die hier van Ambon en Banda aangeland of van hier derwaarts vertrokken zyn (Resolutie 13 Augustus 1764).

41. Egter sullen de sabandhaars geene passen mogen verleenen aan vaarthuygen na Macao of eenige plaatsen in China (Resolutie 2 Juny 1763).

42. En sullen de vertrekkende burger vaarthuygen, voor dat hun pas erlangen, des noods, met assistentie van twee kaffers of geregtsdienaars van den water fiscaal, moeten werden gevisiteerd, of ook eenig volk van de Comp^e^ of van vreemden vervoeren (Resolutie 2 Juny 1761).

43. Van de verleende passen naar de groote Oost, Java, Cheribon, Bantam, de Westkust, etc. moet hier notitie gehouden werden, om deselve teegens de van die plaatsen ontfangen werdende notitien te confronteeren; en welke confrontatie sal weesen van 't departement van den ontfanger generaal en de sabandhaars (Resolutie 10 Augustus 1761).

44. Het geschut van particuliere vaarthuygen mag, aan de wal gebragt werdende, niet in de huyzen of elders, dan alleen op de daar toe gestelde plaats op de sabandhâry bewaard werden, op poene van, boven confiscatie, na exigentie van saken en met een geldboete en ook aan lyf en leeven te zullen gestraft werden.

45. De ontfanger genéraal sal by syne aanstelling moeten afleggen den volgenden eed:

Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, myne souverainen, syn doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie en de heeren Bewindheb-

heren der geoctroyeerde Oostindische Comp[e], mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw te weesen; 's lands middelen en geregtigheeden na myn uyterste vermogen te helpen bewaaren, mainctenceren en bevorderen; niemand boven de ordinaire thollen, licentien ofte impositien iets te eysschen, exigeeren ofte af te dwingen ofte zulx van andere gedoogen, directelyk of indirectelyk; 't bedraagen der inkomsten aan niemand, als die 't behoort, te openbaren; en voorts generaalyk my sodanig in deese bedieninge te quyten, als een eerlyk en vroom man toestaat en betaamt; dat sal ik niet nalaaten om haat ofte gunst, schade ofte profyt ofte eenig ding ter weereld

Zo waarlyk moet my God Almagtig helpen.

VAN DEN GECOMMITTEERDE TOT DE ZAAKEN VAN DEN INLANDER.

1. Aan den gecommitteerde tot de saken van den inlander zal gedemandeert blyven de informatie en decisie, op approbatie van den heer Gouverneur Generaal, van alle civile en huyselyke zaaken, die, welke de godsdienst en de huwelyken der inlanders betreffen, daar onder begreepen, nevens alle diergelyke, welke althoos door denselven en de inlandsche capitains, nevens de hoofden van de campongs, etc. zyn afgedaan geworden, in zo verre die komen voor te vallen ten platte landen, boven de buyten posten Meester Cornelis, Anké en de Qual, de rivier Maronde en 't land Tana-Abang, 't zy onder Mahometaanen en Chineesen of andere onchristenen, als ook by de campongs volkeren onder den anderen, invoegen als van ouds, directelyk blyven sorteeren (Placaat 13 December 17..).

2. Behoudens egter, dat het aan parthyen vry zal staan, indien sy te samen of een derselver, 't zy aanlegger of verweerder, zulx begeeren, hunne zaak direct by Scheepenen ter rolle te brengen, ingevallen van boven de gelds waarde van vyff ryxdaalders, zonder dat den inlander zig zal mogen addresseeren aan commissarissen van kleene geregts zaaken,

wier jurisdictie sig niet boven Meester Cornelis uytstrekt (Dito).

3. De Landdrost zal niet vermogen syne bediendens buyten de voorsz. bepaalde limiten eenige exploicten of arresten te doen dirigeeren, maar dat ten eenemaal moeten overlaten aan den gemelden gecommitteerde (Dito).

4. En blyft inselvervoegen aan den laatstgenoemde geinterdiceert sig, om wat reeden of op wat voorwendsel het ook weesen mogte, in eenige saaken, hoe ook genaamt, beneeden de voorschreeven regtscheydinge voorvallende, 't zy onder Chineesen, 't zy onder Mahometanen, in te wikkelen, alleen uytgezondert de zodanige, dewelke in de gezamentlyke inlandsche campongs of wyken onder het daar toe gehoorende volk mogten ontstaan, als gelyk van ouds directelyk onder meermelde gecommitteerde alleen blyvende sorteeren, in so verre maar civile ofte huyselyke saken syn (Dito).

5. De capitains der inlandsche natien sullen buyten dese stad niet alleen alle inlanders, die na neegen uuren sonder brandend ligt, bysonder met eenig geweer, hunne campongs willen passeeren of wel daar omtrend op 's Heeren weegen bevonden werden, 't zy met goedheid of met geweld, moeten opvatten en aanhouden om den volgenden dag aan den Landdrost te werden overgegeven; maar ook, wanneer sy kondschap van zodanige parthyen komen te erlangen, sullen sy deselve buyten hunne campongs te keer gaan en apprehendeeren of wel, in cas van resistentie, sonder scrupule onder de voet stooten, mits daar van den volgenden morgen kennis geevende aan den Landdrost (Dito).

6. Geen inlander, sonder onderscheyd, van wat natie of gezindheid hy zy, binnen de limiten van 't koningryk Jacatra woonende, mag voeren, gebruyken, nog aanhouden eenig schiet geweer op de land weegen, velden en in de bosschen; en zullen alle de geene, die in voorsz. landen woonagtig en eenig schiet geweer meester syn, het selve binnen ses maanden moeten brengen by den gecommitteerden van den inlander, op poene van confiscatie en arbitraire correctie (Placaat 4 January 1746 en 30 December 1750).

7. Dog aan de inlandsche hoofden, de opsigters of mandhadoors der landeryen en zuykermolenaars werd een bepaald getal van zulk schiet geweer toegestaan, mits aangeevende aan de voorsz. gecommitteerde en daar voor ook responsabel blyvende, op poene als vooren.

VENDUMEESTERS.

1. Niemand, dan de door deze regeering aangestelde stads vendumeesters, sal eenige particuliere vendutien, 't zy binnen of buyten 's huys, in 't publicq of ondershands, mogen houden, selfs niet de secretarissen der respective collegien, den curator ad lites ofte andere, die daar toe amptshalven geauthoriseerd syn, dan in so verre dezelve geschieden van 's Heeren weegen, uyt kragte van verkreegene executie of wel weegens eenige boedels, in hunne voorsz. geauthoriseerde qualiteiten onder hunne administratie synde (Resolutie 23 September 1746).

2. Opdat de vendumeesters niet door het houden van den verkoop van goederen by wege van lotery in hun geregtelyk salaris werden verkort en om andere goede reedenen werd het aanregten en houden van loteryen buyten speciaal verlof deser regeering verboden op een boete van 500 rd^s, ten behoeve van de diacony armen, te verbeuren, zo wel voor den houder, als die geene, die er syn huys of thuyn toe mogte geleend hebben (Biljet 31 Maart 1763).

3. De vendumeesters sullen voor het aanslaan van de biljetten, den uytroep of becken slag, 't gebruyk van de tafel en 't zeyl, den afslag en 't geene verder daar van dependeerd, niet meer voor salaris genieten, als:

van particuliere persoonen, van vaste en onroerende goederen:

de vendumeesters..........................	$1^9/_{10}$ procentos,
» afslager..............................	$^{19}/_{40}$ »
» castelyn van 't heeren logement.....	$^1/_8$ »
maakt.......	$2^1/_2$ ten hondert,

van losse goederen en roerende do^s:

de vendumeesters...	4	procentos,
den afslager	1	procento,
of te samen	5	procentos.

En van 's Comp^s lywaaten, manufactuuren en andere, losse goederen:

de vendumeesters	3	procentos,
den afslager	1/2	procento,
de beyde oppercooplieden van 't casteel	1	»
» administrateur in 't kleeeden pakhuys	1/2	»
ofte te samen	5	procentos,

buyten een per mille voor de armen; mits dat de vendumeesters en afslager, ider na rato van hun aandeel in 't voorschreeven salaris, sullen moeten respondeeren voor het inkomen der penningen of het procedido der vendutien, welke zy binnen den tyd van vier maanden na het houden der vendutien sonder manquement moeten verantwoorden, daar en soo het behoort; dog ten laste der godshuysen mogen sy geen salaris opbrengen en van de verkoopingen met tusschen komste van geswooren makelaars sal hier na onder hun hoofddeel werden gesprooken (Oude statuten, resolutie 5 September 1648, 8 October 1691, 23 July 1737, 12 Augustus 1746, 9 May 1752, 18 November 1757 en 14 July 1761).

4. En zullen de vendumeesters uyt dien hoofde by 't aanvaarden hunner bediening behoorlyk cautie moeten stellen, ter somma van thien duysent rd^s ieder, en de afslager voor vyff duysent rd^s, ten behoeve van de Comp^e en ten genoegen der vendumeesters, die in allen gevallen direct verantwoordelyk blyven voor de geproflueerde penningen (Resolutie van Schepenen 3 November 1685 en 21 Maart 1766).

5. En zal den afslager voortaan geene vendugelden mogen invorderen als op de origineele rollen, die door den vendumeester onderteekent en met syn cachet aan een draat verzegelt syn; gelyk hy ook gehouden sal weesen, niet alleen de betaalingen, 't zy hy die in 't geheel of ten deele ontvangt, telkens, ter presentie van den betaalder, in margine van de schuldpost

behoorlyk met de datum te noteeren en onderteekenen; en egter, als het tot meerder gerustheid gerequireert werd, ook een quitantie af te geeven; maar ook dagelyks de ontfangene gelden aan den vendumeester onder behoorlyke recipisse te tellen en vervolgens die rollen, na liquidatie, over te geven om door hem by den andere ingebonden en bewaart te werden (Resolutie 16 Augustus 1709).

6. Ook sal den afslager, tot meerder gerustheid, so van de vendumeesters, als de ingezeetenen, van dewelke hy de vendugelden komt op te haalen, en om hem te meer tot getrouwheyd in syn dienst te verbinden, voortaan by Scheepenen moeten b'eedigt werden (Dito).

7. Soo als dat ook ten reguarde van der vendumeesters klerk sal moeten plaats hebben.

8. En sullen de voorschreeven borgtogten niet langer duuren dan ses maanden na haar overlyden of demissie, mits daar omtrent het selfde observeerende, als onder den titul van deurwaarder en stads boode weegens de borgen van dese bediendens is gestatueert (Resolutie 7 November 1695).

9. By aldien eenige onroerende goederen, by vendutie opgeveylt, op de begeerte der eygenaars of hunne gemagtigdens opgehouden, dog naderhand, binnen den tyd van een maand, onder 's hands verkogt werden, zal des niet teegenstaande aan de vendumeesters en afslager het volle salaris, boven bepaald, moeten uytgekeerd werden (Resolutie 5 September 1648).

10. 't Selfde sullen ook subject weesen alle roerende goederen, in so verre die ten selven dage, dat ter vendutie opgeveyld en opgehouden syn, onder 's hands verkogt mogten werden (Dito).

11. De geoctroyeerde societeyt tot den handel in amphioen, voor soo verre die whare aangaat, zelfs vendumeester synde, sal, even als alle de geene, die tot het houden van geregtelyke verkoopingen bevoegt syn, met betrekking tot de koopers behouden het regt van parate executie, tot ses maanden na den dag der verkooping toe, te weeten, na voor afgegaane insinuatie en renovatie door den bode, mitsgaders een dag-

vaarding voor den regter, daar het behoort, om de executie te zien decerneeren (Resolutie 31 July 1761).

12. Insgelyks sal de boekhouder van de bank courant en bank van leening, als vendumeester van de by dezelve verkogt werdende goederen, mede preferentie en 't regt van parate executie hebben, invoegen hy zig ook ten opsigte der publicque verkoopingen naar den verderen inhoud van dit hoofddeel zal hebben te reguleeren.

13. De voorschreeven vendumeesters en afslager, nevens alle verdere beamptens, tot het houden van openbaare verkoopingen bevoegt, sullen zig stiptelyk moeten reguleeren naar 't geene onder secretarissen van justitie en andere hoofddeelen, met relatie, so tot het selfs mynen of laaten mynen door vreemde Europeesen, als andersints, is gestatueerd.

14. De vendumeesters en alle andere, die amptshalven tot het houden van openbaare verkoopingen, 't zy vrywillig of by weege van executie, geregtigt syn, sullen niet mogen verkoopen eenige wynen, bieren of andere, diergelyke Europeese dranken, die bedurven, zuur, hard of aangestooken syn; maar, alvoorens eenige Europeese dranken op te veylen, deselve te proeven, ter ontwaaring of er geen het minste bederf aan gekoomen sy, op poene van, contrarie doende of eenige dranken ongeproeft voet stoots verkoopende, te sullen vervallen in eene boete van 500 rd[s] ten behoeve van den officier, die de calange sal doen, welke boete ook den kooper van bedurvene dranken sal verbeuren, gelyk meede de officieren van justitie, by aldien sig ten deesen opsigte aan oogluyking of pligt versuym mogten schuldig maaken.

15. Vendumeesters sullen met de intreede van hun ampt den navolgende eed by Scheepenen moeten doen.

Ik beloove en sweere, dat ik den staat der Vereenigde Nederlanden, syne doorlugtigste Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, nevens de heeren Bewindhebberen der geoctroyeerde Oostindische Comp[e], mitsgaders den heere Gouverneur Generaal en de Raaden van India, als ook deze steede

gehouw en getrouw zal weesen; dat ik myn uyterste naarstigheid en devoir aanwenden sal, dat de goederen, die by my worden afgeslagen, ten duurste werden verkogt; dat ik op vendutien niet koopen of mynen sal voor my selven ofte voor anderen, directelyk, nogte indirectelyk; en dat ik my voorts, in 't geene myn ampt sal aangaan, onpartydig en getrouw dragen, mitsgaders de ordonnantien, my voorgesteld, punctueelyk agtervolgen sal.

So waarlyk helpe my God Almagtig.

VAN DE GESWOOREN MAKELAARS.

1. Ten eersten sal niemand vermogen eenige wettige makelaardye, 't zy in koopmanschappen, wissel, assurantie, actien, crediten ofte andersints, te exerceeren, onder wat pretext het ook soude mogen wesen, sonder alvoorens daar toe specialyk by de Edele hooge regeering deser landen gecommitteerd te syn (Instructie 12 Augustus 1746).

2. Sullen derhalven op het makelaardyschap van de geene, die daar toe niet geauthoriseerd zyn, op derselver registers en aanteekeningen geen geloof geslaagen, nog by de banken van justitie daar op regt gedaan mogen werden, verder als een getuyge (Dito).

3. Een makelaar sal synen meester, 't zy kooper of verkooper, in alle opregtigheyd dienen en synen last ten meesten profyte desselvs getrouwelyk uytvoeren (Dito).

4. Sal mede gehouden syn al zulken last, als hem van iemand, voor zo veel zyn bedieninge raakt, zoude mogen gegeeven werden, hoedanig deselve ook sy, secreet te houden en aan niemand te openbaaren, 't zy hy deselve van eenige weeskinderen ofte andere, onder voogdye staande, die haar meubile ofte inmeubile goederen zogten te veralieneeren, bekomen hadde, in welken gevalle hy haare momboirs ofte voogden van synen last zonder eenige simulatie behoorlyk adverteeren sal (Dito).

5. Sal niet vermoogen eenige wharen ofte koopmanschappen, in conformité van syne last geprocureerd hebbende, by hem

te houden om met deselve een goed vriend ofte andere als zynen eersten meester te beneficeeren ofte aan iemand van eenige voorvallende parthyen de voorpresentatie te doen tot prejuditie van andere, op poene van privatie van zyn officie (Dito).

6. Sal een makelaar mede niet vermogen op eenig contract van twee diverse koopluyden, na een en deselfde whaaren staande, twee goodspenningen te ontfangen; nog, zo lange iemand in 't bedenken van een saake staat en de handeling niet opgezet is, een ander meester daar over aan te neemen, op poene van een hondert rd[s] ten behoeve van de burger officieren, namentlyk den Baljuw en de Landdrost, ider in syn district (Dito).

7. Sal meede niet vermoogen eenigen koophandel te dryven ofte in eenige koopmanschappen part of deel te hebben, nogte hem met eenige factorien bemoeyen, directelyk ofte indirectelyk, op poene van arbitrale correctie (Dito).

8. Maar zal hem moeten laaten vergenoegen met zulke salaris ofte loon, als op het makelen alreede gesteld is, te weeten: een half ten hondert van goud, silver, obligatien, actien, etc. ende een percent voor al het overige, en die hier namaals nog soude mogen gesteld werden, te betaalen door den kooper en verkooper, elk de helfte, ten ware anders geconditioneerd wierd, sonder dat hy, makelaar, die tax sal mogen vermeerderen ofte minder, als hem toegelegt is, van iemand te pretendeeren (Dito).

9. Welk salaris een makelaar, last bekomen ende uyt kragte van dien eenige parthyen opgeloopen hebbende, ook sal genieten, indien de contracteerenden daar na, 't zy om geen courtagie te geeven of andersints, sonder behulp van den makelaar eenige parthyen slooten, invoegen of hy present by het contract geweest waare (Dito).

10. De geswooren makelaars sullen, nevens de vendumeesters, assisteeren by den openbaare verkoop van inmeubilaire of geene huysraad synde goederen, waar van sy de maneance hebben (Dito).

11. Daar onder sullen begreepen weesen alle verkoopin-

gen van negotie goederen in 't gros, by pakken, dan wel op syn allerminst by corgies van 20 stukken (Dito).

12. Vendumeesters zullen van diergelyke openbaare verkoopingen, met tusschen komste van een gesworen makelaar geschiedende, maar in reekening mogen brengen twee en een half percentos, waar van vendumeesters, te samen met den makelaar, sullen genieten twee en een quart ten hondert, te verdeelen: drie vierde of een en elf sesthiende voor den eerste en een vierde of neegen sesthiende voor den laatste, sullende de de afslager 't overige quart percento genieten; dog omtrend andere mobilia en koopmanschappen, buyten bemoeyenisse der makelaars verkogt werdende, blyft het salaris gereguleerd, als onder vendumeesters, § 3, is gezegt, buyten het een per mille voor de armen, dat in alle gevallen boven het bepaalde venduloon moet betaald werden (Dito).

13. Het zal de makelaars geoorlooft syn zig te laaten employeeren tot mercantile commissien voor lieden buyten 's lands, mits dat ze in al sulke saken niet zullen vermogen te fungeeren als makelaars (Dito).

14. Zal een makelaar mede niet vermogen te staan over eenige koop of contract, hoedanig het zelve zoude mogen syn, als hy weet, dat de contractanten of een van hen insuffiçant zyn, gelyk hy sig meede niet sal mogen bemoeyen met eenige contracten, die frauduleus, bedriegelyk, dubbelsinnig en valsch syn en teegen de gemeene wetten, statuten, placcaaten ende ordonnantien syn strydende (Dito).

15. Sal gehouden zyn goed en pertinent register te houden van alle contracten, die hy zoude mogen aangaan, daar inne distinctelyk aanteekenende de naamen van de beyde contractanten, tyd, qualiteyt en quantiteyt, mitsgaders de conditien van contracten, waar van hy, des versogt zynde, parthyen aan weeder zyden extract geeven sal (Dito).

16. En op dat het geene voorschreeven is, religieuslyk naar gekomen werd, zullen de makelaars voor de exercitie van haar ampt den naarvolgenden eed doen.

Eed voor den makelaar.

Ik belove ende sweere, dat ik al sulken last, als my van iemand, die eenige contracten, myne bedieninge aangaande, hoedanig die ook zoude mogen zyn, zal gegeeven worden, aan niemand zal openbaaren, maar alles secreet houden;

dat ik, 't zy koper ofte verkooper, die my employeert en zoude mogen versoeken, getrouwelyk dienen en synen last punctueelyk nakomen sal.

dat ik, van ymand last bekomen hebbende, zyne versogte wharen, goederen en koopmanschappen voor geen andere vriend, op hoope van meerder profyt, zal ophouden, nog aan iemand van de parthyen, die my zouden mogen voorvallen, de voorpresentatie doen;

dat ik geen koophandel dryven ofte in eenige koopmanschappen part of deel sal soeken te hebben, nog ook eenige factorien doen, directelyk of indirectelyk;

dat ik my zal contenteeren met al zulken loon, als alrede op het makelen gesteld of hier namaals nog soude mogen gesteld werden, sonder min of meer van iemand te pretendeeren;

dat ik geen contracten, die valsch, abusief ende tegen de gemeene regten, statuten, placcaaten en ordonnantien syn strydende, met iemand zal aangaan, maar my in alles zo dragen sal, als een goed, getrouw ende vroom makelaar toestaat ende betaamt.

Zo waarlyk moet my God Almagtig helpen (Dito).

VAN DEN KEURMEESTER VAN KALK EN STEEN.

1. De keurmeester van kalk en steen moet sig stiptelyk reguleeren naar het gestatueerde onder den titul van ykmeester, articuls 6, 15 en 16.

2. Sonder speciale permissie deeser regering mogen geen steen- en panne backeryen, nog kalk branderyen opgezet of gebruykt werden, op verbeurte van twee hondert rd^{s} voor de

armen en demolitie van deselve, waar op den keurmeester gehouden is te letten (Placaat 24 July 1696).

3. In 't backen van steen en dak pannen zal men sig moeten reguleeren naar de daar toe gemaakte en, so wel in 't stadhuys, als by den ykmeester berustende formen, waar van de gemeene metselsteenen, behoorlyk gebacken zynde, zullen moeten houden 10 duymen in de lengte, vier en drie quart in de breedte en twee duymen in de dikte; dog de zoo genaamde rollaag steenen moeten van deselfde lengte en breedte, dog van fynder substantie en een quart duym dikker, net in den haak gemaakt en harder gebakken werden om tot fondament te kunnen dienen; en de vloersteenen sullen, na mate van haar verscheyden groote, ook een behoorlyke dikte moeten houden, na de volgende bepaalingen, te weeten:

vierkante vloersteenen:

van	11	duymen	diameter	1¼	duym	dik;
»	14½	»	»	1⅜	»	»
»	15½	»	»	1½	»	»
»	16	»	»	1⅝	»	»
»	18	»	»	1⅜	»	»
»	24	»	»	2	duymen	dik;

ses kante vloersteenen;

van 16 duymen diameter 1¾ duym dik (Oude statuten en resolutie van Schepenen 28 July 1731).

4. Ook zullen de pannen hare groote en fatsoen moeten hebben conform het patroon, daar toe beraamd en gearresteerd by resolutie deser regeering van den 3en Augustus anno 1700.

5. En sullen de steen- en panne backers niet vermogen eenige steenen en pannen te maken als in gelyke formen, op poene van thien rds ten behoeve van den keurmeester (Oude statuten).

6. Wordende den keurmeester expresselyk gelast goede toezigt te neemen, dat de steenen en bysonder de pannen van goede, wel bereyde kley gemaakt, mitsgaders behoorlyk hart en klinkende gebacken werden (Dito).

7. Aangaande de kalk, deselve sal, sonder eenige aarde of zand daar onder te mengen, gebrand en na behooren gezift moeten werden (Dito).

8. En op dat alle frauden hier teegens te beeter geweert mogen blyven, zal niemand eenige steen-, panne- ofte kalk ovens mogen openen, als die bevoorens by den keurmeester bezigtigt syn; gelyk ook den keurmeester, om alle collusie, die hier inne gepleegd zoude kunnen werden, zoo veel doenelyk voor te komen, niet zal vermogen iemand consent tot het openen van zoodanige ovens te geeven, als met voorweeten van den Balliuw (Dito).

9. Den keurmeester, tot het besigtigen van eenige steen- ofte kalk ovens geroepen werdende, zal gehouden weesen de luyden daadelyk, zonder lang dilay, voort te helpen, op vergoedinge van de schade, die deselve door syn versuym zullen komen te lyden; zullende voor 't visiteeren van yder steen- ofte kalk oven genieten een rd^{s} (Dito).

10. Alle de steen, pannen en kalk, die contrarie deze ordonnantie gebakken, gebrand, of de ovens, die indiervoegen geopend zullen wesen, zal, op aanklagte van den Balliuw, by Scheepenen verbeurt verklaard en prys gemaakt werden, een derde voor den keurmeester, een derde voor den Balliuw en het resteerende derde part voor de kerk (Dito).

11. Zoo dat de keurmeester niet zal vermogen met eenige steen bakkers of kalk branders over haare fouten te composeeren, veel min eenige steenen ofte kalk op eygen authoriteyt aan te slaan, op privatie van syn ampt (Dito).

12. Insgelyks sal de keurmeester de gewoone permissie briefjes tot het branden van kalk op geen andere dagen moogen verleenen dan den eersten, thienden en twintigsten dag van elke maand, invoegen de kalk branders eenelyk op die tyden en dan ook niet anders als des avond na thien uuren zullen moogen branden, op poene van een hondert rd^{s} voor ider reyse, dat deze ordre zal werden overtreeden, te verbeuren ten behoeve van den officier, die de calange zal doen; werdende ten dien eynde, zo wel de vier officieren van justitie, als den fabrycq, die ordinair keur-

meester van kalk en steen is, gequalificeerd om, sonder onderscheyd, de overtreders te bekeuren (Resolutie 15 Juny 1756).

13. En ten eynde alle willekeurige en excessive prys bepalingen door de steen- en panne backers voor te komen, zullen de duysent metselsteenen niet hooger als ryxdaalders vier en een halve, van 48 swaare stuyvers, en de duysent zo genaamde rollaag of fondament steenen, zo wel als de 1000 dakpannen tot 7 rd^s mogen verkogt werden, op poene voor die geene, welke meer neemt als de voorsz. uytterlyke prys, dat denselven voor de eerste maal zal verbeuren, te weeten: de steen- en panne backers 45 rd^s voor ieder laxa metselsteenen en 7 rd^s voor ieder 1000 rollaag steenen of dakpannen, die de sodanige boven de gestipuleerde prysen sal hebben verkogt, de helfte voor de armen, de wederhelfte voor den officier, die de calange doet; en voor de tweede maal, dat de steen backers van hunne respective privilegien tot 't backen van steenen en pannen sullen werden versteeken en gedepossideert (Resolutie 5 November 1745, 7 April 1750, 7 April 1758, ordonnantie van Schepenen 26 September 1728 en 24 November 1745).

14. Op gelyke poenaliteit zal ook voor de volgenden niet meer mogen bedongen of in reekening gebragt werden, als:

voor duysent groote vloersteenen:

van sesthien duym hondert dertig rd^s, mits tweemaal gestreeken of verglaast zyn;

van elff duym neegenthien rd^s;

deselve tweemaal gestreeken of verglaast zynde, vyf en twintig rd^s;

't duysent nokpannen thien rd^s;

't duysent vorst pannen twaalff ryxd^s (Dito).

15. En zullen de respective kalk branders alle leverantien van kalk, sonder onderscheyd, 't zy dat die aan de Comp^e of aan particulieren geschieden, moeten doen met de daar toe geordonneerde houten balien, die, even als andere maten, 's jaarlyks op 't stadhuys moeten g'eykt werden, de vyf balien voor een rd^r, sonder eenige andere maat te mogen gebruyken, op verbeurte van een hondert rd^s ten behoeve van den geenen,

die de calange sal doen, waar toe alle officieren van justitie, so wel als den keurmeester, en verder een iegelyk gequalificeerd werd (Advertissement 18 Augustus 1763).

16. Inselvervoegen werd verbooden voor de tombak of roede kraal steen, soo als die aan de kalkbranders werd geleevert, meer te neemen als 16 rd^s, op poene, dat de steen haalders, by 't contrarie, voor de eerste maal sullen verbeuren 16 rd^s voor ider hooger verkogte roede kraal steenen, de helfte voor de armen en de weder helfte voor den officier, die de calange doet, en voor de tweede maal, dat haare vaartuygen sullen werden geconfisqueerd en haar nooyt weeder gepermitteerd die neering by der hand te neemen (Resolutie 5 November 1745 en ordonnantie van Schepenen 24 September 1745).

17. Den keurmeester van kalk en steen sal op syne aanneeminge den onderstaande eed doen.

Ik beloove en sweere, dat ik de articulen myner ordonnantie als keurmeester punctueelyk agtervolgen en naarkomen sal, mitsgaders my verders in deese bediening na myn beste verstand en weetenschap dragen sal, sodanig als een eerlyk man toestaat en betaamt.

So waarlyk helpe my God Almagtig.

VAN DE KEURMEESTERS EN TAXATEURS OF WAARDEERDERS DER VASTE GOEDEREN.

1. Tot gerief der gemeente sullen althoos twee expresse persoonen tot taxateurs der vaste goederen benoemd en gehouden werden.

2. Welke daar voor zullen genieten een percento, excepto van de huysen en erven binnen de stad, die onder Weesmeesteren mogten verbonden werden, voor welker taxatie zy maar een quart percento mogen in reekening brengen om, ingevallen daar op geld beleend wierd, door den versoeker, dog ingevalle van afwysing, uyt de overwonne renten ter weeskamer aan haar betaald te werden.

3. En zal dit salaris onder hun beyde in eguale portien moeten verdeelt werden.

4. De voorsz. taxateurs sullen by de aanvaarding hunner bedieningen moeten afleggen den volgende eed.

Ik beloove en sweere, dat ik den staat der Vereenigde Nederlanden, syne doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en Raden van India gehouw en getrouw sal weesen; dat ik my in 't taxeeren of schatten der vaste goederen aan de eene zyde door geen aansien, gunst of sollicitatie, veel min corruptie van iemand, en aan de andere kant door geen vyandschap, haat, ongunst of wat dies meer zou mogen weesen, sal laaten bekooren, misleyden en vervoeren; maar dat ik integendeel sonder aanschouw van persoonen, volgens myn beste kennisse en wetenschap, de voorsz. vaste goederen naar haar regte waarde sal taxeeren en priseeren; mitsgaders my voorts in deese bediening sodanig gedragen, als een eerlyk en vroom man toestaat.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

VAN DEN ROOYMEESTER.

1. Tot voorkominge van alle disordre en ongereegeldheeden in het timmeren van huysen en pedacken, mitsgaders tot weering van questien en geschillen, daar uyt ontstaande, is een rooymeester gesteld (Oude statuten).

2. Niemand sal dierhalven vermogen eenige timmeragie, komende aan een anders erf, aan te leggen, ten sy den rooymeester bevoorens daar over aangesprooken en het fondament behoorlyk gerooyd zy, al waare het ook, dat te vooren een huys ofte pedak op deselfde plaats gestaan hadde (Dito).

3. Gelyk dan ook niemand, in conformité van de voorschreeve rooyinge het fondament gelegt en de noten gesteld hebbende, met syn timmeragie weder zal vermogen voort te vaaren, dan na dat hy den rooymeester andermaal daar over

geroepen zal hebben om te komen sien, of in 't leggen des fondaments zyne rooyinge behoorlyk agtervolgd zy geworden, beyden op poene van thien rd^{s}, door de werkluyden te verbeuren, en boven dien te sullen moeten verleggen of vermaaken, 't geene buyten de royingen bevonden zal worden gelegt of gemaakt te syn (Dito).

4. Omme alle perykel van brand, zoo veel doenelyk, voor te komen werd verbooden eenige ovens, fornuysen, arak ketels en diergelyke te maken of te stellen, dan met kennisse van den rooymeester, insgelyks op voorsz. poene (Dito).

5. Gelyk dan om voorsz. reedenen geinterdiceert is, dat geene araks branderyen aangelegd zullen werden dan op de burgwallen, daar water voor by loopt, en na verkreegen consent van deze regeering (Dito).

6. By aldien iemand het fondament van syn voorgenoomen timmeragie lager wil leggen als dat van syn buurman, zo zal denselven alvoorens gehouden weesen zyn buurmans huys van buyten te versorgen, zo met stutten als anders, naar 't goeddunken van den rooymeester, op arbitrale correctie en vergoedinge van de schade, die zyn buurman daar by mogte komen te lyden (Dito).

7. En die met syn timmeragie zyn buurmans huys, dak, goten ofte andersints beschaadigt heeft, zal gehouden weesen het selve ten synen kosten weeder te doen repareeren (Dito).

8. Wie een gemeene muur timmert of repareerd, die door syn buurman bequaam geoordeeld werd ofte waar in niet gevonden werden eenige ankers of balken van syn buurman, zal zulks moeten doen op syn eygene kosten; dog, synen buurman naderhand op of aan deselve timmerende of reeds daar op of teegens aan gebouwd hebbende, wanneer naderhand door den rooymeester voor beyde onbequaam werd gekeurd, zoo zal al sulken muur op gemeene kosten moeten afgebroken en weder vernieuwt werden, ter arbitrage van den rooymeester voormeld (Dito en resolutie 3 May 1726).

9. Niemand zal vermoogen eenige vensteren te setten ofte ligt te scheppen over eens anders erf, lager aan den grond

als agt voeten, te weten binnen het huys, daar dezelve gezet syn (Dito).

10. De gemeene heyning muuren sullen niet hooger, nog lager moogen wesen als agt voeten, gemeeten uyt het hoogste erff, ten waare met gemeen verdrag (Dito).

11. Buyten de rooying moogen geene planken off houte timmeragien, zo voor, als ter syde de huysen binnen de stad en dies voorsteeden, 't zy boven of beneeden, gemaakt worden, op poene van demolitie (Resolutie van Schepenen 16 July 1791).

12. Niemand mag eenige hout zageryen houden of hout, steen, bamboesen, etc. op de wal leggen, als ter plaatze, daar toe gedestineerd, op poene van 25 rd[s], zo menigmaal daar over bekeurt sal worden (Oude statuten).

13. Met uytsondering, dat ider vrystaan sal syn hout te leggen, sagen en bewerken, daar het selve van meeninge is te vertimmeren (Dito).

14. De burgwallen sullen van de huysen af moeten wateren, maar de straten sullen ter weeder syde haare gooten en naar deselve hunne afwateringen hebben (Dito).

15. De huysen en erven in de Heeren en Princen straat sullen voor hunne stoepen een gemetselde en met steen gevloerde goot moeten hebben, breet 1 $^{1}/_{4}$ voeten en diep na proportie van de afwateringe (Dito).

16. Op alle het welk en 't geene voorts nog onder andere hoofddeelen van deesen aard te vinden is, zal den voorsz. rooymeester gehouden weesen goed reguard te neemen (Dito).

17. De rooymeester sal almeede moeten observeeren, dat, by vernieuwing of vertimmering van huysen of. pedakken binnen deese stad, alle muuren van voor- en agter gevels, item zyd- of scheymuuren tusschen bysondere huysen, wel swaarder, maar niet ligter werden gemaakt als van een geheele steen in dikte, verstaande van onder uyt het fondament tot de geheele hoogte van het gebouw, op poene, dat de geene, die bevonden zullen werden daar teegens gedaan te hebben, niet alleen gehouden sullen weesen het gemaakte af te breeken en na de ordre te vernieuwen, maar ook nog daar en boven te

verbeuren een boete van vyff en twintig rd^{s}, de eene helfte voor den rooymeester en de andere helfte voor de diacony armen, op welke wyse de voorwaards in dit capittel gestelde boeten almeede verdeelt sullen werden (Resolutie 13 April 1717).

18. Gelyk ook, dat by een geheele vertimmering of wel een enkelde vernieuwing van zyd- of scheydsmuuren aan huysen binnen de stad, deselve van een geheele steen sullen moeten doorgaan tot aan of boven het dack en de kop van ieder huys of pedack, sonder dat men voortaan meer als een huys of pedack tusschen twee gevels sal mogen besluyten off deselve boven de eerste of tweede verdieping onder het dak alleen met planken of bamboesen schotten afscheyden, op verbeurte van gelyke vyff en twintig rd^{s}, als vooren te verdeelen (Dito).

19. Insgelyks zal en moet deselve waken teegens het beschieten of blind timmeren der beneeden- en boven stoepen of galleryen, 't zy open of gesloolen, binnen de stad, also men begeert het uytzigt, soo wel boven uyt de vensters, als van beneeden, voor een yder huys open en vry gehouden te hebben; sullende de overtreeders verbeuren een boete van thien rd^{s}, te verdeelen als vooren, en gehouden weesen het gerepareerde of vernieuwde geheelyk weg te neemen (Dito).

20. Hy moet ook sorge dragen, dat niemand by vernieuwinge van huysen of pedacken, 't zy binnen of buyten de stad, met syne voorgevels in het allerminste komt te springen buyten de rooylyn, als synde sulks verbooden, niet alleen op poene, dat de overtreeders van deze ordre het gemaakte weder sullen moeten afbreeken en vermaaken, maar dat ook nog sullen verbeuren eene boete van vyf en twintig ryksd^{s}, om als vooren te werden verdeelt (Dito)

21. Voor het rooyen van huysen en erven binnen de stad en desselfs voorsteeden sal den rooymeester genieten een ryxdaalder voor ieder roede breete in het front en voor het visiteeren of schouwen en taxeeren van muuren drie ryxd^{s} voor ieder visite, schouwing ofte taxatie, sonder meer, invoegen daar onder meede begreepen werd 't uytreekenen en opmaken van

het taxatie briefje, 't welk den rooymeester gehouden is te geeven (Dito).

22. Niemand zal den rooymeester in 't stuk van syn ampt mogen injurieeren, op arbitrale correctie; en zal den rooymeester by zyn aanstellinge den onderstaanden eed doen.

Eed voor den rooymeester.

Ik beloove en sweere, dat ik den staat der Vereenigde Neederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, erfstadhouder, capitain generaal en admiraal van de Unie, nevens de heeren Bewindhebberen van de geoctroyeerde Oostindische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van India gehouw en getrouw sal wesen; my na de voorgestelde ordres reguleeren en deselve punctueelyk agtervolgen en naarkomen; ook my in dit ampt getrouw, discreet en onpartydig tusschen parthyen gedragen zal, gelyk een eerlyk man toestaat en betaamt

Zo waarlyk helpe my God Almagtig (Oude statuten).

EYKMEESTER VAN ELLEN, MATEN, GEWIGTEN EN VORMEN.

1. Om voor te komen, dat de kooplieden en goede ingeseetenen deeser steede in het meeten en weegen der wharen en koopmanschappen niet verkort werden, sal niemand den anderen iets mogen toeweegen of meeten dan met ellen, maten en gewigten, die van den eykmeester deugdelyk gekeurt en behoorlyk g'eykt syn (Oude statuten).

2. Uyt dien hoofde zal den Balliuw, neevens twee gecommitteerde Scheepenen en den eykmeester, gehouden weesen twee maal in 't jaar, in de maanden February en Augustus, op 't stadhuys tot den publicquen eyk te vaceeren, waar van dan yder een telkens, ten minste agt dagen te vooren, by openbaare klokslag en affixtie van biljetten zal werden gepreadverteert en gewaarschouwt, als wanneer de winkeliers, steen- en panne

backers, mitsgaders generalyk alle, die in haare neeringe maten, gewigten, ellen ofte vormen gebruyken, gehouden sullen weesen voor deselve te compareeren om haare maten, gewigten, ellen en vormen te laaten eyken met sodanigen letter van het alphabeth, als voor die ses maanden vallen zal, betaalende voor yder stuk, dat g'eykt werd, vyf stuyvers (Dito).

3. Maar die ondertusschen of op een extra-ordinaire tyd eenige ellen, maten, gewigten of vormen g'eykt wil hebben, zal zulx van den president van Scheepenen moeten versoeken en dubbeld eyk geld betaalen (Dito).

4. Tinne gieters moeten haare kannen en maten altyd een halve vinger breed hooger maken, als g'eykt zullen werden, op verbeurte van dezelve (Dito).

5. Alle ryst verkoopers en andere, welke hunne waaren by de ganting uytmeeten, sullen almeede geen andere gantings, 't zy heele of halve, of wel mindere maten mogen gebruyken, als de sodanige, welke niet behoeven opgehoogt te worden; maar, gelyk kantig afgestreeken synde, haare behoorlyke maten en gewigten van vyf gantings in een baly, tot ses en sestig en vyf agtste ponden of ses en veertig balys in een last van drie duysent ses en dertig ponden gemeene ryst inhouden, met welke maaten ook het zout zal werden gemeeten, sonder te reflecteeren op het meerder gewigt, 't welk die specie komt uyt te maken (Resolutie van Schepenen 16 July 1681).

6. De steen- en pannebackers zullen insgelyks gehouden weesen haare vormen, op dat door derselver afslyting niemand verkort worde, rondom aan de kant met een koperen band te besorgen, op drie ryxdaalders boete (Oude statuten).

7. Even zoo zullen geen Europeese winkeliers, kramers en bakkers ander gewigt vermogen te gebruyken als het Hollands pond gewigt tot sesthien oncen in een pond trois en gehouden syn hun gewigt, zo wel als andere ingeseetenen, telkens op den eyk te brengen om g'eykt te worden (Resolutie van Schepenen 16 July 1681).

8. Ook sullen de Chineese winkeliers en spekverkoopers gehouden syn haare daats, met de daar aan hangende gewigten,

't zy kleyn off groot, telkens op den eyk te brengen en te verthoonen (Dito).

9. En zal den Balliuw, nevens de gecommitteerde Scheepenen en den eykmeester, onder anderen wel moeten toesien, dat er geen andere daats gebruykt werde als de sodanige, welke in anno 1731, ter voorkooming van fourberien, ingevoerd zyn en door het oog van dewelke moet vast geklonken syn een yzere off koopere, perpendiculaire bout tot een evenaar, met een oog of ring aan den bovenkant, waardoor het touw, tot het vast houden en gebruyk van de daats, gesplitst en gemelde evenaar of regt afdalende bout, tot meerder zekerheyd, onder en boven met een plaatje van gelyk metaal voorsien moet wesen, tot voorkoming van het agter- of voor over dwingen van zodanige bout door 't inslaan van een hengseltje of houtje, wanneer de opening wat te ruym gevallen en met de bout niet ter deegen gestopt mogte syn; mitsgaders die geene, welke andere meede brengen of onder sig hebben, verbeuren de gestelde boete van vyff en twintig ryxdaalders, met reservatie van de actie, den officier over al sulke frandes en falsiteyten competeerende; van welk verbod egter g'eximeert syn de Chineese zuyker molenaars, als zynde aan hen gepermitteerd een groote daats van 50 ℔ in de molens te mogen gebruyken, mits dat daar meede geen goederen sullen werden verkogt of uytgevoerd (Resolutie 23 April 1731).

10. Een picol zal niet anders mogen werden gereekent dan op een hondert vyf en twintig Hollandsche ponden of een hondert Chineese katjes van een en een quart pond yder (Advertissement 27 December 1695).

11. De heele leggers	moeten	houden		388	kannen,
» halve	»	»	»	194	»
» heele aamen		»	»	97	»
» halve	»	»	»	48 1/2	»

(Resolutie 23 February 1759).

12. Insgelyks sullen alle heele en halve leggers, heele en halve aamen, in 't provisie maguazyn gebruykt werdende, voor den afscheep moeten werden gemerkt of gebrand door den

eykmeester, die 'er geene zal mogen eyken, dan waar van 't hem blykt, dat zy de voorsz. maat houden (Rosolutie 1 en 16 December 1763).

13. Egter zal den eykmeester al, wat uyt Nederland wordt aangebragt, alleen moeten branden, zonder 't alvoorens te peylen, zo als hy omtrent die hier werden aangemaakt daar en teegen verpligt is te doen, lopende de bezorging van maat- en peyl stok voor reekening van de administrateurs (Dito).

14. En zal deeze branding geschieden door den eykmeester alleen, zonder byweesen van gecommitteerde Scheepenen, invoegen deselve ook alleen aanspreekelyk blyft voor alle vergrypingen, die er omtrent deze branding van 't vaatwerk ontdekt mogten werden (Dito).

15. De winkeliers, steen- en pannen backers en andere moeten yder zyn eygene gewigten, ellen, maten en vormen hebben, sonder deselve malkanderen te leenen, op twee ryxdaalders boete (Oude statuten).

16. Ymand, bevonden wordende in zyne neeringe eenige ongeëykte maten, gewigten, ellen ofte vormen gebruykt ofte in syn huys gehad te hebben, zal voor yder verbeuren 6 rds voor de eerste, 12 voor de tweede en arbitrale correctie voor de derde reyse, mitsgaders in den tyd van drie jaaren geen neering mogen doen (Dito).

17. En op dat deze keuren wel agtervolgd mogen worden, zal den Balliuw gehouden weesen, neevens twee gecommitteerde Scheepenen en den eykmeester, ten minsten eens in 't jaar de ronde te doen en, zo wel de winkels, herbergen, steen- en panne backeryen, als andere diergelyke, te visiteeren (Dito).

18. 't Eyk geld, mitsgaders de boete van den eyk, zullen, de onkosten van den eyk alvoorens daar van afgetrokken synde, gedistribueert worden, de eene helfte voor den eykmeester en de andere helfte voor den geregte deeser steede (Dito).

19. De Balliuw en gecommitteerde Scheepenen zullen voorts jaarlyks een accuraate opneem van de gewigten in alle 's Comps

administratien doen binnen 't pakhuys bezuyden de Waterpoort deeses casteels en zorg dragen, dat den eykmeester niets eyke, dat niet bevoorens door haar tegens de slapers geconfronteerd zy, en de te ligt bevonden werdende gewigten niet aanstonds af te keuren, maar door het inslaan van een stukje kooper, houdende de swaarte van het manquerende, te effenen en daar op dan den eyk te setten; en sal den eyk der gewigten van Onrust en Edam door voorsz. commissie almeede 's jaarlyks, dog beyde ten eerstgemelde eylande, moeten geschieden (Resolutie 18 December 1753 en 2 April 1762).

20. Wanneer nieuwe standgewigten van d'Edele Comp^e^ naar de buyten comptoiren werden versonden, zullen deselve alvoorens door den eykmeester ten overstaan van den Balliuw en gecommitteerde Scheepenen g'examineert en g'eykt werden; en zullen gecommitteerde Scheepenen aan ieder ring van het standgewigt hun zeguls moeten attacheren, indiervoegen, dat deselve niet als met geweld daar van kunnen werden afgerukt (Resolutie 6 Juny 1754).

21. Wannneer by de eyking gewigten, ellen en maten of vormen met de slapers zoo veel bevonden werden te verscheelen, dat er omtrend den gebruyker eenige bedenking vallen moet, sal desen voor elk zodanig gebrekkig gewigt, ondeugende ellen of maten, verbeuren eene boete van vyftig rd^s^ ten behoeve van de diacony armen.

22. Den eykmeester sal, op syne aanneeminge, op 't stuk van syn ampt den onderstaanden eed doen.

Ik beloove en sweere, dat ik den staat der Vereenigde Nederlanden, zyne doorlugtigste Hoogheyd, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, capitain generaal ende admiraal van de Unie, de heeren Bewindhebberen van de Oostindische Compagie, mitsgaders den Gouverneur Generaal en de Raden van India gehouw en getrouw sal weesen; dat ik my in het eyken der ellen, maten, gewigten, fusten en formen opregtelyk en vroomelyk sal gedragen, sonder aansien van persoon, ook haat ofte gunst; dat ik geenè maten, ellen, gewigten ofte vormen eyken sal, dan ten overstaan of met kennisse van

den Balliuw en Scheepenen, uytgezondert alleen in gevallen, daar my zulx expresselyk is of zal werden gelast; dat ik alle mesusen, omtrent den eyk my voorkomende, den Balliuw getrouwelyk aangeeven zal; mitsgaders my voorts in dit ampt sodanig comporteeren ende dragen sal, als een eerlyk en vroom man toestaat en betaamt.

So waarlyk helpe my God Almagtig.

DE WAAGMEESTER.

1. Dien bediende zal sig stiptelyk hebben te reguleeren naar het gene met betrekking tot syn dienst by de voorwaarden der verpagting van de waag te sien is.

2. Hy zal niet mogen dulden, dat, buyten speciale last deser regeering, eenige nieuwigheyd ingevoerd of iemand iets het allerminste meer afgenoomen werde, dan hy volgens dezelve gehouden is te betaalen, op poene van afzetting en sodanige verdere straffe, als den regter, naar bevinding van saken, zal oordeelen te behooren.

3. De waagmeester moet althoos sorge dragen, dat onder de pagters van de ryst en rystmarkt althoos in voorraad syn een getal van twintig goede, g'eykte daatsen, indiervoegen als onder den titul van den eykmeester, § 9, omstandig syn beschreeven (Resolutie 23 April 1731).

4. Hy zal van yder koyang of last ryst, ter waag gebragt werdende, genieten een dubbelde stuyver, by de koopers te betaalen.

5. En sal by syn aanstelling moeten afleggen den volgenden eed.

" Ik beloove en sweere den staat der vrye Vereenigde Nederlanden, mitsgaders dese stad gehouw en getrouw te weesen en my in de bediening van de waag tusschen parthyen opregt, vroom en onpartydig te gedragen, sonder den eene meer gunst of faveur te doen als den andere, gelyk een eerlyk man toestaat en betaamt.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

VAN DE WYK- EN BUURTMEESTERS.

1. De jaarlykse veranderinge ofte continuatie van de wykmeesters sal geschieden, gelyk tot nog toe in usantie geweest is; en zullen de onderhoorigen van yder wyk gehouden weesen hunnen wykmeester te geeven syn behoorlyke eere en respect en, daar teegen handelende met hem te honen, injurieeren ofte smaad aan te doen, arbitralyk gecorrigeert werden (Ordonnantie 19 September 1747).

2. En sullen alle de wykmeesters in de stad en Zuyder voorstad, op datse by een yder bekent mogen werden, boven de post van hunne deur doen ophangen een vierkant schild, door Scheepenen aan haar te geeven, daar het wapen van Batavia en onder het selve de letters van 't blok op staan (Dito).

3. Het ampt en de bedieninge der wykmeesters sal syn, van de huysen en de wooningen, in haare wyk staande en bevonden werdende, notitie en register te houden, wat familien in deselve syn woonende, hoe veel persoonen en van wat natie en volk, het welke de ingeseetenen van yder wyk haare wykmeesters, zo dikmaals als 't gerequireerd word, gehouden sullen weesen getrouwelyk op te geeven en bekent te maken, sonder ymand te verswygen, insonderheyd vreemde natien, op poene van arbitrale correctie naar geleegentheyd van zaaken; en sullen de wykmeesters de notitie of het register van het bevonden volk in haar wyk jaarlyks, voor 't eyndigen van de maand September, moeten overgeeven aan Scheepenen, om door den secretaris van dit collegie daar van een t'samentrecking opgemaakt en dan ter generale secretary overgeleevert te werden (Dito).

4. Daar en boven sullen sy maandelyks aan Scheepenen moeten overgeeven een notitie van sodanige persoonen, als er mogten bekend syn met lazernye besmet te weesen (Resolutie 6 February 1682).

5. Tot meerder verligting van deselve wykmeesters sal een yder, die uyt eenig wyk in een ander komt te verhuysen, mede gehouden syn den wykmeester van de wyk, daar hy uyt vertrekt, als ook dien, daar hy inkomt, zulx zelve ofte door

imand van synent weegen bekent te maken, op poene van drie rd^s, binnen den tyd van tien dagen te verbeuren na de verhuysinge, zoo wel in het reguart van de wyk, daar hy uyt vertrekt, als inkomt, en dat ten behoeve van de wykmeesters voor de helfte en het Lazarus huys voor de andere helfte; dog, so de wykmeesters daar omtrent eenige oogluykinge komen te gebruyken, sullen deselve verbeuren een dubbelde boete, dat is 6 rd^s, de helfte voor den Balliuw en de wederhelfte voor 't Lasarus huys (Dito).

6. Niemand zal eenige vreemdelingen uyt de inlanders in syn huys ofte wooninge mogen inneemen, logeeren ofte huysvesting geven, of sal het selve nog op dien zelfden avond, voor de klokke neegen uuren, den wykmeester behoorlyk te kennen geeven, met het getal der persoonen en of ze van geweer voorsien zyn ofte niet, op sodanige poenaliteyt, als hier vooren, in art. 5, uytgedrukt is, zo ten opzigte van de bewoonders, als wykmeesters (Dito).

7. Egter sal den wykmeester sulks op het aanbrengen van deselve niet mogen laaten aankoomen ofte daar in gerust weesen, maar sal geduurig zelfs een wakend oog op diergelyke menschen, in syn wyk woonende ofte komende woonen, moeten houden (Dito).

8. Als de wykmeesters vermeenen, dat het getal van eenige suspecte of dangereuse persoonen in syn wyk toeneemt, sullen zy het selve aan den Balliuw, dan wel aan den heere Gouverneur Generaal moeten bekent maken om, na vereysch van saken, daar in voorsien te konnen werden (Dito).

9. Voorts sullen de wykmeesters te letten hebben op het doen en bedryf van de luyden van haar wyk, waarmeede dezelve haar generende en de kost winnende zyn; en, wanneer ze eenige bevinden sullen, die, niet teegenstaande van haar selven geen middelen hebben om van te leeven, haar egter niet bevlytigen iets by der hand te neemen om een eerlyk onderhoud daar uyt te vinden, sullen sy van het selve den Edelen geregte dezer steede ofte den Balliuw kennisse geeven, ten eynde op derselver bedryf nader gelet moge werden (Dito).

10. Van gelyken zullen deselve wykmeesters doen, wanneer zy bemerken, dat in haare wyken, by dage ofte by nagte, eenige conventiculen ofte by eenkomsten werden gehouden, het zy onder pretext van religie ofte andersints, hoe 't ook soude mogen wesen, op dat daar in tydig mag werden voorsien (Dito).

11. Den wykmeesteren werd meede, ten opzigte van de diacony deser stede, aanbevoolen geen getuygenisse in voorschreevene, haare qualiteyten te verleenen aan eenige arme lieden, voornamentlyk inlanders ofte swarten, weegens hunne behoeftigheyd, dan aan sodanige, die in hunne respective wyken woonen en van welkers armoede en gebrekkelykheid zy luyden goede, volkomen kennisse hebben, verdagt weesende daar by ook te voegen de letters van het blok, waar zy woonen, ten eynde de distributie by gemelde diacony met dies te meerder voorsigtigheyd en nuttigheyd, ten beste van de waare en regt behoeftige armen, soude mogen geschieden (Dito).

12. Eenig ongeluk (dat God verhoede) van doodslag of diergelyke komende te geschieden, sal den wykmeester van de wyk, in het welke het selve voorvalt, zo haast hy daar van kennisse zal hebben bekomen, zulks sonder eenig vertoef laaten weeten aan den advocaat fiscaal, Balliuw ofte Landrost, op dat de misdadiger agtervolgt en in hegtenis gekreegen mag werden, daar in deselve wykmeesters ook gehouden zullen syn na haar vermoogen de hand aan te bieden (Dito).

13. En op dat de voorsz. wykmeesters by tyden van brand ofte ander ongemak te beeter het oog mogen hebben op de ingezeetenen van haar wyk, voornamentlyk de vreemdelingen, zullen deselve in sodanigen geval haar in haar wyk blyven onthouden en geduurig door deselve de ronde doen, sonder gehouden te weesen, volgens de ordonnantie van de burger wagt, voor het stadhuys ofte elders te compareeren, van welke ordonnantie zy voor zoo veel werden g'eximeerd en verschoond (Dito).

14. Zullende zig zelven, in cas voorsz., tot een teeken van haare qualiteyt omgorden met een witte band of charpe,

omme van andere persoonen en de toevloeyende menigte daar door onderscheyden, mitsgaders van deselve erkend en getrouwelyk bygestaan te mogen werden (Dito).

15. By aldien de kayen ofte burgwallen in der tyd komen in te storten en te vervallen, gelyk mede de daar aan annexe rollaag en zinkputten, sullen deselve weder door de eygenaars der huysen en erven, voor welke 't ingevallen of ontramponeerd geraakt is, volgens gedaane of nog te doene rooying moeten versien ofte nieuwelyks, hegt en sterk, opgehaalt werden, 't geene de wykmeesters deselve zullen belasten te volbrengen op zeekeren, daar toe te stellen tyd; dog, by manquement ofte nalatigheyd, zulks bekent maken aan den heer president van Scheepenen, die dan aan deselve wykmeesters ordre zal geeven om het werk by aanbesteedinge ten eersten te mogen doen effectueeren en dat tot laste van gezegde eygenaars der huyzen (Dito).

16. De wykmeesters moeten ook besorgen, dat de steene paden, langs de huyzen, door de eygenaars der huysen en erven sodanig na de rooyinge werden gemaakt, dat het pad van den eenen niet hooger sy als dat van den anderen, maar alle van een eguale hoogte, invoegen dat de eene boven den anderen niet sal mogen uytsteeken; en dat, die nu en dan ontramponeerd en beschadigt komen te werden, door gemelde eygenaars weder hermaakt en, by onwilligheyd, daar inne sodanig gehandelt werde, als by het even voorgaande articul staat uytgedrukt (Dito).

17. De gooten ofte riolen voor de huysen in de straaten, zynde tot losinge van 't regen water, als anders, sullen afloopen tot in de graften en een yder voor zyn deur ten minsten twee maal 's weeks dezelve moeten ledigen en schoon maken, invoegen dat ook gedaan zal moeten werden met de zinkputten aan de waterkant, door de bewoonders of, by het leedig staan, door de eygenaars der huyzen, op dat alzo alle stank en daar uyt resulteerende ongemakken en twisten der buuren geweert en verhindert werden, waar op de wykmeesters meede sullen hebben te letten, mitsgaders de onwillige zulks te gebieden; dog, deze daarna niet luysterende, zullen zy het gebreekende

als boven laten remedieeren tot lasten van de geene, die daar weygerig en ongehoorsaam bevonden werden; maar, zo iemand de gooten bedekken wilde, zal 't met een losse, toeslaande plank mogen doen, dog met estricken of andere steenen niet meer dan ses voeten in de lengte, op poene van zulks weeder tot eygen kosten te doen opbreeken (Dito).

18. De respective eygenaars van de huysen en erven, zo wel in de stad, als Zuyder voorstad staande, zullen gehouden zyn de heeren weegen voor hunne huysen en erven behoorlyk te doen aanhoogen of, by nalatigheyd en onwille, sullen de wykmeesters, almeede in maniere als boven, 't zelve ten haaren kosten bestellen, ten eynde het regen- en ander water een behoorlyke loop mag hebben in de respective zinkputten en gooten (Dito).

19. By aldien de wykmeesters onder het invorderen van eenige belastingen, die in der tyd zouden mogen geschieden, ofte van de gedaane ongelden tot eenige nodige werken, die de stad voor reekening der eygenaars der huysen en erven in deselve heeft laten maken, in haare respective wyken persoonen mogten ontmoeten, die onwillig syn tot het fourneeren van die penningen, sullen sy daar van kenisse hebben te geeven aan de opper-wykmeesters van haare buurte, die zulks in vergadering van Scheepenen moeten brengen, als wanneer de onwillige door parate executie en verkooping van haare goederen voor contant (Dito)

20. ende zulks sonder eenige andere forme van regtspleginge tot de voorsz. voldoening of remboursement sullen geconstringeert werden, alschoon sodanige onwillige dienaaren van d'Edele Comp^e^ mogten syn, aangezien men verstaat, dat alle de bewoonders van de stad en Zuyder voorstad, zonder onderscheyd, 't zy dienaaren van d'Edele Comp^e^ ofte andere, voor so verre als sy deselve ordonnantie komen tegen te gaan en niet willen obedieeren de ordres, in dezelve vervat staande, mitsgaders door ons of Scheepenen in der tyd ten dienste van de stad verder te geven, sullen moeten subject syn de judicature van den geregte deser steede (Dito).

21. De wykmeesters werden, zo wel als de officieren en hare bediendens, gequalificeert om te letten, dat niemand eenige mist, veegsel en andere, groove vuyligheyd in de stads gragten komt te werpen; zulks geinterdiceert en teffens gewaarschouwt is deselve in huys te behouden, tot dat de vuylnis vaarthuygen des morgens komen te vaaren, omme gemelde vuyligheyd als dan daar in te brengen, op poene van 6 rd[s] voor den bekeurder, 't zy officier of wykmeester; met verdere aankundiging, dat de meesters voor haare dienaaren en lyfeygenen, die daar op geattrapeert werden, zullen moeten instaan en respondeeren, weshalven de wykmeesters hun daar na kunnen reguleeren (Dito).

22. En dewyl ook bevonden werd, dat luye ofte quaadaardige slaven de vuylnis op 's Heeren weegen werpen, sonder dat juyst deselve daar op van de dienaaren der justitie geattrapeert komen te werden, so blyven de wykmeesters mede gequalificeerd, binnen haare respective wyken sodanige slaven ofte slavinnen den officier ofte synen substitut aan te wysen, om daar over, op derselver simpel getuygenis, gestraft te werden volgens het geene ten dien subjecte elders gestatueerd is (Dito).

23. Al het geene in de voorenstaande paragraphen gestatueerd is, moet ook dienen tot narigt van de wyk- en buurtmeesters ten platte lande, eenlyk met dit onderscheyd, als 't different der subalterne jurisdictien van Scheepenen en Heemraaden, mitsgaders het onderscheyd tusschen steene gebouwen, straten en burgwallen binnen de stad, mitsgaders de thuynen, boomgaarden, gemeene weegen, slooten en rivieren buyten de stad komt mede te brengen (Ordonnantie 23 July 1686).

24. Sullende dien volgens deze wyk- of buurtmeesters, in plaats van 't wapen van Batavia, yder voor haar lieder huys, hek ofte land moeten ophangen het wapen van Heemraden, synde een clappus boom op een blaauw veld, en in haare bediening responsabel zyn, niet aan Scheepenen, maar aan Heemraaden, invoegen dat, 't geene in de voorenstaande paragraphen vervat staat van de naam rollen haarer wyken aan Scheepenen op te brengen, mitsgaders van 't ergerlyk leven der inwoonders aan den

geregte of den Balliuw te kennen te geeven, enz., ten reguarde van deze wyk- of buurtmeesters ten platte lande verstaan zal moeten werden syn reflectie te hebben op 't collegie van Heemraaden en de Drossaart respective; gelyk mede, in plaats, dat de wykmeesters binnen de stad tot een teeken, by tyden van brand, een witten band of charpe aan hebben moeten, deze wyk- en buurtmeesters ten platten lande tot een teeken zullen moeten voeren een groen geverfde, halve piek (Dito).

25. De wyk- en buurtmeesters ten platten lande moeten ook, ider in syn wyk, onder 't opzigt van Heemraaden gade slaan, dat de ordres over 't poinct van landeryen, water gangen, dyken, bruggen, gemeene weegen, enz., zo als deselve onder den titul van erven, thuynen, landeryen, etc. in deze statuten by een verzameld zyn, door de ingelanden promptelyk agtervolgt werden, zo en indiervoegen als 't zelve aan de wykmeesters binnen deze stad ten reguarde van de gemeene straaten, burgwallen, bruggen, etc. te observeeren staat (Dito).

'T HEEREN OF STADS LOGEMENT, HERBERGEN EN KROEGEN.

1. De herbergiers, waarden en tappers zullen zig stiptelyk moeten reguleeren naar 't geene ten haaren opsigte by de pagt conditien is gestatueerd.

2. Geene herbergiers of andere, hun met drank verkoopen geheel of ten deele generende, zullen in hunne huysen mogen hebben kannen of maten van thien mutsjes, veel min dezelve in 't uytmeeten of tappen van hunne dranken mogen gebruyken, maar wel stads flap kannen, inhoudende elf mutsjes, en de kleendere maat, naar advenant.

3. Die bevonden zal werden een Comp[s] dienaar, welke 's nagts op syn post moet syn, zonder wettig blykend consent by nagt opgehouden off buyten syn bescheyden plaats gehuysvest of geherbergt te hebben, zal verbeuren, binnen de stad ses en buyten de stad twaalf rd[s], en dat zo

wel ten reguarde van de tappers off herbergiers, als alle andere, die deselve neering niet doen.

4. Maar die een gemeen militair, alhier in guarnisoen leggende, na sons ondergang binnen de stad geherbergt of voor deselve getapt heeft buyten wettig consent, zal verbeuren: voor de eerste reys thien, voor de tweede twintig en voor de derde reys vyftig ryxd[s], en daar en boven verbooden werden den tyd van twaalf maanden tap- of gastneering meer te mogen doen; en, die bevonden zullen werden zulks buyten de stad gedaan te hebben, zullen dubbelde boete verbeuren (Oude statuten).

5. Die zyn drank gasten eenig geweld of overlast aandoet of door anderen laat aandoen of deselve afneemt of ontrooft hare hoeden, kleederen, geweer of wat het zou mogen wesen, zal daar over rigoreuslyk aan den lyve gestraft werden na geleegentheyd van zaaken.

6. Wanneer in 't huys ofte op de stoep van eenige waarden, herbergiers of tappers iemand gequetst werd, zullen deselve aanstonds den gequetsten, zoo wel als den quetser, moeten bekent maken aan den officier van de justitie of, zo het ver buyten de stad mogte zyn, aan den officier van de militaire wagt, daarse het naast by woonen, op poene, zo zy zulks nalaaten of een uur na 't feyt daar in nalatig bevonden werden geweest te syn, van een boete van veertig ryxd[s] en het verlies van den tap voor ses maanden (Placaat 23 January 1682).

7. Alle herbergiers, waarden of tappers, in of op welkers huys of stoep iemand sodanig gequetst werd, dat daar van, 't zy aanstonds of na verloop van eenige dagen, komt te overlyden, sullen geduurende den tyd van twaalf daar op volgende maanden geen tapneering vermogen te exerceeren, op poene van thien rd[s], voor den officier, te verbeuren telkens als die neering doenden bevonden werden, ten waare zy den delinquanten geapprehendeert en den regter in handen gesteld hadden off, den regter ten genoegen, konden bewysen daar toe alle mogelyke devoiren onmiddelyk aangewend te hebben, als synde daar toe niet alleen gehouden, zo dra maar ymand by haar gequetst werd, maar zelfs, by waarschynlyke onmagt

tot de dadelyke opvatting, verpligt daar omme gerugt te maken en, behalve die bekent making aan den officier, hunne buuren daar by te roepen, op poene van een hondert ryxdaalders.

8. Ten welken eynde een ider sal gehouden syn tot apprehensie van een delinquant, die ymand gequetst of ter needer gelegt heeft, des gerequireerd werdende, de behulpsaame hand te bieden.

9. Zullende boven dien alle mattroosen of soldaten waarden en andere van diergelyke conditie, die men bevindt eenig gevegt aan te sien sonder zyn best te doen de vegters te scheyden, als het Chineesen of inlanders syn, in de ketting werden geslagen om aan de gemeene werken te arbeyden en, Christenen synde, ten eylande Edam gebannen om voor kost en kleederen in de lynbaan dienst te doen of zig selven te erneeren, naar goeddunken van den regter, en sulks voor den tyd van ten minsten ses maanden of langer, naar geleegentheyd van saaken.

10. Een Comp[s] dienaar van de marine, militie of ambagten, geen halfdeks officier, officier van de ringkraag off meesterknegt synde, die na neegen uuren buyten consent in eenige herberg ofte buyten syn bescheydene plaatse bevonden word, zal drie ryxdaalders verbeuren ofte anders met vyftig slagen gelaarst worden, na gelegentheyd van perzoonen (Oude statuten).

11. Verders werden de tappers en herbergiers verbooden aan eenige Comp[s] dienaaren iets te leenen of te borgen in drink gelagen of anders, zelfs niet in haar ziekte, dan met speciaal consent van de opperhoofden, op poene, dat daar op geen regt gedaan zal werden.

12. So mede zullen de tappers, herbergiers of andere ingeseetenen geen zieke of impotente Compagnies dienaaren van mindere qualiteyt als vaandrig, stuurman, provisioneel assistent, onderchirurgyn of meesterknegt mogen inneemen om by haar gehuysvest off gecureert te werden, sonder wettig consent van hunne opperhoofden, van een der fiscaals inzonderheyt, maar het selve binnen den tyd van vier

en twintig uuren aan den curator ad lites bekent te maken, weezende gehouden van alles schriftelyk bewys te hebben.

13. En zo haast als eenig Compagnies dienaar van de voorsz. g'excipieerde ofte hooger qualiteyd ten haare huyse deeser weereld kome te overlyden, zullen de tappers, herbergiers en alle andere, op stonds en binnen den tyd van een uur, het selve den curator ad lites bekent maken en alle des overleedens goederen getrouwelyk aan hem overleeveren, sonder eenige te verswygen of agter de hand te houden, op poene, dat, zo wie bevonden zal worden 't geene voorsz. niet gedaan te hebben, gecorrigeert zal werden, te weeten: over de verzuymde bekentmaking met arbitrale correctie en over het verbergen en toe eygenen van des overleedens goederen de drie dubbelde waardy derselver en lyfstraffe, naar geleegentheyd van saaken.

14. Soo meede sullen de herbergiers, die eenige zieke of impotente Compagnies dienaaren logeeren, als dezelve ten haaren huyze komen te overlyden, geen andere off meerder onkosten van begraaffenissen off doodschulden mogen doen, als haar by schriftelyke licentie van den curator ad lites sal toegestaan werden, op poene, dat haar van de meerdere geen vergoeding zal worden gedaan.

15. Niemand, wie hy zy, geene uytgezondert, sal aan de Nederlanders of inlanders, het zy Comp[s] dienaar of andere, geduurende den tyd, dat ze in de wapenen sullen weesen, eenige sterke drank, het zy wyn, mom, Hollandsch of ander bier, brandewyn of andere, diergelyke dranken schenken ofte overhandigen door haar zelfs of door andere, directelyk of indirectelyk, op poene van arbitrale correctie (Resolutie 10 July 1671).

16. Niemand, van wat staat of conditie hy zy, zal onderhands, 't zy openbaar of binnen 's huys, by groote quantiteyten ofte kleyne maat, mogen verkoopen eenige wynen, bieren of andere, diergelyke Europeese dranken, 't zy ter verkoop by de kleyne maat off eygen consumtie, dan wel ter versending naar elders, die bedurven, zuur, hard of aangestooken en dus schadelyk voor 's menschen gezondheyd zyn en veel tyds, door er kryt, potasch of iets anders onder te mengen, om dezelve drinkbaar

te maken, op de straffe, met betrekking tot de openbaare verkopinge, onder den titul van vendumeesters gestatueerd, so wel teegens den kooper en verkooper, als den officier, die zulks mogte conniveeren.

17. Insgelyks zullen alle herbergiers en tappers, zoo Europeese, Chineese, als andere, zig te wagten hebben van de gasten eenige fenynige, dollemans of andere toegemaakte en vervalschte dranken van arak, zo genaamt kras bier en sury, te gerieven, op poene, wie bevonden werd zulke dranken te schenken, te sullen verbeuren een boete van hondert rd[s], telken male, dat daar op betrapt word, en verdere arbitrale correctie van het donker gat of anders, na voorval en de omstandigheyd van zaken, behalven dat de zodanige tot de tap neering ook nooyt sullen geadmitteert werden; welke boete, zo wel als die in de voorgaande paragraphen van dit hoofddeel syn gestatueerd, komen zullen ten behoeve van den officier, die de calange doet, voor de eene en den aanbrenger voor de andere helfte (Placaat 23 January 1682 en resolutie van Schepenen 6 Augustus 1745).

18. Het alhier opgeregte heeren logement zal niet mogen verkogt of verhuurd werden met het recht van gebruyk en genot van de prerogatieven, aan 't zelve toegestaan, als met voor afgaand uytdrukkelyk consent dezer regeering (Conditien 29 October 1754 en 28 May 1765).

19. De regent of castelein zal ook niet vermoogen eenige persoonen in syn dienst te neemen of te houden, als die, vriendelyk, trouw en gedienstig zynde, de gasten sonder aansien van natie, persoonen of relegie ten dienste staan (Dito).

20. En sal geauthoriseerd syn sodanige bediendens, als hy kan aanthoonen zig niet ontsien te hebben de gasten ofte haare bediendens te injurieeren ofte met woorden of daaden te beleedigen, ten eersten ofte binnen den huurtyd af te danken, sonder betaaling van eenig wedde of loon, die zy te goed mogten hebben, dewelke als dan sal vervallen ten behoeve van 't Lasarushuys ten eylande Permurend (Dito).

21. De castelein sal, door een goed reglement en bestier

in huys in te voeren, moeten tragten te beletten en voor te komen het godlasteren, vegten en schelden: en, voor zoo verre het gevoegelyk, zonder krenking van de vryheid, die de gasten noodsakelyk behooren te hebben om met elkanderen afsonderlyk, buyten het geselschap of participatie van den castelein te converseeren, geschieden kan, ook moeten zoeken te detourneeren en teegen te gaan alle dispuuten over religie en nationaale zaken, door een vriendelyke vertooning van de speciale ordre, hem daar omtrend gegeeven, en de quade gevolgen, die daar uyt kunnen ontstaan, ofte andere, diergelyke onaanstootelyke middelen (Dito).

22. En als hy sig zoo verre mogte vergrypen van daar toe zelfs aanleyding te geeven ofte hem daar inne, direct ofte indirect, te mesleeren, dan wel te permitteeren of oogluykender wyse toe te laaten, dat eenige der bediendens van het huys zulx komen te doen, zal hy verbeuren een hondert ducatons, ten behoeve van het voorschreeven godshuys, en daar en boven responsabel weesen voor al het quaad, dat daar uyt mogt voortkoomen (Dito).

23. De castelein en syn bediendens sullen om geen reedenen permitteeren, dat in dit logement geleevert ofte geborgen werden eenige contrabande goederen, hoe ook genaamt; en, ontdeckende, dat deselve aldaar buyten hun weeten geborgen of opgeslagen syn, daar van ten eersten kennisse geeven, daar en aan wien zulks behoord, sub poene van correctie naar vereysch en bevinding van saaken (Dito).

24. Insgelyks zal hy den heere Gouverneur Generaal, nevens den Balliuw en sabandhaar over de Christenen, opgeeven alle de geene, die het logement betrekken, en zoo ook aan deselve en de respective officieren van justitie aangeeven alle de geene, die by syn weeten met vreemdelingen sullen overleggen of beraadslaagen om uyt den dienst van de Comp^{e} te deserteeren of uyt de colonie te ontvlugten, als ook de geene, die zig toeleggen mattroosen, soldaaten, handwerklieden ofte andere Compagnies dienaaren te ronselen, op poene van by contrarie te vervallen in een boete van een hondert ducatons voor yder

hoofd, ten behoeve van den sabandhaar ofte soodanige officier der justitie, als de calange doen mogt, zonder onderscheyd van jurisdictie (Dito en reglement 8 May 1765).

25. Niemand, buyten deze castelein, zal logies of herberg mogen geeven aan Europeese vreemdelingen, van wat natie, staat of beroep die ook syn mogten, nog ook aan iemand, tot equipagie van Europeese, vreemde scheepen gehoorende, 't zy ook onder welk pretext en zonder onderscheyd of 't Europeesen of inlanders, vryen ofte onvryen syn, alleen uytgesondert de Manilhase en Macaose kooplieden en die onder hen gehooren, nevens de officieren van Konings scheepen, in so verre den heere Gouverneur Generaal deze laatste permitteeren mogte elders hun intrek te neemen (Dito).

26. Ook sullen zodanige, in 't stads logement gehuisveste vreemdelingen, nog iemand voor hen eenige koopmanschappen off iets anders, uyt hunne scheepen aan land gebragt en hun in eygendom toebehoorende, buyten 't heeren logement mogen bergen of helpen bergen, 't zy voor geld ofte voor niet, veel min huysen, thuynen of andere wooningen of pakhuysen binnen of buyten de stad aan hun verhuuren ofte leenen (Dito).

27. En zullen de overtreeders van 't gestatueerde by de twee voorgaande articuls de eerste keer vervallen in een boete van vyff hondert rd^s ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, voor een derde en den castelein voor twee derde, te verbeuren voor elke contraventie, en de tweede reise op straffe van, boven deze amende, nog van hunne ampten of bedieningen, zo zy 's Comp^s dienaaren zyn, te werden ontzet of verbannen, wanneer zy tot de burgery gehooren; zullende in beyde gevallen, by non-betaaling der boete, aan den lyve ofte andersints gestraft werden, naar bevinding van saaken, en geen regt gedaan werden op pretensien, uyt sodanige verboodene huysvesting van persoonen of berging van goederen voortvloeyende (Dito).

28. Alle vreemdelingen, die met hunne koopmanschappen, in wat fusten of embalures die ook zyn mogten, in dit logement intrekken, zullen een dragelyke pakhuyshuur aan den castelein

moeten betaalen, niet excedeerende voor de fyne, precieuse goederen een agtste, kleine fusten een half en groote fusten, als; zuyker, arak, enz. een procento, behalve het draag- of coely loon, waar van hem syn verschot sal moeten voldaan werden, zonder meer (Conditie 28 May 1765).

29. Tot gerief van dit huys, mitsgaders tot comoditeyd, zo voor de vreemdelingen, als 's Comp^s dienaaren, zal den castelein toegestaan werden het houden van drie huurwagens, zonder de pagt subject te zyn, mits dat dezelve ook niet zullen mogen verhuurd ofte geleend werden als aan persoonen, in dit huys logeerende; en zullen deze drie wagens in 't geheel blauw geschildert of vernist moeten wesen, tot de wielen incluys, en met blauw tryp gevoerd (Dito).

30. Ook zal aan dit logement, tot gerief van die 'er intrekken, werden toegestaan het houden van ses last prauwen, te weeten:

drie ieder van vier,
twee van drie, en
een van twee coyangs,

om altyd, wanneer men die requireerd om goederen te haalen ofte af te scheepen, zonder eenige bemoeyenisse van het hoofd ofte de mindere opsienders der prauwvoerders ofte betaalinge van eenige lasten ten behoeve van deselve, ten eersten te vaaren, mits de castelein voor de voerders in staat, voor zo verre als andere eygenaars van huurprauwen daar toe gehouden zyn (Dito).

31. De castelein zal, in opzigt tot de tafels, dranken en betaaling, stiptelyk in agt neemen het gestatueerde by het project tot de opregting van dit huys, het welk aan een plank in 't zelve, in plano gedrukt, zal opgehangen werden, ter narigt van een iegelyk (Dito).

32. De castelein van dit gepreviligeerd stads logement zal niet vermoogen te verkoopen of uyt te soetelen eenige dranken, hoe genaamt, 't zy by de bottel of kleyne maat, als alleen om binnen het zelve verorbert te werden door lieden, die ter geleegentheyd van openbaare verkoopingen aldaar verscheynen, dan wel zyne gasten, namentlyk de persoonen, aldaar logeerende

en ter maaltyd komende, of die van buyten, welke deselve mogten komen besoeken (Dito).

33. Ingevalle de castelein ter requisitie van iemand eenige parthy maakt van koop of verkoop, dat hem, zoo wel als de geswoorene makelaars, vry staat, zal denselven voor zyne moeyte een half percento courtage mogen in reekening brengen (Dito).

34. In dit logement zal, voor zo verre de consumptie in 't zelve aangaat en verder niet, vry en zonder bemoeyenisse van iemand mogen geslagt werden allerley vee, 't zy groot of kleyn (Dito).

35. Van alle vaste of onroerende goederen, publicq verkogt werdende, 't zy in 't stads logement of elders, daar den eygenaar of administrateur het goed vind, zal den castelein genieten een agtste ten hondert uyt 't salaris der secretarissen, vendumeesters en afslagers, yder pro rato van 't zyne.

Waar na de proportie der andere geschikt zal moeten werden, vide titul van vendumeesters, § 3. (Dito).

VROEDVROUWEN.

1. Geene vrouwen, 't zy Europeese of van Europeese afkomst, sullen haar voor vroedvrouwen uytgeeven ofte laaten gebruyken, als die, na voorgaande examinatie der medicyn meesters, by dese regeering daar toe zullen aangesteld zyn; en zullen dezelve op haare admissie den naarvolgenden eed doen (Oude statuten).

2. Ik beloove en sweere, dat ik aan geen eenige swangere vrouwspersoonen, directelyk nogte indirectelyk, eenige raad ofte daad zal geeven, waar meede haar vrugt afgedreeven ofte te kort gedaan zoude mogen werden, om wat reeden ofte oorsaak zulx ook zy; dat ik aan geene bevrugte ofte kraam vrouwen eenige dranken ofte remedien zal ordonneeren ofte toestellen, als die by de medicyn meesters geapprobeert en goedgekeurt zyn; dat ik, by iemand in arbeyd zynde, geroepen werdende, sonder eenig vertoef of uytstel vlytig komen zal, zo wel by nagt als by dag, en by armen zo wel als by ryken; als meede, dat ik de

armen en onvermogenden des niet te min ten dienste weesen, voorthelpen en op deselve passen zal, zonder daar voor eenig recompens te eysschen of te verwagten; dat ik de vrouwspersoonen, die buyten tyds ofte niet by hunne wettige man bevrugt zyn, in barendsnood afvorderen zal bekentenisse te doen, wie de vader van de vrugt zy en, by den officier ofte magistraat dierweegen gevraagt zynde, daar van deugdelyke verklaaring en rapport doen zal; dat ik my voorts generaalyk in deze myne bedieninge naarstelyk, nugteren en verstandelyk dragen sal, gelyk een eerlyke vroedvrouwe toestaat en betaamt.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

LYFEYGENEN EN VRYGEMAAKTEN, NEVENS DERSELVER AFKOMELINGEN.

1. Niemand, zo onderdaanen, als vreemdelingen, binnen of buyten Compagnie's juridictie woonende en van elders aankoomende, zal, buyten speciaale kennisse en permissie dezer regeering, eenige Oosterse manslaven, specialyk die van Maccasser, Boegis, Boeton, Saleyer, Bima, Baly, Java en Maleyoe, alhier mogen aanbrengen om te verkoopen of veralieneeren, uytgenoomen alleen de sulke, die het blykt, dat beneeden de veerthien jaaren oud syn, op poene van confiscatie der aangebragte of verkogte slaven, zo ten reguarde van den aanbrenger of verkooper, als van den kooper, onder dewelke deselve mogten bevonden werden te berusten; invoegen ook de verkoopers, dezelve niet meer besittende, als dan in de waarde van dien gecondemneerd zullen werden (Advertisement 19 Maart 1757, placaat 24 November 1665, 1 May 1685, 21 October 1688 en 21 December 1740).

2. Zullende de geenen, die op haare vaarthuygen eenige zodanige lyfeygenen tot bemanning van deselve mede gebragt mogten hebbben, deselve aanstonds aan den licentmeester moeten opgeeven en geensints binnen dese stad ofte jurisdictie toe laaten te komen, maar gehouden zyn deselve alweeder van hier meede te voeren, op poene, dat alle zodanige Oostersche lyfeygenen, zo ras dezelve te lande in Comp[s] jurisdictie

ingebragt of, te water aangebragt synde, verkogt ofte ook wel na het vertrek haarer vaartuygen hier ter plaatse, hoe wel nog onverkogt, bevonden werden, de facto aangetast en ten profyte van d'Edele Comp[e] geconfisqueert zullen werden, ten wat tyde men deselve ook soude mogen ontdekken (Dito).

3. Alle slaven, die van buyten werden aangebragt, moeten in getal en met namen op de pas bekend gesteld werden (Ordonnantie 3 Augustus 1753).

4. Een iegelyk is verbooden onderdaanen van den Koning van Spanjen, door de Mooren of inlanders tot slaven gemaakt, in te koopen of daar meede eenigen handel te bedryven, het zy deselve door de inwoonders van Borneo of andere van die zoo genaamde Mooren voor slaven mogten zyn ingekogt en dusdanig alhier ofte elders, op plaatsen, geleegen onder 't ressort van de Comp[e], aangebragt, dan wel dat deselve door deese of geene particuliere handelaars, op Passier Poetie, Sullok en andere, op Borneo of daar omstreeks leggende handel plaatsen varende, aldaar ingekogt en dusdanig mogten werden overgevoerd, op poene, niet alleen, dat die koop of handel voor nul en van onwaarde zal werden verklaart, maar ook, dat den kooper boven dien zal gemulcteerd werden in de boete van vyf hondert ryxd[s] ten behoeven der armen, ter plaatse, daar de overtreeding sal geschied en ontdekt syn; ten welken eynde de officieren van justitie, zo wel als de sabandhaars, gelast werden daar tegens behoorlyk te vigileeren en de notarissen verbooden het passeeren van actens of transporten van in maniere als boven geroofde en voor slaven verkogte onderdaanen van hooggemelde zyne Catholyke majesteyt (Placaat 16 Juny 1762).

5. Niemand, wie hy zy, zal eenige lyfeygenen, 't zy van die hem toebehooren ofte andere, uyt het district van Batavia, te water off te lande, na Bantam, Anjer, Tjiringin, Lampong of andere plaatsen, onder dat koningryk op Java of Sumatra resorteerende, vermoogen uyt te voeren en met zig te neemen om die aldaar te verkoopen of te verhandelen, voor en al eer hy daar toe versogt en verkreegen zal hebben speciaal consent,

welk consent hy schriftelyk sal moeten meede neemen en aan den commandeur tot Bantam vertoonen, niet alleen wanneer hy die lyfeygenen op Bantam, maar ook wanneer hy die op Anjer, Tjiringin, Lampong of eenige andere plaatsen op Sumatra ofte Java, onder het district van Bantam leggende, soude willen verkoopen om dan vervolgens daartoe het nadere consent van den Sulthan ofte syn staats minister, 't zy om die aldaar te verkoopen of elders te transporteeren, te versoeken en verder meede te neemen, alles op poene van confiscatie der slaven, die sonder de voormelde speciaale toestemming van hier vervoert zullen werden, boven nog sodanige straffen, als op het steelen en vervoeren van slaven onder den titul van dievery gesteld syn, ten reguarde der sulke, die een anders slaven gestolen of eenige gevlugte lyfeygenen voortgeholpen en alzo vervoert en verkogt sullen hebben; behoudens, dat in dat cas de onschuldige eygenaars van de confiscatie haarer gestolen of gevlugte slaven bevryd sullen syn, mits betaalende het rantsoen, dat er voor aan de wederbrengers betaald mogte syn (Advertissement 28 February 1686).

6. Christenen mogen hunne lyfeygenen, 't zy dezelve Christenen zyn ofte niet, aan eenige Mooren ofte heydenen niet veralieneeren, op verbeurte van deselve voor den verkooper en de bedongen koopschat voor den kooper (Oude statuten en resolutie 31 July 1714).

7. En syn de Christenen gehouden hunne lyfeygenen in de Christelyke religie te onderrigten ofte doen onderrigten en ten Heylige doop te brengen, wanneer zy daar toe geneegen of sonder volstrekte dwangmiddelen te brengen syn, op arbitrale correctie (Oude statuten).

8. Lyfeygenen van heydenen en Mooren, tot het Christen geloove komende, syn derselver meesters gehouden hun af te staan en ten redelyken pryse aan Christenen over te laaten, invoegen sy ook hunne lyfeygenen niet sullen mogen verhinderen in de Christelyke religie onderweesen te worden, veel minder haar daar van af te manen of te dwingen tot het versaken van hun gevoelen, op verbeurte van deselve (Dito en placaat 18 Maart 1625).

9. Geene Christenen mogen haar inboorlingen ofte kinderen hunner lyfeygenen laten besnyden, op poene van confiscatie van al zulke slaven ten behoeve van de Comp^e^ en een boete van 500 rd^s^ daar en boven, ten behoeven van den officier, die de calange zal doen, waar toe den gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander al meede geauthoriseert is (Resolutie 13 December 1754).

10. Een lyfheer, om gewigtige reedenen, tot voorkoming van gedreigde onheylen, genoodsaakt werdende zyne lyfeygenen te moeten vast sluyten om zig van dezelve te verseekeren, is gehouden daar van aan den officier, die het competeerd, binnen 24 uuren kennisse te geven (Resolutie van Schepenen 15 January 1681).

11. En, schoon 't den lyfheeren toegelaten is, wanneer hunne slaven eenige fauten komen te begaan, deselve huysselyk, naar verdiensten te castyden, zoo zullen zy deselve egter niet vermogen in de ysers ofte boeyen te slaan, ten zy met kennisse en consent van den regter of den officier van justitie, onder wiens jurisdictie zy sorteeren, veel min deselve te tortureeren of andersints grofelyk te mishandelen, op verbeurte derselver (Oude statuten).

12. Maar, so ymand zyne lyfeygenen komt dood te slaan ofte anders om 't leeven te brengen, zal daar over aan den lyve ofte andersints gestraft worden, na geleegentheid van zaaken; en zullen de ouders of kinderen van door hun lyfheer of vrouw dood geslagene lyfeygenen onmiddelyk voor des lyfheers of lyfvrouws reekening aan den meestbiedende, niet van de maagschap van den lyfheer of lyfvrouw zynde, verkogt werden (Dito).

13. En om in deesen alle geleegentheyd tot quaade practycquen af te snyden zal iemand zyne gestorvene lyfeygenen voor al niet mogen begraven op syn eygen erf, nog ook, sonder voorkennisse van de officieren der justitie, elders, ten ware boven de naast geleegen buyten forten woonden of syne lyfeygenen daar quamen te sterven, in welke gevallen hy zal mogen volstaan met daar van kennisse te geeven aan twee

zyner gebuuren, als getuygen (Resolutie van Schepenen 15 January 1681).

14. Synde het een lyfeygen toegelaten, wanneer van syn meester ofte vrouwe wreedelyk behandelt werd, daar over aan den regter of officier klagtig te vallen, mits hebbende daar toe groote en pregnante reedenen, sullende sy anders wel strengelyk moeten gegeesseld en hunne lyfheeren weder thuys gesonden werden (Oude statuten).

15. Lyfeygenen, welke hun uytterste vlyt hebben aangewend om hunne lyfheeren of lyfvrouwen, dan wel haare kinderen, die door toevallige oorsaaken in klaarblykelyk leevensgevaar syn, 't zy door moord, geweld van andere of in de hoogste nood te redden en in veyligheid helpen, sullen ten eersten in vryheyd gesteld werden (Placaat 20 Juny 1766).

16. Gevolgelyk sullen geene executeurs of redderaars van boedels de zulke niet mogen verkoopen, maar, ten koste des boedels, ter eerster zitting van gecommitteerde Scheepenen moeten emancipeeren; wel verstaande, dat, by onvermogen tot de betaling van het emancipatie geld, het selve in sodanige gevallen door Scheepenen sal mogen werden geremitteerd (Dito).

17. Die zyn of haar lyfheer ofte vrouw geinjurieert, eenige hoon ofte smaad aangedaan, gecalumnieert ofte met eenige schande valselyk betigt zal hebben, zal daar voor gegeesseld en in de ketting geklonken ofte wel anders, na geleegentheyd van zaken, gestraft werden (Placaat 17 October 1752).

18. Maar, zo eenige slaven of slavinnen haar zo verre quamen te vergrypen, dat haare handen aan haare lyfheeren ofte lyfvrouwen slaan, schoon ook zonder geweer, zullen zy daar over zonder eenige genade ter dood gepunieert werden (Dito).

19. Eenig lyfeygen ymand te kort doende ofte eenig misdaad begaande, zal den lyfheer ofte lyfvrouw kunnen volstaan met denselven af te staan ten behoeve van de geintresseerdens ofte de justitie, sonder verder daar over betrokken te mogen werden, te weeten, zo denselven geen toestemming tot synes lyfeygenes daad gegeeven heeft (Dito).

20. Alle slaven, geene uytgesondert, die komen weg te

loopen en binnen 't ressort des koningryks van Jaccatra, te weeten: tusschen de rivier bewesten Tangerang en de rivier bewesten Crauwang ofte verder dan de naast by geleegene buyten forten, Ansjol ofte Zoutelanden, Noordwyk, Ryswyk en Ankee of de Vyfhoek, geapprehendeert en agterhaalt werden, zullen, boven andere straffen, voor den tyd van ses maanden in de ketting moeten geklonken werden om sodanig by haar meester of meesteresse te verblyven (Placaat 21 October 1688).

21. Niemand zal eens anders slaaff of slavinne, om welke reedenen 't ook weesen mogte, buyten speciale toestemming van den lyfheer of lyfvrouwe mogen ophouden of verbergen, op poene van een amende van 25 rd^s, voor ieder dag of nagt, te verbeuren ten behoeve van den officier, die de calange doen zal (Placaat 17 October 1752).

22. Dog, als de ophouding of verberging van een anders slaven langer als twee etmaalen duurt of geschiet met oogmerk om haar aufuge te faciliteeren of dezelve haaren lyfheer of lyfvrouw te onthouden, sullen de geene, die zig daar aan schuldig hebben gemaakt, sonder aansien van persoonen, als overtuygt van slaven seductie of slaven diefte werden geconsidereert en gestraft, zo als onder 't hoofddeel van diefstal en fraudatien gestatueert is (Dito).

23. Zullende alle de geene, die op zyn landgoed, zuykermoolen of campong een of meer weggeloopene slaven komt te ontdekken, gehouden en verpligt weesen zig van hun dadelyk meester te maken en, sonder uytstel, in goede verseekering over te leeveren aan den commandant van de naast by geleegene post, dan wel aan den Landrost of gecommitteerde tot de zaken van den inlander ten minsten daar van behoorlyk kennisse geevende, op poene, dat, ingevalle men bevinden mogte contrarie dese ordre gehandelt te zyn, den op- of aanhouder van een, dan wel meer diergelyke slaven telken reyse voor ider slaaf verbeuren zal een boete van een hondert rd^s, de helfte voor den officier of posthouder, die sodanig een schuldige mogte opvatten en afsenden, en de wederhelft voor den aanbrenger; waar en boven zulk een gehouden zal weesen den

door hem opgehouden slaaff, dan wel de waarde van dien aan den eygenaar te restitueeren (Placaat 13 December 1754).

24. En indien zulke op- en aanhouding op een zuykermoolen geperpetreert werd, zal de pothia, zo wel als de schryver van de moolen, behalven de betaaling van voorschreeven boete door ieder derselven, nog voor thien jaar in de ketting geklonken werden ad opus publicum (Placaat 30 Maart 1762).

25. Zynde ook nog den gecommitteerde over de zaken van den inlander de faculteyd verleent om in cas subject, even als de officieren van justitie, de calange te mogen doen teegens de aan- en ophouders van lyfeygenen (Placaat 13 December 1754).

26. Waar en boven gemelde gecommitteerde en de respective commandanten en posthouders werden gequalificeerd om aller weegens, daar zy verneemen, dat zig geaufugeerde slaven schuyl houden, de visite te gaan doen en, eenige derselver aan handen krygende, stads waards op te zenden, mits voor ider lyfeygen, 't zy man of vrouw, van de eygenaars genietende, wanneer boven de verste buyten posten, waar meede verstaan werden die van Tanjong Poera, Buytenzorg en Westergouw, werden opgevat, vyfthien rd^s^ en boven de nader geleegene, als: Meester Cornelis en Tangerang, mitsgaders boven de rivier de groote Maronda, thien ryxd^s^, item omtrent de lager gelegene buyten posten vyf rd^s^ en, in cas van onwillige betaling, dezelve te senden na het ambagts quartier, om vervolgens dat opbreng loon op ordonnantie van den heer Directeur Generaal uyt de cassa te ontfangen (Placaat 13 December 1754 en resolutie 31 January 1755).

27. Welke eygenaars of lyfheeren, indien zy binnen den tyd van veerthien daagen de voorschreven 5, 10 of 15 ryxdaalders respective aan den fabrycq komen weder te brengen, als dan nog vermogende zullen zyn haare slaven in en met de ketting uyt het quartier te lossen en weeder na haar te neemen (Placaat 21 October 1688).

28. Dog langer tardeerende, zullen zy gehouden zyn deselve den voorschreeven tyd van ses maanden in 't gemelde quartier te moeten laten verblyven en, na het eyndigen van dien tyd,

in plaats van alleen het verschootene aan den fabrycq, eens zo veel weeder uyt te keeren, om daar uyt te vinden de onkosten, die de Comp^e tot het naspeuren van sodanige vlugtelingen komt te doen, mitsgaders deselve te indemniseeren weegens het verschot der slaven, die binnen de voorschreeven ses maanden in de ketting komen te sterven en waar van de lyfheeren gevolgelyk geen remboursement komen te doen (Dito).

29. Dit zal ook plaats hebben omtrent voortvlugtige lyfeygenen van particulieren, te Cheribon opgevat en alhier in 't ambagts quartier overgebragt; dog moet voor losgeld van ider derselve betaald werden twee en twintig en een halve ryxdaalders sonder meer, namentlyk; thien ryxdaalders voor opvangloon en twaalf en een halve ryxdaalders voor de gewoone ongelden in 't quartier, wanneer binnen de veerthien dagen werden afgehaald.

30. Wel verstaande, dat, de lyfheeren of lyfvrouwen bekent zynde en de betaaling weygerende, sodanige agterhaalde slaven door den fabrycq ten dage der eerste vendutie zullen werden overgegeeven aan de stads vendumeesters, om voor reekening van den eygenaar aan den eerst mynende by afslag verkogt te werden; en, in gevalle deselve minder mogten afwerpen, sulks van de eygenaars, des noods door middelen van regten, sal werden ingevordert door den advocaat fiscaal van India volgens opgave, door den fabricq aan dien officier te doen.

31. Des zal den fabrycq niet vermogen eenige gevlugte lyfeygenen van de opbrengers aan te vaarden, dan wanneer hem gebleeken zy, dat de gemelde slaven haare lyfheeren niet konnen of willen noemen, of dat de opbrengers het voorschreeven loon van de lyfheeren niet hebben konnen bekoomen, waarom dan ook de opbrengers de agterhaalde, gevlugte slaven aller eerst aan haare lyfheeren zullen moeten thuys brengen en voor de gemelde, respective opvangloonen presenteeren, eer zy die vermogens sullen syn in Comp^s ambagts quartier te brengen.

32. Zynde dit alles te verstaan van weggeloopene slaven, die sig aan geen crimineele misdaaden hebben schuldig gemaakt;

want anders zal het opvangloon in de vooren gemaakte proportie weegens de afgeleegentheyd der plaatsen op eens zoo veel gereekend en betaald moeten werden (Resolutie 1 November 1763).

33. Ook is 5 ryxdaalders tot een premie gesteld voor ider 's Comp^s slaaff of slavin, die in 't generaal, door wie het ook zou mogen weesen, boven de buyten posten Anké en Meester Cornelis, item de rivier de groote Maronde, zullen werden opgepakt en in 't quartier gebragt, en rd^s 2½ voor die binnen die buyten posten zullen werden gesaisisseert, zullende den fabrycq die ongelden moeten betaalen en opbrengen (Resolutie 31 January 1755).

34. Alle de geene, die door den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander teegens en op de in de beneeden- en boven landen vagebondeerende slaven en andere, met dezelve te zamen spannende zwervers werden uytgesonden om dezelve op te vatten, item de bediendens van den Drossaard, zo wel als de commandanten van de buyten posten Tanjong Poera, Tangerang, de Qual en Meester Cornelis, mitsgaders de inlandse regenten, werden gequalificeert om, in cas van ontmoeting van een troup diergelyke vagebonden en dat dezelve zig, na dat gesommeert syn tot overgave, te weer stellen zonder zig te willen laaten apprehendeeren, de sulke als dan op de best mogelykste wyse meester te maken en van kant te helpen (Resolutie 24 July 1761).

35. Alle executeurs en redderaars van boedels, sonder onderscheyd, werd verbooden om kinderen van Christenen, by hare slavinnen verwekt, of den boedel solvent of insolvent zy, te verkoopen (Placaat 20 Juny 1766).

36. Maar zullen sodanig kind of kinderen, door een Christen lyfheer by hunne lyfygenen geteeld, mogen afgeeven aan de geene, die daar om koomen te versoeken en geneegen mogten weesen die anders ongelukkigen in den Hervormden godsdienst op te queeken of, by gebreeke van dien, dezelve, wanneer uyt Europeese bloede afkomstig syn, dog geene andere, aan diaconen van de Gereformeerde gemeente te doen bestellen om in 't armhuys opgevoed en, invoegen voorsz., onderweesen te werden (Dito).

37. Alle corporeele beleeningen of verpandingen tot slaverny of dienstbaarheyd voor zeeker getal van jaren op de lighaamen der menschen syn geinterdiceert, op poene, dat de debiteuren niet gehouden zullen weesen haare gecontracteerde dienstbaarheyd te agtervolgen of volbrengen (Resolutie 8 November 1715).

38. De inlandsche officieren en die het verder zouden mogen aangaan, zullen geen andere persoonen voor militairen of andersints in den dienst van de Comp^e mogen aanneemen, als die zy waarlyk weeten geen lyfeygenen, maar vrye persoonen te zyn, op verbeurte, niet alleen van de verdiende en te goed behoudene gage, maar ook van de waardye van de slaaff of slavinne, die zy lieden sullen hebben meede genoomen, als den lyfheer wettig toekomende, en arbitrale correctie daar en boven, zelfs aan den lyve, naar bevinding van zaaken, zo wel ten laste van de meede voerders, als van den slaaff, welke zig op dese wyse zynen lyfheer komt te ontsteelen (Placaat 22 Maart 1712 en 17 October 1752).

39. Geene slaaven, 't zy van de mannelyke of vrouwelyke kunne, zullen vermogen te gaan op de plaveydsels langs de huysen binnen de stad, tot incommoditeyt van eenig Europees of hoedendrager, van hoe geringe qualiteyt of conditie hy ook zoude mogen weesen, en in 't geheel niet 's avonds na ses uuren, ten waare zy daar toe door de engte van de weg of andersints, ter ontwyking van rytuygen ofte iets diergelyks, genoodsaakt waaren (Placaat 17 October 1752).

40. Dog sullen onder dit verbod niet begreepen zyn lyfeygenen, die haaren te voet gaande lyfheer of lyfvrouwen volgen, dan wel een draagstoel of horimon, daar iemand in zit, dragen ofte daar by gehooren (Dito).

41. Wanneer de dienaars van de justitie zien, dat eenige lyfeygenen dit verbod overtreeden, zullen zy dezelve tot dies nakoming, sonder de minste oogluyking, door rotting slaagen moeten noodsaaken en gewennen (Dito).

42. En als de dienaars van de justitie zien, dat een lyfeygen zig verstout deze of geene Europees of hoedendrager, alwaar 't ook maar een soldaat of matroos, moedwillig teegen het lyf te

loopen, 't zy op de plaveydsels voor de huysen of elders op de weegen, in absentie van den lyfheer of lyfvrouw, zullen zy de sodanige ten eerste moeten apprehendeeren om, op ordre van den officier, aan een boom of paal omtrent de plaats, daar zulks geschied is, op de billen gegeesseld en hun lyfheeren of lyfvrouwen vervolgens te huys gesonden te werden (Dito).

43. Dog de lyfheer of de lyfvrouw zelfs op stoep of teegenwoordig zynde, zal den geene, die het overkomt, aan dezelve zyn beklag moeten doen en satisfactie vorderen, die hem niet sal mogen geweygert, maar door afstraffing van den lyfeygen ten eersten moeten gegeeven werden (Dito).

44. Egter zal dit een en ander niet applicabel weesen op slaven, voor rytuygen loopende, die in de weg synde vrye menschen, 't zy Europeesen of andere, welke op hunne waarschouwing niet wyken ter voorkoming van ongelukken, zo verre nodig is, uyt den weg mogen rukken of stooten, sonder hen egter een slag toe te brengen of met woorden te injurieeren, op poene van een gevoelige correctie, door de geregts dienaars op staande voet te appliceeren (Dito).

45. De lyfeygenen, die een paard of paarden, gezadeld of ongezadeld, door de stad of voorsteeden moeten brengen, zullen niet vermoogen daar op te gaan zitten of deselve te doen loopen, maar de dieren by de toom voetstaps moeten leyden, op poene van door de dienaars van de justitie, op ordre van den officier, aan de naaste boom of paal op de billen gegeesselt te werden (Dito).

46. Het tappen van arak of andere sterke dranken aan lyfeygenen werd aan een iegelyk, zelvs in de andersints gepermitteerde taphuysen off kroegen, verbooden, sub poene van thien rd^{s} boete ten behoeve van den officier, telken reyse en voor yder lyfeygen, die eenige sterke dranken genuttigt sal hebben (Dito).

47. De pagters, collecteurs of meede standers van de Chineese topbanen zullen aldaar voor al geene lyfeygenen admitteeren, en zulx op een boete van een hondert rd^{s} ten behoeve van den officier, te betaalen door de geene, die in de topbanen ter invordering van de geregtigheid present sal weesen, het

zy dat hy pagter, mede stander of collecteur is, voor de eerste maal en daar en boven arbitrale correctie voor de tweede reyse; sullende by gevolg den pagter ten deesen opsigte niet voor syne bediendens behoeven in te staan of respondeeren (Dito).

48. De lyfeygenen, die in de topbanen gevonden werden, zullen, het zy getopt of gedobbelt hebben of niet, aan de naaste boom of paal strengelyk op de billen gegeesseld en haar lyfheer of lyfvrouw vervolgens thuys gezonden werden (Dito).

49. Geen lyfeygenen zullen eenig goed, hoedanig verkreegen, hoe genaamt en hoe gering ook, mogen verkoopen, verpanden of te koop of in pand aanbieden, sonder een permissie briefje van den pagter van de groente kramen en winkels ofte wel van syn lyfheer of lyfvrouw, wannneer de goederen van sodanig een aard syn, dat tot die pagt niet behooren, op poene van ten eersten, als den koop reeds gesloten of de verpanding geaccordeert is en den verkooper of verpander by den kooper of beleender voor een slaaff of slavinne bekent is, voor de deur van den kooper aan een boom en elders anders, naar goedvinden van den officier, strengelyk op de billen gegeesselt te werden, schoon hy konde aanthoonen, dat het verkogte direct nog indirect gestoolen goed was (Dito).

50. Gelyk ook niemand, van wat staat, conditie of beroep hy ook weesen mag, van een lyfeygen of lyfeygene iets het allerminst zal vermoogen te koopen of in pand aan te neemen, ten zy hy ofte zy alvoorens sodanig permissie briefje, als by de voorgaande paragraaph is gementioneerd, verthoonen kan, schoon niet beneeden de waarde en buyten presumtie, dat het te koop off in pand gepresenteerde iemand ontvreemd zy, op verbeurte van een boete van vyftig rd[s], de helfte ten behoeve van den officier, die de calange doen zal, en de wederhelfte ten behoeve van den denunciateur, onvermindert de afstraffing van den verkooper voor syn deur, by § 49 gestatueert (Dito).

51. Maar, die iets van de zulken, buyten vertooning van de nodige permissie briefjes, verre beneeden de waarde koopt of, niet teegenstaande hy uyt andere omstandigheeden kan

opmaken, dat het zelve gestoolen goed is, zal als een heeler geconsidereert en gestraft werden (Dito).

52. De lyfeygenen, 's avonds na ses uuren boven drie in getalle aan de bruggen en hoeken van de straaten of omtrent de nieuwe groote markt of bazaar te samen rottende, sullen, schoon zy anders geen quaad doen, door de dienaaren van de justitie met rotting slaagen werden gesepareert (Dito).

53. Dog de geene, die zy attrapeeren om te vegten of rumoer te maken, 't zy voor af na zons ondergang, sullen geapprehendeert en, ter ordre van den officier, aan de naaste boom of paal op de billen gegeeselt werden voor de eerste maal en voor de tweede maal daar en boven in de ketting geklonken om sodänig een, twee of drie maanden, naar bevinding van zaken, by haar lyfheer of lyfvrouw, dan wel, op haar versoek, ten eylande Edam voor de kost te dienen (Dito).

54. De lyfeygenen zullen, zo min by dag als by nagt, een kris of andere geweer by zig mogen dragen, onder wat naam of pretext het wesen mogte, ten waare boven de naaste forten gaan en daar toe schriftelyk permissie van den lyfheer of lyfvrouwe hebben of deselve op haare ordres derwaarts volgen moeten (Dito).

55. Een lyfeygen, by dag met geweer bevonden werdende, sal, boven de verbeurte van het selve, agter het stadhuys of, syn lyfheer of lyfvrouw zulx begeerende, voor syn of haar deur aan een boom, ter ordre van den officier, die het aangaat, strengelyk gegeesselt en voor ses maanden in de ketting geklonken werden om sodanig by syn lyfheer of lyfvrouw, dan wel, op haar versoek, ten eylande Edam voor de kost te arbeyden (Dito).

56. Maar na zons ondergang met geweer op straat bevonden werdende, zal hy, boven de geesseling, voor de eerste maal in de ysers geklonken werden om sodaanig een heel jaar als vooren te arbeyden (Dito).

57. Dog zulks ten tweede maal, 't zy by dag of by nagt, geschiedende, zal sodanige lyfeygen te regt gesteld en gecondemneerd werden om, ter plaatse, daar men gewoon is crimineele justitie te doen, strengelyk op de bloote rug gegeesseld

en in de ketting geklonken, mitsgaders versonden te werden ter plaatse, door deze regeering te decerneeren, om aldaar indiervoegen zyn leven lang aan de gemeene werken te arbeyden (Dito).

58. En in zo verre zy in de beyde gevallen, by even voorgaande twee paragraphen aangehaalt, zoo stout waren zig tegens de dienaaren van de justitie in 't minste feytelyk te opposseeren, zo werden deze gequalificeerd tot het gebruyken van middelen van geweld, al was het zelvs om met scherp geweer af te maaken, die zig 't eerste tegens hen komen aan te kanten, 't geene voor al plaats zal hebben omtrend sodanige, die, zig aan eenige crimineele delicten van moord of kwetsing schuldig gemaakt hebbende, dan wel by nagt of dag eenig geweer by zig dragende, in cas van vervolging hen te weer komen te stellen teegens haare apprehensie (Resolutie 20 Augustus 1762).

59. Geene lyfeygenen sullen 's avonds na 9 uuren langs de straat mogen gaan sonder een brandend ligt in de hand te hebben, ten waare by heldere maanscheyn (Plakaat 17 October 1752).

60. Die by donkere maan, na 9 uuren, sonder ligt op 's Heeren straaten en weegen bevonden werden, zullen door de ratel wagts en dienaaren van de justitie werden opgevat en in het blok verseekert tot 's anderen daags, wanneer ondersogt zal werden, of zy met voorkennis van hunnen lyfheer of lyfvrouw zonder ligt zyn uytgegaan of niet (Dito).

61. Sullende de lyfheeren of lyfvrouwen in cas van het eerste moeten betaalen een halve dukaton opbrengloon en de lyfeygene strafvry syn (Dito).

62. Maar in cas van 't laaste zal daar en boven den lyfeygene door de dienaaren van justitie werden gelaarst, na bevinding van zaaken en 't goedvinden van den lyfheer of lyfvrouw (Dito).

63. Voorts werden aan alle lyfeygenen, sonder onderscheyd, verbooden het uytgaan met sarongs of eenige andere kleetjes, op of over de schouders hangende, als tot het bergen van het geweer te meermaalen gepractiseerd werd, op poene van agter

het stadhuys of elders, ter ordre van den officier, aan een boom of paal op de billen gegeesselt te werden en verbeurte van den sarong ten behoeve van den geregtsdienaar, die hem daar mede zal betrappen (Placaat 17 October 1752).

64. Daar en boven zal den Drossaard alle slaven of slavinnen, die des nagts buyten haar lyfheers of lyfvrouws thuyn of erf, by ronggings of openbaare dansspellen, dan wel elders vagebondeerende gevonden werden, schoon ook ongewapent zynde en ligt by zig hebbende, door zyn bediendens moeten laten opvatten, sonder aansien van de geene, aan wien deselve toebehooren (Resolutie 26 April 1753).

65. De respective officieren der justitie syn geauthoriseert tot de afstraffing der lyffeygenen, naar den teneur van 't voorwaards gemelde, ten eersten, sonder figuur van proces, voort te gaan, mits daar van rapport doende aan de heeren presidenten der collegien van justitie respective ((Placaat 17 October 1752).

66. Voorts, gelyk een slaaf zyn lyfheer alzo wel in eygendom toebehoord als desselfs kinderen, middelen en gantsche bezit, hoedanig het ook mag wesen, zoo kunnen deselve ook, nog by leeven, nog by uyterste wille, daar over disponeeren, ten waare met toestemming van den lyfheer (Oude statuten).

67. Dog hier onder zal niet begreepen zyn die middelen, die iemand voorbedagtelyk zyne lyfeygenen in proculio ofte tot hunne neeringe ofte bedryf geeft ofte laat, want deselve van sodanige goederen handelingen aangaan ofte verbintennisse maken konnen, die de lyfheeren ook gehouden zullen weesen na te komen, te weeten tot het bedragen derselver en verder niet (Dito).

68. Maar by testament konnen de lyfeygenen ook van deselve niet beveelen, dat kragt hebben kan (Dito).

69. Die een lyfeygen koopt ende deselve naderhand bevind een by den verkoop versweegene, naamwaardige en uyterlyk niet zigtbaare quaalen of gebreeken, als; vallende siekte, Spaanse ofte Amboneese pokken, vlagen van kranksinnigheyd, stom en doofheid en zo voorts onderworpen te zyn, zal den tyd van ses maanden keuze hebben den koop te vernietigen of wel den

eygenaar zo veel min te betaalen, als ter zake van desselvs gebrek, naar discretie van den regter ofte goede mannen, bevonden zal werden te behooren (Dito).

70. Zo iemand egter den koop van slaven op sodanig fundament vernietigen wil, zal hy gehouden weesen te bewysen, dat den verkogte slaaf eene van de voorsz. gebreeken gehad heeft, onder den eygendom van den verkooper nog synde en zulx voor den tyd, dat de kooper den selven slaaf kogt, ten waare, dat een en het selve uyt waarschynelyke indicien genoegsaam konde bemerken (Resolutie van Schepenen 25 November 1682).

71. Alle zinneloose slaven zullen geplaatst werden in 't Chineese hospitaal, mits de eygenaars tot derselver onderhoud en 't oppassen 's maands aan den binnen-regent komen te betaalen 2 rd^s (Resolutie 20 Augustus 1762).

72. Den verkooper van eenig lyfeygen zal voorts ook moeten instaan voor de misdaaden, by sodanige lyfeygen voor dato bedreeven, het zy daar kennisse van gehad hebbe ofte niet, te weeten tot de waarde van den slaaf en verder niet (Oude statuten).

73. Een ygelyk der Christenen of onchristenen, die te dezer hoofdplaatse eenig Christen of onchristen lyfeygen by leevende lyve van de slaverny komen te emancipeeren, en zoo ook testamentaire executeurs van die zulx by uyterste wille komen te doen ofte reeds gedaan hebben, zullen voor de expeditie der brieven van emancipatie aan den secretaris van Scheepenen moeten betaalen vyf en twintig rd^s voor yder vry te geevene slaaff of slavinne (Resolutie 13 November 1753 en 25 Augustus 1755).

74. Gemelde secretaris zal dat geld eens in 't jaar verantwoorden en overgeven, te weeten: van Christen slaven aan diaconen en van onchristenen, Mahometaanen en Chineesen rd^s 10 aan Boedelmeesteren en 15 rd^s aan de diacony; waar en boven het onderhoud van de geene, die by haare vrygeeving verminkt of incurabel zullen geweest zyn, mag gevordert werden van of uyt den boedel van den vrygeever, dog 's Comp^s lyfeygenen zyn van alle betaling g'eximeert.

75. En, gelyk de actens van emancipatie niet als voor gecommitteerde Scheepenen mogen gepasseert werden, zo zal ook den vrygeever altyd moeten afgevraagt en by de acte uytgedrukt werden, of de emancipatie geschiedt om niet, dan wel door vrykooping.

76. Om een iegelyk te meer te animeeren om, by 't vry geeven van lyfeygenen, aan dezelve een sekere som gelds te bèspreeken, uyt welkers vrugten zy in staat syn zig selfs geheel of ten deele te bedruypen, zoo zyn diaconen gelast en gequalificeert sodanige legaaten of giften als een lyfrente te accepteeren, invoegen onder dat hoofddeel breedvoeriger gestatueert is (Resolutie 13 November 1753).

77. Slaven, die in Nederland geweest en derhalve vry geworden zyn, sullen by hun retour in dese gewesten sonder nieuwe en wettige oorsaak niet wederom verkogt of tot dienstbaarheyd gedwongen werden, maar voor althoos hun vrydom moeten blyven behouden (Besluit heeren XVII^nen 9 October 1714 en 28 September 1715).

78. En sal die geene, die den verkoop gedaan heeft, niet alleen 't rendement van sodanige verkogte vry gewordene verbeuren ten behoeve van de Comp^e, maar ook gehouden zyn denselven weder vry te koopen, al waare het voor het dubbeld bedragen, dat den kooper, indien hy de koop niet weetende, dat het een vrygemaakte was, zal mogen pretendeeren, dog waar mede hy zig ook te vreeden zal moeten houden; en zal den geene, die een vrygemaakte of vrygewordene tot dienstbaarheyd gedwongen hebbe, gehouden weesen denselve een jaarlyks of maandelyks loon toe te leggen, ter taxatie van den regter.

79. En in zo verre den verkoop door een publicq persoon, 't zy vendumeester, secretaris of curator ad lites, ter quader trouwe geschied zy, sal hy meede vervallen in een boete van zoo veel, als de verkogte vrygewordene heeft gerendeert, ten behoeve van den officier, die de calange zal doen.

80. Wel verstaande, dat die uyt hunne slaverny vry gegeeven worden of door het betreeden van den Nederlandschen bodem

vry werden, gelyk meede haare na dato geteelde kinderen en descendenten, egter gehouden blyven hunne geweesene heeren en vrouwen, mitsgaders derselver kinderen en descendenten, alle eer en respect en reverentie te bewysen (Oude statuten).

81. En zo iemand bevonden word deselve met woorden ofte werken geinjurieert ofte eenige smaad aangedaan te hebben, zal denselve daar voor aan den lyve, met de ketting of anders, naar geleegentheyd van zaken, strengelyk gestraft werden (Dito).

82. Soo syn ook de vrygegevene gehouden hunne vrygeevers, mitsgaders derselver kinderen en verdere descendenten, in armoede vervallende, naar hun vermogen en geleegentheyd te alimenteeren en maandelyx onderhoud te versorgen, tot taxatie van den regter (Dito).

83. Een lyfeygen, by ziekte of impotentie van syn lyfheer, in ellende gelaaten en van nooddruft niet versorgt wordende, sal by den regter, des versoekende, in vrydom gesteld worden (Dito).

84. Zo meede die aan den dag brengt, wie oorsaake tot syn lyfheers of lyfvrouws dood gegeeven heeft (Dito).

85. De vrygelaatene, deeser wereld overlydende, zullen haar wettige lyfsgeboorte en verdere descendenten in infinitum, so eenige hebben, dat meede vrylieden syn, in alle derselver nagelatene goederen succedeeren, gelyk van de erffenissen der vrygeboorene onder 't hoofddeel van successie ab intestato gestatueerd is (Dito).

86. Maar geene wettige lyfsgeboorte ofte descendenten nalaatende, sal derselver erffenisse koomen en devolveeren op hunne naaste magen, meede vry persoonen synde, voor de eene helfte en op den vrygeever ofte desselfs kinderen en nakomelingen voor de andere helft (Dito).

87. Dog sodanige overleedenen geene vrye en wettige magen of bloedverwanten agterlaatende, zullen den vrygeever, desselvs kinderen en descendenten alle des overleedens nagelatene middelen toebehooren; synde al, het geene voorsz., te verstaan, wanneer den overleedene van deselve niet getesteert heeft (Dito).

88. Want een vrygegeevene, van syne nalaatende goederen

by uyterste wille willende beveelen, zal zulx mogen doen, mits dat, wanneer geene kinderen, als voorsz., komt na te laaten, gehouden zy zyn vrygeever te institueeren in een geregte vierde part derselve (Dito).

89. Voorts zullen alle andere saaken, de lyfeygenen raakende, in deesen niet gedecideert, geregt en gereguleert werden na luyd en uytwysinge der beschreevene Keyserlyke wetten en regten, voor zo veel deselve door dese niet gecontrarieert werden en met de geleegentheyd deser landen over een komende en practicabel syn (Dito).

90. De eygenaars van slaven, die op condemnatiën van de respective collegien van justitie corporeel, dog niet ter dood werden gestraft, moeten de kosten en misen van justitie ten eersten voldoen, onaangesien hunne lyfeygenen eenige jaaren tot de gemeene werken in de ketting verweesen syn, ten waare de sodanige haar regt en exspectatif op die lyfeygenen begeerden af te staan en deselve voor de voorsz. onkosten aan de Comp^e^ in eygendom over laaten, het geene egter niet verder plaats mag gegeeven werden dan omtrent bequaame slaven; want, die door onderdom of gebreeken de Comp^e^ van geen dienst kunnen weesen, sullen niet geaccepteerd, maar ten eersten publicq verkogt werden, om dies provenu te doen dienen ter voldoening der gedagte kosten.

91. Ingevalle slaven, die zig aan crimineele misdaden hebben schuldig gemaakt, by de justitie sodanig gestraft werden, dat ze hunnen eygenaar niet weeder in handen komen, zo zal het opvangloon moeten betaalt werden door den geene van de officieren van de justitie, onder wiens jurisdictie de eygenaar van de slaaf sorteert.

92. Behalven, dat het mede neemen van slaven in 't gemeen tot negotie met 's Comp^s^ scheepen op poene van confiscatie, ten behoeve van den officier, die de calange doet, en arbitrale correctie daar en boven verboden is, zo werden nog de overheeden der naar Banda navigeerende schepen in 't bysonder verbooden een of meer manslaven derwaards mede te voeren buyten speciale permissie van den heer Gouverneur Generaal,

op poene van een hondert rd^{s} boete, ten behoeve der armen alhier.

93. Ook sal niemand der repatrieerende persoonen eenige slaven, het zy eygene ofte anderen toebehoorende, naar Cabo de Goede Hoop mogen meede neemen, dan die daar toe speciaal consent van den heere Directeur Generaal bekomen sullen hebben, op poene, dat alle andersints meede genomene slaven of slavinnen aldaar ten profyte van de Comp^{e} geconfisqueert en aangehouden of verkogt sullen werden, na het meeste voordeel van de Comp^{e} en haaren dienst, behalven dat de overbrengers van sodanige slaven, wanneer ze hun zelven niet sullen toebehooren, daar over ook aanspreekelyk en strafbaar sullen weesen, na geleegentheyd en bevinding van zaaken.

94. Die naar het vaderland vertrekken en geneegen zyn een slaaf of slavin tot syn gemak en dienst meede te neemen, moeten zulks ter deser plaatse in Rade van Indie versoeken en verkrygen, onder betaaling van het volle gestatueerde transport en kostgeld, zoo voor de heen- als weeder reyse, dewyl men aan de Caab daar toe geen consent sal mogen verleenen of toestaan, dat van daar na het vaderland worden meede genoomen meer of andere slaven of slavinnen, dan de sodanige, aan dewelke zulks alhier door deese regeering of op Ceylon of Bengale door den gouverneur of directeur of raad zal weesen geaccordeert, en voor dewelke ook zal blyken, dat alhier of op Ceylon of Bengale in 's Comp^{s} cassa het gestatueerde transport en kostgeld na de ordre betaald zal weesen.

95. Om nu te beletten, dat niemand sonder de betaaling van het voorsz. dubbelde transport en kostgeld eenige lyfeygenen naar 't vaderland meede neeme, zal den water fiscaal gehouden weesen, by de monstering der retour scheepen, de daar op commandeerende officieren uyt naam deser regeering te gelasten, dat zy zig niet alleen zullen hebben te wagten om slaven, ter ontwyking van 't gezegde transport geld by de klad monster roll steels wyse bekent te stellen als Comp^{s} dienaaren, op verbeurte van ses maanden besolding, die van den contraventeur deser ordre in Nederland zullen werden ingehouden, maar

ook van de eygenaars of versenders van alle naar Europa overvaarende slaven moeten afvorderen de gequiteerde ordonnantien, ten blyke, dat het dubbelde transport en kostgeld in waarheyd voor deselve voldaan zy, om die ordonnantien by aanlanding in Nederland te behandigen aan heeren Bewindhebberen, die de afdanking van de equipage komen te verrigten, op poene, dat de versuymers deser ordre aanspreekelyk sullen zyn voor de onbetaalde transport gelden.

96. En in zoo verre iemand eenige slaven of slavinnen buyten consent deser regeering na 't vaderland quam mede te neemen, soo sal de soodanige, een dienaar van de Comp^e^ zynde, verbeuren de gage, op de thuys reyse verdient, dog buyten dienst zynde, 1000 guldens, behalven nog het transport en kostgeld van sodanigen lyfeygenen, hier na te bepaalen.

97. By aldien eenige lyfeygenen, die van hunne meesters, 't zy om siekte, onwilligheyd of andere reedenen, sonder een behoorlyke acte te hebben gepasseert, ontslagen syn, sig aan diaconen mogten addresseeren om eenig onderhoud te versoeken, sullen diaconen, boven 't afwysen van deselve, daar af aanstonds kennisse aan een van de officieren der justitie moeten geeven, ten eynde de soodanige ten eersten verseekert en na hunne hoedanigheyd, toestand en van waar ze gekomen syn, 't verder nodige ondersoek gedaan worde.

REGISTER

VAN

PERSONEN-, VOLKS- EN PLAATS-NAMEN.

ZAAK-REGISTER.